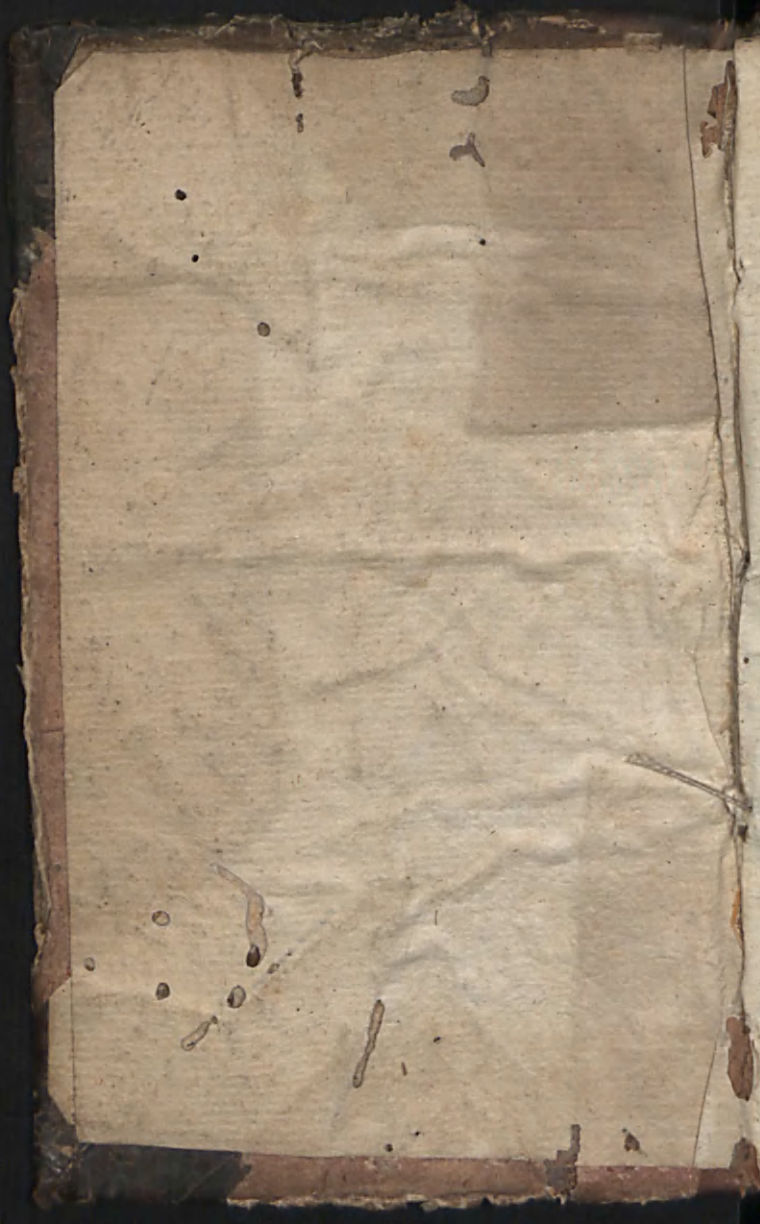
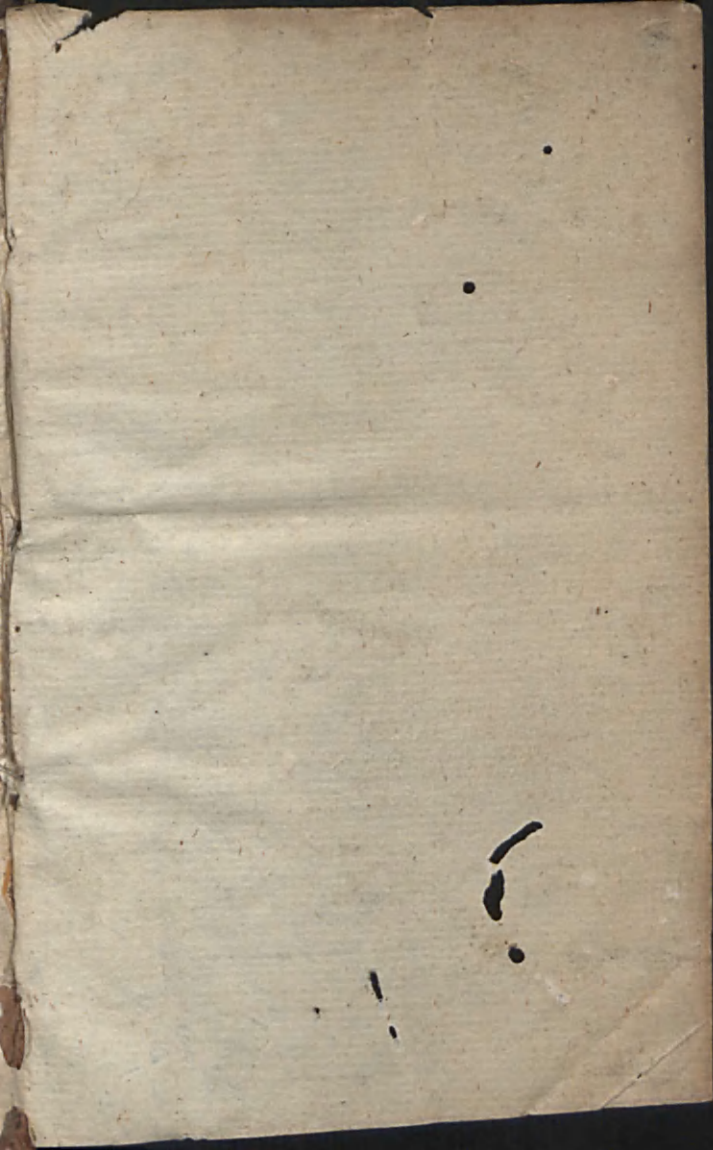
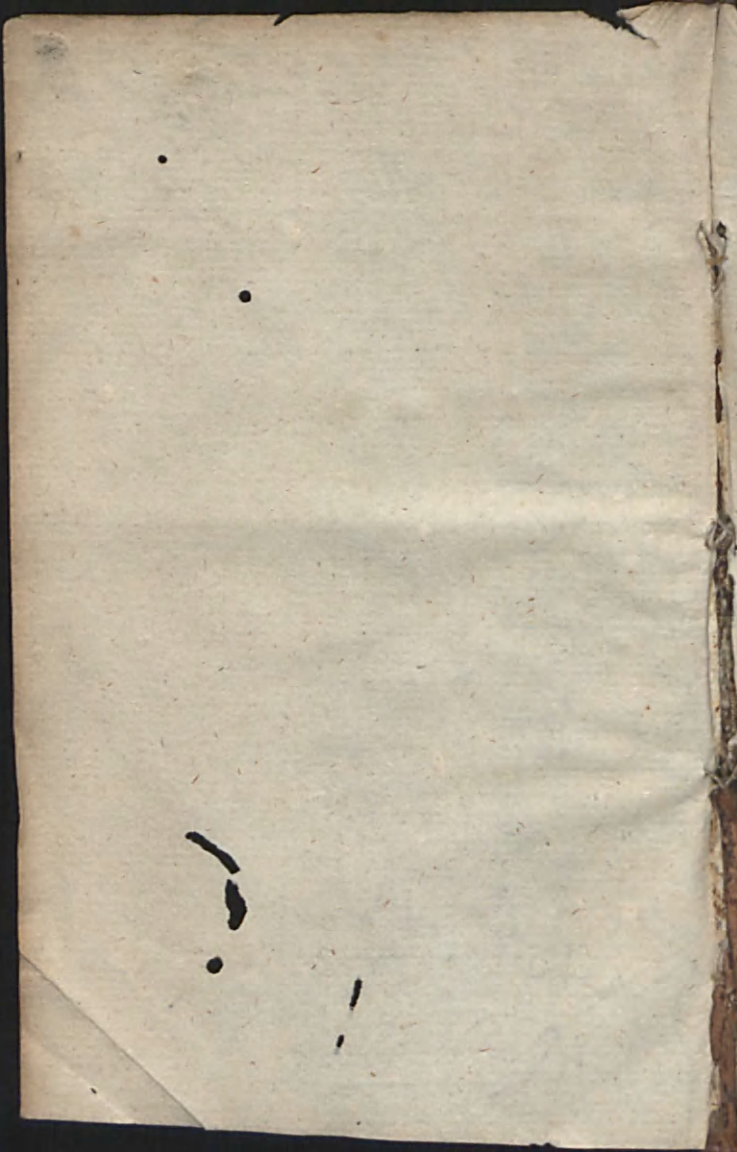
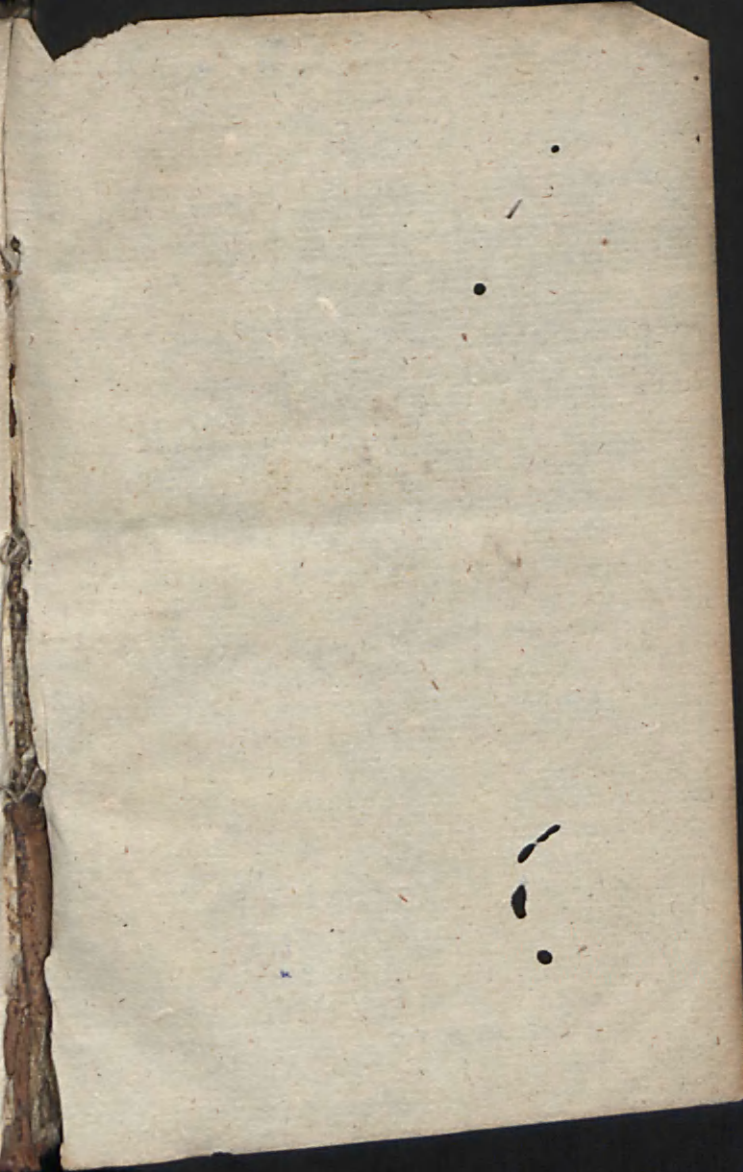

Dupls: B

Ex

Bibliotheca
Seminarij Dia-
cesani Vilmensis

P-18-0-978

8°-1293

STUDIUM POLEMICUM

Pro

XXX

Doctrina Catholica

susceptum

In gratiam

Index 2802

Thes. Wiln.

TV 231

Charles. Acad.

L. 277.

Studiosæ Inventutis Catholicæ

ex zelo Apostolico

Ad Parochias & Missiones

Acatholicis vicinas aspirantis

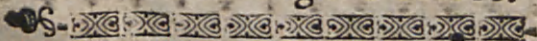
Novitatus — Per — Vilnensis Soc. J.

Interrogationes & Responsiones

digestum

à R.P. TOBIA ARENT Soc. IESU,

Sacrae Theologiæ Doctore.

Vilne typis Academicis Universitatis

Societatis IESU 1716.

Wm. Legrand

ADHORTATIO IUVENTUTIS, à
SPIRITU SANCTO PROfecta.

*Stude Sapientiae, fili mi, & letifi-
ca cor meum; ut possis exprobranti re-
spondere sermonem. Prov: 27. V. II.*

8°-1293

ILLUSTRISSIMO EXCELLEN-
TISSIMO ac REVERENDISSIMO
DOMINO
D. CONSTANTINO
CASIMIRO
BRZOSTOWSKI
EPISCOPO VILNENSI

Abbati Mogilnensi, Solij Pontificij
Assistenti, &c: Domino, Fautori,
Patrono, ac Benefactori Amplissimo

DEDICATIO

 Vantùm Cultui, Honoribusq̃ Tu-
is studeam, Illustrissime Prasul,
Dignissime inter omnes Poloniae
ac Litvania Episcopos Pontificijs ho-
noribus Decane, Polemico isto Studio
(2) meo

meo volui profiteri. Cum enim istud
 Studium sit, in quo meliorem Vitæ meæ
 partem posuerim, mentisq; ac corporis
 Vires exercere conatus fuerim, jam
 Scriptores Vtriusq; Sententiæ diurnâ
 nocturnâq; manu Volvendo, jam cum æ-
 mulis nostris, quâ de Sacro Suggestu,
 quâ familiaribus colloquijs (DEO laus,
 non sine conversionis fructu) controver-
 tendo, omnia certè, quantâ, pro modulo,
 meo, potui applicatione vestigando, &
 rimando, unde & orthodoxæ fidei veri-
 tas, & adversarum opinionum falsi-
 tas pateret, insuper Studiosæ Iuven-
 tuti Catholica posset accrescere prompta
 eruditio : illud totum commentatione
 longâ percolatum, breviterq; in Epi-
 tomen redactum, ubi Tuos ob Oculos fe-
 ro, tale utiq; fero munusculum, in quo
 post DEI Optimi Maximi cultum,
 ad

ad Venerationem Amplitudinis Tuae, vi-
res meas, etatem omnem, non modò
præsentem, sed præteritam etiam,
ac futuram, (si quàm arbitra laboris
posteritas dederit) compendio quodam
dedico, atq; impendo. Cujus verò justi-
ùs ac digniùs litaret honoribus Studiũ,
quàm Ejus Præsulis, qui expatriarum
legum dispositione, Generali Studio Ma-
gni Ducatùs Lithuania, siue Almae A-
cademiae Vilnensi natus præest Cancell-
arius? Quam Præsuleis, & Senatorijs
ornat adoreis adsplendorem; tuetur præ-
sidijs ad indemnitatem, Paternis ad fe-
licitatem prosequitur favoribus; lectis-
simorum voluminum copiâ ditat ad il-
licium Studendi & profectùs auxilium.
Ut enim superfuso Nilo, Canopi rura fer-
tilescere, & letarum segetum altera
inundatione natare: ita de Tuâ Libera-

litate profuso in Academiam multifido
 varia eruditionis alveo, uberrimas in-
 geniorum messes necesse est provenire.
 Interea vero dum congestis illis Sapi-
 entia favis ludit immista juvenus, &
 sugit eruditionem succedentibus annis
 propinandam, Beneficentiæq; Tuae fru-
 ctus facit immortales, præsens hic de
 nostra tenui messe manipulus, in Tui
 ambit assurgere generationem. Ut cu-
 jus Academicis in arvis, magnâ sui ex
 parte in culmum adolevit, siue dum
 ipse Theologiam ediscerem, siue cum
 Universitatem, felix tanto Cancellario
 Rector gubernarem, Magna Ejusdem
 Nomine prodeat insignitus. At Po-
 lemicum Studium, peculiari quodam
 jure inflammatus Tuus erga San-
 ctissimæ Fidei Nostræ incrementa sibi
 vendicat zelus, ut qui non ignoras
 ejus-

ejusmodi, inter ingenia, concertationibus, non aliter ac laureorum attritu ramalium, scintillas veritatis elici in plenam Catholica Pietatis flammam erupturas. Satis equidem est ipsa Tua Comitatus, morumq; suavitatis, quæ teneriores animas, non multos ante annos, ex ipsis literarum studijs, ad studia veræ Religionis magno agmine pelliciebat, quæ eadem non modo lare fido, liberali mensâ fovebat; verum etiam Paterno sinu, & potenti defensabat patrocínio: ut & deinceps efficacius quàm fortissima quævis dissertationum robora, etiam obniten-tes animos ad veritatem perducant. Satis pectoris Prasulei fortitudo, & haud Nominalis tantum Constantia, quæ fruticantem in pestes animorum, Atheismi plantam in Lyszczynio ra-

dicitus eruit, ac evellit; quæ Ma-
 rianis prerogativis oblatrantem Ba-
 selium promeritis mulctis compressit,
 & ignominioso ejecit exilio, quæ in-
 festos hæreseon conatus fortissimè retu-
 dit semper, & retundit: ut omnem
 Sectarum ferociam enervet, ac pro-
 sternat. Properat tamen ad Te stu-
 dium istud Polemicum, sin minus u-
 tile victorijs in Suppetias, in victo-
 riarum certè ac triumphorum applau-
 sum, & trophæorum admirationem.
 Totidem enim victrici Religioni tro-
 phæa, quot Aras, Tempia condis &
 Asceteria. Immensum esset singula
 perlustrare, calamoꝝ percensere. Indi-
 gitabit illa è Cœlo Sol radijs, quam-
 diu ipse spectabitur, & donec ea luce
 perfundet tantorum operum splendor,
 Nominis & Magnificentia, Religio-
 nisꝝ

nifq̃ Tuæ fervabit claritatem. Cate-
 rum si phosphorus, hoc nomine la-
 pis, è Sole lucem dicitur imbibere;
 si ferrum ex affrictu magnetis, tra-
 ctivâ virtute imbuitur, eandem Stu-
 dio huic meo quæro felicitatem; ut
 Nomine scilicet Tuo, lucis utiq̃ ac
 Virtutis pleno irradiatum, lucem quâ
 mentes indigas collustret, & quo pa-
 lantes attrahat, imbibat magneti-
 smum. Exploratum est, eos qui à
 nobis opinionibus dissident, discendi ta-
 men aviditate, & sedulitate studendi
 convenire, in studijs animi pascua
 quærere, eorumq̃ salubri gustu se ob-
 lectare. Inveniant utinam talia pa-
 scua in hoc Studio! invenient autem
 certò, si araneorum naturam non in-
 duerint, sed more apìs virginæ mel
 veritatis quæsi verint. Id dum ani-

mitus Dominis Acatholicis opto, totum Studium meum Pastoralibus plantis Tuis humillimè substerno, cum devotissimi affectus resolutione, ut licet desideratissimos fines intra Acatholicos non assequar, sim tamen habiturus satis, quod ostenderit zelum erga animas eorum, & Tuum, Pastor Vigilantissime, inter Studiosam Juventutem Catholicam, erudiendum, inter adversarios verò augendum ovile.

Illustrissimæ ac Excellentissimæ
Celsitudini Vestræ

Devotissimus Servus

TOBIAS ARENT,
Societ: IESU.

APPROBATIO

COncedimus, ut Admo-
dum Rñdi P. TOBIÆ
ARENT, S. I. STUDIUM
POLEMICUM de Eccle-
sia, Ejus Regimine, & Vo-
catione Ministrorum, à qua-
tuor designatis Theologis
revisum, & judicatum luce
publicâ dignum, imprima-
tur.

CONSTANTINUS
EPISCOPUS.

FACULTAS

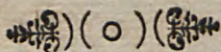
Reverendi Patris Provincialis

EGO MATHIAS KARSKI Societatis JESU per Litvaniam Præpositus Provincialis, factâ mihi potestate ab Admodum Reverendo Patre nostro MICHAELE ANGELO TAMBURINO Præposito Generali, facultatem concedo, ut liber, *STUDIVM POLEMICVM* dictus, à Patre TOBIAS ARENT ex eadem Societate, per Interrogationes & Responsiones elucubrat, jamq; à memoratæ Societatis Patribus Censoribus de more revifus, & approbatus, typis mandetur. In cujus rei fidem has literas manu meâ subscriptas, & Officij Sigillo munitas dedi, Brunsbergæ 3tiâ Julij 1715.

MATHIAS KARSKI

Soc. IESU, mp.

(L. S.)

PRÆFATIO

Ad Lectorem Catholicum.

SI quæras, quid novi adferam? Respondeo; ex Becano: nihil novi, præter meum Studium, combinationem ac Zelum pro Catholica veritate. Si quid tibi non placuerit, velim memineras illius dicti Pœtici.

Nemo placet cunctis, nec cunctis displicet unus. Scio quàm egregiè, ac solidè scripserit Cardinalis Bellarminus, Inviectissimus Heros, inter gerentes bella Domini Controversistas (ad quem omnes recurrunt & tanquàm ex armamentario Clypeos sumunt contra Hostes Ecclesiæ) habuit tamen, & in hodiernum diem habet, patiturq; Taxatores non tantùm inter Hereticos, quasi in multis defecerit; sed etiam inter Catholicos, quasi nimis fusè scribendo, docuerit Adversarios formare objectiones. Quàm doctè, clarè, ac nervosè sua opera polemica concinnaverit Becanus noster, Orbi Catholico notum est; Nec tamen evasit Refutatores proscinden-

dentes ingenium, doctrinam ejus, ut ipse fatetur
 in quodam opere suo, quod Regiomonti conti-
 git legere, hic ad manum habere nequeo. Vno
 verbo: Ipsis Sanctis Patribus non parcitur à li-
 centiosis Ecclesiæ Adversarijs. Nam Lutherus
 de Sancto Cypriano judicat, quod fuerit infir-
 mus Theologus: de Sancto Basilio, quod nihil
 valeat; de Sancto Ambrosio, quod sex quidem
 libros super Moyse scripserit, sed jejunos: de
 S. Hieronymo, quod in Matthæum, in Epist:
 ad Gal: & ad Titum, frigidè scripserit. Item
 quod fuerit homo, nullius neq; judicij, neq; di-
 ligentiæ, &c: De Sancto Augustino, quod
 nihil singulare habeat de fide, cum tamen fa-
 teatur hunc Sanctum Patrem contra Pelagi-
 anos Hæreticos viriliter scripsisse; ergo scri-
 psit de fide & pro fide. De Sancto Chry-
 sostomo, quod nonnisi loquaculus appareat.
 De Sancto Dionysio, quod tantum garriat, &
 nil solidæ eruditionis habeat. Quas & plu-
 res alias tum Lutheri, tum asseclarum ejus, de
 Sacris Scriptoribus impudentes censuras re-
 fert Iodocus Coccinus Tom: 1. lib. 8. de Si-
 gnis Ecclesiæ Fol: 1118. Si tantorum Virorum
 respe-

respectum non habuit, Heretica Superbia,
quid miraris Catholice Lector? dum recen-
tiores vijs Sanctorum Patrum insistentes Scri-
ptores extenuari audis. Pertinacis Heresis geni-
us est, Veritatem impugnare, & eò vires inten-
dere, ut Orbe toto diffusa, per Imperatorias
leges agnita, & firmata, cursu seculorum, con-
sensuq; populorum in unitate Fidei Catholica
congregatorum radicata opprimatur Veritas;
Sed non opprimetur, quantascunq; etiam portæ
infernæ, cavillationes, contradictiones, evomu-
erint: Sicut opprimi non potuit,

Per Donatum: qui dicebat Ecclesiam ex
bonis tantum compositam, nec malos in ea ha-
bere partem;

Per Iebusianos Montani discipulos, qui
omnium graduum & ordinum in Ecclesia di-
stinctionem cum suo Magistro abiciebant.

Per Aërium & Eunomium, qui affirma-
bant, hominem sola fide justificari, bona opera
nil prodesse.

Per Abaillardum, qui faciebat DEVM
Authorem peccati.

Per Iovinianum, qui asseribat jejunium
nul-

nullius esse momenti, neq³ ciborum admittebat
differentiam.

Per Vigilantium, qui Sanctorum invocacionem exhibebat.

Per Eutychianos, qui peregrinationes Sacras despiciebant.

Per Valdenses, qui Indulgentias contemnebant.

Per Pelagianos, qui Infantes sine Baptismo salvari posse, hallucinabantur.

Per quosdam Armenianos, qui Matrimonium esse Sacramentum negabant.

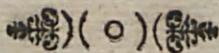
Per Berengarium, qui admirabilem, & supernaturalem transubstantiationem in Eucharistia tenere abnucebat.

Per Arianos, qui Concilium Nicenum, per Macedonium, qui Concilium Constantinopolitanum; per Pelagium, qui Millevitanum; per Nestorium, qui Ephesinum; per Eutycherem, qui Chalcedonense, abominabantur; & per Sexcentos alios Errorum Commilitones, quos non tantum Hadrianus Lyræus in Sacris Apophtegmatibus ex occasione recenset, sed etiam plures alij Scriptores Catholici ex professo observarunt apud Coccium Tom: 1. & 2. Iam Si neq³ SS. Patres, neq³

Sacro-

Sacrosancta Concilia Oecumenica , n. q.
 alij Scriptores ab adversante Veritati Ca-
 tholica Momo fuerunt immunes , fors
 neq. huic Studio decrunt dentes Momi.
 Sed nunquid propterea à bene captis de-
 sistendum ? absit. Quidquid ex zelo pro
 Sancta Matre Ecclesia Catholica , &
 mittente foras timorem Cbaritate erga
 Studiosam Iuventutem Catholicam , ali-
 osq. sive ad Missiones , sive ad Paro-
 chiale Munus aspirantes , initia sumpsit ,
 ad finem deduci debet. Quare cum &
 ego talem qualem laborem meum in Ve-
 ritate Catholica fundatum ad finem per-
 duxerim , offero tibi illum Catholice Le-
 ctor , ut eo utaris , tanquam promptua-
 rio sive compendio Magnorum Tomorum ,
 quos vebere , aut sine justa Bibliotheca.
 semper ad manum habere per quam dif-
 ficile est. Si quid non inveneris , quod
 desideras , vive memor alterius Poëtae.

Non

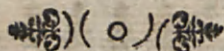

Non omne cælum prospicit undiq;
Terras, nec omnis parturit omnia
Tellus, & in Magnis relucet
Discolor ingenijs venustas.

*Vale, & mihi seruo
Tuo bene precare.*

HOC

HOC STUDIUM POLEMICUM
Dividitur in tres partes.

PRIMA PARS EST.

De Ecclesia ejus Regimine: & Vo-
catione Ministrorum.

SECUNDA PARS.

De Traditionibus: Iudice contro-
versiarum: Difficultate Scri-
pturæ: ac Sanctissima Eucharis-
tia.

TERTIA PARS.

De Iejunio: Veneratione, ac
Cultu Sanctorum: Reliquijs,
Imaginibus: De Præceptis ob-
servatu possibilibus: De Bo-
nis Operibus: Iustificatione &
merito. Tandem de loco ter-
tio, ut Limbo, & Purgatorio.

quis tantum internè credat, & nolit fidem suam profiteri per usum Sacramentorum necessariorum ad salutem, per obedientiam Ecclesiæ præstandam, contra hunc valet illud CHRISTI: *Si Ecclesiam non audiêrit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus* Matthæi 18. versu 17. Et aliud: Lucæ 9. versu 26. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet &c.* Hoc fundamento nixus, rectè conclusit Paulus. Rom: 4. versu 10.

Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Item 2. Timoth: 2. versu 12. *Si negaverimus, & ille negabit nos.* En ut non tantum fides interna; sed etiam confessio ejusdem requiratur. Patebit magis ex infra dicendis S. 2. & 3. Ubi respondebitur; Ecclesiam non in solis Prædestinatis consistere. Item, ubi decidetur: Ecclesiam semper fuisse, esse, & futuram visibilem.

2. Ecclesia nunc probatur, quod Ecclesia sit congregatio sive collectio Fidelium. Num: 20. versu 4. Populus Israël-

liticus

liticus vocatur Ecclesia Domini. 3. Regum 8. versu 14. Populus congregatus, cui Rex in præsentia sua stanti benedixit, appellatur Ecclesia. In novo Testamento Actor: 5. versu 11. Sub nomine Ecclesiæ describuntur primi Christiani timore correpti: Et sic in alijs plurimis locis, Populus Christianus vocatur Ecclesia. Ut Actor: 20. versu 28. Actor: 15. versu 3. & 4. Estq; hæc responsio tam certa, ut etiam Hæretici eam non audeant negare. Hinc Melancthon in Locis Communibus editis 1561. de Ecclesia, paginâ 354 initio ait: Cum de Ecclesia sermo est, illam cætum hominum congregatorum cogitemus, quæ est Ecclesia.

Porro licet Ecclesia dicatur una, 3. admittit tamen partes plures, sicut unum Regnum, varia oppida, varias Provincias. Hinc bene dici potest: dari Ecclesias Hispanorum, Italorum, Polonorum, &c. quæ licet plures sint particulares, unam tamen constituunt uni-

versalem: quatenus habent eadem Sacramenta, eandem fidem, doctrinam, eundem scopum & finem, idem caput &c: Non incongruè etiam Concilia Episcoporum vel Caput Ecclesiæ, (quod est Papa) dici possunt Ecclesia, eo quòd repræsentent Ecclesiam; sicut nomine Regni, nunc intelliguntur status, Senatores Regni, nunc ipse Rex; quatenus tam iste, quàm illi repræsentant Regnum. § II.

Num continentur in Ecclesia etiam mali?

Respondetur: etiam mali adnumerantur Ecclesiæ; ita, ut dicantur contineri in illa.

- i. Probatur: Matthæi 3. versu 12. S. Ioannes sic de Ecclesia loquitur: *Cujus ventilabrum in manu sua: & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum; paleas autem comburet igni inextingvibili.* Nota benevole Lector! Hic expressè prædicatur in area Ecclesiæ CHRISTI, futurum triticum &

paleas, scilicet bonos cum malis, ex quibus, ut paleæ triticum non sunt; totius tamen acervi partes sunt: ita improbi, licet non sint viva, vera tamen sunt Ecclesiæ membra; & sicut in eodem acervo, est triticum & palea; ita in eadem Ecclesia bonus & improbus. Idem ex citato loco probat Augustinus tomo 9. in Evangelium Ioannis tractatu 6. Et tomo 10. de Tempore sermone 107. Dominicâ in Passione serm: 1. Confirmatur. Ex capite 13. Matthæi, versu 47. Ubi CHRISTI sermo sagemnam, bonos, & malos pisces continentem, describit, futurumq; prædicat; ut in consummatione sæculi, boni eligantur in vasa, mali autem foras mittantur. Idem Matthæi 22. versu 10. explicatur per convivas bonos & malos. Item capite 25. versu 2. per Virgines prudentes & fatuas. 2. Timoth: 2. versu 20. per vasa lutea, & lignea; argentea & fictilia. 2. Thesal: 2. versu 6. per aliquos ambulantes in una Ecclesia, jux-

ta, per alios, contra ordinationem Apostolorum. Idem docuerunt SS. Patres, clarissimè S. Augustinus his verbis: *Habet Ecclesia in se fortes, habet infirmos, habet justos, habet & injustos.* Tomo 10. ut supra hoc §.

2. Si dicās: Improbi non sunt fideles. Ergo non sunt in Ecclesia, quæ est (ut suprâ dictum) cætus Fidelium. Respondeo. Distingvo Antecedens: Non sunt fideles secundum veritatem doctrinæ & Fidei, Nego Antecedens. Non sunt fideles secundum veritatem vitæ & morum: Transeat Antecedens. & Nego consequentiam. Quamvis enim de improbis dici possit, quod negent fidem factis; ad Tit: 1. V. 16. verum tamen est, quòd corde credant, & ore illam confiteantur. Hoc sensu Sanctus Paulus Corinthios sæpius vocavit Fratres, quamvis in illa Ecclesia essent Carnales, Inflati, digni virgâ, Incestuosi, Avari, Rapaces, &c: Hinc apparet, quòd verum sit, quod dixit CHRISTUS

STUS Ioannis 15. versu 2. nimirum, quod in ipso sint palmites fructum non ferentes. Qualiter enim sunt in ipso? non aliter quam per unionem, quam describit Sanctus Paulus 1mâ Corinth: 12. versu 13. *in uno spiritu, inquit, omnes nos, in unum corpus baptizati sumus.* Licet enim improbi à Charitate exciderint, per fidem tamen & baptismum manent CHRISTO uniti, in quo differunt ab Hæreticis, exterius quidem CHRISTUM profitentibus; sed a vera & una fide (quæ est fundamentum & radix unionis cum CHRISTO) avulsis per errores fidei, & Ecclesiæ contrarios.

§ III.

Estne Ecclesia Visibilis.

Respondetur: Est, & semper fuit visibilis.

PROBATUR imò: CHRISTUS dixit ad Apostolos Matthæi 5. versu 15. *Vos estis lux mundi. Non potest Civitas abscondi supra montem posita.*
A4 Matth:

Matth: 18. versu 17. *Quod si non audierit, dic Ecclesie:* Quomodo hæc verificari possent, si lux Apostolica non appareret: Civitas supra montem posita non videretur, Ecclesia ignota lateret?

2. Probatur 2do. Psalmo 18. dicitur: *In sole posuit tabernaculum suum;* id est in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non in occulto, ut ibidem explicat Sanctus Augustinus. Et epistolâ 106. *Ipsa est Ecclesia in sole posita, id est in manifestatione omnibus nota usq³ ad terminum terræ.* Hic citari potest aliud edictum de lucerna aptissimè, *non sub modio, sed super candelabrum collocata.* Nam Sanctus Augustinus hæc verba de Ecclesia intelligit, dum libro de unitate Ecclesiæ capite 16. sic loquitur: *Non est operta Ecclesia: quia non est sub modio, sed supra candelabrum.* Et de illa dictum est: *Non potest Civitas abscondi supra montem posita: Sed Donatistis velut operta est, qui audiunt tam lucida, & manifesta testimonia, quæ illam toto orbe demonstrant,*
& malunt

& malunt clausis oculis offendere in montem, quàm in eum ascendere.

Probatur 3tio. Actorum 20. dicit 3. Sanctus Paulus versu 28. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI.* Item Hebr: 13. *Obedite Præpositis vestris, & subjacete illis.* Vi quorum textuum sic procedi potest: In qua Ecclesia Episcopi, & Pastores visibiliter debent gubernare suos subditos, visibiliter docere, hortari, Sacramenta administrare, peccantes corripere, contumaces ab aliorum communione separare: Et vicissim, ubi subditi debent agnoscere suos Pastores, eorum monitis obtemperare, instructionem & Sacramenta ab eis percipere, illa est visibilis Ecclesia; sed in Ecclesia CHRISTI hæc debent fieri. Nam hæc significantur Per Ly: Attendite. Per Ly: Regere Ecclesiam. Per Ly: Obedite. Subjacete. Ergo Ecclesia CHRISTI est visibilis.

Accedit quòd in Ecclesia, celebra- 4.
ta

ta fuerint Concilia, Apostolicum, Nicænum, Constantinopolitanum, Chalcedonense, & plura alia, quibus statuebatur de subortis dubijs, quid esset tenendum? quid non? Simul ferebatur sententia in pertinaces. Quæro, suntne hæc facta invisibiliter? Minimè. Præterea quomodo Ethnici potuissent aggregari Ecclesiæ, si tum illis, tum alijs Ecclesia fuisset incognita? His bene perpensis, si prematur adversarius, fateri debet, Ecclesiam CHRISTI esse visibilem, sicut confessus est Calvinus, quando dixit: 4. Institutionum capite 1. § 2. Fide credi Ecclesiam visibilem, cum dicimus in Symbolo Apostolico: Credo Ecclesiam Sanctam Catholicam. Melancthon Editione 1561. de Ecclesia paginâ 354. Cum de Ecclesia sermo est; illam Cætum hominum congregatorum cogitemus; quæ est Ecclesia visibilis, nec somniemus electos alibi inveniendos, quàm in hac Societate visibili &c; nec ulla alia Ecclesia invisibilis imaginationem nostram subeat.

Idem in Consilijs Theologorum parte 2. Necesse est, fateri; visibilem esse Ecclesiam. Ex, (ut se vocant) Reformatis Enoch Clapham in Antidot: schismaticis pag: 18. Ubi post multa scripturarum testimonia, tandem sic concludit. Non modò antiqui omnes, sed etiam omnes nostræ ætatis eruditi, Ecclesiam semper esse visibilem, tenuerunt. Rectè sensit ex hac parte convictus Enoch, ideoq; licebit Catholicis inferre: Ergo illi, qui affirmant, Ecclesiam CHRISTI esse invisibilem, sunt homines non eruditi, sed crassè rudes, seu potius pertinaces. Liberum etiam erit sentire cum Sancto Augustino Tomo 9. in Epistolam Ioannis Tractatu 2. *Quid amplius dicturus sum, quàm cecos, qui tam magnum montem non vident? qui contra lucernam in candelabro positam oculos claudunt?*

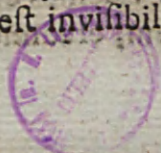
Dices imò. Quod fide creditur, 5. non est visibile; sed Ecclesia fide creditur; ergo non est visibilis.

Respondeo imò. Distingvendo: Quod fide

fide creditur non est visibile, secundum eam partem, secundum quam creditur, Concedo maiorem. Quod &c. non est visibile, secundum eam partem, secundum quam non creditur. Nego maiorem sed &c. Concedo minorem & distingvo Consequens: Ergo Ecclesia non est visibilis, secundum eam partem, secundum quam creditur. Concedo Consequentiam. Non est visibilis secundum eam partem, secundum quam non creditur, Nego Consequentiam. Fundamentum Distinctionis datae est; quod Ecclesia partim cadat sub externos oculos, partim sub internam fidem: externis oculis videmus homines, qui sunt in Ecclesia; videmus Sacramenta administrari &c; internam fide credimus veram CHRISTI doctrinam apud eos tradi & conservari. Proinde est aliquid, quod videmus, est etiam aliquid, quod credimus. Credimus veram esse doctrinam, quae in Ecclesia traditur; videmus homines, externos ritus & Sacra-
menta

menta. Quod clariùs & scholasticè sic explicatur: Videmus Materiale, non videmus Formale, seu internam formam. Duo quippe in Ecclesia considerari possunt. 1mum. Multitudo seu collectio hominum, externum Regimen, quod apparet docendo, hortando, iudicando, puniendo, Sacramenta administrando, suscipiendo, obedientiam Prælatis, Episcopis, Pastoribus exhibendo, & hoc vocatur Materiale. 2dum. Interna Fides, & charitas, quâ inter se uniuntur; hoc dicitur Formale, Prius tanquam Materiale videtur, ideoq; secundùm hanc partem dicitur visibilis Ecclesia: Secundùm non videtur oculis: nimirum fides interna, charitas, sed creditur inesse membris Ecclesiæ. Accipe pro elucidatione aliquot exempla: Apostoli non tantùm videbant CHRISTUM, sed etiam credebant: Videbant Humanitatem, credebant Divinitatem. In baptismo videmus externam aquam, & ablutionem, credimus internam vim

regenerandi, peccata abluendi, In Codice Bibliorum videmus chartam, scripturam; & credimus in hac scriptura seu codice contineri Verbum DEI. Quàm verum ergo est id quod creditur, bono & vero sensu etiam dici potest visibile. Sicut bene dicitur Codex Bibliorum, Scriptura Sacra; Scripturam videmus, Sacram esse credimus. Persona secunda sive Filius DEI, creditur, & tamen dicitur in carne visus, adeoq; visibiliter in terris apparuisse. Sic de Ecclesia, quæ creditur, bene etiam dictum, quod sit visibilis.

6. Dices 2dò. Ergo Ecclesia est partim invisibilis, partim visibilis. Respondeo concedendo Illatum. Nec tamen dici debet totaliter invisibilis: quia non fundatur in fide interna purè; sed tum in Fide interna, tum externa: cum definiatur Esse Congregatio non simpliciter Fidelium, sed fidem profitentium. Pro elucidatione pono instantiam. In homine Anima est invisibilis, corpus visibile
-

fibile, dicitur tamen totus homo non invisibilis, licet partem habeat invisibilem scilicet Animam: sed visibilis.

§ IV.

Potestne Universalis CHRISTI Ecclesia deficere.

Sensus quæstionis est: Potestne fieri, ut Ecclesia CHRISTI vel totaliter intereat, vel in errores doctrinæ CHRISTI contrarios incidat? Respondeo: Non potest.

PROBATUR imò Matthæi 16. versu 1. 18. *Portæ inferi, juxta edictum CHRISTI, non prævalebunt adversus eam.* Prævaluissent autem, si vel semel per errorem aliquem defecisset.

PROBATUR 2dò Matthæi 20. versu 2. 20. *Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem sæculi.* Si Ecclesia, vel uno die defecisset, CHRISTUS ab ea recessisset; ac proinde verum fuisset dicere: Prævaluerunt portæ Inferi. CHRISTUS jam non est cum Ecclesia.

3. Pro-

3. Probatur 3tio. Ioannis 14. versu 16. promittitur Spiritus veritatis, ut maneat nobiscum in æternum: & quidem Spiritus veritatis, qui docturus est omnem veritatem: si datus est, ut permaneat in æternum, & ut doceat omnem veritatem: quomodo Ecclesia deficere potest à veritate?

Probatur 4to Spiritus Sanctus per Paulum dixit imā Tímoth: 3. *Ecclesia DEI vivi est columna & Firmamentum veritatis.* Ex quo, sic liceat argumentari: Columna & firmamentum veritatis non potest deficere, seu errare; Ecclesia CHRISTI Universalis est Columna & firmamentum veritatis. Ergo non potest &c: Minor est certa; quia ipsius Spiritus Sancti. Major probatur. Si Columna & Firmamentum veritatis posset deficere, seu errare; esset firmamentum, & columna veritatis, & non esset: esset, ut supponitur; non esset, quia posset corruere, & labem erroris contrahere, id si fieret; verum esset dicere

cere: Sancte Paule; Ecclesia, quam dixisti, esse columnam & firmamentum veritatis, jam non est columna veritatis; quia defecit à veritate, factaq; est erroribus obnoxia, & portæ inferi prævaluerunt adversus eam: Utpote inducta per eas in falsitatem. En, quò deveniunt, qui audent dicere: quòd Ecclesia CHRISTI possit deficere seu errare.

Aliter sic potest stringi argumentum: 4. Verbum DEI non potest fieri falsum; Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis, est Verbum DEI. Ergo Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis non potest fieri falsum; fieret verò, si vel unâ horâ deficeret; nam istâ defectionis horâ posset dici: iam non est columna & firmamentum veritatis.

Nota. Si adversarius recurreret ad 5. sensum divisum, dicendo: Ecclesiam in sensu composito cum veritate non posse deficere; posse verò deficere in.

sensu diviso à veritate: nota, inquam, quòd Ecclesia in sensu diviso a veritate, non possit dici Ecclesia, quam CHRISTUS fundavit, tanquam columnam veritatis. Ergo adversarius destruit statum quæstionis, qui est de universali Ecclesia CHRISTI; non verò de alia aliqua collectione aut synagoga diaboli. Hæc veritate bene fundatâ, potest Catholicus quemlibet adversarium sic convincere, in omni materia: v. g. Ecclesia Universalis seu Catholica, quæ est columna & firmamentum veritatis, docet: Non esse illicitum, orare pro defunctis: Non esse illicitum sumere Eucharistiam sub una specie. Item docet: Fidem sine operibus esse mortuam. Præcepta esse possibilia servatu: Dari septem Sacramenta &c: Ergo verum est. Si verum est: Ergo contraria dogmata sunt falsa. Hoc modo processit S. Augustinus in sequentibus.

imò. Credi debere: Evangelium esse

se Verbum DEI, quia ita Ecclesia docet: *Evangelio, inquit, non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.* Tom: 6. contra Epistolam Manichæi cap: 5.

2dò. Credi debere, Homousion; Esse 6. Patrem Cælestem Ingenitum, vel Innatum: Spiritum Sanctum esse adorandum; quamvis expressum non reperiatur in scripturis: quia Ecclesia ita docet: Vide Tomum 5tum contra Maximinum Arrianum, lib: 3. cap: 3.

3tò. Credi debere MARIAM DEI 7. CHRISTI Matrem & Virginem concepisse, & Virginem genuisse, & post partum permansisse: quia Ecclesia testatur; ideoq; blasphemix Helvidij non esse acquiescendum. Tom: 3. de Ecclesiasticis Dogmatibus capite 69.

4tò. Credi debere: Hæreticos non 8. rebaptizandos; quia Ecclesia decidit. Tomo 7. de Baptismo contra Donatistas lib: 2. cap: 7. Et lib: 5. cap: 23. Ubi sic concludit: *Sunt multa, quæ uni-*

versa tenet Ecclesia, & ob hoc Apostolis præcepta bene creduntur; quanquam scripta non reperiuntur.

9. 5tò. Credi debere Baptismum infantibus esse necessarium; quia ita sentit Ecclesia. Tomo 3. de Genesi ad litteram cap: 23. *Consuetudo Matris Ecclesiæ in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, neq; ullo modo superflua deputanda, nec omninò credenda; nisi esset Apostolica traditio.* Et Tomo 2. epist: 28. ad Hieronymum, post medium: *Quisquis dixerit, quòd in CHRISTO vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt; hic profectò & contra Apostolicam ejus prædicationem venit; & totam condemnat Ecclesiam: Vbi propterea cum baptizandis parvulis festinatur, & curritur; quia sine dubio creditur, eos aliter in CHRISTO vivificari non posse.* Et Tomo 7. de peccatis mortalibus & remissione lib: 3. capite 1. *Baptismum parvulorum more pijsimo, atq; materno univcr-*

universa frequentat Ecclesia. Quem morem tanti æstimavit, ut monitum reliquerit. Tomo 7. de origine Animæ lib: 3. capite 9. Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur, morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.

6to. Credi debere Symbolum Apostolicum, quia Ecclesia testatur, illud esse tale, licet in Scriptura non habeatur. Tomo 3. de Fide & Symb: cap: 1. Uno verbo Ecclesiam ponit in omnibus pro ludice: dum Tomo 7. contra Cresconium Grammaticum lib: 1. cap: 23. ita loquitur: *Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat authoritas, ut quoniam Sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit obscuritate questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate Sancta Scriptura monstrat.*

11. Sed quid faciendum, si dubia occurrant? Respondeo: Tene Ecclesiam; nam quod tota per Orbem frequentat Ecclesia, hoc, quin ita faciendum sit, disputare; insolentissimæ insanix est, inquit Augustinus Tom: 3. de Ecclesiasticis Dogmatibus cap: 5. Placuit hunc modum argumentandi per Ecclesiam tanquam columnam & firmamentum veritatis, ideò fusiùs explicare; quia experientia docuit, illum valere, non tantùm pro minùs doctis, sed etiam pro doctioribus: non rarò etiam post satis longam cum pertinacibus disceptationem habitam.
12. Dices: recurrere Augustiniano modo ad Ecclesiam est committere circum-
lum vitiosum. Nam dum quæritur: Unde scis hoc, vel illud esse Verbum Divinum? respondes; quia Ecclesia columna & firmamentum veritatis testatur esse verbum, sive locutionem DEI: Unde verò scis Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis?
quia

quia Scriptura sive Verbum DEI id affirmat. En, ut Scripturam probas per Ecclesiam, & Ecclesiam per Scripturam. Respondeo: Hoc modo contra Ethnicum procedere (qui & Scripturam & Ecclesiam negat) esset circulum vitiosum committere. Circulus autem non est, si hoc modo procedatur contra illum, qui Scripturam admittit, & negare vellet Ecclesiam esse infallibilem. Bene enim illi probaretur per principium notum, & ab ipso admissum: nimirum per Scripturam Ecclesia; quando verò res ignota probatur per principium notius & admissum; tum circulus vitiosus non committitur, ut patet omnibus habentibus bona principia Philosophica. Fusiùs de hoc circulo, scribit Becanus in suo Compendio Manualis lib: 3. cap: 10. Et Generalis Societatis Pater Thyrsus Gonzalez lib: 2. Manuductionis. § 12. 13. 14.

Redeo ad ulteriorem probationem 13.

responsi primarij, quod fuit: Ecclesia CHRISTI non potest deficere, aut errare: Si Ecclesia aliquo tempore errâset, articulus hic: Credo Ecclesiam Catholicam, fuisset falsus; nam eo tempore, quo errâset, nemo credere potuisset Ecclesiam Catholicam, quomodo enim credidisset eam esse? quæ protunc non fuisset, sed defecisset; adeoq; cessâset esse Sponsa CHRISTI, utpote præcipitata in errores varios per deceptionem portarum infernallium.

14. Accedit quod consensus Acatholicus in Ecclesiam deficientem sive errantem, hoc absurdum inferat: nimirum Ecclesiâ collapsâ, neq; ab Ethnicis, neq; à Iudæis potuisse inveniri veram Ecclesiam, in qua salvarentur.
15. Probatur 5to. Ecclesia existens in errore seu defectione à CHRISTO, non dedisset bonum exemplum fæminis conjugatis; cùm tamen Sanctus Paulus ad Ephes: 4. eas hortetur: Ut, si-
cut

cut Ecclesia subiecta est CHRISTO;
ita & ipsæ adhæreant viris suis in om-
nibus per subjectionem. Quale ve-
rò exemplum habuissent mulieres in
Ecclesia, si & ipsa Sponso suo CHRIS-
TO fuisset infidelis?

Si quis hæc mordicus repudiaret, &
Ecclesiam omninò defectibilem asse-
reret, interrogandus foret: an id tan-
tùm opinativè asserat? an verò ex Fi-
de Divina? Si opinativè tantùm; mi-
sero nititur fundamento: Nam opi-
nioni potest subesse falsum. Si ex Fi-
de Divina sibi constare dicat; quæ-
rendum: Ubi revelatum? nullibi ex-
tat literula, vel de modo, vel de tem-
pore, vel de ipsa defectione.

Ineptias ergo asserit pertinax adversa-
rius; non verò talia, quæ merentur as-
sensum fidei, cùm nullam de asserto
suo possit revelationem producere.

Dices imò: Synagoga Iudæorum 16.
defecit, ut legere est 3. Reg: 19. v.
10. quando Elias sub Rege Achab &
Regi.

Regina Iezabel fugit, putans se solum supermansisse. Ergo & Ecclesia CHRISTI potest deficere. Respondeo imo. Transeat Antecedens, nego consequentiam. Disparitas est: quia Synagoga non gaudebat tanto privilegio, quanto gaudet Ecclesia CHRISTI. Portæ inferi non prævalebunt. Respondeo 2dò. Synagoga iudicio Eliæ visa est defecisse, quamdiu non audivit de vivis 7000. qui genua sua non curvârunt ante Baal; quamdiu etiam ignoravit de 100. Prophetis, a Dispensatore Regis Abdia occultatis. Re ipsâ tamen fuit & duravit in Elia, 100. occultatis Prophetis, & 7000. non curvantibus genua ante Baal.

17. Sed quamvis sub Rege Achab in Israël, ut prædixit Azarias 2. Paralip: 15. v. 3. Absq; vero DEO, absq; Sacerdote &c: Synagoga fuisset; viguit tamen Hierosolymis in Regno Iuda sub Regibus Asa & Iosaphat. Proinde bene inferes posse contingere, ut partes

tes Ecclesiæ, five pars deficiat in uno loco, non tamen tota & universalis, in omni loco; ut patet inter Saxones, Hollandos, Anglos, &c: non tamen inter Hispanos, Gallos, Italos, Polonos, Indos, & multos alios populos, quorum primi deseruerunt; secundi verò firmiter tenent Ecclesiam Catholicam. Neq; dicas: Persecutio fecit Ecclesiam deficere tempore tyrannorum; nam adversaberis veritati Divinæ, quæ nec falli nec fallere potuit, dicendo: Portæ inferi non prævalerunt adversus eam. Si nec portæ inferi prævalere possunt, multò minus persecutiones hominum, quæ communiter excitari solent ex instinctu diaboli.

Dices 2dò. Fateri debetis, quòd Ecclesia erraverit in Concilio Ariminensi sexcentorum Episcoporum, quando ex Symbolo expunxit *ὁμολοίῃς* *homoiousios*, id est Consubstantialis, & reposuit ejus loco *ὁμοιούσιος*. *homoiousios*

ſos, hoc eſt ſimilis ſubſtantiaē, Unde & orbis ingemuit, & ſe Arianum factum miratus eſt. (Hieronymus contra Luciferianos.) Reſpondeo imò. Concilium illud, non erat tota Eccleſia, ſed tantum pars Eccleſiaē. Nam Papa Romanus reſtitit; reſtiterunt & alij Epiſcopi cum Concilijs varijs. Reſpondeo 2dò. Error iſte non fuit Juris, ſed Facti, ex ignorantia lingvæ Græcæ, ejusq; proprietatis, quam Arianæ adverteſtes, ſtudio ingeſſerant nomina ſecundum literas non multum diſtancia, ut ignorantes deciperent. Quod attinet: Ly Orbis, hoc loco per Synecdochē accipitur pro parte Orbis, nimirum ſexcentis Epiſcopis, qui reflexi poſtea, ſe faviſſe Arianis per ignorantiam, ſive non ſufficientem Græcorum nominum diſtinctionem: ingemuerunt, maxime quando alios audiverunt ingemiſcentes ſuper inadvertentia.

19. Dices 3tio. Ad quid negatis univerſaliter

saliter Ecclesiam deficere non posse, cum & melius dici possit: Ecclesia prædestinatorum non potest deficere; potest verò Ecclesia eorum, qui non sunt prædestinati. Respondeo imò. Divisio hæc est contra articulum Fidei, qui statuit Ecclesiam unam. Et licet etiam prædestinati numerentur in Ecclesia, non tamen ideo purè; quia prædestinati sunt, numerantur; sed quia per fidem accesserunt ad Ecclesiam, factiq; sunt unum corpus, ut Sanctus Paulus passim loquitur. De quo ipsissimo Apostolo verum est, quod fuerit prædestinatus, & tamen non fuit in Ecclesia ante conversionem: Vice versa Iudas Iscariothes fuit in Ecclesia; quia fuit membrum Ecclesiæ, & quidem Apostolus, cujus Apostolatum occupavit alter, nimirum Mathias, Actorum imò. Nec tamen fuit prædestinatus: Hinc collige unam esse Ecclesiam non imaginariam, sed omnibus notam tanquam tabernaculum

culum in sole, & civitatem in monte positam. Prædestinatorum verò quæ talium numerus, neq; alijs, neq; illis ipsis est cognitus: consequenter nec conversio ad talem Ecclesiam fieri posset, siquidem nescirentur ejus prædestinati Doctores, Pastores, Ministri, &c:

20. Dices 4tò. Ecclesia est similis Lunæ, quæ interdum tota obscuratur. Ergo & Ecclesia. Respondeo: est similis lunæ in aliquibus, concedo: in omnibus, nego: In hoc est similis, quòd instar lunæ nunc crescat, nunc decreseat: nunc unâ sui parte valde splendeat, aliâ non. Dum tamen ita obscuratur luna, non perit. Sic neq; Ecclesia perit; quamvis aliquâ parte sui nubibus persecutionum obducatur.
21. Dices 5tò. Apocalyp: 12. V. 16. Ecclesia per mulierem significata fugit in solitudinem, & ibidem latuit 1260. diebus. Ergo verum est, quòd vel defecerit, vel saltem reddita fuerit invisibilis

sibilis. Respondeo: Distingvo Antecedens: Fugit, Latuit, tota. Nego Antecedens. Non tota, concedo Antecedens. Semper enim fuerunt Martyres, qui persecutoribus restiterunt, & sanguine suo, tanquam per semen Christianorum, Fidem Catholicam professi sunt. Respondeo 2dò. Potest concedi, quod Ecclesia fugiet, latebit 1260. diebus: id est tribus annis & medio, intelligendo tempus Antichristi & Ecclesiam latitantem secundum aliquam partem sui. Transeat; secundum omnem partem, nego. Nam Enoch & Elias Antichristo resistent. Neq; putandum; quod Antichristus totum mundum occupaturus sit, & exterminaturus omnes fideles: erunt enim ejus tempore Electi, propter quos breviabuntur dies illi; erunt boni, & justi non pauci, qui salvi fient, ut colligitur ex Matthæi capite 24. *Nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro.*

22. Urgebis. Vera sunt sequentia: *Deficiet hostia, & sacrificium*, ut prædixit Daniel cap: 9. *Veniet discessio*, ut 2. Theſſal: 2. *¶* 3. Ergo Ecclesia aliquando, vel jam defecit, vel deficiet. Respondeo: Prima Prophetia verificata est in hostia & sacrificijs Iudæorum, ut explicant S. Chrysostomus, S. Hieronymus, &c: Sed dato non tamen concesso, quod Hostia in Ecclesia Catholica, deficeret, non tamen deficeret fides. Dixi: Dato, non tamen concesso. Nam ad DEI providentiam, & in promissis fidelitatem pertinet, conservare Sacerdotium CHRISTI, secundum ordinem Melchisedech. Secunda Prophetia de discessionem verificata est, vel per discessionem à Romano Imperio, vel per discessionem alicujus Ecclesiæ particularis; non verò universalis. Sic concedimus in Anglia, Hollandia, aliqua parte Germaniæ factam discessionem, non tamen in omnibus mundi partibus.

Insta-

Instabis. Luc: 18. v. 8. dicitur: *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra?* Ergo in omnibus mundi partibus deficiet fides. Ergo & Ecclesia universalis. Respondeo imò. Si putas CHRISTUM locutum hoc sensu: Non inveniam ullam fidem, tum nego bonam esse interpretationem tuam: Si verò putas; CHRISTUM locutum hoc sensu: Non apud omnes inveniam fidem vivam, floridam per bona opera, sed apud multos mortuam sine operibus, tum permitto transire interpretationem.

Confirmo immediatè dicta per ca- 23. put 25. Matth: Ubi describuntur credentes comparituri coram Iudice: quidam cum viva fide, alij cum mortua. Cum viva illi, qui dicent: Domine; & quibus respondebitur: Venite Benedicti; quia esurivi, & dedistis mihi &c. Cum fide mortua illi; qui etiam dicent: Domine; sed non fuerunt misericordes, ideoq; obicietur eis non in-
C credulitas

credulitas; verum defectus bonorum operum. Responderi potest secundo. Putas inveniet fidem? hoc est: Non inveniet fidem sine contradictione & persecutionibus. Nam si me persecuti sunt, & vos persequentur. Persecutiones vero, ut supra dictum, non extinguunt fidem, consequenter nec Ecclesiam.

24. Responderi potest 3tio. Propositio interrogatoria, cum videtur negationem continere, non semper subintel-
ligit negationem absolutam, quo ad omnes partes; sed quandoq; tantum
partialem, quo ad partes aliquas; sive
plures, sive pauciores. Ut patet Isaia
49. V. 15. *Nunquid oblivisci potest mulier
infantem suum, ut non misereatur filio
uteri sui?* Hanc interrogationem significatur
mulierem non oblivisci infantis
sui; nec tamen negatur, posse inveniri
aliquas mulieres tales, quæ oblitæ
sunt: siquidem Exempla mergentium,
mactantium, devorantium, aut bestiis
obiectæ

objicientium &c: non defunt: Sic hñc
cùm dicitur: Putas inveniet Fidem?
non subintelligitur negatio Fidei in
omnibus hominibus; sed in multis;
dato etiam in pluribus, juxta illud: *Mal-
ti sunt vocati, pauci verò electi.* Firmatur
Responsum, per authoritatem S. Augu-
stini, qui hanc objectionem dixit fuisse
Donatistarum lib: de unitate Ecclesiæ
cap: 15. Verba ejus sunt. *Dicunt Do-
natistæ de Apostasia orbis terrarum, dictum
esse; quod ait Dominus: Filius hominis ve-
niens, putas inveniet fidem in terra? Quod
nos intelligimus dictum vel propter ipsam
fidei perfectionem, quæ ita difficilis est in
hominibus, ut in ipsis quoq; admirabilibus
Sanctis, sicut in ipso Moyse, inveniatur
aliquid, ubi trepidaverint, vel trepidare po-
tuerint: vel propter illam iniquorum abun-
dantiam, & paucitatem bonorum, de qua
satis diximus. Propterea enim tanquam
dubitans, hoc Dominus dixit: Neq; enim
ait: Veniens Filius hominis non inveniet
fidem in terra. Hucusq; S. Augustinus.*

25. Non contenti his, hoc § dictis quidam, audent pertinaciter appellare saltem ad Ecclesiam latitantem, quæ quidem non simpliciter defecit; defecit tamen ab adultis, ad infantes incunis sive pueros adhuc immunes ab erroribus Papisticis. Sed ineptissima appellatio, quæ sic exploditur: Juxta vos, Domini adversarij, signa veræ Ecclesiæ sunt, sincera prædicatio Evangelij, & legitima Sacramentorum administratio; ut habet Augustana Confessio articulo 7. in Apologia ejusdem. Item Calvinus lib: 4. Instit: cap: 1. § 9. 10. & 11. Atqui in puerili Ecclesia hæc duo signa esse non potuerunt: quomodo enim infantes prædicassent? Sacramenta administrassent? aut si miraculosè factum creditis, ubi revelatum legistis, Ecclesiam novi Testamenti redactam fuisse ad pueros verbi Divini prædicatores, & Ministros Sacramentorum? Nominate saltem vel unum talem miraculosum prædi-

prædicatorem, aut ministrum Sacramentorum: quando, & ubi fuerit inventus?

Accedit quòd Domini Lutherani negent à pueris esse prædicatam doctrinam Dominorum Calvinistarum; & Domini Calvinistæ negent fuisse prædicatam doctrinam Lutheranorum. Videte igitur effugium palpabiliter ineptum, seu potius commentum: Verum est, quòd DEUS ex ore infantum & lactentium perfecit laudem suam, tempore Herodis, qui CHRISTUM natum quærendo, infantes occidit. Item tempore ingressus in civitatem Hierosolymitanam, de quo canitur Dominicâ Palmarum in Processionibus Catholicis: Pueri Hebræorum, vestimenta prosternebant in via; & clamabant dicentes: Hosanna Filio David. Benedictus qui venit in Nomine Domini. Ubinam verò infantes aut pueri prædicaverint, Sacramenta administraverint, sive baptizando, si-

ve Eucharistiam conficiendo, distribuendo, non extat: nisi fortè in Ecclesia sub concavo lunæ, à fictoribus concepta.

§ V.

*Romana Ecclesia estne
Catholica?*

Ante responsionem:

- I. **S**Ciendum inprimis, quòd per Romanam Ecclesiam, dum disputant Catholici, non intelligant solummodò collectionem hominum intra mænia urbis Romanæ, sed collectionem omnium Ecclesiarum, sive hominum agnoscentium Romanum Pontificem pro capite, cum quo capite quæcunq; Ecclesia particularis convenit in fide, ejusq; professione, illa dicitur Catholica; quæcunq; verò non convenit, sed discrepat, illa nec Romana, nec Catholica dici potest: quia illi deest unitas Fidei, ejusdemq; professio, à qua unitate ceu parte formali, cùm adest, multa

multa membra denominantur unum corpus, & constituuntur in esse Ecclesiæ veræ, unius, atq; Catholicæ, juxta edictum S. Pauli ad Romanos 12. *V.*

15. *Multi unum corpus sumus in CHRISTO.* Et ad Coloss: 1. *V.* 24. *Adimpleo ea, quæ desunt Passionum CHRISTI in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* Hoc supposito.

Respondeo: Ecclesia Romana est Ca- 2.
tholica.

Probatur imò. Debet in mundo esse Ecclesia Catholica juxta Articulum Fidei. Ergo Romana est illa, nimirum Catholica. Antecedens negari non potest, nisi à nesciente Symbolum Apostolicum. Probatur Consequentia: Universalis Ecclesia est Catholica, sed Romana est universalis. Ergo Romana est Catholica. Major certa; quia *Ly* universalis, Latinè idem significat, quod Catholica Græcè; Minor probatur: Cujus Ecclesiæ fides prædicatur in universo mundo, illa est universalis;

sed Romanæ Ecclesiæ Fides prædicatur in universo mundo. Ergo Romana Ecclesia est universalis. Maior patet ex terminis: Quid enim aliud est, Universalem esse Ecclesiam, quàm fidem ejus prædicari in universo mundo? Minorem dicit veram S. Paulus ad Romanos. 1. v. 8. Primùm quidem gratias ago DEO meo per IESUM CHRISTUM pro omnibus vobis; quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Ergo Conclusio tenet.

3. Probatur 2do. Romana & Catholica Ecclesia semper pro eadem est habitata. Ergo Romana Ecclesia est Catholica. Probatur Antecedens ex antiquissimis Doctoribus & Scriptoribus. S. Irenæus lib: 3. cap: 3. vocat Romanam Ecclesiam maximam, antiquissimam, omnibus cognitam; à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatam, & constitutam, &c: Tandem subdit: Ad hanc Ecclesiam, propter potentiolem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est

hoc est, qui sunt undiq; fideles, &c:
Nota ad hanc Ecclesiam, utiq; maximam, antiquissimam, omnibus cognitam, Romæ fundatam? Ergo Romanam. Ergo Catholicam propter conventionem, connexionem, unionem, undiq; fidelium cum illa tanquam principaliore.

S. Athanasius epistolæ ad Romanum 4. Pontificem præfixit talem titulum. *Domino Sancto & Apostolici culminis venerando Marco Sanctæ Romanæ & Apostolicæ Sedis, atq; universalis Ecclesiæ Papæ, Athanasius & universi Egyptiorum Episcopi salutem.* Perpende Ly universalis Ecclesiæ. Ergo Catholicæ. Pulchrè significationem vocis hujus; *Catholicæ*, explicavit Maximianus Constantinopolitanus Episcopus, qui vixit anno 430. in sua Epistola ad orientales *Omnes fines terræ, qui Dominum sincere receperunt, & ubiq; terrarum Catholici veram fidem confitentes, in potestatem Romanorum Pontificum tanquam in solem ressi.*

respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicæ & Apostolicæ Fidei recipiunt. En habes, quomodo esse Catholicum & esse Romanum inter se convertantur.

5. S. Ambrosius connexionem istam adeo strictam esse animadvertit, ut testetur unum ex alio olim illatum fuisse; verbi gratiâ, est Romanæ Fidei, ergo & Catholicæ: est Catholicæ, ergo & Romanæ.

Satyrus Frater S. Ambrosij (teste eodem, oratione funebri de excessu Fratris.) Advocavit ad se Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi veræ Fidei gratiam; percontatusq; est ex eo; utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est cum Romana Ecclesia conveniret? Hoc ipsum practicavit suo exemplo proximè citatus Ecclesiæ Doctor S. Ambrosius. Nam lib: 3. de Sacramentis cap: 1. (cùm fortè incideret quæstio de lotionem pedum ante sumptionem Eucharistiæ) sic respondit. *Non ignoramus, quòd Ecclesia Romana hanc consue-*

consuetudinem non habeat, cujus typum in omnibus sequimur. Et inferius. In omnibus cupio sequi Ecclesiam Romanam. Eandem connexionem roborat suâ auctoritate alter Doctor Ecclesiæ S. Hieronymus ad Pammachium & Marcellinum in apologia adversus Ruffinum. Fidem suam, quam vocat? eamne, quâ pollet Romana? si Romanam responderit: ergo Catholici sumus. En Romanam Fidem, Romanam Ecclesiam, quâ velut Lydio lapide probabantur homines, an veri essent Catholici, an sub nomine Catholico non lateret vel Origenista, vel Arianus, vel Manichæus, vel alius hæreticus? Hinc collige his sæculis non frustra jungi utrumq; terminum partim interrogando: Esne Romano-Catholicus? partim profitendo: sum Romano-Catholicus. Plura, si vis testimonia; lege Thesaur. 6. rum Catholicum Coccij lib: 7. de Hierarchia Ecclesiæ articulo 6. Dices. Græci Uniti non sunt Romano-Catho-

no-Catholici, & tamen, juxta vos, veri sunt Catholici. Ergo inter Romanam & Catholicam Ecclesiam non est tanta connexio, ut supra dictum. Nam de Unito, verum est, dicere: Est Græco-Catholicus; & non Romano-Catholicus. Respondeo. Nego Antecedens. Nimirum: quod Uniti non sint Romano-Catholici; quia si non essent Romano-Catholici, seu Uniti cum Romana Ecclesia, essent Schismatici. Ergo non veri Catholici. Id quod attinet denominationem Græco-Catholici, non tollit denominationem Romano-Catholici; sed tantum significat Græco-Catholicum non esse Latini Ritûs: Supponit autem verè esse Unitum cum Romano-Catholica Ecclesia, consequenter esse Romano-Catholicum in eo sensu, quo locutus suprâ S. Irenæus. *Ad hanc, &c: necesse est omnem convenire Ecclesiam.* Ergo & Græcam. Ly convenire hoc loco idem significat, ac consociari; quo termino usus est S. Hiero.

Hieronymus epistolâ ad Damasum Papam. *Ego Beatitudini Tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior, quia supra illam petram, edificatam Ecclesiam scio.* En habes, quid sit esse Romano-Catholicum; nimirum, convenire cum Ecclesia Romæ fundata, ut docuit S. Irenæus, sive consociari Cathedræ, supra quam fundata est Ecclesia, ut locutus S. Hieronymus.

Probatur 3tio. Nullus alius cœtus est 7. Catholica Ecclesia. Ergo sola Romana est Catholica. Antecedens Probatur. Si aliquis alius cœtus esset Catholicus, esset vel cœtus Lutheranus, vel cœtus Calvinistarum; sed neuter est: Ergo sola Romana Ecclesia est Catholica. Probatur minor. Ecclesia Catholica debet esse ante annos plûs quàm Mille Septingentos fundata ab ipso CHRISTO. Atqui neuter cœtus, sive Lutheranus, sive Calvinisticus est à CHRISTO ante annos plûs quàm Mille Septingentos fundatus.

Ergo

Ergo neuter est Ecclesia Catholica. Major evidens per totius Orbis Christiani calculationem. Minor probatur: Anno CHRISTI 1517. cæpit cœtus Lutheranorum: post Lutherum cæpit cœtus Calvinistarum Anno 1538. Ergo neuter cœtus est Ecclesia à CHRISTO ante Annos Mille Septingentos fundata. Antecedens probatur: si non cæpit dictis Annis, fuisset ante hos Annos. Atqui non fuit, ergo cæpit dictis Annis. Si concessa Majore negaret Minorem, sic convincendus foret pertinax adversarius. Si fuit? vel latuit ita, ut nullus de tali cœtu sciverit, vel non latuit? Si latuit? cœtus talis non potuit esse Ecclesia CHRISTI: quia Ecclesia CHRISTI, ut supra dictum, debuit esse conspicua semper, utpote Civitas supra montem posita, lucerna semper lucens, ut tribunal publicum, ad quod jubemur confugere Matth: 18. *Dic Ecclesie.* Item: si fuit? cur nemo Scriptorum illi-

us mentionem fecit? Nisi dicas, quòd tam occulta fuerit, ut nemo de ea sciverit; consequenter Ecclesia CHRISTI peioris sortis fuerit, quàm hæreses; quarum aliquæ vix natæ, non tantum adversæ fuerunt; sed etiam posteritati per Scriptores indicatæ. Deinde si ita occulta fuit, ut nemo ex hominibus tunc viventibus de ea sciverit, quomodo vobis innotuit, taliter constitutam fuisse? Quis hîc non videt mera figmenta, si autem ante Lutherum & Calvinum non extitit: Ergo novitia est, & non antè plùs quàm Septingentos Annos fundata. Accedit, quòd Calvinistæ negent Lutheranum cœtum, qui eos præcessit, fuisse unquam Ecclesiam CHRISTI: & vice versâ Lutherani negent Calvinianum cœtum ante ipsos fuisse Ecclesiam CHRISTI; licèt iisdem nitantur principijs & effugijs. Jam subjungo quod evidenter utrumq; cœtum à nomine Ecclesiæ deturbat.

8. Cœtus qui docet hæreses, non est Ecclesia Catholica. Sed Lutheranus & Calvinianus cœtus docet hæreses. Ergo Lutheranus & Calvinianus cœtus non est Ecclesia Catholica.

Major inde patet: quia Ecclesia docens hæreses, non est columna & firmamentum veritatis, utpote per portas inferi à veritate dejecta. Minor probatur. Hæreses sunt:

9. imò. Docere, hominem salvari solâ fide, neq; esse necessaria bona opera: Id prius docuerunt Simoniani, Valentiniani, Eunomiani. Videatur Irenæus lib: 2. adversus hæreses cap: 20. Theodoretus lib: 1. Hæret. Fabul: August: ad Quodvultdeum Hæresi 54.

10. 2dò. Orare vel offerre pro defunctis oblationem, esse opus inutile, non necessarium, imò, ut alij dicunt; superstitiosum. Non esse observanda statuta jejunia. Inter Episcopum & Presbyterum non dari differentiam: quæ omnia docuit Aërius teste Augustino
hære

hæresi 53. Epiphanio hæresi 75. Damasceno lib: de hæresibus.

3. Docere: Quod invocatio Sancto-
rum, veneratio Reliquiarum, nil valeat; id quod docuit Vigilantius, Faustus Manichæus, teste Hieronymo contra Vigilantium, & Augustino contra Faustum Manichæum, lib: 20. cap: 21.

4to. Docere: Fæminas & Laicos 12. habere potestatem concionandi, absol-
vendi, consecrandi, administrandi Sa-
cramenta: Id quod docuerunt Peputi-
ani, Quintiliani, testibus Epiphanio
hæresi 49. Augustino hæresi 27. Ter-
tulliano de Præscript:

5to. Docere: Quod in Eucharistia 13.
non detur verum Corpus, nequè verus
Sanguis CHRISTI; sed quod per pa-
nem & vinum solummodò repræsentetur
Corpus & Sanguis CHRISTI. Id,
quod docuerunt Iconomachi, attestan-
te Concilio Nicæno II. Actione 6. Io-
anne Damasceno Orthodox: Fid: lib:

4. cap: 14. Theophilaſto ad caput 26. Matthæi.

14. 6to. Impugnare vota Monachorum, cum ſtomacho interrogando: Quid ſibi vult nomen Monachorum? Ubi ſcriptum nomen Monachorum? prout fecerunt Circumcelliones, teſte Auguſtino in Pſalm: 132. Lampetiani, teſte Damasceno lib: de Hæreticis.
15. 7mo. Tenere: Imagines CHRISTI, Beatæ Virginis MARIÆ, & Sanctorum, eſſe abominandas, & idolorum loco habendas; prout tenuerunt Manichæi, Ariani, Conſtantineſis, & pronymus, Leo III. Leo IV. Leo V Imperatores, qui poſtea cauſa ceciderunt per Canonem 87. VI. Synodi per Act: 7. Synodi VII. &c: Sed hæ hærefes docet, & tenet cœtus partim Lutheranus, partim Calvinianus. Ergo non eſt Catholicus. Et licet aliquis cœtus tantum unam hærefim teneret, jam non eſſet vera CHRISTI Eccleſia, ſed falſa; & implicaret talem Eccleſiam

Ecclesiam dici veram; ut innui § 1.
cap: 1. sub Dixi veram.

Dices imo. Etiam Romana Eccle- 16.
sia docet hæresim; nam jactat se esse
veram, sicut olim Donatistæ suam
solam dicebant esse veram. Respondeo:
Donatistæ dicebant præter suam Ec-
clesiam in sola Africa hærentem, nul-
libi extra Africam inveniri veram
CHRISTI Ecclesiam; id verò Romana
non dicit, sciens Fidem suam, teste
Sancto Paulo, non Romæ tantum
florere, sed etiam per totum mundum
annuntiari. Sententiam Sancti Pauli
secuti sunt omnes antiqui Patres, qui
se ad Romanam Ecclesiam, tanquam
ad caput retulerunt, petendo ab ea in-
structionem, decisionem, conciliorum
approbationem, ut patebit infra. Er-
go Romana Ecclesia, hoc est cætus
cum Romana Ecclesia per fidem, pro-
fessionem & obedientiam unitus, non
fuit, nec est in uno angulo mundi. Er-
go non docuit, quod docuerunt Dona-

tistæ, præsertim cùm Donatistæ insuper fuerint separati à Capite Ecclesiæ.

17. Dices 2dò. Cœtus Lutheranus, cœtus item Calvinisticus, convenit in omnibus substantialibus fidei cum Romano-Catholica Ecclesia. Ergo non docet hæreses. Probatur antecedens: Convenit in 12. articulis fidei. Ergo convenit in omnibus substantialibus. Rdeò imò nego Antecedens. similiter nego quòd in 12. articulis fidei conveniat. Nam non convenit in credendo Ecclesiam Sanctam; siquidem credit Ecclesiam CHRISTI in varios errores prolapsam fuisse, consequenter à portis inferi debellatam ac victam. Item non convenit in credendo communionem Sanctorum; quia errorem judicat: Invocare Sanctos, ut DEUM pro Nobis orent. Succurrere mortuis per orationem & Sacrificia. Taceo impium Calvinistarum dogma de CHRISTI descensu ad inferos, quòd nimirum hic descensus nil aliud significet, quàm CHRISTUM
in

in Cruce inferni angustias ac dolores
perpeſſum fuiſſe: Calv: lib: 2. Inſtit:
cap: 16. § 10. & Beza in cap: 26. Matth:
V. 22. Rogo, an talia tenere, crede-
re, idem ſit, quod convenire cum Ec-
cleſia Romano-Catholica in articulis
12? Quis ſibi id perſvadeat? præſertim ſi
ſciat Eccleſiam Romano-Catholicam
firmiter tenere, quòd contradiſtiones
ſuperiùs illatæ nihil aliud ſint, quàm
hæreſes, Eccleſiam Romano-Catholi-
cam oppugnantes imò damnatæ de
vario errore.

Reſpondeo 2dò. Dato, non tamen con-
ceſſo, quòd in 12. articulis conveniret
cum Romano-Catholica Eccleſia, ad-
huc non conveniret in ſubſtantialibus:
Verbi Gratia, in credendo: Dari ſeptem
SACRAMENTA; Corpus **CHRISTI**
verè contineri in Euchariftia; quorum
nulla mentio ſit in Symbolo Apoſtoli-
co. Ergo adhuc diſcreparet in ſub-
ſtantialibus. Quòd autem hæc ſint
ſubſtantialia; inde patet: quia negans
D3 SACRA.

SACRAMENTA, verum Corpus CHRISTI in Eucharistia, judicatur hæreticus à tota Ecclesia Romano-Catholica. Non commemoro hæreses Simonianas, Aérianas, &c. quas suprà citavi tanquam communes toti cœtui, partim Lutherano, partim Calvinistico.

18. Dices 3tò. Alia, quæ non continentur in 12. articulis, non sunt substantialia fidei; sed accidentalia, adiaphora, quæ licèt non credere. Talia sunt, quòd Apostoli fuerint 12; quòd Martha fuerit soror Magdalenæ; quòd mulier sanguinis fluxum passa tetigerit fimbriam vestimenti; quòd sub Pontio Pilato Passio CHRISTI contigerit; quòd Missa seu Sacrificium incruentum sit institutum à CHRISTO; quòd Purgatorium detur; quòd SS. in Cælo existentes licitè possint invocari. Hujus & similis farinæ assertiones, cum extra fidei substantiam sint constitutæ, possunt liberè negari. Ergo dum
tene.

tenemus 12. articulos, sumus in Ecclesia, & convenimus in eis, cum Ecclesia Romano-Catholica. Respondeo:

Hæc dicendo, cœtus Lutheri sive 19. Calvini peccat contra palmare principium fidei. Nam principium Principiorum in credendo est: Credo omnia vera esse, quæ DEUS revelavit, utpote qui mentiri non potest; seu ut Scholæ loquuntur, nec falli, nec fallere: consequenter non licet discredere Revelatis. Nam si vel nolis credere, quod DEUS revelavit, vel aliter credas, quàm DEUS revelavit, facis DEUM indignum fide, sive falsum in revelando: id quod nos Romano-Catholici tanquam hæresim maximam detestamur. Quidquid enim DEUS summè verax in cognoscendo; & dicendo, revelat, æquè firmiter credendum; & quidem purè ideò: quia DEUS summè verax dicit, sive illud magnum, sive parvum videatur. Hinc nemo dicere potest: Credo Sanctissi-

mam TRINITATEM, & non credo tantum 12. Apostolos esse a CHRISTO electos. Credo CHRISTUM Filium DEI natum ex MARIA Virgine, & non credo, quod mulier infirma tetigerit fimbriam vestimenti. Credo Filium DEI in carne pro nobis passum, & non credo, quod Passio contigerit sub Pontio Pilato &c. nisi velit DEO ejusq; veritati Divinae infallibili esse infidelis, incredulus, consequenter graviter peccare contra fidem, quæ docet DEUM non posse falli nec fallere: ideoq; ei credendum firmiter, non tantum in magnis, sed etiam in parvis; cum & de magnis & de parvis ejusdem infallibile adsit testimonium.

20. Hoc verum & unanimiter fatentur Catholici, non esse necessarium, ut omnia, quæ à DEO revelata sunt, explicitè credantur, adeoq; sufficere, ut Symbolum Apostolicum explicitè credatur; alia tamen quæ a DEO revelata sunt

sunt, implicite credi debent, tam serio & firmiter, ut si quis agnoscat esse verbum DEI, quod Moyse non fuerit eloquens, sed impeditioris lingvæ, is non possit dicere: Non credo; nisi velit gravissime peccare contra auctoritatem DEI attestantis. En quantum chaos inter cœtum Romano-Catholicum & cœtum Lutheranum, Calvinianumque? Proinde blandimentum de convenientia cœtus Lutherani &c. cum Romano-Catholica Ecclesia in substantialibus, ruit totaliter.

Deinde si in substantialibus, ut dicis Domini, convenimus; quæro? An contradicere vestris adiaphoris, accidentalibus, verbi gratiâ, Ecclesiam indigere reformatione, hanc factam esse per Lutheranos, Sacrificium incruentum esse figmentum Papiæ, orationem pro defunctis esse opus inutile, invocare Sanctos, per Ora pro nobis; esse speciem idololatriæ, &c: quæro inquam? An his contrari-

um docere, sit error contra verbum DEI, siue contra revelationem à DEO factam? si non est error, quare nos Catholicos arguitis de varijs erroribus contra verbum DEI, contra revelationem à DEO factam, adeòq; contra fidem? Si verò contrarium docere vestris adiaphoris, est error contra fidem? Ergo frustra effugium quæritis per adiaphora, accidentalia; de quibus dicitis, quod ad fidem non pertineant. Si enim ea negare est contra fidem delinquere. Ergo ad fidem pertinent, consequenter in vestro sensu, adiaphora non sunt.

22. Et quidem quòd ad fidem non pertineant, clarissimè demonstro: Ad fidem pertinent, quæ revelata sunt à DEO; vestra (ut vocatis) adiaphora non sunt revelata à DEO. Ergo non pertinent ad fidem. Major est principium Fidei Divinæ. Minor probatur: Ubi revelatum? Ecclesiam incidisse in errores, ideoquè reformatione
- Luthe

Lutheranâ vel Calvinisticâ indigniſſe?
Ubi revelatum? Sacrificium incruen-
tum ſive Miſſam eſſe figmentum Papi-
ſticum? Orationem pro defunctis eſ-
ſe opus inutile. Invocationem San-
ctorum eſſe idololatriam, & multa a-
lia? imò nos Catholici poſſumus oſten-
dere, quòd ſint revelata ea, quæ ve-
ſtris ſuprà citatis adiaphoris ſunt con-
traria. Ut patebit ex dicendis ſuo lo-
co. Ergo veſtra adiaphora non ſunt
revelata, imò contra revelationem.
Non eſt igitur verum, quòd convenia-
tis, ſed quòd optaretis convenire cum
Catholicis, ſi pertinacia, & reſpe-
ctus humanus hæreſi imbibitus per-
mitteret.

Dices 4tò. Eccleſia Romano-Catho-
lica non habet ſigna veræ Eccleſiæ;
quæ ſunt: Eſſe unam, Sanctam, Ca-
tholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam.
Ergo. Reſpondeo: Nego Antecedens.
Et probo bonam negationem meam
per ſequentem §.

Romana Ecclesia habetne signa veræ Ecclesiæ in Symbolo Apostolico expressa?

1. **R**espondeo: Habet. Et imprimis est una, unitate Fidei. Quia quod credit, & profitetur in Hispania, credit etiam, & profitetur in Italia, Gallia, Germania, Polonia, India; credit insuper, & professâ est ante hæreses exortas, in Hollandia, Svecia, Dania, Marchia, Anglia, cæterisq; partibus. Neq; potest ostendi ullum punctum fidei, in quo dissenserint olim, quamdiu fuerunt Catholici, & cum Romano Pontifice uniti. Hoc signum veræ Ecclesiæ non habet cœtus ullus. Probatur. Non Lutheranus, quia statim post Lutherum divisus est, in Anabaptistas, Confessionistas: & singulæ sectæ in alias & alias, usq; ad sectas 36. Taceo Corollstadianos, Brentianos, &c: de quibus si placet, videatur Genebrardus

brardus 1555. Ipsi Lutheri contradictiones tibi ipsi factas, inuenies in libro Germanicè dicto: *Lutrischer Wetterhahn*. Et Latine congestas tum Lutheranas, tum Calvinisticas in Libello Patris Ioannis Kwiatkiewicz, dicto *Fascinus seu fraus detecta*. Agnoscunt suas discordias, & contradictiones ipsi Domini protestantes: Audiamus, quid dicat Georgius Major Oratione de Confusionibus Dogmatum in Ecclesia excitatis, ab hominibus fanaticis: Obijciunt nobis Papistæ scandala, & dissensiones; ingenuè fateor, ejusmodi talia esse, ut satis depleri nequeant. Si vis in particulari videre, quantum Lutherus à Luthero, Melanchton, à Melanchtone, Calvinus à Calvino, Lutherani à Lutheranis Sacramentarij à Sacramentarijs dissentiant; lege Tomum 1. Coccej lib: 8. de signis Ecclesiæ articulo 7. & 8. Inuenies ibi confusionem Babylonicam, Acatholicorum. Quæ causa tantarum dissensionum

- num? agnoscite eam ex edicto S. Cypriani lib: 1. epist: 3. Non aliunde hæreses ortæ, aut nata schismata, quam quòd Sacerdoti DEI non obediatur; nec unus Ecclesiæ ad tempus Sacerdos & Judex vice CHRISTI cogitetur.
2. Dices. Etiam apud Romano-Catholicos dantur divisiones, dissensiones: Nam Schola Thomistica pugnat contra Scotistas; Scotistæ contra Thomistas: hi autem contra Iesuitas, Iesuitæ iterum non tantum Sorbonæ, sed etiam prædictis se opponunt Classibus. Ergo. Respondeo: Dantur divisiones, dissensiones, in materia Fidei. Nego. In rebus & principijs Philosophicis, & in modo explicandi materiam Fidei. Concedo. Exempli gratiâ: Omnes Catholici credunt dari verum Corpus CHRISTI in Eucharistia; dum verum quæritur? An sit ibi per replicationem, vel adductionem, vel alio modo? abeunt Scholæ in varias sententias, cum modus existendi non sit revelatus.

tus: omnes tamen conveniunt in eo, quòd vere ac realiter sit præsens. Similiter tenemus omnes Filium DEI propter nos homines, & propter nostram salutem descendisse de Cælis, Incarnatum, Hominem factum, estq; firmus articulus Fidei: dum verò prodit Scotus subtilis, & Excellentiam Incarnationis considerat, quærit. An si homo non peccasset, Filius DEI Incarnatus fuisset? quæ quæstio cùm non sit decisa omninò, & videatur multùm augere Excellentiam Incarnationis: Judicat Scotus suam assertionem nil adversari Fidei, permittiturq; eam in Scholis proponere, non tanquam sententiam certam de Fide; sed tanquam probabilem, quæ ingeniosè, licèt tantùm opinative sustineri potest. In his & similibus materijs discurremus Pro, & Contra: Si verò superveniat judicium ejus, qui est Sacerdos, & Judex VICE-CHRISTI, submittimus capita, & unitatem amplectimur sine pertinacia

nacia; ideoq; inter Romano-Catholicos, hæresis locum habere non potest. Ergo Romano-Catholica Ecclesia est una; non solum unitate Fidei, & doctrinæ, sed etiam unitate membrorum cum Capite Vicario CHRISTI.

§ VII.

Estne Sancta? Respondeo est:

1. **P**ROBATUR imò. Quia profitetur Fidem, quæ juxta Paulum Galat: 5. v. 6. per charitatem operatur.

2dò. Quia docet declinare à malo, & facere bonum, ut vult Regius Psaltes Psal: 36. v. 27.

3tiò. Docet carnem cum vitijs & concupiscentijs cruciſgendam Galat: 5. v. 24.

4tò. Ecclesiæ Romano-Catholicæ doctrinâ & Fide ad executionem deductâ, facti sunt Sancti, Cyprianus, Ambrosius, Basilus, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Benedictus, Bernardus, Franciscus, & multi alij, quos ipsi Domini protestantes æstimant &

agno-

agnoscunt Sanctos, ut videre est in varijs eorum libris, quos partim legi, partim citatos notavi.

Taceo miracula, quæ nota sunt toti Orbi, sed apud nostros adversarios non inveniunt fidem, sicut non inveniunt fidem miracula CHRISTI apud Iudæos perfidè dicentes: In Belzebub principe dæmoniorum facta fuisse: Si tamen placuerit scire miracula, quæ facta sunt in Ecclesia Romano-Catholica prioribus Sæculis legi potest Athanasius in Libello de Passione Imaginis CHRISTI, qui in Septima Synodo Generali recitatus est; narrat ibi Sangvinem fluxisse ex Imagine CHRISTI, & ægros perunctione sanasse. Ambrosius Epistolâ 85. de miraculis ad Reliquias Sanctorum Gervasij & Protasij patratis. Augustinus de miraculis ad Reliquias S. Stephani Proto-martyris & aliorum Sanctorum factis, quæ simul collecta invenies in Confessione Augustiniana fol: 228. &

E

seq;

seq; De miraculis posteriorum Sæculorum vide Ioannem Damascenum de venerat: Imag: Gregorium Turonensem, Horatium Turselinum, Petrum Canisium de Beata Virgine, Libros editos de varijs locis per miracula clarissimis: Uti sunt: Lauretum in Italia, Czestochovia, Troki, Zurovice, Linda, in Regno Poloniæ, Ubi hæc scribo, & non tantum audio miracula à dignissimis fide Magnatibus Catholicis mihi narrari; sed etiam lego cum testimonijs authentica, appensa ad perpetuam rei memoriam & contestationem gratitudinis. Percurre insuper Thaumasiã veræ Religionis à Sylvestro Petrasancta propositam, & invenies in ea magnam copiam miraculorum ad consolationem seræ posteritatis Catholicæ; ad confusionem verè Dissidentium.

3. Si dicant Protestantes: Nos etiam habemus doctrinas sanctas. Respondetur: Omnes Sanctas, Nego, multas non Sanctas.

Sanctas, Concedo. Malum verò ex quovis defectu. Non sanctæ doctrinæ sunt: DEUS est Author peccati; proprium DEI opus est, uti vocatio Pauli, ita adulterium Davidis ac Iudæ impietas, Calvinus lib: 1. Instit: cap: 3. § 23. & cap: 18. § 2. Opera bona sunt peccata: Lutherus Resolut: contra Eckium in Assert: art: 29, 31. 32. 36. Sartorius Dominicâ 4. post Pascha in Ioannis caput 16. Calvinus lib. 3. Instit. cap. 12. § IV. cap. 14. § XIX. Hinc communis Canticum apud Lutheranos est:

*Es ist mit Unsem thun Verlohn/
Verdienen nichts/ denn Gottes Bohn.*

Hoc est: Actum est de nostris operibus, quibus nihil meremur nisi DEI iram. Præcepta DEI sunt servata impossibilia, nec pertinent ad nos, sicut circumcisio & aliæ Veteres ceremoniæ non pertinent, Lutherus in cap. 4. ad Galat. In caput 20

E2 Exodi.

- Exodi. Calvinus lib. 2. Instit: cap. 7. § 5. Lib. 2. cap. 8. Lib. 3. cap. 4. § 28. Plures aliæ absurdissimæ tam
4. Lutherani, quàm Calviniani Cœtus, impiæ doctrinæ adduci possent, sed sufficit has citasse, insuper demonstrasse superiùs hæreses, quas amplexati sunt? ut Videre est hîc § V. post. Probatur 3tiò.

Si dicant secundo: Habemus miracula; quære quæ illa? an illud, quod Fridericus Staphylus in absoluta responsione contra Iacobum Smidelinũ pag 40. narrat de Luthero, per Dæmonem (quem expellere voluit, sed non potuit) redactò (venia sit verbo inquit Staphylus) ad angustias caligarum? Staphylus fatetur se fuisse prout tunc Iuvenem Magistrum actui illi præsentem. An aliud quod refert Bolsecus in vita Ioannis Calvini. cap. 13 de simulatè mortuo, postea re ipsò extincto per Calvini preces profusè hoc fine, ut reduceretur a vitam

vitam. Fraudem detexit Uxor defuncti, & ipso publicavit eventum Genevæ maritus; quem Calvinus jussit fingere mortem, & postea per justum DEI judicium revelans fraudem, ac iniquum condictamen, verâ morte punitus est ad confusionem Calvini ejusque sequacium; Vocabatur Brulleus Ostuno, paupertate compulsus Genevæ, & sperans à Calvino largiorem stipendium promissam; si consentiret in molimen suæ sectæ confirmandæ. Non citâsem hæc facta, nisi legissem ab ipsis Dominis Protestantibus scripta; ideòque parcendum Catholicis, dum utuntur armis ab ipso adversariorum Calamo porrectis, à quo Calamo etiam sequentia habent contra sanctitatem Lutherani, Calviniani; Cæterum: Mundus, inquit, Lutherus (concione 2dâ. Dominica imâ. adventus) ex hac doctrina quotidie redditur deterior; jam homines singuli septenis Diabolis obsidentur, cum antea (nimirum

in Papatu) unico Diabolo tantum obseſſi fuiſent. Homines multò deteriores quàm priùs in Papatu fuerant. Senſum Lutheri proſequitur Smidelinus Concione 4. ſuper caput 21. Lucæ: Ut mundus cognoſcat eos non eſſe Papiſtas, nec bonis operibus quidquam fidere, illorum etiam operum nihil exercent penitus, jejunijs loco commeſſationibus & perpotationibus nocte diequè vacant: Ubi pauperibus benignè facere convenit, eos deglubunt & excoriant; precationes vertunt in juramenta, blaſphemias, & Divini nominis execrationes, idquè tam perditè, ut Chriſtus, ne ab ipſis Turcis hodie tantopere blaſphemetur: atquè hoc univerſum vitæ genus ab illis Evangelicum dicitur Inſtitutum. Neque Calvinianus Calamus ſuis deeſt: Dicit Calvinus ipſe in caput 11. Danielis: In exiguo eorum numero, qui ſe ab idololatrijs Papiſticis ſubdlexerunt, major pars plena

plena est perfidiâ & dolis : præclarum quidem Zelum simulant, si tamen intus excutias, reperies plena esse fraudibus. Et in comment. 2. Petri 1. Vix eorum decimus quisq; est, qui alio fine Evangelio nomen dederit, quàm ut solutius in omnem lasciviam diffunderet.

7.

Si dicant 3tio. Protestantes: Neque inter Romano-Catholicos desunt mali, lascivi perversè agentes. Respondendum. imò. Nullus hortus in venit sine Urticis succrescentibus, vermiculis repentibus; rarus ager, aut ferè nullus, sine zizanijs: proinde neq; Romano-Catholica Ecclesia caret malis; sed malis non conceditur esse malos, verum reprehenduntur, puniuntur tanquam transgressores Divinorum Præceptorum, quæ in Lutherano Cœtu fieri non possunt; siquidem servare præcepta est impossibile; bene agere non est necesse; vivitur proinde conformiter ad doctrinam & exempla

non sancta ; quia malè docentium.

8. Si quis aggrediatur vitam quorundam Clericorum aut Religiosorum petulantium, scandalosorum. Respondendum ei: Ex doctrina Catholica non sequitur, quòd liceat illis petulanter & scandalosè vivere, sed ex vestra : siquidem præcepta servari nequeunt ; impossibile est castam vitam ducere; ex prædestinatione à DEO facta, ut adulterium Davidis, perfidia Iudæ Iscariotis, ita omnia mala eveniunt. Iuxta vestram ergo doctrinam omnes debent esse mali ; juxta nostram verò omnes possent esse boni siquidem liberum arbitrium habent ad declinandum à malo, & faciendum bonum: cum præcepta Catholicis sint observatu possibilia, vota item castitatis, Obedientiæ &c. cum Divina gratia possint expleri, ideoq; transgressores apud nos puniuntur, pœnis insuper æternis terrentur; Id quod apud vos fieri nequit propter impossibi-

impossibilitatem præceptis, votisq;
ut vestra sonant dogmata, annexam.
Si tamen adhuc murmuraret adver- 9.
sarius objiciendo particularium perso-
narum excessus, & vitia, dic illi in
aurem: Domine, Germanicum dicte-
rium est.

Wie du in den wald ruffen thust/

Den widerschall annehmen must.

Hoc est: sicut clamatur in silvas, ita
redit Echo.

Item: Seget erstlich fur ewer thur rein /
Darnach nehmt uns in augen schein.

Hoc est: purgate prius vestras plateas,
postea venite ad nostras.

Lege Stanislaum Hosium Cardinalem
& Episcopum Varmiensem Tomo
mo. pag 492. Franciscum Costerum
contra Gasparem Grevinchoviũ Apo-
log: cap. 66. invenies secundum no-
mina, cognomina; secundum Provin-
cias Angliæ, Scotiæ, Hollandiæ, Ger-
maniæ & Prusiæ, secundum Civitates
& pagos, non conficta, authenticè
producta

producta Prædicantium enormia scelera contra sextum præceptum, & quidem publica, nec tamen punita. Si his scriptoribus non vis credere, utpote Catholicis; saltem non negabis fidem ipsi Luthero, qui comment. 2. in caput 1. ad Galat. plerosq; ex discipulis suis vocat contemptores bonarum literarum, & artium liberalium osores, Porcos & Ventres: ad caput. 5. vero ait: Libertatem Evangelij ita à suis transferri in occasionem carnis, ut præ indignitate sæpè optârît ejusmodi porcos, qui margaritas pedibus conculcant, adhuc esse sub tyrannide Papæ. Impossibile enim est, hunc populum Gomorrhæ, Evangelio pacis regi. Lutheri sententiam secutus Melanchton in Epistolâ ad Camerariû scribens, quod ineptos & improbos Ministellorum mores in sua visitatione, jussu Saxonici Electoris, suscepta Anno 1527. invenerit. Si de pluribus Prædicantibus in particulari scribentes

scribentes vis habere testes Lutheranos, nimirum quàm absurdè vixerint, Lege Dydimum Hermovillanū, inuenies absurdissima Prædicantium flagitia, quæ Dydimus Hermovillanus per varias propositiones authenticè orbi demonstrat in suis Disquisitionibus Ubiquisticis, Disquisitione 30ma, Dum similia indico, non eo fine indicata volo, ut statim ruas in adversarium per objectiones vitiorum sed, ut possis respondere stulto, juxta stultitiam ejus, in necessitate, tali responso indigenti. Plura in particulari poterunt suggerere Antyceræ jà citati Dydimi Hermovillani, si illis opus habueris. Hucusq; ex occasione quæstionis de signo 2do Romanæ Ecclesiæ nimirum an sit sancta?

§ VIII.

*Eadem Romana Ecclesia estne
Catholica?*

Respondeo

Respondeo: Iam supra § V. demon-
stravi esse Catholicam; hinc breviter
addo ex Vincentio Lyrinenfi. 2.

1. Contra hæreses.

Catholicum est, quod semper, quod
ab omnibus, quod ubiq; creditum
est. Atqui Romana Ecclesia tenet
modò, quod semper, quod ab omni-
bus, quod ubiq; creditum est. Ergo
est Catholica. Major est Definitio,
quam si negaverit quispiam; det me-
liorem, & non dabit. Minor fusè
probari potest per sæcula omnia in-
cipiendo ab Apostolis, sanctis Patri-
bus, & Doctoribus Ecclesiæ, per in-
ductionem Regnorum, Provinciarum,
Civitatum, Pagorum, de quibus te-
stantur Tempia adhuc durantia, per
condemnationem eorum, qui aliud
docuerunt. In quo labore, si eum
contingeret suscipere, te multum
juvare posset Bellarminus Antesigna-
nus eorum, qui gerunt Bella Domi-
ni contra Hæreticos. Thesaurus Coc-

cij:

cij: Compendiosè à Patre Ioanne Kwiátkiewicz facta collectio Sanctorum Patrum in fine Libelli, cuius Titulus: Fascinus &c.

Nota ad Ly semper, pertinet sæcula combinare, ad Ly ab omnibus, pertinet advertere eos, qui contrarium docuerunt, fuisse declaratos hæreticos, ut testatur Irenæus, Epiphanius, Augustinus & compendiosè ante quamlibet doctrinam Catholicam citat eorum numerum Coccius. Ad Ly Ubiq; pertinent non tantum templa Catholica, sed etiam sonus missorum à Romano Pontifice in omnem terram Episcoporum, sacerdotum, Religiosorum, ut converterent, Angliam, Scotiam, Sveciam, Daniam, Saxoniam Germaniam, Hungariam, Prussiam, & Russiam, & alias partes de quibus conversionibus invenies plurima in Cæsare Baronio, & hinc intra. § 9. Nihil Catholici reperies verificari inter Lutheranos & Calvinistas. Non Ly semper: Ubi enim Lutherani, Calvinistæ

Calvinistæ prædicando, Sacramenta administrando, fuerunt imo 2do. Ubi 3tio. 4to. & 5to. sæculo? Si respondent: Prædicabatur tunc Lutherana aut Calvinistica doctrina, quia istis sæculis adhuc fuit Ecclesia Christi sine ruga sine errore. Admirare responsum & dic: Tunc temporis Ecclesia dependebat à Clavibus Petri, & successoribus ejus, sicut modo: Ergo si tunc erat vera Ecclesia Christi sub Papa & cum Papa, etiam nunc erit, & est vera cum & sub Papa, siquidem nunc non alia docentur, quam tunc docebantur in Ecclesia Christi. Sed dato, non concessio, quòd fueritis, saltem dicite, Ubi docueritis, Sacramenta administraveritis? non potestis probare doctrinam vestram secundum omnia, prout modo docetis, Sacramenta administratis, fuisse promulgatam in aliquo angulo, Ergo multò minus in toto Orbe. stringo argumentum, Annis illis, quibus vos

vos fuistis, & propter Papatum latu-
istis, ubi erant Conventus vestri,
ubi administratio Sacramentorum,
ubi Prædicatio verbi more vestro?
Non potestis ostendere locum ullum
authoritate Iuris, quia nullum jus
habetis pro vobis; imò nequidem jus,
quod fecerit mentionem vestri in ali-
qua parte orbis latentium. Non evi-
dentiâ facti: Quomodo enim potu-
istis latere per mille quadringentos
annos, & tandem erumpere 1517.
Non potuistis erumpere ante annos
1517. Ergo non fuistis, & nonnisi
1517. esse cœpistis. Confirmatur
instantijs: Doctrina Arii non fuit
ante Arium, Nestorij ante Nestoriū;
Manichæi ante Manichæum; Aerij,
ante Aerium; & sic consequenter.
Ergo neq; Lutheri aut Calviniani ante,
illos; vel si asserunt fuisse, poterunt
Ariani, Nestoriani & cæteri hæretici
confugere ad idem latibulum, dicen-
do se præfuisse & non alios, cum ta-
men

men Arianis (licet scripturam appellent) latibulum hoc concedere nolitis. Accedit: Quando latuistis, & nemo de vobis sciebat, Ubi erat vera prædicatio verbi? ubi vera Sacramentorum administratio. non apud vos, quia nemo de vobis sciebat (ut fateamini, & fateri cogimini) aut si sciebat, dicite: Quis? sudabit & non probabit. Non vultis concedere, quod apud nos Romano-Catholicos; hoc enim si conceditis, vos ipsos jugulatis; nam concedere debetis, vel quod Ecclesia Romana-Catholica fuerit vera, vel quod fideles Christi delapsi fuerint ad altare (ut blasphematis) idololatricum, consequenter, quod Christus tam exiguam curam suarum Ovium habuerit, ut eas permiserit non alibi habere pascua & remedia salutis, quàm in Apostatica, Idololatrica Ecclesia. id quod præjudiciosissimum vigilantiae Christi, nimirum, quod per ejus (horror est dicere)
in curiam

incuriam res Christiana devoluta fuerit ad Altare Idololatricum. Absit hæc blasphemia ab ore & calamo Catholico. Regiomonti tamen quidam Lutheranus Prædicans in Löbnick simul Doctor Academiæ Regiomontanæ (cujus cognomini parco) hoc absurdum conceffit cuidam magistro Lutherano, qui stupens ad me venit, & cum admiratione retulit responsum à Doctore Sibi datum.

Ad extremum: per communem sententiam nunquam Cætui hæretico adhæsit nomen Catholicum. Id enim est nomen proprium Sanctæ Ecclesiæ matris omnium, inquit Cyrillus Catechesi 18. *Et cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen Peregrino, alicui ubi ad Ecclesiam Catholicam veniatur, nullus Hæreticorum vel Basilicam suam vel domum audebit ostendere* August. contra epistolam Fundamenti. cap. 4. Idem Lib. de veritate Religionis cap. 7. *Velint*

F

nolint

nolint ipsi quoq³ heretici & schismaticum
 alumni, quando non cum suis, sed extra-
 neis loquuntur, Catholicum nil aliud,
 quàm Catholicum vacant. Verè item
 Hieronym: Dialogo contra Luciferia-
 nos, sicubi audièris eos, qui dicuntur
 Christiani, non à Domino Iesu Christo,
 sed quoquo alio nuncupari, ut Marcio-
 nitas, Valentinianos, scito non Ecclesiam
 Christi, sed Antichristi esse Synagogam.

6. Si dixerint aliqui: Etiam apud vos
 Romano-Catholicos inveniuntur va-
 riæ denominationes. E. g. alij nomi-
 nantur Franciscani, alij Dominicani,
 &c. Respondendum: vocantur à San-
 cto Francisco, à S. Dominico &c.
 non tanquam diversi in articulis Fi-
 dei; nam omnes idem credunt, & se
 ad idem caput Ecclesiæ referunt;
 sed tanquam diversi in norma viven-
 di, secundum regulas cuilibet insti-
 tuto proprias. Norma vivendi autem
 licèt alia sit vg. apud patres Domi-
 nicanos, alia apud Patres Francisca-
 nos

nos, nil tamen fidei præjudicat ; sed omnes relinquit unanimes in fide juxta illud Actor 4. v. 32. Multitudinis credentium erat cor Unum & anima Una.

§ IX.

*Romana Ecclesia estne
Apostolica ? Respondeo.*

Est : Probatur ex S. Augustino I. qui tom 6. contra Faustum Lib. 28. cap. 2. dum confert Acta Apostolorum cum aliquo libro apocrypho sic loquitur : *Cum necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui potius censes fidem accommodare debere ? Eine, quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos provecta certâ successionum serie usq; ad hæc tempora; toto terrarum orbe dilatata ab initio traditum & conservatum agnoscit, atq; approbat ? An ei, quem eadem Ecclesia incho-*

gnitum reprobatur, cum etiam proferatur
 ab hominibus ita veracibus, ut Christum
 laudent esse mentitum? Disce ex hoc
 textu quanti Sanctus Pater æstima-
 verit Ecclesiæ auctoritatem, &
 qualiter in verà Ecclesia ab ipso
 Christo inchoata, & per Apostolos
 provecta, certa successionum serie
 usq; ad hæc tempora inveniri de-
 beat. Hanc vero inventam in Ro-
 mana Ecclesia testatur idem. tom.
 6. in Epistol. contra Manichæum
 cap. 4. *Ut omittam Sapiëntiam, quæ
 in Ecclesia Catholica esse non creditis
 multa sunt alia, quæ in ejus me-
 morio justissimè teneant. Tenet consen-
 Populorum atq; Gentium, tenet authori-
 tas miraculis inchoata, Charitate aucta
 vetustate firmata: tenet ab ipsa Sede Pe-
 tri Apostoli, cui pascendas oves suas
 post resurrectionem Dominus commendavit,
 usq; ad præsentem Episcopatum, Suc-
 cerdotum successio: tenet postremo ipsum
 Catholicæ nomen, quod non sine causâ
 inter.*

inter tam multas hæreses sic ista sola obtinuit, Vt cum &c. Vide supra.

De qua verò Ecclesia locutus sit, & in qua sede Sanctus Petrus, ejusq; continua successio fuerit, clarè explicat Epist: 163.

In Romana Ecclesia semper Apostolica Cathedra viguit Principatus. Et lib. 2. cap. 5. contra Petilianum. Cathedra tibi quid fecit Romanæ Ecclesiæ, in qua sedit Petrus, in qua nunc sedet Anastasius, quibus nos in Catholica Unione connectimur.

Item Epistol 165. Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certius, & vere salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait: super banc petram edificabo Ecclesiam meam: Petro enim successit Linus, &c. Liberio Damasus, Damaso Syricius, Syricio Anastasius. In hoc ordine successionis nullus Donatista, invenitur.

2.

Sed neque postea inventus est ullus hæreticus

hæreticus, quandoquidem Christus
 Luc. 22. v. 32. dixit Petro, se rogâ
 se pro eo, ut non deficiat fides ejus.
 Si rogavit, Ergo Exauditus est pro
 reverentia sua. Plura de successione
 Episcoporum Romanorum lege nota
 ta fusissimè non tantum in Sanctis
 Patribus, sed etiam in alijs, post il
 los, scriptoribus, qui usq; ad præsen
 tem Pontificem Clementem XI. de
 monstrant legitimam successionem
 Piæ Curiositatis gratiâ, & majore
 augmento eruditionis, lege Theatr
 vitæ humanæ, Authore doctissimo
 viro Laurentio Beyerlink, titulo. E
 piscopus, ibi invenies etiam particu
 larium Ecclesiarum inter Episcopos
 successionem accuratè descriptam.

3. Tempore Sancti Hieronymi cum
 aliquæ scissiones apparerent in Ec
 clesia, nulli adhæsit, nisi Romanæ
 Ecclesiæ, suamq; resolutionem sic
 explicuit epist. 2. ad Domasum.

*Hic in tres partes scissa Ecclesia me ad
 se rapere*

se rapere festinat: Clamito, si quis Cathedralæ Petri jungitur, meus est. Item disputat; Contra Luciferianos.

Lexem tibi apertumq; animi mei sensum profero, in illa permanendum esse Ecclesia, quæ ab Apostolis fundata usq; in hanc diem perdurat.

Iam modo & Sanctum Augustinū, 4.
& Sanctum Hieronymum cæterosq;
Sanctos Patres in unum collige, &
adversarium sic confringe: Resolutio
Sancti Augustini, Sancti Hieronymi,
& aliorum primorum Ecclesiæ Patrum
contra exortas sui temporis
scissiones, non aliam Ecclesiam esse
tenendam, quam Romanam ob per-
petuam Prælatorum in ea successio-
nem ab ipsis Apostolis derivatam,
vel rectè probat illos antiquos fuisse
verè hæreticos, Schismaticosq; tur-
batores Ecclesiæ, vel non? si non
probat; Ergo errârunt primi sum-
miq; Doctores primitivæ Ecclesiæ,
quod admittere est nefas nefandum;

siquidem ab ipsis adversarijs habetur pro Sanctis & primitivis Doctorebus adeo, ut idiota & demens reputetur, qui aliter de tantis viris persuasus est.

5. Si verò rectè probat, illos hæreticos, fuisse antiquos turbatores ob impotentiam probandi legitimam Successionem; idem valet Contra vos modernos adversarios Ecclesiæ Romanæ, cùm non magis possitis ostendere vestram successionem ab Apostolis, quàm illi. Illi propter non ostensam successionem judicati fuerunt hæretici, Schismatici; turbatores, à Sanctis Patribus. Ergo & vos eodem judicio caditis. Huc valet partim Tertulianus, Lib. de Præscrip. Partim Optatus Lib. 2. contra Parm: uterq; interrogans. *Vos verò qui estis. Unde venistis? uti latuistis? ostendite nobis vestræ Cathedræ originem, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vendicare.*

Si ab

Si ab hac die successionem vestram examinetis ascendendo sursum, non potestis altius ascendere, quàm ad Lutherum: hic autem et si fuerit Sacerdos, Catholicè consecratus, Episcopus tamen non fuit; inauditum verò est, quod non Episcopus Episcopos consecraverit, qui alios possent consecrare in sacerdotes, Cum enim ipse Lutherus tantum simplex Sacerdos fuerit, quomodo alios potuit consecrare, sive ordinare per manuum impositionem, quandoquidem potestas imponendi manus, hoc est, consecrandi alios in Sacerdotes, penes solos est Episcopos, docereq; quemlibet sacerdotem habere parem Episcopis potestatem, sit hæresis Aëriana, ut suo loco dicetur infra de vocatione Ministrorum.

Proinde quoscunq; Lutherus ordinavit, neminem ex ijs ad Presbyteratum evexit; sed intra statum Laicalem constitutos reliquit. Hæc de success-

de fucceffione quæ initium à Luthe-
ro fumpfit. De fucceffione verò i-
pfius Lutheri nimirum à quo fit or-
dinatus ? non poteft aliud dici, quam
quòd fit à Catholico Epifcopo or-
dinatus in Sacerdotem, non verò in
Epifcopum. Ergo Lutherani defici-
unt in fucceffione fua, & non pos-
funt pertingere ad legitimam voca-
tionem fuorum Miniftrorum.

Idem dicendum de Calviniftis pro-
pter paritatem rationis ; cùm neu-
tra pars poffit probare vocationem
fuam mediatam per fucceffionem,
multò minùs immediatam à DEO.

- Agnovit defectionem omnino-
dam inter fuos Druetus hæreticus :
9. nam cum audiviffet Bezam de fuc-
ceffione Pontificum dicentem hæc ;
negare non poffumus , personale
hanc in Petri fede fucceffionem ceu
de manu in manum traditam, pe-
nes Papiftas effe : reposuit ille nimi-
rum Druetus: Ergo nos fumus Schi-
smatici

Schismatici & seditiosi, nam seditio est à sede itio. Mox Beza: Habent illi personalem successionem, nos doctrinæ. Cui Druetus. Quomodo personalis successio separari potest à successionem doctrinæ? Ubi ergo sunt illa capita, in quibus doctrina illa residet? Num doctrina est sine personis? quæ illam retineant & doceant? Fides enim ex auditu, auditus autem non fit nisi alius dicat. Dicere autem supponit personam, quæ dicat. Hoc discursu commotus Druetus Lutetiam ad Legatum Pontificis, deinde Romam profectus, resipuit & Catholicam fidem unicuique alijs 36. recepit. Vide in Pantheo Engelgrave.

Ad Ecclesiam Apostolicam infusio. 10.
per spectat, non tantum habere curam eorum, qui in gremio Ecclesiæ continentur, sed etiam aliorum, ut ad gremium veniant per conversionem juxta illud: Euntes in Universum

Universum mundum prædicate Evangelium omni Creaturæ. Hæc cura à solis Romano-Catholicis adhibetur. erga eos qui sunt in gremio habetur cura per prædicationem, Sacramentorum administrationem, dehortationem à vitijs; erga alios verò per missiones & conversiones in hodiernum diem, id quod patet ex varijs scriptoribus tam Catholicis, quàm acatholicis. Baronius tom 1. Annal. ad Annum Christi 45. ex antiquis sanctorum Patrum historijs docet à S. Petro missos in Galliam, Martialem, Sixtum, Trophimum, Sabinianum, Ursinum Austromonium, pro conversione Ethnicorum.

Eodem sæculo refert historia Hildini à Sancto Clemente Dionysium Areopagitam cum Rustico & Eleutherio missum in Gallias, quarum curâ & labore per successionem eò deventum, ut tandem Archiepiscopus

Archiepiscopus Rhemenfis Remigius
Regem Clodovæum Anno Christi
499. baptizavit à quo Reges Catho-
lici manent usq; ad modernum Gal-
liæ Regem.

Plura si vis de missionibus San-
cti Petri, ejusq; successorum, in va-
rias partes orbis, lege Bosium de si-
gnis Ecclesiæ lib. 4. pag. 128. cap.
1. sed & ipsi centuriatores Magde-
burgenses Lutherani fatentur omnes
alias conversiones factas per Roma-
nam Ecclesiam: Germaniæ Cent. 8.
cap. 2. Vandalorum centur. 9. cap. 2.
Bulgarorum, Selavorum, Polonorum
Dacorum, Moravorum centur. 9.
& aliorum multorum Regum &
Regnorum centur. 10. cap. 2. Colum.
18. & 19. Magnæ partis Hungariæ
cent. 11. cap. 2. colum 27. Norvegiæ
centur. 12. Osiander epist. Eccl: hist:
centur. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. idem
dicit. pag. verò 21. circa medium in-
ducit conversionem Livonum & Saxo-
num

Saxonum : pag. 111. Scandiæ; pag. 104. Vagariorum, Rugiorum & Tuscanorum ab Ecclesia Romana factâ.

12. Cujus operâ & labore stetit conversio Indiæ orientalis & occidentalis? non alterius quàm Romanæ Ecclesiæ. Fatetur hoc ipsum Philippus Nicolai licet adversarius in suis commentarijs de Regno Christi lib. 1. pag. 315. Ubi Hispaniam, non utique Lutheranam (quia talis non est) laudat à sedulitate & industria, quàm facit circa conversionem gentium. Et Simon Lithus Protestans in 2da. Responsione ad alteram Gretseri apologiam pag. 331. Iesuitarum seges, inquit, paucorum annorum spatio non contenta Europæ finibus, Asiam, Africam, Americam, suis idolis implevit. Præ invidia hæretica noluit dicere Catholicis doctrinis implevit, sed dixit idolis. Nota hîc breviter, quòd Calvinistæ hallucinantur gravissimè, dum omnem Christi

Christi aut Sancti alicujus imaginem putant esse idolum: an imagines duorum Cherubinorū jussu DEI Exod 25. versu 18. collocatorum supra aream, qui alis propitiatorium tegerent, fuerunt idola? debes dicere, quod non. Ergo neq; Iesuitæ idolis impleverunt Asiam, Africam, Americam, dum conformiter ad doctrinam Catholicam, Imagines Christi, Beatæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in illas partes invexerunt, ut patebit suo loco: Et quare vos, sine imaginibus non facitis conversionem gentium, sed tantum inter bene credentes conamini superfeminare zizania? sicut superfeminastis in Hollandia, Anglia &c.

Est ergo Romana Ecclesia verè 13.
Apostolica, & per legitimam successionem, & per prædicationem inter gentes, earumq; conversionem; aut si hæc non est, ostendite aliam, de qua verificetur illud Michi Prophetæ
cap. 4.

cap. 4. versu 1. & 2. In novissimo dierum erit. Mons Domûs Domini præparatus in vertice montium & sublimis super Colles, & fluent ad eum populi. Et properabunt gentes multæ & dicent &c. Item illud Christi: Prædicate Evangelium omni creaturæ, utiq; non aliquot pagis aut territorijs? pervertendo Evangelium jam Apostolicè prædicatum per Catholicos.

14. Si quis diceret, conversiones factæ per Romanam Ecclesiam sunt similes conversionibus, quas Pharisei & scribæ instituebant Matth. 23. versu 15. Circuibant enim mare & aridam, ut facerent unum Profelytum, & cum erat factus, faciebant eum filium gehennæ. Ergo non est, quòd triumphent Romani de suis conversionibus: Responde ei; errâsti: debebas id dicere non de conversionibus Romanis; sed de perversionibus factis per eos, qui populum duxerunt in omnem

omnem licentiam & impietatem, docendo has propositiones: Castè vivere, servare Præcepta, non est possibile; opera bona non sunt necessaria ad salutem; jejunare, corpus mortificare, est stultitia, Eleémolynæ & alia misericordiæ opera nil merentur, & sunt mera peccata iram DEI causantia. Per has doctrinas conversus seu potius perversus fit filius gehennæ, non verò per doctrinam Romanensium, qui nil impium, nil hæreticum, sed omne Sanctum, vitæ Sanctæ congruentissimum docent. Unde corrige objectionem tuam, & dictum applica ijs, quibus convenit; non verò Romanæ Ecclesiæ; præsertim cum vester Lutherus ipse fateatur lib. contra Anabap: in Papatu plurimum esse boni Christiani, imò omne bonum Christianitatis; veram scripturam, verum baptismum, verum Sacramentum altaris, veras claves ad remissionem peccatorum: Verum

G

Nb. præd.

Nb. prædicandi Officium, verum Catechismum, ut sunt oratio Dominica, decem præcepta, Articuli fidei. Dico insuper sub Papatu veram Christianitatem, imò, verum esse nucleum Christianitatis.

§. X.

Potestne homo salvari extra veram Ecclesiam Christi?

1. Respondeo. Non potest salvari. Probatur. Quem Christus vult haberi sicut Ethnicum & Publicanum, hic salvari non potest; sed qui est extra Ecclesiam veram Christi, hunc vult Christus haberi sicut Ethnicum & Publicanum. Ergo qui est extra Ecclesiam veram Christi, salvari non potest. Major certa. Si enim salvari posset, cur dixisset Christus: Mihi tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Min. prob. Qui est extra Ecclesiam

am, supponitur non audire, nō curare
Ecclesiam. Ergo talis est habendus,
juxta verbum Christi, pro Ethnico
& Publicano. Hinc Sanctus Cypria-
nus de Unitate Ecclesiæ. Quisquis
ab Ecclesia segregatus, adulteræ
jungitur, à promissis Ecclesiæ sepa-
ratur, nec perveniet ad Christi
præmia, qui relinquit Ecclesiam
Christi: alienus, profanus est, hostis
est; habere jam non potest DEUM
Patrem, qui Ecclesiam non habet
Matrem. Et Sanctus Augustinus de
Unitate Ecclesiæ Cap. 19. Ad salu-
tem & vitam æternam nemo perve-
nit, nisi qui habet Caput Christum,
habere autem caput Christum nemo
poterit, nisi in ejus corpore fuerit,
quod est Ecclesia. Idem Epist. 152.
ad Donatum ait: Quisquis ab Eccle-
sia Catholica separatus fuerit? quan-
tumlibet laudabiliter se vivere exi-
stimet, hoc solo scelere quòd à Chri-
sti Unitate disjunctus sit, ira D E I

manet super eum. Confirmatur per Sanctum Paulum, qui Rom. 8 v. 9. Sic ponit sententiam: *Qui non habet spiritum Christi, non est ejus*, atqui ille qui est extra Ecclesiam non habet spiritum Christi; Nam ut loquitur Sanctus Augustinus epist. 50. ad Bonifacium Comitem, *extra hoc corpus neminem vivificat spiritus Sanctus*. Ergo. Huc serviunt verba Sancti Hieronymi epist. ad Damas: de Hypostasi: *Quicumq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est, siquis in arca Noë non fuerit, peribit diluvio regnante*. Hoc supposito nimirum quod extra veram Ecclesiam Christi non detur salus, id quod & ipsi adversarij coguntur fateri.

2. Subsumo: Atqui Romano-Catholica est vera Ecclesia Christi Ergo extra eam non datur salus, subsumptum hoc fusè probatum invenietur supra §. 5. & seq. Ruit proinde & illud Libertinorum: qui dicunt quemlibet

quemlibet in sua fide salvari posse.
Si enim tantum Una fides, Una Ecclesia Christi, Unus DEUS; sequitur etiam tantum Unam veritatem esse, quam fideles, tanquam revelatam à DEO, tenere debent.

CAPUT II.

DE *Regimine Ecclesiæ*

§. I.

*Postquam Christus ipse visibiliter in terris
rexit Ecclesiam, substituitné ante Ascensionem
in locum sui Vicarium, qui
visibiliter esset Pastor, Caput, & regeret
Ecclesiam?*

Respondeo. Substituit, & quidem i.
ex Apostolis Petrum, Probatur imò.
Matth. 16. v. 18. Christus facit
Petrum visibile & Vicarium caput,
destinat-

destinatione & promissione, ad ipsum dicens : *Et ego dico Tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalébunt adversus eam. Tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcunq; ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcunq; solveris super terram, erit solutum & in Cælis,*

2. Hoc promissum, quod soli Petro sit proprium, verba antecedentia & subsequētia indicant, nam ad solum Petrum dicitur : *Beatus es Simon Bar Jona: ad solum, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus: dicitur item in singulari: Super hanc petram, non super has petras; ad ipsum solum diriguntur verba: Tibi dabo claves, & quodcunq; solveris &c. Confirmatur ex textu Syriaco, qui talis est: *Danth bu cipha, ve al hade Cipha, ebneha lebithi*, quod Latine significat : Tu es Petra, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam.*

Quor

Quocirca Christus Joan. 1. v. 42. prædicat ipsum vocandum Cephā seu Petrum. Et Matth. 10. v. 2. Vocatur primus Apostolorum, utiq; non vocatione, quā Petrum præcedebat Andreas, sed Ordine dignitatis. Iam si idem est caput in corpore, quod petra in fundamento, eccur non debeat dici, quod Cephā seu Petrus Græcè ΠΕΤΡΟΣ & ΠΕΤΡΑ (nam ista sunt Synonima) sit vicarium caput, Pastor post Christum primarius in Ecclesia? præsertim cū Salvator noster utpote fidelis & verax expleverit promissionem suam Ioan. 21. dicendo ad Petrum ter: *Pasce agnos meos, pasce agnos meos, pasce oves meas.* Quid enim est aliud pascere, quā regere? ut patet ex 2. Reg. cap. 5. v. 2. Ubi DEUS dicit Davidi: *Tu pasces populum meum Israel.* Item ex Psal. 2. v. 9. Ubi quod in Latino textu dicitur: *Reges eos in Virga ferrea,* id

Gg. in Græco

in Græco ponitur: *Pascet eos* &c. Officium quippe Pastoris est non tantum oves infirmas sanare, dispersas colligere, lapsas erigere, sed etiam ad ovile congregare, a lupis defendere, & si opus sit, punire.

3. Cum itaq; detur Petro potestas pascendi tam agnos quam oves, datur simul officium Pastoris, Rectoris supremi super omnes: aut si quæ Petri officio subesse noluerint, erunt non oves Christi, quod breviter sic explicari potest per sequens Argumentum.

Oves commissæ Petro ad pascendum, sunt Oves Christi. Sed vos Domini Adversarij estis non commissæ oves Petro ad pascendum ut dicere vultis. Ergo Vos estis non oves Christi. Maj. patet ex dicto Salvatoris: pascite agnos meos pascite oves meas, utiq; non alias quam meas. Minorem debetis admittere; aut si negatis, fatemini

fatemini vos esse oves Petro commissas à Christo. Ergo dum Petrus constitutus est Pastor ovium, est etiam Pastor super vos. Cur ergo Pastorum Petri oppugnatis, aut eversum vultis?

Dicetis nos non oppugnamus Pastorum Petri, sed agnoscimus nos esse oves omnium Apostolorum, & non solius Petri, tanquam supremi Pastoris. Contra: Cui soli præ cæteris Apostolis Christus contulit majorem potestatem pascendi oves, illum debetis inter cæteros Apostolos agnoscere supremum Pastorem. Sed Petro soli præ cæteris Apostolis contulit majorem potestatem, Ergo Petrum solum inter cæteros Apostolos debetis agnoscere Supremum Pastorem. Major patet ex terminis: Si enim præ cæteris Apostolis solus accepit potestatem majorem, excellentiorem, jam sequitur Petrum inter cæteros Apostolos fuisse supremum post.

post Christum Pastorem : nam dando maiorem potestatem fecit illum superiorem præ cæteris Apostolis, sicut dum Rex in suo Regno alicui Principi confert præ cæteris Principibus, Senatoribus, Magnatibus maiorem potestatem supra suos subditos, is ab omnibus habetur pro supremo post Regem Principe, soletq; vocari Prorex. Minor clarissimè elucidatur. Petro soli contulit, quia eum distinxit à cæteris interrogando. Diligis me plus his ? & postea dicendo: Pasce. Nam quem distinxit à cæteris Apostolis, illi, ut distincto proinde soli dixit: Pasce, sed Petrum distinxit à cæteris. Ergo Petro soli dixit.

- 5, Confirmatur ex cap. 20. Ioan. Ubi Christus post Resurrectionem insufflavit & dixit Apostolis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Hic accepit Petrus

Petrus cum alijs Apostolis præsentibus æqualem potestatem, quâ habitâ postea in tertia apparitione ad mare Tiberiadis post prandium interrogatus est, non alius, sed Petrus: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* Iterum Simon Ioannis; & tertio Simon Ioannis, diligis me, amas me? datoq; responso audivit ter. *Pasce, Pasce, Pasce.* Quæro vel Petrus Ioan. 21. per *Pasce* accepit idem quod antea acceperat Ioan. 20. Vel aliquid, quod antea non acceperat? Si idem quod antè, Ergo Christus actum egit, ac otiosè Petrum solum allocutus est in præsentia aliorum interrogando solum, de nomine, distinguendo illum ab alijs? plus his, dicendoq; *Pasce oves meas.* id quod absit tenere de Christo: si accepit aliquid hîc, quod antea cum alijs non acceperat, Ergo accepit plus. Si plus? Ergo maiorem potestatem.

Et hanc secundam partem tenuerunt. 6.

runt Sanctissimi & Doctissimi primitivæ Ecclesiæ Patres, Concilia, Reges, Imperatores, quorum ingentem numerum invenies in Thesaurò Coccej tom. i. art. 5. Et in Tribunali Sanctorum Patrum, Authore Nicolao Cichovio contra Schismaticos, controversia 2da. Paucos tamen, ut sint in promptu cito.

Petrum Dominus elegit primum & super eum edificavit Ecclesiam suam, inquit Cyprianus in Epist. ad Quintum; Sanctus Basilius Magnus lib. 2. de Eunomj. Petrus petra vocatur, atq; Ecclesiæ Fundamenta fidei suæ creditur habet.

Et Sanctus Epiphani: in Ancorato

Dominus constituit Petrum primum Apostolorum, Petram firmam supra quam Ecclesia DEI edificata est.

Audiamus Sanctum Augustinum tom. 4. 9. 7. 8.

Post Salvatorem in Petro omnes causæ magisterij continentur. Ipsum enim constituit

constituit Caput eorum ut esset Pastor
Dominici gregis.

Sanctus Ambrosius, in cap. 12.
epist. 2. ad Corinh.

Primatum accepit non Andreas, sed
Petrus. In Ecclesiæ nave Petrus Magi-
ster est constitutus dicente Domino: super
hanc &c.

Idem dicit Sanctus Hieronymus
lib. 1. contra Pelag.

Petrus Apostolorum Princeps fuit, su-
per quem Ecclesia Domini fundata est.

Item Sanctus Chrysost. homil 87.
in Ioannem.

Petro Apostolorum curam demanda-
vit, & orbem terrarum totum commisit.

Os erat Apostolorum, Princeps, &
vertex ipsius cætus.

Totius Ecclesiæ primitivæ hic 7.
sensus de Petro fuit fuisseq; fatentur
Domini Centuriatores Lutherani
Centur. 3. col. 85. lin. 3. Item cent.
3. cap. 4. colum: 84. Lin. 56. In-
super Calvinus lib. 4. Institut. cap.

6. Danæus

6. Danæus in Resp. ad Bellarminum, disp. par. 1. pag. 277. post medium. Licet id faciant ægrè, & cum stomacho; nobis Catholicis tamen gaudendum de Possessione in quam nos introduxerunt Sancti Patres, qui melius intellexerunt scripturam & tanquam propinquiores Apostolis probè norunt, quid docuerit & incessanter tenuerit Ecclesia primitiva. An curandum quòd Ariani taxaverint, & nunc taxent Sanctos Patres ac primitivam Ecclesiam, dicantq; se, habere scripturam, eamq; rectè intelligere: Patres verò sibi contrarios, & totam Ecclesiam primitivam, errasse? An inquam curandum? minimè. Omnis enim reus, pertinacià abreptus, solet conqueri, nolle æquitati causæ subscribere, evaditq; hoc modo pertinacissimè reus, utpote nec admonitiones, nec Concilia, nec Iudicia Legima curans, sicut non curarunt Ariani, protestando contra Concilia,

Concilia, Sanctos Patres, quòd ipsos non consentientes in propriam damnationem, condemnauerint de Hæresi. Valet hoc Principium non tantum hîc, sed pro omni materia, habito consensu Sanctorum Patrum ac facta decisione unanimi ab Ecclesia Catholica. Ex Scriptura & Sanctis Patribus ergo patet Sanctum Petrum fuisse æqualem potestate cæteris Apostolis juxta Caput 20. Ioan. Vers. 22. Superiorem verò potestatem acquisivisse Ioan. 21. per Pasce agnos meos, oves meas: vi cuius Pasce oves meas, verum est dicere, quòd Christus concrediderit Petro oves suas. Si ergo aliquæ non sunt Petro concredite, apparet, quòd Christus non agnoverit esse suas.

Dices imò. Princeps & caput Apostolorum non potuit mitti in Samariam à cæteris Apostolis; sed Petrus fuit, ut dicitis Catholici, Princeps & Caput Apostolorum. Ergo non

non potuit mitti in Samariam, & tamen missus est ut habetur act. 8. Respondeo. Fuit missus præceptivè. Nego. petitoriè. invitatoriè juxta exigentiam rei Concedo. Sicut Rex à Republica solet petitoriè, invitatoriè mitti ad Exercitum, ut motus contra Ducem componat autoritate sua. Nec enim missio quævis significat inferioritatem, Ut patet ex Missionibus Divinis Filij & Spiritus Sancti. Si dicas Ergo saltem fuit æqualis. Respondo. Spectando potestatem Ioannis 21. acceptam. Nego. Spectando potestatem Ioannis 20. acceptam. Concedo. Hæc potestas Ioannis 21. data Petro fuit supra omnes oves Christi, adeoq; etiam supra Apostolos cæteros quorum curam ut loquitur, Sanctus Chrysostomus, Petro demandavit Christus.

9. Dices 2dò. Vel Ecclesia habet unum caput vel duo? Si duo? Mon-

strum

Monstrum est. Si unum ? Petrus non est. quia juxta Sanctum Paulum ad Coloss. cap. i. v. 18. de Christo dicitur : Ipse est Caput corporis Ecclesiæ. Ergo. Respondeo Ecclesia habet duo Capita Christum tanquam Caput primarium, Petrum tanquam Vicarium, à Christo constitutum, ut regat visibiliter Ecclesiam; neque tamen inde sequitur Ecclesiam esse Monstrum. Licet enim Physicè loquendo, duo capita faciant monstrum, non tamen faciunt monstrum in sensu morali, quando sibi invicem subordinantur. Sic caput Regni est Rex, & Prorex: Caput Mulieris Vir, viri Christus, Christi DEUS. 1. Corinth. ii. v. 3. Familiæ Dominus, & ejus Oeconomus; Exercitûs Dux, & ejus locum tenens. In talibus moralitatibus verum est dicere duo esse Capita, sed quia subordinata, non faciunt monstrum. Quare? quia per subordinationem.

nationem fiunt Unum. Sic de Christo dici potuit vivente Petro, Christus est Caput Ecclesiæ, & Petrus est caput Ecclesiæ. Christus invisibile, Petrus visibile; non fecerunt tamen monstrosam Ecclesiam: quia Petrus Vixit subordinatissimus Christo tanquam Vicarium Caput Primario, Prorex Regi.

Instabis: etiamsi duo capita in uno corpore sibi essent subordinata, adhuc esset monstrum. Ergo etiam in Ecclesia. Respondeo Distingvo Ans. Esset monstrum Physicum. Transeat; morale Nego. Ecclesia ergo cum non sit corpus physicum, sed morale, potest sine ulla monstrositatis nota gaudere duplici capite subordinato, imò pluribus partim simultaneis, partim succedentibus semper tamen subordinatis. Et defacto gaudet Episcopis Presbyteris Pastoribus, Doctoribus, Diaconis &c. Sicut status sæcularis gaudet Imperatoribus, Regibus Electoribus

Electoꝛibus, Judicibus, Consulibus
&c.

Dices 3tio. Christus in terris fuit 1o.
caput Ecclesiæ tam visibile, quàm
invisibile, & non cessavit esse caput.
Ergo non est ulla necessitas recur-
rendi ad Petrum tanquam caput
Vicarium. Respondeo. Christus fuit
Caput Ecclesiæ tam visibile quàm,
invisibile, & non cessavit esse visi-
bile. Nego Añs. Et non cessavit esse
caput invisibile. Concedo Añs. Pro
intelligentia hujus distinctionis te-
nenda hæc: *primò*. Quòd Christus in
hac vita existens fuerit caput visi-
bile & invisibile Ecclesiæ. Invisibi-
le per internum influxum donorum
gratiæ, ut scriptum Joan 1. v. 16.
De plenitudine ejus nos omnes accepimus.
Et Ephes. 4. v. 7. *Unicuiq; nostrum*
donata est gratia secundum mensuram
donationis Christi. Visibile per exter-
nam directionem & gubernationem,
ordinando Ministros, Sacerdotes,
H2 faciundo

fanciendo Legem Evangelicam, docendo, hortando, increpando. 2dò. quod existens in Cælo adhuc maneat caput invisibile; gubernat enim etiam nunc & gubernabit usq; ad consummationem sæculi Ecclesiam. per internum influxum donorum gratiæ, & directionem Spiritus Sancti, juxta illud Matth. 28. ver. 20. Ecce ego vobiscum sum usq; ad consummationem sæculi. Manendo caput invisibile cessavit esse visibile; ideòq; substituit caput visibile Petrum, committendo ei oves suas, per Verbum, *Pasce, Pasce, Pasce.* Voluit enim, ut sicut ipse fuit caput visibile ante Ascensionem, ita post Ascensionem maneret Petrus loco sui caput visibile. Alioqui Regimen Ecclesiæ, adeòque ipsa Ecclesia esset mutata, quod concedere, est absurdum.

- II. Dices 4tò. Si Christus modò non est caput visibile, tum mutata est Ecclesia

Ecclesia; nam antea fuit Christus caput visibile, modò autem non est. Respondeo. Negando mutatam esse Ecclesiam, tum enim esset mutata Ecclesia, siue Regimen Ecclesiæ, si Christus cessasset esse caput visibile & per se & per alium; atqui tantum cessavit esse caput visibile per se, non verò cessavit per alium: Consequenter non est mutata Ecclesia. Sicut non mutatur Regnum, dum Rex alteri ad longum tempus committit Regnum, ut ille alius non aliter, nisi juxta suam voluntatem regat. Discedit interea Rex peregrinatum. Quis dicet Regem absentem non esse, non manere Regem? sed non regit, inquis: Respondeo. Non regit per se Concedo, non regit per alium. Nego. regendo tamen per alium sibi subiectum, subordinatum, licet absens, est & manet primario Caput Regni, sic de Ecclesiastico Regimine discurrendum.

12.

Si quærat: Potestné categoricè concedi hæretico, quod Christus etiam nunc sit visibile caput Ecclesiæ? Respondeo. Hæc quæstiuncula idem significat, ac ista, potestné dici, quod Christus nunc regat Ecclesiam? Respondendum: Regit per influxum internum invisibiliter, per Petrum visibiliter, consequenter in hoc sensu concedi posset: Christus per Petrum, quem sibi subordinavit in terris, est caput visibile. Sicut dici potest: Rex peregrinatione occupatus, licet physicè non adsit, adest tamen moraliter per substitutum sibi Proregem, & quod Prorex judicat, Rex ipse judicare dicitur: Qui enim per alium facit, per se facere asseritur.

13.

Urgebis Petrus est unum ex membris, quæ subsunt capiti Christo. Ergò non potest dici caput. Respondeo. Concedo Antecedens: Nego consequentiam. Probas consequentiam

tiam: Membrum quod subest capiti Ecclesiæ, non est Caput Ecclesiæ, sed Petrus tanquam membrum subest Christo Capiti Ecclesiæ. Ergo non est Caput. Respondeo in physicis valeret argumentum vg. manus, pes, non est caput corporis; in morali autem statu non valet, ut supra insinuat. Prorex subest Regi, & tamen non negatur esse caput vicarium, licet Prorex tanquam membrum Regni subsit Regi. Neq; valet: Prorex non est Rex. Ergo neque Petrus est Vicarius Christi. Respondeo enim. Prorex non est Rex loquendo physicè secundum personam Concedo. Loquendo moraliter secundum institutionem sive potestatis communicationem. Nego Ans. Ergo neq; Petrus est Vicarius Christi. Nego consequentiam. Hoc est verum, quod persona Petri non sit persona Christi, repræsentat tamen personam

H 4

sonam Christi ex institutione ipsius Christi per commissam potestatem Pascendi sive regendi. Id quod adversarij ipsi admittere debent: Fuerunt olim in Ecclesia Pastores, Episcopi, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam &c. ut Paulus loquitur : atqui modò illi non sunt. Num bene inferes ? Ergo modò non sunt Pastores, Episcopi quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam ? Inferes pessimè. Applico moralem statum Petro & jusq; successoribus.

14. Dices 5tò. Si Petrum agnovisset caput Ecclesiæ Paulus, utiq; non restitisset ei in faciem ; atqui restitit, ad Galatas 2. v. 11. Ergo eum non agnovit esse Caput. Respondeo. Nego Majorem. Nam licitum est etiam inferiori, ut superiorem ex charitate moneat, non tamen authoritativè tanquam superior, aut sine observantia debiti moderaminis.

2. Regum 19. versu 5. David Rex fuit reprehensus a Joab, nec tamen ideò est verum dicere, quòd Joab, fuerit supra Regem, aut quòd Davidem non agnoverit esse Regem.

Pro pleniore Eruditione Nota:

Materia reprehensionis fuit 15.

quædam simulatio in certis cibis, ut suilla &c. Levit: 11. prohibitis, inter Judæos non edendis, quos tamen cum gentibus edebat, docens hoc factò, ut vult Anselmus, similis delectûs, & veteris legis observationem jam non esse necessariam, prout declaratum fuit Act. 15. in concilio Apostolico. Cur verò inter Judæos non comederit, hæc causa fuit, quia timebat Petrus offendere, avertereq; Judæos; timendo per comestionem offendere Judæos, offendit gentes. Id quòd advertens Paulus judicavit Petrum reprehensione dignum. Major tamen noxa Petro per simulationem, non adscribitur

scribitur, quam venialis inconsiderationis: nullo autem modo peccatum contra fidem; siquidem Petro promissum fuerat, fidem ejus non defecturam. Potuisset equidem Petrus per aliquem modestum fervorem (qui etiam Sanctis non solet deesse) Paulo regerere circumcisionem Timothei ab ipso Paulo factam propter Judæos. Act. cap. 16. v. 3. Sed prætulit humilitatem & pacem, idèq; tacuit, ut qui primus esset in Apostolatûs culmine, ait Gregorius homil. 18. in Ezechielem, primus esset in humilitate. Et August. Epistolâ. 19. ad Hieronym: Rarius & Sanctius exemplum Petrus Posteris præbuit, quò non dedignarentur a posterioribus corrigi.

Ex quibus patet Petri inter cæteros Apostolos Primatui, reprehensionem, sive resistantiam à Paulo factam, nil præjudicâsse.

16. Dices 6tò. Omnes Apostoli sunt fundamentum

fundamentum Ecclesiæ, ut dicitur Ephes.2. Superædificati super fundamentum Apostolorum. Ergo frustra Petrum dicitis esse sive caput, sive fundamentum. Respondeo: Omnes Apostoli sunt fundamentum, eodem modo. Nego. diverso modo, Concedo. Nam supra Petrum fundata est Ecclesia tanquam supra fundamentum primum post Christum, supra reliquos Apostolos vero ut supra fundamentum post Petrum. Accipe similitudinem: Imperium fundatur supra Imperatorem, & super Principes, Electores; sed non eodem modo: Nam supra Imperatorem ut supra primum caput. Imperij, & omnium: Supra cæteros, ut supra Dominos partiales, subjectos Imperatori fundatur.

Dices 7mo. Non soli Petro dictum Pasce, sed & alijs Apostolis; & quidem ipse clamat in sua Epistola. 1. cap. 5. v. 2. ad omnes Episcopos

Episcopos : Pascite gregem. Ergo, Respondeo: Verum est à Petro scriptum esse ad omnes Episcopos, Pascite; sed cum addito, qui in vobis est, gregem: hoc quare omisisti? quia tuum jugulat conceptum. Nam Ly Pascite, hic non significat omnes; sed qui in vobis est, gregem.

17. Dices 8vò. Quando Petrus est Apostolus Judæorum tum non est omnium sed est Judeorum Galat. 2. Ergo non omnium. Respondeo: Quando Petrus est tantum Judæorum, tum non est omnium Concedo; quando est non tantum Judæorum Apostolus, tum non est omnium Nego. Similiter Distingvo Minorem, & Nego Consequentiam.

Instas Tali ratione etiam Paulus dici poterit Apostolus non tantum gentium, sed etiam Judæorum. Respondeo Concedendo. Si quæras: Quare ergo Paulus non est omnium, sicut Petrus non est tan-

tum Judæorum, sed omnium ?
Rèspondeo; quia Paulo non est dictum illud solenne, & quidem ter repetitum: *Pasce, Pasce, Pasce.* Denominatio ergo Apostoli Judæorum Petro attributa; & alia Apostoli Gentium, Paulo data; nil plus infert quàm quod Petrus sit præcipuè Judæorum Apostolus habitus, Paulus verò præcipuè Gentium. Pulchrè rem exemplificat Cornelius à Lapide juxta sensum Sancti Hieronymi his Verbis: Illo tempore, initio scilicet Ecclesiæ, quo Judæi à gentibus naturaliter adhuc, ut patet versu 12. abhorrebant, Petrus & Paulus partiti sunt non potestatem, sed operas, ut Paulus Judæis exosus, primò ac præcipuè gentibus prædicaret, Petrus Judæis: nam alioqui & Paulum Judæis evangelizasse patet Actorum. 9. & Petrum gentibus, patet Actorum. 10. Insuper sedem suam ad gentes transtulit

stulit Petrus, ut Historici, Petres,
& Chronica monumenta consenti-
unt. Proinde à sola partitione, sive
conventionem, nata est denominatio
Apostoli Judæorum, & Apostoli
Gentium.

§. II.

*Rexitné Petrus Ecclesiam,
tanquam Primas inter
Apostolos?*

1. Respondeo: Rexit. Hoc probant
ejus gesta *imò.* quòd Petrus suâ
authoritate indixerit alijs electio-
nem Novi Apostoli in locum Judæ
proditoris Actorum. 1. 2dò. quòd
primus promulgaverit Judæis E-
vangelium post acceptum spiritum
Sanctum Actor. 2. 3tiò. quòd pu-
blicè primum miraculum apud Ju-
dæos fecerit in confirmationem E-
vangelij Actor. 3. 4tò. quòd ipsi
soli

soli oblata sit visio cælestis de vocatione gentium; post quàm visionem profectus, prædicavit Christum gentibus, easq; baptizari iussit. Act. 10. 5to. Quòd primus in Concilio Hierosolymitano sententiam dixerit his Verbis: Vos scitis, quoniã ab antiquis diebus DEUS in nobis elegit per os meum audire gentes Verbum Evangelij & credere Act. 15. Nemo Petrum de arrogantia culpavit, quòd dixerit per os meum audire gentes &c. quia sciverunt verum esse. Ergo rexit.

Jam à scripturis & gestis pro 2.
 Petri autoritate facientibus convertamus nos, ad primitivam Ecclesiam; Et ne sedes Romanæ Ecclesiæ videatur per arrogantiam loqui de se & pro se.

Audiamus imò. loquentem Patriarcham Alexandrinum per Sanctum Athanasium, & totam Synodum Alexandrinam eo præsentem congregatam 3.

gregatam in Epist. ad Felicem *Hæc Sanctum Petrum Vocat Principem Apostolorum, supra cujus fundamentum Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt.*

Et per Sanctum Cyrillum alterum Patriarcham lib. 12. in cap. 64. Ubi Sanctus Petrus dicitur Princeps, Caputq; Cæterorum.
4. 2dò. Patriarchiam Antiochenam, quæ per Sanctum Ephrem Syrum de Transfiguratione affirmat. Petrum fuisse Principem Ecclesiæ Christianorum, sicut fuit Moyse Hebræorum.

Et per Sanctum Joannem Damascenum orat. de Transfiguratione. *Vbi Sanctus Petrus vocatur Præses Ecclesiæ.*

Et per Theodoretum Cyri Episcopum orat. de Charitate, in qua Vocatur.

Magnus Petrus, qui in honore alijs sit prepositus: Magna Columna, quæ orbem terrarum labantem fulsit, & cadere non permisit,

dere non permisit, sed erexit, stabilemque reddit.

Et in 2. Corinth. 12. Apostolorum summus.

Et in verba illa ad Galat: Veni videre Petrum: dicitur. Apostolorum Princeps ad quem Paulus venit, non ut aliquid ab eo disceret, sed ut Tantum Apostolum videret.

Quamquam idem Theodoretus in Epistola ad Leonem Papam docet.

S. Paulum praconem veritatis, tubam Sancti Spiritus ad magnum Petrum cucurrisse, Ut ijs qui Antiochie de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret solutionem.

3tiò. Patriarchiam Hierosolimitanam, quæ per suum Patriarcham Sanctum Cyrillum Catechesi 2. 17. 21. vocat Sanctum Petrum. 5.

Principem Apostolorum, Regni Cælorum Clavigerum, summum Ecclesiæ præconem, per Sanctum Epiphanium.

Ducem Apostolorum. Per Paulum
J Episcopum

Episcopum Emessenum apud Sanctum Cyrillum Alexandrinum homil. 9. *Coriphaum, & os Apostolorum*. Denique Per Joannem Patriarcham Hierosolymitanum in epistola nomine Synodi scriptâ ad Joannem Patriarcham Constantinopolitanum & insertâ tom. 7. Baronij Folio 10. Editione Antverpiensi. MDXCVIII. Sic de Petro scriptum legere est: *quod fuerit Apostolorum Princeps, cui ille ipse dederit solvere & ligare, qui Hieremie dedit superedificare & demoliri, eradicare & plantare.*

Si quis diceret: ille ipse qui dedit Petro Solvere, & ligare, dedit etiam alijs solvere & ligare, Ergo fuit paritas inter Apostolos. Respondeo ut supra, nimirum paritas juxta caput 20. Joannis; non verò juxta caput 21. ejusdem; ubi Pasce ter injungitur soli Petro.

6.

Audiamus præterea Patriar-

chiam

chiam Constantinopolitanam, cui
ad instantiam Imperatorum permis-
sum nomen Patriarchiæ, propriè
verò Patriarchia non est; siquidem
nullus Apostolus, aut Evangelista
in ea fuit primus; ideòq; ab initio
tantum per Episcopos inferiores
Alexandrino, Antiocheno, Hieroso-
lymitano Patriarchis, occupabatur,
dumq; ob sedem Imperatorum Con-
stantinopoli fixam, ambitio apud
quosdam Episcopos eò ascenderet,
ut & ipsi fierent Patriarchæ; &
quidem supra Alexandrinum Hiero-
solimytanum, Antiochenum contra-
dictum fuit his affectationibus à se-
de Apostolica; DEO proinde iudice
factum est, ut sedes Constantinopo-
litana Sedi Apostolicæ vel maximè
inobediens, tota cum suis asseclis
turbulentis, ineluctabiliter gemat
sub iugo tyranni. Quia tamen non
nullis sæculis habuit viros doctos &
Sanctos, audiamus hos ex Patriar-
chia

chia Constantinopolitana de Petro sua senſa promentes, & orbi manifeſtantes. Sanctus Joannes Chriſoſt. homil 55. in Matth. ait.

*Quæ ſolus DEVS concedere po-
teſt, ut futura Eccleſia immobilis per-
maneant, cujus Paſtor & Caput Piſca-
tor homo, & ignobilis, Terrarum orbe
reſiſtente, adamantis naturam, firmit-
tate ſuperat: hæc inquam omnia, quæ
ſolius DEI ſunt, Chriſtus pollicetur ſe
daturum.*

Idem eâdem homil bis, & 3tiò.
homil 38. in Matth. vocat Sanctum
Petrum. *Verticem Apoſtolorum & ho-
mil: Cæli & terræ bellum &c. Guber-
natorem & Dominum Apoſtolorum.*

Et homil ultimâ in Joan. dicit.
*Os erat Apoſtolorum, & Princeps
Petrus, &c. Iacobus ſedem Hieroſolymâ
accepit: Petrus verò totius Orbis Magi-
ſter & Præpoſitus.*

Deniq; homiliâ 51. in Matth. docet etiam ipsos Apostolos hunc Sancti Petri Primatum agnovisse.

Apostoli, inquit, gratiâ Sancti Spiritûs nondum corroborati, facile movebantur: Gratia verò acceptâ non tales fuerunt, sed ubiq; Primatum Petro præbent, & in Concionibus eum anteponunt, etsi cæteris rudior videretur.

In eundem sensum loquitur Eusebius in Chronico lib. 2. Histor. cap. 14. Euthymius in Caput ult. Joannis. Theophilaëtus qui scribens in idem caput Joan. ait. Petrum totius orbis accepisse Præfecturam. Ecce habes sententiam Omnium Patriarchiarum Græcarum.

Quid de Sancto Petro tenuit Synodus Ephesina? approbavit illud dictum Philippi Legati. 7.

Omnibus notum est, quòd Sanctus Petrus sit Princeps Apostolorum & Caput Ecclesiæ.

Quid Chalcedonense? dixit esse Lapidem & Fundamentum veræ fidei.

Bene Proinde Proclus Constantinopolitanus Patriarcha serm: de Vinculis Petri, appellavit eum Apostolorum formam, magnum orbis terrarum miraculum, os Christi &c.

8. Unde non est mirum, quod Romanus Pontifex Vigilius quali triumphans de tam Unamini Patrum & Doctorum consensu. ad Eucherium Lusitanorum Episcopum de Sancto Petro sic scripserit,

Licet omnium Apostolorum par esset electio, Beato tamen Petro commissum est, ut ceteris præemineret. Unde & Cephas vocatur, quia Caput est & Principium omnium Apostolorum.

9. Mirum verò valde; quod aliqui Græci suos antiquissimos Doctores, scriptores & Sanctos Patres deseruerint, sensum communem Hæreticis arripuerint, & Sancti Petri Primatum

tum impugnare cæperint; hodieque non desistant impugnare contra propriam conscientiam, quæ illis ex Euchologijs, & Libris Ecclesiasticis prolixè à Religiosissimo, & Reverendissimo Dño Patre Archimandrita Dermanensi citatis, suggerit; Petrum esse fundamentum Apostolorum; summum inter Gloriosos Apostolos: Petram fidei, & fidelium, principale Fundamentum Apostolorum. Quid dices Schismaticæ? quando contra te stabunt Divina officia, quæ in Templis cecinisti; Liturgiæ, quas obtulisti; canones & menologia, quæ legisti; Ritualia quæ usui habuisti, & testabuntur quòd Legeris, audiveris, & cecineris Petrum esse Principem, & verticem Apostolorum; nec tamen veritati manus victas dederis? Crede mihi, ex ore tuo judicaberis tanquam servus nequam.

S. III.

- I. *Debuitné Petro aliquis succedere ?
& quis ille, qui successit ? Respondeo
ad Primum.*

Debuit. Probatur. Ecclesia in nullo substantiali post Petrum debuit mutari : sed si Petro nemo successisset, fuisset Ecclesia in aliquo substantiali mutata, Ergo debuit Petro aliquis succedere. Major inde patet, quia si fuisset mutata in aliquo substantiali, jam non esset eadem Ecclesia, Minor probatur. Si enim nemo successisset Petro, non habuisset visibile caput, quod est unum ex substantialibus Ecclesiæ. Ergo si nemo Petro successisset, fuisset Ecclesia mutata in aliquo substantiali.

Confirmatur. Pasce Petrinum cessasset in Petro; quia nemo alius successisset in officio pascendi ita, sicut Petro fuit commissum. Consequenter fuisset ovile sine Pastore summo,

summo , qualis fuit Petrus post Christum.

Ad secundum Quæsitum: Quis 2.
ille , qui successit? Respondet Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmen : Petro successit Linus , Lino Clemens Clementi Anacletus &c. Item Sanctus Augustinus epist. 165. Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quem certè & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait : Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus, Anacleto, Evaristus. &c.

Successio hæc tam fuit evidens, 3.
ut in Concilio Ephesino tom: 12. cap: 16. omnes Patres admiserint hanc propositionem.

Nulli dubium, imò Sæculis omnibus notum est, Sanctum Petrum Apostolorum Principem & Caput; Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, per successores suos hucusq[ue]

*usq; semper vivere, causasq; decerneret
semperq; victurum esse. Huius itaq;
Ordinarius successor Papa Celestinus nos
ad hanc Synodum misit.*

4. Si quæras? Unde hoc quod successio post Petrum potius ad Romanam sedem fuerit derivata, non verò ad Antiochenam? Respondeo, quia Petrus post Antiochenam sedem se transtulit Romam, ibiq; suam ipso facto sedem fixit, constituto alio Antiocheno Episcopo Evodio, & quia in Romana sede obiit, successio utiq; non ad Antiochenum Episcopum pertinuit (utpote jam habentem suam sedem Antiochiæ fundatam) sed ad novum Romæ eligendum; electusq; fuit Linus, post Linum &c. ut supra Augustinus. Agnovit successionem penes Romanos Pontifices semper mansisse tota Græcia, ut fusè & exactè de monstrat Tribunal Ss. Patrum Orientalium & Occidentalium authore Patre Nicolao Cichovio Nostræ Societatis

Societatis Theologo Græcarum Actio-
num & Constitutionum peritissimo,
ad cujus Tribunalis controversiam
adam totam, Amatorem & Defen-
sorem sedis Romanæ, Petro post
Christum Vicario primo per suc-
cessionem, agglutinatæ, remitto. 5.
Hic tantum breviter adduco aliqua
Concilia: Nicen. 1. Can. 6. dicit.

*Ecclesia Romana semper habuit Pri-
matum (ita enim hunc Canonem citat
Paschasius in Concilio Chalcedon. Act.
16. & vertit Dionysius Exiguus an-
te annos mille) Et Canon. 39. inter A-
rabicos. Qui tenet sedem Romanam, Caput
& Princeps esse omnium Patriarcharum.*

*In Chalcedonensi, Papa Romanus 6.
vocatur omnium Ecclesiarum Caput,
Universalis Ecclesiæ Papa.*

Huc valet præfatio Concilij Ni-
ceni ad Sylvestrum Papam missi.

*Sciendum est, inquiunt Ss. Patres,
in illo concilio congregati, omnibus Ca-*

tholicis, quoniam Sancta Ecclesia Romana nullis Synodicis decretis prelatata est, sed Evangelica voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit, ubi dictum est Beato Petro, Tu es Petrus &c.

Item unanimis Vox Patrum in Concilio Chalcedonensi Can. 6.

Perpendimus omnem primatum & honorem precipuum, secundum Canones, antiquæ Romæ DEO amantissimo Archiepiscopo conservari; quo firmatur Paschasini dictum coram Synodo Chalcedonensi.

Act. 2. ejusdem Concilij Chalcedonensis post epistol. Leonis ad Flavianum lectam, Reverendissimi Episcopi exclamârunt: Hæc Patrum fides: Hæc Apostolorum fides, omnes ita credimus; Anathema, qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est. Similiter Act. 3. Sanctissimus Archiepiscopus Magnæ & Senioris Romæ Leo per nos & per præsentem Sanctam Synodum, unâ cum ter Beatissimo & omni laude.

laude digno Beato, Petro Apostolo (qui est
petra & crepido, fidei Catholicæ) nu-
davit eum (id est Dioscorum A-
lexandrinum Patriarcham) Epi-
scopatûs dignitate , & ab omni
sacerdotali alienavit Ministerio.

Accedit his, & maximum pon- 7.
dus authoritati sedis Romanæ addit,
quòd refert Sanctus Athanasius in
epistol. ad Felicem Papam nomi-
ne Synodi Alexandrinæ data.

*Scimus in Nicena magna Synodo
ab omnibus concorditer esse roboratum :
non debere sine Romani Pontificis sen-
tentia, Concilia celebrari, & Episcopos
damnari, licet hæc & alia quàm plura
Synodica Capitula sint ab Hæreticis in-
censa.*

Hoc fundamento nixum Chalce-
donense Concilium pati noluit, ut
Dioscorus Alexandrinus Patriarcha
inter Episcopos federet, siquidem si-
ne authoritate sedis Apostolicæ
(quamvis Patriarcha Hierosolimi-
tanus

tanus Juvenalis assensum præbuis-
 set) Synodum indixit, id quòd a-
 junt Patres, nunquam licuit, neq;
 factum est. Nixus item Sanctus
 Stephanus Constantinopolitanus
 Martyr (ejus festum 28. Novem-
 bris celebrant Græci) reprehendit
 Iconoclastarum Conciliabulum gra-
 vissimis hisce Verbis: *Quomodo vos,*
ajebat, Vestrum Conciliabulum Sanctum
& Occumenicum, Concilium appellare au-
detis ? cui non est assensus Romani Papæ,
sine quo nihil in rebus Ecclesiasticis po-
 8. *test concludi ?* Recole deceptiones
 Anthimi Pseudo-Patriarchæ Constan-
 tinopolitani, qui cum judicaretur,
 ob sua delicta sive deliria, indignus
 sede Patriarchali, & videret se non
 substitutum, dolosè affirmavit co-
 ram Justiniano Imperatore se omnia
 facere, quæcunq; summus Pontifex
 Romanæ sedis vel decrevit, vel ad-
 huc decerneret. Id quòd & ad Pa-
 triarchas scripsit. Scilicet se per o-
 mnia

omnia sequi Apostolicam sedem. Creditum fuit astutæ vulpi, ideoq; non processum ad depositionem. Causa patientiæ ad tempus habitæ hæc adducitur.

Erat autem Catholicæ doctrinæ evidentissimum signum, si quis, ajebat se in omnibus fidei dogmatibus Romanæ Ecclesiæ doctrinam sequi.

En habes Romanæ sedis auctoritatem agnitam etiam in Concilio Oecumenico 5to. Constantinopoli congregato sub Menna Patriarcha Agapeti Papæ vicario. Et quia Anthimus compertus subdolè agere, addunt iidem Patres: *At DEO non permittente, talia usq; ad finem procedere, missus est huic Regiæ Vrbi secundum ipsius DEItatem, Agapetus Sanctæ memoriæ Papa Beatissimus, qui statim Sacris Canonibus manum porrexit, & ipsum de sede sibi non competente depulit.*

Cum postea urgeret Synodus
etiam

etiam Collegarum Anthimi condemnationem, respondit Mennas.

Nos (*sicut scit Vestra charitas*) Apostolicam sedem sequimur eiq^{ue} obedi-
mus, & communicatores ipsius, Commu-
nicatores habemus, & condemnatos ab
ipsa, condemnamus.

Taceo Conciliorum confirma-
tionem quæ per nullum alium Pa-
triarcham, neq^{ue} Patriarchas simul
sumptos, fiebat, nisi per Romanum
Pontificem, à quo solo etiam pete-
batur, & valebat juxta superius dicta.

Hæc & alia plura considerent
hostes tam Petri quàm Romanæ
sedis, siue hæterodoxi sint, siue Schi-
smatici, & videant quàm procul di-
stent à primitiva Ecclesia, quæ sem-
per fortissimè, & Petri Claves, &
sedis Romanæ Successionem defen-
debat, adeò, ut adversarios non tan-
tùm judicaverit indignos sede, &
Consensu Episcoporum, sed etiam
anathema ejs dixerit.

Dices imò. soli

Dices imò soli Petro Christus dedit claves, ut dictum supra. Ergo non alteri, Rñdo. Distingvo Añs Soli Petro, & physicè & moraliter accepto, Concedo. Tantùm physicè accepto, Nego Añs & consequentiam.

Instas Quicumq; nominetur successor, non est Petrus. Respondeo: Non est Petrus physicè Concedo. Non est Petrus moraliter Nego. Neque mireris hanc responsionem; est enim fundata in sensu Sanctorum Patrum, quos audivisti supra dicentes, quòd per successores suos vivat, & semper victurus sit. Insuper quòd per Leonem locutus fuerit. 2dò. fundata est in jure, per quod in humanis inter filium & Patrem non datur alteritas secundùm sensum moralem, licet physice Pater & Filius sint distincti.

Dices 2dò. Si Papa moriatur, 10. antequam alius succedat, estne tum
K Ecclesia

Ecclesia mutata? Si mutata, Ergo non est eadem. Respondeo: Non est mutata quo ad Institutionem Christi; hæc enim manet, & est de substantia fundatæ à Christo Ecclesiæ.

Si quæras: In tali casu quis novo successori sive Pontifici post Electionem tradit claves Ecclesiæ? Respondeo cum Bellarmino, Christus ipse, non nova traditione, sed antiqua institutione: Siquidem dum Petro eas dedit, omnibus ejus successoribus dedit. Si inferas: Ergo mortuo Pontifice non penes Ecclesiam sunt Claves. Respondeo ita: Ubi, ergo sunt? in manibus Christi: ejus Pasce commissum Petro durat usq; ad consummationem sæculi, fide Petri non deficiente & autoritate cæteros confirmante. Audi instantiam Bellarmini lib. de Roman. Pontif. cap. 12. objecta.

5. Simile esset inquit, Si Rex alius quis cum

quis eum Proregem Provinciæ imponit, ediceret simul, placere sibi, ut eo mortuo, alium ipsi eligerent, eum nominarent, seque illi jam nunc eandem potestatem concedere, quam priori concessisset. Id ita factum Ecclesiæ, mortuo Petro Pontifice, patet ex dictis supra.

Si quæras ultra remanentne saltem aliquæ claves in Ecclesia vel nullæ? Respondeo: remanent communicatæ inferioribus Ministris legitime vocatis, qui sciunt, quid possint quid non possint, vacante sede Principali. Proinde vacante sede Principali tantum est verum dicere: Non est visibile caput actu, est tamen ex Institutione Christi, ut succedat caput visibile; & de hoc vel maximè currit quæstio. Quilibet verò prudens scit, quod successio non fiat instantaneæ, sed moras admittat, ut patet non tantum in moralibus, sed etiam in physicis.

Sedes Imperatoria inter Fridericum II. & Rudolphum II. vacavit Annis 28. & tamen Imperatorialis series non est interrupta; siquidem vacans sedes non aufert, nec interruptit successionem, sed tantum differt. Ita sedes Romæ vacans non interruptit successionem, sed rebus diu deliberatis, beneq; dijudicatis, deprehendit unius præ altero legitimam electionem, aut si tantum cito deprehendere non potuit, de legitimo Rectore Ecclesiæ providere perrexit.

12.

Dices 3tîd. Melius docuit Augustinus, quod Christus sit Petra Ecclesiæ, dicendoq; ad Petrum Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam Per Ly. *Hanc petram*, intellexit seipsum, non verò Petrum cum successoribus, Ergo. Respondeo: de hoc nemo dubitat, quod Christus sit Petra, sed de hoc est quæstio Utrum

Utrum Petrus sit constitutus à Christo tanquam Petra visibilis, sive tanquam Vicarius, qui visibiliter regat Ecclesiam. Nos Catholici dicimus, quod ita; & probavimus supra. Vos dum negatis, inter alia effugia ad Augustinum recurritis, qui tamenclare vobis contradicit Tom 10. de Sanctis serm: 15. qui est in festo Cathedræ Sancti Petri, *Petrum itaq; fundamentum Ecclesiæ nominavit, & ideo dignè Fundamentum hoc Ecclesia colit, supra quod Ecclesiastici edificijs altitudo consurgit.* Et tom eodem serm. 26. de Sanctis. *Audistis, inquit, frequenter ipsum Petrum à Domino petram nominatum sicut ait: Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* Illud quod citari potest ex Tom 1. Retract. lib 1. cap. 21. non præjudicat sensui aliorum, quem agnoscit Augustinus fuisse communem. Nam dum vult Christum, esse primariam petram, non negat Petrum esse

esse secundariam; siquidem explicans Ly. Tu es Petrus & super hanc petram &c. postea subiungit super me ædificabo te, non me super te, ferm. 13. de verbis Domini. Quod tamen Christus per Ly. Tu es Petrus. &c. Petrum potius pronunciaverit fundamentum Ecclesiæ, quàm se ipsum (quem esse primum & maximum Fundamentum nullus ambigit) hoc constat ex verbis Evangelij ad Petrum solum directis, & ex sensu Ecclesiæ, quem Augustinus non dissimulat, profitando eum esse Ambrosij, & aliorum multorum; quos supra citatos habes. Adde ex Bellarmino, dictum Sancti Augustini processisse ex inadvertentia aliqua ad terminos tum Hebræos tum Græcos dum ait: Non enim dictum est illi: Tu es Petra, sed tu es Petrus, cùm tamen ut supra insinuat, & Lexica Græca testantur, $\pi \epsilon \tau \rho \alpha$ & $\pi \epsilon \tau \rho \alpha$ idem

idem significant, sicut ipfissimum
Cephas Hebraicum.

Dices 4to. Si contra Sanctos
Patres pro sede Romana loquentes,
hallucinarentur aliqui adversarij di-
cendo: eos fuisse palpones, adulato-
res, sedis Romanæ, locutos vel ex
timore, ne offenderent arrogantes
Papæ, vel ex ambitione, ut obtine-
rent promotionem; quid illis
respondendum? Responde verè, sed
tamen cum modestia: Videtis Do-
mini, quòd sitis obruti per autho-
ritatem tantorum virorum Eccle-
siæ primitivæ testium, dumq; eo-
rum sensum & sententiam ex libris
non potestis eradere; frontem assu-
mitis, & malignum Spiritum, qui
omnia temerariè judicat, taxat, ever-
tere conatur, proscindit, & cavil-
latur. Nonne potiori jure nos Ca-
tholici de vobis dicere possemus,
quòd sitis similes illis, qui alienam
substantiam invaserunt, diripuerunt,
K 4 sequè

sequè dixerunt esse legitimos possessores, postquam verò justè & juridicè fuerunt agniti non legitimi possessores, sed potiùs invasores violenti, ideoq; damnati ad mortem; præsumpserunt hallucinari dicendo: se non esse reos, nec habuisse testes contra se, nisi palpones, adulatores alienæ causæ, Judicem verò ipsum fuisse corruptæ ac insanæ mentis. Id quòd solet esse commune malè dispositis, nullam scintillam bonæ conscientiæ aut veritatis habentibus. Sed absit talia regerere: sumus contenti, quòd causâ cecideritis, dum Ecclesiæ primitivæ Patres ausi estis appellare palpones, apud magnum Cardinalem Bellarminum lib. I. de Rom. Pontifice.

§. IV.

*Respondetur adhuc ad aliquas
interrogationes de Sancto
Petro*

*Petro & Pontificibus
Romanis.*

Interrogatio Prima Fuitné Petrus 1.
Romæ? Respondeo fuit: Nam in
sua Prima Epist: scribens per Syl-
vanum fidelem Fratrem sic loquitur:
*Salutat vos Ecclesia, quæ est in Ba-
bylone cõelecteda, & Marcus Filius me-
us.* Quæ illa fuit Babylon, ex qua
cõelecteda Ecclesia salutavit? non u-
tiq; Babylon Assyriorum, aut Ægy-
ptiorum? Sed quæ habebat septem
montes, nimirum Roma protunc
adhuc Ethnica, quæ Sanctum Joan-
nem Evangelistam in ferventis
olei dolium misit, cumq; vegetior
exivisset, in Insulam Patmos sub
Principe Domitiano relegavit, Te-
stibus Hieronymo & Tertulliano
alijsq; multis scriptoribus Ecclesia-
sticis. Et quidem de Roma expressè
habet Hieronymus lib. de Viris
illustribus: *Petrus in epistola prima
sub nomine*

sub nomine Babylonis figuratiter Romam significans salutat &c. cuius sensus etiam fuit Papias Apostolorum discipulus, ut videre est apud Eusebium lib. 2. histor. cap. 15.

2. Interrogatio 2da. Cur Roma fuit vocata ab Apostolis Babylon? Respondeo propter confusionem errorum, vitiorum & Tyrannorum, ideòq; Sancto Joanni Apocalyp. 17. repræsentata fuit tanquam poculum aureum plenum abominatione, & immunditiâ fornicationis, tanquam mulier ebria de sanguine Sanctorum & de sanguine Martyrum J E S U.

Hæc de Roma Ethnica olim dicta, applicari non possunt Romæ Christianæ. Nam Sanctus Paulus Romam Christianam dicit fuisse normam celeberrimam fidei, siquidem ad Romanos scribens gratias agit DEO pro ipsis per J E S U M Christum, quia fides Vestra, inquit, annuntiatur

annuntiatur in universo mundo.
Ergo Roma Christiana, non fuit
Babylon.

Interrogatio 3tia. Num Romæ 3.
non sunt Lupanaria, & fœda vitia?
Respondeo primò Totus mundus in
maligno positus est. Ergo vitu-
perandus, qui eum tolerat: absit.
Audiamus Patrem-familias Evange-
licum contra ziania, non fulmina
mittentem, non violentas manus
suadentem, sed dicentem: finite
utraq; crescere; Hoc edicto fultus
Pontifex Romanus permittit aliqua
zizania (ut lupanaria) ad majora
mala, velut adulteria, raptus,
homicidia, incestus, evitanda.
Permissio autem hæc fit cum dete-
statione scelerum; ideoq; non
redditur particeps eorum; sicut
DEUS non potest dici author pec-
cati, quòd severè prohibet, & dete-
statur, licèt illud fieri permittat, &
per suam absolutam potentiam
NON

non impediatur propter altissimos fines.

Dices. Ergo nulla vitia cōer-
cenda, punienda? Respondeo: Nego
Illatum: nam sicut non Valet: Rex
in Regno suo non potest impedire
omnia furta, Ergo nullum furtum
debet adjudicare carceri, aut pa-
tibule, ita non valet tuum illa-
tum. Sine dubio puniuntur Ro-
mæ adulteria & alia scelera secun-
dum Leges severè: prostibulis verò
assignatur infamis domus, non ut
pergant; sed ut indignitate loci,
adquem damnantur, incipiant pe-
tulantias suas detestari, vel saltem
cessent vagari, & pluribus nocere.

4. Interrogatio 4ta. Quid de vi-
tiji Romæ contingentibus: Respon-
deo Primo. Nil præjudicant Sancti-
tati Ecclesiæ, aut sanctitati sedis
Apostolicæ? Nam & Sanctus Paulus
advertit inter Corinthios, homines
incestuosos, avaros, rapaces &c.
nec tamen

nec tamen propterea Corinthios, Ecclesiæ nomine, aut sua Sancta inspectione, exhortatione indignos judicavit. Respondeo 2dò. cum Cornelio à Lapide: Ubi gentium desunt scelera? Itane omnes Hæretici sunt vitæ scelerisq; puri? Quot Respublicæ honestæ, & Nobiles tolerant Lupas & Fornices? ut Virginum, & honestarum pudori consulant, ac crimina graviora avertant. Non tam permissio scelerum propter majora mala evitanda, est in apprehensionem vocanda, quàm nostrorum adversariorum doctrina, per quàm omnia licent; siquidem præcepta sunt impossibilia servatu: qualis doctrina Romæ non est, sed viâ facti includuntur tanquam lupæ infames, ne vagâ libidine suâ innocentes accendant & corrumpant.

CAP.

CAPUT III.

De Ministris Ecclesie

§. I.

De Vocatione Ministrorum.

Cum Ecclesia Christi regatur per Ministros legitime vocatos, bene hoc paragrapho inseritur capiti 2dò doctrina de Vocatione Ministrorum; de qua

1. Sciendum Primò, Per Ministros Ecclesiæ intelligi Apostolos, Prophetas, Evangelistas, Pastores, & Doctores. Producit has denominationes Sanctus Paulus Ephes. 4. v. 11. *Dedit quosdam quidem Apostolos &c: ad consummationem Sanctorum in opus Ministerij &c:* Per Apostolos intelligit Episcopos; hi enim. Succedunt Apostolis: Sic Rom: ultimò: *An-
dronicum & Iuniam dixit esse Nobiles
in Apostolis;*

in Apostolis, id est inter Episcopos. Et ad Philipp. Cap. 2. *Epaphroditum* vocat illorum *Apostolorum*, non utique Unum ex 12. Apostolis. Per Prophetas & Doctores intelligit Presbyteros, qui docent doctrinam, sibi, vel alijs revelatam, quales Doctores erant, antequam in Episcopos ordinarentur Paulus & Barnabas Actor. 13. & quidem Doctores sacrificantes, hoc est Presbyteri ut patet ex versu 2. *Ministrantibus autem illis Domino*. Per Evangelistas Diaconos intelligit, ex quorum numero Philippus Actor. 21. vocatur Evangelista, quorum officium erat Evangelizare. Et penes hos ordines, est potestas, gratia regendi Ecclesiam, cum debita tamen adinvicem subordinatione, quam Sanctus Paulus commendat 1. Corinth. 14. versu 40. *Omnia honeste & secundum ordinem fiant*: His temporibus usus habet in Ecclesia, ut præ cæteris

præ cæteris tanquam præcipui nominentur Episcopi & Presbyteri, & quidem non sine fundamento, quòd habetur Actor. 20. versu 28. *Vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI.* Et ad Titum cap. 1. versu 5. *Vt per civitates constituas Presbyteros.*

2. Posset hic aliquis mirari, cur inter Ministros Ecclesiæ non sit nominatus Pontifex Romanus? sed frustra. Nam Responderi potest Primo. S. Paulus locutus est de Episcopis particularium Ecclesiarum, non verò de Episcopo, simul capite Universalis Ecclesiæ Petro, quandoquidem omnibus notum fuit, Petrum non tantum inter Apostolos, Evangelistas, Pastores, & Doctores habere præcipuum locum; sed etiam inter Novi Testamenti Prophetas, utpote cui divinitus concessum fuit DEI Verbum Ecclesiæ proponere, ac illius sensum citra errorem,

errorem, aut periculum erroris explicare. Responderi potest 2do Sufficiens nominatum Pontificem Romanum, dum nominati sunt Apostoli, Episcopi, Pastores &c. Ipse enim est Pastor Pastorum, prout supra fusiùs ostensum.

Sciendum 2do. Vocationem à DEO esse duplicem : Ordinariam & Extraordinariam. Extraordinaria est, quæ fit à DEO sine homine intermedio; tali vocatione fuit Vocatus Moyſes, Aaron, & Prophetæ, quibus DEUS immediatè imposuit Officiū eundi ad populum, & suo nomine loquendi, docendi &c. In Novo Testamento sic vocati fuerunt Apostoli, & primariò Petrus. Ordinaria Vocatio fit per homines, quibus DEUS contulit potestatem alios constituendi Ministros. Talis vocatio fuit eorum, qui à Sancto Paulo, Tito & Timotheo per impositionem manuum ordinati sunt Episcopi, Presby-

pi, Presbyteri. Prima his temporibus non fit; fieri tamen potest, si DEUS velit aliquem extraordinariè vocare. Secunda, autem ordinaria durat & durabit usq; ad consummationem Sanctorum, ut non pridem audivimus S. Paulum loquentem.

4. Extraordinaria quæ aliter dicitur Immediata, quotiescunq; à Deo orta fuit, habuit signa, & miracula eam comprobantia, ut Vocatio Moysis, Apostolorum: imò quod amplius est, nec Christus ipse potuit aliter persuadere se à DEO Patre missum esse, nisi per miracula. Habebat pro se vaticinia Prophetarum, Testimonium Joannis Baptistæ Luc. 22. v. 27. *Ecce Agnus DEI: vocem Patris Cælestis: Hic est Filius meus dilectus*, & tamen inter tot missionis suæ præsidia, adhuc opus erat miraculis Joan. 10. versu 37. *Si mihi non vultis credere, operibus credite &c.*
5. Ordinaria, ut habeat miracula non est

est necesse, solet tamen DEUS eam non rarò probare per signa & miracula, ut factum inter Ethnicos, & Gentiles varijs Episcopis, & Sacerdotibus Catholicis Evangelium prædicantibus.

Si quæras, qualis nunc est vocatio Ministrorum in Ecclesia DEI? 6.
Respondeo Ordinaria sive Mediata cum impositione manuum Presbyterij. Et quidem hæc vocatio tam certa est apud Catholicos Sacerdotes, ut si eam negent adversarij, ostendere non possint, quomodo ad suos Ministros pervenerit; cum enim Lutherus ipse fateatur, se non esse immediatè vocatum à DEO, sed mediatè, hoc est mediante Ordinatione, sive impositione manuum: Dic quæso; qualis Episcopus eum Ordinaverit in Presbyterum, si non Catholicus? Dicis, Arianus: ajo: Ipse Arius Primus Author Arianismi, supponi debet ordinatus fuisse ab Episcopo

Episcopo Catholico : Si ergo invalida fuit ordinatio Episcoporum Catholicorum, etiam Arius cum suis adhærentibus Episcopis fuit invalide ordinatus ; aut si Arij ejq; adhærentium Episcoporum ordinatio fuit valida ; per prius fuit valida ordinatio ab Episcopis Catholicis collata : His constricti Domini Lutherani fatentur Lutherum fuisse verum presbyterum, consequenter agnoscunt validam esse ordinationem inter Catholicos Ministros sive Pastores. Et quidem nos Catholici, non negamus Lutherum fuisse Presbyterum mediatè vocatum, hoc est, per impositionem manuum legitime ordinatum. Sed tantum quærimus ; vos alij Domini (qui jactitatis vos esse Ministros veros Ecclesiæ) quis vos ordinavit ? Si dicatis Lutherus Præbyter, inciditis in hæresim Aërij , qui docuit omnem Presbyterum in potestate ordinandi esse æqualem Episcopis.

§. II.

*De Hæresi Aériana quoad
Vocationem Ministrorū.*

Potestné dici omnem Presbyterum esse Episcopum, habereq; potestatem ordinandi, manus imponendi seu creandi Presbyteros? Respondetur; Non potest dici nisi erroneè, imò hæreticè: Probatur primò ex Epiphanio qui hæresi 75. sic loquitur: *Decepit Aërium emulatio.* Profert autem ad errorem suum, quod Apostolus scribit (Presbyteris & Diaconis, & non scribit Episcopis) & ad Episcopum dicit: *Ne neglexeris donum quod in te est per manus Presbyterij* 1. ad Timoth. 4. Et rursus, alio loco, Episcopos & Diaconos scribit. Est ergo idem Episcopus & Presbyter. Jam audiamus quomodo S. Pater ostendat
L3 Aërium

Aërium deceptum fuisse, verba ejus sunt: Quod idem non possit esse Episcopus & Presbyter, divinus Apostoli sermo declarat 1. ad Timotheum Episcopum cap. 5. v. 1. *Presbyterum ne objurges, sed hortare velut Patrem.* Quidnam attinebat Episcopo vetare, ut ne Presbyterum objurgaret, nisi majorem ipso potestatem obtineret? Quare deinceps admonet verbu 19. *Adversus Presbyterum citò accusationem ne admiseris, nisi sub duobus, tribusvè testibus: non alicui ex Presbyteris, præcipit ut accusationē contra Episcopū non admitteret.* Hucusq; S. Epiphanius.

2. Dicet adversarius: S. Epiphanius locutus est, quòd Episcopus habeat majorem potestatem seu authoritatem quàm Presbyter, spectando jus humanum sive Cononicum, non verò jus divinum intelligendo. Adducet pro Confirmatione S. Hieronymi textum, qui sic habet:

habet: *Idem est Presbyter qui Episcopus*
&c. Postea explicat occasionē, ex qua
natum est decretum toto orbe, ut
unus cæteris Presbyteris superpo-
neretur, ad quem omnis Ecclesiæ
cura pertineret, & Schismatum se-
mina tollerentur. Tandem subdit:
Sicut ergo Presbyteri sciunt se ex Ec-
clesiæ consuetudine ei, qui sibi præposi-
tus fuerit, esse subiectos; ita Episcopi
noverint se magis ex consuetudine, quàm
dispositionis Dominicæ veritate Presby-
teris esse majores, & in commune debere
Ecclesiam regere. ita Hieronymus in
Comment: cap. i. ad Titum. Ergo
uterq; Sanctus Pater agnoscit tan-
tū consuetudinem, non verò jus
Divinum in distinctione Episcopo-
rum à Presbyteris. Respondeo uterq;
Sanctus non agit hīc de potesta-
te ordinis, neq; dicit, Episcopos
majores esse Presbyteris magis con-
suetudine, quàm dispensationis Do-
minicæ veritate, si respiciatur purè
L4 potestas

potestas ordinationis. Si enim intellexissent Episcopos non esse majores quoad potestatem ordinationis, sibi ipsis contradixissent. Nam Sanctus Epiphanius loco supra citato expresse hæc habet: *Dicere ipsum Episcopum & Presbyterum æqualem esse quomodo est possibile? Episcoporum enim ordo Patrum generator est, Patres enim generat Ecclesia; Presbyterorum non potens generare Patres.* Et S. Hieronymus Epist: ad Evagrium tom 12. p. 329. fatetur claris terminis Episcopum per potestatem ordinandi differre à Presbytero dum ait: *Quid facit exceptâ ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* putare proinde Sanctos Patres absolutè locutos esse sine ulla distinctione, est errare. Quare hac distinctione mentem Ss. Patrum explicabis: Locuti sunt de æqualitate jurisdictionis, idquæ protunc suppositâ delegatione; non verò de æqualitate ordinis; qui est potestas

testas alios ordinandi in Presbyteros: hæc enim potestas est penes solos Episcopos, ut patebit ex dicendis.

3. Probatur 2do Ex Sancto Augu-
stino qui hæresi 53. contra Aëri-
um sic scribit: *Aërius cum esset Pre-
sbyter, doluisse fertur, quòd Episcopus non
posset ordinari, & in Arianorum hære-
sim lapsus, propria quoque dogmata ad-
didit nonnulla dicens: Presbyterum ab
Episcopo nullâ debere differentiâ discer-
ni: Ecce habemus hæreticum Aërium
cum sua hæresi clarissimè 2dò deprehen-
sum.*

4. Si adversarius iterum saltet ad
jus humanum, quasi Sanctus Augu-
stinus intellexerit Aërium tantum
doluisse, quòd per jus humanum
non posset fieri Episcopus, conse-
quenter quòd suo dogmate tantum
jus humanum impugnaverit, tunc
non potuit damnari hæreseos; siqui-
dem jus purè humanum non est
jus Divinum. Cum verò Aërius sic
damnatus

damnatus hæreseos, sequitur Ecclesiam & Patres jam tempore Aërij tenuisse Episcopum jure divino distingvi à Presbytero, adeòq; non esse verum Presbyterum illum, qui tantum à simplici Presbytero est ordinatus.

5. Confirmatur Responsum nostrum Catholicum contra Aërium, ejusq; nostra ætate sequaces Acatholicos solidissimis tribus exemplis.

1. In Concilio Generali Constantinopolitano II. damnatus est Maximus Cynicus, quòd ausus fuerit ordinare alios non habens potestatem ordinandi. Citat Concilium hoc Baronius Anno 281. Sub annotatione marginali hac : Quid decretum in Maximum ? decrevimus, inquiunt Patres, canone 4. ac censuimus : Maximum nequè Episcopum fuisse, aut esse, neque eos, qui ab eo, in quocunque gradu Ecclesiæ Ordinati sunt, Clericos vel fuisse,

vel fuisse vel esse debere: omnibus his, quæ circa ipsum, vel ab ipso acta sunt, improbatis ac rescissis.

2. Jschyras cum probaretur, non ab Episcopo sed tantum à Presbytero Colutho esse ordinatus; in Synodo Alexandrina declaratus fuit non Presbyter, sed Laicus, ut Sanctus Athanasius testatur in apologia sua 2da. fol. 173. D. Et fol. 174. A. Editione Colonienfi 1617.

3. Inveni fuerunt olim Chorepiscopi, qui, cum tantum essent Presbyteri simplices, nihilominus ausi sunt ex magna vel simplicitate vel præsumptione alios ordinare. Quid de tali ordinatione dixit Damasus? vacuum est & inane, quidquid in prædicto Sacerdotij summi egerunt ministerio. epist. 3. Vixit autem Damasus Anno 366. Hinc non mirum quod Concilium Tridentinum dicat ijs anathema, qui docent Episcopos non esse Presbyteris Superiores, hoc est, ut supra expli-

explicavi, qui docent non esse Superiores Superioritate Ordinis. Nam quòd Episcopi fuerint, ac sint Superiores honore, dignitate, observantiâ, nostri Domini Adversarij non negant. Siquidem, ut suprà vidimus, distinctionem Juris humani agnoverunt.

6. Quæres. Si ita est, ut dictum immediatè suprà, cur in primitiva Ecclesia hoc nomen Episcopus fuit commune etiam Presbyteris? Respondeo, quia initio Ecclesiæ, illi qui habuerunt potestatem non tantum conficiendi Eucharistiam, aliaq; Sacramenta administrandi; sed etiam ordinandi alios, vocabantur Apostoli, ut videre est Rom. 16. Ubi Sanctus Paulus, *Andronicum vocat Apostolum*. Et Philipp. 2. *Ephroditum Philippensium Apostolum*. Successu verò temporis cæperunt Episcopi solum Episcopi, Presbyteri solum Presbyteri appellari; nimirum Episcopi,

rum Episcopi, præcipuè ob habitam potestatem ordinandi alios, Presbyteri ob non habitam potestatem ordinandi. Hinc Sanctus Ambrosius verè, licèt compendiosè dicit: *Quivis Episcopus est Presbyter, sed non quivis Presbyter est Episcopus.* in cap. 3. epist. 1. ad Timoth.

Dices. Transeat quòd Ambrosius & cæteri Patres sint locuti de distinctione Episcopi à Presbytero secundum jus humanum, jus Divinum verò de hac differentia ostendi non potest. Nam si verum quòd Christus in ultima cæna Apostolos suos, ordinaverit Presbyteros, ut vos Catholici unanimiter docetis, nulli tamen legitur quòd eos ordinaverit Episcopos, dando potestatem ordinandi alios. Ergo jus Divinum in hoc genere ostendi non potest. Respondeo cum Bellarmino. Jus Divinum ostenditur in Sancto Petro, cui Christus dedit Potestatem majorem

maiores, quam alij: hic postea
nimirum Petrus ordinavit Jacobum
& Joannem, & sic consequenter tum
à Petro, tum à Jacobo & Joanne
processit ordinatio in alios. Citari
potest pro hac sententia Anacle-
tus, qui epist. 2. scribit Episcopum
debere ordinari à tribus Episcopis,
sicut Jacobum minorem ordinave-
runt Episcopum Petrus, Jacobus ma-
jor, & Joannes. Citari etiam po-
test Clemens Alexandrinus apud
Eusebium lib. 2. hist. cap. 1. tra-
dens, Jacobum, scilicet minorem, à
Petro, Jacobo, & Joanne ordina-
tum Episcopum. Idem habet Hie-
ronymus de viris Illustribus in Ja-
cobo: Jacobus, inquit, statim post
Passionem Domini ab Apostolis E-
piscopus Hierosolymorum ordinatur.
His annumerari possunt sequentes
textus; In novo Testamento post
Christum a Petro Sacerdotalis cœ-
pit ordo. Anacletus epistola 1. Non
potest

potest hoc dictum intelligi de ordine minorum Sacerdotum sive Presbyterorum: Nam constat Apostolos in ultima cœna simul omnes ordinatos fuisse Sacerdotes. Ergo intelligi debet de ordine majorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro non incœpisset, si Apostoli à Christo immediatè ordinati fuissent Episcopi. Accedit Innocentius 1. in Epist. ad Concilium Carthaginense, quæ est 91. inter epistolas Augustini & sic habet: *A quo, nimirum Petro, ipse Episcopatus & tota autoritas nominis hujus emerfit.* Ex his.

Collige Primò. Te non bene sic dicturum: Qui accipit potestatem prædicandi, hoc ipso accipit potestatem consecrandi Eucharistiam. Nam Matth. 10. versu 7. dixit Christus ad suos 12. Discipulos: *Euntes predicate &c.* Et Lucæ 6. perhibetur, quod elegerit duodecim eosque nominaverit Apostolos. Ecce potestatem prædicandi

prædicandi simul nomen Apostolorum, neq; tamen hoc ipso facti sunt Sacerdotes sive Presbyteri habentes potestatem consecrandi Eucharistiam; sed postea facti sunt Sacerdotes nimirum in ultima cœna.

Collige 2dò. Nequè sic te benedicturum: Quivis Presbyter sive habens potestatem conficiendi Eucharistiam, est Episcopus habens potestatem ordinandi alios in Presbyteros; nam post cœnam ultimam omnes Apostoli erant Presbyteri, neq; tamen Episcopi: si enim fuissent Episcopi, fuisset & minor Jacobus, qui tamen (ut audivimus suprâ) statim post passionem Domini ab Apostolis fuit ordinatus Hierosolymorum Episcopus.

Collige 3tiò. Nomen Episcopi, non semper strictè sumptum fuisse, sed interdum latiore significatione, ut pro Præfectura, visitatione. Sic Cicero cùm fuisset factus Præfectus seu

Præfectus seu vilitator Campaniæ à Pompejo, scripsit lib. 7. epist. ad Atticum significando se totius Campaniæ constitutum Episcopum. Jam vero à tempore Apostolorum cæpit in Ecclesia strictius usurpari pro habente Superiorem potestatem, non tantum prædicandi, arguendi, regendi Ecclesiam sibi conceditam; sed etiam, & quidem præcipuè ordinandi Presbyteros sive Patres, ut supra docuit Sanctus Epiphanius dicendo: *Episcoporum ordo Patrum generator est, Presbyterorum non potens generare Patres*: tandem concludendo contra Aerium hæc: *Quod, quemadmodum tota res est stultitiæ plena, apud prudentes manifestum est.*

Quæres adhuc: Si Apostoli 9. tantum Presbyteri immediatè à Christo facti sunt, quomodo Judæ à Sancto Petro attribuitur Episcopatus Actorum imò. *Episcopatum ejus*

M

ejus accipiat alter? Respondeo Sanctus Petrus citavit locum Psalmi 108. de Episcopatu, quem Judas Iscariotes obtinuiſſet, ſi fidelis fuiſſet, & Dominum non prodidiſſet. Ita Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifice cap. 23. Quia verò proditor factus, & turpiter in Apoſtolatu deſecit, locum Episcopatus, quem occupare debuerat, accepit alter; nimirum Mathias Electus, poſtea ordinatus. Haecenus defendimus nos contra Aërium ejuſq; ſequaces: Nunc placeat ſincerè aggredi illos, qui docent jure divino quemlibet Miniſtrum ſive Presbyterum habere poſteſtatem ordinandi alium in Presbyterum. Si enim hoc verum eſt, cur apud Dominos adverſarios noſtros dantur Superintendentes, quibus ſolis licet ordinare, negatâ alijs non Superintendentibus facultate ordinandi, imò iidem Superintendentes, cur puniunt illum qui non

non Superintendens præsumit ordinare ?

Dicunt facimus hoc propter bonum ordinem ? Quæro, iste bonus ordo vel est juris Divini, vel juris humani ? Si juris Divini ? Ergo simplex prædicans non potest alium ordinare : quia exorbitaret contra jus Divinum : Si est juris humani, Ergo convellitis jus Divinum per jus humanum ; poteritque quilibet Dominus prædicans justè conqueri contra Superintedentem, quòd impediatur per jus humanum, potestatem ordinandi jure Divino sibi debitam. Videte Domini, quomodo volentes evincere, quòd quilibet Presbyter sit Episcopus, seu habeat potestatem ordinandi, ipsi incidatis in tricas, quæ vos jugulant, aut ne vos jugulent, debetis concedere nullos instituendos esse Superintendentes, aliàs peccabitur contra jus Divinum concedens unicuiq; Prædicanti

canti potestatem ordinandi per successionem legitimam.

II. Hoc breviter dictum sit, non ex concessione Catholica, quasi nos Catholici concedamus Dominos adversarios habere veros, legitimè ordinatos Presbyteros, id enim negamus fortiter, nixi fundamentis supra adductis; sed ex Suppositione ipsorum, quoniam dicunt quemlibet Presbyterum Jure divino habere potestatem ordinandi, & tamen hoc jus Dominis Prædicantibus suis adimunt per Superintendentes; ut videant quomodo Catholicam veritatem oppugnando, se ipsos oppugnent, involvant & ligent insolubiliter.

Petis? Quid respondendum ijs, qui dicunt: Necessitas nos cogit, ut ordinemus sine, Episcopis; dum Episcopi Catholici nostra subiecta nolunt ordinare. Respondendum: Hoc effugium nil valet, nam si dicerent

dicerent Calvinistæ; habemus veros Ministros ex necessitate: quia Lutherani per Superintendentes suos nolunt nostra subiecta ordinare: approbabitisne dictum? non potestis approbare; quia concederetis hoc modo omni hæresi potestatem Ministros sibi statuendi juxta libitum, relicta manuum impositione.

S. III.

Estne licitum, Ministros esse Cælibes?

Respondeo: Est licitum. Proba- 1.
tur: quia cælibatus nullibi legitur
esse prohibitus. Non in veteri testa-
mento; Nam Elias fuit cælebs, ut
notat Sanctus Ambrosius lib. i. de
virg. circa initium: *Elias nullius
corporei coitus fuisse permixtus cupidita-
tibus invenitur.* Non in Novo testa-
mento; nam Christus ipse Virgo
fuit,

fuit, Mater ejus Virgo, Joannes Virgo, Apostoli omnes post vocationem suam continentes vixerunt. Quinimò Sanctus Paulus Spiritu DEI plenus, non tantum verbo, sed etiam proprio exemplo commendat Virginitatem 1. Corinth. 7. v. 8. *Dico non nuptis & viduis: Bonum est illis, si sic permaneant, sicut & ego.* Et versu 27. *Solutus es ab uxore? noli querere uxorem.* Item qui matrimonio jungit virginem suam bene facit; & qui non jungit, melius facit. Taceo quod idem Sanctus Apostolus clarè versu 35. dicat: *Coelibatum esse honestum, & præbere facultatem sine impedimento Dominum obsecrandi.* Tandem versu 40. *beatorem nuptijs.* His positis sic pro coelibatu argumentor.

Non prohibitum, est licitum;

Calibatus est non prohibitus:

Ergo calibatus est licitus.

Major certa tum ex jure humano; quod sic sonat

sic sonat: Illicitum non dixeris, quod nusquam prohibitum est: tum ex jure Divino; nam Rom. 4. 15. *statuitur ibi non esse pravaricationem, ubi non est lex.* Minor constat ex factis Sanctorum supra citatorum, qui nunquam cœlibatum servassent, nec alijs (ut fecit Paulus vas electionis) servassent, si scivissent eum esse prohibitum. Hinc concludere ultrà, hallucinari eos, qui dicunt cœlibatum esse rem impossibilem: Quod enim à multis est observatum, hoc est possibile; sed cœlibatus à multis est observatus, Ergo cœlibatus est possibilis: siquidem ab actu ad potentiam valet argumentum. vg. Aliqui relictis omnibus Dominum JESUM sunt secuti. Ergo potuerunt sequi, si potuerunt, ergo talis sequela ejus fuit possibilis, & non impossibilis.

Dices imò. in Cœlibatu fiunt a. multa mala. Ergo est abolendus cœlibatus.

cœlibatus. Respondeo imò. Nego Antecedens. Respondeo 2dò. Retorquendo: In statu matrimoniali, in statu mercatorio, in statu militari sunt multa mala. Ergo hi status sunt abolendi: imò in toto mundo sunt multa mala. Ergo totus mundus est abolendus. En ut argumentum tuum nimis multum probat. Verius sic argumentareris: In statu illo, qui docet præcepta DEI esse observatu impossibilia, sunt plurima mala. Ergo status ille foret abolendus.

3. Dices 2dò. *Melius est nubere quam uri*, dixit Sanctus Paulus 1. Corinth. 7. v. 9. Quare ergo Sacerdotibus & Religiosis adimitur potestas nubendi? Respondeo: adimitur; quia ipsi sibi eam ademerunt vovendo Castitatem. Sicut dum sponsus uni juravit fidem, & matrimonium cum ea legitime contraxit, sibi ipsi ademit potestatem ducendi

ducendi alteram, licet maiorem affectum postea experiatur erga non ductam, quam ductam. Et sicut maritus, dum ei non placet jam ducta, alteram ducere non potest; ita Sacerdos, aut monachus, postquam DEO vovit castitatem, voti sui transgressor fieri non potest; aut si fiat, ut maritus aliam ducens evadit adulter, sic ille evadit sacrilegus. Nam scriptum est Deuteronomij 23. versu 21. *Cum votum voveris Domino DEO tuo, non tardabis reddere: quia requireret illud Dominus DEVS tuus; & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absq^{ue} peccato eris.*

Dices 3tio. *Difflicet DEO infidelis & stulta promissio*, ut legere est Eccl. 5. versu 3. Atqui Sacerdotum & Monachorum promissio talis est, Ergo. Respondeo: Ly Infidelis, facit contra impugnatores Votorum, non verò contra Catholicos, qui arguunt infide-

4.

infidelitatem in exequendis votis. Si enim infidelis est, qui votum factum non exequitur, tunc votum ejus non potest dici nullum, alias infidelis non esset: quia verò à Spiritu Sancto infidelis dicitur, etiam nos Catholici talem vocamus infidelem, fœdisfragum, imò sacrilegum. Ais: Sed stulta est promissio vovere castitatem: nam vovet rem impossibilem. Respondeo: Hoc ipsum est, de quo quæritur, & jam tibi ostensum supra, cœlibatum sive castitatem servare non esse rem impossibilem. Verùm quidem quòd difficultates non desint, hæ tamen superatæ faciunt sine sanguine Martyres, ut loquitur Sanctus Ambrosius de Virginibus.

Non ideo laudabilis Virginitas, quia in Martyribus reperitur, sed quia ipsa Martyres faciat.

Sancto Paulo datus fuit stimulus carnis, neque ablatus est ab eo, licet

licet Dominum instanter rogaverit:
num ideo habendus pro incasto?
Absit. Ergo potest aliquis uri hoc
sensu; nimirum pati tentationem,
& tamen cum DEI gratia servare
castitatem.

Dicere, quod DEus non det gra- 5.
tiam sufficientem homini, ut possit
servare, esset etiam contra matri-
monio junctos, & omnes filias hone-
ste à Parentibus educatas loqui,
nam & in his statibus dantur diffi-
cultates & tentationes. Ergo nulla
Virgo, nulli conjuges possent de-
bitam servare continentiam, quod
concedere, foret idem ac fateri, quod
nulla Virgo, nullus conjunx, statui
suo conformiter vivat, consequen-
ter mera scelera contra virginalem,
vidualemq; pudicitiam invenian-
tur inter Dominos Cœlibatûs adver-
sarios; id quod Catholici nullate-
nus sibi persvadere possunt, quam-
vis ad ita sentiendum de Luthera-
nis &c

nis & Calvinistis, ab ipsa eorum doctrina invitentur.

6. Dices 4tò. Multa occurrunt adhuc contra cœlibatum Clericorum. Imò. quòd sit donum DEI, sine quo nequit servari.

2dò. quòd Apostolus 1. Timoth. 3. versu 2. velit *Episcopum esse unius Vxoris Virum.*

3tò. quòd conjugium videatur Catholicis non esse honorabile, adeòq; dedecere Clericos, & ideò illis prohiberi, cùm tamen Apostoli habuerint uxores.

4tò. quòd Concilium Nicænum 1. reliquerit Sacerdotibus liberum matrimonium. Item quòd Gregorius Pontifex audiens de sex millibus capitum infantilium in quadam piscina inventorum, relaxaverit legem, quæ tum erat de cœlibatu à Clericis servando.

5tò. quòd Sanctus Irenæus lib. 1. cap. 9. mentionem faciat de alicujus

alicujus Diaconi uxore per hæreticum à viri consortio abducta.

6to. quòd non possit ostendi lex Divina.

Ad Primum Respondeo: DEUS 7.

dat omnibus gratiam sufficientem ad bene agendum; atqui eligere virginitatem, est non tantum bene, sed etiam melius agere 1. Corinth. 7. versu 37. & 38. Ergo etiam pro tali actione ad effectum deducenda, offertur à DEO gratia. Ad gratiam accedat hominis voluntas, & cooperatio, tum nascitur bona actio. Cooperationem habes descriptam 1. Corint 15. versu 10. ubi Paulus in spiritu lætatur de gratia dicens: *Gratiâ DEI sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit*: exprimit his verbis non tantum gratiam, sed etiam cooperationem, quia gratia in eo vacua non fuit; dumq; laborem suum attingit, humiliter addit: *non ego autem, sed gratia DEI mecum.*

mecum. Sic, cùm & ille homo, qui cœlibatum elegit, gratiâ DEI non careat, serîo conari debet, ut cum gratia DEI servet cœlibatum, poteritq; in spiritu lætari, dicens: Gratia DEI in me vacua non fuit; non ego, sed gratia DEI *mecum*, hoc est; nec ego sine gratia, nec gratia sine me, sed gratia DEI *mecum* operata est.

Oppones. DEus quos prævidet non futuros castos, illis negat gratiam. Ergo non omnibus adest donum DEI. Respondeo: Si hoc verum esset, tum sequeretur, quòd, quia Judas Iscariotes prævisus fuit futurus proditor, non acceperit gratiam vocationis ad Apostolatam, hoc dici nequit, siquidem etiam Nomen JESU sine gratiâ DEI proferre non possumus 1. Corinth. 12. versu 3. Et constat ex cap. 6. Lucæ cum alijs Apostolis etiam Judam Iscariotem, qui fuit proditor, electum esse.

Ad

Ad 2d^{am}. Respondeo: cum S. 8.

Ambrosio lib de dignitate sacerdotali cap. 4. *unius uxoris Virum, hoc est unius Ecclesiæ, non plurium Ecclesiarum Episcopum*: quo sensu etiam facta est prohibitio in Concilio Nicæno 1. Can 16. Respondeo 2dò. Vult nullum ordinari in Episcopum, nisi vel nullam, vel nonnisi unicam uxorem habuerit. Ita explicant Sancti Patres apud Bellarm: lib. 1. de Clericis. cap. 23. & 24. Ad- do. Sanctus Paulus fuit Episcopus, nec tamen Uxorem habuit. Ergo penes Episcopum non est obligatio habendæ uxoris. Ais: Episcopus debet esse continens, quid si non possit? saltem tali erit licitum ducere uxorem. Respondeo retorquendo: Vir obligatus est adhærere Uxorî suæ, & debet esse continens ab omni alia. Quid si uxor per longum morbum, per longam viam, vel per longum carcerem impediatur à cohabi-

à cohabitatione mariti, num dicenti marito, quòd non possit esse continens, respondebis? Licet tibi aliam ducere, aut occultè libidinem explere? esses profectò impius. Quid ergo faciendum tali conjugio, debet meminisse fidei matrimonialis, spiritu facta carnis mortificare, corpus suum castigare, & in servitutem redigere; ut svasit, & fecit Paulus. Cum ergo & Episcopus non coactè (idem tenendum de Presbytero) sed spontè ac liberè Deo promiserit Castitatem, debet facere fidem suam non irritam, sed votum reddere Domino. Uno verbo Sanctus Paulus per unus uxoris Virum indicat, posse eligi, & fieri Episcopum Virum monogamum absolutè, qui secundas non init nuptias, nec successivè plures habuit uxores, sed tantum unam. De filiis autem dum audis, consule S. Ambrosium Epist, 82. ad Ecclesiam

Ecclesiam Vercellensem, & respon-
sum dabit tibi; *Habentem fillos: dixit*
Apostolus, non facientem. Infer: Ergo
continentem post constitutionem sui
in ordine majore.

Ad 3tium. Respondeo; Conjugi-
um legitimum videtur Catholicis non 9.
esse honorabile, Nego. Illegitimum,
Concedo. Et tale, nimirum illegi-
timum, prohibent, impediunt, re-
scindunt, si advertant esse, aut fore
nullum. Quod Conjugium dedeceat
spirituales personas voto ligatas pa-
tet inde, quia dedecet esse fœdifra-
gum DEO, non servando eidem fi-
dem primam per votum ligatam. De
Apostolis non est verum, quòd u-
xoribus convixerint, postquam ad-
hæserunt Christo dicentes: *Ecce nos*
reliquimus omnia. Inter omnia etiam
uxor intelligitur Math. 19. versu 29.

Ad 4tium. Respondeo: Non est 10.
verum quòd dicitur de Patribus Con-
cilij Nicæni, ut patebit infrà. Neq̃s
N verum

verum est, quod narratur, de Sancto Gregorio Pontifice, ab Udalrico; cum Beda, Sigeb: Ado, Treculph: Diaconus, qui tunc vixerunt, nullam faciant mentionem in suis: Epistola Udalrici citatur, sed non probatur origo ejus, neque convenientia temporis.

- II. Ad 5um Respondeo: prius debuit probari; quod Diaconus ille legitimam uxorem habuerit, tunc valuisset aliquid instantia. Quid si talis uxor fuit, quales solent inveniri, & ab hæreticis vocari uxores illæ, quæ Sacerdotibus, aut Monachis transfugis copulantur. Inter tales certe nullum datur matrimonium propter superius dicta. Ais: Sanctus Gregorius Nyssenus, item Hilarius, & alij Episcopi quidam habuerunt legitimè copulatas uxores. Respondeo: sed Sacerdotes, aut Episcopi facti, uxoribus abstinuerunt exemplo Apostolorum.

Ad 6tum. Respondeo: Jus humanum in Concilijs latum fusè ostendit Coccius in Thesauro suo Catholico tom. 2. lib. 8. articul. 6. Hic accipe pauca: Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Concilium Neocæsariense cap. 1. celebratum Anno 316. Et concilium Nicænum 1. Can: 3. *Omni- bus placet, ut Episcopi, presbyteri, diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiae custodes etiam ab uxoribus abstineant, ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.* Hæc ex jure Ecclesiastico pro cælibatu eorum, qui voluntariè cum voto castitatis susceperunt ordines tres majores: Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum. De obligatione Juris Divini ad cælibatum vendendum nil dici potest, quandoquidem lex talis non exstat: debet tamen dici post factum voluntariè & libere votum, quod ex Jure Divino tenetur

N2

atur

atur vovens satisfacere suæ obligationi, consequenter juxta illud Divinum dictum: *Vovete & reddite*, obligatus est, quia voluit esse obligatus. Et hæc de Ecclesia, ejus Regimine & Vocatione Ministrorum.

13. Concludo hoc breve opusculum verbis Sancti Augustini, Magni in Ecclesia Doctoris, adversarios adhortantis ad tenendam Ecclesiam Catholicam tom:2.Epist:166. **CONCORDATE** nobiscum Fratres, diligimus vos, hoc vobis volumus, quod & nobis. Si propterea nos gravius odistis, quia errare vos & perire non permittimus, hoc DEO dicite, quem timemus minantem malis Pastoribus & dicentem: Quod erraverat non revocastis, & quod perierat, non inquisistis. Hoc vobis per nos DEUS ipse facit, siue obsecrando, siue minando, siue corripiendo, siue damnis, siue laboribus, siue per suas occultas admonitiones vel visitationes, siue per potestatum temporalium

poralium leges. Intelligite quid vobiscum agatur, perire vos non vult DEUS in sacrilega discordia alienatos à Matre vestra Catholica.

Quod Sanctus Doctor adhortetur non ad aliam Ecclesiam, quam Romano-Catholicam, audi loquentem tom. 7. contra lit. Petiliani lib. 2. cap. 5. *Cathedra tibi quid fecit Ecclesie Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet:* Quare appellas Cathedram petilentiae, Cathedram Apostolicam? Si propter homines, quos putas legem loqui, & non facere, nunquid Dominus J E S U S Christus propter Pharisæos, de quibus ait, dicunt enim & non faciunt, Cathedræ, in qua sedebant, ullam injuriam fecit? Nonne illam Cathedram Mosi commendavit, & alios, servato Cathedræ honore, redarguit? Ait enim: ad Cathedram Mosi sedent, quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, facere nolite;

nolite; dicunt enim & non faciunt.
Hæc si cogitaretis, non propter homines, quos infamatis, blasphemaretis Cathedram Apostolicam, cui non communicatis. Item tom. 7. in Psalmo contra partem Donati, Venite Fratres, si vultis: ut inseramini in vite. Dolor est, cum vos videmus præcisos ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri sede: & in ordine illo Patrum, quis cui successit, videte; ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum
PORTÆ.

Brevis Index hujus o- pusculi.

Caput imum De Ecclesia.

Continet 10. §§.

§. I. Quid est Ecclesia? Est Congregatio
fidelium &c.

§ II. Num contineantur in Ecclesia tantum
prædestinati? Respondetur: Non tan-
tum.

§ III. Estne Ecclesia visibilis? est.

§ IV. Potestne Universalis Christi Ecclesia
deficere? Non potest.

Modus argumentandi Augustinianus per Ec-
clesiam contra Hereticos à numero 5. ad
12. Ecclesia non latuit inter pueros in-
fantes n. 25.

§ V. Romana Ecclesia estne Catholica? Est.
adversarij Romane Ecclesie nequeunt
gloriarì se esse Catholicos n. 7. ad 15.
Non conveniunt in substantialibus cum
Catholica Ecclesia à numero 17. ad 22.

VI. Romana Ecclesia estne una Vnitato
Fidei? Est.

§ VII. *Estne Sancta ? Est.*

§ VIII. *Quid sit esse Catholicum ? Respondetur cum Vincentio Lyrinensi.*

§ IX. *Romana Ecclesia estne Apostolica ? Respondetur cum antiquis Patribus. Heretici non possunt probare se esse Apostolicos à numero 4. ad 9. Apostolicum est convertere animas, ut factum inter Ethnicos & nunc fit à numero 10. ad 14.*

§ X. *Potestne homo salvari extra veram Ecclesiam ? Non.*

Caput 2. De Regimine Ecclesiæ.

Continet 4. §§.

§ I. *Substituitne Christus Vicarium loco sui qui visibiliter esset Pastor, & regeret Ecclesiam ? Substituit Petrum.*

§ II. *Vtrum Petrus defacto rexerit Ecclesiam ? Rexit.*

§ III. *Successitne Petro aliquis ? Successit, & quis ille ?*

§ IV. *Respondetur adhuc ad aliquas Interrogationes de Sancto Petro & Pontificibus Romanis.*

Caput 3tium De Ministris Ecclesiæ.

Continet 3. §§.

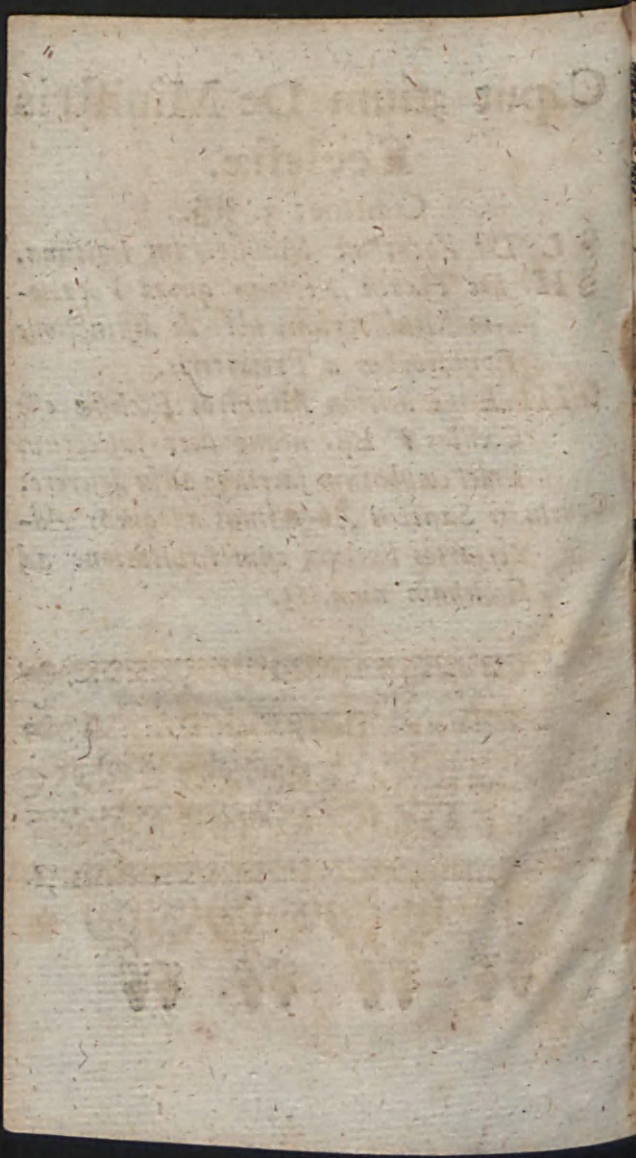
§ I. De Vocatione Ministrorum legitima.

§ II. De Hæresi Aériana quoad Vocatio-
nem Ministrorum, ubi de distinctione
Episcoporum à Presbyteris.

§ III. Estné licitum Ministros Ecclesiæ esse
Cœlibes ? Est. neque licet susceptum
semel cœlibatum sacrilego ausu deserere.

Concludit Sanctus Augustinus alloquens Ad-
versarios Ecclesiæ cum invitatione ad
Ecclesiam num. 13.

PARS
SECUNDA

*De Traditionibus:
Iudice Controversia-
rum: Difficultate Scri-
pturæ: ac Sanctissima
EUCHARISTIA.*

CAPUT I. De Traditionibus.

§ I.

*Suntne aliqua prenotanda
de Traditionibus?*

Respondeo: sunt, & quidem ex sensu Doctissimi Cardinalis Bellarmini hæc sequentia.

1. imò. Licet traditio generaliter accepta etiam ad verbum scripturæ referri posset juxta illud Exodus 17. v. 14. *Scribe hoc ob monumentum in libro, & trade in auribus Iosue.* Eodem Actor. 6. v. 14. *Mutabit traditiones quas tradidit nobis Moyses;* ubi Judæi per traditiones videntur intellexisse

De Traditionibus.

legem scriptam Moyſis. Communiter tamen à tempore Apostolorum non est accepta pro verbo scripto, sed tantum tradito. Hoc sensu dixit Apostolus 2. Thess. 2. *Tenete traditiones, quas accepistis sive per sermonem, sive per epistolam.* In quem locum Chrysostomus sic scribit: *Hinc patet, quod non omnia per epistolam tradiderit, sed multa etiam sine literis, eadem vero fide digna sunt tam ista quam illa.* Observavit hoc sensu traditionem etiam Sanctus Epiphanius hæresi 61. *Oportet autem inquit, & traditione uti: non enim omnia à Divina scriptura possunt accipi.* Item Irenæus lib. 3. cap. 2. Basilii in lib. de Spiritu Sancto cap. 27. Cyprianus lib. 2. epistolâ 3. 2do. Quando dicitur traditio, sive verbum traditum & non scriptum, id non scriptum, non ita intelligendum esse, quasi nusquam scriptum sit, sed quod non sit scriptum.

A2 ptum

ptum à primò authore. E g. Parvulos esse baptizandos dicitur traditio non scripta, quia non invenitur scripta in ullo Apostolico libro, quavis scripta reperiatur in libris Patrum antiquorum.

3. 3tio Prænotandum triplices esse traditiones: Divinas, Apostolicas & Ecclesiasticas. Divinæ sunt, quæ acceptæ ab ipso Christo Apostolo docente, & nusquam in Divinis litteris inveniuntur: tales sunt, quæ ad materiam & formam sacramentorum pertinent; pauca enim habemus de his in scriptura, & tamen certum est, sacramentorum essentiam non potuisse nisi à Christo institui. Cum enim sacramenta conferant gratiam, purus homo non potuit signa externa connectere cum gratia, nisi ipse Author, & Fontes gratiarum, Christus DEUS, & Dominus noster.

4. Apostolicæ dicuntur, quæ ab Apostolis

Apostolis sunt institutæ, non tamen
sine assistentia Spiritûs Sancti, quam-
vis scriptæ non extent; ad quas re-
fertur Jejunium quadragesimale, te-
ste Sancto Hieronymo epistolâ ad
Marcellam de erroribus Montani:
*Nos unam quadragesimam ex Apostolica
traditione tempore nobis congruo jejuna-
mus.* Nota hic quod Apostolicæ
traditiones non rarò vocentur Di-
vinæ hoc sensu: non quod eas DE-
US immediatè instituerit; sed quod
non sine spiritu DEI eas Apostoli
instituerint: Viceversa Divinæ solêt
vocari Apostolicæ, non quod sint
ab Apostolis institutæ; sed quod ab
Apostolis primùm Ecclesiæ sint tra-
ditæ. Fundamentum hujus appel-
lationis nobis præbent Epistolæ A-
postolorum, quæ dicuntur Divina &
Apostolica scripta, etiam si in eis quæ-
dam sint præcepta Divina, & quæ-
dam propriè Apostolica, ut collige-
re est ex verbis Pauli 1. Corinth.

7. *Præcipio non ego, sed Dominus. Et postea: Dico ego, non Dominus.*

5.

Ecclesiasticæ traditiones sunt quæ post tempora Apostolorum Prælati Ecclesiæ introductæ sunt siue per scriptum, siue per usum & consuetudinem; & quamvis parent cum Apostolicis authoritatem non habeant, meritò tamen observari debent, sicut in Republica Civilis non tantum observatio legum scriptarum, sed etiam consuetudinum approbatarum observatio exigitur, juxta dist. i. c. Consuetudo & L. diuturna ff. de legibus.

6.

4to Prænotandum, quasdam traditiones versari circa materiam fidei, quasdam circa mores. Iterum alias esse perpetuas, alias temporales, quasdam universales, quasdam particulares. Traditio de fide est, quòd Beata MARIA fuerit Virgo semper, ante partum, & post partum: ideoque Helvidius damnatus est.

est hæreseos: Item quod sint quatuor Evangelia &c. Traditio circa mores est signum Crucis à Christiano formandum, observatio jejuniorum, celebratio festorum &c. Perpetua traditio vocatur, quæ semper durare dicitur usque ad consummationem mundi, & tales sunt, quæ fidem concernunt, ut extare sacra Biblia, extare sacramenta &c. Temporalis est, quæ instituitur ad tempus certum, ut fuit observatio legalium quarundam cæremoniarum, quæ etiam servandæ erant usque ad plenam Evangelij promulgationem, ut facilius Ecclesia ex Judæis & Gentibus cõalesceret. Traditio Universalis est, celebratio Paschatis, Pentecostes, & aliorum festorum magnorum, ut notavit Sanctus Augustinus epistolâ 118. Particularis vocatur, quæ traditur uni Ecclesiæ vel pluribus, ut jejunium Sabbati, de quo Sanctus Augustinus epist. 86. ad Casulanum.

5to. Prænotandum, traditiones
Divinas & Apostolicas quæ propriè
sunt verbum DEI traditum, ejus-
dem esse authoritatis, ac est verbum
scriptum. Ratio est, nam sicut ver-
bum DEI scriptum, non ideo cre-
ditur, quia scriptum est, sed quia
DEI, sive Divinum est; sic verbum
DEI traditum non ideo præcisè cre-
ditur, quia traditum est, sed quia
DEI est. Item sicut verbo DEI nil
authoritatis decedit per hoc, quòd
scribatur, aut scriptum conserve-
tur: sic etiam nil authoritatis de-
cedere potest per hoc, quòd tradi-
tur, aut nomine traditionis, appel-
letur; quippe in utroq; casu est una
eademque ratio motiva fidei: nimi-
rum quòd & verbum scriptum, &
verbum traditum sit verbum sive lo-
cutio DEI summè veracis, qui nec
falli, nec fallere potest. His præ-
notatis sit.

§ II.

*Potestné haberi fides vera ex
verbo tradito?*

Respondeo imò potest: Probatur imò. I.
Ante Moysen, qui post bis mille
quadringentos quinquaginta quatuor
annos à creatione mundi, cœpit
imus scribere vetus Testamentum,
idq; jam educto Populo Isràêlitico
ex servitute Ægyptiaca, ut demon-
strat Cornelius à Lapide in Penta-
teucho, ante Genes. inter Canones
fol. 7. in Synopsi Chronologiæ
Mundi; ideoque à Jodoco Coccio
Tom. 1. lib. 8. in Chronologia
Anno 2470. (qui fuit 16. ab edu-
ctione) ponitur imus inter sacros
Scriptores. Ante Moysen inquam
habuerunt fidem veram multi po-
steri Adæ, nam crediderunt DE-
UM esse, Adamum de limo terræ for-
matum

matum fuisse; peccasse, in Paradiso, posterisque peccato originali contaminasse, & multa alia. Unde verò crediderunt? non ex verbo scripto, quia nondum fuit: Ergo ex verbo tradito, à progenitoribus accepto. Consequentia legitima, nam cum crediderint verè, & vera, habuerunt fidem veram, si habuerunt? Ergo potuerunt habere. Nam ab actu ad potentiam valet argumentum. Sicut valet: Petrus scripsit, Ergo potuit scribere. Antecedens cum sua probatione adeo certum, ut non nisi ab Atheo negari possit.

2. Probatur 2do. In novo testamento habuerunt fidem veram primi Christiani ex verbo tradito. Ergo potest haberi vera fides ex verbo tradito. Consequentia patet, ut supra probatione primâ. Antecedens probatur: Crediderunt ea, quæ in Symbolo Apostolico continentur, nimirum, Incarnationem, Passionem, Resur-

Resurrectionem, Ascensionem. Christi, futurum Judicium vivorum & mortuorum à Christo instituendum, &c. quæ nondum fuerunt scripta. Nam ab Ascensione Domini, hoc est ab Anno Christi 34. usque ad Annum ejus 41. nimirum totis 7. annis neque Evangelium, neque ulla epistola scripta extitit, siquidem Sanctus Matthæus primus scripsit Evangelium, & quidem anno post Ascensionem Christi octavo, hoc est elapsis (ut suprâ innui) septem annis. Ergo fuit Ecclesia, & habuit veram fidem ante Evangelium scriptum, Ergo credidit ex verbo non scripto, sed tradito.

Confirmatur in particulari de Sancto Paulo, hic fuit conversus anno post Passionem Christi secundo. Ergo ante Evangelium. Quæro, ex quo verbo credidit Incarnationem, Nativitatem, Passionem, Resurrectionem, &c. ? Item Sacramenta dari ?
non

non potes dicere ex verbo scripto: quia nondum fuit. Ergo ex verbo tradito: id, quod Christus ipse indicabat: *Surge & ingredere Civitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere?* Act: 9. v. 7. Crediderunt hoc ipsum mirabilis conversionis factum & alij Christiani, utique nondum scriptum. Ergo ex Pauli converſi narratione traditum. Confirmatur 2do. Sanctus Lucas scripsit Evangelium ex verbo tradito, ut ipse fateatur cap. 1. v. 2. ſui Evangelij his verbis: *sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi audiêrunt, & miniſtri fuerunt ſermonis.* Quid clarius adduci poteſt pro verbo tradito?

4. Dicet fortè adverſarius, Tranſſe-
at, quòd ante verbum ſcriptum creditum fuerit verbo tradito, ſed poſtquam DEI verbum ſcriptum prodiit, non opus eſt traditione?

5. Reſpondeo: eſt opus verbo tradi-
to. Ratio: quia poſt verbum jam
ſcri-

Scriptum tam in antiquo, quàm novo Testamento, credi debuerunt aliqua, quæ non reperiuntur scripta. Ergo fuit, & est opus verbo tradito, cum aliud ostendi non possit, ex quo fides Divina ad homines pervenerit.

6. Probatur ima pars Antecedentis. In veteri Testamento debebat credi, & credebatur dari remedium, quo infantes scæmellæ liberarentur à peccato originali; hoc non inveniebatur scriptum. Ergo credebatur sine scripto, Ergo ex verbo tradito, quod nimirum verbum traditum Moyse etiam in scripto commendavit. Deuter. 32. v. 7. *Memento dierum. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, Majores tuos, & dicent tibi.* Item David Psal: 77. v. 5. *Quanta mandavit Patribus nostris, nota facere ea filijs suis?* Ipse DEUS prædixit. Genes. 18. *Scio quòd Abraham præcepturus sit filiis suis & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini.*

Probatur 2da pars. In novo Testamento credi debet, & creditur: Biblia esse verbum DEI, mansisse per tot centenos annos integra, non falsificata, quod hoc Evangelium scripserit Matthæus, aliud Marcus &c. Unde verò hæc notitiā habetur? Et quamvis ipse vidisses Matthæum scribentem, aut Marcum, cæterosque: Unde, quod hæc eorum scripta contineant verbū DEI? Ais: quia præfigitur titulus: Biblia Sacra, vel Evangelium JESU Christi secundum Matthæum &c. Et cur non credis Alcorānum esse verbum DEI, licet inscribatur, quod contineat verbum DEI? cur potius admittis Evangelia esse Ioannis, Lucæ, Marci, Matthæi, quàm Nicodemæ, Thomæ, aut Bartholomæi? Cur tenes epistolam Pauli ad Colossenses, & non epistolam ejusdem ad Laodicenses, licet in epistola ad Colossenses capite ultimo v. 17. fiat mentio

mentio de epistolâ ad Laodicenses
scripta? Nec elaberis, si dicas:
Verbû DEI scriptum discernitur ex
se ipso, sicut discernitur lux à tene-
bris, dulce ab amaro. Nam Calvi-
nus legit epistolam Iacobi, & agno-
scit eam esse verbum DEI: Luthe-
rus verò eam agnoscit esse episto-
lam stramineam, & non verbum DEI.
Dicet Calvinista, quia Lutherus fuit
cæcus, respondebit Lutheranus: Tu 8.
potius Calviniane cæcus es, ideoque
erras dicendo esse verbum DEI, quòd
non est verbum DEI. En habes
materiam contentionis incessabilis,
si abijcias Traditiones. Has sine tra-
ditionibus angustias, adverterunt
Molinæus, Kemnitius, Brentius &
alii, ideoq; concesserunt nolentes
volentes dari & teneri debere tra-
ditiones de ipso verbo scripto. Mo-
linæus fol. 204. Brentius in prole-
gomenis. Clarissimè Kemnitius in
examine Concilij Tridentini sess 4.
Hanc

*Hanc traditionem, quâ nobis in manum
dantur sacre scripturæ libri, reuerenter
accipimus. Plurēs traditiones produ-
cit Sanctus Augustinus, ut Bapti-
smum esse necessariū parvulis Tom.
3. de Genesi ad literam cap. 23.
Hanc traditionem etiam agnoscit
& acceptat Kemnitius his verbis:
Affirmant Origenes & Augustinus Ba-
ptismum parvulorum esse traditionem A-
postolicam, hoc recipimus.*

9

*Producit item Augustinus tra-
ditionem de hæreticis, dum accedunt
ad Ecclesiam, non rebaptizandis. Et
licet Cyprianus in contrariâ fuerit
sententia, eam tamen postea abiecit,
captivando intellectum suum, ut te-
statur Augustinus Tom. 7. de Ba-
ptismo contra Donatistas lib. 2.
cap. 7. Nolite nobis auctoritatem obji-
cere Cypriani ad baptismi repetitionem,
sed tenete nobiscum exemplum Cypriani
ad unitatis conseruationem. Et Tom.
eodem lib. 5. cap. 23. Consuetudo
illa quæ*

illa quæ Cypriano opponebatur, ab eorum
(nimirum Apostolorum) traditione
exordium sumpsisse credenda est : sicut
sunt multa, quæ universa tenet Eccle-
sia, & ob hoc ab Apostolis præcepta be-
ne creduntur, quanquam scripta non re-
periantur. Quod nostri Domini ad-
versarij nobis non adversentur in
traditione circa non rebaptizandos,
certum est, quia nullum Catholicum
rebaptizant, si deficiat ad eos; ne-
que Domini Lutherani venientem
ad se à Dominis Calvinistis, neque
Domini Calvinistæ venientem ad se
à Dominis Lutheranis, quo in pun-
cto laudabiles sunt, non verò rudes
Russi, qui rebaptizant.

Producit etiam S. Augustinus 10.
traditionem de Exorcismis ante Ba-
ptismum adhiberi solitis Tom. 3.
de Ecclesiast: dogmat: cap. 31. ver-
ba ejus sunt: Illud etiam, quod circa
baptizandos in universo mundo Sancta
Ecclesia uniformiter agit, non otioso con-
templamur

templamur intuitu. Cùm sive parvuli
sive iuvenes ad regenerationis veniunt
sacramentum, non prius fontem vitæ
adeant, quàm Exorcismis & exsufflationi-
bus clericorum spiritus ab eis immuntus
abigatur. Huic traditioni subscri-
psit Lutherus in lib. de captivitatibus
Babylonica cap. de Baptismo, ubi clari-
admittit Exorcismum; Exorcismus
verò non reperitur in scriptura. Sub-
scripsit etiam Kemnitius in Exam-
pless: 4. Apostolos igitur, ritus quosdam
ordinasse, & tradidisse Ecclesiæ, ex scri-
ptis eorum certò constat. Et verissimè
est quosdam etiam alios externos ritus
qui in scriptura annotati non sunt, a
Apostolis traditos esse. Item inferius.
Tales ritus meritò amamus & retine-
mus, quales sunt, confessio fidei, abrenuntia-
tio Sathane, & alij ritus in actione
Baptismi.

- II. Dices, nos non iuravimus in verbis
Lutheri aut Kemnitij. Ergo frustra
adducuntur. Respondeo: hoc ipsum
est,

est, quod vos de inconstantia & vertigine arguit: an non inconstantia, & species quædam vertiginis, repudiare traditiones cum antiquis Hæreticis, & eas admittere contra antiquos hæreticos? Sed hoc faciunt Domini Novatores moderni. Ergo. Interrogatio locò Majoris posita non indiget probatione, cum pateat ex contradictione. Minor probatur. Phrases antiquorum hæreticorum fuerunt hæ (ut testatur S. Augustinus Tom. 6. contra Maximinum Ariatorum Episcopum lib. 1. ab. initio) *Si quid de Divinis scripturis protuleris, quod commune est cum omnibus, necesse est, ut audiamus: hæ verò voces, quæ extra scripturam sunt, nullo casu à nobis suscipiuntur, cum ipse Dominus moneat nos & dicat: sine causa colunt me, docentes mandata & præcepta hominum.* Ibidem versus finem libri inducit eundem Maximinum sic loquentem: *Oro, & opto discipulus esse Divinarum scripturarum, si affirmaveris*

B2 de

*de Divinis scripturis, si alicubi scripturam
lectionem protuleris, nos Divinarum scrip-
pturarum optamus inveniri discipulum.*
 Videte Domini Acatholici, an hæc
 non sint genuinæ phrasæ vestræ?
 Ergo repudiatis cum antiquis hæ-
 reticis verbum traditum, & tamen
 admittitis Filium DEI Consubstan-
 tialem Patri, contra Arianos; peto
 ex quo verbo? in scripto non est.
 Ergo ex verbo tradito. Item admit-
 titis in Christo esse duas naturas
 contra Eutychetem, qui cùm dixisset.
*Ego à sacris scripturis non didici de dua-
bus naturis:* Respondit Mamas Pres-
 byter. *Neq; de Homousion à sanctis
Scripturis edocti sumus,* ut habetur in
 Generali Concilio Chalcedonenſi Ac-
 tione 1. ubi Actio 5ta Constanti-
 nopolitani Concilij relecta est. Peto
 iterum, ex quo verbo creditis con-
 tra Eutychetem in Christo dari duas
 naturas? Contra Arium dari Ho-
 mousion?

Dicetis

Dicetis fortè, licet in scriptura 12.
non inveniantur termini, invenitur
tamen sensus, si scriptura combi-
neter. Respondeo: Quid si tam Aria-
ni, quàm Eutychiani negabunt, sen-
sum & combinationem à vobis esse
probe factos? Ais: si negabunt, ma-
nebunt pertinaces hæretici: Repli-
cabunt: & quare vos non vultis ar-
gui de hæresi, dum nostrum sensum,
& nostram combinationem non ad-
mittitis? Patebit res magis §. III.
De Judice Controversiarum.

Addo breviter multa paucis in- 13.
cludendo: Admittitis Exorcismum
in Baptismo; Eucharistiam debere
sumi à jejunis; non esse opus lava-
re pedes ante sumptionem Cœnæ;
non obligari ad abstinentiam à suffo-
catis & sanguine, ad celebrationem
sabbati: obligari verò ad observan-
dum diem Dominicum, Diem Pa-
schatis, Ascensionis, Pentecostes; ad
proferenda in Baptismo hæc verba:
B; Ego

Ego te baptizo, in Nomine Patris
 & Filij & Spiritûs Sancti, cùm possit
 quis in Nomine Domini JESU comedere,
 bibere, licet non verbo exten-
 do; sed mente tantùm intra se dicat
 Volo in Nomine JESU comedere,
 bibere &c. Quorum, aliqua sunt in
 Biblijs expressa, ut suffocata, sanguis
 Actor 15. lotio pedum, celebratio
 Sabbati; aliqua non, ut Exorcismus
 sumptio Cœnæ à jejuno &c. Frustrum
 ergo mei Domini pugnatis contra
 Traditiones, siquidem eas admit-
 titis.

§. III.

*In quo solvuntur oppositiones
 contra Traditiones?*

- I. Prima. Scriptum est Deuteronomio
 mij 4. v. 2. *Non addetis ad verbum
 quod vobis loquor, nec auferetis ex eo.*
 Ergo non licet Traditiones admit-
 tere. Respondeo imò. D. Añs. Scriptum
 est, &

est, & bene ab hostibus traditionum intelligitur, Nego Antec: Et non bene intelligitur, C. Anteced: Nam non hoc ipso habetur veritas, quòd dicatur: scriptum est; id quod ingeniosè & fundamentaliter advertit S. Hieronymus Tom: 3. contra Luciferianos, dum inquit: *Nec sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videantur sibi affirmare, quod dicunt; cum diabolus de scripturis aliquando sit locutus, & scriptura non in legendo, sed in intelligendo consistant.* Confirmatur quod dixi suprà: Non hoc ipso habetur veritas, quòd dicatur: scriptum est: Nam quilibet hæresiarcha legit Biblia, & dixit pro suo errore, scriptum est: nihilominus reus hæreseos inventus est. Advertit hoc ipsum Lutherus, ideoque Tom: 2. Wittenbergensi Germanico, fol: 120. & 121. sic scripsit.

Weilen ein jegliche Kott/ die schrift für sich zog/ Undt auff ihren sinn deutet/

ward das daraus/ Das die schrift/
einen namen überkommen hatt/ Das
sie ein Ketzerbuch heist / als da-
raus alle Ketzerrey entsprungen/ undt
alle Ketzer sich mitt der schrift
behelffen.

Sunt verba formalia Lutheri &
Latine hunc sensum habent: Quo-
niam quælibet turma sive scissio
pro se scripturam citavit, & in su-
um sensum explicuit, factum est in-
de, ut scriptura nomen acquisiverit,
quasi esset liber hæreticorum, ut-
pote ex quo omnis hæresis assumpta,
quandoquidem omnes hæreses se per
scripturam defendunt. Per hanc
citationem nolo à me impositum
Luthero, quasi ille Sacram Scriptu-
ram appellaverit librum hæretico-
rum, sed quòd voluerit explicare,
qualiter hæretici abusi fuerint scri-
pturâ, trahentes eam in pravos sensus

suos. Unde si quis etiam modò hoc sensu diceret Scripturam esse librum Hæreticorū, reprobando perversum eorundem *Scriptum est*, non peccaret: sicut si quis modò cum Simeone diceret de Christo: *Hic positus est in ruinam multorum*, Luc: 2. v. 24. vel cum Paulo 1. Corinth. 1. v. 23. *Prædicamus Christum Crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam*, utique non intelligeret Christum esse ruinam multorum, Judæis scandalum, gentibus stultitiam hoc sensu, quasi Christus Salvator noster revera sit ruina multorum, Judæis scandalum, Gentibus stultitia, sed quòd ex malitia eorum nolentium converti, fiat multis ruina, pertinacibus Judæis scandalum, Gentibus stultitia: sic dum scripturâ abutuntur Hæretici, in pravos sensus eam trahendo, convertitur illa ipsa abutentibus in librum, ex quo venena hæreseos animas perimentis

rimentis extrahunt, prout aranei ex rosis. Rosæ utique venenum non sunt, sed aranei ex rosis faciunt. Sic Biblia hæreses non sunt, vitio tamen pertinacium capitum, Ecclesiam audire nolentium, fiunt. Utinam hanc, quam in gratiam Dominorum Adversariorum nostrorum feci parenthesim observâssent tenendo cum Ecclesia Catholica (quæ est columna & firmamentum veritatis) verbum traditum, nunquam in antiquas & novas hæreses incidissent! Sed jam redeo ad solutionem oppositionum contra Traditiones, &

3. Respondeo. 2dò. Ly Non addetis &c: vel pertinet ad solos Judæos, vel etiam ad Christianos? Si ad solos Judæos, cur nos Christianos eo tentatis? si etiam ad Christianos? cur ipsi præscripta Mosaica non observatis, ut circumcisionem, & alias cœremonias legales, cum non modò sit dictum: Non addetis: sed etiam: non auferetis &c. Re-

Respondeo 3tiò. Clarè Moyſes dixit non addetis, nec auferetis &c. includendo etiam novam legem à Meſſia tradendam Nego. Non includendo Concedo, quam diſtinctionem etiam adverſarij admittere debent, niſi velint Judaizare, legalia Moſaica obſervando, quod tamen non faciunt. Explico magis ſenſum diſtinctionis. Quando Moyſes prohibuit addere, aut auferre aliquid ex ſua lege, voluit, ut ante adventum Meſſiæ à ſuis Judæis omnia exactè obſervarentur, non præjudicando Meſſiæ, hoc eſt Chriſto novæ legis Conditori, cujus ſtatuta (cedente veteri Teſtamento) nos obligant ad fidem Catholicam, ad Baptiſmum & alia Sacramenta, non verò ad audiendam à Moyſe fundatam Eccleſiam, quæ legalibus cœremonijs egeniſque inſiſtit elementis.

Si omninò urgeret adverſarius, 4.
dicendo prohibitionem Moyſis etiam includere

includere legem Christi, five novum Testamentum, respondendum foret stulto, juxta stultitiam ejus: Ergo teneris procurare circumcisionem; suillam, & alia, ut adipem, sanguinem; leporem, non comedere, conformiter ad legem Mosaicam.

5. Secunda Oppositio ferè in idem re-incidit. Scriptum est inquit Deuter. 12. v. 32. *Quod tibi præcipio, hoc tantùm facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas.* Ergò omnia alia, five traditiones, five præcepta sunt irrita & contemnenda. Respondeo imò. Jilatio hæc nimis multum conatur probare. Si enim omnia, quid dicemus de Judæis accuratè servantibus festum Encæniorum, quod non erat Divinum? Quid de Rechabitis exactè servantibus præceptum parentis sui Jonadab, de non bibendo vinum, ut habetur Jeremiæ 35. v. 6. Quid de Sancto Paulo distingvente inter sua, & Domini

mini praecepta 1. Corint 7. v. 12.
Quid de Principibus, & Magistratibus statuentibus mandata propter conservandam pacem & iustitiam. Quid de alijs, ut Apostolis servantibus consilia Christi, relinquendo omnia & sequendo Dominum? Quid de Magdalena lavante, tergente, ac ungente pedes Christi? ad quod faciendum nullo praecepto obligabatur? Num dicemus quod hi omnes peccaverint, Absit! Vides mi Domine, quod Mosaicum textum pro Antecedente assumptum nimium per illationem extenderis; nam volendo impugnare traditiones tam late effunderis, ut censearis etiam Apostolica praecepta, Dominica consilia, festa Encæniorum, & opera pia Magdalenaë ab ipso Christo laudata, impugnare; quod ego tamen in hi nolo de te persuadere consequenter tene sanum Moyfis sensum, quo nihil aliud voluit, nisi Judæos instruere,
ut

ut non imitarentur Gentes offerentes filios & filias, & comburentes igni. Lege textum ipsum Deuteronomij 12. à versu 29. ad 32. inclusivè, & invenies veritatem advertentiæ Catholicæ, quæ dicit Moysen locutum contra imitationem Gentium, non verò contra traditiones, præsertim in nova lege futuras, & à Christo ejusque Apostolis ortum habituras, prout defacto nunc habent.

Quæris, quænam sint illæ ?

Respondeo, babes illas in prænotandis. §. I.

6. Tertia Oppositio: Scriptum est à Sancto Paulo Gal. 1. v. 8. *Licet nos, aut angelus de cælo Evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis anathema sit*, Ergo traditiones non sunt tenendæ. Respondeo imò. quinimò inferri debuit. Ergo sunt tenendæ, quia Sanctus Paulus non dicit: præterquam quod scripsimus vobis, sed præterquã quod evangelizavimus vobis

bis: Evangelizare utique est prædicare: prædicare verò significat doctrinam verbo tradere, sicut Sanctus Andreas & plures alij Apostoli, licet non scripserint, evangelizârunt tamen, sive prædicârunt verbum DEI, quod eadem fide dignum fuit, quâ scriptum: alias auditores non potuissent ex prædicatione concipere fidem Divinam, quod dicere esset absurdissimum; nam ad solam prædicationem Apostolorum, ut extat Actorum 4. v. 4. *Multi eorum, qui audiêrunt verbum, crediderunt & factus est numerus virorum quinque millia.* Respondeo 2dò. Sanctus Paulus dixit anathema ijs, qui essent repugnantia docturi, non vero ijs, qui conformia sive verbo scripto, sive tradito. Conformia autem sunt, quæ cum Ecclesia, columna, & firmamento veritatis docentur ac tenentur. Nam contravenire columnæ & firmamento veritatis, est juxta Christum mereri nomen Ethnici & Publicani

blicani. En anathema, juxta Sanctum Augustinum insolentissimæ infantiæ Tom. 3. de Eccl; dogmatib. cap. 5. quem locum S. Augustini & plures alios invenies citatos p. 1. de Ecclesia cap. 1. § IV.

7. Quarta Oppositio. Scriptum est 2. Tim: 3. v. 16. *Omnis scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo DEI, ad omne opus bonum instructus.* Ergo supervacaneæ sunt traditiones. Respondeo 1mò. *Omnis scriptura utilis est &c.* Subsumò. Sed Tenete traditiones: est scriptura, Ergo. Ly *Tenete traditiones*, est scriptura utilis ad docendum, arguendum eos qui traditionum sunt hostes. Respondeo 2dò. Explicando: *Omnis scriptura est utilis secundum litteram accepta, Nego: secundum sensum Sancti Spiritus Concedo. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat.*

at dixit Sanctus Paulus 2. Corinth:
3. v. 6. Exempla habes in Ario Sa-
bellio; &c: quid illos occidit? Lite-
ra: quid verò decisionem contra eos
ab Ecclesia factam vivificavit? Spi-
ritus Sanctus: Et quidem ipsi tra-
ditionum hostes sensum Ecclesiæ ad-
mittunt, dum Consubstantialitati
contra Arium; Trinitati persona-
rum contra Sabellium subscribunt,
hocque sensu per Spiritum San-
ctum dictato tam Arianos quam Sa-
bellianos arguunt, corripunt.

Respondeo 3tio. Vel Ly Utilis 8.
accipitis tantum in propria signifi-
catione, vel etiam in latiore, intel-
ligendo per Ly Utile idem, quod suf-
ficiens? Utrâque acceptione nil pro-
batis contra traditiones. Sicut e-
nim non valet: Omnis cibus est
utilis ad nutriendum. Ergo potus
est supervacaneus; vel omnis ele-
emosyna est utilis ad salutem, Ergo
oratio est supervacanea, usus Sacra-
C
mentorum

mentorū est supervacaneus. Item
 Marcus fuit utilis Sancto Paulo ad
 ministerium i. Timoth: 4. v. ii. Er-
 go Timotheus, Titus, Onesimus, non
 fuerunt utiles, consequenter super-
 vacanei. Quod insuper secunda acce-
 ptio non valeat, inde patet. Dicitur
 enim i. Timoth. 4. v. 8. *Pietas ad om-
 nia utilis est*, nec tamen licet infer-
 re; Ergo pietas ad omnia est suffici-
 ens, aliās Baptismus Cornelij Centu-
 rionis, viri Religiosi, ac timentis DE-
 UM cum omni domo sua, facientis
 eleemosynas multas plebi; & depre-
 cantis DEUM semper, fuisset super-
 vacaneus. Sic etiam non licet infer-
 re; Verbum scriptum est utile. Ergo
 est sufficiens, consequenter traditum
 est supervacaneum. Vides, quā ex
 utili non fluat sufficiens. Si placeat
 plures alias instantias audire, habe-
 præter adductas superius has duas
 imam ex scriptura: Eucharistia est
 utilis ad salutem, nec tamen sola
 sufficit

sufficit sine Baptismo, & Pœnitentia. Item Fides est utilis ad salutem, nec tamen sola sufficit sine Charitate, juxta Sanctum Paulum: *Etsi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum.* 1. Corint 13. v. 2. Adam ex Phycis: Caput est homini non tantum utile sed etiam necessarium, ut vivat; nec tamen est sufficiens sine reliquo corpore.

Dices: Si scriptura non est sufficiens, tum est imperfecta; hoc dici non potest. Ergo est sufficiens: Probat Major. Omnis insufficiencia est defectus. Ergo si scriptura est insufficiens, est defectuosa consequenter imperfecta. Respondeo Nego Majorem. Probationis Antecedens Distingvo: Omnis insufficiencia contra debitum naturæ, est defectus, concedo. Omnis insufficiencia extra debitum naturæ, est defectus, Nego. Sic homo non est imperfectus, neque

que defectuosus, licet alas non habeat, quia alæ non sunt (ut ita dicam) exigite à natura hominis, nec debentur homini. Avis non est imperfecta, licet manus non habeat, quia illi manus non debentur. **Applica** scripturæ, agnosces veritatem: Vetus Testamentum non continet omnia, quæ habet novum, dicesne vetus Testamentum in ratione scripturæ fuisse imperfectum, utique non? quare? quia ad rationem scripturæ, non pertinet, ut omnia in se contineat, sed tantum, ut verum dicat, & contineat ea, quæ ejus Author voluit illa continere.

10. **Instabis.** Accipiamus utrumque Testamentum, saltem de utroque mul sumpto dici poterit: est sufficiens. Respondeo: dici poterit sufficiens, siue continens omnia explicitè vel implicitè, Concedo. Omnia continens explicitè, Nequaquam. **Quæ**

Quæris quis nobis explicitè ostendet, quid scriptura continet implicitè? Respondeo: Columna & firmamentum veritatis, quæ est Ecclesia. Si hoc fundamentum rejceis? nec Symbolum Apostolicum, nec Sacramenta, nec Diem Dominicam, nec Exorcismum in Baptismo, neque dispensationem comedendi sanguinem aut suffocata &c: probare poteris. Hoc modo etiam Sanctos Patres explicabis, quando audies eos citari pro scriptura sufficienter omnia continente.

Oppositio 4ta. Scriptum est II.
Matthæi 15. v. 6. *Irritum fecistis
mandatum DEI propter traditionem
vestram.* Et Coloss. 2. v. 8. *Videte ne-
quis vos decipiat per Philosophiam &
inanem fallaciam secundum traditio-
nem hominum.* Et imâ Petri imo.
v. 18. *Redempti estis de vana vestra
conversazione paternæ Traditionis.* Er-
go traditionibus non est dandus lo-
cus. Respondeo: Concedo & vene-
ror

ror hæc loca scripturæ, tanquam pugnantia contra traditiones Judæorum, Pharisæorum, contra deceptiones & fallacias Gentilium; non vero tanquam pugnantia contra Traditiones Divinas, Apostolicas, Ecclesiasticas in nova Lege, alias non valeret illud Pauli 2. Thimoth. 2. v. 14. *Fratres state & tenete traditiones &c.*

12. Oppositio 5ta. Scriptum est Apocalypsis ultimo v. 18. *Siquis appauerit ad hæc, apponet DEVS super illum plagas scriptas in libro hoc.* Ergo. Respondeo explicando verum sensum: Sanctus Ioannes minatur illis, qui aliquid addunt Apocalypsi, quasi scriptum à Ioanne, quod ille, nimirum Ioannes non scripsit, non vero minatur his, qui aliquid scripserunt extra Apocalypsim; alias ipse Ioannes incurrisset pœnas, quia extra, seu post Apocalypsim scripsit Evangelium, ut testatur Sanctus Hieronymus libro de scriptoribus Ecclesiasticis.

olestiafticis. Hæc de traditionibus,
quæ cum indigeant adhuc majore
confirmatione, fit

CAPUT II.

De Iudice Controversiarum. §. I.

*An in occurrentibus quæstionibus de hoc,
vel illo puncto credendo, aut non creden-
do, necessarius sit Iudex dirimens, aut
decidens; & quis ille?*

Respondeo: Est necessarius; & i.
quidem in hoc puncto conveniunt
omnes tam Catholici, quam ex par-
te aliqua Acatholici. Ratio est. Si
enim nullus foret Iudex, quilibet
pro arbitrio suo teneret quod pla-
ceret, adeoque nulla esset fides Di-
vina certa & infallibilis, sed tota
res opinionibus ineptis distrahe-
retur; sive de DEO, sive de ejus exi-
stentia, sive de Christo, sive de ejus
mysterijs

mysterijs, & VERBO, institueretur
discursus.

2. Quando tamen quæritur, quis
sit ille Iudex ita decidens contro-
versias, ut partes litigantes clarè in-
telligant latam esse sententiam pro
una parte, & non pro altera, adeo-
quæ se debere quiescere, ac tenere
decisionem; tunc dicunt moderni
Domini Protestantes, talem Iudi-
cem esse solam scripturam. Sed per
experientiam debebunt fateri con-
trarium.

3. Aggredere Domine Lutherane
Sabellianum & quære ex illo: cre-
disne DEUM Unum in natura, &
Trinum in Personis? Respondebit
Credo DEUM Unicissimum esse
& in natura, & in persona: hoc
tamen concedo, quod iste unicus in
Natura & Persona DEUS, tria no-
mina habeat, nimirum Patris, Fi-
lij, & Spiritus Sancti, non verò tre
distinctas personas. Dicis illi: hæc
doctrina.

doctrina est impia, blasphema. Nam de pluribus personis scriptum est. Genes. i. v. 26. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Respondet Sabellianus, Ly Faciamus, non infert plures personas, sed summam authoritatem, quam etiam Reges & Principes imitari solent dicendo, nos DEI gratiâ Rex, aut Princeps, &c: quis inde audebit inferre: Ergo in uno Rege sunt plures personæ realiter distinctæ. Respondet 2dò, Sabellianus: DEUS locutus est ad Angelos, tanquam Ministros suos, coram quibus gloriando dixit: Faciamus &c: eò quod excellens opus sibi proposuerit faciendum. Si petis, ubi hoc scriptum? quòd ad Angelos? dicit Sabellianus: Et ubi scriptum, quòd ad Filium; & Spiritum Sanctum distinctas personas locutus fuerit? Addit insuper Sabellius: non fuisse insolitum DEO cum suis Ministris, sive Angelis loqui,

qui, ut videre est 3. Reg. 22. v. 20.
Quis decipiet Achab? En habes quomodo scriptura scripturæ opponatur & citatione citationes augeantur sine conclusione de vero sensu? Si adduces Trisagion Davidis, Sanctus, Sanctus, Sanctus, pro Personis Tribus? Respondebit Sabelianus: repetitio hæc non significat tres distinctas personas, sed summam Sanctitatem DEI. Sicut dum Cant. i. v. 14. Sponsus dicit ad Sponsam: *Ecce tu pulchra es, ecce tu pulchra es* repetitio talis non significat pluralitatem personarum in sponsa, sed tantum ejus eximiam pulchritudinem; sic quando dicitur Sanctus, tum non significatur una, secunda, tertia persona, sed una natura, simul persona eximiè Sancta. Accipe instantiam: DEUS dicitur: Optimus, Maximus, etiam secundum essentiam suam acceptus, nemo tamen præsumit dicere essentiam Divinam

vinam esse trinam seu distinctam. Galli de uno, eodemque homine laudabiliter bono, solent dicere: *Tres buoni homine*, neque tamen intelligunt in uno homine tres personas, sed unam eandemque personam esse bonam. Inter Latinos quoque non est insolitum idem adjectivum bis, vel ter repetere, cum aliquem aut valde laudatum, aut valde vituperatum volumus.

Quid ad hæc Lutheranus? stupet: non cessat tamen Sabellianum alio loco premere: Audi, inquit, Sabelliane: Elusisti loca antiqui Testamenti, non eludes citationes novi Testamenti. Ecce in Evangelio Ioannis cap. i. clarè dicitur: *In principio erat VERBUM & VERBUM erat apud DEUM, & DEVS erat VERBUM*: si VERBUM fuit apud DEUM, Ergo fuit distinctum. Nam quod est penes aliquam rem, non est ipsa res, penes quam est, ut patet

patet v. g. domus mea, quæ est pænes tuam domum, siue quæ stat ædificata apud Tuam domum, non est idem cum domo tua. Ergo & VERBUM quod est apud Patrem, non est Pater; en habes distinctionem Filij à Patre: quod tamen VERBUM secundum naturam sit idem cum Patre, affirmat Sanctus Ioannes, dum dicit: *Et DEVS erat VERBUM*. Cum itaque VERBUM sit DEUS, clarè sequitur VERBUM secundum personam esse distinctum à Patre, apud quem est, & secundum naturam siue essentiam esse idem cum Patre; quia verus DEUS est: vel si non est idem cum Patre, & tamen DEUS, debetis concedere plures esse DEOS, & non unum solummodò.

5. Respondet Sabellianus: Malè explicas *Ly Apud*: Nam licet in humanis significat distinctionem, in Divinis tamen eam non infert, sed tantum

tantum significat aliquam distinctionem secundum nostrum modum concipiendi: cum enim DEUS sit Ens indivisibile, hoc tamen Ens indivisibile varias exerceat operationes; ideo vocamus illud jam Patrem, jam Filium sive VERBUM; jam Spiritum Sanctum. Exempli gratia: quia DEUS nos creavit, vocatur Pater; quia DEUS nos redemit per Christum, vocatur Redemptor; quia idem DEUS nos sanctificat, vocatur Spiritus Sanctus. Nec mirari debes hanc meam explanationem; si bene intelligis Philosophiam: In hac laudabiliter docetur quod una indivisibilis anima hominis, tres habeat potentias, Memoriam, Intellectum, & Voluntatem, quæ tamen ab anima non distinguuntur, sed quia eadem anima exerceat diversas operationes, jam recordando, sive commemorando, jam intelligendo, jam volendo, à recordatione

datione siue commemoratione vocatur Memoria, ab intellectu vocatur Intellectus, à volitione vocatur Voluntas: Habes ergo in ipsa natura humana exemplum eorum; dicit Sabellianus, quæ supra explicui, negando distinctionem Personarum in DEO: Sed pertinax Sabelliane, non Philosophiam adducere debes, verum Sacram Scripturam. Respondet: Bene est: explico Ly *Apud* etiam biblicè, & claudio tibi Lutherane os: In lib: Iob c. 12. V. 13. scriptum legitur de DEO: Apud ipsum est Sapientia & fortitudo: Si Ly *Apud* inferret distinctionem Personarum; tum in DEO deberes concedere non tantum tres Personas Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sed etiam quinque, nimirum Sapientiam & Fortitudinem insuper, quia & hæ sunt apud DEUM: Hoc non admittis. Ergo ex Ly *Apud* nil firmiter probasti, quia nimis multum

tum, consequenter nihil. Si forte
diceret Lutheranus, Librum Iob non
admitto: Responderet Sabellianus
imo: Cur tu non admittis Librum
Iob? quem S. Paulus admittit citan-
do ejus textum 1. Corinth: 3. V. 19:
Et quidem imò Iob verba ex c. 5. V.
13. Postea Davidis ex Psal: 93. V. 11:
Insuper utrumq; textum unâ eâ-
demq; autoritate ornando, dum di-
cit: Scriptum est. Pudeat te, quòd
magis adhærere velis Luthero, quàm
Paulo, qui Librum Iob non removet
à nomine scripturæ, sicut non remo-
vet Librum Psalmorum. Responde-
ret Sabellianus 2do. Tua Lutherane
responsio nil aliud est, quàm effugi-
um quærere: non effugies vero Psal:
129. in quo V. 7. dicitur: *Quia apud*
Dominum misericordia: Si Ly *Apud*
infert distinctionem, tum misericor-
dia Domini DEI erit distincta à
DEO, sicut tu dicis VERBUM ideo
esse distinctum à DEO, quia est
apud

apud DEUM. Si concedis misericordiam Domini DEI esse distinctam à Domino DEO, Ergo præter Personalitates, quas tu dicis esse distinctas in DEO, insuper misericordia DEI erit distincta à DEO. En habes effugium tibi occlusum per Librum Psalmorum; dum frivole rejicis Librum Iobi. Certè Liber Psalmorum à te rejici non potest, cum tanquam sacer ab omnibus Lutheranis decantetur: Si dicat Lutheranus, Ly *Apud* hoc loco non significat misericordiam DEO identificatam, sed tantum ad extra hominibus exhibitam: Jam triumphabit Sabellianus dicendo: Ergo Fratres sumus, nam nec ego doceo Personas esse distinctas ad intra, sed esse unum indistinctum Ens, esse verò tantum distinctas ad extra, ut tibi jam supra explicui meum sensum, nimirum in uno eodemq; indistincto Ente, respective ad operationes diversas, dari denomi-

denominationem trium Personarum.

Si progrediatur ultra Lutheranus, 6. adducatq; 1. Ioannis Epistolam, in qua c. 5. v. 7. dicitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in Celo: Pater, VERBUM, & Spiritus Sanctus; & hi tres unum sunt.* Respondebit Sabellianus: Ly Tres intelligi debet de tribus officijs DEI, vi quorum unica essentia & persona æquivalet quasi tribus Personis, uni creando, alteri redimendo, tertiæ sanctificando, ad normam æquivalentiæ, quæ in pecunijs reperitur v. g. Duplex Ducatus, seu Duplon æquivalet 4. Imperialibus, nam quantum emere posses quatuor Imperialibus, tantum emere potes uno Duplone; nunquid quatuor Imperiales in uno Duplone continentur realiter distincti? Non: sunt tamen quatuor Imperiales in uno Duplone æquivalenter. Sic in DEO propter diversos effectus dici possunt tres Personæ non realiter distinctæ, sed tantum æquivalenter

D

valenter contentæ; & formaliter, hoc est per intellectum distinctæ. Illustrat rem exemplo ex Animastica accepto: In corpore humano est una anima, hæc te facit crescere, sentire, intelligere, ecce tria officia exercet, & tamen non tres sunt animæ, sed una tantum est anima. Unicus idemque homo est Imperator Romani Imperij, Rex Ungariæ, Bohemiæ, Archidux Austriæ, nec tamen distinguitur in plures distinctas personas propter diversa potestatis suæ exercitia. Unde quando Christus est baptizatus, nos Sabelliani non dicimus adfuisse tres Personas, sed unam indivisibilem entitatem & Personam Divinam operatam esse per Christum, per vocem, per speciem columbæ. Hos discursus tuos Domine Lutherane cum Sabelliano habitos dum audio, vel lego Catholicus exhorresco, & responsiones hominis Sabelliani contra Trinitatem Personarum Divinarum tanquam blasphemæ.

blasphemias detestor, execror, damno,
& anathematizo: fateri tamen cogor,
& tu ipse agnoscere debes, quod ex so-
la Scriptura illum non potueris con-
vincere. Dicis, quia pertinax est, re-
spondebit, non ego sum pertinax, sed
tu. Dicis: Sed ego teneo verum sen-
sum Sacrae Scripturae: respondebit il-
le: Non tu frater Lutherane habes
verum sensum, sed ego. Addat Cal-
vinista, meus Spiritus mihi dictat
hunc, quem teneo esse genuinum sen-
sum Scripturae. Respondebit Sabelli-
anus, tuus spiritus est ater & men-
dax, meus vero est verè spiritus Divi-
nus, ideoq; conformis veritati. Uno
verbo, tempus trivisti, & ad scom-
mata mera devoluti, infectis rebus abi-
re debetis.

Idem tibi continget cum Ariano 7.
negante Christum esse verum DE-
UM. Idem cum Eutychiano negante
in Christo duas naturas, Divinam &
Humanam. Idem cum Anabaptista

CAPVT II.

negante parvulis esse necessarium Baptismum. Idem cum Calvinista negante realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia. Adducis tu Scripturam, adducunt & illi; explicas tu Scripturam, explicant & illi, nec tamen ulla fit conclusio, nisi hæc contentiosa: Tu malè explicas; respondetur: non ego malè, sed tu, manetq; pars utraq; sine sententia definitiva, ideoq; perpetuò litigans. Proinde Catholicus bene sic argumentatur:

8. Ille est propriè Iudex, qui in rebus controversis potest ponere, & ponit sententiam definitivam, sed Scriptura sola nec potest ponere, nec ponit sententiam definitivam. Ergo Scriptura sola non est Iudex. Majorem non potest negare, nisi ille, qui nescit, quodnam sit officium Iudicis. Minor patet ex litigio ipsorum Hæreticorum, qui omnes ad Scripturam appellant, & tamen nullas controversias

fiat etiam inter se finiunt, licet eodem principio nitantur, nimirum sola Scripturâ.

Quæres quomodo ergo vos Catholici convincitis Hæreticum per sententiam definitivam. Respondeo hoc modo: Recurrimus ad Ecclesiam tanquam columnam ac firmamentum veritatis, & audimus quidnam illa dicat de sensu Scripturæ, qui est controversus; si illa dicat: Iste sensus est genuinus Spiritûs Sancti, & in hoc sensu Sacra Scriptura est accipienda, amplectimur sententiam, eamq; contra Hæreticos promulgamus tanquam decisionem. Uno verbo: quod illa rejicit, rejicimus, quod illa admittit, admittimus, ac firmiter tenemus, utpote edocti ab ipso Christo, illos, sicut Ethnicos & Publicanos habendos, qui non audiunt Ecclesiam. Item à Sancto Paulo: Eos non errare, qui columnæ & firmamento veritatis inniuntur. Hoc principio semper processum

cessum fuit, incipiendo à temporibus Apostolorum ut probo.

10. imo. Quando nata fuit Controversia de Circumcisione, an nimirum hæc, id est, Circumcisio esset omnino necessaria ad salutem? fuit pars affirmans, habuitq; scripturam pro se ex Genesi c. 17. V. 10. ubi lex Circumcisionis vocatur *foedus æternum*: fuit etiam pars negans scilicet in lege nova non esse necessariam, quæ pars habuit pro se locum Scripturæ ex Deuter: c. 30. V. 6. ex Ieremiæ c. 4. V. 4. insuper sensum Sancti Pauli & Barnabæ Apostolorum, ut tamen utraq; pars cessaret litigare, debuit fieri decisio. Proinde convenerunt Apostoli & Seniores, videre de verbo hoc, factaque magnâ conquisitione, Petrus primus dixit sententiam, post illum alij, ut habetur Actor: 15. Tandem subjuncta decisio. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis &c.* Ecce habes sententiam Ecclesiæ tanquam ultimatæ de Controversia

versia iudicis, à qua non licuit ad scripturam vel contrariam explicationem appellare, fuisset enim talis appellatio, pertinax recalcitratio ipsi Spiritui Sancto facta.

2do. Quando exorta fuit controversia de Paschate celebrando, num simul cum Iudæis 14tâ die imi Mensis celebrandum esset, ut volebant in Asia Quartadecimani; an verò tantum Die Dominicâ? Quis deciderit quæstionem, ferendo sententiam ultimatam? Ecclesia cum Victore Papa Anno 198. non sine prævijs Concilijs.

3tio. Quando Novatianus cœpit asserere non posse eos renovari ad penitentiam, qui post Baptismum lapsi sunt, quis eum damnavit de errore? Ecclesia in Concilio Romano cum Papa Cornelio Anno 255. Et quamvis Novatianus Scripturam adduxerit ex Epistola Sancti Pauli ad Hebr: c. 6. v. 4. *Impossibile enim est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum*

celestis &c. & prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam; non est tamen judicatus bene dicere, sed pessimè, eò quòd non fuerit affecutus genuinum sensum Spiritûs Sancti.

13. 4to. Quando Arius cœpit hallucinari spargendo Christum non esse verum DEUM, adeòq; nec consubstantialem Patri, sed esse tantum Creaturam excellentiorem omnibus, & quidem ex hoc fundamento, quòd Ioan: 14. dixerit ipse Christus: *Pater maior me est.* Si Pater maior, Ergo Christus minor, Ergo non æqualis Patri, nam si esset æqualis, Pater non foret maior? Quis, oro, contra Arium protulit sententiam definitivam, declarando: Christum esse verum DEUM consubstantialem Patri, neq; esse minorem Patre, nisi respective ad humanam naturam; Arium proinde malè intellexisse Scripturam? Quis? Ecclesia in Concilio Nicœno I. cum Sylvestro Papa Anno 323. Hos & plures ali-

os Hæreticos invenies citatos apud Bellarminum, Becanum, & alios Controversistas in varijs quæstionibus maxime in matéria de Iudice Controversiarum.

Petes *imò*. Num sola Ecclesia est Iudex Controversiarum? Respondeo: Sola, quæ concordat cum Petro Christi Vicario eam regente, vel per se, vel per Successores suos, sicut concordavit cum Petro actu eam regente in Concilio Hierosolymitano Actor: 15. cum Sylvestro, Cornelio, Dionysio, Cælestino, Leone, Agathone, Damaso, Melchiade, Zosimo, Petri Successoribus in Concilijs varijs, Nicæno I. contra Arianos, Romano, contra Novatianos, Alexandrino, contra Sabellianos, Antiocheno, contra Samosatenos; Chalcedonensi, contra Eutychianos, Constantinopolitano III. contra Monothelitas, Constantinopolitano I. contra Macedonianos. Item Romano contra Donatistas; Cartha-

ginensi, & Milevitano, contra Pelagianos.

15. 2dò. Num omne Concilium dampnans aliquem de Hæresi est Ecclesia? Respondeo: Si Successor Petri Pontifex Romanus ejus sensum approbat, siue illud vocetur Generale, siue Particulare Concilium, est Ecclesia, ut patebit infra.
16. Petes 3tio. Quomodo concordavit Ecclesia cum Petro & quovis ejus Successore? Respondeo: Sicut corpus bene sanum & vegetum cum capite; Caput imperet, corpus manibus pedibusq; abit in sententiam imperantis capitis; illud, quod est imperatum à capite, acceptando, simulq; exequendo (nisi forte corpus sit morbo aliquo pertinaci infectum) sic Ecclesia Catholica abit in sententiam sui Capitis (quod est Petrus, post Petrum ejus Successor) & consentit in ea securè, quæ caput judicat sentienda, siue præstanda. Dixi securè. Nam Ecclesia

ſia credit ſibi à Chriſto datum Caput errare non poſſe in rebus Fidei, conſequenter nil erroneum decidere. Id quod à P. Richardo Archdekin tom: 1. c. 8. § 3. hoc probatur argumento: Eccleſia Chriſti viſibilis, in articulis Fidei errare non poteſt, quod etiam in ima parte de Eccleſia c. 1. § 4. à me probatum. Sed illa, nimirum Eccleſia Chriſti pro articulo Fidei ſemper agnoſcit & docet: Pontificem Romanum eſſe Vicarium Chriſti, & in definiendis Fidei controverſijs infallibilem. Ergo de Fide eſt Romanum Pontificem eſſe Vicarium Chriſti, & in definiendis Fidei Controverſijs falli non poſſe. Si habes ſcrupulum in modo hoc argumentandi, accipe æquivalens in forma ſuccinctiore:

Quod Eccleſia Catholica tenet eſſe articulum Fidei, hoc eſt verum; (aliàs errare poſſet circa articulos Fidei, conſequenter non eſſet columna & firmamentum veritatis.) Sed Eccleſia

Chriſti.

Christi Catholica tenet, quòd Pontificem Romanum Successorem Petri esse infallibilem in decidendis Fidei Controversiis sit articulus Fidei. Ergo est verum. Major patet. Minor probari potest ex ijs, quæ dicta sunt ibidem nimirum in 1. parte c. 2. de regimine Ecclesiæ §. 1. 2. 3. ubi & scriptura, & communis antiquissimorum Patrum, Conciliorumq; sensus citatur. Sive ergo Pontifex Romanus tanquam Successor Petri, & Vicarius Christi cum Concilio decidat, Ecclesia decedit: sive sine Concilio decidat, Ecclesia decedit, credens Pontificem tanquam Vicarium Christi in rebus Fidei, nec cum Concilio, nec sine Concilio errare posse. Confirmatur hoc edictum per exempla: Cum Concilio Nicæno I. decedit Pontifex contra Arium. Cum Concilio Romano contra Novatianum. Cum Concilio Alexandrino contra Sabellianum. Cum Concilio Antiocheno contra

tra Samosatenum. Cum Concilio Ephesino contra Nestorium. Cum Concilio Chalcedonenfi contra Eutychetem & Dioscorum. Cum Concilio Constantinopolitano III. contra Monothelitas. Cum Concilio Constantinopolitano I. contra Macedonianos &c. ut jam innui supra n. 14.

Sed & sine Concilio damnata fuit 17. hæresis Priscilliani, Ioviniani, Vigilantij. De Nestorio certum est, quod illud Romanus Pontifex sine Concilio damnavit. Nam ipsi Patres Concilij Ephesini fatentur id, dum in Epistola ad Theodosium & Valentinianum Imperatores ajunt: Te ad damnandum Nestorium accessisse, mandato & exemplo DEO Dilectissimi & Sanctissimi Cœlestini Magnæ Romæ Episcopi: qui ante Concilij sententiam Nestorij dogmata condemnavit, illudq; in ferenda contra ipsum (scilicet Nestorium Constantinopolitanum Patriarcham) sententiâ prævenit

nit, ut piā & sanctā Fidem à cun-
ctis Apostolis & Sanctis Patribus tra-
ditam communiret. Certum item,
quod Vitalis Antiochenus Pseudo-Pa-
triarcha à Damaso Papa ob hæresim
excommunicatus, & à communione
Ecclesiæ ejectus sit, unā cum Apolli-
nare Hæresiarcha; quem diu Orienta-
les damnare non audebant, sed eum
ut Hæresiarcham juxta veterem Ec-
clesiæ consuetudinem Romano Ponti-
fici judicandum & damnandum re-
linquebant.

18. Vides ergo ex his, quòd Pontifex
Romanus fuerit agnitus esse Iudex
Controversiarum & cum Concilio, &
sine Concilio: tenebatur enim semper
illud, & quidem firmiter, quòd per
Patres Concilij Chalcedonensis fuit
proclamatum Act: 2. post Epistolam
Leonis Papæ ad Flavianum lectam:
*Hec Patrum Fides, hæc Apostolorum
Fides: omnes ita credimus, anathema
qui ita non credit.* Item per Patres
Con-

Concilij Constantinopolitani III, cu-
jus sensu in sermone ad Imperatorem
habito, dictum fuit, per Agathonem
locutum esse Petrum Principem Apo-
stolorum, cujus imitator & succesor
esset Agatho. Huc pertinet prima-
tio, quod legitur in Studiij Polemici
1. parte c. 2. n. 7. *Scimus in Nicæna
magna Synodo &c. &c.* Item Epistola
Agathonis Papæ lectâ Actione 4.
Concilij Constantinopolitani VI. *Hæc
est vera Fidei regula, quam & in prospe-
ris, & in adversis vivaciter tenuit Apo-
stolica Christi Ecclesia, quæ per DEI gra-
tiam à tramite Apostolicæ traditionis nun-
quam errasse probatur; nec hæreticis novi-
tatibus unquam depravata succubuit: quia
dictum est Petro: Simon, ego rogavi pro
te, &c. Hic Dominus fidem Petri non de-
fecturam promisit, & confirmare eum
Fratres suos admonuit, quod Apostolicos
Pontifices meæ exiguitatis Prædecessores
confidenter fecisse semper cunctis est co-
gnitum. Cui Epistolæ Act: 8. non est*

contra,

contradictum, quinimò subscriptum
tanquam à Spiritu Sancto dictatæ,
per os Sancti & Beatissimi Principis
Apostolorum Petri, & digito Beatissi-
mi Papæ Agathonis scriptæ.

19. Dices. Illud assertum superius: Si
Papa decidat cum Concilio, Ecclesia
decidit, utcunq; capio: nam quòd non
debeat tota Ecclesia secundum omnia
& singula membra convocari ad Con-
cilium, & impossibile videtur, & non
necessarium: impossibile; quia non po-
test fieri, ut singuli Christiani Catho-
lici iter suscipiant, & conveniant in
unum locum: Non necessarium; quia
nec ad Concilium Hierosolymitanum
sunt omnes convocati, sed tantum A-
postoli & Seniores convenerunt vide-
re de hoc verbo Actor: 15.
20. Hoc verò quod dictum: Si Papa sine
Concilio decidat, Ecclesia decidit:
non penetra sufficienter. Nonne
posset res declarari aliquo exemplo,
quo audito adversarius deberet esse
contentus.

contentus? Respondeo: accipe hoc exemplum practicum: Concedere debet adversarius, quod dentur in Christianitate veri Monarchæ sæculares, habentes sua Parlamenta sive Senatium; concedere item debet, quod causæ civiles variè deferri possint vel ad solum Regem, vel ad Parlamentum, cui præest Rex. Si deferatur ad solum Regem, & ille decidat sine Parlamento, Monarcha utpote habens potestatem decedit; si deferatur ad Parlamentum, Monarcha (sine cuius consensu Parlamenti decisio non valet) decedit. Sic de Sancto Petro ejusq; Successoribus discurre.

Dices. Rex solus non est Regnum, nec Monarcha solus est Monarchia; Ergo neq; Pontifex solus sine Concilio est Ecclesia. Respondeo: Distingvo Antecedens: Rex solus non est Regnum, nec solus Monarcha, est Monarchia formaliter, prout Regnum dicit congeriem omnium hominum,

Civitatum, & Provinciarum Regi
 subiectarum. Concedo Antecedens:
 Non est Regnum, Monarchia emi-
 nenter, authoritativè, seu principaliter
 & repræsentativè. Nego Antecedens:
 Similiter D. C. Papa solus non
 est Ecclesia formaliter, prout Ecclesia
 est Cœtus omnium fidelium, qui
 Papæ subiectus est, Concedo, Non
 est Ecclesia eminenter, authorita-
 tivè, sive principaliter, & repræsen-
 tativè. Nego Consequentiam. Sicut
 ergo dum Rex Monarcha bellum indi-
 cit vicino Regi, Regnum indicit; Mo-
 narchia indicit; dum pacem init, Re-
 gnum, Monarchia init: sic dum Papa
 de aliqua sententia vel admittenda,
 vel rejicienda, ut Pontifex, authorita-
 tivè concludit, Ecclesia concludit.
 21. Si petat adversarius: Unde tanta
 Authoritas, Eminentia, Principalitas
 Papæ? Respondeo, à Christo, qui il-
 lum constituit Caput Ecclesiæ dicen-
 do: Pafce, pafce. De quo vide in par-
 te 1. c. 2. § 1. 2. 3.

Si instaret: Dictum non pridem; 22.
sic dum Papa de aliqua sententia vel
admittenda, vel reiicienda, ut Ponti-
fex, authoritativè concludit, Eccle-
sia concludit. Hoc quomodo? cum
pars Ecclesiæ, qualis est Papa, non
possit concludere nomine totius Ec-
clesiæ. Respondendum foret: Pars
Ecclesiæ qualiscunq; seu non princi-
palis, non potest concludere nomine
totius Ecclesiæ, Concedo. Pars prin-
cipalis, sive eminentialis, non potest
concludere nomine totius Eccle-
siæ. Nego.

Si non foret contentus adversarius: 23.
Solvat ille sequens argumentum: Pars
Regni sive Monarchiæ, non potest
concludere nomine totius Regni, sed
Rex sive Monarcha est pars Régni.
Ergo Rex sive Monarcha non potest
aliquid concludere nomine totius Re-
gni seu Monarchiæ. Nolens volens
debebit se convertere ad datam di-
stinctionem & dicere: Rex aut Mo-
narcha

narcha potest concludere nomine totius Regni, quia non est qualiscunq; pars Regni sui, sed principalis, eminentialis, totius Regni repræsentativa. Bene est: cur ergo de Pontifice renuit admittere Catholicam distinctionem?

24. Si urgeat adhuc: Manifestum est, quod caput non sit totum corpus, Ergo neq; Papa est tota Ecclesia. Responde illi idem, quod ipse dicere debet, Caput non est totum corpus principaliter, eminenter, Nego. Non est totum corpus physicè loquendo, hoc est caput non est ita corpus, ut sit quodlibet membrum capiti subiectum. Concedo. Nam corpus totum, physicè illud sumendo, non tantum significat caput, sed etiam alia membra inferiora, ut pectus, brachia, manus, pedes. Corpus verò principaliter acceptum significat caput sanum cæteris inferioribus membris conjunctum & imperans. Sic de Papa discurrimus

rimus Catholici: cùm Ecclesia sit corpus morale, & Papa sit caput hujus corporis moralis, sequitur eum esse corpus morale principaliter, eminenter, repræsentative, seu, ut alij loquuntur, authoritative, ita, ut quidquid ille tanquam caput imperat repudiandum, repudiari debeat, & quidquid statuit tenendum, teneri debeat.

Pro illustratione adduco instanti- 25:
am de DEO, qui dicitur omne Bonum: DEUS non est quodlibet bonum in particulari, nam non est Angelus, non est aurum, non est argentum, aut alia creatura, sive eam formaliter, sive materialiter velis sumere. Quomodo ergo est omne Bonum? Respondeo, est omne Bonum eminenter, & quidem per eminentiam essentialem. Papa verò est Ecclesia per eminentiam participatam, sicut & Rex, Monarcha est Regnum, Monarchia, per eminentiam participatam, cùm omnis potestas sit a DEO.

26. Urgebis quærendo: Cur ergo illa controversia de Circumcisione, potius fuit delata ad Concilium, & non ad solum Petrum, quandoquidem solus Petrus eam potuisset decidere? Respondeo imo. Retorquendo: Cur Controversiæ Civiles deferuntur ad Parlamentum, & non ad solum Regem, quandoquidem solus Rex potest decidere eas? Respondebis: ut decisio fiat cum maiore partium satisfactione: nam partes litigantes facilius acquiescunt, quando eis constat ex communi consensu factam esse decisionem. Item accipe de Sancti Petri ejusque Successorum decisione cum Concilio. Nec tamen ideo taxes decisionem sine Concilio, nam etiam Sanctus Petrus Simonem Magum sine Concilio iudicavit, & damnavit. Actor: 8. v. 20. Item Ananiam & Saphiram Actor: 5. Habuit igitur Sanctus Petrus potestatem, & sic, & sic judicandi; hoc est, & cum Concilio, & sine Concilio: neque

que inventus est ullus, qui fuerit ausus ejus decisioni contradicere, aut eum taxare de nimio rigore, multò minùs de tyrannide: sed venerabantur tanquam Vicarium Christi, & timebant in universa Ecclesia.

Si fortè diceret adversarius: San- 27.
ctus Petrus tantùm damnavit factum
Simonis? Responde illi: damnavit
non tantùm Simonis pecuniariam ob-
lationem, sed etiam perversam opi-
nionem: *Quoniam donum DEI existi-
masti pecuniâ possideri* Aëror: 8. V. 20.
Quam sententiam Sancti Petri etiam
nunc firmissimè tenet Ecclesia Ca-
tholica, docens opinionem Simonis ac
sequacium esse hæreticam.

§. II.

*Solvuntur Objectiones contra Doctrinam Ca-
tholicam, de Iudice Controversiarum.*
Obicies imò. Scriptura est norma, i.
& regula credendi. Ergo illa est lu-
dex. Respondeo imò directè. Scriptu-

ra est norma & regula credendi cum Iudice Ecclesia, tanquam columna & firmamento veritatis, C. A. Scriptura sola sine Iudice Ecclesia est &c. N. A. Similiter D. C. Ergo scriptura est iudex cum Ecclesia, C. Est iudex sine Ecclesia, N. C. Sicut ergo de ipsa scriptura nescires, quod sit Codex continens verbum DEI, nisi Ecclesia attestaretur esse talem; ita de sensu scripturæ nescire potes, quis sit genuinus, nisi testetur Ecclesia, id quod superius jam est insinuaturn de Consubstantialitate Verbi &c. Respondeo 2do retorquendo: Codex Iuris est norma & regula iudicandi. Ergo Codex est iudex. Cur ergo non sistitur penes Codicem, sed insuper appellatur ad iudicem à Codice distinctum,

2. Dices. Ideo appellatur à Codice ad iudicem, quia quælibet pars litigantium conatur citare Codicem, eumque pro se explicare, & sic lis nunquam finietur

finietur. Bene dicis: audi jam subsumptum, Atqui idem contingit circa scripturam, v. g. Domini Calvinistæ tenent Epistolam Iacobi esse verbum Dei, Lutherani negant, sed dicunt esse Epistolam stramineam. Calvinistæ negant in Eucharistia sumi verum Corpus Christi; Lutherani affirmant sumi verum Corpus Christi: & quidem litigant jam à sæculo integro & ultra, nitunturq; eodem Iudice nimirum scripturâ, neq; tamen finiunt controversiam; sed quævis pars manet in suo sensu. Ergo vel scriptura non est Iudex litem decidens; vel si est, cur nulla pars agnoscit sententiam contra se latam? Ipso facto itaq; demonstrant se scripturam non agnoscere ultimum Iudicem, quia pergunt incessanter litigare, nec faciunt finem litigiorum suorum, quamvis & hi, & illi scrutentur scripturas. Dicit Lutheranus; malè scrutantur scripturam Calvinistæ; idem dicit Calvinista

nista: Male scrutantur scripturam Lutherani. Arius scrutatus est scripturam, & quidem subtiliter; ipsi tamen Domini adversarij dicitis quòd malè sit scrutatus scripturam. Quare? quia noluit admittere Consubstantialitatem. Atqui Consubstantialitas in scriptura non est?

3. Dicetis. Non est quidem in terminis, habetur tamen multis in locis æquivalenter: Respondebit Arianus in principijs Lutheranis & Calvinisticis. Explicatio vestra Domini Lutherani & Calvinistæ non est in scriptura, siue eam simpliciter, siue æquivalenter, siue per consequentias probare intendatis: proinde eam non admittam; homines estis, & obnoxij erroribus, sicut de me dicitis quòd homo sim, & obnoxius erroribus. Si meum textum: *Pater major me est*, Ioan: 14. explicatis. Ego similiter vestros textus explicabo. Et quidem quem citatis.

4. imò. *Tu es Christus Filius DEI vivi.*
Marci

Marci 16. sic explico, dicit Arianus: Tu es Filius DEI non secundum naturam sive essentiam; sed secundum gratiam. Ait Lutheranus: Et nos sumus filij DEI, secundum sive per gratiam. Respondet Arianus: In Christo est gratia capitis, nam est proximus Patri, est Caput hominum & Angelorum, est Iudex vivorum & mortuorum. Accedit quòd sicut filius Regis non est Rex, ita Filius DEI, non est DEUS.

adò. Verba S. Thomæ Apostolici tan- 5.
gentis cicatrices & dicentis: *Dominus meus, & DEVS meus*: Ioan: 20. Sic explico; S. Thomas dixit hæc verba non affirmativè DEUM esse, sed admirativè exclamavit: *Dominus meus, & DEVS meus!* Sicut nos cum præter expectationem videmus aliquid insolitum, solemus admirativè exclamare! O DEUS meus, quid est hoc! Sed dato quòd appellaverit DEUM. Per Ly DEUS non debet intelligi DEUS secundum essentiam, sed secundum potestatem

testatem, quam accepit super omnes in Cælo & in terra. Sicut Moyſes propter poteſtatem ſupra Pharaonem vocatus eſt DEUS Pharaonis, non tamen fuit verè DEUS.

6. 3tiò. Quod citatur ex cap: i. Ioan: *In principio erat VERBUM, & VERBUM erat apud DEVM, & DEVS erat VERBUM, &c.* Sic explico: Pater ab æterno genuit Spiritum, qui propter ſummam ſimilitudinem cum Patre, & propter ſummas proprietates illi inditas VERBUM vocatur. Hoc VERBUM, ſive Filius DEI eſt ſimilis ſubſtantię, ſed non ejuſdem cum Patre, verum minoris ut ipſe fatetur Ioan: 14. *Pater major me eſt.* Ex hoc Spiritu, ſeu Filio proceſſit etiam Spiritus Sanctus, qui abſolute vocatur Spiritus, & quidem Paraclitus. Per primum ergo Spiritum, hoc eſt, per VERBUM omnia facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, tandem ipſum VERBUM factum eſt Caro. Quia tamen illud VERBUM non eſt

est à se, sed à Patre, ideo non est unus DEUS, sed tantum vocatur forma DEI, primogenitus omnis creaturæ, imago DEI. Dum verò etiam DEUS dicitur, Ly DEUS non propriè accipiendum est secundum naturam, sed tantum secundum similitudinem sive proximam excellentiam, quam illi Pater Æternus contulit.

Si dicat Lutheranus aut Calvinista: 7. Scriptum est 1. Ioan: 5. V. 21. de Christo: *Hic est verus DEVS & Vita Æterna.* Respondebit Arianus: Ly *Hic* refertur ad Patrem, non ad Filium; nam dicitur: *Vt cognoscamus verum DEVM, & simus in vero Filio ejus,* Ly, *Ejus* significat Patrem, de quo immediate sequitur: *Hic est verus DEVS, & Vita Æterna.* Ecce habetis scrutinium scripturæ tam à Lutheranis & Calvinistis, quàm ab Arianis institutum, nec tamen perveniunt ad finem Controversiarum. Quare? quia nolunt agnoscere Iudicem Controversiarum

versiarum Ecclesiam: quæ est columna & firmamentum veritatis, quem Iudicem, quia Catholici semper tenuerunt, ideo pridem didicerunt Arianos hallucinari, & esse enormes Hæreticos. Econtrà Domini Lutherani & Calvinistæ sine infallibili Iudice Controversiarum merguntur in & cum scrutinio scripturarum, nec possunt ullum de Hæresi convincere, siquidem Ecclesiam (cujus est judicare de vero sensu scripturarum) deseruerunt, imò in hodiernum diem docent Ecclesiam errare posse, & defacto errasse. Parcite verbo, quod dicam: fidei dilecti Domini locis parallelis, & non vultis advertere, quòd etiam Arianis præstò sint loca parallela, quæ tamen eos non eximunt ab hæresi, quia suum sensum privatum sequuntur, & non sensum Spiritûs Sancti per Ecclesiam promulgatum. Scrutari proinde scripturam non est malum, sed malum scrutando non audire

re Ecclesiam, columnam & firmamentum veritatis, hoc est, sensu suo abundare contra Ecclesiam ut ipsi advertitis, si veritatem contra Arianos amatis.

Ne mireris Benevole Lector Catholice, quod objectionem hanc protraxerim inducendo Arianum pro se explicantem scripturas; feci hoc ideo, ut Domini Lutherani & Calvinistæ advertant se habere talia principia, quibus ipsi iugulantur ab alijs Hæreticis, quorum nullum possunt fundamentaliter convincere, utpote explicantem scripturas per loca parallela. Cum verò talis explicatio aliorum ipsis non placeat, agnoscant se debere audire Ecclesiam sicut deberent audire Arianos, quos sine decisione Ecclesiæ nullatenus superare possunt. Sola enim Ecclesia firmissima columna veritatis habet potestatem & auctoritatem decidendi de sensu vero scripturæ, sicut habuit in Hierosolymitano, Nicæno, & alijs, ut suprâ ostensum, Concilijs.

Objici-

8. Objicient 2dò Acatholici. Si Ecclesia est iudex Controversiarum, ut supra dictum, tota Fides habebit pro obiecto formali Ecclesiam decidentem. Hoc dici non potest, quia credimus unicè propter veracitatem DEI infallibilem, & non propter Ecclesiam. Ergo. Respondeo: Nego maiorem, quia aliud est obiectum formale, propter quod credimus, & hoc est veracitas Divina infallibilis. aliud motivum credibilitatis, quo movemur ad tenendum hunc, & non alium esse sensum scripturæ, cùm de eo certatur. Proinde Ecclesia tanquam columna & firmamentum veritatis solummodò decedit hunc esse sensum Spiritûs Sancti, nempe quòd Pater sit major Filio, Filium accipiendo respectivè ad naturam humanam, non verò ad naturam Divinam, secundùm quam est æqualis, Consubstantialisq; Patri. Credimus ergo articulos Fidei, quia DEUS revelavit, qui nec falli, nec fallere potest.

test; hanc verò & non aliam revelationem esse à DEO factam, & hoc, non alio sensu factam, firmiter tenemus; quia Ecclesia tanquam columna & firmamentum veritatis, adeoq; errare non potens, ita non tantum testatur, sed etiam decedit. In particulari si fateatur Arianus Christum in Scriptura vocari quidem DEUM, sed non verum, non consubstantialem Patri, tum dicet Catholicus: Ecclesia tenet, & semper tenuit esse DEUM verum, non minorem Patre quo ad naturam Divinam, sed tantum respective ad naturam Humanam. Ergo ita est. Sic ad cæteras Acatholicorum contradictiones respondendum.

Obijcient 3tio. Veritas infallibilis non indiget Iudice, sed Scriptura Sacra est veritas infallibilis. Ergo Scriptura Sacra non indiget Iudice. Respondedo distinguendo: Veritas infallibilis non indiget Iudice, quo ad se, Concedo; quo ad nos, Nego; & con-

cessa minore similiter ditingvendum
Consequens, nimirum: Ergo Scri-
ptura Sacra non indiget Iudice quo
ad se, Concedo; quo ad nos, Nego
Consequentiam. Explico Distinctio-
nem: Veritas quo ad se est sensus Spi-
ritûs Sancti, de quo cum instituitur
quæstio, an hic, vel alius sit? debet
fieri notus nobis per declarationem talis
Iudicis, qui errare non possit, errare
autem non potest Ecclesia. Ergo illa
est Iudex non eudendo novum sensum
à Spiritûs Sancti mente alienum, sed
declarando hunc esse, & sic veritas quo
ad se in sacro textu contenta, sit no-
ta quo ad nos. Si hoc non admittis,
nullum hæreticum ad loca parallela
recurrentem, de hæresi arguere pote-
ris, consequenter licebit tenere con-
tradictoria, ut patet ex dictis supra
de Sabellio, Ario &c. Spiritus Sanctus
verò tanquam Spiritus veritatis dete-
statur contradictionem sibi ipsi oppo-
sitam, sed tantum tenet: Est, Est: ve-
No

Non, Non: abut autem dicere, quòd
in rebus Fidei salutem concernentibus
utrumque, nimirum & Est, & non
Est, teneat.

Dices imò. Disputant ipsi Theo- 10.
logi Catholici inter se: An hoc, vel
illud sit de Fide. Ergo non sublitit
quod dictum immediate. Respondeo:
Distingvendo A. Disputant inter se,
quando non est decisum ab Ecclesia,
transeat; disputant post decisionem;
N. A. & consequentiam. Neq; eo in-
ficias, quòd interdum etiam decisa op-
pugnent, sed ut firmentur magis con-
tra errorem, non verò ut infirmentur.

Dices 2dò. Sanctus Paulus jubet 11.
scrutari scripturas, Respondeo: jubet
scrutari, sed jubet etiam Rom. 12. V.
3. *Non plus sapere, quàm oportet:* sapit
autem plus, quàm oportet, qui non
credit Ecclesiam esse columnam &
firmamentum veritatis. Hoc, quia
fecerunt Arius, Sabellius, Macedoni-
us, &c. ideo erraverunt, doctrinaq;

illorum declarata Hæretica.

12. Dices. 3tio. Scriptura est clara. Ergo non indiget decisione Ecclesiæ. Respondeo: Est clara quo ad aliquas partes C. quo ad omnes. Nego Antecedens. Neq; enim nos Catholici dicimus omnia loca scripturæ esse obscura, sicut obscura non sunt aliqua Decalogi præcepta: Honora Patrem, & Matrem. Non occides. Non furtum facies &c. Multa tamen revera sunt obscura, prout fatetur Sanctus Petrus de Epistolis Sancti Pauli 2. Petri 3. v. 16. Et ipsi adversarij fateri debent, qui scripturam explicant: ad quid enim explicant, si omnibus omnia clarè patent? Fateor equidem dictum esse Psalmo 18. v. 9. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*, sed dictum etiam est Psal: 118. v. 130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis*. Hunc utrumq; textum Davidis combinando, videretur non contradicte principijs Catholicis

tholicis, si quis concederet verbum
DEI esse lucidum cum declaratione,
non verò sine declaratione: nam ut
David loquitur: *Declaratio sermonum
illuminat, & intellectum dat parvulis.*
Hoc est, lucidum facit: Audi sermo-
nes Spiritus Sancti: Dicit Ecclesiast:
44. *Melior est iniquitas viri, quam mu-
lier bene faciens.* Si fortè Ecclesiasti-
cum non admittis, accipe verba San-
cti Pauli Hebr: 6. v. 4. *Impossibile e-
nim est eos, qui semel sunt illuminati, gu-
staverunt donum celeste, & participes fa-
cti sunt Spiritus Sancti, &c. & prolapsi
sunt, rursus renovari ad penitentiam.*
Cum tamen idem Spiritus Sanctus
per Isaiam Prophetam dixerit c. 55.
v. 7. *Derelinquat impius, &c. & mise-
rebitur ejus.* Item per Ezechielem c.
18. v. 21. 22. & 23. *Si impius egerit pæ-
nitentiam ab omnibus peccatis suis &c. o-
mnium iniquitatum ejus, quas operatus est,
non recordabor.* Item 1. Ioan: 1. v. 9.
Si confiteamur peccata nostra fidelis est, &

justus, ut remittat nobis peccata nostra &c.

Si placet, lege Antilogias Sacrae Scripturae Parisijs impressas MDCLXV. authore Dominico Magrio Melitenfi, inveniēs ibi multò plura ad speciem contradictoria. Si clara sunt, exnunc ea explica; si enim hæsitas, fateris hoc ipso, quòd indigeas declaratione, & quidem etiam declaratione decisivâ Ecclesie, qualem declarationem decisivam contra Macedonianos, Sabellianos, & cæteros antiquos Hæreticos factam ipse admittere cogeris.

13. Ex his conclude imò Scripturam in multis locis esse obscuram, neq; ei quidquam detrahi, per *Ly obscuram*, nam thesauro non detrahitur per hoc, quod verificetur de illo, esse absconditum, defossū non patere, sed latere, debere erui ex obscuro. Ergo neq; scripturae detrahetur, quòd habeat absconditos sensus, quòd debeat, ut ipsi asserunt, in scrutinium vocari, juxta illud, *Scrutamini scripturas*. Si enim

enim omnia sunt clara, ad quid scrutanda: ad quid interpretationes vestrae personales? quibus si vultis auctoritatem in rebus Fidei infallibilem attributam, infallibilem Ecclesiae decisionem sequimini, ut fecerunt Sancti Patres, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, &c. quos citatos invenire licebit in prima parte Studij Polemici cap: de Ecclesia &c.

Petes. Saltem mihi adhuc explicetur illud Sancti Pauli, quod dictum valde timeo: nimirum 2. Corinth: 4. v. 3. *Quod si etiam opertum est Evangelium nostrum, in ijs, qui pereunt, opertum est.* Respondeo explicando: Sanctus Paulus loquitur hic de infidelibus, ut patet ex verbis, quæ statim sequuntur, *in quibus DEVS hujus seculi excavit mentes infidelium.* Hi nimirum infideles volebant credere evangelizantibus Apostolis, licet Apostoli suam prædicationem confirmarent non tantum Prophetijs, sed etiam signis & miracu-

lis, ideoq; tanquam de obstinatis 1. Corinth: 1. V. 23. sic conqueritur: *Prædicamus Christum Crucifixum, Iudeis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Non vero de ijs loquitur, qui credebant captivantes intellectum in obsequium Fidei, quamvis captum illorum superarent mysteria ab Apostolis prædicata, ideoq; benefaciebant *attendentes lucernæ lucenti in loco caliginoso*, 2. Petri 1. Breviter explicationem meam reduco ad hanc distinctionem: Ijs, qui pereunt, opertum est ex animo nolente captivare intellectum in obsequium Fidei, Concedo: Opertum ex animo volente captivare intellectum in obsequium Fidei, Nego.

15. Neq; hinc inferre potes: Ergo captivantibus intellectum in obsequium Fidei, Evangelium scriptum ubiq; fuit clarum. Nam Nego suppositum, quod Evangelium tunc temporis jam fuerit scriptum, ut innui parte 1. c. 2.

2. § 2. num: 2. Sed dato quod fuisset, etiam tunc occurrissent non pauca aperta, sive obscura, explicatione indigentia, ut patebit § sequenti, imo ipsæ Epistolæ Sancti Pauli teste Sancto Petro Epistolâ 2. c. 2. v. 16. *Continent quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant*, sicut & locum superius citatum ex Epistola Sancti Pauli 2. Corinth: 4. v. 3. Ille depravaret, qui diceret absolutè omnem hominem perire, cui aliquid videretur obscurum in Evangelio, licèt captivaret intellectum in obsequium Fidei hoc modo: Credo verum esse, quidquid dixit Spiritus Sanctus, licèt legam, & non omnia intelligam sine declaratione; prout multis alijs legere contingit 1. Ioan: 5. v. 7. & 8. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, VERBUM, & Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, & aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt.*

Item

Item in Evangelio Ioan: c. 17. V. 22.
*Vt omnes unum sint, sicut tu Pater in me,
 & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint;*
 prout inquam multis alijs contigit le-
 gere, nec tamen salubriter intelligere
 sine declaratione Ecclesiæ, quam quia
 audire noluerunt, perierunt, sicut &
 infideles, de quibus Sanctus Paulus su-
 pra citatus. Ex dictis.

16. Conclude imò Ecclesiam, dum ponit
 sententiam definitivam, non arrogare
 sibi maiorem auctoritatem supra scri-
 pturam, quæ est verbum DEI: non e-
 nim scripturam trahit in suum sen-
 sum, credendo id, quod non contine-
 tur in scriptura, sed tantum verum
 sensum scripturæ hunc esse, & non al-
 lium declarando, consequenter non
 tam est iudex scripturæ, quam iudex
 de scriptura seu potius hominum ma-
 le explicantium scripturam: Sicut lu-
 dex non est author Juris, nam ille
 non cudit jus, sed est arbiter, sensum
 juris hunc esse, & non alium defini-
 ens

ens. Si dices unde tanta authoritas Ecclesiæ? Respondeo à Spiritu Sancto vocante Ecclesiam per os Pauli *Columnam & firmamentum veritatis.* Item ab ipso Christo promittente Capiti ejus Petro Fidem indefectibilem Luc: 22. V. 32. *Rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos.*

Concludes 2dò, *Quandoecunq; ori-* 17.
tur dubium vel de ipsa scriptura, vel de sensu scripturæ; te debere amplecti eam partem, quam tenet Ecclesia columna & firmamentum veritatis; si non amplecteris, iterum dico non audis Ecclesiam, evadisq; judicio Christi, sicut Ethnicus & Publicanus.

§ III.

Suntne aliqua loca in Evangelijs, quæ non statim patent?

Respondeo: sunt.

Accipe Evangelium Matthæi: invenies c. i. Geneologiam Christi à David usq; ad Ioseph deductam per Salomonem

CAPVT II.

monem; cū tamen Sanctus Lucas eam deducat per Nathan, ut habetur Lucæ 3. v. 32. quam non convenientiam olim Iulianus obiecit Christianis, causavitq; enodationem Sancti Hieronymi, ne arguerentur Evangelistæ de dissonantia.

2. Invenies c. 8. v. 28. Occurrerunt ei duo dæmonia habentes, cū tamen Sanctus Lucas c. 8. v. 27. & Sanctus Marcus c. 5. v. 2. unum tantum recensent, quem locum Sanctus Augustinus declaravit lib: 2. de consensu Evang: c. 24. & alij post illum.
3. Invenies c. 17. v. 1. *Elias quidem venturus est, & restituet omnia; & tamen subjungitur statim: Dico autem vobis, Elias jam venit.* Certè litera clara est, venturus, & jam venit, sed dissonans: quomodo eam intelliges sine explicatione? aut si explicas, inferam: Ergo claritas desiderabatur.
4. Invenies Matth: 10. v. 10. *Neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgam*

gam: Marcus tamen dicit c. 5. Christum permisisse virgam Apollolis & sandalia: imò ipse Salvator habuit plures tunicas, ut exprimitur Ioan: 19.

Accipe Evangelium Marci, invenies 5. es Marci 15. *V. 25. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum:* cùm tamen Ioannes c. 19. dicat: *Erat hora quasi sexta.*

Accipe Evangelium Lucæ: invenies 6. c. 18. *V. 35. Cùm appropinquaret Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam.* Marcus verò dicit c. 10. *Proficiscente eo de Iericho.* Idem affirmat Matthæus c. 10, qui insuper addit duos cæcos, & quidem ambos, juxta Sanctum Augustinum lib: 2. de consensu Evangel: c. 65. illuminatos fuisse.

Accipe Evangelium Sancti Ioannis 7. & invenies c. 1. *V. 31. Ego nesciebam eum,* inquit Sanctus Ioannes Baptista, cùm tamen adhuc in utero Matris suæ Elisabeth agnoverit eum. Invenies c. 3. *V. 22. Illic demorabatur cum*

eis, & baptizabat, cum tamen c. 4. v. 2.
 dicatur: *Quamquam IESVS non baptizaret, sed discipuli eius.* Item c. 5. v. 41. *Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum.*
 Paulo post, nimirum c. 8. v. 14. *Et ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum,* c. 8. v. 19. *Neque me scitis, & tamen c. 7. v. 28. dixerat: Et me scitis.* Item c. 20. v. 24. dicit Ioannes, quod Thomas non fuerit in prima apparitione Christi post Resurrectionem, quando cæteris Apostolis apparuit, & tamen Lucas c. 24. v. 33. insinuat, quod discipuli ex Emmaus redeuntes invenerint congregatos 11. Si undecim, Ergo & Thomas fuit; sine Thoma enim non fuissent 11. Apostoli, sed tantum 10. Cumq; narrarent discipuli ex Emmaus redeuntes congregatis, quæ gesta erant in via, & quomodo cognoverint eum in fractione panis; stetit IESUS in medio eorum. Res hæc bona combinatione indiget

indiget, quam non quilibet statim tanget. Ergo scriptura habet difficultates, quæ non statim patent.

Hæc & plura alia occurrunt in E. 8. vangelio, quæ non statim patent, consequenter operta sunt; ideoq; combinatione ac interpretatione sanâ indigent. Ergo scriptura non est ita clara, ut quilibet eam statim, ac legit, intelligat; sed interrogari debeat per Philippum Actorum 8. *Putasne, intelligis, quæ legis?* Respondebit humilis cum Thesaurario Candacis Reginae Æthyopum: *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Dixi: Respondebit humilis; nam præsumptuosus, pertinax in suo sensu, non intelliget; sed errabit, manebitq; illi Evangelium opertum ad perditionem, sicut nunc manet Arianis cæterisq; hæreticis, nolentibus audire Ecclesiam illuminantem & definientem.

Lege Thesaurum Coccej tomo 1. lib: 6. articulo 31. & invenies quàm humi-

liter

liter Sancti Patres viri docti ac pij circa Sacram Scripturam versati fuerint. Concludo hanc materiam cum Sancto Augustino tom: i. contra Cre-
scen: lib: i. c. 33. *Quisquis falli metuit,
obscuritate &c, Ecclesiam de illa consulat
&c.* quem locum invenies etiam c. i. §
4. fol: 20. numero 10. citatum i. parte.

CAPUT III.

De EVCHARISTIA.

§. I.

*Estne Corpus Christi verè, realiter, &
substantialiter, præsens in Eucharistia?*

1. Respondeo: Negant post Berengarium 1150. hallucinantem, & alios quosdam hæreticos in Concilio Vercellensi, Romano, Turonensi damnatos, Calvinistæ, dicuntq; per Consecrationem Corpus Christi in Eucharistia constitui præsens non realiter, sed tantum figurativè, tropicè, per similitudinem: ita ut vi verborum: *Hoc est*

est *Corpus meum*, non ponatur verum Corpus Christi, sed tantum significetur per panem manentem tanquam signum assumptum ad significandum Corpus Christi. Idem de verbis supra vinum in Calice contentum, expressis, dicunt.

Sed miseret me vestri ô Domini, 2. quod scientes de mirabili figura in antiquo Testamento olim data Iudæis, nimirum Manna, nunc vobis fingatis tanquam rem per Manna figuratam, aliam figuram; & hæc figura vestra quid est? simplex frustulum panis, nil aliud continens, nisi solam significationem. Proinde rogo vos, pro illuminatione audite, quid semper docuerit, nunc doceat, & usq; ad consummationem sæculorum sit doctrina Ecclesia? nimirum hoc; quod in Eucharistia verum Corpus Christi sit realiter præsens. Movetur verbis Christi dicentis ad Apostolos, attestante Evangelio, & Sancto Paulo epistolâ primâ ad Corinth:

rinth: II. V. 24. Accipite, & manducate: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur.*

3. Ex quo fundamento sic procedit: quod Corpus pro nobis dandum sive tradendum erat, hoc realiter est præsens in Eucharistia Apostolis porrecta: sed verum Corpus Christi, pro nobis dandum sive tradendum erat. Ergo verum Corpus Christi fuit realiter præsens in Eucharistia Apostolis porrecta: Minor patet, quia non phantasticum Corpus pro nobis tradendum erat in mortem, sed verum: Consequentia legitima. Major probatur: Si Corpus tradendum, & nunc jam traditum, non fuisset realiter præsens tum fuisset saltem figurativè seu tropicè præsens. Hoc dici nequit. Ergo dici debet, quòd realiter fuerit præsens. Minor probatur: Juxta vos, Corpus figurativè acceptum, est panis significans Corpus Christi. Atqui panis significans Corpus Christi, non est corpus

pus pro nobis traditum in mortem. Ergo nequit dici, quòd Corpus Christi in Eucharistia tantum existat figurativè.

Dices: Vos ipsi Catholici multas 4. locutiones accipitis figuratè sive tropicè, ut: *Ego sum Vitis. Pater meus Agricola est: Semen est verbum DEI.* In his enim & similibus, dicitis Christum locutum esse per similitudinem. Ergo etiam in dicendo: *Hoc est Corpus meum,* locutus est tropicè, figuratè, per similitudinem, intelligendo nimirum, significat Corpus Christi. Respondeo semò retorquendo; in multis locis scripturæ accipitis locutiones propriè, ut: *Jesus est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Ego & Pater unum sumus. Paulus est Doctor Gentium. Petrus est Apostolus. Judas est proditor, &c.* Erro & Ly. *Hoc est Corpus meum* propriè accipere debetis; aut si Ly. *Hoc est Corpus meum* propriè non accipitis, quare propriè accipitis? *Ego & Pater*

unum sumus, cùm Arianus locum hunc tantùm tropicè, similitudinariè accipiat: Nimirum sicut homines identitè sentientes, volentes, dicuntur unum non verò sunt unum unitate naturæ five essentiæ. Ais, Arianus malè explicat unitatem Patris & Filij; atque ego: Tu quoq; malè explicas. *Hoc est Corpus meum* dum dicis, quòd hoc loco: Est Corpus meum idem significat ac significat Corpus meum.

5. Quæres, unde possum cognoscere scripturam in quibusdam locis tropicè, similitudinariè, in quibusdam verò propriè loquentem? Respondetur: Consule Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis, & scies, sicut nos Catholici scimus.

Confirmatur veritas Corporis Sangvinis Christi non tropicè tantùm seu figurativè, sed verè ac realiter existentis in Eucharistia. Certum est, quòd Christus Marci 14. dixerit: *Hic est Sanguis meus novi Testamenti*

qui pro multis effundetur; sive ut Sanctus
Lucas habet c. 22. *Hic est Calix no-
vum Testamentum in meo Sangvine, qui
pro vobis fundetur.*

Nota hic ex Becano Ly: *Hic est Ca-* 6.
lix in Sangvine meo Hebraïsmum deno-
tare, idemq; significare, ac: *Hic est Ca-*
lix Sangvinis mei, prout tota sentit Ec-
clesia, dum utitur his verbis: *Hic est*
Calix Sangvinis mei, &c. Universaliter
omnes citati textus non aliud si-
gnificant, quàm *hic est Sangvis meus.*

Rem simul veritatem exemplifico: 7.
Si Parens moriens, sapiens, & verax,
aceret Testamentum, dicens, dictans,
& scribi curans super scrinio: Filioli
mei, relinquo, lego, & dono vobis hoc
scrinium in auro; utiq; significaret i-
dem, ac hoc scrinium auri, sive hoc
aurum quod in scrinio continetur, le-
go vobis. Jam si quis inveniretur di-
cens, per aurum non intellexit verum
aurum, sed tantum figuram auri, uti-
que talis interpres, explicatione sua

conaretur probare Parentem vel delirasse? vel filiolos suos voluisse decipere? cum ergo Christus Optimus & Veracissimus Pater noster fecerit Testamentum, & in Bonitatem, Sapientiam, Veracitatem ejus, non possit credere ulla deceptio: necessarium est errare eos, aut delirare, qui Christi promissum & testamentum figuratè tantum intelligunt, dicuntq; Christum non Corpus, non Sangvinem, suo testamento nobis inscripsisse.

8. Quàm procul Sanctus Paulus abfuerit à tali explicatione, aut interpretatione Calvinisticâ, patet ex ejus verbis 1. Corinth 10. v. 16. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sangvinis Christi est; & Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est.* Item 1. Corinth: 11. v. 2. *Itaq; quicumq; manducaverit Panem hunc, vel biberit Calicem Domini indignè, reus erit Corporis & Sangvinis Domini.* Quomodo reus Corporis Domini indignè

manducati, si Corpus Domini non manducet, sed solummodo figuram ejus. Utiq; docetis Domini Calvinistæ, eum: qui tractat indignè figuram, seu imaginem Christi, non esse reum culpæ? siquidem negatis Christum in sua imagine, aut figura honorandum esse. Si non honorandus in imagine, Ergo neq; in buccella, quam dicitis esse imaginem, figuramq; Christi. Proinde in vestra sententia nec indignè manducans inveniri potest, nec reus Corporis & Sangvinis Domini.

Hæc scribo, non cavillanter, sed sincerè, ut velitis advertere Sanctum Paulum non de figurata, sed de vera, reali præsentia Corporis & Sangvinis Christi, in Eucharistia existentis locutum fuisse. Neq; putandum quòd nos Catholici vobis omninò persuadere velimus, vestram cænam defacto habere Corpus & Sangvinem Christi realiter præsentem; scimus enim vobis deesse veros Ministros hujus Sacra-

menti

menti; sed hoc tenendum, quòd intentio nostra sit, vos avocare ab errore, testamentum Domini suæ Ecclesiæ relictum, universaliter perperam explicante.

9. Roborat veritatem doctrinæ Catholicæ de Corpore & Sangvine Christi in Eucharistia S. Ioannes Evangelista, qui testatur c. 6. v. 56. Christum dixisse: *Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus.* Si verè; Ergo non figuratè tantum, ut volunt adversarij.

Dices. Licèt Catholica veritas pateat, & inexpugnabilis sit, quomodo tamen solvenda quæ sequuntur.

§ II.

Argumenta Adversariorum.

1. Primum Christus dixit testibus Evangelistis, & Sancto Paulo: *Hoc facite in meam commemorationem.* Si Eucharistia est commemoratio Christi, Ergo non est ipse Christus, quippe signum

gnum Corporis Christi non est ipsum Corpus, Eucharistia est signum Corporis Christi; Ergo non est ipsum Corpus Christi. Sicut enim hædera, quæ est signum vini venalis, non est ipsum vinum venale, ita neq; signum siue commemoratio Corporis Christi est ipsum Corpus Christi. Respondeo, ut hanc & similes in præsentia materia, objectiones facile ac solidè dissolvas.

Sciendum est, rem aliquam posse in- 2.
dicari quadrupliciter per signum. Imò. Repræsentativè, ut Imperator per imaginem depictam. 2dò. Apprehensivè, ut amicus cùm de illo cogitatur, hædera dum vinum quæritur. 3tio. Effectivè, ut sol per lumen; ignis per calorem. 4to. Realiter per seipsum ut cochlear ab aurifabro expositum, non tantum alia similia significat venalia, sed etiam seipsum. Hoc quadruplici modo, Christum indicari præsentem in Eucharistia, non negamus Catholici, nimirum:

Repræ-

Repræsentativè per species panis, & vini, tanquam per imaginem distinctam. 2dò. Apprehensivè, cogitando & credendo de illo tanquam Amatore & Salvatore nostro. 3tiò. Effectivè, per operationem gratiæ & refectionis spiritualis. 4to. Realiter secundum substantialem præsentiam. Et de hoc quarto modo maximè currit sermo. Calvinistæ negant realem præsentiam, nos Catholici affirmamus, nixi fundamentis superiùs allatis, & adhuc inferiùs explicandis. Jam ergo Catholice sic responde ad argumentum suprà objectum, concedendo Eucharistiam sumi in commemorationem Christi, & negando consequentiam. Probationem distingue: Signum Corporis Christi, tantum in triplici significatione acceptum, non est Corpus Christi. Transeat Major, acceptum etiam in quarta significatione, non est Corpus Christi, negatur Major. Sed Eucharistia est signum Corporis Christi

sti tantum in triplici significatione acceptum, Nego Minorem: Est etiam signum in quarta significatione acceptum. Concedo Minorem, & Nego Consequentiam. Patet distinctio ex terminis, de signo repræsentativo, apprehensivo, seu (ut dici etiam solet) obiectivo; item de effectivo, tandem verò reali sui ipsius, quem quartum modum signi, lege expressum Ioannis i. v. 32. ubi Præcursor Christi sic loquitur: *Vidi Spiritum descendentem quasi Columbam de Cælo, & mansit super eum.* Ecce habes signum Spiritus Sancti nimirum Columbam, & tamen sub specie columbæ reverà fuit etiam Spiritus Sanctus. Sic in Eucharistia licet detur signum Corporis Christi, nimirum species panis, reverà tamen etiam est Corpus Christi, quamvis lateat sub speciebus panis; sicut Spiritus Sanctus verè descendit de Cælo, quamvis latuerit sub specie columbæ. Quare commentum Calvini est, pertinere omnino

mninò ad rationem signi ut sic, hoc est universaliter accepti, ut significet rem absentem. Ecce lingvæ igneæ super Apostolos apparentes fuerunt signa Spiritûs Sancti, utiq; non absentis, sed præsentis? Accedit quòd Christus Dominus à Sancto Paulo 2. Corinth: 4. v. 4. Sic ad Coloss: 1. v. 15. vocetur Imago DEI, & tamen est simul DEUS. Ne tamen adversario videamur nimis subtiliter loqui, licèt vera esse debeat agnoscere. Respondendum etiam hoc modo: Corpus Christi ut est pars Sacramenti, est signum Corporis Nego. Est signum gratiæ reficientis animam, Concedo.

3. Dicit Calvinista: Quid vos movet ad hoc dicendum de latente Corpore Christi? Respondeo verba veritatis: *Hoc est Corpus meum &c.* Sicut nos movent verba Æterni Patris (*Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*) ad credendum, quòd verè sit Filius DEI, & non (ut errant Ariani) similitudinariè

tudinariè. Ad instantiam de hædera, respondendum breviter: Hædera non est de quarto genere signi, sed de alio, ideoq; non est idem cum vino venali.

Secundum Argumentum, Corpus 4. Christi non potest esse simul in pluribus locis. Ergo nequit esse præsens in Eucharistia, deberet enim esse in pluribus locis simul. Respondeo: Nego Antecedens, & ostendo quòd fuerit Actorum 3. *ψ.* 21. dicitur de Christo, quòd Cælum ipsum suscepit, usq; in tempora restitutionis omnium: hoc tamen non obstante post Ascensionem suam apparuit ipse Christus Paulo in terris, ut habetur Actorum 9. *ψ.* 17. Et ipse Sanctus Paulus Actorum 26. *ψ.* 16. fatetur sibi dictum à Christo fuisse: *Ad hoc enim apparui tibi.* Quòd autem hæc apparitio fuerit vera, habes verba Sancti Pauli 1. Corinth: 15. *ψ.* 8. quibus post apparitiones alias verè factas fatetur etiam sibi factam: *Novissimè autem omnium tanquam aborti-*

vo visus est & mihi, quod ipsum præ-
misit 1. Corinth: 9. v. 1. Nonne Chri-
stum IESVM Dominum nostrum vidi?
 Non vidit illum ante Ascensionem,
 quo tempore adhuc incredulus erat.
 Ergo post Ascensionem, nimirum post-
 quam Christum jam susceperant Cæli,
 usq; ad tempora restitutionis, sive
 postquam federat ad dexteram DEI
 Patris, *inde venturus est iudicare vivos*
& mortuos, quibus verbis exprimitur
 tempus restitutionis. Ante hoc tem-
 pus restitutionis apparuit Christus
 Paulo in terris, mansit tamen ad dex-
 teram Patris. Ergo simul fuit in duo-
 bus locis: nimirum manens in sede ad
 dexteram DEI, & simul Paulo appa-
 rens in terris. His citationibus adnu-
 mera, quod dicitur Actuum c. 23.
 v. 11. Sequenti autem nocte assistens
 ei Dominus ait: *Constans esto &c.*

5. Dices: Christus Dominus apparuit
 Sancto Paulo Cælis apertis? sicut San-
 cto Stephano apparuit. Atqui appa-
 rens

rens Stephano non fuit in duobus locis. Ergo neq; fuit in duobus locis apparens Paulo. Respondeo: Nego Antecedens, & dico: Quòd apparens Sancto Stephano non fuerit in duobus locis, quia Sanctus Stephanus vidit Caelos apertos, & IESUM stantem à dextris DEI: de Paulo autem non scribitur, quòd Cælis apertis viderit Dominum IESUM Christum à dextris DEI. Tu ergo Adversarie noli addere pro tuo libitu, quòd in scriptura non est, præsertim cùm omnes Sancti Patres teneant, Christum posse esse simul in duobus locis, & reverà fuisse, ut suprà ostensum Argumento secundo. Audi Sanctum Augustinum: *Ferebatur Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait: Hoc est Corpus meum; ferebat nimirum illud Corpus in manibus suis.* Tom: 8. in Psal: 33. Conc: 1. Idem in Psalm: 98. *De carne MARIÆ carnem accepit, & in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem no-*

bis manducandam ad salutem dedit. Si ferebat Corpus in manibus, Ergo fuit visibiliter in uno loco, in quo sedebat, & invisibiliter in alio loco, in quo manus Christi versabatur dans Corpus sumendum discipulis. Item si nobis ipsam carnem dedit in Sacramento manducandam, quam ex MARIA accepit, & in qua hinc in terris ambulavit, sequitur, non figuram Corporis sui in Eucharistia reliquisse, sed ipsum Corpus, quod ex MARIA Virgine accepit, & in quo hinc substantialiter ambulavit. Ergo est in Eucharistia verè.

6. Procedo ultra: hoc Corpus, quod ex MARIA Virgine accepit, in quo hinc ambulavit, & quod reliquit in Eucharistia sumendum, est etiam hinc & nunc in Cælis. Ergo est in duobus locis, nimirum in Cælo & in Eucharistia.
7. Si opponas: Cùm (ut dicitis Catholici) verum Corpus Christi sit in Eucharistia, cur illud non videmus? Respondeo

spondeo imò. Cùm Calvinus lib: 3. Instit: c. 25. asserat, Christum etiam nunc extra Cælos esse inter bonos & fideles, cur quæso, non videtur? Respondeo 2dò. Cùm substantiæ rerum à parte rei sint, cur non videntur? Profectò malè doceres, substantias rerum à parte rei non esse, quia non videntur, rideret omnis sana Philosophia, rideret quoq; tota Theologia, si ita argumentareris. Gratia DEI, quæ docetur hominibus conferri per Sacramenta, non videtur: Ergo nulla est. Item comites Pauli Damascum euntis, non viderunt Christum. Ergo non fuit Christus Paulo apparens. Iudæi lapidantes Stephanum non viderunt Cælos apertos, & IESUM stantem à dextris DEI Patris. Ergo nihil horum fuit; absit ita dicere.

Tertium Argumentum. Omnis pro- 8.
positio affirmativa vera supponit prius esse, quod affirmat, ut dum dico Petrus est homo, per prius supponitur

H

Petrus

Petrus esse homo, antequam de eo affirmem esse hominem. Sed juxta vos Catholicos hæc propositio: Hoc est Corpus meum, est propositio affirmativa vera. Ergo supponit prius esse Corpus Christi quàm enuntietur ipsa. Videte quomodo vosmetipsos convelatis. Dicitis enim ante prolationem hujus propositionis: *Hoc est Corpus meum*, non fuisse Corpus, quomodo verò postea dicere potestis, esse Corpus, cum ante prolationem non fuerit Corpus, sed tantum panis? Respondeo distinguendo: Omnis propositio affirmativa vera, simul operativa supponit prius esse quod affirmat. Nego Majorem. Omnis propositio affirmativa vera, & non operativa supponit prius esse quod affirmat, Concedo Majorem. Sed Ly: Hoc est Corpus meum, est propositio affirmativa simul operativa. Concedo Minorem. Est affirmativa & non operativa. Nego Minorem & Consequentiam. Distinctio immediata

tè data, ne tibi videatur excogitata, audi Doctorem Ecclesiæ, Sanctum Ambrosium sic discurrentem fundamenta-
lissimè lib: 4. de Sacramentis c. 4.
Sermo Christi hoc conficit Sacramentum.
Quis sermo Christi? Nempe is, quo facta sunt omnia. Iussit Dominus, & factum est Cælum. Iussit Dominus, & facta est terra. Iussit Dominus, & facta sunt maria. Iussit Dominus, & omnis creatura generata est. Vides ergo quàm operatorius sis sermo Christi? Si ergo tanta vis est in sermone Domini IESV, ut inciperent esse, quæ non erant, quântò magis operatorius est, ut sint, quæ erant, & in aliud commutentur: Cælum non erat, mare non erat, terra non erat, sed audi dicentem Psalmistam: 148. Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt. Ergo tibi ut respondeamus non erat Corpus Christi ante Consecrationem, sed post Consecrationem dico tibi, quòd jam Corpus est Christi. Item c. 5. Antequam consecratur, panis est; ubi autem verba Christi accesserint, Corpus est Christi.

Ha

Deniq;

Deniq; audi dicentem iterum: Accipite & edite ex eo omnes: Hoc est Corpus meum. Et ante verba Christi, Calix est vini & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi Sanguis efficitur, qui plebem redemit. Ergo videte quantis generibus potens est sermo Christi uniuersa conuertere. Deinde ipse Dominus IESVS testificatur nobis, quod corpus suum accipiamus & sanguinem. Nunquid debemus de ejus Fide & testificatione dubitare? En habes fundamentum meae distinctionis superius datae diuidentis propositiones affirmativas veras in operativas, & non operativas. Operativae non requirunt, ut supponatur prius esse, quod asseritur. Non operativae requirunt ut insit subjecto, quod de eo enuntiatur sive praedicatur. Accipe exemplum ex scriptura Lucae 13. v. 12. dicit Christus: *Mulier dimissa es ab infirmitate tua.* Dimissam pronuntiat, & simul facit utiq; non fuit ante verba Christi dimissa, sed fit dimissa, dum Christus dimittit.

cit: Mulier dimissa es &c. Sic in Eucharistia non ante verba Consecrationis est Corpus, sed per verba Consecrationis fit admirabili modo Corpus.

Dices imò. Ego admirabilem istum 9. modum non capio. Respondeo imò cum Sancto Thoma de Aquino: Quod non capis, quod non vides, animosa firmat Fides. Respondeo 2dò. Sit ita; quòd non capias. Ergo res non ita se habet? Nego Consequentiam. Licet non capias admirabilem modum, quo facti sunt Cæli & terra ex nihilo; (est S. Cyrilli discursus) quo, virga Moysis coram Pharaone conversa sit in serpentem, & iterum in virgam; quo manus per lepram infecta, eodem ferè momento temporis est in pristinum statum restituta; quo, in naturam sanguinis aquæ transierint; quo, Israëlitis assurrexerint maria sicut muri, præbendo eis transitum per aridam, quo per lignum amaritudo aquarum in dulcedinem recidit; quo ex petra durissima

rissima fons aquarum erupit; quo stetit Iordanis: quo, muri inexpugnabilis civitatis Iericho ad solum clamorem corruerunt; quo securis Elisæi inter torrentes natavit: & tamen ista omnia verè facta sunt, si credis scripturæ. Cur etiam non credis dicenti Christo: *Hoc est Corpus meum?* sed dicis non esse Corpus Christi, verum solam figuram?

10. Reponis: cur etiam vos Catholici non creditis Christum esse veram vitam in sensu reali acceptam licet Christus dixerit: *Ego sum vitis &c.* Respondeo hic breviter fusiùs infra responsurus cum agatur contra impanationem Lutheranam: quia Christus & vitis sunt & manent duo disparata, consequenter aliud & aliud, ideoq; de se in vero sensu reali non possunt identicoè prædicari: essent enim idem, & non essent; essent, quia prædicarentur de se; non essent, quia sicut fuerunt, ita manerent disparata? In hac autem

autem Christi propositione: Hoc est Corpus meum, non significantur duo disparata esse aut manere, sed Ly Hoc indicat Corpus Christi, adeòq; sistitur Corpus Christi per sermonem operatorium; & verificatur propositio secundum verum ac realem sensum.

Dices 2dò. Si Ly *Hoc* indicat Corpus Christi, ut immediatè ostensum, Ergo Corpus Christi est antequam cætera verba proferantur. Respondeo retorquendo: Quando Christus dixit: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem utiq; Ly *Hoc*: indicabat præceptum? debes dicere ita: Ergo fuit præceptum antequam fuit? Si nescis tibi solvere, quod objeicis, audi Catholicorum Doctorum sententiam: Id quod per Ly *Hoc* indicatur, est in ultimo esse propositionis.

Dices 3tiò: Optarem clariùs & magis categoricè intelligere, quid hæc 12. duo pronomina: Hoc & Hic in Confe-

cratione demonstrent. Respondeo: Demonstrant Corpus & Sangvinem non quidem sub explicita & distincta ratione Corporis & Sangvinis Christi, alioqui propositiones Consecratoriæ essent purè identicæ, dicerequæ: Hoc est Corpus meum, idem foret ac dicere: Hoc Corpus meum, est Corpus meum; sed sub confusa ratione contenti, sub speciebus panis, & vini, in fine prolationis verborum formæ Consecratoriæ. Illustro rem exemplis: Si quis tibi ostenderet aurum & quæreret ex te: Quid est hoc? tu verò responderes: Hoc est aurum, utiq; non proferres propositionem purè identicam, qualis foret si responderes: Hoc aurum est aurum. Ergo neq; hæc propositio: Hoc est Corpus meum, est purè identica. Quid autem sit propositio purè identica; consule Philosophiam. Nam & hæc est identica: Hic homo est animal rationale, quia prædicatur de hoc homine id, quod

quod reverà illi inest identicè; nec tamen vocatur purè identica, qualis esset si diceres: Hic homo est homo: Sicut ergo propositio superior: Hoc est aurum, Hic homo est animal rationale, est propositio bona & utilis: ita hæc: *Hoc est Corpus meum*: est bona & non inutiliter identica.

Dices: Dicere hoc est aurum, est 13. demonstrare rem indistinctam ab auro: dicere verò: Hoc est Corpus meum quid demonstrat? Respondeo, demonstrat etiam rem indistinctam à Corpore Christi. Sicut si faciendo circulum in mensa simul dicas: Hic est circulus: nunquid falsum dicis? non. Utiq; non fuit circulus ab initio? sed factus est dum diceres.

Dices: Omnis similitudo claudicat. 14. Respondeo, magis claudicat concedere hominem, dicendo posse naturaliter operari & efficere, quod dicit, quàm negare Christum non posse supernaturaliter operari & efficere, quod

quod dicit. Audi sententiam Sancti Cyrilli Hierosolymitani Catech: 4. *Aquam mutavit in vinum (non dicendo) & non erit dignus, cui credamus quòd vinum (dicendo) in Sangvinem commutavit.* Audi antiquiorem Cyprianum serm: de Cæna Domini. *Panis iste, quem discipulis Dominus porrigebat, non effigies, sed naturâ, mutatus Omnipotentia VERBI factus est Caro.*

15. Dices 4tò. Habemus firmiorem sermonem Sancti Pauli 1. Corinth: 10. *Omnes eandem escam spirituales manduca- verunt, & omnes eundem potum spiritua- lem biberunt (bibeant autem de spirituali consequente eos petra, Petra autem erat Christus.)* Si eandem; sequitur nos ha- bere figuram tantum, sicut & illi tan- tum figuram habuerunt. Ergo. Res- pondeo explicando Sanctum Paulum: *Omnes eandem escam, & eundem po- tum spirituales &c. inter se, Conce- do hoc sensu locutum Sanctum Pau- lum, omnes eandem escam & eundem potum*

potum nobiscum Nego.

Si urges quòd eandem escam & e- 16.
undem potum etiam nobiscum, tum
dico eandem escam & eundem potum
analogicè seu figuraliter non autem
realiter: illi consequente eos Petrâ,
quæ nondum erat; nos verò præsentem
Petrâ & dicente: *Hoc est Corpus me-
um.* Hic est Sanguis meus.

Dices 5tò. Nemo Sanctum Pau- 17.
lum ita explicavit in primitiva Eccle-
sia, Ergo non valet explicatio. Re-
spondeo, Nego Antecedens: quinimò
omnes Sancti Patres stant pro vero,
reali Corpore Christi. Lege eos ope-
rosè collectos in Thesauro Coccij
tom: 2. lib: 6. articulo 1. & invenies
tam Græcos quam Latinos non alteri
doctrinæ quàm Catholicæ addictos
fuisse, invenies etiam illos, qui con-
trarium tenuerunt, nigro Hæreseos
calculo notatos.

§. III.

Soluntur objectiones ex quibusdam Sanctis Patribus adduci solite, sed ab Adversarijs perperam intellectæ.

1. Ima. Sancti Patres verba Christi explicant de manducatione per fidem (præcipue Sanctus Augustinus Tractatu 2. in Ioannis cap: 6. *Crede & manducasti*) non de reali. Respondeo: Concedo quòd Christus in suo Evangelio duplicem sumptionem sui explicauerit, unam consistentem in fide ut Ioan: 6. *Ego sum Panis vitæ, qui venit ad me, non esuriet, & qui credit in me, non sitiet in eternum.* Alteram consistentem in reali participatione corporis & sanguinis. Dum ergo Sanctus Augustinus in uno loco loquitur de prima, non excludit secundam; & iterum dum alio loco loquitur de secunda

eunda, non excludit primam. Proinde Sanctus Augustinus dicendo: *Crede & manducasti*, locutus est in uno sensu, non tamen damnat alterum, qui oritur ex Institutione Christi: *Hoc est Corpus meum*.

Breviter sic objectionem explica- 2.
bis. *Crede & manducasti*, uno tantum modo Concedo, crede & manducasti, etiam altero ab ipso Salvatore instituto modo, Nego. Uterq; modus apud nos Catholicos est in usu. Primus credendo, adorando, desiderando, non tamen sumendo actualiter; & hic modus vocatur apud nos Communio Spiritualis. 2do, non tantum credendo, adorando, desiderando, sed etiam sumendo actualiter verum Sacramentum, vocaturq; actualis Communio. Hoc fundamento nixus, explicabis etiam aliud dictum Sancti Augustini Tractatu 26. *Credere in eum, hoc est manducare panem & vinum*, scilicet manducare primo modo.

3. 2da Obiectio. Dicit Augustinus: Qui manducat corde, non qui premit dente. Ergo manducatio debet fieri per fidem. Respondeo explicando: Qui manducat corde, non qui solum premit dente, Concedo hoc sensu locutum Sanctum Patrem, non verò alio quasi dixisset: Qui manducat corde, & non qui premit etiam dente. Pressit solum dente Iudas non autem corde, ideo post buccellam intravit in eum sathanas, alij tamen Apostoli non tantum corde manducârunt, sed etiam dente salubriter presserunt, & satisfecerunt voluntati Institutoris Christi, Magistri sui & Nostri.

4. 3tia Obiectio. Inveniuntur aliqui Patres scripsisse, quòd Apostoli sumpserint non idem Corpus Christi, quod occisum est. Ergo non sumpserunt realiter, sed tantum figuratè. Respondeo: Scripserint sanè, sed non Calvinistico sensu scripserunt; verum hoc sensu Catholico: non idem corpus quò ad

quò ad substantiam Nego, non idem corpus quò ad modum existendi, Concedo. Nam modus existendi in Cruce fuit divisibilis, in Eucharistia indivisibilis. In Cruce visibilis, in Eucharistia invisibilis. In Cruce situatus nimirum cum extensione partium extra partes. In Eucharistia organicus quidem, qui consistit in unione partium, ita ut inter illas aliæ & aliæ mediant v.g. Collum inter caput & pedes, sed sine extensione, ideoq; organica figura non naturaliter, sed divinitus est in Eucharistia. Ita post alios Controversistas Catholicos Pater Wittfeldius lib: 4. de Sacrament: disquisitione 3. Instructione 4. quæst: 4. in fine.

Dices: Ego hunc modum existendi 5. non capio propter ingentes difficultates. Respondeo imò. Non capis, quòd tres Personæ distinctæ sint unus DEUS in essentia? Non capis, quòd secunda Persona ejusdem essentia cum Patre

Patre & Spiritu Sancto sit incarnata, passa, & tamen nec Pater, nec Spiritus Sanctus sit incarnatus, sit passus? Non capis, quod Christus manserit in Cælo ad dexteram Patris, & tamen etiam exstiterit in terra apparens Paulo? Non capis quomodo duo corpora quanta, unum Christi, alterum januæ clausæ, per quam clausam Christus post Resurrectionem intrauit ad discipulos, potuerint esse simul? & alia multa superius citata argumento tertio n. 9. Non capis inquam quomodo ista se habeant, aut fieri potuerint; num propterea eis negas fidem?

6. Dices: Non nego, quia transcendunt captum meum. Infero. Ergo etiam non debes negare fidem Christo dicenti: *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus.* Licet modus existendi transcendat captum tuum. Si caperes, non crederes. Addo ex ijs, quæ naturaliter fiunt: Anima hominis est
tota

tota in toto corpore, & tota in qualibet parte etiam minima, si Philosophiam Christianam sequeris. Item Angelus occupans locum divisibilem, est totus in toto loco, & totus in qualibet parte loci, ut concedit sana Theologia. Capisne hoc? dicis non satis intelligo. Ergo similiter licet non capias, vel non satis intelligas de Christo, modum existendi in Eucharistia, non ideo debes eum negare.

Dices: 3^{ti}o. Si Corpus Christi ita 7. est in Eucharistia sicut anima: Quare Corpus Christi se non subtrahit ex parte fracta vel decidente? sicut anima hominis se subtrahit ex digito vel naso abscisso? Respondeo: quia anima hominis licet sit entitas indivisibilis, existit tamen in corpore naturaliter, dependenter ab integritate naturalis organizationis, quâ destructâ, anima cessat vg. in digito. Corpus Christi vero existit in Eucharistia non naturaliter, sed supernaturaliter, ex volunta-

te & Institutione DEI Omnipotentis, & quidem existit non extensive, sed penetrative, ideoq; singulis partibus specierum per quantitatem extensarum correspondet totum Corpus Christi, sive totus Christus. Et ita existentiam Christi in Eucharistia intellexit tota Ecclesia primitiva, quæ firmiter semper tenuit Corpus Christi manere etiam in divisis particulis. Nam infantibus sive innocentibus puerulis permittebat dari micas, guttas Eucharisticas; ad infirmos, vel absentes, deportari particulas; pro casu mortis, accipi domum, in viam, aliquid ex præconsecratis Eucharistiæ reliquijs, ut testatur Iustinus primo sæculo post Apostolos in Apologia secunda propè finem. Irenæus in Epist. ad Victorem Papam. Tertullianus secundo sæculo in 2. lib: ad Uxorem Infidelis cap: 5. Cyprianus in sermone de lapsis; Ambrosius in Orat: de obitu Satyri Fratris c. 7. Deniq; Chrysostomus

stomus, Hieronymus Cyrillus, & plures alij, quos citatos videre est apud Bellarminum c. 4. lib: 4. de Sacramento Eucharistiæ. Taceo praxim antiquam Græcorum, inter quos tempore Quadragesimali tantum fit Consecratio duobus diebus nimirum Sabbato & Dominico, alijs verò diebus non fit, sed communicare volentibus tantum ex præconsecratis porriguntur particulæ. Ergo tenuit Ecclesia à primordijs suis, & nunc bene tenet, non cessare Corpus Christi in particulis, sive fragmentis, licet cesset actio consecrativa. Quæ praxis & inductio Patrum superius citatorum etiam valet contra eos, qui dicunt Corpus Christi tantum adesse in sumptione sive usu, non verò extrà usum. Quomodo verò adest, utiq; non extensive? Ergo miraculose, id est, modo Omnipotenti DEO non impossibili. Satis est quòd Æterna Veritas dixerit: *Hoc est Corpus meum.* Tu quis es, ut veritatem

tatem corrigere velis, quia modum existendi non vides, vel non penetras?

8. Confirmo dicta per sequens Dilemma. Postquam Christus fregit & dixit: *Hoc est Corpus meum*, vel fuit Corpus Christi in qualibet parte fragmenti: vel non? Si non fuit? tum Christus illusisset Apostolis; dixisset enim esse Corpus, quod revera non erat; sicut si dixisset in nuptijs! *Hoc est vinum*, & mansisset aqua, utiq; illusisset? dato etiam quod dixisset hoc sensu: *Hoc significat vinum*, certè illusisset dicendo: *Hoc est vinum*. Primum verò, illusisse Apostolis, blasphemia est, quod valet contra Calvinistas. Si fuit: Ergo Apostoli verum Corpus Christi acceperunt, & quidem unus post alium. Quæro antequam primum sumeret, Corpus Christi fuitné? antequam secundus sumeret, fuitné? & sic consequenter usq; ad ultimum? Si die eis fuit: Ergo fuit ante usum & non per usum primò adductum est, quod valet

valet contra Lutheranos. Si dicas, fuit per fidem tantum, non verò secundum rem. Infero: Ergo Apostolorum fides fuit falsa; nam crediderunt esse Corpus Christi, & reverà non fuit. Si auderet Lutheranus dicere: Apostoli sumpserunt Corpus Christi simul, non successivè, non evaderet difficultatem, nam occurreret calix, ex quo non simul bibebant omnes, sed unus post alterum, consequenter debet concedere quòd Sacramentum Eucharistiæ ante usum, non verò postea in ipso usu factum sit. Bene igitur dicimus Catholici, quòd Sacramentum Corporis & Sangvinis Christi fuerit ante usum & in pluribus locis. Quomodo verò fuerit simul & in fragmento Petri, & in fragmento Andreæ, & sic consequenter, Apostoli neq; viderunt, neq; examinârunt, neq; concipere affectârunt, ut Capharnaitæ stomachabundè affectârunt, sed simpliciter crediderunt verbis Christi scientes

tes non esse impossibile apud DEUM omne verbum. Hinc bene Sanctus Cyrillus Epist: ad Calosyrium. *Insanire* dicit eos qui asserunt Eucharistiam vim suam amittere, si seruetur in alterum diem; multò magis insaniret, si quis diceret, Apostolo uno fumento suam partem, antequam alius Apostolus aliam partem sumeret, amisisse vim suam, nimirum præsentiam Corporis Christi. Nam, quòd Christus ad singulas singulorum partes dixerit repetendo, *Ly Hoc est Corpus meum*, non tantum est frivolum, sed etiam contra Evangelium. Ergo fuit ante porrectionem, & non per usum, sive sumptionem, factum est præsens.

§. IV.

Solvuntur reliquæ objectiones contra veritatem Corporis per responsiones ad dubia plura.

I. imò. Si est verum Corpus Christi in Eucharistia

Eucharistia: Quare vocatur à quibusdam etiam Patribus symbolicum Corpus? Respondeo, vocatur symbolicum ideo: quia sub signo externo scilicet speciebus continetur: non verò quasi tantum sit figura, symbolum Corporis, sine corpore.

Si dixeris: Symbolum rei, non est 2. res ipsa. Respondeo, imò. Non est res ipsa, nec potest esse. Nego. Et potest esse, ac reverà est, Concedo: Jam posui instantiam suprà: Crater aureus expositus apud aurifabrum, est signum, venalium similitum, & ipse est venalis.

Respondetur 2dò. Signum five symbolum non est ipsa res. Transeat Antecedens, nam species Eucharistiæ non sunt idem cum Corpore Christi, dicitur tamen corpus symbolicum, quòd per species tantum cognoscatur alienas, sub quibus latet. Sicut homo in actu comædiæ à vestibis vocatur homo Indicus, homo Macedo, & re-

verà homo est, licèt non sit Indus, nec Macedo; sic Corpus Christi dicitur corpus symbolicum, & reverà est corpus, licèt ipsum corpus non sit species, quæ est propriè signum sive symbolum.

Respondetur 3tiò, magis scholasticè: Est corpus symbolicum passivè, hoc est significatur, sive patitur se significari per symbolum, Concedo. Est symbolicum activè, hoc est significans aliud corpus, Nego. Patebit infra § VIII. sub numero 7.

3. 2dò. Quare dicitis esse corpus, cum sine extensione nil sit corporis juxta sententiam Sancti Augustini sic loquentis Epistolâ 57: Spatia locorum tolle corporibus, & nusquam erunt, & quia nusquam erunt, nec erunt. Respondeo, Sanctus Augustinus tantum vult non posse spatia locorum tolli à corporibus, nisi naturaliter definant esse, cum quo stat, quòd possint permanere supernaturaliter. Et quidem

dem in particulari de Corpore Christi sic scribit in Psalmum 33. concione primâ. Ferebatur Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait: *Hoc est Corpus meum. Ferebat enim Corpus in manibus suis.* En habes duplicem modum existendi, unum naturalem cum extensione quantitativa Corporis portantis in manibus seipsum, existens supernaturaliter, quia sine extensione partium: id quod ipsi Lutherani tenere debent, supposito, quod quilibet eorum in porrecta sibi parte, sumat, non partem Corporis, sed totum Corpus Christi.

3tiô. An non scandalum est, concedere Corpus Christi à fumentibus deglutiri, à muscis aut muribus in aliquo casu arrodi, imò devorari, &c. Respondeo imò. Quid tibi videtur, num scandalum? Christum à peccatoribus traditum, ligatum, tanquam latronem suspensum fuisse in Cruce? & tamen

tamen hæc omnia permiffa sunt à Patre Æterno &c.

Si ais: non decebat: cave blasphema-
re, ideoq; Christus ipse prædixit: Bea-
tus est, qui non fuerit scandalizatus
in me. Matth: II. V. 6.

Respondeo 2dò. Sive consumptio in
ventriculo sive arrosio, sive combu-
stio, non afficiunt Corpus Christi, ne-
que agunt in illud, sed solummodò af-
ficiunt species, quæ quàm citò defici-
unt Corpus Christi definit esse, substi-
tuiturq; substantiæ Corporis Christi
alia substantia, in qua natura possit o-
perationes juxta cursum suum, exer-
cere: Ita omnes Catholici Doctores.

Fundamentum est, quòd in natura-
libus, dum abest substantia univoca
proportionata effectui, vel accidentia
producant effectum, ut docet Schola
Thomistica, vel causæ æquivocæ (in-
ter quas primaria est DEUS,) ut docet
Schola alia etiam Catholica, vg. dum
duo ligna vehementer atteruntur,
pro-

producitur ignis, ut experientia docet in curru, dum rota cum axe diu luctatur sine unctiōe requisita; quisnam producit ignem, non miraculosē, sed naturaliter? Aut accidentia nimirum siccitas lignorum, vehemens attritio, aut DEUS tanquam Author naturæ, supplens defectum causæ naturalis. Hoc dum debemus admittere in naturalibus, negare non possumus, fieri etiam in Eucharistia, licet Eucharistia dicatur & reverà sit miraculum miraculorum; quia DEUS etiam in Eucharistia operatur, ut Author naturæ, (dum accidentia panis & vini ad quæ placuit ei alligare omnipotentiam suam, deficiunt) producendo juxta exigentiam naturæ subiectum substantiale, in quo recipiantur tanquam subiecto educationis accidentia, quæ deficientibus prioribus exigunt succedere naturaliter.

Dixi miraculum miraculorum; quia 5.
sicut in manna omne delectamentum
haben-

habente, fuit sapor perdicis sine perdice, atagenis, sine atagene, vitulinæ carnis sine vitulina carne &c. ita in Sacramento Eucharistiæ, sunt accidentia panis sine pane. Item sicut in fornace Babylonica fuit ignis sine combustionem, ita quantitas in Eucharistia est sine extensione. Item sicut Corpus Christi fuit penetrativè cum lapide sepulchrali, cum ostio clauso, per quod intravit post Resurrectionem suam ad discipulos, ita in Eucharistia partes Corporis sunt penetrativè simul &c. Horum omnium fundamentum est verbum DEI: *Hoc est Corpus meum*. Et quidem Corpus non aliud substantialiter, nisi quod pro vobis traditur, traditum autem fuit verum substantiale Corpus. Ergo non figura Corporis. Si enim tantum figura tradita nobis fuisset, quomodo ille, qui sumeret figuram Corporis indignè, reus foret Corporis & Sanguinis Domini, juxta Sanctum Paulum? alias etiam

am ille, qui manna (quod fuit figura Christi) sumpsisset in peccato, reus fuisset Corporis Domini.

4to. Quare Christus ultimam cænam suam vocat Commemorationem? Respondeo: non vocat purè commemorationem, sed dicit: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut habetur Lucæ 22. *℣. 19. Hoc est, sumite Corpus meum recolendo Passionem meam*, ut clarè explicat Sanctus Paulus 1. Corinth: 11. *℣. 26. Quotiescunq; enim manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Quod verò per Panem hunc sive etiam Calicem intellexerit verum Corpus, & verum Sangvinem Christi, patet ex verbis sequentibus, quibus pronuntiat reum Corporis & Sangvinis Domini, quicumq; manducaverit, vel biberit indignè. Aliud ergo est sumere verum Corpus, & verum Sangvinem, in commemorationem mortis Domini; aliud tantùm simplicem & natu-

naturalem panem sumere in commemorationem mortis Domini. innum practicatur in cæna à Christo instituta, 2dum praticari potest in cæna quotidiana domestica; quid enim vetat, ut comedens cænam domi, sibi revocet Passionem Domini, eamq; devotè recolat; num ideo erit cæna à Christo instituta, quia annectitur ei commemoratio Passionis? In sententia Calvinistarum deberet dici, ita: cum apud illos cæna Domini nil aliud sit, quàm panis in commemoratio- nem mortis Christi sumptus. Sed non ita Paulus, neq; nos Catholici.

7. 5tò. Quare non reveremini Corpus Christi sumere, siquidem Christus dixit Matth: 15. V. 17. Omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur, sed juxta vos Corpus Christi intrat in os, Ergo. Respondeo: Interrogatio tua cavillationem, ne dicam tacitam blasphemiam continere videtur, simul prodere, quàm

quàm sis inimicus Corpori Christi, quod, quia non vis agnoscere miraculose in Eucharistia existere, reputas illud esse simile alijs corporibus corruptioni obnoxium. Dico autem tibi accidentia sunt obnoxia corruptioni, utpote naturaliter quantitati inhærentia, non verò Corpus Christi supernaturaliter penetrativè, adeoq; miraculose existens. Rubus Mosaicus manebat integer, & non corrumpebatur ab igne; & quare Corpus Christi in Eucharistia non maneat integrum, absq; corruptione sui, quamdiu species, sub quibus supernaturaliter continetur, durant naturaliter?

6to. Quare Christum creditis in 8. terris esse sub speciebus panis, cum tamen ipse dixerit Matth: 26. *V. 11.* Semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habetis. Item Ioan: 16. *V. 28.* Relinquo mundum & vado ad Patrem. Respondeo: quia Christus locis citatis locutus est de præ-

præsentia viſibili, non verò de præſentia ſua inviſibili, qualis eſt in Euchariftia. Quòd verò nobiſcum ſit inviſibiliter, ipſi credere debetis, cùm Dominus ipſe dixerit Matth: 28. *ſ.* 20. Ego vobiſcum ſum omnibus diebus &c.

9. 7mò. Si eſt Chriſtus in Euchariftia, tum etiam Miniſtri ejus debent eſſe ibi, quia dicit Dominus. Ubi ego ſum, ibi & miniſter meus erit. Reſpondeo nimis petulanter hoc dicis; ideoq; non erraret, qui diceret te habere vermem, vel ut alij loquuntur ſtrepitum ſive Ravifiſium in capite. Non eſt locutus hic Chriſtus univerſaliter, aliàs Miniſtri ejus etiam in Cruce fuiſſent cum illo, & ſimul cum illo in Cælum aſcendiſſent, ſed locutus eſt de futura gloria cæleſti, in qua cum dilecto Magiſtro & Domino ſuo erant futuri.

10. 8vò. Quare dicitis Corpus Chriſti eſſe ſpiritualiter in Euchariftia, cùm

cum sit, ut asseritis, realiter? Respon-
deo, potest eidem Corpori competere
& spiritualis modus existendi & rea-
lis simul, ut colligere est ex doctrina
Sancti Pauli 1. Corinth: 15. v. 44.
*Seminatur corpus animale, surget corpus
spirituale.* Illud corpus, quod surget
spirituale, eritné etiam reale, hoc est
verè realiter existens? debes dicere ita:
Ergo potest idem corpus esse spiritua-
le & reale, spiritualiter & realiter exi-
stere. Quare ergo statuis quòd Cor-
pus Christi in Eucharistia non possit
& spiritualiter & realiter existere?
Nos Catholici Sanctum Paulum se-
quentes statuimus, quòd non tantum
possit existere, sed etiam quòd actu
realiter & substantialiter existat, quia
Christus dixit esse idem Corpus cum
eo, quod tradetur sive cum tradendo;
tradendum verò actu realiter ac sub-
stantialiter erat existens. Ergo eti-
am in ultima cæna sub distributis in-
ter Apostolos fragmentis erat actu,
K
reali-

realiter & substantialiter existens. Spiritualem modum existendi conceditis, nimirum per fidem; nos plùs requirimus; nimirum ut non tantùm per fidem, sed etiam propter qualitates supernaturales, (quales sunt: Quantitas sine extensione, Indivisibilitas, penetratio partium, totalitas in quolibet fragmento, causalitas gratiæ, &c.) credatur existere spiritualiter.

- II. 9nò. Quare tantopere urgetis Corpus realiter existens, cùm Christus dixerit Ioan: 6. *¶* 64. Spiritus est qui vivificat, corpus autem non prodest quidquam. Respondeo, Christus locutus est ad Capharnaitas, putantes quòd eis oblaturus esset Corpus suum carnali modo adinstar vitulinæ sive bubulæ dentibus lacerandum, masticandum & conterendum, utq; ipso rum crassum errorem corrigeret, subiunxit: Spiritus est, qui vivificat caro autem non prodest quidquam; significan

significans quòd Capharnaitarum conceptus nil valerent de modo carnaliter (ut paulò ante dixi) sumendo. Accedit quòd crassi Capharnaitæ non crediderint Corpus Christi esse cum persona Divina conjunctum, sed tantum simplicem hominis carnem, ideoque illis ob defectum fidei innuit, quòd talis caro qualem sibi imaginabantur, nil prodesset. Absit verò ab omni Christiano vel cogitare, quòd Caro Christi unita cum Divinitate non proficit quidquam, cum sit pretium salutis nostræ, & Amoris Divini erga genus humanum.

S V.

Post Quare Adversariorum, instituitur Quare Catholicum?

Imò. Quare vos Domini deserto i. unanimi totius Ecclesiæ primitivæ sensu arripuistis hæresim Berengarij, cum

cum tamen eam ipse postea damnaverit dicendo. Ego Berengarius anathematizo eam hæresim, ut testatur Lantfrancus in libro de Corpore Domini.

Dicetis: quia Calvinus eam confirmavit. Sed quæritur?

2. 2dò. Quare non potius acceptatis ea, quæ sic sonant apud Calvinum lib: 4. Instit: c. 17. § VII: Nihil restat, nisi ut in ejus mysterij admirationem prorumpam, cui nec mens plañe cogitando, nec lingua explicando par esse potest. Item infra § X. Et si autem incredibile videtur in tanta locorum distantia penetrare ad nos Christi Carnem, ut nobis sit in cibum meminerimus quantum supra sensu omnes nostros emineat arcana Spiritus Sancti virtus, & quàm stultum sit ejus immensitatem nostro modo vellemetiri. Quod ergo mens nostra non comprehendit, concipiat fides. Item § III. lib: 4. c. 17. Sunt, qui manducant

vere Christi Carnem & Sangvinem
ejus bibere, uno verbo definiunt, nihil
aliud esse, quàm in ipsum Christum
credere, sed mihi expressius quiddam
ac sublimius videtur voluisse docere
Christum in præclara illa concione;
ubi Carnis suæ manducationem nobis
commendat. Et in libello de Cæna
Domini. Necesse est, nos in cæna ve-
rè Corpus & Sangvinem recipere.
Iterum inferiùs: Intelligimus Chri-
stum nobis in cæna veram propriam-
què Corporis & Sangvinis substanti-
am donare. Clarè item loquitur in 1.
ad Corinth: 11. Concludo realiter, ut
vulgò loquuntur, nobis in cæna dari
Corpus Christi. Et iterum lib: 4. In-
stit: c. 17. § 32. In cæna jubet me
sub symbolo panis ac vini Corpus &
Sangvinem suum sumere, manduca-
re & bibere. Nihil dubito, quin & i-
pse verè porrigat, & ego recipiam.
Calvinum sequitur Plessius lib: 4. de
Eucharistia. Dum Sacra Cæna ex
K3 præ-

præscripto Christi celebratur, Christum realiter ac substantialiter recipimus.

Sed dicitis: In alijs locis Calvinus noster & Plessæus locuti sunt contrarium. Infero: Ergo fuerunt homines sibi non constantes.

3. 3tio. Quare ergo eos sequimini. Si fortè responderetis: reliquerunt nobis liberum sentire utrumque; absit, ut credam vobis non occurrere, quòd duo contradictoria de eadem re: Est, & non Est, sit impossibile esse vera.
4. Verba Calvini ideo citavi, ut in promptu habeas Catholice pro te arma contra Calvinistas, qui se mirè solent torquere in hac materia, & nescire, quid determinatè credant: id quod adscribendum non tam simpliciter pro & contra loquentibus: adeoq; verba Christi ejusq; Sacram Cœnam in opiniones prostermentibus, circa esse corporis substantialiter, realiter, & non

non esse corporis substantialiter, sed tantum figuraliter.

Non malè etiam defensionem Ca- 5.
tholicæ veritatis de vera reali præ-
sentia Corporis Christi instituet ille,
qui dixerit: Quid mihi cum vestra fi-
gura tantum, siquidem hæresis Ico-
nomachorum, & postea Berengarij fu-
it, ut testatur Coccius tom: 2. lib: 6.
art: 1. de Eucharistia. Cur eam re-
novatis?

§. VI.

*Manetné Panis post Consecra-
tionem in Eucharistia?*

Respondeo, non manet: Est contra 1.
Lutheranos, qui docent manere pa-
nem; adeoq; dicunt esse quidem Cor-
pus Christi in Eucharistia, sed cum
pane, in pane, sub pane, vocaturq; eo-
rum doctrina Impanatio.

Probatur imò, quod non: nam ver-
ba Christi: *Hoc est Corpus meum*, vel
K4
habe-

haberent hunc sensum: Hoc, id est panis, est Corpus Christi, vel alium? non imum; quia ad hoc ut unum de altero affirmetur, requiritur vel identitas inter subiectum & prædicatum, vel unio? Identitas inter panem & Corpus Christi non est: nam panis & Corpus Christi manent entia distincta. Ergo dici non potest panis est Corpus Christi, sicut dici non potest; Equus est Aquila, aut Aquila est Equus. Unio etiam non est: nam unio datur inter entia incompleta, vel etiam inter accidentia cum subiecto. Panis & Corpus Christi non sunt entia incompleta, sed ex utraq; parte corpora completa, cum & panis habeat suam formam, & Corpus Christi, suam; adeoque quodvis sit compositum ex materia & forma. Non potest etiam dici, quod inter Panem & Corpus Christi intercedat unio accidentalis, qualis est inter albedinem & subiectum, quod dicitur & de facto est album.

bum. Nam nec Panis est accidens, nec Corpus Christi est accidens.

Si quis diceret: Est inter panem & 2. Corpus Christi unio hypostatica: ineptè diceret, nam unio hypostatica dicitur ab Hypostasi, hoc est à Personalitate VERBI, cum qua unitur Humanitas. Atqui nec panis, nec Corpus Christi est Personalitas VERBI. Ergo non uniuntur hypostaticè, consequenter inter panem & Corpus Christi non est unio personalis VERBI. Quòd panis non sit hypostasis est clarum, quòd Corpus Christi non sit hypostasis etiam patet. Nam dici non potest Corpus Christi est idem quod Personalitas VERBI sed tantum: Corpus Christi est unitum cum Personalitate VERBI; unio verò Corporis Christi cum Personalitate VERBI non est unio cum pane: aliàs sicut Humanitas Christi propter unionem hypostaticam assumpta est in Cælum, etiam panis triticeus in ultima cæna datus debuit-

debuisset assumi in Cælum: juxta illam notissimam Sanctorum Patrum & totius Christianitatis, amorem DEI, laudantis deprædicationem: Quod DEUS semel assumpsit, nunquam dimisit.

3. Si diceret alius: Corpus Christi & panis uniuntur in Eucharistia per summam conjunctionem sive penetrationis, sive intimæ præsentia; etiam ineptè diceret: nam licet equus & bos loco conjungerentur intimè, non foret tamen verum dicere: Equus est bos. Sicut quamvis Christus resurgens intimè penetravit lapidem monumenti, postea fores claudas ad discipulos, non fuit tamen verum dicere: Christus est Lapis monumenti, Christus est Porta ad discipulos congregatos. Si fortè negarentur exempla adducta de lapide sepulchrali aut janua, adduc camelum, quem Christus non negat posse transire per foramen acus; utiq; tunc camelus esset intimè præsens

sens acui? essetne verum dicere? Hoc, id est acus, est camelus, aut è contrà camelus est acus? debes dicere, quòd non: adduc item àerem, qui est in pane; sub pane, cum pane, adduc liquorem à pane imbibitum, qui etiam est in pane, cum pane, & sub pane, dicessetne verè? àër est panis, liquor imbibitus est panis? Non: Ergo conjunctio sive naturalis, sive supernaturalis (licèt intima) non salvat sententiam Lutheranam. Huc pertinet ferrum ignitum, quod occupatur ab igne, estne verum dicere. Ignis est ferrum, aut ferrum est ignis? Utiq; non? Ergo conjunctio intima non juvat Lutheranos.

Si diceret 3tius: Est unio Sacra- 4. mentalis inter panem & Corpus Christi. Respondendum foret: Unio Sacramentalis vel efficeret, ut Corpus Christi & Panis cessarent esse res disparatæ vel non? Si efficeret, jam non essent duæ, sed una res, quod est con-

tra vos, qui dicitis esse panem & corpus. Si non efficeret, ut duo disparata sint una eademq; res. Ergo manerent disparata. Quomodo ergo unum de altero, sine identitate prædicari posset verè? Pono instantiam de Anima & Christo: licet anima sit intima corpori, non potest tamen dici anima est corpus, vel corpus est anima; licet in Christo Hypostasis Divina sit intima Humanitati, non potest tamen verè dici: Hypostasis sive Personalitas Divina est Humanitas. Quare? quia & Humanitas & Persona Divina sunt & manent entitates distinctæ.

5. Dices imò. Verum esse confitemur de Christo: Hic Homo est DEUS, Hic DEUS est Homo. Ergo etiam necesse est, ut admittamus hanc propositionem: Hic Panis est Corpus Christi. Respondeo cum Bellarmino. Concedo Antecedens, Nego consequentiam. Disparitas est, quia in prima propositione: Hic Homo est DEUS, tam subje-

subjectum, quam prædicatum pro eadem persona supponit, nimirum pro Personalitate Divina unita Humanitati: at in ista propositione: Hic panis est Corpus Christi, pro diversis supponunt subjectum & prædicatum. Subjectum enim supponit pro pane, prædicatum verò pro Corpore Christi. Non igitur est vera propositio, in qua subjectum supponit pro pane, prædicatum autem pro Corpore Christi; panis enim & Corpus Christi sunt res diversissimæ.

Dices 2dò. Admittitis Catholici 6. hanc propositionem: Hoc album est Corpus Christi. Ergo etiam debetis admittere: Hic Panis est Corpus Christi. Respondeo, Nego Antecedens. Nam hoc album ante Consecrationem supponit pro pane, post Consecrationem non supponit pro pane: quia panis post Consecrationem non est: nec supponit pro Corpore Christi, nam Corpus Christi non est subjectum illorum

rum accidentium, sed supponit pro quantitate remanente, quæ est subiectum reliquorum accidentium; porro illa quantitas alba vel rotunda non est Corpus Christi, adeòq; Ly hoc album non designat Corpus Christi, sed accidentia sive quantitatem cum accidentibus.

7. Dices 3tiò. Saltem vulgariter potest dici: Hic Panis est Corpus Christi; sicut vulgariter dicimus de vase vini: Hoc est vinum. Respondeo, potest dici vulgariter verè, & in rigore secundum exigentiam rei; Nego? Nam vas ipsum, non est vinum. Potest dici denominativè, non secundum rigorem, sive exigentiam rei, Concedo. Et tales denominationes plures inveniri possunt, ut si dicatur de marsupio continente pecuniam, ecce habes pecuniam; de fascijs infantem involventibus, ecce est infans; neq; tamen marsupium est pecunia, neq; fasciæ sunt infans. Uno verbo vulgariter dicta, non

non possunt applicari revelatè dictis, nisi denominativè, sicut nos Catholici dicimus esse in Eucharistia denominativè panem, hoc est, qui fuit ante Consecrationem, non autem qui est, cum nullus post Consecrationem sit panis. Nam neq; de vase evacuato dicimus: Hoc est vinum; neq; de marsupio evacuato dicimus: Hoc est pecunia, sed pronomen Hoc determinat id, quod est vinum, aut pecunia, non autem id, quod neq; est vinum, neq; pecunia. Sic etiam tenens panem, cum dicit verè legitimè consecratus Sacerdos: (*Hoc est Corpus meum*) Ly Hoc non designat aut determinat aliud quàm quod est Corpus Christi. Ergo non panem. Recole superiùs dicta, de sermone operativo, à Sancto Ambrosio c. 3. § 2. argumento 3. n. 8.

Dices 4tò. Cum apud DEUM non sit impossibile omne verbum, quare DEUS non potest creare talem unionem sacramentalem, quæ uniat panem

nem cum Corpore Christi, ut possit dici: Panis est Corpus Christi. Respondi jam supra. Respondeo tamen hic 2do quidquid sit de possibili, vel impossibili, nobis convenit inquirere, quid conformiter ad fidem nostram sit in re, live actu? Et

9. Dicendum non unio cum pane, non intima præsencia faciunt Corpus Christi esse præsens in Eucharistia, sed omnipotentia Verbi, ut inquit Cyprianus, & quidem per mutationem Panis in Corpus Christi, ita ut desinat panis, & incipiat esse Corpus Christi, duretq; sub speciebus panis, quamdiu ipsæ species durant. Audiamus ipsum Cyprianum loquentem sic, sermone de Cæna Domini (vixit Cyprianus circa Annum Christi 250.) *Panis iste, quem discipulis Dominus porrigebat, non effigies sed naturâ mutatus, omnipotentia Verbi factus est Caro.*

Audiamus Cyrillum Hierosolymitanum circa Annum Christi 370. Catechisti

chesi 3. Myſtagogicâ: Panis Eucharistiae poſt Spiritûs Sancti invocationem non amplius eſt panis communis, ſed eſt Corpus Chriſti. Et Catecheſi 4. Aquam aliquando mutavit in vinum, quod eſt Sangvini propinquum in Cana Galilæe ſolâ voluntate: & non erit dignus, cui credamus, quòd vinum in Sangvinem transmutârit? Paulò poſt: Quare cum omni certitudine Corpus & Sangvinem Chriſti ſumamus! nam ſub ſpecie panis, datur tibi Corpus, & ſub ſpecie vini datur Sangvis. Iterum inferiùs: Hoc ſciens & pro certiffimo habens, panem hunc, qui videtur à nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat, ſed eſſe Corpus Chriſti, & vinum, quod à nobis conſpicitur, tametſi ſenſui guſtûs, vinum eſſe videatur, non tamen vinum, ſed Sangvinem eſſe Chriſti. Clarè item Sanctus Gregorius Nyſſenus Orat: Catecheticâ c. 37. Rectè nunc quoq; credo DEI verbo ſanctificatum panem in DEI verbi Corpus transmutari. Contra eos verò, qui dicunt Corpus io.

L

Chri-

Christi tantum in usu esse audi Cyril-
lum Alexandrinum circa Annum
430. clamantem Epist: ad Calosyri-
um: *Non dubites, an hoc verum sit, eo
manifestè dicente: Hoc est Corpus meum,
sed potiùs suscipe verba Salvatoris in fide,
cùm enim veritas sit, non mentitur. Insa-
niunt igitur dicentes, mysticam benedictio-
nem à sanctificatione cessare, siquæ reliquæ
remanserint ejus, in diem sequentem: non
enim mutabitur Sacrosanctum Corpus
Christi, sed veritas benedictionis, & vivi-
ficativa gratia jugis in eo est. Paulò post:
Influit oblati vita vitæ, convertens eam
in veritatem propriæ carnis, ut Corpus vi-
tæ, quasi quoddam semen vivificativum
inveniat in nobis. Eundem sensum de
veritate Corporis Christi in Eucharis-
tia tenuerunt Chrysostomus, Hiero-
nymus, & cæteri tam Patres quàm
Scriptores antiqui, adeoq; una omni-
um fides fuit, esse Corpus Christi ve-
rum in Eucharistia non aliter, quam
per transmutationem, sive transub-
stantiationem*

stantiationem. Hinc Augustinus in sermone, quem citat Beda in cap: 10. prioris ad Corinth: *Non omnis panis, sed accipiens benedictionem Christi, fit Corpus Christi.* Quæro: quomodo fit, si nulla mutatio interveniat? Lege sermonem ejusdem Augustini de verbis Domini, invenies: Dixi vobis &c. ubi clare dicit ante Consecrationem esse panem, post Consecrationem non esse; dici tamen panem supersubstantialem, qui animæ nostræ substantiam fulcit. Quod doctrina nostra, quam defendimus Catholici de veritate Corporis Christi cum transubstantiatione panis in Corpus, & vini in Sanguinem Christi, fuerit toti primitivæ Ecclesiæ communis, confirmat Concilium Tridentinum sess: 13. can: 3. his verbis: *Semper hæc fides in Ecclesia DEI fuit, statim post Consecrationem, verum Domini nostri Corpus, verumq; ejus Sanguinem sub panis & vini specie, unâ cum ipsius anima & Divinitate existere.* Sed

La

Corpus

Corpus quidem sub specie panis, & Sangui-
nem sub specie vini ex vi verborum. Ipsum
autem Corpus sub specie vini & Sangui-
nem sub specie panis animamq³ sub utraq³,
vi naturalis illius connexionis, & concomi-
tantia; quâ partes Christi Domini, qui jam
ex mortuis resurrexit, & amplius non mo-
ritur, inter se copulantur: Divinitatem
porrò propter admirabilem illam ejus cum
Corpore & Anima hypostaticam unionem.

§ VII.

*Adhuc interrogationes aliquæ
tanquam tacite objectiones
solvuntur.*

- I. ima. Quare Eucharistia interdum
vocatur panis, si in illa nullus est pa-
nis? Respondeo, vocatur panis deno-
minativè, quia fuit; non autem voca-
tur panis formaliter? Sicut cæci vi-
dent, claudi ambulant, hoc est, vident,
qui fuerunt cæci; ambulant, qui fue-
runt claudi. Sic de Sacra Eucharistia
fano

sano sensu dici potest: Edite panem, hoc est, qui fuit panis.

Respondeo 2dò, vocatur panis propter apparentiam, sive accidentia panis; qui modus appellandi etiam in Scriptura usitatus est: nam Sancto Paulo apparuit Angelus, & quia in forma seu figura Macedonis, vocatur vir Macedo. Actor: 16. V. 9. Quòd fuerit Angelus sentit Beza contra Heshusium Dialog: 7. & reverà etiam alibi inveniuntur Angeli à forma exteriore appellati vel viri, vel iuvenes, licèt tales non fuerint, ut Genes: c. 18. V. 2. apparuerunt tres viri, quos viros Sanctus Paulus Hebr: 13. V. 2. vocat Angelos.

2da. Quare aliqui Sancti Patres dicunt manere substantiam post Consecrationem? Respondeo: Si dicunt; intelligunt substantiam non in rigore Philosophico, sed latiore modo, nimirum: sumendo sive substantiam, sive naturam pro qualitatibus: sicut dum

dicitur populariter: Natura hujus herbæ est magis calida, quàm natura alterius herbæ, utiq; qualitates intelliguntur, quæ admittunt magis aut minus? non verò substantiæ, quæ magis & minus non admittunt?

3. 3tia. Quare non asseritur Corpus Christi in Eucharistia adesse per ubi-quitatem? Respondeo imò, quia juxta Dominos Lutheranos, Christus non fuit ubiq; præsens, nisi post Ascensionem. Ergo ante Ascensionem non fuit præsens in Eucharistia Apostolis data: vel si fuit præsens in Eucharistia Apostolis data, non potuit esse præsens per ubi-quitatem, quam nondum habuit, sed post Ascensionem prius erat acquisiturus. Respondeo 2dò. Quòd ubiq; est, non potest moveri de loco in locum, quomodo enim moveretur ad locum? cùm jam esset in loco per ubi-quitatem, antequam moveretur, & perveniret ad illum locum: consequenter Minister distribuens, non distr.

distribueret Corpus Christi, sed nudas Hostias: siquidem Hostiæ, quæ deferrentur ex manu Ministri in ora & stomachos communicantium, non deferrent secum Corpus Christi; aut si deferrent Corpus Christi, quod jam esset ubique, moveretur de loco ad locum, scilicet à loco unius communicantis ad locum 2di, 3tij, consequenter millesimi. Accedit quòd Corpus Christi (juxta Lutheranorum opinionem) non sit præsens, nisi in usu Sacramenti, hoc est, non nisi tunc, quando sumitur. Ergo extra usum non est, si non est extra usum, Ergo non est ubiq; præsens. Adverte Benigne Lector Catholice, quomodo non sequentes Ecclesiam Catholicam seipsos jugulent.

4ta. Quare alia Sacramenta sunt 4. tantum in usu, Sacramentum Eucharistiæ autem nimirum Corpus Christi est etiam extra usum? Respondeo cum Bellarmino, quia licèt omnia Sacramenta sunt ejusdem generis in ra-

tione Sacramenti, non sunt tamen ejusdem speciei. Sicut Homo & Bos sunt ejusdem generis in ratione Animalis, non sunt tamen ejusdem speciei, sed differunt inter se, & quidem specie. Quæris? in quo convenit Eucharistia cum cæteris Sacramentis vg. cum Baptismo, in quo differt? Respondeo: Convenit in his: sicut Baptismus est signum sensibile, & causa internæ atq; insensibilis gratiæ; sic Eucharistia: sicut Baptismus fit à DEO per Ministrum, idq; ritu & cæremoniâ à DEO institutâ: ita Eucharistia. Sicut elementum & verbum concurrunt ad Baptismum: ita & ad Eucharistiam. Differt verò in his: quòd Baptismus non sit Sacramentum permanens, nam licet aqua sit res permanens, non dicitur tamen aqua est Baptismus, sed actualis ablutio vocatur Sacramentum Baptismi, quod idem est, ac lavacrum aquæ in verbo vitæ Ephes: 5. sive lavacrum regenerationis

rationis ad Titum 3. Eucharistia verò est Sacramentum permanens, consistens post Consecrationem in Corpore Christi præsente sub speciebus panis, non verò consistens in actionibus his v.g. Manducatione, vel fractione, vel distributione, nam nulla actio ex his est Sacramentum, aliàs ipse manducans, vel frangens, vel distribuens, sibi conficeret Sacramentum; quia poneret actionem talem, in qua consisteret Sacramentum. Id quod concedere foret ridiculum, sequeretur enim quemlibet communicantem sibi esse Ministrum Sacramenti, ponendo talem actionem, in qua consisteret Sacramentum.

Dices Eucharistia non potest esse sine 5.
ne Consecratione, quæ consistit in prolatione verborum (Hoc est Corpus meum) Ergo esse Eucharistiæ consistit in actione nimirum in prolatione verborum, quæ est actio. Respondeo imò retorquendo: Effectus non potest esse

esse sine causa, siue actione sui productiva. Ergo effectus consistit in causa, siue actione productiva tanquam aliquo constitutivo. Item homo non potest esse sine DEO, Ergo DEUS est constitutivum hominis, quis bonus Philosophus ista concederet? Respondeo 2dò, Eucharistia non potest esse sine Consecratione tanquam principio efficiente Eucharistiam. Concedo: tanquam parte constituyente Eucharistiam, Nego.

Fundamentum hujus distinctionis lege in Bellarmino lib: 4. de Eucharistia c. 3. lit: D. sic discurrente: Neq; obstat, quòd non maneat in Sacramento hoc (nimirum Eucharistiæ) jam confecto, elementum id est panis triticeus, neq; verbum: nam elementum & verbum requiruntur ad Sacramenti effectiõnem, & ideo in his Sacramentis, quæ in actione consistunt, & quorum idem est fieri & esse, Elementum & verbum sunt principia tum effectiõnis

fectionis, tum essentiae ipsius Sacramenti. At in Sacramento Eucharistiae, inquit, aliud est fieri, aliud esse; principia illa concurrunt propriè ad Sacramenti effectum: in ipsa autem re effecta manent, sed alio modo: nam elementum manet quoad externas species, & verbum manet quoad virtutem. Hucusq; Bellarminus: additq; pro aliqua elucidatione instantiam de mitione Elementorum in qua manent elementa, sed alterata, & secundum multos, manent solum quoad virtutem, non quoad substantiam.

Si peteret aliquis, quid sit verbum 6. manere quoad virtutem? posses respondere: Est ex institutione Christi produxisse effectum, quem debuit sacramentaliter producere.

§. VIII.

Quid respondendum à Catholicis ad sequentes variorum quæstiones de Eucharistia?

imò. Docemus quòd in Eucharistia non sit substantia panis triticei, sed desiêrit;

1. Desiisse, estné idem quod annihilatam esse? Quod enim desinit, de eo verum est dicere: Fuit, nunc nihil est, nullum est, nusquam est. Respondeo: Substantia panis desinendo non potest dici annihilata, quia quamvis post defitionem nihil sit panis, tamen id, in quod panis conversus est, non est nihil, nec nullum, nec nusquam. An-nihilari quippe non dicitur, quod manet nihil in se, sed quod terminatur in nihil, ita ut terminus actionis, vi ejus res desinit esse, nihil sit, alioqui aqua, quæ à Domino versa est in vinum, annihilata fuisset, nam post conversionem nil fuit, nulla fuit, & nusquam fuit. Uno verbo: tum aliquid in rigore annihilatur, quando vi actionis supervenientis ita res desinit, ut nil ei succedat, hoc est, ut ejus deficio terminetur ad nihilum.

Cùm

Cùm ergo substantiæ panis vi ver- 2.
borum Christi succedat substantia
Corporis Christi in Eucharistia, non
debet dici, quòd substantia panis an-
nihiletur. Ita doctissimus Cardinalis
Bellarminus lib: 3. de Eucharistia c.
24. sub lit: A & B fol: 774. ubi etiam
rem illustrat instantiâ naturali de ci-
bo, qui desinit esse, nec tamen dici-
tur annihilari, quia nimirum non desi-
nit in nihil, sed in carnem humanam.

Quid igitur de Eucharistia dici de- 3.
bet, si non dicendum, quòd substantia
panis annihilatur? Respondeo dicen-
dum, quòd substantia panis converta-
tur in Corpus Christi. Ita Concilium
Tridentinum: Verba Concilij sunt
sessione 13. de Eucharistia c. 4. *Sancta
hec Synodus declarat per Consecrationem
panis & vini, conversionem fieri totius sub-
stantiæ panis, in substantiam Corporis Chri-
sti, & totius substantiæ vini, in substanti-
am Sangvinis ejus, quæ conversio conveni-
enter & propriè à Sancta Catholica Eccle-*

ja Transubstantiatio est appellata.

4. Dixi supra, n. 2. Cum ergo substantiæ panis vi verborum Christi succedat substantia Corporis, ut advertas ad conversionem non plùs requiri quàm desitionem substantiæ unius, & successionem alterius, sive hæc altera, quæ succedit, simpliciter producat, aut tantùm reproducatur, sive adducatur, sive alio modo fiat. In nuptijs, in quibus Christus convertit aquam in vinum, fuit conversio per desitionem aquæ, & successionem vini, quod non præfuit, ideoq; productum dici meretur. In cæna ultima fuit conversio per desitionem panis, & successionem Corporis Christi quod præexistebat, ideoq; à Cardinal: Bellarm: adductum conceditur. Sunt tamen alij recentiores, qui volunt potius reproducum debere dici, eò quòd aliqui Sancti Patres dixerint de Christo, ut Sanctus Cyprianus: Qui usq; hodie verissimum ac sanctissimum Corpus suum

suum creat, ac pie sumentibus dividit, serm: de Cæna Domini. Et Augustinus capitulo: Utrum sub figura? De Consecratione dist: 2. ait: per Spiritum Sanctum creari, & ex substantia panis effici Corpus Christi, &c. Sed cum hoc ex fide utriq; parti certum sit, quod vi verborum efficiatur Corpus Christi, relinquamus taleitatem, an per adductionem, an per reproductionem perficiatur conversio? Theologis Scholasticis pro materia disputationis. Sicut, licet certum sit per fidem, quod VERBUM Divinum sit unitum Humanitati, disputant tamen Theologi, an unio illa, quâ unitur VERBUM Humanitati, sit realiter modaliter distincta, an verò non distincta? disputant, inquam, quia non habetur decisio Ecclesiæ de modo realiter modaliter distincto, nec de modo indistincto.

Citatus Cardinalis adhuc alium modum conversionis adducit; nimirum
posse 5.

posse fieri Divinâ virtute, ut duo corpora æqualia se penetrent, & unum eâdem virtute Divinâ totaliter vertatur in aliud, tum vi conversionis non produceretur, neq; reproduceretur, neq; adduceretur terminus ad quem, sed tantum conservaretur, dicereturq; conversio conservativa; nam cum non possint naturaliter duo corpora esse simul, casu quo DEUS unum interimeret, & alterum naturaliter ibi servaret, diceretur unum in alterum converti ex eo, quod unum desineret esse, & alterum permaneret in esse. Hucusq; Cardinalis Bellarminus. Sed talis conversio in Eucharistia non est, ut clarè patet examinanti, siquidem nulla penetratio præcessit. Adduxit tamen talem conversionem prædictus Cardinalis, ut illustraret productionem, quæ solet fieri in conversione naturali, reproductionem sive etiam adductionem de quibus controvertunt Theologi. Tu Catholice Lector si vis
esse

esse Catholicus, tene in Eucharistia esse verè realiter & substantialiter Corpus Christi, sive illud adsit per adductionem, sive per reproductionem, sicut credis, quòd VERBUM Divinum sit Caro factum, sive per unionem distinctam (quæ est communis sententia,) sive per indistinctam.

2do. Sæpe apud nos Catholicos 6. Corpus Christi vocatur Sacramentum: hoc quomodo intelligendum? Respondeo sic, quòd Corpus Christi tanquam pars sumatur pro toto qualiter etiam de Baptismo dici solet: Baptismus est ablutio, sicut tamen Baptismus non consistit in sola ablutione, ita sciendum quod Eucharistiæ Sacramentum, ut Sacramentum est, non consistat in solo Corpore, sed in speciebus simul & Corpore ac Sangvine Christi tanquam partibus intrinsicè constituentibus; prout docent Alanus, Cajetanus, Suarez, Vasquez, & passim recentiores. Ratio est, quia

Canon Hoc est, de Consecratione dist:
 2. sic loquitur: Hoc est, quòd dici-
 mus, sacrificium scilicet Ecclesiæ duo-
 bus constare, visibili Elementorum
 specie, & invisibili Domini Nostri IESU
 Christi Carne & Sangvine: Sacra-
 mento & re Sacramenti, id est Cor-
 pore Christi, sicut Persona Christi
 constat DEO & Homine, subsume: at-
 qui Persona Christi constituitur in-
 trinsicè ex DEO & Homine, sive est
 intrinsicè DEUS & Homo. Ergo si-
 militer Sacramentum Eucharistiæ
 constituitur ex speciebus, & Corpore,
 ac Sangvine Christi; consequenter ag-
 gregato, & non speciebus, aut Corpo-
 ri seorsim, propriè convenit esse si-
 gnum sensibile sanctificans animam
 per modum cibi & potùs spiritualis
 nam per Corpus est sanctificans nutri-
 triens animam, per species verò est
 sensibile.

7. 3tiò. Innocentius III. Papa in Capitulo
 tulo *Cum Marthe* de celebratione
 Missæ

Missarum distinguit in Eucharistia, videlicet Sacramentum tantum, rem tantum, & rem ac Sacramentum simul, dicitq; species esse Sacramentum: quomodo ista Catholicè intelligenda? Respondeo sic: Pontifex sumit hoc Sacramentum præcise pro eo, quod significat rem sacram, & non significatur, & sic sumendo, verum est, quod solæ species sint Sacramentum tantum, quia significant rem sacram, nimirum Corpus & Sanguinem Christi, & non significantur ipsæ. Gratia autem est res tantum quia significatur, & non significat. Corpus & Sanguis Christi sunt simul res & Sacramentum, quia significant, & significantur. Significantur enim per species, & significant unitatem fidelium & spiritualem refectionem animæ per gratiam sanctificantem. Ita post multos Theologos supplementum posthumum Platelij à grato discipulo concinnatum & editum parte 5. num:

279. & 280. pergit ibidem: Ex eo autem quod Corpus Christi sit res Sacramenti, non rectè inferitur quod non sit pars Sacramenti, utruq; enim ei convenit diverso respectu; est quippe res respectu specierum, quia per illas significatur; est autem pars Sacramenti respectu gratiæ quam significat, & operatur. Itaq; quando audis vel legis Corpus Christi contineri in Sacramento, intellige tantumquam partem in toto, qualiter anima continetur in homine; vel dicito incomplete sumi. Ly Sacramentum dum asseritur Corpus Christi contineri in Sacramento, sicut dici posset Hominem incomplete sumi, si diceretur in homine contineri animam.

8. 4to. Christus dixit Luc: 24. *¶* 3. *¶* 5. Palpate & videte quia Spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere. Ergo si Corpus Christi Eucharistia nec videri, nec palpari potest, aut Spiritus est, aut præse-

non est: Quid dicendum foret Hæretico hoc modo argumentanti: Responde imò. Hoc argumentum jugulat teipsum sive Lutheranus, sive Calvinista sis, nam audeo dicere cætum tuum fuisse ante Lutheri & Calvini tempora: Si fuit: aut Spiritus fuit, aut absolute non fuit in rerum natura quia nemo illum cætum vidit, nemo palpavit; cùm tamen aliorum Hæreticorum cætus, quamvis parvo numero latentes, & visi fuerint, & palpati à Scriptoribus antiquis. Responde 2dò. Bonum argumentum positivum: Palpari potest, videri potest, Ergo est corpus præsens seu subiectum quantitativum; non item negativum: non potest palpari, non potest videri, Ergo non est præsens. Nam nego consequentiam. Potest enim esse ita tectum, ut non videatur, & tamen sit præsens: possunt etiam species impediri à DEO, sicut creduntur impeditiæ fuisse, dum Christus esset in medio Iudæorum

dæorum ducentium Dominum, ut eum præcipitarent. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Ecce fuit præfens, quia transiens, non tamen agnitus à malevolis, nec palpatas per retractionem ad præcipitium: De discipulis in Emaus etiam dicitur Luc: 24. *V. 16. Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Quid ergo mirum, quod Christi Corpus in Eucharistia non videamus, cum ibi miraculose sub speciebus panis lateat: absurdissimum verò sit dicere non esse Corpus, dum Christus affirmat esse. Multa sunt etiam naturaliter, quæ non videmus, & tamen reverà sunt; non vides calorem, & tamen est. Non vides nec palpas àërem, & tamen àer est. Certius est id, quod DEUS dicit esse, quàm quod oculus videt. Oculus Apostolorum non vidit Humanitatem Christi cum VERBO Divino esse unitam, & tamen fuit unita, ideoq; Christum non tantum Hominem, sed etiam
am

am DEUM esse crediderunt. Myſteria Chriſtiana non oculis, non manibus menſurari debent, ſed fide, quæ fallere non poteſt, dum DEUS dicit aliquid eſſe, licet nec intellectus humanus, nec ſenſus illud comprehendere poſſit.

5tô. Poſſetne dici de Euchariftia à 9. legitime ordinato Sacerdote confeſta: Ecce Chriſtus adeſt? Reſpondeo: poſſe, imò debet dici, ſicut nos Catholici profiteſtimur: *Ecce Agnus DEI, ecce qui tollit peccata mundi!* Quare ergo Chriſtus dicit Matth: 24. V. 23. *Si quis vobis dixerit: Ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere.* Reſpondeo, Æterna Sapientia prævidit ſurrecturos Pſeudochriſtos & Pſeudoprophetas ſeu Impoſtores, qui ſe Chriſtum aut Prophetam eſſent, jactaturi doctrinas Eccleſiæ, columnæ & firmamento veritatis contrarias, ſparſuri; ideo monet ſuos, ne mendacia talium audiant; de veris Apoſtolicis viris autem habentibus

M4

bentibus successionem & doctrinæ, & vocationis Apostolicæ nil simile intellectum voluit. Proinde quando hi de Eucharistia dicunt: Ecce hic est Christus, non mentiuntur; mentiuntur verò illi, qui nec legitimam successionem, nec Apostolicam vocationem probare possunt.

10. 6tò. Dicit Concilium Florentinum in Decreto de Sacramentis: Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cuius materia est panis triticeus: Quomodo intelligendum panem triticeum esse materiam huius Sacramenti? Respondeo hoc modo: panis triticeus est materia remota & transiens: sive est materia ex qua fit Sacramentum; ita ut nil fiat, si adhibeatur non panis triticeus ad Consecrationem.

11. 7mò. Estne tropica hæc locutio? Hic est calix novum testamentum in Sangvine meo, qui pro vobis fundetur Lucæ 22. V. 20. Respondeo: Cùm hæc locutio idem significet, ac ista: Hic

Hic est Sangvis meus novi Testamenti, quâ utuntur Matthæus & Marcus, dum non est tropica Matthæi & Marci locutio, etiam Lucæ non debet dici tropica, exprimit enim idem quoad rem, licet non eodem efferendi modo: ut si quis dicat: Populus eundo movetur, & alius sic: Populus eundo fluetuat. Vel bibe poculum vini mei, & bibe vinum meum. *Ly Testamentum* etiam non est tropus, vel enim significat voluntatem Testatoris (ut sumitur Exodi 21. v. 8.) vel authenticum instrumentum, quô ea continetur? utrovis modo sumatur, locutio est propria. Matthæus & Marcus sumpserunt primo modo: Hic est Sangvis novi Testamenti, hoc est, quo sancitur novum Testamentum, nimirum voluntas de hæreditate vitæ æternæ. Lucas, & post eum Paulus modo posteriore: Hic est calix novum Testamentum, nimirum instrumentum, quo confertur jus ad hæreditatem. Brevi-

us sic responderi potest: Est locutio tropica quoad modum significandi Concedo, quoad rem significatam Nego, sicut jam supra innui: sive dicas: Populus eundo movetur, sive populus eundo fluctuat, est quidem modus diversus significandi, res tamen significata est eadem, nimirum motus, per *Ly Movetur* simpliciter expressus, per *Ly Fluctuat* tropicè. Ita de verbis Evangelistarum discurre: nam & hæc: (Hic est Sanguis meus novi Testamenti) & alia. (Hic est calix novum Testamentum in Sanguine meo) idem quoad rem significant, licet modus loquendi sit diversus. Majorem diversitatem in loquendo tibi ostendam hisce: Matthæus & Lucas dicunt, quod Christus dando calicem protulerit hæc verba: Hic est Sanguis meus. Hic est calix &c. Marcus verò ait: Et biberunt ex eo omnes; tunc demum subjungit Christum dixisse: Hic est Sanguis meus. En quàm diversus modus loquen-
di

di, num ideo inferes Evangelistas secundum formam Sacramenti particularem, aliud & aliud sensisse? absit? Ad rem sive essentiam formæ attende-
runt, licet non eodem modo, ac ordi-
ne eam citârunt.

Huc pertinet difficultas de verbis 12. Christi: Non bibam amodò de hoc ge-
minine vitis, donec illud bibam, nimi-
rum in Regno DEI, quæ verba variè
citantur à S. Matthæo: c. 26. *ψ.* 29.
& à S. Marco c. 14. *ψ.* 25. citantur
tanquam dicta post institutionem Eu-
charistiæ, à Sancto Luca verò ante
Pascha Iudaicum, & non post institu-
tionem, sed ante institutionem Eu-
charistiæ, ut patet ex capite 22. *ψ.*
18. Quid ad hæc? dicere non potes,
quòd Evangelistæ erraverint, aut sibi
contradixerint, absit; sed dicere de-
bes, quòd convenerint in substantia
narrationis, nimirum rectè verba
Christi, licet non eodem ordine, ci-
tando: Quòd Sanctus Lucas & sub-
stantiam

stantiam narrationis, & ordinem servaverit inde patet, quia I. y *Non bibam de generatione vitis* conjunxit cum præcedentibus *Non manducabo illud*, nimirum Pascha. Certum verò est per Pascha ibidem intelligi Agnum Paschalem, cum omnes tres Evangelistæ hoc nomine utantur ad eum significandum, nimirum Agnum Paschalem.

Proinde infertur bene, quòd sicut Evangelistæ concordârunt in Paschate nominando, ita etiam concordârunt de genimine vitis ad pascha ludæicum pertinente, quamvis non eodem ordine retulerint verba Christi. Diligentia posterorum reliquerunt animadvertere, quòd sicut duplex cæna celebrata fuit, legalis una sive ludæica, altera Novi Testamenti, ita etiam duo fuerunt pocula, unum legalis cænæ ludæicæ, de quo Christus teste Sancto Luca: *Accipite & dividite inter vos: dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec Regnum DEI veniat*

niat; alterum cænæ Novi Testamenti, sive *Institutionis Eucharisticæ*, de quo poculo post legale jam sumptum, tandem post novam institutionem, jam datum Corpus Christi Apostolis, sic habet sacer textus Lucæ. Similiter & calicem postquam cænavit dicens: *Hic est calix novum Testamentum in meo Sanguine*. En habes distincta; & duplicem cænā, & duplicem calicem. Neq; putes advertentiam hanc esse novam. Pridem eam habuerunt S. Hieronymus in cap: 26. Matthæi, E. da & Theophylactus in cap: 22. Lucæ: ubi apertè distinguunt duo pocula, unum in legali Iudaicè absoluta cæna, eiq; attribuunt dictum Christi: Non bibam de hoc genimine &c. alterum in subsequente cæna Dominica Novi Testamenti, quando Salvator noster dixit: *Hic est calix novum Testamentum in Sanguine meo*.

Dices imò. Cæna ultima tantum fuit una, Ergo non duæ: Respondeo: fu

fuit una unitate conjunctionis. Concedo, unitate Institutionis Nego. Nam esus Agni Paschalis fuit ex institutione Veteris Testamenti, confectio autem Corporis Christi, ejusq; sumptio fuit ex institutione Novi Testamenti; possunt tamen vocari cæna ultima ideo, quia Christus ante mortem suam jam non sumplit aliam, hoc est nec Veteris Testamenti, nec Novi Testamenti. Sicut solent filij de Parentis sui Testamento (licet varia in eo tractentur) dicere: Hæc fuit Parentis nostri ultima voluntas.

Dices 2dô. Sanctus Augustinus lib: de consensu Evangelistarum dicit Sanctum Lucam non narrasse historiam suo ordine, sed per anticipationem narrasse id, quod suo loco Matthæus & Marcus narrârunt. Respondet Bellarminus Sanctum Augustinum non expendisse hunc locum diligenter, ut ex eo patet, quod brevissimè se expedierit ab hac difficultate. Magis
verò

verò expendit Sanctus Hieronymus, ideoq; advertit duplex poculum ut supra dictum: Uno verbo: quando adversarij urgent textus Sancti Matthæi & Marci de genimine vitis, dicendum: quòd non debeant referri ad calicem consecratum, sed ad calicem non consecratum, qui fuit antea in cæna legali potatus, ut clarè Sanctus Lucas nos instruit. Instantiam contra primam cænam accipe ex Marci c. 14. ubi *ψ. 23.* refertur Christum dixisse: Sumite: *Hoc est Corpus meum.* Et accepto calice, postquam ex eo biberunt omnes, tum primò dixisse: Hic est Sanguis meus novi Testamenti. Quid tibi videtur de hoc ordine? debes respondere Sanctum Marcum retulisse substantiam rei, licèt non eodem ordine, quam distinctionem, sive solidè Christianam reflexionem, qui non vult admittere, adhuc sine intellectu est, literam occidentem sequendo, & Spiritum vivificantem, ac Evangelistas

13. stas sanctè combinantem non audiendo. Hic terminus Transubstantiatio estnè in scriptura. Respondeo, non est. Unde ergo acceptus? Respondeo ex antiquissimis Patribus quos citatos habes c. 3. § 2. n. 8. 9. 14. plures inuenies apud Coccium in ejus the. aurotom: 2. lib: 6. art: 1. ubi etiam Concilium Lateranense citatur.

Dices: Potestnè Concilium ponere terminum, qui non est in scriptura? Respondeo: si sit legitimum ut fuit Lateranense, potest explicare per verba clariora rem, quæ est in scriptura implicitè: sicut Concilium Nicænum dixit, Filium DEI esse Consubstantialem Patri, licèt hic terminus *ὁμοούσιος* id est Consubstantialis in scriptura non inueniatur. Similiter Concilium Ephesinum posuit terminum *θεοτόκος* DEI Parens sive DEI-Para, qui terminus in scriptura non habetur. Hos terminos tenentur omnes admittere, & conformiter ad eorum

rum significationem credere, quòd feres ita habeant. Ergo etiam post Concilium Lateranense tenentur hunc terminum *Transsubstantiatio* admittere, & quidem tantò magis, quantò plures Patres interfuerunt prædicto Concilio. In Concilio Nicæno fuerunt 318. Episcopi; in Ephesino 200. Episcopi, at in Lateranensi 400. Episcopi & Patres, in universum plùs quàm mille, ut scribit Bellarminus lib. 3. de Eucharistia c. 23. lit: B. Accedit quòd terminus Trinitas non sit in scriptura: Ergonè damnabimus symbolum Athanasij, quia nomen Trinitatis in eo aliquoties repetitur? absit etiam à Lutherano & Calvinista hoc genus impietatis.

Fuitné *Transsubstantiatio* quando 14. Christus dixit Ioan: c. 6. Ego sum panis vivus. Respondeo non fuit, quare ergo fuit, inquis, quando dixit Matthæi 26. *Hoc est Corpus meum?* Respondeo: quia hic loquebatur de pane

N

tris

triticeo, qui non potuit esse Corpus Christi, nisi per transmutationem, quæ nisi fiat, de pane permanente dici non potest: Panis est Corpus Christi, ob duo disparata, ut supra jam vidimus. In prima autem propositione: Ego sum Panis vivus, locutus est IESUS de Pane cælesti, qui erat IESUS, ac proinde non fuit opus ullâ transmutatione, siquidem subiectum & prædicatum supponebat pro eodem nimirum pro Christo, qui fuit Panis vivus, seu Panis vitæ.

15. Utiq; Scotus fatetur Transubstantiationem non fuisse creditam ante Concilium Lateranense? Respondeo cum Bellarmino: Scotus vel non legerat Concilium Romanum sub Gregorio VII. celebratum, neq; consensum Patrum antiquorum, quos suprâ citatos habes, fusiùs apud Bellarminum lib: 3. c. 20. & 21. vel per lapsum memoriæ exciderant ei. Ais; cur in antiquioribus Concilijs nil invenitur de Transubstan-

Substantiatione decisum? Respondeo
quia simpliciter credebatur tam San-
ctos Patres, quàm Doctores Ecclesiæ
bene eam docere nullo notabiliter
movente dubium, nisi Berengario cir-
ca Annum 1060. Si qui alij ante Be-
rengarium extiterunt, non erant tan-
ti, ut necesse fuerit contra eos Conci-
lia convocare. Sufficiebat fidelibus
Catholicis ex Concilio Nicæno II. art:
5. audivisse: *neq; Dominum, neq; Aposto-
los, neq; Patres, invenientum illud Sacri-
cium quod à Sacerdote offertur, ima-
ginem dixisse, verum ipsum Corpus &
Sanguinem.* Si placet, lege Ioannem
Damascenum circa 730. libro 4. Or-
thodoxæ Fidei c. 14. fuisse invenies Ca-
tholicam doctrinam de Eucharistia.
concludit tandem: *nec verò panis & vi-
num, Corporis Christi figura sunt (absit hoc
dicere) verum ipsummet Domini Corpus
& divinitate affectum: quippe cum ipse Do-
minus dixerit: Hoc est non Corporis si-
gnum sed corpus: nec Sanguinis signum,*
N2

sed Sangvis. Ibidem paulò ante hæc verba, explicat modum: *panis vinum ex aqua per Sancti Spiritus invocationem & adventum invisibili modo* (utiq; non naturali, sed supernaturali) *in Christi Corpus & Sangvinem vertuntur, nec sunt duo, sed unum idemque.* Nota, non sunt duo: id est panis & Corpus Christi, num & Sangvis Christi, sed unum idem: sive est Corpus sub speciebus panis, Sangvis sub speciebus vini.

16. Quare non panis & Corpus, vinum & Sangvis? ut volunt Lutherani? I respondeo cum eodem Sancto Patre historia Barlaam c. 19. *quia DEI corpus vivum & efficax, atq; sua virtute non efficiens ex oblationis pane & vinum corpus suum ac Sangvinem efficit, atq; mutat.*

Ex his Collige imò. Quòd in Ecclesia doctrina de Conversione, Mutatio sive Transubstantiatione & primis oculis, (quibus vixerunt Irenæus, prianus, Ambrosius, Augustinus, rony

ronymus, alijq; Patres) & posterioribus, ut tempore Sancti Ioannis Damasceni aliorumq; Doëtorum, adeo viguerit, ut possit etiam nostrâ ætate vocari firma possessio totius veræ Ecclesiæ Catholicæ.

Collige 2dò. Quòd sicut Ariani etiam à Lutheranis meritò vocantur Hæretici, ita & illi pro Hæreticis habendi sint, qui non admittunt Transubstantiationem. Ratio, quia sicut Ariani reluctantur Consubstantialitati per Concilium Nicænum definitæ; ita & hi contradicunt Conversioni, Mutationi, sive Transubstantiationi per Concilium Lateranense, Florentinum, tandem Tridentinum definitæ. Nec juvat, quòd non consenserint in Concilia, quia neq; Ariani consenserunt in Concilium Nicænum, & tamen sunt Hæretici.

8vò. Cùm Christi Corpus sit realiter in Eucharistia, estne etiam spiritualiter? Respondendū ita: & quidem du-

plici titulo. imò, quia est sacramentaliter causans gratiam: nam & in Baptismo fit ablutio realiter, hæc tamen ablutio fit etiam spiritualiter, quoniam sacramentaliter lavat animam à peccato originali, causando gratiam. 2do, quia existit indivisibiliter, nimirum totus in tota Eucharistia, & totus in qualibet parte, qui modus existendi non est circumscriptivus, quo corpora naturaliter existunt, sed definitivus, quo entia purè spiritualia solent existere nimirum Angelus totus in toto loco, & totus in qualibet parte loci. Item Anima hominis in toto corpore tota, & tota in qualibet parte corporis. Cum igitur & Angelus, & Anima hominis taliter existentes dicantur non tantum realiter, sed etiam spiritualiter existere, cur non possit idem dici de Corpore Christi existente in Eucharistia definitive? nimirum quòd non tantum realiter, sed etiam spiritualiter existat. Sed jam
suprà

suprà hæc res explicata est § 4. de Eucharistia num: 10.

§. IX.

*Estne Christus adorandus
in Eucharistia?*

Respondeo: Est adorandus: Probat. 1.
tur: Matthæi 4. dicitur: Dominum
DEUM tuum adorabis. Sed Christus
in Eucharistia est DEUS. Ergo est a-
dorandus. Nec obstat rationi adorati-
onis, modus existendi in Eucharistia.
Nam si tres Magi Christum sub spe-
cie Infantis adorârunt, cur non debe-
at adorari sub speciebus panis in Eu-
charistia?

Dices imô. Non est præceptum a-
dorandi Christum in Eucharistia: Re-
spondeo: Neq; Magi habuerunt præ-
ceptum adorandi Christum Infan-
& tamen bene fecerunt adorando.
Salomon non habuit speciale præce-
ptum adorandi DEUM in nebula, &
N4 tamen

tamen laudabiliter illum adoravit 3. Reg: 8. V. II. Rex ad mensam sedet, ut comedat, nunquid propterea ei negandus honor debitus & veneratio! Ita quamvis particulare mandatum non inveniatur de adorando Christo, dum est in Eucharistia, sufficit universale adorandi DEUM, cum revera Christus sit DEUS. Proinde ineptiunt, qui dicunt idololatriam committi per adorationem Christi in Eucharistia existentis. Vel enim est in Eucharistia Christus, vel non? Si est? Ergo nos Catholici bene facimus Eum tanquam DEUM adorando: Si non est ut Calvinistæ dicunt de suo pane tanquam figura, malè facerent, si panem suum adorarent, sicut malè fecissent Iudæi, si manna adorassent tanquam DEUM. Nos Catholici devotè adoramus nostram Eucharistiam, quia certi fide Divinâ credimus in ea esse Christum DEUM.

Dices 2dò. Eucharistia Catholica conti-

continet etiam species, quæ non sunt DEUS. Ergo Catholici committunt idololatriam. Respondeo, Concedo Antecedens, Nego Consequentiam. Nos Catholici enim adoramus Corpus Christi Divinitate plenum, cui natura Divina ita conjungitur, ut inde nunquam avelli queat. Dicere autem Corpus Christi à Divinitate esse separatum, nil aliud foret, quam dicere, quod Corpus Christi in rerum natura non existeret, cum humanæ naturæ Christi substantia non alia sit, quam sola VERBI Divini Persona: sicut itaq; adoratione latriæ adoramus suppositum Divinum ita coadoramus etiam hypostaticè unitum, qui enim adorat Corpus in quantum est Christi, eo ipso adorat Christum, siquidem adoratio in supposito terminatur.

Quod ad species attinet, sciendum 2. adorationem non absolutè & per se ad species pertingere (substantiam enim panis excludimus, ut notum ex di-

étis de Transubstantiatione) sed eo ipso, quòd Christus (prout peculiari modo in illis est speciebus, seu, ut alij dicunt, speciebus investitur, sub illis continetur) cultu Divino afficiatur, per accidens hîc quodammodo ea veneratio etiam species afficit. Sicut honor personæ regiæ per accidens etiam coronam, vestitum regalem attingit. Nihil itaq; est, quòd nos Catholicos ab adoratione Venerabilis Sacramenti abstrahere possit.

Dices 3tiò. Quomocunq; adoretur Christus in Eucharistia, tamen etiam species attinguntur. Ergo adorando committitis idololatriam. Respondeo imò retorquendo: quando tres Reges adorârunt Christum pannis sive fascijs involutum, vel illorum adoratio pertigit ad pannos sive fascias, quibus erat involutus, vel non? Si non pertigit Ergo neq; nostra adoratio pertingit ad species, quas scimus esse creata accidentia. Si pertigit, & tamen

tamen adoratio illorum non fuit idololatria, neq; nostra adoratio foret idololatria, licet per accidens species attingeret. Idem dicendum de varijs adorationibus factis Christo Matthæi c. 8. c. 9. c. 14. ubi Christus non nudus sed investitus existens adoratus fuit sine idololatria.

Ais: Dic categoricè species suntne 3. Christus D E U S? Respondeo non sunt. Ergo neq; per accidens possunt adorari. Respondeo: Transeat totum. Infers Ergo non adoratis Sacramentum? Respondeo non adoramus Sacramentum quò ad eam partem, quæ est Corpus Christi, Nego. Non adoramus Sacramentum quò ad eam partem per quam species intelliguntur, Transeat. Dixi Transeat quia sunt Doctores, qui non sine fundamento asserunt posse species alio affectu in venerationem vocari, alio Corpus Christi; species affectu relativo propter Corpus Christi, hoc autem nimirum

rum Corpus Christi, affectu absoluto propter se, utpote in quo juxta Sanctum Paulum Coloss: 2. 9. Inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter. Accipe instantiam. Quando in Nomine IESU omne genu flectitur, cui flectitur? num literis, num voci, sive sono literarum? Dicis non literis, non voci, non sono literarum; quia ista omnia creata sunt: cui ergo? respondes ipsi Domino IESU. Bene est. Ergo licet signum habendo, referre illud ad ipsum Dominum IESUM, & hoc est relativo affectu per signum excitato, absolute Dominum IESUM, adorare sive genua flectere coram Illo. Quid hic scrupuli in scirpo nodum quærentis? Habes aliud exemplum i. Paralip: c. 29. v. 20. ubi dicitur: Benedixit omnis Ecclesia Dominum DEUM Patrum suorum & inclinaverunt se, & adoraverunt DEUM, & deinde Regem. En habes alio affectu DEUM, alio affectu Regem adoratum fuisse

fuisse. Proinde etiam de Catholicis secure teneas, quod illi sciant, quid sit propriè adorare DEUM, & quid suo modo creaturam venerari, dato etiam, adorare? cum Ly adorare in scriptura varie accipiatur, ut dicetur de veneratione tum Sanctorum in Cælis, tum sacrarum reliquiarum.

Sed quidquid sit de modo loquendi 4. (inquit Bellarminus) status quæstionis non est, nisi an Christus in Eucharistia sit adorandus cultu latriæ, dicimusq; Catholici omnes unanimiter, quod sit adorandus, & reverà adoramus, sequimurq; hac in re totius Ecclesiæ primitivæ consensum & exemplum. De quibus testatur Sanctus Augustinus in Psal: 98. Adorate scabellum pedum ejus, quoniam Sanctum est. Ubi post solidos discursus, quibus probat Carnem Christi esse scabellum pedum, subjungit: *Nemo autem illam Carnem manducat, nisi prius adoraverit.* Hanc autem germanam & propri-

am interpretationem videtur Sanctus Augustinus à Sancto Ambrosio, cuius præ cæteris sectator fuit, accepisse. Nam Ambrosius lib: 3. de Spiritu S. c. 12. Clarè dicit: *Itaq; per scabellum terra intelligatur, per terram autem Caro Christi, quam hodie quoq; in mysterijs adoramus, & quam Apostoli in Domino IESV adorârunt. Neq; enim diuisus Christus, sed unus: neq; cum adoraretur tanquam DEI Filius, natus ex Virgine negabatur.* Lege insuper imam Orationem præparatoriam Sancti Ambrosij ad Missam. Lege Hieronymum de Scabello pedum in Psalmo 98. inuenies Sancti Ambrosij devotissimas ad Christum Eucharisticum directas petitiones: Sancti Hieronymi hæc verba: *Quod autem adorari debeat, eò ascendente Apostoli docuerunt, cum adorantes egressi sunt in Hierusalem, sed & ad Crucem Dominicam, & ad Animam Sanctam hæc referenda sunt.*

Quod in primitiva Ecclesia viguerit adora-

adoratio Corporis Christi existentis
sub speciebus panis in Eucharistia,
tam clarum est, ut ipsi adversarij non
diffiteantur. Kemnitius in Examine
Concilij Tridentini parte 2. pag: 92.
contra Sacramentarios citat Dionyti-
um Areopagitam, qui de Ecclesiastica
Hierarchia c. 3. nostrum ritum ado-
randi Sacramentum asserit. Sutclif-
fus in Summa de Recognitione Papi-
smi c. 47. pag: 295. ait: Averroës
(is vixit Anno post Christum 114.) Pa-
pismum omnium Religionum absur-
dissimam æstimavit, eo, quod Papistæ
panem azymum pro DEO adorarent,
quem & mox devorare, & deglutire
solere diceret. Ecce secundo post
Christum sæculo Christianis Christum
in Eucharistia adorare tam solenne
fuit, ut Christianos ob id deriserit
Averroës.

Iterum Kemnitius agnoscit parte
secundâ Examinis pag: 102. paulô post
medium privatæ reservationis Eucha-
ristiæ

ristiæ, testes esse Tertullianum & Cyprianum, & quòd fuerit antiqua consuetudo latè patens, & diu propagata; quod etiam Calvinus confirmat lib: 4. Institut: c. 17. num: 39. Cartrogi- thus in Replicat: 2. pag: 77. circa me- dium taxat Iustinum docentem Apo- logiâ secundâ prope finem, quòd suo tempore Diaconi panem benedictum Cænæ Domini ad eos detulerint, qui actioni cænæ non interfuerunt. Cum itaq; de vetustissimo Ecclesiæ ritu constet, tum ex SS. Patribus, tum ex confessione ipsorum aduersariorum, fuisse adorationes, deportationes Chri- sti in Eucharistia existentis, & quidem exemplo ipsius Salvatoris, qui seipsum suis manibus in cæna (ut suprâ audivi- mus Augustinum loquentem) circum- tulit, suumq; Corpus Apostolis porre- xit: quid mirum, quòd etiam nunc à nobis Catholicis in Processionibus pu- blicis fiant deportationes & adoratio- nes Christi. Si enim seipsum depor- tandum

tandum admisit corporeo carnis involuero circumdatus, a Beatissima Virgine in ulnis gestatus, & sene Simeone portatus manibus, quid impedit, quominus sub speciebus panis velatus possit manibus Sacerdotum circumferri & honorari? cum credamus in gestato Sacramento Christum esse, & in scripturis clarum sit IESUM, ubicunq; & quocunq; verè eat per plateas, tanquam Regem Regum, Dominum Dominantium honorari, ac adorari dignum esse.

Dices imò. Hoc impedit, quia in 7. Eucharistia est, ut manducetur. Retorqueo: Venit in mundum, ut mundus per ipsum salvaretur, & tamen est adoratus à tribus Regibus Matth: 2. v. 11. Ab Apostolis Matth: 28. v. 17.

Dices 2dò. Ubi est præceptum ut adoretur Christus in Eucharistia? Retorqueo: ubi fuit præceptum tribus Magis, Apostolis, ut eum adorarent? Quære, non invenies aliud, quàm il-

lud universale: Dominum DEUM tu-
 um adorabis. Retorqueo 2dò. Ubi fu-
 it præceptum Magdalene, ut afferret
 alabastrum ungenti, staret retrò le-
 cùs pedes Christi, lacrymis eos riga-
 ret, capillis tergeret, oscularetur, &
 unguento ungeret? Disce hinc quam
 debile sit argumentum hoc; non est
 præceptum, Ergo facere non licet.
 Non habuit præceptum Ioseph ab A-
 rimathia, ut audacter intraret ad Pi-
 latum, & peteret Corpus IESU, sin-
 done mundâ illud involveret, & in
 monumento suo poneret: Similiter
 Nicodemus non habuit præceptum,
 ut ferret mixturam myrrhæ & alôes
 libras centum: Item Maria Magdale-
 ne & Maria Iacobi & Salome non ha-
 buerunt præceptum; ut emerent aro-
 mata, venientesq; ungerent IESUM,
 & tamen laudabiliter facta sunt. Er-
 go etiam laudabiliter Christus in Eu-
 charistia adoratur, licet præceptum
 particulare non habeatur.

Dico

Dices 3tiò. Apostoli in Eucharistia Christum non adorârunt. Respon-
deo: Non adorârunt in humana for-
ma internè, Nego. Nam quem visibi-
liter præsentem mente & animo ve-
nerabantur, agnoscentes esse verum
Filium DEI, eundem simul invisibi-
lem sub speciebus panis colebant.
Non adorârunt externè, Transeat,
nam jussu Christi discubuerunt &
manducaverunt, quæ actiones non
poterant protunc conjungi cum acti-
bus adorationis externæ: Sufficit,
quòd illum certis vicibus proni ado-
raverint, non poterant autem semper
prostrati agere cum Christo, ut quan-
do steterunt, vel recubuerunt, aut in
navigio existentes sederunt, ac docen-
tem audiverunt.

Pro coronide hujus § nota Lector 8.
Catholice te non debere moveri ca-
chinnis adversariorum, quos impu-
denter sine fronte, sive âerem, & manus
verberando, sive ora, oculosq; intor-
quando

quando, edunt cum irrisione, detestatione, adorationis nostræ Salvatori Christo verè realiter & substantialiter existenti in Eucharistia exhibitæ. Nam prius riserunt Catholicos in hoc genere Pagani, ut suprâ vidimus de Averrôe, quem citavit hæreticus Sutcliffus.

9. Dicant etiam quòd olim teste Guimundo lib: 2. & Aligero lib: 2. c. 1. objiciebatur à Berengarianis, nimirum Christum in terram cadere, dentibus atteri, in ventrem, & in secessum ire, à muribus arrodi, vel etiam devorari, putrescere, acescere, cremari, &c. Habitis superius datis responsionibus hîc adde ex Sancto Augustino Epistolâ 49. ad DEOgratias q. 6. *In ipsum Christum, inquit Sanctus Pater, non crederemus, si Fides Christiana cachinnum metueret Paganorum.* Quòd per ludæorum cachinnos & malitiam Christus crucifixus ex prædicatione Pauli acceptus fuerit tanquam scandalum; per gentium

gentium verò incredulitatem tanquam stultitia, nunquid ideo Christiani abjecerunt fidem in Christum, & cessârunt eum colere? minimè. Videte Domini adversarij, quò vos cachinni vestri ex sensu Iudæorum & Paganorum citati, adducant! Proinde à cavillationibus desistite, si non vultis Iudaizare, aut Paganizare. De Sancto Paulo habemus Actor: 17. v. 32. quòd prædicans Resurrectionem Christi à mortuis, fuerit irrisus, num propterea resurrectio mortuorum non credenda? absit.

§ X.

Daturné in Novo Testamento Sacrificium? quod nos Catholici Missam vocamus.

Respondeo: Datur. Et quidem duplex: Unum cruentum, alterum incruentum. Cruentum est, quod obtulit Christus in Ara Crucis moriens,

- id quod etiam Acatholici admittunt; incruentum est, quod Christus, Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, in cæna ultima celebravit. Pro hoc secundo nimirum Sacrificio incruento sunt omnes Catholici, cum tota primitiva Ecclesia, vocantq; illud Missam: de quo nomine, Sanctus Augustinus serm: 91. de Tempore, Ambrosius lib: 5. ad Sororem, & alij Sancti Patres, tum Scriptores antiquissimi meminerunt. Dictum verò est Missa à mittendo sive dimittendo populo. Nam Catechumeni olim dimittebantur post Evangelium; alij fideles post actionem finitam, dicendo ijs: Ite Missa est, hoc est, abire licet, iam enim actio Sacrificij absoluta est.
2. Quòd Christus Sacrificium incruentum ipse instituerit, & obtulerit. Probatur imò. Juxta Sanctum Paulum Hebr: 7. V. 13. Christus est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech; subsumo: Atqui Melchi-

Melchisedech panem & vinum obtulit. Ergo & Christus panem & vinum obtulit. Propositio prima negari non potest, quia est scripturæ. Subsumptum etiam est certum. Nam Genes: 14. V. 17. dicitur: *Melchisedech Rex salem proferens panem & vinum (erat enim Sacerdos DEI Altissimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham DEO excelsi, & benedictus DEVS excelsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt: Vi quorum verborum tria observanda sunt. 1mò. Melchisedechum fuisse Sacerdotem DEI Altissimi. 2dò. Obtulisse panem & vinum in Sacrificium, idq; in gratiarum actionem pro victoria ab Abrahamo parta. 3tiò. Eâ oblatione præfigurâsse Sacrificium Christi, quod in cæna ultima sub specie panis & vini peractum est. Atq; eâ de causa Christum in multis locis scripturæ ut Psal: 109. V. 4. Hebr: 6. V. 20. Hebr: 7. V. 11. vocari Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, non verò secundum ordinem Aaron.*

Re-

3. Restat ultima propositio, nimirum hæc probanda (quæ suprà fuit per modum Consequentiae posita.) Ergo Christus panem & vinum obtulit, & sic probatur: Quando Christus fuit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, tunc verum est dicere de illo: Christus panem & vinum obtulit, sed reverà fuit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Ergo verum est dicere de illo, panem & vinum obtulit. Major patet, si enim nunquam obtulit, quomodo fuit Sacerdos secundum ordinem Melchisedechi panem & vinum offerentis? Minor etiam est certa ex Psalmo 109. & dictis Sancti Pauli suprà citatis. Consequentia legitima.
4. Petis, quando obtulit? Respondeo: in cæna ultima, quando dixit: *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus.* Si enim tunc non obtulit, non potest ostendi, quando Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech exercuerit. Dices

Dices. Exercuit in Cruce. Respon-
deo, in Cruce non obtulit panem &
vinum, sed cruentè Sangvinem fudit.
Ergo potius secundum ordinem Aaron
sacrificavit in Cruce, non verò secun-
dum ordinem Melchisedech.

Ais: Bene commemorasti Aaronis 5.
sacrificium. Nam Exodi 29. *ψ.* 40.
Et Numerorum 28. *ψ.* 5. & 7. extat
testimonium de pane & vino in Sacri-
ficio Aaronis. adhibitis. Ergo Sa-
cerdotium secundum ordinem Mel-
chisedech non salvat Catholicorum
sententiam. Respondeo: parce ver-
bo: tanquam naufragus arripis ta-
bulam insufficientem, quā non e-
merges: Quando enim instituitur
comparatio inter sacrificium Aaronis
& Melchisedechi debet institui inter
principale & integrum utriusq; sacri-
ficio. Oblatio panis & vini erat
principale & integrum sacrificium
Melchisedechi, quia nil aliud legitur
obtulisse. At non erat principale &
integrum

integrum sacrificium Aaronis, sed tantum particula per modum annexi. Nam principale constabat ex animalibus. Hinc patet, quod Melchisedech potius, quam Aaron fuerit figura Christi in oblatione panis & vini. Nam sicut Melchisedech obtulit panem & vinum sine animalibus, ita Christus in ultima cæna obtulit suam Carnem & Sangvinem sub specie panis, & vini, sine specie aut oblatione animalium. Particulam ergo sacrificij Aaronicæ arripuisti, & totum sacrificium Melchisedechi deseruisti, quod ultimum nimirum sacrificium Melchisedech omnes Sancti Patres post Sanctum Paulum deprædicarunt & figuram Christi in cæna ultima sacrificantis, fuisse dixerunt.

6. Audi imò. Sanctum Cyprianum: *In Sacerdote Melchisedech Sacrificij Domini-
ci Sacramentum præfiguratum videmus*
lib: 2. Epist: 3.

Audi 2dò Sanctum Hieronymum *Epist:*

pist: 17. ad Marcellam c. 2. Melchisedech jam tunc in typo Christi panem & vinum obtulit.

Audi 3tio Sanctum Chrysostomum in Psal: 109. Quare dixit: secundum ordinem Melchisedech? propter Sacramentum quod ille quoq; panem & vinum obtulerit. Lege Augustinum lib: 4. de Doctrina Christiana c. 21. Lege Coccium de Eucharistia lib: 6. art: 5.

Nec satis mirari possum, quod velis 7. tis Domini sensum totius Ecclesiæ, tam de sacrificio Melchisedech, quam de Sacrificio Christi incruento negare, cum ipsi scriptores vestri hunc sensum fuisse confiteantur, ut videre est apud Centuriatores Centuriæ 2. c. 4. Col: 55. lin: 4. ubi postquam de erroribus quibusdam, illa tempora coarguerunt, tandem Col: 63. propè initium dicunt occurrere, & citare posse Epistolam Ignatij ad Smyrnenses, in qua habentur hæc verba: Non licet sine Episcopo neq; offerre, neq; sacrificium immolare

molare. Ibidem citant Irenæum. Centuria verò 3tia c. 4. Col: 83. lin: 34. citant Cyprianum. Taceo Calvinum, cui doctrina Catholica de Sacrificio Missæ, tam fortiter verberavit oculos, ut eam viguisse primis trecentis annis non diffiteatur lib: de vera Ecclesiæ Reformatione pag: 389. Nolo citare Fulconem contra Heiskinum Sande- rum, qui pag: 100. adducit Cypria- num existimasse panem & vinum, quem protulit Melchisedech, figuram fuisse Eucharistiæ, & ex eo Melchise- dech Sacerdotium Christi præfigu- rasse.

8. Dices imò. Citati scriptores sive Lu- therani, sive Calviniani, loca Sancto- rum Patrum non confirmando citant, sed taxando. Respondeo: ut ut sit, Ca- tholicis satis, quòd adversarij cogan- tur fateri doctrinam Catholicam fu- isse, & Ecclesiam ita docuisse ante il- los. Num curandi Ariani, quòd po- stea riserint & adhuc rideant decisio- nem

nem Ecclesiæ contra ipsos factam, de
Consubstantialitate VERBI? neq; A-
catholici moderni hoc concedent. Si-
militer discurre de impugnantibus
Sacrificium incrumentum.

Cum Sanctus Augustinus suo tem- 9.
pore Sanctos Patres citaret contra
Pelagianos pro doctrina Catholica, non
potuerunt vim tantæ authoritatis su-
stinere; ideòq; conversi ad scommata
dixerunt: Sanctos Patres cæcos fuisse:
Quibus Augustinus ad Iulianum è nu-
mero Pelagianorum unum scribens
sic respondet: *Etiam istos cæcos dicere
audebis? Et usq; adeò permiscuit ima sum-
mis, longus dies, usq; adeò tenebræ lux, &
lux tenebræ esse dicuntur, ut videant Pela-
gius, Cælestinus, Iulianus, & cæci sint Hi-
larius, Gregorius, Ambrosius?* Tom: 7.
contra Iulianum Pelag: lib: 2. Audi
tandem resolutionem Sancti Augusti-
ni Tom: 9. de nuptijs & concup: lib:
2. c. 29. *Nos paratiores sumus cum istis
viris & cum tota Ecclesia Christi in hujus*

fidei antiquitate firmata, quælibet maledicta & contumelias perpeti, quam Pelagianus cujuslibet eloquij prædicatione laudari.

10. Probatur 2dò. Veritas Sacrificij in-
 eruenti à Sancto Augustino: Malachi-
 as c. I. prophetans Ecclesiam, quam per
 Christum jam cernimus propagatam, Iu-
 daeis apertissime dicit ex Persona DEI:
 Non est mihi voluntas in vobis, & munus
 non suscipiam de manu vestra. Ab ortu
 enim solis usq; ad occasum, magnum est No-
 men meum in gentibus, & in omni loco sa-
 crificabitur & offeretur Nomini meo, obla-
 tio munda, quia magnum Nomen meum in
 gentibus, dicit Dominus: quibus verbis
 Malachiæ citatis sic progreditur: Hoc
 Sacrificium per Sacerdotium Christi, secun-
 dum ordinē Melchisedech, cum in omni loco
 à solis ortu usq; ad occasum, DEO jam vi-
 deamus offerri, sacrificium autem Iudeo-
 rum, quibus dictum est: (Non est mihi vo-
 luntas in vobis, nec accipiam munus de ma-
 nibus vestris) cessasse, negare non possunt.

Tom 5. de Civitate DEI lib: 18. c. 35.
 Dices

Dices imò. Augustinus homo fuit. Respondeo: Et tu quis es! Si placet, ut respectivè ad Sanctum Augustinum, cæterosq; Patres Ecclesiæ Doctores, voceris fungus heri natus, qui taxat judicia sæculorum Sanctorum, per me licet.

Dices 2dò. Fungus non est qui in-
serutatur scripturas. Respondeo: in
hodiernum diem scrutantur scriptu-
ras, Ariani contra Consubstantialita-
tem VERBI, dicesné eos esse Docto-
res Ecclesiæ? O he! Tempore Augu-
stini inveniebantur hæretici, qui dice-
bant: Ecclesia jam non est, apostata-
vit & periit; dicesné illos fuisse Do-
ctores veros? Exclama potiùs cum
Augustino: *O impudentem vocem! Illa
nimirum Ecclesia non est, quia tu in illa
non es. Vide ne tu ideo in illa non sis. Nam
illa erit, etsi tu non sis. Hanc vocem abo-
minabilem & detestabilem, præsumptionis
& falsitatis plenam, nullâ veritate sufful-
tam, nullâ sapientiâ illuminatam, nullo*

sale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam previdit Spiritus DEI, &c. Tomi: 8. in Psal: 101. Con: 2. En quomodo non omnis, qui servatur scripturas, à nomine fungi heri nati se excusare possit! Provocat Iudæos ad scrutinium scripturæ Sanctus Augustinus tomi: 6. Orat: ad Iudæos c. 9. Scrutamini inquit scripturas, in quibus putatis vos habere vitam æternam, & profectò haberetis, si Christum in eis intelligeretis & teneretis. Sed perscrutamini eas, ipsæ testimonium perhibent de Sacrificio mundo, quod offertur DEO Israël, non ab una gente vestra, de cuius manibus non se accepturum prædixit, sed ab omnibus gentibus quæ dicunt: Venite ascendamus in montem Domini, nec in uno loco sicut vobis præceptum erat in terrena Hierusalem, sed in omni loco usq; ad ipsam Hierusalem, nec secundum ordinem Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech: Christo enim dictum est, & de Christo tantò antè prædictum est: Iuravit Dominus, &

non

non penitebit cum: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Si ergo Iudæi juxta S. Augustinum, malè scrutantur scripturas, dum Sacrificium mundum secundum ordinem Melchisedech, quod in omni loco offertur, nolunt intelligere, profectò etiam illi, qui se Christianos vocant, & scrutantur scripturas Iudæizant nolentes admittere Christum esse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, instituisse Sacrificium mundum, non secundum ordinem Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech in pane & vino: profectò, inquam, & illi malè scrutantur scripturas. Proinde non sunt veri Doctores sicut Iudæi non sunt, dum scire nolunt dari sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Magnas gratias meretur Sanctus Augustinus pro hoc flagello non tantum Iudæorum, sed etiam Hæreticorum.

Dices 3tìò. Nos admittimus sacri- 12.
P ficiu

ficiū secundū ordinem Melchisedech, sed per illud intelligimus bona opera. Respondeo: Ita quidem dicitis, sed reflectite vos Domini, quid doceatis de bonis operibus, nimirum illa non esse munda, sed potius sordes, maculas, inquinamenta, ut loquitur Calvinus lib: 3. Instit: c. 12. § 4. & c. 15. § 3. Et Lutherani canunt:

Mitt unsern thuen/ ist's verlohren;

Verdienen nichts/ nur Gottes Zorn.

Hoc est: Opera nostra nil valent, nil ijs meremur, nisi iram DEI. Quomodo ergo opera bona possunt esse oblatio munda? Accedit, quod vobis sit impossibile servare praecepta, Ergo neq; potestis facere opera bona. Item quod Malachias locutus sit non solum de oblatione munda, sed etiam de nova, quæ successura erat sacrificio Mosaico, & futura propria Christianorum, at bona opera neq; nova sunt, neq; succedunt sacrificio Mosaico, neque ita Christianis sunt propria, ut

non fuerint etiam in antiquo Testamento usitata vg. Fides, Spes, Hospitalitas, Timor DEI, Eleemosyna. Ergo Malachias non est locutus de bonis operibus, neq; sacrificium secundum ordinem Melchisedech potest detorqueri ad bona opera. Nec valet, quod dicit Hutterus in Triumpho contra Bellarminum pag: 211. per oblationem mundam non intelligi omnia bona opera, sed tantum prædicationem Evangelij, quæ propriè est munda & nova. Nam ipse Hutterus paulò post pag: 214. expressè ait, omnes pios ac fideles novi Testamenti, offerre DEO sacrificium mundum de quo loquitur Malachias: Quæro: quomodo offerunt omnes, cum non omnes prædicent Evangelium? Addo, quæ connexio inter sacrificia Iudæorum, & prædicationem Evangelij? Sacrificia Iudæorum abolita sunt tanquam polluta & immunda. Ergo prædicatio est sacrificium in nova lege?

nonné melius argumentantur Catho-
lici? Sacrificia Mosaica secundum or-
dinem Aaron abolita sunt. Ergo sa-
crificium secundum ordinem Melchi-
sedech inter Christianos vigere debet.
cùm Christus sit Sacerdos in æter-
num secundum ordinem Melchise-
dech. Sic enim fit collatio inter sa-
crificia & sacrificia, polluta & impol-
luta; id quod ineptè fit inter sacrificia
& prædicationem, nam etiam in lege
antiqua fuit prædicatio, nec tamen
hæc vocabatur sacrificium.

13. Dices 4tò. Sacrificium debet offerri
DEO, non autem comedi ab homini-
bus. Sed Eucharistia comeditur ab ho-
minibus. Ergo non est sacrificium.
Respondeo, Nego Majorem. Nam A-
gnus Paschalis fuit verum sacrificium,
& tamen comedebatur, Hostiæ item
pacificæ offerebantur DEO, & tamen
comedebantur.

14. Dices 5tò. In vobis Catholicis inve-
niuntur aliqui Authores qui vocant
holo-

holocaustum Eucharistiam. Ergo comedi non debet? Nam holocaustum est victima quæ tota in veteri Testamento comburebatur. Respondeo: Explicando Authores. Dicunt Eucharistiam esse holocaustum in rigore Mosaico secundum quem holocaustum sive victima tota cremabatur. Nego Antecedens. Vocant holocaustum non in rigore Mosaico, Concedo Antecedens. Ergo comedi non debet. Nego Consequentiam. Si fortè legisti Eucharistiam vocatam fuisse holocaustum, scias Ly Holocaustum non aliter acceptum fuisse, quàm in significatione sacrificij, ad cujus rationem non pertinet ut omninò comburatur, sicut paulò ante vidimus de Agno Paschali qui quidem assabatur, neque tamen concremabatur, sed comdebatur ab hominibus.

Dices 6tò. Sacramentum non potest simul esse sacrificium, nam in Sacramento accipimus aliquid à DEO,

in sacrificio autem damus aliquid DEO. At ratio accepti & ratio dati non possunt simul in una eademq; re consistere Ergo. Respondeo: Nego imam partem Antecedentis: Nam ipse Plessæus vestræ sectæ homo cum tota synodo Sapicensi lib: 12. de Eucharistia, expresse concedit Agnum Paschalem fuisse simul Sacramentum & sacrificium, qua in re convenit cum Sancto Thoma & alijs pluribus Doctoribus Catholicis. Secundam partem Antecedentis Concedo. Sed Nego subsumptum nimirum quod ratio accepti & ratio dati non possint simul in una eademq; re consistere: nam ratio accepti & ratio dati constituerunt in Agno Paschali, qui totus offerebatur DEO, & totus dabatur edentibus Iudæis. Accedit quod argumentum adversariorum nimis multum probet, adeoq; nihil: si enim id quod à DEO accipimus, non posset offerri DEO in sacrificium, nullum unquam

quam sacrificium extitisset in mundo; liquidem 1. Paralip: 29. V. 14. dicitur. *Tua sunt omnia, & quæ de manu Tua accepimus, dedimus Tibi: Sacrificium Abel, sacrificium Nôë, sacrificium Abrahæ, an fuerunt ex non acceptis à DEO? quis erit tam audax, ut concedat?*

Dices 7mò. Sit ergo quòd Christus 16. sacrificaverit tanquam Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, quâ authoritate verò vestri Sacerdotes præsumunt sacrificare? Respondeo: authoritate Christi, qui dixit Apostolis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ais: Hoc facite non significat idem, ac offerte, sacrificate. Respondeo: Id ipsissimum. Si enim Christus, ut concedis, sacrificavit, & dixit: *Hoc facite*, quid aliud intelligi potest, quàm sacrificate? ut si Dux ruat in hostes & dicat: *Hoc facite*; utiq; milites Duce sequi debent, non verò intelligere: fugiendum est, & deferendus Dux.

Auget rem Catholicam, quòd verba Christi: *Hoc facite* non aliud significant, quam præceptum offerendi: ita Augustinus Tomo 9. in Manuali c. 11. ubi Christum Dominum sic devotè alloquitur: *Sacris altaribus licet indignus assisto, cupiens Tibi offerre illud mirabile & Celeste Sacrificium, omni reverentiâ & devotione dignum, quod Tu Domine DEVS meus, Sacerdos Immaculate instituisti, & offerre præcepisti (Lucæ 22.) in commemorationem Tuæ charitatis, mortis scilicet & Passionis, pro salute nostra, pro quotidiana nostræ fragilitatis reparatione. Confirmetur mens mea inter tanta mysteria dulcedine præsentie Tuæ, sentiat Te ibi adesse, & letetur coram Te.* Ex quibus verbis clarè patet quid Sanctus Augustinus per Ly: *Hoc facite in meam commemorationem*, intellexerit, nimirum præceptum offerendi, sicut Christus obtulit tanquam Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Idem habet Sanctus Cyprianus tom: 2. lib: 2. Epist:

pist: 63. paginâ 149. num: 43. 44. Et
Sanctus Chrysostomus tom. 2. homil:
83. in Matth: paginâ 293. Item tom:
4. homil: 24. in 1. Corinth: pag: 21.

4to probatur sententia Catholi- 17.
ca ex colloquio Christi cum Samari-
tana Ioan: 4. v. 21. *Mulier crede mihi;*
quia venit hora, quando neq; in monte hoc,
neq; Hierosolymis adorabitis Patrem. De
qua adoratione, quæso, hæc dicta
sunt? non de privata simplici aliqua,
quæ in omni loco fieri poterat, sed de
adoratione publica sacrificij, quæ à
Iudæis instituebatur Hierosolymis; à
Samaritanis, in monte Garizim, &
non in quolibet loco, ideôq; certis
temporibus veniebant homines Hiero-
solyman, ut testatur Sanctus Ioannes
c. 12. v. 20. & acta Apostolorum c.
8. v. 27. de Eunuch. Tales ergo
adorationes prædicit Christus cessu-
ras, successuras verò ijs novas, quæ
neq; in monte Garizim, neq; in tem-
plo Hierosolymitano, sed in omni lo-

co à Christianis DEO exhibebuntur.
Vide quomodo Christus approbat prophetiam Malachiæ!

18. 5to. Probatur. Ad Hebr: c. 13. v. 10. scribit Apostolus. *Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt.* Si altare, Ergo & sacrificium; ista enim correlativa sunt; si sacrificium, Ergo & Sacerdotium. *Quale illud?* secundum ordinem Melchisedech, quod Sanctus Paulus his exemplificat 1. Corinth. 10. v. 15. *Calix benedictionis nonné? &c. & panis quem frangimus, nonné participatio Corporis Domini est?* Paulò post addit: *Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ demoniorum:* quibus verbis indicat altare Christianorum esse oppositum & altari ludæorum, & altari dæmoniorum, adeòq; Altaris Domini participes, nullius alterius neq; altaris ludaici, neq; altaris dæmoniorum debere fieri participes.

6to. Probatur Sacrificium incruentum

tum ex Actis Apostolorum; in ijs c. 13. v. 2. dicitur de Prophetis & Doctoribus, qui erant Antiochiæ, quòd ministraverint Domino per Liturgiam: Nam Græcus textus expressè habet λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ vertiturq; ab Erasmo: Cum sacrificarent Domino: id quod perperam detorquetur ad prædicationem doctrinæ, quia prædicatio fit populo, hic verò dicitur: Sacrificantibus Domino. Soli enim DEO sacrificatur. Neq; obest, quòd Latinus textus habeat: Ministrantibus, nam idem significat eo loco, quòd sacrificantibus sive liturgizantibus, ut colligere licet ex verbis Sancti Pauli Hebr: 10. v. 11. *Omnis Sacerdos præstò est, quotidie ministrans.* Item ex 1. c. Sancti Lucæ. *Impleti sunt dies ministerij.* En habes, quòd per *ministrantes* & per *ministerium*, bene possit intelligi idem, ac sacrificium oblationem facientes.

§. XI.

*Solvuntur objectiones contra
Sacrificium incruentum quod
Catholici Missam dicunt.*

1. Objicies imò. Missa non est in scriptura. Ergo non tenenda. Respon-
deo: Non est in scriptura secundum
Nomen, Transeat; non est secundum
Rem, Nego Antecedens & Conse-
quentiam. Dixi: Transeat. Nam
posset derivari ad Hebræam vocem
Missach, quæ Deuteron: 16. v. 10.
oblationem significat: Sed parum re-
fert, quòd in scriptura non reperiatur
dictio, nam etiam nomina hæc. Tri-
nitas, Consubstantialitas, non inveni-
untur in scriptura, & tamen cre-
duntur.

Objicies 2dò: Apostolus Paulus dicit
de Christo Hebr: 9. v. 26. *Semel ad
destructionem peccati per hostiam apparuit.*
Et v. 28. *Christus semel oblatus est ad
multo-*

*multorum exhaurienda peccata. Item c.
10. V. 10. Sanctificati sumus per oblationem Corporis Domini semel. Ibidem V. 14. Vnâ oblatione consummarvit in sempiternum sanctificatos. Ergo habito sacrificio cruento, frustra cuditur incruentum, quod vocatis Missam. Respondeo, Concedo Antecedens: & Nego Consequentiam, cùm ut supra ostensum, etiam sacrificium incruentum, sive Missaticum, non ab humano ingenio, sit eusum, sed ab ipso Christo DEO & Salvatore Nostro, tanquam Sacerdote secundùm ordinem Melchisedech institutum.*

Dices imò. In quem finem foret institutum à Christo, cùm unicum cruentum in Cruce semel oblatum sit infiniti valoris, & sufficiat omnibus salvandis? Respondeo: In hunc finem: imò, ut esset perpetua memoria sacrificij cruenti: *Hoc facite in meam commemorationem*, inquit Christus. 2dò, ut fructus illius sacrificij & satisfactionis

cruenta

cruentæ nobis in particulari applicaretur per celebrationem sacrificij incruenti.

2. Ais quid opus est applicare fructum sacrificij cruenti per aliud, cum ipsum sacrificium cruentum sit infiniti valoris, & sufficiat omnibus salvandis? Respondeo: Interrogatio tua teipsum jugulat: Licet enim sacrificium cruentum sit infiniti valoris, & sufficiat omnibus salvandis, requiris tamen fidem, pœnitentiam, usum Sacramentorum, prædicationem verbi ad justificationem, quæ ex meritis Christi infinitis ortum habet. Ergo requiris applicationem. Nam qui non credit, Baptismum non suscipit, aliaq; media à Christo ad salutem consequendam ordinata negligit, salvari non potest. Inter alia verò media est audire Ecclesiam, credere Christum esse Sacerdotem in æternum secundum ordinem Melchisedech, jussisse facere, quod fecit in Sacra

era Cæna dicendo: *Hoc facite* &c.
Nam per hæc media derivatur in nos
fructus sacrificij.

Instas: Cum explicatis Ly *Hoc fa-* 3.
cite, quòd significet idem ac offerre,
sacrificate, unde vobis autoritas pro
tali explicatione? Respondeo imò.
Jam suprâ de hac re respondi ex S.
Augustino. Respondeo tamen hîc
2dò, & dico: Ex Sacerdotio Christi
secundùm ordinem Melchisedech; si
enim se in cæna ultima non exhibu-
it Sacerdotem secundùm ordinem
Melchisedech panem & vinum offe-
rendo, ubi? aut quando exercuit tale
Sacerdotium? Cùm itaq; non possitis
aliud tempus exerciti Sacerdotij o-
stendere, nisi tempus cænæ ultimæ
sequitur, quòd per Ly *Hoc facite*: in-
junxerit idem exercitium Sacerdotij,
hoc est, sacrificium Apostolis fa-
ciendum.

Dices 2dò. Ly *Hoc facite*: Chri- 4.
stus dixit, teste S. Luca, post Conse-
crationem

crationem panis, Ergo non iussit Apostolos offerre, nam docetis Catholici, quòd sacrificium non consistat in Consecratione solius panis, sed etiam in Consecratione vini. Respondeo: Sanctus Paulus 1. Corinth: II. V. 25. testatur: *Ly Hoc facite*, etiam ad Consecrationem vini in Calice fuisse extensum, ideoq; Sacerdos quilibet dum celebrat, tenetur ex præscripto Ecclesiæ post Consecrationem Calicis hæc verba proferre: *Hæc quotiescunq; feceritis, in mei memoriam facietis*, non significando, quòd hæc verba sint de essentia Consecrationis, sed quòd conducant ad actualem expressamq; commemorationem Christi faciendam. An autem, *Ly Hoc facite* contineat præceptum omnibus datum, ut sub utraq; specie communicent, patebit ex infra dicendis, quando agetur de Communionem sub una, vel duabus speciebus.

5. Objicies 3tiò contra Sacrificium in-
crumentum

eruentum five Missam Catholicam:
Christus est Sacerdos in æternum,
Ergo non sunt necessarij alij Sacerdo-
tes. Probatur Consequentia, juxta
Sanctum Paulum Hebr: 7. Ideo in ve-
teri Testamento fuerunt plures Sa-
cerdotes, quia singuli erant mortales,
fuitq; necesse, ut unus alteri succede-
ret. In novo Testamento autem Chri-
stus semper manet, *et jam non moritur,*
mors illi ultra non dominabitur. Ergo
non indiget successoribus. Respondeo:
Concedo Antecedens. Nego Conse-
quentiam imam. Probationis ejus
imam & 2dam partem permitto tran-
sire, sed Distingvo ultimum Conse-
quens. Ergo Christus non indiget
successoribus talibus, quales dabantur
in veteri testamento, Concedo Conse-
quentiam, non indiget talibus, qui
sint Vicarij five Ministri Nego Con-
sequentiam. Successor enim in rigo-
re loquendo est ejusdem dignitatis, &
potestatis cum eo, cui succedit, non i-

tem Vicarius siue Minifter cum eo, cuius est Minister aut Vicarius. Nam verus successor supponit mortem siue physicam, siue moralem sui Antecessoris; at Vicarius seu Minister solet constitui, dum adhuc vivit is, cui subservit. Reflecte te supra Reges, qui habent successores post mortem, Vicarios autem dum vivunt, quales solent esse Proreges, Administratores, Iudices, &c. Idem contigit in veteri Testamento: Quamdiu vixit Aaron non habuit successores cum pari potestate, adhibuit tamen inferiores Sacerdotes & Levitas, qui illi ministrarent. Sic de Christo discurre: cum vivat in æternum, successoribus non indiget; placuit tamen ei adhibere Vicarios, per quos promoveatur eius institutum in tota Ecclesia, & quidem in æternum, hoc est, donec veniat Antichristus, qui erit iugis sacrificij juratus hostis, quærens sublationem ejus, nimirum iugis sacrificij, ut propheta-

prophetavit Daniel c. 12. Quæro quodnam illud jube sacrificium, cujus hostis erit Antichristus ponens abominationem? non sacrificium cruentum Christi in Cruce, utpote pridem, & tantum semel peractum, factumq; infectum fieri nequibit: non Aaronicum vel aliud Mosaicum, nam nullum ex ijs protunc erit, nisi velis credere futurum, ut reviviscant, quod foret Iudaizare: Si igitur Antichristus tollet jube sacrificium, aggredietur illud, quod inveniet, quodnam verò inveniet? non aliud, quam sacrificium mundum incruentum.

Ais: Sacrificium DEO spiritus 6. contritatus, cor contritum & humiliatum. Respondeo: ut video redis ad pietatem sive bona opera, dato etiam, quod ad prædicationem. Sed hæc jam sunt refutata superius. Accedit, quod non pauci sint perseveraturi justis, pijs, a quibus non poterit auferri cor contritum & humiliatum.

Q

neq;

neque fides in Christum per prædicationem verbi concepta, & tamen Antichristus auferet sacrificium: quodnam illud? Audi Sanctum Hippolytum Martyrem lib: de consummatione mundi & Antichristo: *Ecclesiarum ædes sacræ, tugurij instar erunt, pretiosumque Corpus & Sanguis Christi non exstebunt in diebus illis. Liturgia exstinguetur.* Vide Domine Adversarie, cujus spiritus sit impugnare Liturgiam, vel le eam exstingere nimirum spiritus Antichristici, seu, ut fatetur Lutherus, diaboli, siquidem ab hoc sibi svasum profitetur, ut Missam abrogare conaretur lib: Convivialium sermonum quos Germanicè editos legimus nunc in Lithuania constitutus ad manus non habeo, ut eitem locum sive caput.

7. Objicies 4tò. Hebr: 9. v. 22. dicitur: Sine sanguinis effusione non fit Remissio; in Eucharistia non est Sanguinis effusio. Ergo etiam non fit per eam

eam remissio. Respondeo imò. Retorquendo: Sine Sanguinis effusione non fit remissio; in fide vestra iustificante non fit Sanguinis effusio. Ergo neq; fit remissio per eam. Respondeo adò. Loquitur Apostolus de Iudæis non Christianis, ut patet ex contextu: *Omnia penè in Sanguine per legem mundantur.* Mundabantur autem secundum legem per sanguinem hircorum, aut aliorum animalium. Si igitur pressè hunc sensum arripis, debebis concedere, quòd etiam in ara Crucis remissionem peccatorum non sit operatus Christus; nam non fudit sanguinem hircorum, aut aliorum animalium. En quò te ducit inconsiderata sacrificij impugnatio. Respondeo 3tio directè, maiore propositione transire permissà. Nego Minorem innam. Dicit enim expressè Christus apud S. Lucam c. 22. *Hic est calix novum Testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis* (ut legit Bellarminus) *effunditur.*

Addit Sanctus Matthæus c. 26. *Pro multis in remissionem peccatorum*; si in remissionem peccatorum, Ergo funditur DEO *pro vobis & pro multis in remissionem peccatorum*, nunc incruentè sub speciebus vini intra calicem contentus, & ore bibendus: fundetur verò in Cruce modo cruento extra venas, qui tamen est idem Sanguis cum fundendo: Sicut Corpus meum nunc vobis datur, & postea dabitur occidendum in Cruce: hoc verò quod modo incruentè me facere videtis, vos imposterum etiam facietis in meam commemorationem.

8. Dices *Ly* five funditur, five datur, five frangitur, debet intelligi in futuro. Respondeo: debet intelligi tantum in futuro. Negatur, non tantum, Conceditur. Nam cum citantur verba in futuro, non negantur etiam à Christo accepta in præsentì, cum pro utroq; sensu tantum non impossibili, nimirum incruento

cruento & cruento mi itet textus sacer. Hæc ex fundamento versionis à Bellarmino citatæ c. 12. de Missa lib: 1. Et revera multa sunt talia, quorum unum dum asseritur, alterum non negatur, quinimò factum prudenter intelligi debet, ut Sanctus Augustinus docet Tom: 2. Epist: 108. dum inquit: *Non omnia quæ facta sunt. etiam scripta inveniuntur; verumtamen facta esse ex cæteris documentis probatur.* Scriptum quando baptizatus sit Apostolus Paulus, & scriptum non est, quando baptizati sunt alij Apostoli, verumtamen etiam ipsos baptizatos intelligere debemus; quemadmodum scriptum est, quando baptizatae sunt plebes Ecclesiarum in Hierusalem & Samaria, quando autem baptizatae sunt aliæ plebes gentium, quibus Apostoli Epistolas miserunt, non est utiq; scriptum; & tamen etiam ipsas baptizatas utiq; minime dubitare debemus propter illam Domini sententiam: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in Re-*

gnum Calorum. Sic de sacrificio dis-
curre: Scriptum est, quod Christus
fuerit Sacerdos secundum ordinem
Melchisedech, quod in cæna ultima
panem & vinum acceperit, gratias e-
gerit, & benedixerit dicens: *Hoc est
Corpus meum, quod pro vobis & multis
datur in remissionem peccatorum. Hic est
calix novum Testamentum in Sangvine
meo, qui pro vobis funditur; non est ve-
rò scriptum expressè, quod hæc actio
Christi fuerit sacrificium novi Testa-
menti à Christo institutum: nihilo-
mìnus tamen intelligi debet, quod fu-
erit sacrificium sicut semper intelle-
xit Ecclesia, intellexerunt Sancti Do-
ctores Ecclesiæ, ut suprà dictum.
Nam etiam scriptum est, quod Chri-
stus sit passus pro nobis fundendo su-
um pretiosum Sangvinem, non est ve-
rò scriptum, quod dixerit: Offero Ti-
bi Pater Æterne mortem meam in re-
missionem peccatorum, & tamen san-
cte illatum est, quod Passio Christi
fuerit*

fuerit sacrificium. Ergo similiter sanctè inferitur, quòd actio Christi in cæna ultima fuerit sacrificium, licet non dixerit: Offero me ipsum, sacrifico, &c. exercitè seu re ipsâ obtulit, sacrificavit, sicut exercitè & re ipsâ in Passione sua Sacratissima se obtulit & sacrificavit.

Dices contrà imò. Ergo duplex 9. datur sacrificium in nova lege? Respondeo, Concedo illatum. Unum ineruentum in cæna institutum, alterum cruentum in Cruce peractum, ita tamen ut ineruentum sit repræsentatio, commemoratio cruenti.

Dices contrà 2dò. Repræsentatio, commemoratio sacrificij non est sacrificium. Ergo frustrà vocatis actionem Christi in cæna sacrificium. Respondeo, Nego Antecedens. Nam sicut Aaronicum sacrificium fuit repræsentatio sive figura Christi in Cruce occisi, & tamen simul fuit verum sacrificium. Item sicut Melchisedechicum

chicum Sacerdotium & sacrificium fuit figura Sacerdotij ac sacrificij Christi, & tamen simul fuit verum Sacerdotium, verum sacrificium: Ita bene dici potest, & reverà dicitur, quòd sacrificium incruentum Christi fuerit, & sit institutum in memoriam cruenti, & tamen simul fuerit, ac sit verum sacrificium.

10. Dices contrà 3tìò. Melchisedech, per quem triumphare vultis, non obtulit sacrificium, sed tantum annonam pro Abrahamo, ejusq; militibus. Ergo ruit vestrum fundamentum. Respondeo, Nego Antecedens. Quid enim significant hæc verba? *Melchisedech Rex salem proferens, panem & vinum, (erat enim Sacerdos DEI Altissimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham DEO excelso, & Benedictus DEVS excelsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Ecce habes Sacerdotium expressum, laudem & gratiarum actionem DEO dictam, pro victoria ab Abrahamo*

mo obtenta. Confirmatur si Melchisedech non obtulit sacrificium, panem & vinum proferendo, quid opus fuit addere causalem hanc? *Erat enim Sacerdos DEI Altissimi.* Item cur dixisset Paulus Hebr: 7. v. 3. de Melchisedech? *Assimilatus autem Filio DEI manet Sacerdos in perpetuum*, quomodo manet in perpetuum? per sacrificium Christi, non per sacrificium cruentum secundum ordinem Aaron peractum. Si enim tantum hoc voluisset DEUS, quid adhuc necessarium fuit (sunt verba Sancti Pauli Hebr: 7. v. 11.) *Secundum ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem, & non secundum ordinem Aaron dici?* En habes perpetuitatem sacrificij consistere in oblatione panis & vini, quæ à Christo secundo Sacerdote secundum ordinem Melchisedech, (qui est simul Filius DEI) omnipotentia verbi, hoc est, per sermonem operatorium (ut supra dictum) transmutatur in Corpus & Sangvinem.

II. Dices

II. Dices contra 4tò. Sacrificium, quod vocatis incruentum, sæpè iteratur à vobis. Ergo nil prodest. Nam Sanctus Paulus Hebr: 10. V. 1. videtur velle innuere, quòd sacrificium sæpiùs iteratum *non perficiat cultores suos.* Respondeo, Concedo Antecedens, Nego Consequentiam, simul retorqueo. Fides vestra, & alia bona opera, quæ dicitis esse sacrificia, sæpiùs iterantur à vobis, Ergo nil profunt. Ad citationem Sancti Pauli, Respondeo sic: Sanctus Paulus solum confert sacrificia Mosaica cum sacrificio Crucis, & dicit hoc solum interesse, quòd Mosaica tametsi fuerint sæpiùs iterata, non potuerunt per se, hoc est sine meritis Christi tanquam Messiae futuri perficere & justificare Iudæos; sacrificium autem Crucis quod semel oblatum est, per se fuerit infiniti valoris, ac proinde sufficientissimum ad homines justificandos. Sicut enim DEUS in veteri lege instituit sacrificia

cia & remedia, per quæ ludæis applicarentur merita Christi prævisa ab æterno, ita etiam in nova lege placuit ei statuere media (inter quæ est sacrificium incruentum) quibus nobis applicarentur efficaciter merita Passionis, seu sacrificij eruenti. Si enim admittitis Domini Adversarij talia media quibus applicatur nobis valor meritorum Christi, sicut vultis sublatum sacrificium incruentum, ita tollite Baptismum, fidem, pænitentiam, &c. videbimus, quomodo reconciliationem vestram cum DEO seu justificationem probabitis? nunquam; cùm enim Christus posuerit animam suam pro peccatoribus, & satisfecerit, ut dicitis pro omnibus, quare tamen multi pereunt & damnantur in æternum? dicetis, quia multi non credunt, aut si credunt, pænitentiam non agunt, sed moriuntur in peccatis suis. Infero, Ergo ad Passionem Christi, ut nobis profit, requiritur arreptio medi-
diorum

diorum, quibus in actu adeo fiat applicatio ejusdem Sacratissimæ Passionis; inter hæc media verò, nos Catholici docemus, etiam esse sacrificium incuruentum à Christo in cæna ultima, ut hætenus probavimus, institutum.

§ XII.

Ad quæstiones quasdam Catholicorum, de Sacrificio Missæ, dantur Responja.

1. Quæstio ima. In quo consistit applicatio sacrificij cruenti per Missam, tanquam per sacrificium incuruentum facta. Respondeo, consistit in actione à Christo secundum ordinem Melchisedech instituta, in commemorationem Sacratissimæ Passionis. Si enim figuræ repræsentativæ Agni, qui (ut habetur Apocalyp: c. 13. v. 8.) occisus est ab origine mundi: seu Agni (sunt verba Sancti Petri Epist: 1. c. 1. v. 19.) Immaculati Christi, & incontaminati
 præco-

præcogniti ante constitutionem mundi, fuerunt in veteri lege sacrificia, multò magis repræsentatio sive actio commemorativa ab ipso Christo Sacerdote secundum ordinem Melchisedech instituta, & absoluta, debet statui esse sacrificium verum in Nova Lege.

Si quis diceret: Applicatio sacrificij cruenti, non est sacrificium. Respondere posses. Non est sacrificium cruentum Concedo, non est sacrificium incruentum Nego. 2.

Si urgeret, Applicatio ignis, non est ignis. Ergo etiam applicatio sacrificij non est sacrificium. Responderi posset: Transeat Antecedens, Nego Consequentiam. Nam aliud est loqui de statu mere physico. excludente operationem moraliter elevatam; aliud loqui de statu physico etiam operationem moraliter elevatam admittente. Applicatio ignis est status mere physicus, applicatio autem sacrificij, quæ est actio etiam quidem physica, sed si-

mul moraliter elevata, pertinet ad statum non merè physicum, ideoq; aliter de statu mere physico, aliter de statu physico simul moraliter elevato discurre debet. Ita Doctor Theologiæ Platelius cum multis Doctoribus. Illustrat rem, Electio Regis, quæ fit in Republica libera per conventum & consensum physicum sed moraliter elevatum ad hoc, ut per eum constitutur Rex. Electio ipsa utiq; non est Rex, constituit tamen Regem in esse Regis, tanquam pars necessario requisita ad denominationem Regis. Sic Electio Christi, quâ (dicendo: *Hoc est Corpus meum*) sistitur Corpus sub speciebus panis, non est Corpus, facit tamen Corpus Christi, incurrente præsens, constituitq; in esse sacrificij incurrenti. Sicut Crucifixio, Sanguinis effusio in Cruce, quas voluntariè suscepit, non fuerunt ipse Christus, fecerunt tamen, ut Christus esset, & nunc maneret sacrificium cruentum.

Si quærat per quid locutio seu prolatio verborum: *Hoc est Corpus meum*, non manet in esse mere physico, sed etiam intrinsecatur statui moraliter elevato? Respondendum: per omnipotentiam DEI volentis, ut sermo Dilecti Filij sui sit operatorius, Corporis & Sangvinis in pane & vino assumptis secundum ordinem Melchisedech.

Si inferat ex his adversarius: Ergo sacrificium vestrum incruentum est unum cum sacrificio cruento? Respondebis: Distingvendo: Est unum ex parte rei oblatae, Concedo illatum: est unum ex parte actionis offerendi, Nego illatum: Sensus distinctionis est, & in cæna ultima, & in Cruce à seiplo oblatus est Patri Aeterno, non tamen unâ actione; nam in cæna oblatus est actione incruentâ, in Cruce actione cruentâ. Incruenta actio manet secundum ordinem Melchisedech in Ecclesia, cruenta facta est semel,

R

comme-

commemoratur tamen per incuruentum
ut vult Christus dicens: Hoc facite

3. Quæstio 2da. Quomodo in cæna ultima fuerunt veræ locutiones Christi sequentes? *Corpus, quod pro vobis datur frangitur. Calix qui pro vobis effunditur* liquidem juxta Græcum textum non tantum à Catholicis, sed etiam à Acatholicis hoc modo citatæ leguntur? Respondeo breviter: Hoc sensu fuerunt veræ: nimirum *Corpus, quod pro vobis offertur*. Nam Sanctus Paulus ita explicat *Ly Dare Galat: 1. v. 4. Qui dedit seipsum pro peccatis nostris*. Item *1. Timoth: 2. v. 6. ad Titum 2. v. 14.*

4. Si ergo corpus dare in mortem, significavit offerre sacrificium cruentum, cur Dare in cæna ultima non significaverit offerre sacrificium incuruentum? Similiter discurre de *Ly funditur*. Si enim fundetur significavit sacrificium cruentum in Cruce peragendum modo cruento secundum ordinem

ordinem Aaron; cur *funditur* non significaverit sacrificium in ultima cæna celebratum modo inruento secundum ordinem Melchisedech? Idem dici potest de *Ly Frangitur*, ut ingeniose advertit Sanctus Chrysostomus homil: 24. in priorem ad Corinth: ubi scribit, Christum in Sacramento pati fractionem, quam in Cruce pati noluit. Et quamvis utcunq; possit fractio etiam ad Passionem Christi accommodari propter confractionem cutis, nervorum, ac venarum, respexit tamen sine dubio Sanctus Paulus etiam ad fractionem Christi tum in cæna ultima, tum postea inter fideles Christianos factam, ut colligere est ex ejus Epist: 1. ad Corinth: c. 10. *V. 16. Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* respexit inquam ad fractionem panis non simplicis, sed Corporis Domini latentis sub specie panis, ut sit sensus, quem suo more fundamentaliter defendit Bellarmi-

nus (loco superius citato.) Hoc est Corpus meum, quod nunc pro vobis in specie panis frangitur, id est datur & immolatur DEO.

5. Quæstio 3tia. Quomodo verum quod Christiani sint adoraturi DEUM in spiritu & veritate Ioan: 4. cum tamen nos etiam sacrificium Religionis seu adorationis admittamus? Respondeo, loco citato, non excluditur adoratio per sacrificium, sed prænuntiatur & dicitur futurum spirituale æternum respectu veterum carnalium, & tantum figurativorum huius novi. Siquis dixerit hoc novum nostrum incruentum Missæ sacrificium est etiam tantum præfigurativum, quia commemorativum cruenti. Respondere poteris; est commemorativum cruenti, quod ad rem oblatam distincti Nego, indistincti quod ad rem oblatam, distincti verò quod ad actionem offerendi, Concedo. In veteris Testamenti sacrificijs & actio oblati

va, & res oblata erant distinctæ à re
cujus erant præfigurativæ, ut clarè
patet in sacrificio Aaronico, in quo &
occisio animalis, & ipsum animal e-
rant res distinctæ ab eo, quod præfi-
gurabant, adeoq; figuræ rei absentis,
sive nondum existentis; non verò e-
rant figuræ rei præsentis seipsâ tan-
quam re præfiguratâ sacrificium com-
plentis. Id quod ultimum in novo
Testamento fecit Christus, ut clarè
Sanctus Hieronymus scribit: Epist.
150. ad Hediliam quæst: 2. *Dominus
dedit nobis panem verum, ipse conviva &
convivium; ipse comedens & qui comeditur,
illius bibimus Sanguinem, & sine ipso po-
tare non possumus, & quotidie in sacrificijs
eius de genimine vitis veræ rubentia musta
calcamus: Quod verbum (si non subre-
psit typi error) idem significat, ac ru-
bentia vina exprimimus, participamus.*

Quæstio 4ta. Dum offertur in sa- 6.
crificio Corpus & Sanguis Christi, of-
fertur né totus ipse Christus? Respon-

deo: Offeritur. Ita Concilium Tridentinum sess: 22. art: 1. præsertim 2. *Vna eademq; est Hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit sola offerendi ratione diversa.* Item. *Idem Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruentè obtulit.*

7. Quæstio 5ta. Missa estne sacrificium Latreuticum Eucharisticum, Propitiatorium, & Impetratorium? Repondeo: Est. Latreuticum, in quantum offertur DEO in agnitionem supremi Domini. Eucharisticum, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficijs. Propitiatorium prout offertur in remissionem peccatorum, & satisfactionem pænæ eis debitæ. Est deniq; Impetratorium, quatenus tendit ad beneficium aliquod impetrandum. Proinde æquivalet omnibus antiquæ legis sacrificijs quorum aliqua erant Latreutica, alia Eucharistica, alia Propitiatoria, alia Impetratoria.

Quæstio 6ta. Quid operetur Missa, 8.
tanquam sacrificium Latreuticum?
quid tanquam Eucharisticum, intelle-
xi. Qui vero effectus sunt tanquam
Propitiatorij? Respondeo: Tanquam
Propitiatorium operatur imò. Re-
missionem peccatorum tam mortali-
um, quàm venialium Ita Concilium
Trident: sess: 22. c. 2. his verbis: *De-
clarat Sacra Synodus sacrificium istud ve-
rè propitiatorium esse, in hujus quippe obla-
tione placatus Dominus, gratiam & do-
num penitentiae concedens crimina & pec-
cata etiam ingentia dimittit.* Operatur
2dò. Remissionem pænæ temporalis
adhuc debitæ pro peccatis quò ad cul-
pam condonatis, prout iterum loqui-
tur Conc: Trident: canone 3. dicen-
do *anathema ei, qui dixerit Missæ sacri-
ficium soli prodesse sumenti, neq; pro vivis
ac defunctis, peccatis, penis, satisfactioni-
bus & alijs necessitatibus offerri debere.*

Quæstio 7ma. Quomodo opera- 9.
tur remissionem peccatorum? Re-
spondeo

spondeo: Mediatè tanquam causa gratiarum actualium, quæ intuitu sacerdotis conferuntur, & quibus peccator, pro quo sacrificium oblatum est, perducitur ad pœnitentiam, atq; sic mediante pœnitentiâ obtinet remissionem peccatorum.

Ais, Ergo non sacrificium est causa remissionis, sed pœnitentia. Respondeo: Non est causa immediata remissionis, Concedo. Non est causa mediata, Nego. Adeoq; non potest privari nomine causæ: Quod enim est causa causæ, est etiam causa causæ. Non negant tamen Theologi posse sustineri probabiliter quod per sacrificium Missæ etiam immediatè tollantur peccata venialia, modo non retineantur à peccatore affectûs actualis aut habitualis erga illa, nimirum peccata venialia, cui sententiæ videtur favere Conc: Trident: sess: 22. can: 1. concedens posse applicari per sacrificium Missæ virtutem Passionis in remissionem eorum

eorum peccatorum, quæ à nobis quotidie committuntur. Valebit hæc reiponsio pro solido Catechismo Catholico, aut discursu inter moventes quæstionem.

Quæstio 8va. Ex quo fundamento 10. sacrificium Missæ dicitur esse Imperatorium? Respondeo: ex hoc quod contineat Christi merita, quibus inest vis impetrandi quidquid Sacerdos rectè à DEO petit, siue pro se, siue pro alijs. Et hæc vis siue virtus ad impetrandum, est infinita in actu imo, hoc est, quo ad sufficientiam, quandoquidem nullum est beneficium, cui non sufficiat impetrando per Christum tanquam rem oblatam infiniti valoris.

Quæstio 9na. Quare tamen non 11. semper obtinetur quod petitur? Respondeo imo, debes fateri quod sacrificium Passionis in Cruce oblatum sit infiniti valoris, & quod per Passionem, & mortem Christi supplicemus DEO Patri, quare tamen non semper obti-

nemus

nemus, quod petimus? dum acatholicus hic hærere cogitur, & cogitare quid respondeat, Responde tu Catholice hoc modo: Non semper obtinetur, quod petitur, quia virtus infinita movendi DEUM ad danda beneficia limitatur ab hominibus, vel ab ipso DEO, ut patebit ex sequentibus: Ab hominibus limitatur per defectum intentionis, fervoris, devotionis, aut applicationis sufficientis; quia non adimplent ea, quæ defunt Passionum Christi, sicut adimplevit Sanctus Paulus Coloss: 1. V. 28. *Et quidem in Carne sua pro Corpore ejus, quod est Ecclesia, pro qua licet multum laboraverit tanquam Minister secundum dispensationem DEI annuntiando Christum, corripiendo, & docendo omnem hominem, ut exhiberet omnem hominem perfectum in Christo IESU;* non tamen omnem hominem convertit, ut constat de Iudæis & Gentibus, quibus prædicabat Christum, tum de alijs, qui deridebant Eum. Idem

dem Sanctus Apostolus pro seipso oravit, sine dubio, in Nomine IESU confusus in meritis ejus infinitis, & tamen non fuit exauditus, sed dictum est illi *Sufficit tibi gratia mea.*

Quæro? Defuitne aliquid meritis 12. Christi infinitis? debes dicere: nil defuit: cur ergo non sunt conversi? quare Paulus non est exauditus, petens stimulum carnis auferri à se? non potes dare aliam rationem, quam hanc: de Iudæis & Gentibus; quia noluerunt applicare animum prædicationibus Apostolicis, cum diligentia eas audiendo, admittendo, credendo, indeoq; actus secundus, licet durante infinito valore, non est adimpletus. Quid verò de Sancto Paulo dicemus, qui seriò oravit ut auferretur stimulus carnis à se repetitis vicibus instante? nil aliud, quàm quòd non placuerit DEO acceptare orationem Pauli in ordine ad hunc effectum, ut auferretur stimulus carnis: sed placuerit

erit gratiam substituere in ordine ad vincendum. En habes quod merita Christi, in actu imo infinita, non semper in actu 2do efficiant, quod petitur, & hoc partim ob defectum humanæ dispositionis, partim ob liberum DEI non acceptantis beneplacitum. Sic quoq; discurre de sacrificio Missæ non semper impetrante id, quod petitur, nimirum dicendo, quod supra innui: virtus sacrificij continentis merita Christi licet sit infinita quò ad se, sive in actu imo, non est tamen infinita in actu 2do quo ad nos sic, ut moveat Dominum DEUM infinitè ad concedendum id, quod petitur, ideoq; bene dici potest velut syncategorematicè infinita, non tamen alio sensu, quàm hoc, quòd eò magis DEUM moveat, quò maior adhibetur intensio, fervor, sive applicatio à subiecto supplicante. Insuper quòd nullum beneficium sit inimpetrabile, nec tot, quin plura impetrari possint, si rectè petatur

petatur, & placeat DEO acceptare oblationem in ordine ad dandum id, quod petitur. Si rideat hæreticus hanc responsionem, non cura Catholice, sed urge: cur ille non omnia semper impetret à DEO per sacrificium cruentum in Cruce oblatum, licet oret, videbis quia debebit respondere non impetro, quia vel indignitas mea obstitit, vel quia placet DEO differre exauditionem, vel commutare in aliud quàm petitur, sicut Paulo commutavit; Dominus est, quis dicere potest, cur ita facis? O quàm pulchrè, quàm Catholice!

Quæstio 9na. Si non semper obti- 13.
netur, quod petitur tum propter defectum fervoris in petente, tum propter defectum acceptationis Divinæ; ad quid valet assertio Catholica, quòd Sacramenta & sacrificium Missæ producant effectum ex opere operato, & non ex opere operantis? Respondeo imò. Si prius cognoveris bene, ac
funda-

fundamentaliter intellexeris sensum distinctionis prædictæ, tunc ipse tibi respondere poteris. Et quidem imprimis hortor, ut non cures hæreticorum taxationem, quod hæc distinctio sit contra bonam Latinitatem, cum verbum deponens nimirum operator passivè contra regulas Grammaticas effertur. Nam S. Augustinus in Ps. 1. 8. dicit: *Melius est, ut nos Grammatici reprehendant, quam non intelligant populi.* Accedit, quòd distinctio nostra sit antiquior Luthero, Calvino, eorumq; gregalibus, utpote ante annos quadringentos & amplius ab Innocentio III. lib. 3. de mysterio Missæ usurpata. Jam audi distinctionis sensum. Sacramenta causant gratiam ex opere operato, hoc est præcisè ratione ipsius operis exterius positi juxta Christi institutionem, modò tantum non ponatur obex per defectum dispositionis ab eodem Christo in adultis requisitæ.

14. Ne tamen erres in nomine causæ, scien-

Sciendum triplicem causam gratiæ concurrere in Sacramentis: Efficientem, Meritoriam, & Instrumentalem. Efficientis est DEUS. Nam Sanctus Paulus dicit. Unus est DEUS, qui iustificat: ad Romanos 3. v. 30. Meritoria est IESUS Christus, Instrumentalis, Sacramentum, quam causarum distinctionem expressè habet Conc. Trident: sess: 6. c. 7. His propter meliorem intelligentiam præmissis.

Respondeo 2dò in particulari de sacrificio Missæ, & dico: Sacrificium Missæ producit suum effectum tam Propitiatorium quàm Impetratorium ex opere operato, hoc est independentè a fide, probitate, & merito Sacerdotis illud offerentis. Ergo non ex opere operantis, quandoquidem præcisè ratione ipsius operis exterius positi juxta institutionem Christi ponitur cum scilicet effectum. Rationem, præter superius attactas, accipe hanc: Christus in hoc sacrificio non est tan-

tūm

tum victima, quæ offertur, sed etiam offerens principalis, quia Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Cum ergo sacrificium non sit tam opus Sacerdotis puri hominis, quam opus Christi, habet vim movendi DEUM ad utrumq; effectum independentem à fide & probitate Sacerdotis celebrantis, adeoq; ex opere operato. Quod idem docet implicite Conc: Trident: sess: 22. c. 1. his verbis: *Hæc est oblatio munda, quæ nullâ indignitate aut malitiâ offerentium inquinari potest.* Hinc inferre licet, quod Missa mali Sacerdotis tantum valeat, quantum boni: absolute tamen loquendo Missa boni utilis or dici potest tum ratione fructus provenientis etiam ex opere operantis, quem potest applicare ei, pro quo celebrat, tum ratione pietatis in celebrante multum conducentis ad imperandum, quod petitur juxta illud Pauli Rom: 8. Diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum.

Quæstio

Quæstio 10ma. In quo consistit essentialiter sacrificium Missæ? Respondeo breviter: *Objectivè* hoc est secundum rem oblatam consistit in Corpore & Sangvine Christi, sive toto Christo prout loquitur Conc: Trident: citatum quæstione 4tâ. *Formaliter* verò in quo? Respondeo imò. Non in oblatione vocali sive præcedente, sive subsequente consecrationem, utpote non adhibita à Christo nisi mentaliter, cujus signa prodierunt ex elevatis oculis in Cælum, ex gratiarum actione, benedictione.

Respondeo 2dò. Non in elevatione aut positione super Altare, mixtione, fractione, quia tales actiones vel præcesserunt, vel subsecutæ sunt Consecrationem.

Respondeo 3tiò. Sacrificium Missæ formaliter sumptum consistit essentialiter & adæquatè in ipsa Consecratione, & quidem præcisè spectata, ut est positio Corporis & Sanguinis Christi

sti sub speciebus panis & vini vi verborum. Ita docet S. Thomas q. 24. art. 4. ad 1. & plures alij Doctores post illum.

Probatur imò, quia sola Consecratio est aptissima ad significandū ipso faciente DEUM esse Authorem vitæ & mortis seu existentie & non existentie rerum omnium, quatenus per illam fit illa mirabilis conversio, quā Christus accipit esse Sacramentale, quod antea non habebat, idq; per realem mutationem aliquo modo destructivam, nimirum talem, quæ facit, ut Corpus Christi naturaliter extensum extrahatur species, desinat esse naturaliter extensum sub speciebus panis, sitve præcipue *vi verborum* quasi mortuo modo separatū à Sangvine, licet per consecrationem (ut cum Conc. Tridenti loquitur Theologia Catholica) Corpus & Sanguis ponantur simul, & non possint non vivere, quandoquidem Christus semel mortuus, jam non moritur.

ritur; ideoq; si quis contrarium vellet
asserere, nimirum in Eucharistia Cor-
pus Christi esse mortuum sine Sangvi-
ne, incideret in hæresim. Nam asse-
reret esse tale Corpus Christi, quale
in rerum natura sine Sangvine non
datur, & quale Apostoli non sumpse-
runt; siquidem illi sumpserunt, ve-
rum Corpus sub speciebus panis, licet
supernaturaliter coarctatum, ita; ut
fuerit post verba Consecrationis totus
Christus sub totis speciebus panis, &
totus sub qualibet parte specierum di-
tributa. Confirmatur doctrina de
Consecratione ex SS. Patribus Ire-
næo, Cyrillo, Ambrosio, & alijs apud
Vasquez, & Lugo: non solum aperte
docentibus immolationem seu sacrifi-
cationem consistere in Consecratione,
sed etiam significantibus rationem sa-
crificij perfectam esse ante manduca-
tionem, ut expresse habet Gregorius
Nyssenus Orat: 1. de Resurrectione
Christi.

17. Neq; obstat imo, quod sacrificium involvat essentialiter oblationem. Consecratio autem non videatur esse oblatio. Nam licet Consecratio non sit oblatio explicita, & in actu signato, est tamen implicita, & in actu exercito, quod sufficit, sicut in lege veteri sufficiebat oblatio realis ac exercita ad rationem sacrificij, quando jugulabatur ovis, comburebatur in ordine ad cultum DEI. Proinde etiam in lege nova dici potest quod Consecratio actualis facta conformiter ad Institutionem Christi, cum intentione licet confusa sacrificandi, hoc est cum voluntate faciendi; quod Christus instituit, non tantum sit Consecratio, sed simul etiam oblatio realis exercita sufficiens ad sacrificium.
18. Neq; obstat 2do, quod Consecratio non supponat Hostiam, sed ponat eam actu, videlicet Christum sub speciebus, nam etiam in sacrificio thymamatis offerebatur suffitus seu vapor

suaviter olens ipsâ sacificatione
Productus.

Neq; obstat 3tio, quòd communio 19.
Sacerdotis omninò requiratur, ut fiat
in sacrificio Missæ, hoc enim requisi-
tum non oritur ex intrinseca ratione
sacrificij, sed ex ratione extrinseca
complementi à Christo præcepti Apo-
stolis eorumq; Successoribus juxta or-
dinem Melchisedech sacrificantibus
Sacerdotibus per Ly Sumite, comedi-
te, bibite.

Neq; obstat 4to, quòd die Parasce- 20.
ves non fiat Consecratio in Latina
Ecclesia, in Græca item certis diebus
Quadragesimæ, dum celebrantur Li-
turgiæ ex præconsecratis, & tamen
vocantur sacra, licet tantum consum-
ptio fiat præconsecratorum, Ergo vi-
detur consumptio esse de essentia in-
trinseca. Responderi enim debet præ-
dictis diebus non celebrari propriè sa-
crificium, sed tantum dici sacrificium,
tum propter ceremonias, tum pro-

pter Christum sub speciebus panis
præsentem objectivè tantum non ve-
rò operatoriè præsentem.

21. Neq; obstat 5tò, quòd Missa Catho-
lica, in qua fit Consecratio, dicatur
ab hæreticis propter stipendium Sa-
cerdotibus datum esse mercatura, Si-
monia, &c. Nam Sanctus Paulus scri-
psit ad Romanos 9. V. 13. *Qui Altari
deserviunt cum Altari participant, & Do-
minus ordinavit ijs, qui Evangelium au-
nuntiant, de Evangelio vivere.* Stipen-
dium apud nos non accipitur pro re
sacra, sed pro labore, qui solet accide-
re Sacerdoti, vel per itum, vel per
discessum, vel per cantum, idq; ex li-
beralitate fidelium sæpius tanquam
honorarium, eleemosyna. Viderint il-
li, qui p a Concionibus funebribus à
suis ex gunt non unum imperialem
sed decem, quindecim, non rarò cen-
tum, propter sessionem in Confessio-
nali à quolibet accedente prætendunt
non solidum, non grossum, sed inter
gros

gros Ortones, florenos, imò imperiales, siq; non dentur, publicè non dantes ex cathedra prosciunt: id quod apud Catholicos non fit, siquidem stipendia sunt determinata ab Episcopis, ideoq; non licet plùs exigere ab ijs, qui vel sacra, vel sepulturas procurant; aut si exigatur, & rescatur, importuni exactores puniuntur tanquam juris Ecclesiastici violatores.

Ne mireris Bone Lector, quòd ex eccatione sacrificij ad quæstiones Catholicorum non nihil fusiùs in Responsiones excurrem; feci hoc ideo, quia per experientiam didici, scitu valde necessarias ijs, quibus contingit versari inter Acatholicos subtiliores, mirè enim delectantur quæstionibus nostrorum Theologorum, quos legunt, non ut discant, sed ut producant ad vexandos Catholicos minùs peritos.

§ XIII.

S4

Estné

*Estne licitum Eucharistiam
sumere sub una specie?*

1. Respondeo: Est licitum. Ratio 1ma, quia nullibi prohibitum; quod vero nullâ lege est prohibitum, hoc est licitum assentiente Jure Divino & humano. Divino: ad quod pertinent Epistolæ S. Pauli, in quarum una, nimirum ad Romanos scripta c. 4. v. 15. dicit Apostolus: ibi non esse prævaricationem, ubi non est lex. Humano; quod citatur à Neldo de testibus num: 1. & approbatur per praxim à Theologis Moralibus, ut legere est apud Gobat tract: 5. num: 65. Subiungo: Atqui non est lex prohibens sumere sub una specie, Ergo neq; est prævaricatio sic sumere, consequenter nec illicitum, sed licitum.

Ratio 2da. Quia Christus ipse Lucæ 24. dedit Discipulis in Emaus sub una specie, ut docent Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, quorum primus

primus lib: 3. de consensu Evang: c. 25. Et Epist: 59. ad Paulinum quæst: 8. Secundus in Epitaphio Paulæ ad Eustochium. Tertius Homil. 16. in Matth: ita docent.

Ratio 3tia. Primi Christiani sub una specie communicabant Actor: c. 2. *ψ*. 26. c. 20. *ψ*. 7. in quibus locis nulla mentio fit calicis.

Ratio 4ta. Praxis distribuendi sub una specie semper fuit in usu, ut superius insinuavimus de Satyro Fratre Sancti Ambrosij secum accipiente ad navim speciem panis propter periculum mortis. De innocentibus pueris, quibus instillabatur Sanguis Christi guttatim &c. Ergo sumere sub una specie semper habitum fuit pro licito.

Ratio 5ta. Quia Christus dicit Ioan: 6. *ψ*. 59. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum, & *ψ*. 52. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.

Objicies imô. Præceptum Christi 2. est

est Lucæ 26. V. 27. Bibite ex hoc omnes. Ergo illicitum est sumere Eucharistiam tantum sub specie panis. Respondeo; præceptum hoc dirigebatur ad solos Apostolos præsentés, non vero ad alios absentes Laicos. Nam S. Marcus testatur c. 14. V. 23. Et biberunt ex eo omnes. Qui omnes? utiq; absentes non biberunt? Ergo sermo Christi Bibite &c. directus fuit tantum ad Apostolos præsentés post mortem Domini facturos idem in commemorationem, & sacrificium in pane & vino secundum ordinem Melchisedech celebraturos.

3. Obijcies 2dò. An non præceptum clarum Ioan: 6. V. 54. Nisi manducaveritis Carnem Filij Hominis, & biberitis ejus Sangvinem, non habebitis vitam in vobis. Subsumes atque vos Papistæ non manducatis & bibitis. Ergo non habebitis vitam. Respondeo: Nego Minorem. Nam manducando Corpus Christi sub specie panis

nia, bibimus simul Sangvinem contentum in vivo Corpore; sicut qui manducat panem repletum liquore dicitur sumendo panem simul sumere liquorem.

Dices: Manducare Corpus, non est bibere Sangvinem. Ergo non bibitis. Respondeo imò: Nego Antecedens. Vel non est bibere ex Calice, Transeat Antecedens. Non est bibere cum Corpore Domini, Nego Antecedens.

Respondeo adò: Non est bibere Sangvinem quò ad substantiam Nego Antecedens, non est bibere Sangvinem quò ad modum bibendi ex Calice, Concedo.

Redeo ad maiorem propositionem 4. objectionis 2.æ, & eam sic explico: *Nisi manducaveritis & biberitis &c.* vel sub una, vel sub duplici specie Concedo hunc sensum esse Christi. Nisi manducaveritis & biberitis tantum sub duabus speciebus. Nego hunc sensum fuisse Christi. Fundamentum

expli-

explicationis est ipse Christus docens in eodem c. 6. Ioan: V. 59. Qui manducat hunc Panem, vivet in æternum.

5. Ex quo fundamento sic procedo: vel obtinebit vitam æternam qui manducat hunc Panem non bibendo ex Calice, vel non obtinebit? Si obtinebit, habemus intentum Catholici: Si non obtinebit, facis mendacem Christum dicentem: Qui manducat hunc Panem, vivet in æternum. Item. Qui manducat me, vivet propter me.
6. Ais. Calix debet intelligi; oro te, fac reflexionem super tua principia, nihil addendum scripturæ, quod in ea non est, nam Christus tantum dixit: Nisi manducaveritis & biberitis, ostendi verò suprà, quòd manducando Corpus Christi, simul bibamus Sangvinem secundum substantiam, licet non secundum modum bibendi ex Calice.
7. Obijeies 3tiò. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in Regnum DEI Ioan: 3. Est

Est mandatum obligans omnes. Ergo etiam Nisi manducaveritis & biberitis &c. est mandatum obligans omnes. Respondeo, Concedo totum, sed non concedo esse mandatū obligans omnes ad modum sumendi Sangvinem ex Calice. Si vis solidè cum Catholico disputare, disputa de Sangvine Christi, probando non posse aliter sumi aut bibi Sangvinem quam ex Calice. Et hic est error vester, quem proditis, dum audetis dicere: Apud Catholicos sive Papistas subtrahi Laicis Sangvinem; nam occultè creditis cum antiquis hæreticis Christi Corpus in Eucharistia esse mortuum, aut si vultis ab hoc errore esse immunes, dicendo esse Corpus vivum, debetis simul concedere esse in eo Sangvinem, consequenter illum simul bibere Sangvinem, qui accipit Corpus vivum licet sub una specie. Obijcies 4tò. An non satis clarè 8. probat præceptum. Ipsa Institutio Eucharistiæ sub duplici specie: quare
ergo

ergo negatis præceptum esse de duabus speciebus? Respondeo negando quòd omnis institutio obliget sub præcepto omnes; id quod tu ipse fateri cogeris, dum audis institutum esse Presbyterium sive Ministerium verbi Divini prædicationem, Matrimonium, & tamen hæc non sunt præcepta omnibus. Quæris? Quibus ergo præceptum est sumere Eucharistiam sub duplici specie? Respondeo Apostolis, 12. & omnibus Successoribus eorum, sacrificaturis in pane & vino secundum ordinem Melchisedech ex institutione Christi. Illis enim dictum est: Accipite, manducate, bibe ex eo omnes. Pro Laicis verò, aut non sacrificantibus ubi extat præceptum? Respondeo: Licet nonnulli Domini Lutherani negent contineri præceptum in his verbis: Nisi manducaveritis &c. & biberitis &c. nos tamen Catholici admittimus contineri in his.

9. Pro maiore eruditione addo opinionem

nem Suarij qui putat præceptum hoc:
Nisi manducaveritis &c. prout com-
pætitur utramq; speciem, pro uni-
versa Ecclesia datum fuisse non hoc
sensu, ut obligaret omnes, sed tantum
aliquos, nimirum Sacerdotes, qui sub
utraq; specie debent sumere Eucharis-
tiam, sicut Apostoli. Ratio ejus est,
quod non omnia præcepta concernant
singulos, sicut præceptum eundi in
mundum universum prædicandi E-
vangelium, & baptizandi &c. Præce-
ptum verò pro singulis assignat hoc:
*Qui manducat hunc Panem, vivet in æter-
num.* Item. *Si quis manducaverit ex
hoc Pane, vivet in æternum.* Ergo sub a-
missione æternæ salutis quilibet adul-
tus tenetur ad sumendum hunc Pa-
nem. Quando tamen urgetur per *Ly*
Et biberitis: judicat *Ly* Et, habere hoc
loco vim disjunctivam, sicut illud E-
xodi 15. v. 21. *Qui occiderit Patrem &
Matrem morte moriatur.* Item Actor:
3. *Argentum & aurum non est mihi: ubi*

per

per *Et* significatur *Vel*. Si verò omnino instetur pro significatione conjunctiva, tum illam dicit haberi conformiter ad phrasim Hebraicam, quæ istud *Nisi* per repetitionem negationis explicat: vg. Si neq; manducaveritis Carnem Filij Hominis, neq; biberitis &c. Nam qui horum alterum præstat, sine dubio præcepto satisfaciet, & vitam æternam habebit, quam Christus solum negat ei, qui nihil horum facit. Modum hunc explicandi non improbat Valquez, neq; alij Doctores Catholici. Tu Lector Catholice elige modum defendendi veritatem Catholicam, quæ una est, licet modus defendendi occurrat varius; sicut Parisiensis Civitas una est, licet varijs vijs & modis ad eam perveniatur.

10. Objicies 5tò. Gelasius Papa in Epist: ad Majorem & Joannem (quæ Epist: etiam refertur de Consecrat: distinct: 2.) reprehendit illos qui noluerunt Calicem bibere, vocatq; talem abstinentiam

mentiam, quandam superstitionem, imò sacrilegium. Respondeo: Gelasius (ut ostendit Titulus de Consecratione) loquitur in sua reprehensione de Sacerdotibus in utraq; specie conficientibus quidem, sed sub specie tantum panis fumentibus ex nescio quâ superstitione, ut indicat Gelasius. Addit Vasquez, quòd licet Compilatores Decretorum hanc Epistolam referant tanquam Gelasij inter Epistolas ejus, non haberi tamen eam in imo Tomo Epistolarum Pontificiarum.

Obijcies 6tò. Auctoritatem Leonis II. Papæ, qui sermone 4. Quadragesimæ Manichæos reprehendit propterea, quòd panem fumerent, & Calice abstinere. Respondeo cum Suarez, reprehendit eos ideo, quia faciebant id ex superstitione, quâ respuebant speciem vini, tenendo vinum esse malum, & a malo DEO factum: vel quia negabant Christum verè pro nobis fuisse mortuum, & suum Sanguinem fudisse,

T

id

id quod reprehendit hoc loco, non verò unius speciei sumptionem absq; superstitione.

12. Obijcies 7mò. S. Chrysostomus Homil: 18. in 1. Corinth. dicit: quando fruendum est mysterijs, nil differre Sacerdotem à subdito. Item S. Cyprianus asserit potum Sangvinis in veteri lege prohibitum fuisse, in nova etiam præceptum. Paschasius Corabien: lib: de Corpore & Sangvine Christi, sensit Christum tam ministris, quàm alijs dixisse (Bibite) Ergo recessistis Catholici ab Ecclesia primitiva. Respondeo: S. Chrysostomus loquitur de usu, qui tunc observabatur in sua Ecclesia, non verò universaliter de usu alibi existentium Ecclesiarum, in quibus etiam erat usus speciei unius, ut testatur Evagrius lib: 4. c. 30. & nos suprà vidimus de Sacerdote Fratre S. Ambrosij, alijsq; speciebus sacram panis secum accipientibus domum in casum mortis. Item de Pu-

erit

eris innocentibus, quibus interdum
guttulæ Sangvinis, aut reliquæ Sacri
Panis communicabantur. Quod S.
Cyprianum attinet, agit ille de sum-
ptione Sangvinis quò ad substantiam
in Novo Testamento præcepta, non
verò quò ad modum, quasi nonnisi ex
Calice. Ad Paschaliū Respondeo
cum Bellarmino, quod corruptè lega-
tur, si enim omnibus fuisset præce-
ptum ex Calice bibere, quomodo in-
firmi bibissent, ad quos Calix non de-
ferebatur, nec ullum aliud vas, ex
quo biberent. Addi potest quòd in
spiritualibus idem sit cibus & potus,
idem esuriatur & sitiatur Matth: 5.
v. 6. *Beati qui esuriunt & sitiunt iusti-*
tiam. Item Ecclesiast: 24. v. 29. *Qui*
edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me,
adhuc sitient. Taceo quòd etiam in na-
turalibus dicatur idem jam comedi,
jam bibi, ut dictum Psal: 68. v. 22.
De felle tanquam escâ; Matt: 27. v.
4. tanquam bibitione dato,

Ta

Obijcies

13. Obijcies 8vo. S. Bernardum quod
 sermone 3. Dominicâ in Ramis Palmat
 rum inquit: *Alimoniam Corporis &
 Sangvinis in Cæna Domini exhibitam fuisse, & deinceps frequentari mandatam*
 Ergo. Respondeo. Nil facit hic textus
 contra nos, cum sub qualibet specie
 sit alimonia Corporis & Sangvinis
 Domini, siue enim solam speciem panis
 accipias, est sub ea simul Corpus
 & Sangvis Domini, siue speciem vini
 accipias, est sub ea Sangvis & Corpus
 Domini, (ut loquitur Conc. Tridentinum)
 per concomitantiam; siquidem nec
 Corpus Christi est sine Sangvine, nec
 Sangvis Christi est sine Corpore, dicitur
 totum Christum utiq; non mortuum
 sed vivum suscipimus in alimonia

Ais: S. Bernardus dicit alimonia
 Corporis & Sangvinis in cæna fuisse
 exhibitam, ac deinceps frequentari
 mandatam, Ergo sub utraq; specie de
 bet frequentari, sicut fuit exhibitum
 sub utraq; specie. Respondeo: D.
 Ring

tingvo Consequens. Debet frequen-
tari à singulis sub utraq; specie, Ne-
go: à facientibus sacrificium Conce-
do. Hunc fuisse sensum S. Bernardi
probo inde, quòd S. hic seiverit fuisse
usum inter primos Christianos, de qui-
bus Apostolorum Acta testantur: *E-*
rant perseverantes &c. c. 2. v. 42. I-
tem, quòd seiverit alimoniam hanc
Corporis & Sangvinis Christi fuisse
sumptam apud Græcos ex præconse-
cratis, qualibet intra Quadragesimam
hebdomadâ certis diebus: & apud Lati-
nos intra annum semel, die Parasce-
ves, sicut adhuc isto die sumitur à Sa-
cerdote sine Consecratione Calicis.
Hoc supposito, nimirum quòd non i-
gnoraverit, sicut reverà non ignora-
vit, debet dici, quòd S. Bernardus lo-
cutus sit de frequentatione Sacerdo-
tum per sacrificia, in quibus alimonia
sacra sumebatur, sicut nunc sumitur,
sub utraq; specie.

Obijcies 9nò. *Authoritatem S. 14.*
T3 *Augu-*

Augustini, quam refert Algorus lib:
2. de Sacrament: Corporis & Sangvi-
nis Christi c. 8. Neq; caro sine san-
gvine, neq; sanguis sine carne purè
communicatur. Respondeo cum Sua-
rezio ita, sicut ad authoritatem Gela-
sij suprà n. 9. Vel certè probabile
est, Augustinum locutum esse contra
Manichæos habentes malam opinio-
nem de vino, imò hæreticam, icilicet
vinum à malo DEO creatum fuisse,
ideoq; illud vocabant fel draconis,
horrentes propterea etiam Sangvi-
nem Christi sub specie vini admitte-
re. Putatur insuper eo tempore non
defuisse tales erroneos, qui credebant
Corpus Christi esse sine Sangvine sub
speciebus panis, & nihilominus cum
tali fide accedebant, sumebantq; spe-
cies panis; contra hos rectè dicit Au-
gustinus: non posse purè Carnem sine
Sangvine sumi. Noveris præterea &
Epistolam Gelasij superius citatam, &
authoritatem Augustini ab Aligero ad-
ductam

ductam esse dubiæ fidei. Nam Suarez fatetur de Epistola Gelasij, quòd eam videre non licuerit, hoc est, non reperit. Vasquez simpliciter addit, quòd licèt compilatores Decretorum prædictam Epistolam referant tanquam Gelasij, inter Epistolas tamen ejus, hoc est Gelasij, in imo Tomo Epistolarum Pontificiarum eam non haberi. Simile quid affirmat Suarez de textu Augustini per Algerum citato, nimirum, quòd illa opera Augustini quibus nititur Algerus, jam non extent, consequenter incerta pro certis assumi nequeant.

Hæc addo Universale principium, quo nixus citationes omnes contra unam speciem refellere poteris sic: Christus Dominus præceptâ Eucharistiæ, omnibus reliquit eam liberam judicio Ecclesiæ, quòd ad distributionem, vel sub una. vel sub duabus speciebus.

Fundamentum est, quòd dictum sit 15. à Christo Ioan: 6. Nisi manducaveri-

tis, & biberitis &c. *W.* 54. Item. Qui manducat me, vivet propter me *W.* 59. Item. Qui manducat hunc Panem, vivet in æternum. Christum enim utpote æternam veritatem sibi non contradixisse, neq; fuisse perimentem ipsarum propositionum suarum *vg.* præcedentium per subsequentes, subsequentium per præcedentes, omninò tenere debemus. Ergo verba ejus sunt explicanda, verè, hoc est, quòd libertati Ecclesiæ relictum sit, sub una, vel sub duplici specie distribuere. Hanc explicationem admiserunt imi Christiani Aëtor: 2. quia communicârunt sub una specie, Ergo utraq; propositio est vera, & de una, & de duabus speciebus loquens. Nisi hoc fundamentum esset firmum, ac de fide: Quomodo in Ecclesia DEI varius usus Eucharistiæ practicari potuisset jam sub una, jam sub duabus speciebus? Qualem usum nostri Domini Adversarij coguntur fateri, non fuisse

isse peccaminosum. Aëtor: 2. Erant perseverantes &c. ubi imi Christiani laudantur non propter convivia, sed propter frequentationem Sacramenti, hoc enim intelligitur per communicationem fractionis panis.

En quòd Calix hñc non fuerit, si e- 16.
nim fuisset, non fuisset grave Sancto
Lucæ eum exprimere. Ergo fuit com-
munio sub una specie. Parvis, inno-
centibus pueris dabantur interdum
particulæ ex Sacramentali Pane; In-
fantibus item guttæ Sangvinis instil-
labantur, ut habet Concilium Matis-
conense II. c. 9. pag: 79. Evagrius lib:
4. c. 5. pag: 673. Cyprianus Tomo
imo de lapsis num: 87. pag: 145. Quòd
à S. Paulo sint datæ duæ species Co-
rinthijs non negamus, sed etiam nega-
ri non potest, quòd Nazaræis haben-
tibus votum abstinendi à vino data
fuerit una species, sicut negari nequit,
quòd Aëtor: 20. distributa fuerit una
species; nam dicit ibi sacer textus X.

7. Una autem Sabbati cū convenissent ad frangendum panem, seu ut Syriacus legit ad frangendam Eucharistiam. Data ergo fuit Eucharistia, & sub una, & sub duplici specie in primitiva Ecclesia, id quod etiam sub Leone Papa factum, cujus jussu ad detegendos Manichæos hæreticos latitantes, Catholicis verè fidelibus distributa fuit duplex species, cū antea tantū una distribueretur. Si enim semper duplex species distributa fuisset, non potuissent latere, sicut non potuerunt latere, quando jussu Leonis cœpit distribui duplex; ad hoc enim ordinavit Leo, ut sumeretur duplex species, ne Manichæi à vini specie per hæresim abhorrentes fidei populo immiscerentur, & ignoraretur, quinam illi hæretici à cætu fidelium arceundi? Legisti similia alibi citata per occasionem, hīc revocantur tanquam loco magis proprio.

§. XIV.

Reliquæ objectiones rediguntur ad quæstiones.

1ma. Potestné Communio sub una i. specie fieri in commemorationem mortis Domini juxta illud Pauli i. Corinth: ii. V. 26. *Mortem Domini annuntiabitis.* Respondeo: potest, ut constet ex eodem capite. Nam & panem dando dixit Christus: *Hoc facite in meam commemorationem.* Et Calicem dando dixit: *Hoc facite in meam commemorationem,* ut testatur Paulus ibidem V. 24. & 25. Proinde duplex commemoratio fieri potest, una expressa qualis fit per Consecrationem Corporis & Sanguinis, dum vi verborum in sacrificio repræsentatur separatio utriusq; à se invicem in Cruce facta, altera implicita, dum una tantum sumitur species, quæ quidem etiam Corpus & Sanguinem Christi continet

tinet, non ita tamen exprimit, siue repræsentat separationem, sicut actio in sacrificio Missæ adhibita, per quam Corpus Christi vi verborum ponitur sub specie panis, Sangvis autem vi verborum sub specie vini, abstrahendo à concomitantia, quæ se habet consecutivè, hoc est, quia Christus jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur.

2. Illustro rem hoc exemplo: Citat Judex, potestatem habens, virum honoratum, venit citatus, & sistit se Judici vi citationis cum vestitu & assistentia suo statui conveniente; tantum persona exprimebatur, ad quid ergo sistitur vestitus? ad quid famulatus? Respondere debes, quia citatus homo non potest esse sine vestitu & famulatu competente suo statui honorato: qualiter igitur vestitus & famulatus sistitur? non præcisè vi citationis; vi cujus igitur? utiq; vi concomitantia; nimirum quia citatus vir non potest com-

comparere sine vestitu, nec sine connexionis cum illo per famulatum. Similiter in statu physico discurre, quare citatus vir secum adfert capillos, barbam, cum vi citationis nec crines, nec barba fuerint expressi? debes dicere: Quia inter virum citatum & crines ac barbam est connexio concomitantiae, consequenter dum citatur vir, concomitantur eum etiam crines, ac barba, cum quibus habet physicam connexionem. Sic discurre de Eucharistia: vi verborum: *Hoc est Corpus meum* ponitur Corpus sub specie panis, vi verborum *Hic est Sanguis meus*, ponitur Sanguis sub specie vini, sed quia secundum praesentem statum, sive praesentia decreta, Corpus Christi non est sine Sanguine, nec Sanguis Christi sine Corpore, ideoq; dum vi verborum sistitur Corpus sub specie panis, concomitanter adest Sanguis; & dum vi verborum sub specie vini sistitur Sanguis Christi, concomitan-

ter

ter adest Corpus Christi. Pro ulteriore elucidatione plurimæ possent adferri instantiæ ex materia de Testamentis, quibus dum alicui inscribuntur bona, in quibus sunt piscine, fluvij, mancipia, concomitanter etiam inscribuntur piscine & mancipia. Non igitur est novus modus loquendi aut distingvendi vi verborum aliquid poni, & aliud concomitanter se habere vel ex physica vel morali connexionē.

3. 2da. Libi præceptum Sacerdotibus, ut sub specie vini consecrent? Respondeo: ibi, ubi Christus dixit: *Hoc facite.*

Dices imò (*Hoc facite*) dictum est ante Calicem. Respondeo juxta S. Paulum etiam post Calicem. Sed dato, quod post Calicem non fuisset dictum, sequitur tamen necessario etiam de Calice debere intelligi, quandoquidem Christus instituit sacrificium in æternum secundum ordinem Melchisedech, non foret verò sacrificium Melchisedech,

chisedech, si tantum in pane, & non in vino sacrificaretur.

Dices 2dò. Juxta vos: Christus in 4. Emaus sacrificavit in una specie; de specie vini nulla fit mentio. Ergo potest fieri sacrificium sine Consecratione Calicis. Respondeo imò. Transeat Antecedens, Nego Consequentiam. Dixi Transeat Antecedens. Nam si consecravit in Emaus tantum sub una specie panis sine alia, contra institutionem, fecit id ut Dominus & Author Sacramentorum, qui ad institutionem alligari non potest, sicut alligati fuerunt Apostoli, & nos post illos alligati sumus. Ille enim tanquam Dominus & Author Sacramentorum, non tantum per formam consecratoriam, sed etiam solâ voluntate aquam mutavit in vinum, dum adesset nuptijs in Cana Galilææ; consequenter potuit etiam in Emaus idem facere, vel etiam unam speciem sine alia consecrare. Quis enim ipsi potuit legem
pone.

ponere? Placuit illi legem ponere pro Apostolis & nobis, nunquid per hanc voluit ligare potestatem suam absolutam? Nobis satis est, quòd duo Discipuli eum cognoverint in fractione panis, & Sanctissimi ac Doctissimi in Ecclesia DEI Patres, (quos suprà citatos habes) tenuerunt datam fuisse prædictis Discipulis sub una specie Eucharistiam, licèt modus non explicetur, an per formam consecratoriam, an solâ voluntate eam consecrerit? Ex hac responsione ima procedo ad 2dam, & antecedente transire permissio, Nego consequentiam nimirum hanc: Ergo potest fieri sacrificium sine Consecratione Calicis: Vel Distingvo consequens. Ergo potest fieri &c. à Domino & Authore Sacramentorum Concedo, potest fieri à non Domino, non authore Sacramentorum Nego consequentiam. Accipe instantiam: De absoluta potentia sua potest Christus aliquem immediatè eligere.

eligere & vocare ad ministerium sive presbyteratum, sine impositione manuum, sicut elegit & vocavit Petrum & cæteros Apostolos. Ergo idem modo potest fieri à subordinatis Sacerdotibus? Potest Christus infantem sanctificare in utero matris sine Baptismo, ut sanctificavit Ioannem Baptistam, Ergo idem possunt modo Sacerdotes sive Ministri sine Baptismo? Absit affirmare talia!

3ta. Quare Laicis non datur Communio sub utraq; specie? Respondeo: quia non est necesse, cum Christus ut supra reliquerit liberum Ecclesiæ, vel sub una, vel duplici specie distribuere Communionem.

4ta. Quomodo verò salvabimus Calicem, de quo dicit Christus Lucæ 22. V. 20. *Hic est Calix Novum Testamentum in Sangvine meo.* Respondeo: Salvabimus illum per sacrificium, quod institutum est à Christo secundum ordinem Melchisedech, ad quod sacrifi-

cium habendum non sunt ordinati Laici, sed Apostoli, eorumq; Successores Sacerdotes.

5. Si quis diceret: Non concedere Calicem omnibus est corrumpere Testamentum. Sed vos Catholici non conceditis Calicem omnibus, Ergo corrumpitis Testamentum. Respondendum foret: Distingvendo. Non concedere Calicem omnibus illis, quibus per mandatum præscribitur concedendus, est corrumpere Testamentum, Transeat Major. Non concedere Calicem illis, quibus non præscribitur concedendus, est corrumpere Testamentum, Nego Majorem. Et similiter Distinctâ Minore Nego Consequentiam. *Dixi* Distingvendo Transeat Major. Nam absolutè loquendo posset aliquis habere mandatum extradendi Testamentum, & tamen non hoc ipso corrumpere illud.
- 5ta. Qui sunt illi, quibus ex mandato præscribitur Calix? Respondeo: Apostoli

Apostoli, & eorum Successores sacrificantes; alijs equidem potest permitti, non tamen præferibi tanquam ex mandato Christi, ut supra vidimus.

Ais imò. Saltem injuriam facitis 6. ijs, quibus non conceditis Calicem, Novum Testamentum. Respondeo: Nego fieri injuriam. Nam non in Calice consistit Testamentum, sed in Sangvine Christi, ut apud Matthæum legitur: *Hic est Sanguis Testamenti*, quo nimirum Sangvine sancitur, firmatur Testamentum, quod aliter vocatur ultima voluntas Testatoris inscribentis hæreditatem. Ex quo licet colligere, quòd Testamentum non semper æqualiter sumatur. Si sumatur pro ultima voluntate Testatoris, verè & propriè dicitur Testamentum; si sumatur pro instrumento, sigillo, quo sancitur, firmatur ultima voluntas Testatoris, dicitur Testamentum instrumentaliter, nimirum à confirmatione sigillo, sive signo

externo, quo tanquam instrumento roboratur ultima voluntas Testatoris. Errant proinde, qui dicunt Corpus & Sangvinem Christi esse hæreditatem nostram. Hæreditas enim nostra est in Cælis, quam amantissimus Pater nobis legando firmavit Corpore & Sangvine suo, si non indignè acceperimus.

7. 5ta. An non ridiculum *Uo Hic Calix est Testamentum in Sangvine meo*, explicare hoc sensu. Hic Sangvis est Novum Testamentum in meo Sangvine, liceret enim per paritatem rationis etiam Corpus sic explicare, vg. Hoc Corpus meum, est Testamentum in Corpore meo. Respondet Bellarminus utramq; explicationem posse concedi tanquam licitam, ac proinde non esse ridiculam. Ratio ejus est, quòd in utraq; propositione, non explicetur intima continentia ejusdem in eodem, sed explicetur Authenticum Instrumentum, quod aliter vocatur Testamentum

mentum de Hæreditate æterna in Corpore sive per Corpus sancitâ. Sicut bene dicimur Rom: 5. *Iustificati in Sanguine Christi*: id est per Sanguinem Christi. Proinde sensus est, Corpus Domini est Testamentum Hæreditatis cælestis, per seipsum à nobis dignè sumptum, obtinendæ: Quid hic ridiculi? Num ridiculum foret, si de aliquo Principe laudabiliter Regimen administrante diceretur: Ipse Princeps est ornamentum totius Familiæ suæ in Principatu suo, per Principatum suum? debes dicere, quòd non. Ergo neq; ridiculum tibi videri debet, si dicatur de Corpore Domini, quod sit Testamentum, Instrumentum Authenticum hæreditatis æternæ per seipsum. Idem applicandum Sanguini. Accipe aliam instantiam: Si quis legendo Ioan: 1. v. 9. *Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine*: compendiosè formaret propositionem: Ioannes Baptista fuit testimonium

V3

monium luminis in suo testimonio, seu per suum testimonium, live seipso attestante. Vel si alius legendo Evangelium Ioannis c. 21. v. 24. apprehenderet hæc verba: *Hic est Discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc; & scimus quia verum est testimonium ejus;* tandem sic paucis exponeret: Ioannes Evangelista est testimonium horum, sive veritatis, testimonio suo, vel in testimonio suo, vel per testimonium suum, sive seipso attestante, reverà licet paucis non male tamen exponeret tenendo pressè sensum paulò ante citatum. Taceo quòd usitato sensu in Theologia revelatio dicatur motivum credendi seipsà, sive per seipsam. Si enim interrogetur bonus Theologus: Propter quid hanc vel illam revelationem (suppositis etiam præcedentibus motivis credibilitatis) credat esse Divinam? Respondet ultimatè propter ipsam Revelationem Divinam, alias enim fides

des non evaderet Divina. Addo ex Jure; de homine per juramentum justum purgante innocentiam suam, potest dici: Iste homo jurans est testimonium suæ innocentiae seipso, sive per seipsum. Imò justum juramentum est testimonium innocentiae seipso, sive per seipsum; ubi clarè juramentum pro Instrumento evictæ innocentiae sumitur. Ineptè igitur rideri potest Bellarmini propositio, & concessio de Sangvine & Corpore Christi, quam superius citavi.

Nonnihil fusiùs explicui Testamen- 8.
tam, ut pateat illud consistere non in Calice tanquam figura, sive signo, sed in ipso Sangvine tanquam instrumento, & sigillo confirmante seipso voluntatem ultimam collati nobis juris ad possidendam hæreditatem. Hoc enim modo detruduntur Calvinistæ à figura continente simplex vinum, & tantùm significante Sangvinem Christi, ut illi autumant; detru-
duntur

duntur Lutherani à Calice tanquam essentiali constitutivo, sine quo ut errant, non potest sumi Sanguis Novi Testamenti, seu qui est Testamentum sanciens, confirmans, sigillans hæreditatem æternæ salutis.

9. 6ta. Quare infantes baptizati habent jus ad vitam æternam, licet non sumant Corpus & Sanguinem Novi Testamenti? Respondeo: quia habent jus acquisitum in Baptismo, & illud non amiserunt, sicut solent amittere adulti per actualia peccata, & ideo obligati sunt ad illud recuperandum per pœnitentiam & Eucharistiam, si volunt salvari,

10. 7ma. Quare illud: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto* obligat etiam infantes non verò hoc: *Nisi manducaveritis &c.* Respondeo: quia illud est absolutum supponens neminem habere vitam animæ sine Baptismo: hoc verò supponit vitam in infantibus post acceptum Baptismum durare

durare, eò quòd nondum sint capaces actualis malitiæ.

8va. Si quis adultus per seriam pæ- ii.
nitentiam reconcilietur DEO, aut
sibi non sit conscius peccati mortalis,
adeòq; supponatur habere gratiam,
quæ est vita animæ; cur tamen tene-
tur & baptizari, & Eucharistiam su-
mere? Respondeo: quia quilibet homo
tenetur diligere Dominum DEUM
ex toto corde &c. idcoq; mandata e-
jus servare. *Qui habet mandata mea, &
servat ea, ille est, qui diligit me;* inquit
Christus c. 14. Ioan: V. 21. Atqui
Baptismo se subijcere, Eucharistiam
suscipere, sunt mandata. Ergo qui
diligit DEUM, debet ea servare. Hinc
Cornelius Centurio licet fuerit vir
Religiosus, ac timens DEUM cum o-
mni Domo sua, faciens eleemosynas
multas plebi, & deprecans DEUM
semper; baptizari tamen debuit. Si-
militer nationes etiam post acceptum
Spiritus Sanctum, à Petro jussæ sunt
bapti-

baptizari, ut habetur Actor: 10. v. 1. & 48. siq; vel Cornelius timens ac deprecans DEUM, vel nationes post acceptum Spiritum Sanctum, noluisse admittere Baptismum, peccassent, quemadmodum etiam nunc peccaret Christianus omnia credens, sed nolens unquam suscipere Eucharistiam.

12. Urges alienâ voluntate Infantes applicantur Baptismo. Ergo iidem Infantes alienâ voluntate debent etiam applicari Eucharistiæ percipiendæ? Respondeo: fuit quorundam opinio, etiam infantibus debere dari Eucharistiam, pro qua Augustinum citari quondam contigit audire, sed tam Augustinus, quam cæteri postea submiserunt capita sua Ecclesiæ tanquam columnæ veritatis.

13. 9na. Redeamus jam ab infantibus ad adultos, nonné melius foret concedere usum duplicis speciei omnibus, sicut fit in Græca Ecclesia. Profectò etiam

etiam Acatholici accederent, quibus summè displicet distributio unius speciei inter Laicos? Respondeo: Græcis permittitur usus speciei duplicis, quia non docent esse præceptum sumere sub utraq; specie, quinimo illi ipsi, ut dictum supra, interdum sub una specie communicant. Dominis Lutheranis, non nego posse fieri similem concessionem, sed deterrent exempla, sine fructu facta, voluit Ecclesia, ut plenè secum conjungerentur in omnibus, tenendo posse sumi duas species, sed posse etiam licitè sumi unam speciem, quandoquidem Christus Ecclesiæ suæ reliquit libertatem in hoc genere, ut supra dictum & probatum ex praxi, de qua testantur Acta Apostolorum; Tertullianus circa Annum 200. lib: 1. edit: Basileensis 1521. pag: 482. Cyprianus circa Annum 250. lib: de lapsis Basileæ edit: paulò ante finem. Basilius circa Annum 370. Epist: ad Cæsaream Patriciam. Ambrosius cir-

ea idem tempus orat: funeb: de morte Satyri Fratris. Hieronymus Apologiâ pro libris adversus Iovinianum ad Pammachium edit: Basileæ 1516. tom: 3. fol: 49. Augustinus serm: 252. de Tempore circa finem. Voluit, inquam, Ecclesia, ut conjungerentur: sed Domini urgentes hanc concessionem, eamq; jam impetratam habentes, non servarunt fidem; nam promiserant se credituros, sicut credunt Catholici, deprehensi verò sunt non deposuisse errores suos, adeoq; tantum voluisse latere sub nomine Catholico ad normam luporum sub pelle ovina, ut tantò securius & liberiùs ovibus verè Petrinis ad ovile Christi pertinentibus nocere possent docendo: ideo sicut Manichæi per usum duplicis speciei sub Leone & Gelasio Pontificibus, detecti sunt; ita expediens erat, ut hi quoq; per revocationem concessionis detegerentur. Attingit Indultum duplicis speciei Bohemis concess-

concessum Ænæas Sylvius c. 52. historia Bohemorum, eâ tamen conditione, ut crederent Calicem non esse omnino necessarium ad salutem, quam conditionem cum illi non admitterent, Indultum etiam non emanavit. Cum eidem ipsi Ænææ Sylvio postea Pontifici, magnæ proponerentur instantiæ pro duplici specie per Georgium Podiebradium Regem Bohemorum, ut testatur Baronius Anno Christi 1459. negavit. Simile Indultum impetraverat Carolus V. apud Paulum III. Anno 1548. pridie Kalendas Septembris in Bulla Benedictus DEUS, sed & hoc sublatum est, cum adverterentur Novatores, nolle conceptos suos in fide errores dimittere, & tantum velle nomine Catholico investire.

Roma. Estné verum, quod dicit II- 14. Iulius in Apologia Confessionis Augustinæ c. 14. nimirum Patres Tridentinos convictos fulgore veritatis, Commu-

Communione sub utraq; specie populo permisisse? Respondeo: merum mendacium est, ut constat ex sessi: 21. & 22. Sicut & illud, quod Lutherus ait: Patres illos decrevisse, ne Communio sub utraq; specie daretur Laicis, quia Christus oppositum instituit, & praecepit, ut daretur: constat enim ex sessi: 21. c. 1. rem aliter se habere: verba Concilij sunt: *Etsi Christus in ultima cena Venerabile hoc Sacramentum in panis & vini speciebus instituit & Apostolis tradidit, non tamen illa institutio & traditio eò tendunt ut omnes Christi fideles statuto Domini ad utramq; speciem accipiendam, adstringantur. Sed neq; ex sermone illo apud Ioannem 6. verè colligitur &c. Nam qui dixit: Nisi manducaueritis &c. dixit quoque. Si quis manducauerit ex hoc Pane, vivet in aeternum. Et qui dixit: Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sangvinem &c. dixit etiam: Panis quem ego dabo Caro mea est pro mundi vita. Et denique, qui dixit: Qui*
manduca-

*manducat meam Carnem, & bibit meum
Sanguinem, in me manet, & ego in illo:
dixit nihilominus: Qui manducat hunc
Panem, vivet in eternum. Dic quæso,
si amas veritatem contineturne in i-
stis verbis Concilij vel apex, quòd in-
stitutio Christi, aut præceptum ejus
contemptum fuerit? non continetur:
quid ergo? continetur quòd Christus
instituerit, & præceptum dederit su-
mendi Eucharistiam, relinquendo ta-
men libertatem Ecclesiæ, vel sub una,
vel sub duabus speciebus distribuendi.
Dixi relinquendo libertatem Eccle-
siæ, quod probant loca à Concilio pro
duplici & pro una specie citata, non
verò devotioni privatarum persona-
rum. Talibus enim dicendum vel
creditur licitè ac sufficienter sumi vi-
vum Christum sub una specie, vel non
creditur? Si creditur? cur contra u-
sum, & praxim Ecclesiæ, tanquam
torrentem nitimini? Si non creditur:
neq; unâ specie digni estis: quando-
quidem*

quidem propter fundamenta immediate expressa. Nullo pacto dubitari potest (ut loquitur Concilium) *salvâ fide, quin alterius speciei Communio ad salutem sufficiat.*

15. Estne tamen verum, quod plus gratiæ caulent duæ species quam una? Respondet Suarez clarè, & post illum communis sententia Negando, docetque quod totus effectus detur per singulas species non minùs quam per utramque. Confirmatur imò per Concil: Trident: quod sess: 21. c. 3. sic loquitur: *Fatendum etiam sub altera tantum specie totum atq; integrum Christum verumq; Sacramentum sumi: Ac propterea quod fructum attinet, nullâ gratiâ necessariâ ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt.* Confirmatur 2dò per Concilium Moguntinum celebratum Anno 1549. ubi c. 32. dicitur: non esse dubitandum, quin Communio sub unica specie sit æquè utilis ac efficax ad salutem, quàm sub
- utra-

utraq̃ue. Confirmatur 3^{ti}o, quia si
plūs gratiæ conferretur per sumptio-
nem Eucharistiæ sub duplici specie,
quàm sub unica, nunquàm Ecclesia
prohibuisset Laicis Communionem
sub utraq̃ue; tali enim prohibitione
fecisset illis injuriam, siquidem illos
privasset eâ parte gratiæ, quam ac-
cepissent communicantes etiam sub
altera. Svadet insuper ratio, ut poti-
ùs sententia Suarezij tanquam con-
formior Concilijs teneatur. Cùm e-
nim Christus integrè sub unica specie
contineatur, & integrum Euchi-
ristiæ Sacramentum sub unica specie
sumatur, non est cur dicatur, quòd
minùs operetur sub unica, quàm sub
gemina: Sicut non magis operatur,
cùm quis binas aut ternas Hostias re-
cipit pro una. Id quod illustrari po-
test paritate acceptâ ex Baptismo, quì
tribus immersionibus sive ablutionibus
non plùs efficeret, quam efficit una.
Si dicat adversarius: dum post 16.

Corpus Christi Sacerdos in Missa sumit Sangvinem, vel accipit novam gratiam & diverſam ab ea, quam præaccepit in ſumptione Corporis, vel non? Si primum: Ergo Laici privantur iſtâ gratiâ novâ, quam Sacerdos accipit in ſumptione Sangvinis. Si ſecundum, nimirum quod non accipiat Sacerdos novam gratiam per Sangvinem diſtincte bibitum: Ergo ſumptio Sangvinis non eſt Sacramentum, cùm proprium Sacramenti ſit producere gratiam. Reſpondeo: Sacerdotem in ſumptione Corporis ſub ſpecie panis totam gratiam accipere, quæ datur ex opere operato, vi huius Sacramenti; ſic tamen, ut etiam conferatur propter ſumptionem Sangvinis ſub ſpecie vini mox futuram. Quod igitur non conferatur nova in ſumptione Calicis gratia, non oritur ex eo, quòd iſta ſumptio non ſit de ſe collativa gratiæ, cùm reverà ſit Sacramentum, quod de ſe eſt collativum gratiæ; ſed
ex eo

ex eo, quòd jam sit cauiatus ejus effectus per Corpus vivum Christi immediate sumptum. Ita Platelius è Societate Nostra Sacrae Theologiae in Universitate Duacena emeritus Professor & Doctor, in sua Synopsi § 4. de effectu Eucharistiae n. 413.

uma. Quæstio: Refectio significata per speciem panis, estne diversa à refectione significata per speciem vini? Respondeo: esse quidem diversam quòd ad modum significandi, non esse tamen diversam quòd ad rem, per quam habetur refectio, siquidem sub utraq; specie res eadem est, nimirum & sub specie panis Christus reficiens animam, & sub specie vini Christus reficiens animam.

Si inferas imò. Ergo Christus à 18. Sacerdote in Missa bis sumitur semel sub specie panis, altera vice sub specie vini. Respondeo: Bis dualitate cadente supra species Concedo; bis; dualitate cadente supra Sacramentum.

Nego illatum. Nam licet in Missa sumantur duæ species, non tamen sumuntur duo Sacramenta, cum & Corpus Christi sub specie panis, & Sanguis Christi sub specie vini sint tantum unicum Sacramentum, & quidem ejusdem speciei infimæ. Ratio est: quia utrumq; scilicet & Corpus Christi sub specie panis, & Sanguis Christi sub specie vini, ex institutione ordinatur ad unum & eundem finem, videlicet ad spiritualem refectionem animæ: ac proinde utrumq; ex sua institutione est moraliter unum totale signum unius totalis refectionis animæ. Sicut ergo ex cibo & potu corporali exurgit unica refectio corporalis: ita & ex hoc cibo & potu spirituali exurgit unica refectio spiritualis.

19. Si inferas 2do ex immediatè dictis: Ergo tantum Sacerdotes in Missa habent totalem refectionem animæ, non verò Laici. Respondeo: Negando illatum. Nam quamvis Laici non habeant

ant totalem refectiōem quō ad modū,
habent tamen totalem quō ad substan-
tiam, ut suprā dictum aliquoties.

12ma. Si urgeat: Sacerdos, ut dicis, 20.
per sumptum Corpus Christi vivum
accipit totam gratiam Sacramentalē.
Ergo non est opus, utumat Sangvi-
nem ex Calice. Respondeo: Distin-
gvo Consequens. Non est opus ratio-
ne gratiæ, utumat Calicem. Concede-
do Consequentiam; non est opus rati-
one sacrificij, Nego Consequentiam.

Si adhuc instet: Clemens VI. in
Bulla ad Regem Galliæ concedens illi
facultatem communicandi sub utraq;
specie, dicit se illi id concedere ad
majus gratiæ augmentum. Ergo sum-
ptio Sangvinis, non tantum ratione
sacrificij, sed etiam ratione augendæ
gratiæ requiritur. Respondeo: Pon-
tificem in hoc casu loqui, ut priva-
tum Doctorem, sequendo sententiam,
quam aliqui etiam nunc probabiliter
sustinere conantur: vel intellexisse au-

gmentū gratiæ non ex opere operato, sed ex opere operantis, scilicet ratione majoris devotionis, quam in Rege supposebat exercendam per sumptionem Eucharistiæ sub utraque specie.

21. Quæres ultimo. Cum Sancti Patres aliqui inveniantur, qui vocarunt Corpus & Sangvinem Sacramenta in plurali, quare & Catholici non utuntur hoc modo loquendi? Respondeo: Sancti Patres locuti sunt in plurali ob materiale specierum pluralitatem, non autem ob formalem aliquam diversitatem in ratione Sacramenti. Si tamen placet hoc sensu eos imitari, non erit peccatum.

Miraris fortè Lector, cur Polemicum Studium tractando me immiserim in aliquas speculationes hoc Studium excedentes? Respondeo: Feci hoc propter ingenium & promptitudinem Studioſæ Juventutis Catholicæ, ut eum interrogata fuerit, caput ejus habeat responſum.

Index brevis 2dæ Partis

Habet 2da Pars tria Capita.

Caput 1mum constat §§. 3.

§. I. *Prenotanda de Traditionibus fol: 1.*

& seqq:

§. II. *Potestne haberi fides vera ex verbo tradito? fol: 8.*

§. III. *Solvuntur objectiones contra verbum traditum fol: 21*

Caput 2dum constat §§. 3.

§. I. *An iudex Controversiarum sit necessarius, & quis ille? fol: 38. & seqq:*

§. II. *Solvuntur objectiones contra doctrinam Catholicam de Iudice Controversiarum fol: 70. & seqq:*

§. III. *De Scripturae difficultate fol: 90. & seqq:*

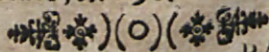
Caput 3tium constat §§. 14.

§. I. *An Corpus Christi sit verè, realiter, & substantialiter in Eucharistia? fol: 95.*

§. II. *Argumenta contra § præcedentem diluuntur fol: 104.*

§.

- §. III. *Objectiones ex SS. Patribus adduci solita & perperam ab adversarijs intellecta solvuntur fol: 123.*
- §. IV. *Ad plura dubia respondetur fol: 134.*
- §. V. *Quare Catholicum contra Calvinistas fol: 146.*
- §. VI. *An maneat panis in Eucharistia post Consecrationem? fol: 150.*
- §. VII. *Interrogationibus quibusdam tanquam tacitis contra Eucharistiam objectionibus respondetur fol: 163.*
- §. VIII. *Respondet ad varias de Eucharistia quæstiones fol: 171. ubi etiam fol: 191. num: 13. de Transubstantiatione.*
- §. IX. *De adoratione Christi in Eucharistia f.*
- §. X. *De sacrificio Missæ fol: 212. (198.*
- §. XI. *Objectiones contra Missæ sacrificium diluuntur fol: 235.*
- §. XII. *Ad quæstiones quasdam Catholicorum de sacrificio Missæ dantur responsa f. 263.*
- §. XIII. *Estne licitum Eucharistiam sumere sub una specie? fol: 279.*
- §. XIV. *Reliquæ objectiones rediguntur ad quæstiones fol: 298.*

PARS TER-

P A R S

T E R T I A

*De Ieiunio: Veneratione, ac
Cultu Sanctorum: Reliquijs,
Imaginibus: de Præceptis ob-
servatu possibilibus: de bonis o-
peribus: Iustificatione: & me-
rito.*

*Tandem de Loco Tertio, ut
Limbo, & Purgatorio.*

CAPUT I.

De Jejunio, Sanctorum veneratione ac cultu, Reliquijs, & Imaginibus.

§ I.

Quæ doctrine dari possunt de Jejunio? Respondeo sequentes:

- I. Ima. Jejunium duplex est, aliud vocari potest I. abstinencia ab omnibus cibis, aliud abstinencia à certis cibis; Jejunium quod dicitur abstinencia ab omnibus cibis, per aliquod tempus servatum est à Moyse, Elia Christo, ut notum omnibus ex scriptura, scilicet, quòd jejunaverint 40. diebus.

bus. Trium dierum abſtinentia ab omnibus cibis, invenitur Eſther 4. *ſ.* 16. Unius diei abſtinentia à cibis uſque ad vesp̄erum, memoratur Judic: 20. *ſ.* 26. Ex quibus evincitur, jejuniū variè pract̄catum fuiſſe, jam 40. dieb9, jam trib9, jam uno prout ſuggerēbat devotio, patiebatur aptitudo, ſeu capacitas ſubjectorum. Per hoc fundamentum ex ſcriptura deſumptum evertitur illud adverſariorum: Non poſſumus jejūare 40. diebus nil comedendo, ſicut jejunârunt Moyſes, Elias, Chriſtus, Ergo abſolutè non eſt jejunandum. Cur enim non licet jejūare trib9 dieb9, ſi non poſſum per 40. dies totaliter abſtinere ab omni cibo? cur non uno? oſtendant quæſo Domini adverſarij, quòd in ſcriptura ſit prohibitū jejūare hoc vel illo modo, majore vel minore ſpatio temporis? Nam quòd Chriſtus prædixerit futurum, ut jejūnetur in Eccleſia, legimus Matth: 9. verſu 15. Nullibi verò quòd prohibuit

buerit jejunium.

2. 2da. Jejunium, quod est abſtinentia à certis cibis, ſervatum eſt à Daniele Prophetà, in cujus os caro, & vinũ non introiêrunt, ut habetur Danielis 10. V. 2. Servatum eſt à Sancto Joanne Baptiſta, ut habetur Marci 1. V. 6. Lucæ 7. V. 33. Servatum item ab Anna Prophetiſſa filia Phanuel, quæ jejunijs ſerviebat DEO die ac nocte, ut inſinuatur Lucæ 2. V. 28. Certè Annæ jejunium non fuit abſtinentia totaliter ab omni cibo, quomodo enim vixiſſet? Ergo ab aliquibus, vel ſaltem aliquo tempore ab omnibus.
3. Confirmatur jejunium in certis cibis: Regius Vates David Pſal: 34. V. 13. fatetur, quòd humiliaverit animam ſuam in jejunio. Inter alios verò modos jejunandi, habuit etiam jejunium in oleo, prout patet, ex Pſal: 108. V. 24. *Genua mea infirmata ſunt à jejunio, & caro mea immutata eſt propter oleum.* Ergo jejunium fuit à Rege

De Ieiunio, Sanctior: venerat: &c:

4

ge David in oleo, servatâ verò abstinentiâ à certis alijs cibis magis nutritivis. Accedit quòd idem Psalmista dicat: Psalm: 101. V. 10. *Cinerem tanquam panem manducabam.* Quid clarius de qualitate ciborum? sed ubi manet una comestio, quam Catholici etiam solent requirere ad verum propriè dictum jejunium? Respondendum: scriptum est de filijs Israel Judicium 20. V. 26. *Ieiunârunt die illo usque ad vesperam.* En habes unam comestionem adnumerari jejunio! Quare verò concedatur inter Catholicos, ut die jejuniij una comestio non vespere, sed circa tempus prandij fiat, hæc est ratio: Nam homines nunc sunt multò debiliores, quàm ante, ideoque Ecclesia Mater illis indulget propter multas, & magnas experientias, de varijs deliquijs, habitas.

3tia. Jejunium tale sive imo
sive 2do modo explicatũ, licet suscipere voluntariè, sive etiam ex præcepto

4.

A 3

habentis

habentis potestatem præcipiendi. Probatur 1ma Pars de voluntaria susceptione, 3. Regum 21. V. 27. Laudatur Achab, quòd inter alia pænitiæ opera jejunaverit. En voluntariam jejuniij susceptionem ! Sanctus Paulus fuit non tantum in periculis multis, sed etiam in jejunijs multis, ut ipse testatur 2. Corinth: 11. V. 26. Quis verò ei necessitatem jejuniorum imposuit ? profectò voluntariè servivit DEO, voluntariè procuravit lucra animarum, consequenter etiam voluntariè jejunavit. Num: 30. V. 14. Uxor tenetur vel non tenetur ad explendum juramentum sive votum jejuniij, prout maritus consenserit, vel non consenserit in votum. Ergo clarum est, posse jejunium institui, partim ex consensu proprio, partim ex consensu alieno.

5. Probatur 2da Pars. Quòd ex præcepto jejunare liceat. Actorum 15. V. 28. 29. Apostoli imis Christianis

anis imposuerunt præceptum non edendi sanguinem, suffocata, cibos idolis immolatos. Certè Apostoli habuerunt potestatem præcipiendi, quia dicunt: *Visum est Spiritui Sancto & nobis &c.* utique Pastoribus, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam DEI, sicut habetur Actorum 20. v. 20. Laudabiliter etiam fecerunt primi Christiani, quòd præcepto obtemperaverint. Ergo habemus intentum de licita susceptione jejuniij ex præcepto habentis potestatem præcipiendi.

4ta. Christiani omnes obligantur jejunare, quando jubet Ecclesia. 6.
Probatur, scriptum est Matth: 18. v. 17. *Si Ecclesiam non audiêrit sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* Sed qui non jejumat, is Ecclesiam non audit. Ergo, qui non jejumat, debet esse, sive reputari, sicut Ethnicus & publicanus, juxta edictum Christi, Ecclesiam verò præcepisse jejunium Quadragesimale, testantur antiquissimi Sancti Patres,

quos breviter cito: Sanctus Ignatius
 Martyr coætaneus Apostolorum, in e-
 pistola sua ad Philippenses sic loqui-
 tur: *Festivitates ne dehonestetis, Qua-*
dragesimale jejunium ne spernatis: Conti-
net enim exemplum conversationis Domini-
ca. Sanctus Hieronymus Epistolâ ad
 Marcellam sic habet: *Nos unam Qua-*
dragesimam secundum traditionem Aposto-
lorum jejunamus. Sanctus Augustinus
 Epistolâ 119. cap. 15. sic scribit: *Qua-*
dragesima Iejuniorum habet auctoritatem
in veteribus libris, & in Evangelio: San-
ctus Ambrosius serm: 8. in Psalm: 108.
pro jejunio sic concionatur: Indictum
est jejunium, cave, negligas: quisquis
Christianus jejunando non impleverit Qua-
dragesimam, prævaricationis reus tenebi-
tur. Item sermone 37. *Quadragesimam*
in totum non observare, sacrilegium est,
ex parte violare, peccatum est. Taceo Ba-
 silium, Chrysostomum, aliosque vetu-
 stissimos Patres pro jejunio decedentes,
 attestantesque, quòd Ecclesia primiti-
 va

De Ieiunio, Sanctor: venerat: &c:

va Anno Christi 100. Anno Christi 200.
Anno Christi 300. & quadringen-
tesimo, sicque consequenter jejuna-
verit, docueritq; laudabile esse jejunium
Quadragesimale.

Non potest dici quòd Ecclesia 7.
Christi erraverit contra scripturam:
quomodo enim fuisset columna & fir-
mamentum veritatis. Cùm tamen San-
ctus Paulus talem vocet 1. Timoth:
3. v. 15. Hæc eadem columna veri-
tatis nimirum Ecclesia, tam addicta sem-
per fuit jejunio, ut eos, qui jejunium
impugnârunt, declaraverit hæreticos.
Sensit hoc fulmen Jovinianus, de quo
Sanctus Augustinus lib. de Ecclesia-
sticis dogmatibus: *Sacrata Virginitati*
nuptias coeqvare, aut pro amore castigandi
corporis abstinentibus à vino, vel carni-
bus, nil credere meriti accrescere, non hoc
Christiani, sed Ioviniani est. Sensit &
Aërius docens se lege jejuniorum non
teneri, de quo hæretico fusiùs scribit
Sanctus Epiphanius hæresi 75. San-
ctus

CAPUT I.

Ctus Augustinus hæresi. 53.

98. sta. Jejunium sincerè & devotè susceptum meretur aversionem malorum; habes exemplū Ninivitarum jejunantiū, & avertentium interitum à civitate sua, Jonæ 3. Exemplum Regis Achab avertentis malum à diebus suis, inter alia pænitentiae opera, per jejunium 3. Regum 21. V. 27. Meretur insuper jejunium juxta promissionem Christi factam Matth: 6. *Tu autem cum jejunas: unge caput tuum &c. Pater verò tuus, qui videt in abscondito reddet tibi.* Compendiosè valorem jejuniij coram DEO describit Sanctus Basilius Homiliâ imâ de jejunio ante medium, si placet recurre ad illum.

§. II.

Solvuntur Objectiones contra Jejunium.

I. Obijciur Imò. Jejunium est inutile, & vanum. Ergo frustra æstimatur

matur à Romano-Catholicis. Respon-
deo primò. Nego Antecedens. Nam
inutile non est, quod meretur, ut di-
ctum doctrinâ stâ. Respondeo 2dò.
Si inutile, & vanum est, cur ipsi ad-
versarij indicunt dies jejuniorum apud
se? de qua indictione eorum certò sci-
tur.

Obijcitur 2dò. Non potestis Ca-
tholici ita jejunare, sicut Christus, Moy-
ses, & Elias, Ergo frustra magnifi-
catis jejunium. Respondeo imò. re-
torquendo: Non possumus tam per-
fectè misericordes esse, sicut Pater
Cælestis est: Ergo non debemus cu-
rare inferiore modo imitationem mise-
ricordiæ? Item non possum dare ele-
mosynam tam magnam, sicut dives?
Num ideo taxanda duo minuta, si
mittantur in gazophylacium exemplo
viduæ? Quis, oro, talem sequelam
instituet? certè risu dignus foret, qui
taliter vellet argumentari. Nam Chri-
stum ipsum videretur velle impugnare
dicens.

dicentem : *Estote misericordes , sicut Pater vester celestis misericors est . Discite à me , quia mitis sum & humilis corde .* Respondeo 2dò. ex doctrina Ima , quòd etiam unius diei jejunium approbetur in scriptura . Proindè qui habet multum , det multum , qui parum , det parum . Nam etiam calix aquæ frigidaë , non caret mercede . Cur DEUS unius diei jejunium reiiciet ?

2. Obijcitur. 3tiò. Parva res est comedere carnes , præsertim cùm Christus dicat : *Quod intrat per os , non coinquinat hominem .* Ergo comedere carnes , non est peccatum . Respondeo : Distingvo Antecedens . Parva res est comedere carnes . Item quod intrat per os non coinquinat hominem , si comedere sit prohibitum , Nego Antecedens . Si non sit prohibitum . Transeat Antecedens . Similiter distingvendum consequens . Illustratur exemplo imi parentis nostri , qui etiam rem parvam comedit , scilicet pomum in paradiso ;
sed

sed quia prohibitum, peccavit.

Obijcitur. 4to. Abstinere certis 3. cibis, v. g. : carnibus, & comedere pisces sufficienter, non est jejunare. Ergo frustra blanditur sibi de jejunio Catholicus. Respondeo: Antecedens est contra scripturam: nam doctrinâ 2dâ. ostensum est, quòd etiam certis magis nutrientibus cibis abstinere, sit genus jejuniij. Deinde, si comedere pisces sufficienter, non est jejunare, neq; corpori ullam causare mortificationem, quare Domini adversarij ita horrent hoc genus jejuniorum, ut nolint nobiscum pisces comedere? Dent gloriam DEO, & fateantur, quòd ventriculus illorum sentiat melius esse frustum carnis, quàm pisces, & oleum.

Obijcitur 5to. Christus Dominus 4. nus in nova lege non præcepit jejunium. Ergo non est admittendum. Respondeo: Non præcepit immediatè per se, Transeat Antecedens, Non præcepit mediatè per Ecclesiam. Ne-
go

go Antecedens , & Consequentiam.
 Dicimus Catholici Ieiunium Quadra-
 gesimale tantum esse præceptum ab
 Ecclesia , habente tamen potestatem
 præcipiendi. Recole doctrinam 4tam.

5. Obijcitur 6to. Melius est jejuni-
 um spirituale ; scilicet abſtinentia à
 vitijs , quàm corporale , quod est ab-
 ſtinentia à cibis. Ergo imum tenen-
 dum. Respondeo : Concedo Ante-
 cedens, Distingvo Conſeqvens. Ergo
 Imum ſcilicet ſpirituale tenendum ,
 totaliter relinqvendo jejunium corpo-
 rale , Nego Conſequentiam ; tenen-
 dum Imum non relinqvendo corpo-
 rale, Concedo Conſequentiã. Nam be-
 nè facit, qui à vitijs abſtinet , ſed neq;
 malè agit, qui à vitijs abſtinet cum ab-
 ſtinentia à carnibus & cibis , ſicut fe-
 cerunt Moyſes ; Elias, & Ioannes je-
 junando non tantum à vitijs (ad qua-
 le jejunium omnes tenemur vi præ-
 ceptorum) ſed etiam abſtinendo à ci-
 bis.

Con-

De Ieiunio, Sanctior: venerat &c. 14

Conjunctio hæc spiritualis & corporalis jejuniij valdè commendatur per ea, quæ Isaïæ 58. V. 3. dicuntur: *Quare jejunavimus, & non respexisti, humiliavimus animas nostras, & nescisti.* Ecce in die jejuniij vestri invenitur voluntas vestra. Et V. 6. *Nonne hoc est majus jejunium, quæle elegi: dissolvere colligationes impietatis? Utinam Domini Adversarij tam seriò jejunarent à vitijs, quàm seriò de hoc genere abstinentiæ loquuntur, dum jejunium oppugnant corporale, sed dolendum, quòd sicut jejunium corporale non servant; ita neq; spirituale curant juxta suum principium. Mandata DEI servatu sunt impossibilia: si hoc est verum Ergo etiam impossibilis est illis abstinentia à peccatis.*

Obijcitur 7mò. 1. *Timoth: 4. V. 2. 3. 4. Prædicat Sanctus Paulus, 7. futuros homines tales spiritum erroris & doctrinam demoniorum habentes, qui prohibebunt nuptias, & certos cibos, quos DEVS creavit ad percipiendum cum gratiarum*

tiarum actione, & quia omnis creatura bona est, nihil reiiciendū quod cum gratiarum actione percipitur. Ergo Romano-Catholicis non est adhærendum propter tales doctrinas.

Respondet adæquatè ad hanc objectionem Sanctus Hieronymus lib. 2. adversus Jovinianum cap. II. *Reprobat quidem Apostolus eos, qui prohibebant nuptias, & jubebant cibis abstinere quos DEVS creavit ad utendum cum gratiarum actione. Sed Marcionem designat, & Tacianū, & ceteros hæreticos, qui abstinentiam inducunt perpetuam ad destruenda, & contemnenda & abominanda opera Creatoris; nos autem, & creaturam laudamus DEI, & maciem saginæ, & abstinentiam luxuriæ, jejunia præferimus saturitati.*

8. En habes explicationem, quosnam Sanctus Paulus intellexerit, nimirum illos, qui docebant, ideò à carnibus varijs, live etiam comestibilibus, five potabilibus abstinendum, quòd non essent bona, sed à malo DEO creata; non

non verò eos, qui docent omnem creaturam esse bonam, ab optimo omnium rerum Creatore DEO productam; posse tamen abstineri ab ea propter mortificationem, & evitacionem peccati. Quòd enim propter tales fines liceat abstinere, expressè docet Sanctus Paulus, adhortando Christianos ad jejunia 2. Corinth: 6. V. 4. Exhibeamus nosmetipsos sicut DEI Ministros in multa patientia, & in jejunijs. Imò Rom: 14. V. 20. insinuat peccatum esse, si non abstinence; dicit enim: Noli per escam destruere opus DEI, omnia quidem sunt munda, sed malum est homini, qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnes, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. Adverte Domine hostis jejuniorum, juxta Sanctum Paulum potes te exhibere, sicut DEI Ministrum, in jejunijs, imò teneris non manducare propter offendiculum, sive scandalum evitandum, hoc est, peccatum proximi;

B

Ergo

Ergo potes tibi etiam, imò teneris injungere abſtinentiam, dum indiges, ut mortificentur membra tua ad evitandum peccatum proprium, vel contra caſtſtatem, vel contra obedientiam Eccleſiæ. O utinam hanc doctrinam Sancti Pauli vellent intelligere Adverſarij! certè ſentirent ſe obligatos ad abſtinentiam à carnibus, ſi non propter mortificationem, ſeu exhibitionem propriam ab Apoſtolo inſinuatam, ſaltem propter ſcandalum inter Catholicos evitandum.

9. Eodem ſenſu quo Sanctus Hieronymus locutus eſt, loquitur etiam Sanctus Auguſtinus, ib. 30. contra Fauſtum cap. 5. *Videtis ergo multum intereſſe inter hortantes ad virginitatem, bono minori bonum amplius præponendo, & prohibentes nubere &c. multum intereſſe inter abſtinentes à cibis propter ſacratam ſignificationem, & propter corporis caſtigationem, & abſtinentes à cibis, quos DEVS creavit; docendo, quòd eos DEVS*

VS non creavit : proinde illa doctrina est
 Prophetarum & Apostolorum : hæc demo-
 niorum mendaciloquorum.

Obijcitur 8vò. Sanctus Paulus 10.
 dicit 1. Corinth: 10. V. 5. Omne
 quod in macello venit, manducate;
 Ergo non est jejunandum. Respon-
 deo: Sanctus Paulus per allata verba
 non intelligit, ut die jejuniij carnes e-
 mantur, & comedantur; sed ut ci-
 bos dijs immolatos, de quibus nesci-
 unt, liberè in macello emant; neq;
 scrupulosè inquirent, utrum carnes
 immolatæ sint dijs, an non? Unde
 V. 27. ait: si quis vocat vos infidelium,
 & vultis ire, omne quod vobis apponitur,
 manducate, nihil interrogantes propter con-
 scientiam. Si quis autem dixerit: hoc est
 immolatum idolis; nolite manducare pro-
 pter illum, qui indicavit, & propter con-
 scientiam.

Obijcitur 9nò. Lucæ 10. V. 2. 11.
 dicit Christus: In eadem autem domo
 manete, edentes & bibentes, quæ apud illos
 sunt.

sunt. Respondeo : Si universaliter verba Christi acciperentur, (ut volunt adversarij) contra jejunium, tunc Christus sibi ipsi contradixisset ; nam voluisset omnes esse manducantes sine delectu ciborum, & tamen prædixit quòd essent jejunaturi post abitum sponsi, ut habetur Matth: 9. V. 15. Præterea Apostoli contravenissent, cum primis Christianis, voluntati Salvatoris jejunando : Actorum 13. V. 2. cap. 14. V. 22. cap. 27. V. 21. Qvis, oro, aut in Christo talem contradictionem, aut in Apostolis admittat contraventionem? Accedit quòd licèt Christus Dominus dixerit Apostolis ut manducarent & biberent, quæ apponuntur ; monuit tamen eos Matt: 10. V. 5. In viam Gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intraveritis : ad quas si diver-tendum fuisset, certò ipsis abstinenciam ab idolothytis inculcasset : sicut injunxerunt Apostoli imis Christianis Actorum 15.

rum 15. de quibus Apostolis, omninò tenendum est, quòd verba Christi benè intellexerint, & tamen instituerunt ieiunia; abstinentiam à certis cibis: ut testantur loca citata sacrae scripturae.

Obijcitur. Iomò. Nihil valet Je- 12.

junium Vestrum coram oculis DEI. Ergo non est observandum Respondi superiùs doctrinà stâ: quòd non sit inutile & vanum: sicut non est inutile & vanus calix aquae frigidae porrectus pauperi. Matth: 10. V. 42. Item duo minuta viduae in gazophylacium missa. Marci 12. V. 42. Item sicut non fuerunt inutilia & vana Apostolorum ieiunia.

Obijcitur Iimò. Non licet sei- 13.

psum occidere, Ergo neq; ieiunare. Respondeo: Qvis, oro, unquam se occidit per ieiunium Catholicum discretè susceptum? Hoc certum, quòd Eremitae ieiunantes vitae suae plurimos dies adjecerint, ut Sanctus Paulus primus Eremita, Sanctus Antonius

nus Magnus, Sanctus Romualdus, & plures alij, quorum aliqui vixerunt 113. aliqui 105. aliqui 120. annos in continuis mortificationibus, & jejunijs,

14. Obijcitur 12mò. Magni Domini rarò servant Quadragesimam, & tamen nemo dicet de illis quòd propterea damnabuntur. Ergo jejunium non obligat. Respondeo breviter; Si Magni Domini possunt, & nolunt jejunare, gravem DEO reddent rationem, ob transgressionem præcepti Ecclesiastici suprà explicati, si verò non possunt, non obligantur, adeòq; non peccant.

15. Obijcitur 13tiò. In creatione mundi Dominus DEUS concessit omnia homini ad usum. Ergo & esum carnum. Respondeo; Concessit omnia; ast sub moderamine sanæ mentis humanæ, reflectentis se & ad temperantiam, & ad mortificationem, ob aliquid impetrandum è coelo, & ad vim præcepti lati, ab habente potestatem

tem præcipiendi. Patent hæc omnia
ex doctrinis præmissis benè perpensis.

Obijcitur Ultimò Auduntur 16.
interdum Catholici aliqui, spem repo-
nere in jejunijs, five alijs mortificatio-
nibus, quasi satisfaciendis pro pec-
cato; cum tamen Christus Dominus
abundè satisfecerit pro peccatis nostris.
Ergo tollendus esset hic error per sub-
lationem jejuniorum, & mortificatio-
num. Respondeo: Nemo Catholi-
corum ponit spem suam in jejunijs, seu
mortificationibus independenter à me-
ritis Christi; sed sciendo merita Chri-
sti esse infiniti valoris, applicant sibi
ea per cooperationem, utendo Sacra-
mentis, servando mandata, obediendo
Ecclesiæ præcipienti jejunium, &c:
qualem cooperationem, etiam inter A-
postolos & primos Christianos fuit in-
venire: nam utebantur Sacramentis,
servabant mandata, obediabant Eccl-
siæ præcipienti abstinentiam, ut testan-
tur de his Actus Apostolorum cap. 2.

cap. 15. &c.

Si vera effet hæc propositio Lutherana; Ita Christus redemit nos, & satisfecit pro omnibus peccatis, ut non sit opus ex nostra parte cooperari, tum nullus adultus, quamvis perversissimus damnaretur; pro quo enim posset damnari, cum Christus illum redemerit, & suâ Passione peccata omnia extinxerit?

17. Dices: sufficit applicatio meritorum Christi per solam fidem in illum, propter quam fidem dicimur cooperari Christi meritis. Respondeo: Non sufficit sola fides; sive cooperatio per fidem; quia requiritur etiam Charitas, sine qua juxta Sanctum Paulum 1. Corinth: 13. V. 2. Homo etiam si omnem fidem habens, coram DEO nihil est: dicit verò Sanctus Joannes in sua 1ma Epistola cap. 5. V. 3. *Hæc est Charitas DEI, ut mandata Ejus custodiamus, & mandata Ejus gravia non sunt.* Inter mandata autem numeratur etiam præceptum

præceptum Ecclesiæ, quam qui non audit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. dicit Christus.

§ III.

Licetne venerari Sanctos?

Respondeo: Licet. Pbr. I. ex I. scriptura: Genes: 18. V. 2. Abraham stantes Angelos adorat. Genes: 19. V. 2. Loth Angelos pronus in terram adorat. Hi adorando non peccarunt. Ergo rem licitam fecerunt.

Dices imò. Ignota eis fuit præsentia Angelorum, Ergo nil probatur. Respondeo: ne hæreamus, quærendo nodum in scirpo; Josue scivit, nam cap. 5. V. 15. Cum vidisset Josue virum stantem evaginato gladio, dixit: noster es, an adversariorum? Ille; nequaquam, sed Princeps sum Exercitus Domini: continuo cecidit Josue in ter-

ram & adoravit. Peto quo genere adorationis? non Divinæ (quæ latria dicitur) quia adoratio prout Josue tantum directâ fuit ad Angelum, idq̃, postquam intellexit esse præsentem. Ergo cum Josue cadens in terram adoraverit Angelum, etiam Catholici non peccant, dum venerantur Angelos. Nam hoc loco per adorationem non intelligitur actus Latriæ, soli DEO debitus; sed cultus alius inferior, qui solet Dulia vocari.

2. Dices 2dò. Veneratio, sive cultus à Josue Angelo exhibitus, fuit Politicus. Ergo non fuit ille, qui Dulia vocatur. Respondeo: Parce verbo: videris non intelligere, quid sit cultus Politicus? Cultus Politicus est, qui deferitur homini, propter naturalia dona. v. g. propter naturalem excellentiam ingenij, potentiae, gradûs dignitatis, &c. vel collectivè, vel distributivè habitam; hoc cultu veneratus est Propheta Nathan Regem, pronus in terram adorando, qui modus venerandi Principes,

Principes, etiam nostris temporibus
viget inter subditos. Cultus Dulciæ
medius dicitur, qui defertur creaturæ
propter excellentiam mediam, inter
Divinam & creatam, qualis excellen-
tia est, donis supernaturalibus, v. g.
scientiæ à DEO infusæ, Gratiæ, Glo-
riæ, &c. ornatum esse. Similiter
ut supra attigi, vel collectivè vel di-
stributivè: hoc cultu affecit Danielelem
Rex Nabuchodonozor, ut videre est
Danielis 2. V. 49. ubi dicitur Nabu-
chodonozor cecidisse in faciem suam,
& adorasse Danielelem: utiq; non po-
liticè. Nam cultus præcisè politicus
non extendit se ad inferiorem. Fuit
ergo in Daniele aliqua excellentia su-
pernaturalis, propter quam Rex vene-
ratus est Danielelem, nimirum propter
donum scientiæ & Prophetiæ &c.
Cultus supremus, est cultus DEI, cui
soli, tanquam Principio & Fini o-
mnis creaturæ, deferri debet, neq; ad
ullam creaturam transferri potest, vo-
caturq;

caturq; aliter Latria, Religio.

3. Si tamen contingat alicui creaturæ deferri honorem, siue venerationē propterea, quod in illa emineat aliqua supernaturalis dignitas, tum gratiæ, tum gloriæ præ cæteris à DEO collata, potest talis cultus appellari hyperdulia, hoc est, cultus Latriæ inferior; Duliæ verò superior, utpotè majori dignitati à DEO communicatæ debitus, præ cæteris creaturis, quæ non obtinuerunt à DEO tantam dignitatem, siue excellentiam, & talis cultus communi ore, & corde Catholicorum, debetur Beatæ Virgini, tanquam Matri Salvatoris Nostri, Gratiæ Plenæ, Benedictæ inter mulieres, Quam tenentur omnes generationes Beatam dicere, juxta Prophetiam in Magnificat Matth: I. v. 48. contentam.

4. Dices 3tiò. Quorsum Ista? Respondeo: Horsum: imò. ut inde colligas, Angelos non cultu politico honoratos fuisse ab hominibus, sed ut Administratorios

ministratorios Spiritus DEI Ter Optimi Maximi, cælestes, gratiosos, ac in æternum gloriosos Legatos. 2dò. Ut advertas fundamenta Catholicorum, quibus ipsi nituntur, dum defendunt venerationem Sanctorum. 3tiò. Ut discas Ly adorare variè usurpari in scriptura, & inter Catholicos, nimirum: aliquando pro cultu Divino seu La-treutico ut Matth: 4. V. 10. *Domini-um DEVM tuum adorabis.* Aliquando pro cultu Duleutico, quem Abraham, Loth, Josue, Angelis exhibuerunt. Aliquando pro cultu politico, quem Genes: 33. V. 3. Jacob septies fratri suo Esau exhibuit, & Propheta Nathan Regi suo 3. Reg: 1. V. 23. 4tò. Ut non statim damnes Catholicos de idololatria, quando audis eos attribue-re verbum. *ADORO* vel Angelis, vel hominibus; sequuntur enim illi in usu hujus verbi solidam doctrinam suam, non verò hæreticam interpretationem, communiter Catholicas Sanctorum veneratio-

venerationes, tantum in iudicia temeraria præcipitantem.

5. Jam modò procedamus ultra Catholici & argumentemur sic : licet venerari Sanctos Angelos. Ergo etiam licet venerari Sanctas Sanctorum defunctorum animas: cum enim non sit idololatria, venerari Angelos, neq; erit idololatria venerari Sanctas Sanctorum defunctorum animas, quæ in Cælis jam fruuntur beatitudine, sicut Angeli.

6. Dices 4tò. Arguitis vos Catholici nos, quòd mera temeraria iudicia committamus, adscribendo vobis idololatriam, cum tamen videamus vestras genuflexiones, inclinationes, reverentias, thurificationes, explosiones, candelarum, tabellarum oblationes, ad Sanctos directas. Quomodo ista excusare possum? Respondeo: audi patienter, & sapiens.

7. Sciendum itaq; Imò. quòd omnis actus adorationis, venerationis, sive cultus, tribus perficiatur, Imò. Intellectu cognoscente excellentiam objecti colendi,

colendi, live adorabilis. 2dò. voluntate mota ad cultum live adorationem ob excellentiam cognitam. 3tiò Positione actûs vel interni tantum, vel externi simul. Internus est, qui solâ mente, absq; ullo signo externo peragitur, ut si intra te elicias mentalem hunc actum: Adoro Te **DEUS** Creator Cæli & terræ &c. Externus est, qui signis etiam externis live verbo, live opere, exhibitis demonstratur. Externa signa solent esse v. g. vocaliter orare, detegere caput, inclinare corp9, flectere genua, complicare manus, accendere candelam, procurare picturam, vel tabellam, celebrare festa, flores spargere, thus adolere, &c. &c.

Sciendum 2dò. Qvòd actus vo- 8.
luntatis vel maximè fit proprius & essentialis venerationi, adorationi, live cultui; si enim solummodò intellectus cognoscat excellentiam objecti, & non sequatur actus voluntatis motæ excellentiâ, & dignitate objecti, ad cultum

cultum ejusdem, non constituet adorationem. Similiter actus externus se solo non potest constituere cultum, imò se solo potest esse irrisorius, sicut fuit irrisorius, Tortorum adoratio, quando conspuebant Christum ponentes genua, ut habetur Marci 15. V. 19.

9. Ex his velim advertas Domine Adversarie, quòd prænominati actus externi, ut flectere genua, inclinare caput, corpus, accendere candelas &c. sint actus communes, ita, ut valeant & pro colendo DEO, & pro colenda creatura. Nam in Templis deteguntur capita, & in Palatijs Regum, & quidem in Anticamera, etiam Magnatibus alicubi non licet stare tecto capite. Inclinator corpus, flectuntur genua, dum oratur DEUS, inclinatur etiam caput & flectuntur genua, dum supplicatur Regi, dum filius magnâ intensione deprecatur offensum Patrem. Accenduntur ignes in Honorem DEI, accenduntur etiam in venerationem

nem Principum, ut solet fieri, dum triumphatur. Celebrantur Festa Nativitatis Christi Domini, celebrantur etiam dies natales Regum, Dominorum. Exhibetur thuris suffitus DEO, exhibetur etiam in gratiam hospitem. Fundamentum hujus praxeos habetur in scriptura. Legimus enim de Abraham, quod adoraverit DEUM, Genesi: 17. V. 3. & Angelos Genesi: 18. V. 2. & homines Genesi: 23. V. 7. Item habetur Genesi: 19. V. 1. quod duos Angelos adoraverit pronus in terram. De Ecclesia veteris Testamenti dicitur 1. Paralip: cap: 29. V. 20. quod benedixerit Dominum DEUM, & inclinaverit se, ac primum adoraverit DEUM, deinde Regem. En habes quod eodem modo per actum externum nimirum per inclinationem, & DEUS, & creatura fuerint adorati. Neque tamen inde sequitur, quod actus adorationis DEO exhibiti, sint æquales, actibus adorationis creaturæ exhibitis.

C

exhibitis. Nam actus adorationis DEO exhibiti, habent pro motivo excellentiam Divinam Increatam: actus vero creaturæ exhibiti, habent pro motivo excellentiam tantum creatam; adeoque nobilitas, præstantia, sive excellentia, propter quam objectum adoratur, est ratio specificativa adorationis, ita ut si v.g. inclinem genua vel caput objecto tanquam DEO, hoc est, propter Excellentiam Increatam, Divinam, inclinatio facta, debeat nominari actus externus adorationis Divinæ; si vero inclinem genua, vel caput creaturæ, propter excellentiam aliquam inferiorem, inclinatio jam non possit vocari actus adorationis Divinæ, sed debeat dici actus externus adorationis, vel politicæ, vel alterius mediæ, ut supra insinuavi. Proinde Locus Genuflexio, & genuflexio, si nude accipiantur, tantum numericè inter se differunt: si vero una accipiat ut facta DEO, sive propter Excellentiam
supre-

Supremam DEI, altera ut facta propter Excellentiam inferiorem creatam, specie differunt.

Placuit immorari huic explicationi, IO. utpote jugulanti adversariorum argumenta, temeraria iudicia, & mera de Catholicis concepta, suamq; inter plebem sparsa figmenta; quæ si sub nomine idololatriæ, Catholicis non inspergerent (cum tamen Catholici tanquam Possessores doctrinæ, contra talia figmenta & calumniarum genera solenniter protestentur, dicantq; Idiotas esse, qui docent Catholicos **MARIÆ**, aut Sancto alicui attribüere præstantiam sive Excellentiam DEI) non haberent modum continendi populum in sua hæresi, & aversione ab Ecclesia Catholica. Ac proinde.

Respondeo ex dictis ad illud in II. objectione superiore positum: Cum tamen videamus genuflexiones vestras, inclinationes, oblationes &c, ad Sanctos directas cum intentione, voluntate,

tate, quam vos nobis affingitis: Nego & pernego; cum intentione, quod licitum est, ut explicui, Sanctos venerari ac colere, Concedo. Hæc principia si benè velit intelligere adversarius, nullum solidum argumentum potest formare contra venerationem seu adorationem Sanctorum. Jam quid dicendum de Invocatione Sanctorum?

12. Respondeo: dicendum hoc; licitum est invocare Sanctos in cælis post mortem existentes. Pbr: Nego: Non est idololatria, neq; ulla postpositio Christi Mediatoris dicere: Sancti intercede pro nobis, aut Sancti DEI intercede pro nobis &c: Ergo licitum est eos invocare. Pbr: Ans: Non est idololatria neq; postpositio Christi Mediatoris, dicere ad Fratres adhuc in terra viventes: Orate pro nobis, benè precamini, sive benedicite nobis. Ergo neq; est idololatria, postpositio, aut injuria Christi Mediatoris.

milia dicere ad Sanctos in cælo de-
gentes. Ans: immediatum non pos-
sunt negare, quia ipsi orationes aliorū
implorant, tum per se, tum per Do-
minos Prædicantes; neq; nos taxamus
talem invocationem, imò practicamus
exemplo Sancti Pauli ad Rom: 15. *ψ.*
30. *Obsecramus vos Fratres, ut adju-
vetis me, in orationibus vestris pro me ad
DEVM. Item 1. Thessal: 9. ψ. 25. Fra-
tres orate pro nobis: Et alibi repetitis vici-
bus. Ergo etiam debent admittere
Consequ: à pari adductam, quæ adeò
fortis est, ut Becano nostro videatur
ineluctabilis.*

Dicunt tamen imò, Sancti in ter- 13.
ris tanquam præsentēs, audiunt nostras
orationes, aut saltem possunt orationes
absentibus innotescere per literas, nunti-
um aliquem; Sancti verò in cælis
sunt procul distantes, & nos eò per-
tingere non possumus, sive per literas,
sive per nuntium. Respondeo imò,
Jam ergo deseritis Idololatriam &
postposi-

postpositionem Christi Mediatoris nobis obiectam : Respondeo 2dò, & simul probo Sanctos in cælis scire ; saltem de Angelis est verum, quòd sint præsentes, & sciant de nobis. Ergo licebit dicere : Sancti Angeli orate pro nobis. Ans : est de fide, cum Christus Matth : 18. V. 10. dicat : *Gaudium fore coram Angelis DEI, super uno peccatore penitentiam agente.* Ergo Angeli partim versantur inter nos, partim etiam in cælis sciunt de nobis, partim offerunt orationes nostras, ut testatus est Raphaël, Tobiae 12. V. 12. *Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos &c: obtuli orationem tuam Domino :* consequenter bene potest dici : Angeli pusillorum qui semper vident faciem Patris, Angeli gaudentes de nostra pænitentia, Angeli scientes de orationibus nostris, offerte eas DEO, & orate pro nobis, ut perseverantes in fide Catholica, vestro tandem aggregemur consortio. **Habemus**

mus ergo jam Catholicum Ora pro nobis valere ac licitum esse ad Angelos, sicut valuit, & licita fuit oratio Patriarchæ Jacobi Genes: 48. V. 16. Angelus, qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris istis.

Restat ut ostendatur, Sanctos 14. post mortem suam scire de nobis: Scivit Elisæus de Ciezi famulo suo absente, quid clam fecerit 4. Reg: 5. V. 25. Item, perspecta habuit secreta consilia Regis Syriæ & revelabat Regi Israël 4. Reg: 6. V. 8. Daniel sciebat occultum somnium Nabuchodonozoris, & interpretationem illius. Daniel: 2. V. 26. Petro revelatum fuit Ananias & Saphyræ mendacium, de pretio pro venditis accepto, Actor: 5. V. 1. Si DEUS tam liberalis fuit erga amicos suos, adhuc in terris existentes, communicando eis notitiam; durum omnino videtur persuadere sibi, minus liberalem esse in communicanda notitia Sanctis Amicis cælum possidentibus.

bus. Nec enim verosimile est, Sanctos in exilio fuisse melioris conditionis, quàm nunc sint in Patria. Hoc argumento convincit Lectorem Sanctus Augustinus lib. 22. de Civit: DEI cap. 29. Si inquit Propheta Elisæus, puerum suum Gezi absens corpore vidit accipientem munera, quæ dedit Naaman Syrus, quanto magis Sancti videbunt omnia, etiam unde sunt corpore absentes. Tunc enim perfectum erit illud, de quo loquens Apostolus: Ex parte inquit scimus, & ex parte prophetamus, cùm autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Auget privilegia amicitiae Christus, Joan: 15. v. 15. ubi declarat Apostolis, quod titulo amicitiae, omnia eis nota fecerit, quaecunq; audiverit à Patre. Idem tenendum de amicitia & affectu DEI erga Beatos in cælis; scilicet quod revelet eis tanquam speculum voluntarium omnia, vel maximè ad ipsos pertinentia: sicut revelavit Elisæo, actum avaritiæ

à Giezi tanquam famulo ad ipsum perti-
nente commissum. Eidem consilia Regis
Syriæ, contra Israël charum Prophetæ
populum concepta. Sancto Petro, de A-
nania & Saphyra propriâ voluntate sub-
iectis Apostolo. Dixi. *Tanquam specu-
lum Voluntarium*. Nec enim Sancti omnia
vident in DEO à se clarè viso, nisi ea,
quæ ipsis voluerit revelare: quod autem
velit revelare probatum supra, per inti-
mam amicitiam & paritates. Sancto Au-
gustinus modos, quibus Sancti rescii-
unt de nobis, ad tres redigit: *unus est*
per eos, qui veniunt ad cælum. 2dus
per Angelos. 3tius per Revelationem.
Tom: 3. de cura pro mortuis, cap. 15.
Ergo possunt scire, & defactò sciunt,
quæ (ut loquitur Sancto Augustinus ibi-
dem) necessarium est, eos cognoscere;
atqui ex beneplacito DEI necessarium
est, non tantùm à Spiritibus Angelicis,
ut Tobia 12, Apocalyp: 8. sed etiam
ab humanis, hoc est, animabus in cælo
existentibus, offerri DEO orationes,

hinc è terris ad DEUM directas. Ergo eas Sancti in cælis, siue fiant cum invocatione, siue sine invocatione cognoscunt & sciunt nimirum, quales sint; cosequenter etiam eas, quæ cum sui invocatione sunt directæ ad DEUM. Dixi cum S. Augustino; Necessarium; non intelligendo necessitatem aliquam Physicam, aut Metaphysicam, sed necessitatem amicitiae, superius per paritates explicatam, quam DEUS voluntariè per suam Benevolentiam suscipit, sicut suscepit Christus erga Apostolos suos, quando eos, ut supra insinuavi, allocutus est his verbis: Joan: 5. V. 15. *Iam non dico vos servos, quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus, vos autem dixi Amicos, quia omnia, quaecunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis.*

- 15 Si dicas: Ex supposita revelatione Invocationis, facta à DEO Sanctis, eruitur hic sensus: Vos Sancti, Amici mei; ecce hi & hi rogant, ut pro
ejs

eis intercedatis, & oretis apud me: an
 non inutilis foret talis sensus, cum
 DEUS supponatur jam præscivisse o-
 rationes nostras. Respondeo: Con-
 cedendo talem sensum, & Negando es-
 se inutilem. Nam DEUS præscivit,
 quòd Eliphaz Themnites & duo a-
 mici ejus indigerent oratione, & pro-
 pria deprecatione, eò, quòd non essent
 locuti rectum coram Domino, & ta-
 men iussit illos quærere intercessorem:
 Job 42. V. 8. *Ite ad servum meum Job, &
 offerre holocaustum pro vobis. Job autem
 servus meus orabit pro vobis; faciem e-
 jus suscipiam, ut non vobis imputetur
 stultitia.* Quid hîc audis? hunc sensû:
 Ite ad servum meum Job, & dicite illi,
 quòd velim, ut oret pro vobis. In
 idem recideret, si fortè aliquis dicere
 vellet, DEUM non commisisse lega-
 tionem ad Job prædictis viris, sed i-
 psum immediatè revelasse Jobo, ut o-
 raret pro illis; nam & tunc DEUS
 supponeretur præscivisse necessitatem
 duorum

duorum Jobi amicorum, & tamen voluisse, ut Job oraret pro illis.

Collige hinc, nil absurdi, nil ridiculi contineri in eo, quòd DEUS licet sciat nostram indigentiam, attamen permittat, & velit, ut recursus fiat ad ejus Majestatem, non solum immediatè per nos, sed etiam mediatè per Sanctos. Quando ergo audies cum repetitione Emphatica citari illud Psalm: 48. V. 15. *Me me invoca in die tribulationis*; scias hunc locum nil facere contra Catholicam Invocationem, ad Sanctos directam, quandoquidem DEUS concessit eam fieri posse ad se vel immediatè, vel mediatè per Sanctos, hoc est, non sistendo ultimatè in Sanctis, sed adhibendo Sanctos, in comprecatores nostros, five adjutores, Promotores orationis nostræ.

16. His principijs & fundamentis nixi Sancti Patres, non tantum tenuerunt, Sanctos DEI in cælis cognoscere,

re, audire, ac scire orationes nostras, sed etiam eos invocârunt. Patres in Concilio Chalcedonenfi; Act: II. Flavianus post mortem vivit Martyr, pro nobis orat.

Sanctus Gregorius Nazianzenus, orat. de Sancto Cypriano circa finem, invocavit eundem Sanctum. Orat. in laudem Basilij Magni, Sanctum Basilium. Gregorius Nyffenus, Sanctum Theodorum Martyrem. Orat. de eodem. Ambrosius de viduis, Sanctos Angelos, progreditur postea ad Martyres. Sanctus Hieronymus Epist: 27. ad Eustochium, Sanctam Paulam. Sanctus Chrysostomus Homil: 26. in Epistol: posteriorem ad Corinth: testatur Sanctos Petrum & Paulum invocatos fuisse à Regibus, & Principibus. Sanctus Augustinus lib. Meditationum cap. 24. invocavit omnes Sanctos. Item cap. 40. Sanctam & Immaculatam Virginem DEI Genitricem, Omnes Choros Angelorum, atq;

Archan-

Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Martyrum, Confessorum, Sacerdotum, Levitarum, Monachorum, Virginum, omniumq; Justorum, ut pro se culpabili supplicare dignarentur. lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. invocat Sanctum Cyprianum. lib. 22. de Civitate DEI cap. 8. adducit miracula, quibus Sanctorum invocatio mirè firmatur. Quoscunq; verò adverterunt Invocationi Sanctorum contrarios, sive inimicos, eos non dubitârunt vocare hæreticos, ut Vigilantium, ejusq; sequaces.

S. IV.

*Solvuntur Objectiones contra
Invocationem
Sanctorum*

Obijcies

i. Obijcies Imò. Quidquid sit de Sanctis Patribus Novi Testamenti, nullum potestis ostendere, qui in veteri testamento sit invocatus post mortem. Ergo adhuc claudicatis. Respondeo imò: Retorquendo: Non potestis ostendere quòd in Veteri Testamento Christus ita clarè prædicatus fuerit, sicut Paulus prædicavit Crucifixum. Ergo S. Pauli prædicatio claudicat? Item non potestis ostendere, quòd in Veteri Testamento Christus ita indigitatus fuerit, sicut eum indigitavit Joannes Baptista, dicendo: *Ecce Agnus DEI, &c.* Ergo Joannis Baptistæ indigitatio claudicat? Item non potestis ostendere, quòd Baptismus Christi in Veteri Testamento expressè *In Nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti* Prophetis, vel Sanctis Regibus revelatus fuerit, sicut revelatus & commendatus fuit Apostolis? Ergo revelatio Apostolis facta claudicat? absit. Respondeo zdò. Negando Antecedens.

cedens. Nam Moyſes ſic orauit Exo-
 di 32. V. 13. Recordare Domine Abra-
 ham, Iſaac, & Iſraël, Seruorum tuorum.
 Vnde S. Auguſtinus quæſt. 149. in
 Exodum ſic loquitur: Admonemur cū
 merita noſtra nos grauāt, ne diligamur
 à DEO, releuari nos apud eum, illorum
 meritis poſſe, quos DEVS diligit. Orauit
 & Salomon 2. Paralip. 6. V. 42. Me-
 mento miſericordiarum David Serui tui.
 Item Daniel cap. 3. V. 35. Ne auferas
 miſericordiam tuam à nobis, propter Abra-
 ham Dilectum Tuum, & Iſaac Seruum
 Tuum. Jam quæro: Iſtæ Orationes
 ad DEUM factæ, vel fuerunt per San-
 ctos, vel ſine Sanctis? Non potes
 dicere: ſine Sanctis; quia legis Nomi-
 na eorum, & quidem jam defuncto-
 rum: Proinde fateri debes, quòd fue-
 rint factæ per Sanctos. Ais non per
 Sanctos orantes, ſed per Sanctos mo-
 uentes DEUM ad miſericordiam ſi-
 ue exauditionem. Subſumo: atqui
 hoc ipſum eſt adhibere Sanctos Inter-
 ceſſores;

cessores; quod sic probo: Certum est, quod Christus sedens ad dexteram DEI, etiam interpellat pro nobis, ut habetur Roman: 8. V. 24. Consuetum insuper est in tota Christianitate, orare per Christum Dominum Nostrum. Quid rogo est orare DEUM, per Christum Dominum Nostrum? est illum adhibere interpellatorem, intercessorem, licet altiore modo, & titulo: nimirum, ut titulo redemptionis, moveat DEUM ad misericordiam. Si ergo, dum DEUM oramus per Christum Dominum Nostrum, adhibemus Christum tanquam Interpellatorem, Intercessorem Nostrum, cur non possit etiam, & quidem solide dici, quod orare DEUM per Sanctos, sit illos adhibere interpellatores, & intercessores: nimirum, ut moveant DEUM, tanquam grati ac dilecti ejus servi simul amici, siue oratione, siue meritis, ut supra dixit S. Augustinus. Velim, ne horreas istam comparationem

D

Sancto-

Sanctorum cum Christo! nam jam dixi superius, Christum esse ac manere Mediatorem Supremum, cujus meritis qui benè usi sunt, & ad Sanctitatem in terris, & ad cælestem gloriam in Cælis feliciter pervenerunt. Num decedit aliquid Christo per hoc, quòd cum Ipse Justus ac Sanctus sit, etiam justos & Sanctos Servos habeat sub se? nilò omninò. Sicut nil omninò decessit Christo, cum existens Lux mundi, eundem titulum suis Apostolis communicavit dicendo: *Vos estis lux mundi.*

Si dicas: Sancti debent intelligi esse Sancti, justi; similiter Apostoli esse lux mundi, inferiore modo quàm Christus: Respondeo hoc ipsum est, quod suprà insinuavi, & tibi persuadere volui. DEO laus! quòd tandem cæperis sapere, consequenter de nobis Catholicis meliora tenere, nimirum: quòd non fuerimus tam bardi, ut voluerimus Sanctorum interpellationem ad DEUM omninò

omninò æquare interpellationi Media-
toris Nostri Christi, qui cùm sit Media-
tor, Lux, Interpellator Supremus, ju-
re Incarnationis, Redemptionis; pati-
tur etiam suos redemptos, servos, &
amicos esse intercessores, interpellantes
non tantùm in terra, quod admittis,
sed etiam in Cælo, quod propter pari-
tatem rationis, jam explicatam superi-
us, admittere debes.

Obijcies 2dò. Scientia Sancto- 2.
rum in altero mundo, directè pugnat
contra scripturam. Ergo non admit-
tenda. Probas Antecedens Isaïæ 63.
V. 16. dicitur. *Abraham nescivit nos,*
& *Israel ignoravit nos.* Item Ecclesia-
stici 9. V. 5. *Viventes sciunt se morituros,*
mortui verò nil noverunt amplius. Item
Job 14. V. 21. *Sive nobiles fuerunt filij*
eius, sive ignobiles, non intelliget. Respon-
deo ad unum: nescivit Abraham & Ja-
cob; quia nondum fuerunt in cælo; vel
noluerunt scire scientiâ approbationis;
ut Sanctus Hieronimus interpretatur:
D 2 nimirum

nimirum hoc sensu: non agnoscunt nos amplius ad se pertinere propter delicta nostra, quo sensu adumbratur Christus Sponsus responsurus non paratis ad adventum suum: *Amen dico vobis, nescio vos* Matth: 25. V. 12. Respondeo ad secundum: Sensus est, Viventes quia sciunt se morituros, possunt agere pœnitentiam, & remedia salutis adinvenire: Mortui autem, qui neglexerunt pœnitentiam in hac vita, in futura quoq; nil remedij invenient, quo sibi consulant: ita Augustinus in Enchiridio cap. 10. Ad 3tium Respondeo, locutio procedit de homine carnali, nimis sollicito in vita quoad honores, & divitias filijs suis procurandas. Ita Gregorius lib. 12. Moral: cap. 14. Respondeo universaliter ad has & similes citationes: Mortui nesciunt, nullâ revelatione habitâ Conc: habitâ Nego.

3. Instas: Nescitis, an vestrae preces ad Sanctos directæ sint exaudiendæ:
Ergo

Ergo frutuanea est vestra invocatio
Sanctorum. Respondeo: C. Ans: N.
Conseq: Audi laudati inter vos Hugo-
nis Grotij retorsionem: nescis, an tu
ipse vel alius sis exaudiendi, qui am-
bo existentes in terra oratis pro invi-
cem; & tamen curas ut ambo, imò
plures oretis. Similiter nescit peregri-
nus in India vel Turcia, an suæ literæ,
sint per postam perventuræ in Patri-
am, ac impetraturæ, quod petit; &
tamen non agit imprudenter, etiam re-
petitis vicibus, siue varijs occasionibus
scribendo: Alitur enim spe: quid si & li-
teræ pervenerint, & impetraverint, quod
desidero? Tali ratione nullus Rex bel-
lum defensivum, nullus aulicus officium
honorificum, nullus artifex opus ali-
quod subtiliter elaborandum, nullus in-
dignus onus petendi deberet suscipere.
Quid si enim non succederet?

Obijcies 3tiò. Multa scandala na- 4.
scuntur ex Invocatione Sanctorum,
Ergo lest abroganda. Probas Antece-
dens:

dens: An non scandala sunt?

Imò Curare Imaginem talem, in qua depingitur Beata Virgo lactans Infan-tem, & Crucifixus IESUS non procul: sedet verò aliquis medius cum hac epigraphæ: Qvò me vertam, ne- scio? utiq; hoc est, æquare Matrem Filio. Respondeo: Talis imago non habet authoritatem ab Ecclesia, sed à privato inventore; potestq; sic expli- cari: non æquatur Mater cum filio, sed mysterium cum mysterio, cùm æ- qvè sit mirabile, DEUM Hominem factum, ac esse passum pro nobis in Cruce. Sed quidquid sit de picturis, scias tamen universaliter à nullo sano intellectu Catholico Beatam Virgi- nem æquari Filio DEI, Salvatori No- stro, Qui dedit semetipsum pro nobis, Verus DEUS & Verus Homo.

5. 2dò Dicere, ut legere est in libel- lis Devotionalibus: Jure Matris impera Filio; postponitur ergo Filius Matri. Respondeo: non contigit talem elo- cutio;

cutionem legere, contigit tamen audire
 citatam. Respondeo tamen, non est ab-
 surdum dicere: Filium DEI fuisse o-
 bedientem Matri, quandoquidem Luc:
 2. *ψ. 5.* scribitur: *Et erat subditus Illis.*
 Neq; absurdum est dicere, qvòd *DEVS*
obediverit voci Hominis, Josue 10. *ψ.*
 4. Qvomodo verò obedivit? exaudi-
 endo vota Josue optantis, ut sol sta-
 ret, & non moveretur. Hoc modo e-
 tiam dici potest, qvòd Salvator Noster
 Matri suæ obediverit, quando tantum
 proponenti paupertatem sponforum
 in Cana Galilææ, ex aqua vinum fe-
 cit. Uno verbo: per Imperium Ma-
 tris nil aliud intellige, qvàm preces &
 intercessionem, amore, ac reverentiâ
 Matris, exauditas. Habet enim & A-
 mor erga Parentem suo modo imperia.
 3tiò Mutare Psalmos, & dictos 6.
 ad DEUM, applicare *MARIÆ*, si-
 cut fecit Bonaventura, Respondeo:
 hic spectanda intentio, sicut spectatur
 in verbo: Adoro, inclino, genuflecto,
 D 4 thurifico,

thurifico, colo; Nam & DEUS adoratur
 et, & Rex; sed aliâ intentione DEUS,
 aliâ Rex, ut supra demonstratum p. 3.
 §. III, n. 9. De Bonaventuræ hominis
 Sancti, & docti intentione recta, non
 est quòd dubitetur. Si modò aliquis ho-
 mo doctus, utatur voce DEUS, & eam
 attribuat Moyfi peccabitne? Non. Nā
 Moyses ab ipso DEO constitutus est
 DEUS Pharaonis, ut habetur Exodi 7.
 v. 1. Ecce quomodo sano sensu, ve-
 ra, & defæcata intentione possit fieri,
 varius usus vocum.

7. 4tò Vocare MARIAM Regi-
 nam cæli, Matrem misericordiæ, vi-
 tam, dulcedinem, spem nostram. Re-
 spondeo: Non vocamus MARIAM
 eo sensu Reginam cæli, quo sensu Di-
 ana Dea Gentilium, fuit vocata Regina
 cæli; sed damus Illi hunc titulum respec-
 tively ad Christum Regem Regum &
 Dominum Dominantium, quo respec-
 tivo nomine etiā Sancti Patres usi sunt
 S. Athanasius vocando Reginam, Domi-
 nam

nam, in Evangel: de DEI para. Gregorius Naziazenus vocando *Dominam omnia pollentem*. S. Augustinus serm: 30. de Sanctis, vocando *Matrem gentium, Dominam Angelorum*. Vocamus insuper *Matrem misericordie*, quia genuit Filium, Qui verè dicitur *Misericors, Miserator*, imò ipsa *Misericordia*. Vocamus uno verbo: causaliter, *vitam, dulcedinem, spem nostram*; partim quia genuit Christum, *vitam, dulcedinem, & spem nostram*; partim, quia intercessione sua Maternà nos potest iuvare specialissimè apud, & per Filium suum in impetrando veniam, gratiam, & gloriam, quæ sunt *vita, dulcedo, & spes nostra unica*. Et hoc sensu vocata est à Sancto Augustino: *Spes Unica peccatorum; nostrorum expectatio præmiorum*, sermone 18. de Sanctis in med: Nec possumus temerarij judicari, cum Sancto Augustino loquentes: Nam si Petrus defensus à Paulo contra latrones, potest irreprehensibiliter dicere: *Tu Paule es vita mea*: Item si mater habens filium

D 5

egregium,

gregium, morigerum, in omnibus prudenter, ac laudabiliter procedentem, potest dicere: Fili tu es consolatio, gaudium, & dulcedo mea. Item si filius captivus inter Tartaros petens à Matre ut Patri persvadeat exolutionem Lytri pro se, addatq; in literis, quia Tu Domina Mater es unica spes mea; cur reprehendantur Catholici, utentes simili modo, in orationibus ad Beatam Virginem directis. Dicis: Sed ad quid tot & tanti tituli, Regina Coelorum, Domina mundi: Respondeo: potest Augusta iisdem titulis affici, quibus Ipse Augustissimus afficitur, cum etiam Glossa ad librum 3tium de Senatoribus id conveniens esse agnoscat, cur Mater Christi orta de tribu Juda, Clara ex stirpe David, titulis Filij sui non afficiatur? maxime cum à nobis Catholicis omnia fiant sano, prudenti, & defæcatissimo sensu.

8. stò Suspendere circa Imagines fulcra, catenas, cereas manus, capita &c, an non evidens superstitio est?

Re-

Respondeo : gratitudinis signa non sunt superstitio ; sed enumeratæ appensiones sunt gratitudinis signa. Ergo non sunt superstitio. Ille alienigena, sanatus à lepra, non arguitur de superstitione, sed laudatur de gratitudine, quòd rediêrit ad Christum, licet tantum fuerit iussus cum alijs se ostendere Sacerdotibus Luc: 17. v. 18. Hæmorrhoida à Christo sanata, in signum gratitudinis erexit Penaide statuatam Salvatoris, ut testatur Damascenus orat: 3. de Imag: Et Eusebio lib. 7. cap. 14. Nemo illam propterea reprehendit, imò Christus dignatus est erectam Imaginem miraculis condecorare, ut scribit non tantum Eusebius, sed etiam Theophylactus in cap. 9. Matthæi, Joanne Oecolampadio interprete. Miraculo fuerunt herbæ ex basi crescentes, quæ postquam attigerunt simbriam imaginis, obtinuerunt vim pellendi omnes morbos, quando infirmis applicabantur. Dumq; Centuriones

tores dicunt centuriâ 4. cap. 13. columnam
 447. hanc statuam Christi fuisse dejectam
 etiam fulmine, deprehendundum mendacem
 figmentum protulisse: nam Zozimus testatur,
 Julianum ex odio Christi effecisse, ut deiceretur; Cumque
 loco illius suam poni curâsset, fulmen di-
 scerpfit statuam Juliani, capite à corpore
 diviso, sicut olim acciderat idolo Dagon
 apud Philistæos I. Regum 5. Fuisse in usu
 apud primævos Catholicos superiùs citata
 gratitudinis signa, & non habita pro
 superstitionibus in primitiva Ecclesia,
 testis est Theodoretus lib. 8. de Græcan:
 Affect: his verbis: *Alij oculorum, alij pedum,
 alij manuum simulachra suspendunt, ex
 argento, & auro confecta: Certissima
 signa, à sanitate consecutis allata.*
 Et quidni suspendant? siquidem
 opera DEI revelare, & confiteri
 honorificum est. Tobie 12. v. 7.
 Ergo non superstitiosum. His ad
 objectionem de scandalis in particu-
 lari propositam responsis, subjungo u-
 niversale

universale responsum: Multa scandala nascuntur ex Invocatione Sanctorum apud Judaicos, & Pharisaicos animos, Concedo Antecedens: apud pios benedicatos in fide Catholica animos, Nego Antecedens, & Consequentiam. Sandalizati fuerunt aliqui ex sermone Christi, postea alij ex prædicatione primorum Christianorum, judicando eos ebrios. Nunquid curatum est scandalum? Non. Quare? quia non fuit scandalum datum, sed acceptum, quod ultimum, hoc est acceptum, Theologia Moralis vocat scandalum Pharisaicum, ex malitioso animo profectum, qui animus similis est araneo, etiam ex bonis, & odoriferis floribus venena extrahenti.

Obijcies Ultimò, Ipsi Authores 9. vestri, conquerruntur contra aliquos abusos, Ergo tollendus omnis usus Invocationis. Respondeo: Transeat Antecedens. Nego Consequentiam. Propter abusus enim, qui interdum irre-

punt,

punt, non est tollendus usus; aliàs propter abusus vini, ferri, esset tollendus omnis vini, ferriq; usus. Quantos abusus commiserunt Hæretici, in legenda, interpretanda sacra scriptura, secuti diabolus; dum tentaret Christum, & citaret scripturam: Matth. 4. Ergo né omnis usus sacrae paginae est tollendus? absit. Contra abusus vigilant & agunt Episcopi, sicut olim egit Augustinus serm: 15. de Sanctis, contra cibos & vinum super tumulos defunctorum congesta, quasi egressæ de corporibus animæ, carnales cibos requirerent. Sicut & hîc in sua Diœcesi vigilanter egit Illustrissimus Episcopus Noster Vilnensis, adhuc feliciter regens Ecclesiam, contra quorundam Nobilium mores, partim Atheismum, partim Judaïsmum redolentes, quos quia inventi fuerunt pertinaciter fovere, alius poenis Ecclesiasticis deterritus est; alius, ne plures inficeret, publicâ adustione manûs, ac ex Clementia

mentia Regis, prius decollatione, postea totius corporis combustione, punitus est Varſaviæ, tempore Comitiorum: Taceo quàm vigilanter procedat contra abusus inter conjuges, jam paternè monendo per literas, (quas volante sigillo datas ad Notabiliores ut juvarent suam sollicitudinem in corrigendo uno, contigit legere) jam comminando Excommunicationis pœnas, resolutus ad quævis severiora remedia, si sua Pastoralis vox non audiretur.

Quanto zelo pugnaverit contra abusus Bonis Ecclesiasticis injuriosos, non est opus referre, scit tota Lithvania: secutus est zelum irreprehensibilem Sancti Bennonis Misnensis, Sancti Stanislai Cracoviensis, Sancti Thomæ Cantuariensis Episcoporum. Quis tantos viros vituperet? quos vita, & Breviarium Romanum, tanquam fortes collaudat, ac commendat?

§. V.

Questionibus quibusdam speciem Objectionum habentibus respondetur.

1. 1ma. Quare Christus neq; exteriorem inclinationem voluit facere diabolo, siquidem inclinatio exterior fieri potest sine cultu latriæ? Respondeo: quia illum indignum agnovit ob malitiam, & continuum DEI odium, quo laborat ex superbia, volens esse similis Altissimo. Alij dicunt, quod diabolus etiam cultum Latriæ desideraverit, ideoq; replicatum fit illi: scriptum est: *Dominum DEVM Tuum adorabis.*
2. 2da. Quare Mardocheus noluit adorare Amanum? Esther 13. V. 12. Respondeo: quia Judæi eo tempore nullum hominem adorabant genuflexi, asseritq; Bellarminus, quod Aman voluerit

erit pro DEO haberi, ac honorari;
id, quod confirmat Præpositus de In-
carnatione quæst: 24. dub. 4.

3tia. Quare Sanctus Petrus A- 3.
ctor: 10. v. 25. noluit admittere ado-
rationem à Cornelio Centurione, neq;
Sancti Paulus & Barnabas à Lycao-
nibus Actorum 14. v. 10. Neq; An-
gelus à Joanne, Apocal: 19. v. 10.
Respondeo: Petrus advertit aliquid
Divinum in se apprehensum à Corne-
lio, ut explicat Sanctus Hieronymus
lib. contra Vigilantium; ideo statim cor-
rexit opinionem. Alij judicant à San-
cto Petro honorem tunc aliàs licitum,
ac sibi debitum potuisse admitti; nolu-
it autem admittere pro exigentia mo-
destiæ, & humilitatis in circumstanti-
is, nondum satis instructæ Domûs
Cornelianæ, habentq; pro se, Sanctû
Chrysostomum in hunc locum Acto-
rum. Respondeo ad 2dum, de Sanctis
Paulo & Barnaba: ideo non admise-
runt, quia videbant Lycaones putare
E illos

illos esse **DEOS**. In Catholico tam
sensu procedendo, dicit Sanctus Au-
gustinus serm: 25. de Sanctis Petro &
Paulo, quòd piscatorem modò genibus
provolutis adoret multitudo credentiu-
um. Ad 3tium de Angelo non admi-
tente adorationem Joannis, Respon-
deo: vel Joannes, eum, qui sibi appa-
ruerat, credidit, esse **DEUM**, vel An-
gelum? Si **DEUM**, meritò non est
permisus adorare. Si Angelum, po-
tuit adorare, non est tamen permisus
ab Angelo partim ob reverentiam
humanitatis, tum per Incarnationem
VERBI assumptæ; tum per gratiam
Apostolatûs exaltatæ; partim ob eru-
ditionem Joannis, ut sciret distingvere
inter adorationem **DEI**, & adoratio-
nem creaturæ conservæ hominis, re-
spectivè ad **DEUM**; hâc eruditione
acceptâ Joannes, iterum voluit adorare
Angelum Apocalip: 22, utiq; non ob-
litus prioris moniti, ac eruditionis, a-
deòq; nec volens committere idolola-
triam?

ariam? Redigitur ergo non admissio adorationis ad reverentiam humanitatis, & gratiam Apostolatûs. Ita Gregorius, Beda, Richardus, Rupertus, & plures alij apud Bellarminum cap. 14. de Beatitudine Sanctorum lib. 1. literâ B. ubi tamen addit, nec nos malè agere, si Angelos adoremus (sicut vidimus adoratos) nec Angelum egisse malè, dum præ humilitate, & reverentia adorationem ab Apostolo jamjam præstandam, impedivit. Inveniuntur tales concertationes piæ humanitatis, & humilitatis, etiam inter homines Sanctos, dum inferior veneratur Superiorem, & Superior deprecatur delatum honorem, licet non inconvenientem suæ personæ & statui. Exempla quotidiana occurrent vel parùm cogitanti.

4ta. Quare ad Coloss: 2. V. 18. 4. culpatur Religio Angelorum five cultus? Respond: culpatur non omnis Religio Angelorum, sed superstitiosa, quæ creperat inter Colossenses quosdam,

eò stultitiæ devolutos, ut crederent
 Angelos colendos tanquam DEOS
 ipsq; ut Dijs esse erigenda Temple
 Epiph: hæresi 60. August: hæresi 38
 Baronius Anno 260.

5. Ita. Quare explicationes assertis
 & non potius tenetis pressè, quòd
 scriptum i. Timoth: i. v. 17. *Soli*
DEO Honor & Gloria? Respondeo
 Explicationes nostræ sunt combinatio
 nes scripturæ, quæ sibi non contradic
 cit, sicut & hic locus; *Soli DEO Ho*
nor & Gloria, non contradicit alteri
 ad Rom: 2. v. 10. *Gloria & honor & pax*
omni operanti bonum. Ergo debes ipse
 agnoscere, quòd unum dictum, non
 præjudicet alteri dicto, consequenter
 quòd cogamur ad explicationem talem
 admittendam, quæ amoliatur contradi
 ctionem à sacra scriptura. Sapienter
 ergo concludes dari plures honores, u
 num, qui *Soli DEO* debetur, alios
 qui etiam creaturæ exhiberi possunt,
 juxta superius dicta §§. præcedenti
 bus.

6ta. Quare tamen Patres aliqui 6.
contradixerunt adorationi Angelorum,
sicut & invocationi v.g. Sanctus A-
thanasius serm: 3. contra Arianos ante
medium. Sanctus Epiphanius in hæ-
resi Collyndrianorum. Sanctus Am-
brosius in cap. 1. ad Roman: Sanctus
Augustinus lib. de vera Religione cap.
55. Respondeo: contradixerunt adora-
tioni, sicut & invocationi, quam Col-
lyndriani & alij eorum seqvaces ex in-
consulta devotione instituebant, sa-
crificando **MARIÆ**, qui cultus nec
internè, nec externè ulli hominum de-
betur, sed Soli **DEO**. Uno verbo:
contradixerunt, & Gentilibus qui ho-
mines mortuos referebant ad numerum
Deorum, & hæreticis, qui, ut immedi-
atè dixi, Sacrificabant stultâ devotione
creaturæ. Sacrificia enim Soli **DEO**
offerri debent, tanquam Domino Do-
minorum, Principio & Fini omnis cre-
aturæ. Quòd prædicti Sancti Patres
contra aliam adorationis five invocatio-

nis speciem non pugnârint, patet e
his: Nam Sanctus Athanasius lib. d
Virginitate circa finem dicit: Si hom
justus ades tuas intraverit, cum timore &
tremore occurrens illi adorabis humi ad pe
des illius. Et ut advertas illum loqui non
de Politica, sed Religiosa adoratione
addit: Non enim eum, sed DEVM adora
bis, qui illum mittit. Dominus enim
ait: Qui recipit justum, me recipit. Au
di Sanctum Epiphanium hæresi 79. ubi
bi refellit eorum errorem, qui MA
RIÆ tanquã DEÆ sacrificium offere
bant, metuens, ne istâ occasione nullus
honor Beatæ Virgini deferretur, ide
oq; sæpissimè repetit: Sit in honore
MARIA, Dominus adoretur.

Audi Ambrosium serm: 6. in fine:
Quisquis honorat Martyres, honorat &
Christum, & qui spernit Sanctos, spernit &
Dominum.

Audi Augustinum serm: 1. de San
ctis Petro & Paulo: In Petro quis ho
noratur, nisi ille defunctus pro nobis? ni
mirum

De Ieiunio, Sanctior: venerat: &c: 70

mirum: Salvator Noster Christus IESVS.

Ex quibus collige, per honorem Sanctis delatum non subtrahi DEO honorem, sed eum dirigi ad DEUM, tanquam Primarium, & ultimum finem, atq; Terminum omnis orationis nostræ Catholicæ. Nam invocando Sanctos, ut orent pro nobis, sive honorando eos, agnoscimus dona DEI in illis, & eadem dona repræsentando Donatori, conamur cum honoratis, per dona, & virtutes, Sanctis, impetrare, quod nobis necessarium esse advertimus, sive in spiritualibus, sive in temporalibus. Et quia suprâ non licebat tibi arguere orationem Moyſis per Abraham, Isaac, & Israël, orationem Salomonis per misericordias David, orationem Danielis, per Abraham dilectum, & Isaac Servos DEI, spero futurum, ut etiam hîc non audeas vituperare hanc antiquissimam, usitatissimamq; in Ecclesia Catholica invocationem Sanctorum: *Recordare Domine Gloriosæ Matris*

*Tuae Virginis MARIAE, & dilectorum
 Servorum Tuorum Ioannis Baptiste, Pe-
 tri, Pauli, & aliorum Apostolorum San-
 ctorumq; Patronorum Nostrorum & ne au-
 feras misericordiam tuam à nobis. Aut
 si reijcis, necesse est, ut reijcias etiam
 priorem antiqui Testamenti à Moyse,
 Daniele factam.*

7. 7tima. Quare Sancti ex homini-
 bus in Cælis existentes, dicuntur San-
 cti mortui? Respondeo: per aliquem
 abusum dicuntur mortui: vivunt verò,
 & vivent in sæcula sæculorum. Dum
 tamen mortui dicuntur, non aliud in-
 telligas, quàm quòd sint mortui se-
 cundùm corpus. Ais; si mortui sunt
 secundùm corpus. Ergo aures non ha-
 bent, quomodo igitur audiunt? O te
 simplicem! DEUS nec corpus, con-
 sequenter nec aures habet, & tamen
 audit. Cùm itaq; & anima hominis
 spiritus sit, existenti post mortem extra
 corpus aures non sunt necessariae, sed
 spirituali, five Angelico modo audit.
 Si

Si dicas: audivi à te, quòd honor Sanctis delatus sit simul honor DEI, Ergo honor Sancto alicui delatus est honor Latreuticus. Respondeo: est Latreuticus respectivè ad DEUM Concedo, respectivè ad Sanctum Nego illatum. Nec mireris quòd unus, idemq; actus possit habere duo, aut plura nomina. Nam juxta Sacram non tantum Theologiam Catholicam, sed etiam Philosophiam Moralem, actus specificatur ab objecto; ita, ut si tantum eliciatur ex motivo unius objecti, erit tantum unus actus; & in genere physico, & in genere morali; si verò unus, idemq; actus, eliciatur ex plurius objectorum motivo, v.g. & ex motivo fidei, & ex motivo spei, & ex motivo Pœnitentiæ, & ex motivo Charitatis erga DEUM, unus idemq; actus non erit quidè physicè multiplex, erit tamen æquivalenter, hoc est, moraliter multiplex, nimirum, & actus Fidei, propter motivum Fidei, & actus spei, propter motivum spei, & actus

E s Pœnitentiæ,

Pœnitentiæ, propter motivum Pœnitentiæ, & actus Charitatis propter motivum Amoris erga DEUM. Ita; si uno actu invocem Sanctum Petrum propter ejus amicitiam, quam habet apud DEUM, & simul rogem, ut pro me oret DEUM, tanquam primum Principium, & Finem omnis creaturæ, actus erit unicus, æquivalenter tamen, & moraliter duplex, nimirum: propter respectum ad Sanctitatem Petri creatam, Duleuticus; propter respectum verò ad Sanctitatem increatam DEI, Latreuticus.

Inferes: Ergo omnis invocatio Sancti alicujus cum dirigatur ultimò ad DEUM tanquam Principium, & Finem, omnium, dici poterit actus Latræ & Dulæ? Respondeo: Concedendo quòd dici poterit talis, vel explicitè, vel implicitè, prout tendentia actûs in objecta magis, aut minùs apparebit.

8. 8va. Quare cultum DEI vocamus.

mus Latriam, cultum autem Sancto-
rum Duliam; cum voces istæ in Sa-
cræ Scriptura Græca inveniantur pro
eodem sumptæ, ut fatetur Bellarminus?
Respondeo: cum voces sint ad placi-
tum, & Latini non habeant nomen,
quo unico significant cultum DEI, &
quo unico cultum creaturæ significant,
placuit Theologis, propter evitandam
perplexitatem, determinare vocem La-
triæ, pro distingvendo cultu DEI, &
vocem Dulia, pro significando cultu
inferiore, qui exhibetur Sanctis. Vi-
de Bellarminum cap. 12. de beatitudi-
ne lib. 1. folio 953. literâ D. &c.

§. VI.

*Quid sentire convenit de Re-
liquijs, quid de Imaginibus?*

Respondeo. Imò. De Reliqui- 1.
js sentire convenit, eas venerandas ef-
fe: ita Consilium Tridentinum sess:

25. Qui eas contemnit, non esse venerandas docet, sequitur Vigilantium Hæreticum: contra quem scripsit Sanctus Hieronimus Epistola 1. adversus eundem; & Augustinus de dogmatibus Ecclesiasticis cap. 73.

Respondeo 2dò. Convenit sentire, quòd sentiunt, & per experientiam confitentur Catholici, dari duplices Reliquias, alias ex Passione Christi, quales sunt Crux Christi, vel particulæ ex ea, Corona spinea, clavi, lancea, sepulchrum, &c: alias ex Corporibus Sanctorum, quales sunt dentes, digiti, manus, tibiæ, caput, &c. Quisnam honor conveniat talibus Reliquiis: patebit ex doctrina de imaginibus. Hic universaliter.

2. Dico: Conveniens est, ut veras Reliquias honoremus. Probatur Imò Quia ipse DEUS eas honoravit miraculis, 4. Reg: 13. v. 21. ubi cada-ver projectum in sepulchrum supra ossa Elisæi, revixit. Ibidem cap. 2. v. 8.

8. & V. 14. ubi pallium Eliæ divisit
aquas. Isaïæ 11. V. 10. ubi dicitur
*Ipsum deprecabuntur gentes, & erit se-
pulchrum ejus gloriosum: Quem lo-
cum Sanctus Paulus citat Roman:*
15. V. 12. de Christo, tanquam radi-
ce Jesse, cujus sepulchrum Propheta
prædixit fore gloriosum; non fuit ve-
rò gloriosum tempore tridui, nec
glorificabatur à populo. Proin-
de impleta est Prophetia tempore
Christianorum, qui sepulchrum Chri-
sti ab initio Ecclesiæ, usque in
hunc diem honorant, prout testa-
tur Sanctus Hieronymus Epistolâ ad
Marcellam. Quare verò gloriosum
dicitur: quia continebatur in eo
Corpus Domini pro nobis Passum
& sepultum. Matthæi 9. V. 21. ob
attactam simbriam Christi mulier con-
valuit, nec reprehensa fuit de attactu
venerabundo, quasi superstizioso. A-
ctor: 5. V. 15. Quærebatur umbra
Petri, & curabantur infirmi per eam.

Actor: 5. sudaria & semicinctia Pauli deferrebantur ad infirmos; & recedebant langviores: spiritus quoq; nequam egrediebantur. Quid validius ex scriptura citari potest pro Reliquijs? Non malè etiam citari poterit concessio Elisæi Prophetæ, facta sanato Naaman, ut tolleret onus Burdonum de terra, & secum veheret, sicut legere est; 4. Reg: 5. V. 17. Quare Elisæus non reprehendit Naamanum arguendo illum de superstitione, & dicendo: Domini est terra, tam bona una, quàm altera?

3. Obijcies Imò contra Instrumenta Passionis: Crux, & alia instrumenta Christo attulerunt dolorem, & ignominiam. Ergo detestanda? Respondeo: attulerunt tantum dolorem & ignominiam N. A. Attulerunt non tantum, sed etiam completivè lætitiā & gloriam, Conc: Anteced: Nam fuerunt etiā instrumenta devicti diaboli, & redempti hominis: deniq;
- Triumph,

Triumpho, per Ascensionem in Cælos obtenti. Non est novum, quòd etiam alij homines gloriantur de vulneribus acceptis, & superatis, gladios simul & hastas in triumphum adducendo: Et sic fecit Christus, dum post Resurrectionem suam non erubuit cicatrices retinere; imò eas ostendere discipulis suis.

Dices: Etiam Judæi crucifixo- 4.
res, fuerunt instrumenta non tantum doloris, sed etiam lætitiæ, & triumpho, Ergo & ipsi honorari debent: Respondeo: Distinguo Anteced: Fuerunt instrumenta, cum odio & malitia; Conc: Anteced: fuerunt instrumenta sine odio, & malitia. Nego Anteced: & Conseq: Goliath & gladius ejus fuerunt instrumenta consternationis & timoris in Israël, postea etiam lætitiæ, & triumpho: Goliath tamen seu cadaver ejus est abjectum, gladius verò illius est servatus in tabernaculo, & involutus in pallio

pallio post Ephod 1. Reg: 21. V. En quomodo non æqualiter instrumenta tractantur, sed aliter, hoc est abjectè, quæ cum odio & malitia aliter, hoc est, observanter, quæ sine odio & malitia concurrunt.

5. Ais: Ut video etiam ex gladio Goliathi vis facere Reliquias. Respondeo: Reliquias memoriæ, Concedo: Reliquias venerationis Nego. Scio enim, quòd paritates, & similitudines non semper in omnibus conveniant: mihi satis est, quòd ostenderit, dari instrumenta cum odio & malitia, qualia solent esse homines malitiosi; & dari instrumenta non capacia odij, sive malitiæ, qualia sunt gladij secures &c: quibus jugulantur Martyres.

6. Obijcies 2dò Contra Crucem: Nullus filius nisi stultus, aut impius, honorat, aut veneratur patibulum Patris; Ergo neq; vos Catholici bene facitis, cum honoratis Crucem Christi:

ſti: Respondeo: cū hac ætate vix
 aliquis ſupponatur innocenter mori
 in patibulo, ſed omnes per inquitio-
 nem, & ſententiam Iudicis, tanquā
 ſcelerati ſuspendantur; ſicut de ſce-
 lere nemo prudens, ita neq; de pæ-
 na ſcleris, gloriari poteſt. At ſu-
 ſpenſio Chriſti in Cruce fuit non Rei,
 ſed Innocentis, id, quod apud omnes
 nos de fide eſt; proinde, cur in ejus
 Cruce non expediat gloriari? ut glori-
 atus eſt Sanctus Paulus, Galat 6.
 v. 10. *Mibi autem abſit gloriari niſi in
 Cruce Domini Noſtri IESV Chriſti.* Si-
 ve tu per Crucem intelligas ligneam
 illam trabem, ſive ignominiam, &
 perſecutiones à Chriſto perpeſſas; de
 utraq; poteſt inſtitui gloriatio: ſicut
 inſtituit Sanctus Paulus, non in cita-
 to ſolū loco, ſed pluribus. Qui-
 nimò ea, quæ olim ignominia, ten-
 tatio, infamis pæna dicebantur, nunc
 ob Salvatoris Noſtri exemplum, &
 Paſſionem; honor & gloria vocantur

1. Petri 4. V. 14. Si exprobramini
Nomine Christi, beati eritis, quoniam
quod est honoris, gloriae, & virtutis DE
& qui est ejus Spiritus super vos requi-
escit. Uno verbo: adeo Christus pa-
suam Crucem, & passionem nobilita-
vit ignominias, & persecutiones,
Apostoli eas pro speciali dignitate re-
putaverint Actor: 5. V. 9. Ibant gan-
dentes, quoniam digni habiti sunt pro No-
mine IESV contumeliam pati. Et ta-
lis dignitas obtingere posset omni
li Christiano, qui sensu Sancti Petri
pateretur, non ut homicida, aut fur,
aut maledicus, aut alienorum appetitor.
O quam gloriosa evasit Crux Chris-
ti, quam inimici & osiores ejus, No-
stri Domini adversarii dicunt, non
oportere commemorare tanquam
ignominiam: Nostri verò Catholic
Missionarii post Sanctum Andream
& cæteros, tum Apostolos, tum Mar-
tyres cum gaudio susceperunt in Ja-
ponia, Anglia, alijsq; fidem Catholi-
cam

De Ieiunio, Sanctor: venerat: &c: 82
eam execrantibus Regionibus. Ex
his breviter.

Conclude 1mò: Labia Judæ, ma-7.
nus crucifigentium &c: non posse
vocari, pura Instrumenta Passionis;
quia fuerunt simul partes iniquorum;
alia verò instrumenta fuerunt res per
se existentes, & naturâ suâ innoxia.

Conclude 2dò: posse omnem 8.
Crucem etiam sine figura sive imagine
Christi honorari; non verò omnes
funas, omnes lanceas, omnia sepul-
chra. Crux enim post edictum Con-
stantini de non crucifigendis ultra ho-
minibus, cùm videatur determinata
ad eum solummodò repræsentandum,
qui pro salute nostra pependit in
Cruce, bene omnis Crux honoratur
cum grata memoria Christi. De cu-
chis, lanceis, sepulchris verò non ex-
tat talis determinatio.

Conclude 3tiò Non esse super- 9.
stitionem, crucis signo uti; quia ipsi
dæmones Crucem horrent, & omnia
magica

magica compescuntur, veneficia inefficacia fiunt, uti testatur S. Athanasius lib. de Incarnatione Domini, & Salu-
tari ejus Adventu, ubi provocat
um, qui horum experimentum cape-
vult, his verbis: *Veniat &c: & vi-*
bit, quòd ejus rei metu daemones fugiant
vaticinia conquiescant, magia & vene-
cia jaceant. Plura invenies passim
Augustino lib. 83. *Quæstionum*
quæst: 9. & apud alios Sanctos Patres
qui procul fuerunt ab omni superstitione,
& arte Magica. Jam.

10. Obijcies 3tiò contra Reliquias
Sanctorum. Non est de fide, quòd
hæ, vel illæ Reliquiæ sint veræ. Et
go sunt contemnendæ. Respondeo
Dist: Anteced: Non est de fide D
vina quòd hæ, vel illæ sint veræ, Con-
cedo, Non est de fide humana, Nego
Antec: & Consequentiam. Non est
de fide. Te, vel hunc Principem esse
legitimo thoro natum; hanc, vel il-
lam Familiã habuisse tot, ac tantos Pro-
genito-

genitores. Ergo licebit Te, & Principem, & familiam quantumvis deprædicatam, contemnere, aut in dubium revocare. Si testes oculati, vel alias fide dignissimi dicant: Esse in Polonia civitatem, quæ vocatur Cracovia; in Lithvania, quæ vocatur Vilna, in Prussia quæ vocatur Regiomontum, dicesné? falsum est; riderent te omnes, fortassis & emotæ mentis suspiciōe conciperent. Mihi satis, si dicas, sudaria & semicinctia Pauli, si ea haberem in thesauro meo, cum primis Christianis observarem; jam enim habeo concessionem pro veris Reliquiis, quarum causam hîc tracto. Si dicas: Abijcerem, & non colerem, habeo, quòd, ultra pietatem primorū Christianorum sapias, adeoq; plus, quàm oportet sapere.

Obijcies 4tò Matth: 23. v. 29. II. minatur Dominus IESUS V& Judeis edificantibus sepulchra Prophetarum. Ergo Sanctorum sepulchra non sunt

sunt curanda. Respondeo imò: Concedo Antec: Nego Conseq: Nam illi merentur audire Væ, qui ex vana gloria ædificant sepulchra Sanctorum, ut tegant hypocrisim suã, seq; de votis probent, & non curant, ut sint.

Respondeo 2dò ex sententia Sanctorum Patrum Hilarij, Hieronymi, Ambrosij & Chrysostomi Judæos non reprehensos ob sepulchra ædificata, exornata; sed ob neglectam imitationem Prophetarum, a quorum monumentis voluerunt fieri celebres, evaserunt autem culpabiles, sequendo potius mores, & impietatem occidentium Prophetas, quàm pietatem Ipsorum Prophetarum.

12. Obijcies 3tò Corpus Moyfi fuit occultatum. Ergo & vos debetis corpora, & sepulchra Sanctorum occultare, non verò revelare, publicare. Respondeo: Concedo Anteced: Nego Conseq: Disparitas est: Judæi fuerunt valdè propensi ad Idololatriam, ut

am, ut patet ex eorum repetitis de-
 fectionibus ad Idola & falsos deos:
 Christiani Catholici autem, DEO
 laus, habent tantum intellectus, &
 doctrinæ, ut execrentur idololatriam, sci-
 antq; nec ullum Sanctorum, nec ul-
 lam picturam, aut structuram esse
 DEUM.

Dices: Potest fieri, ut tam r3.
 simplices & rudes inveniantur: Er-
 go nulli debet occasio dari colendi
 Reliquias, statuas, & sepulchra. Re-
 spondeo: retorquendo: potest contin-
 gere, ut aliqui rudes colant solem,
 Lunam pro DEO. Ergo DEUS
 deberet tollere Solem, Lunam, ne ha-
 beatur occasio: Deuisset tollere in-
 aures aureas, ex quibus prodibat vi-
 tulus, ne Judæi tempore Moysis ha-
 berent occasionem Idololatriæ. Et
 quid est in mundo, quò malitia, aut
 affectata contra lumen rationis igno-
 rantia, non possit abuti?

Veniamus jam ex professo ad 14.

Imagines, & videamus, quid de illis sentire conveniat, & deceat?

Respondeo imò Conveniens, & licitum est, Imagines colere: Non quòd credatur inesse aliqua ijs Divinitas, vel virtus, propter quā sunt colenda, vel quòd ab eis aliquid sit petendū; vel quòd fiducia in imaginib9 sit figenda, veluti olim fiebat à gentibus; sed quòd honos, qui eis exhibetur, referatur ad prototypa, quæ illæ representant: ita ut per Imagines, coram quib9 procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos veneremur: Id quòd Conciliorum præsertim verò 2dæ Synodi Nicænæ decretis est sancitū contra Imaginum oppugnatores. Hæc cum Concilio Tridentino ex Sess. ej9 24. Dixi conveniens; quia non est inconveniens observare, & suo modo colere Imagines Imperatorum, Regum, Parentum, &c. Ergo non est inconveniens observare, colere Imagines Christi, Beatæ Virginis, & Sanctorum. Dixi licitum: quia non potest probari, esse prohibitum, ut patebit

tebit ex infra dicendis.

Respondeo 2dò. Colendæ sunt 15. Imagines, non cultu Latriæ, neq; cultu hyperdulæ, neq; cultu Dulæ, sed inferiore, respiciente tamen illud prototypon, quod repræsentant, id est, per illud nimirum prototypon. Explico dictum meum, similitudine acceptâ ex Eleemosyna, quæ datur pauperi; dicitur enim illa facta Christo Matth: 25. V. 40. *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Quomodo facta Christo? hoc modo: immediate pauperi, sed quia propter Christum, eleemosyna etiâ per pauperem tendit in Christum, dumq; pauper respicitur, & honoratur eleemosynâ propter Christum, etiam ipse Christus, primariò respicitur & honoratur, ut pote, propter quem eleemosyna datur. Ita dum Imago colitur propter Christum, vel Sanctum aliquem, quem Imago repræsentat: Christus cultu Latriæ colitur, Sanctus verò cultu du-

liæ; ipsam tamen Imaginem etiam cultus attingit, sicut eleemosyna pauperem, cui, propter Christum datur.

16. Explicatur magis, ut intelligatur cultus inferior, qui deferitur sive Cruci sive Imagini. Dum colimus Imagines, sive etiam Crucem, non colimus eas cultu Patriæ: nam nil Deitatis in ijs agnoscimus, cultus tamen noster reduci potest ad Patriam, sicut imperfectum ad perfectum. Nam sicut se habet Imago ad suum exemplar; ita se habet cultus Imaginis ad cultum Exemplaris: sed Imago ad suum exemplar habet se tantum analogicè, sive secundum quid, Ergo etiã cultus Imaginis habebit se tantum analogicè, & secundum quid, sive ad cultum Patriæ, sive ad cultum Dulciæ. Sicut verò ineptum foret dicere: Homo pictus est quidem analogicè, & secundum quid homo, est tamen verus homo; ita ineptum, imò stultum foret dicere: Cultus analogicè, imperfectè

De Ieiunio, Sanctor: venerat: &c:

fectè & tantùm secundùm quid Latreuticus sive Duleuticus, est verus cultus Latriæ seu Dulæ. Accedit quòd Imago reduci possit, ad speciem exemplaris v. g. homo pictus ad speciem hominis & equus pictus ad speciem equi, per talem reductionem tamen, nec homo pictus evadit homo verus, nec equus pictus evadit equus verus; sed manent ambo in specie analogica, & denominatione secundùm quid: Ita cultus Imagini Christi delatus, reduci potest ad speciem cultus Latreutici, qui Christo defertur, cultus imagini alicujus Sancti delatus, reduci potest ad speciem Dulæ; nec tamen per hoc evadent in veram Latriam, aut Duliam, sed manebunt in sua specie inferiore, sicut homo pictus, & equus pictus manent in sua specie inferiore, hoc est, analogia. Et hoc est, quòd aliqui intellectum voluerunt, dum dixerunt: Eodem cultu coli Imaginem, & exemplar; nimirum eodem cultu

cultu analogicè & secundùm quid sum-
pto. Ita Cardinalis Bellarminus lib.
2. de Imaginibus cap. 25.

Hoc Achille præmissò.

17. Respondeo 3tiò. & Dico: Li-
cet curare Imagines. Probatur imò.
Exodi 25. V. 18. præcepit DEUS
fieri duos Cherubinos aureos super ar-
cam, qui alis tegerent Propitiatori-
um. Hi duo Cherubini simul cum ar-
ca colebantur, tanquam partes ad ar-
cam pertinentes, & eam exornantes.
Quòd autem arca fuerit in cultu, &
veneratione testatur David: Psalm:
98. V. 5. *Exaltate Dominum DEVM*
Nostrum & adorate scabellum pedum e-
ius, quoniam Sanctum est. Per sca-
bellum pedum, à Davide intellectà
fuisse arcam inde patet, quòd ille ipse
1. Par: cap. 28. V. 2. dixerit: *Co-*
gitavi, ut edificarem domum, in qua
requiesceret Arca fœderis Domini, &
scabellum pedum DEI Nostri. Ergo e-
templo DEI licet curare Imagines, &
eas

eas habere in veneratione. Probatur
 2dò. 3. Regum 6. V. 25. Curavit
 Salomon fieri duos Cherubim intra oracu-
 lum, neq; culpatur hoc factum Salo-
 monis in scriptura; sed tanquam lau-
 dabile commemoratur. Si enim hoc
 modo ædificando Templum commi-
 sisset Salomon speciem idololatriæ,
 utiq; DEUS ejus structuram rejecis-
 set tanquam initium & occasionem
 idololatriæ, non rejecit verò, sed ad-
 misit; imò dixit ad Salomonem 3.
 Regum cap. 9. V. 3. Sanctificasti do-
 mum hanc, quam edificasti, &c. Er-
 go DEUS approbando Domum à
 Salomone ædificatam, approbavit e-
 tiam collocatas in ea structuras, sive
 Imagines Cherubinorum. Quare?
 quia Imagines erant in Templo col-
 locatæ, non ut haberentur pro DEO,
 & tanquam DEUS adorarentur; sed ut
 celebraretur Nomen Domini DEI
 Israël, non tantum per arcam, sed
 & per ipsam Domum recenter ædifi-
 catam.

Taceo

Taceo serpentem æneum à Moyse
ex DEI voluntate erectum, Num:
25. 9. quem accedendo, & intuendo
morfu serpentum læsi, sanabantur.
Non commemoro varias apparitiones
DEI factas: in specie trium vi-
rorum, Geneseos 18. V. 1. 2. I-
saïæ 6. V. 1. in specie sedentis su-
per solium excelsum; Danielis 7. V.
9. in effigie antiqui dierum; in no-
vo Testamento sub specie columbæ,
Agni, &c, cur non liceat DEUM ita
depingere, sicut illum depinxit scri-
ptura. Imago mentis, ex speciebus
talibus nata, apud Patriarchas, Pro-
phetas, Joannem Baptistam, & alte-
rum Evangelistam, non fuerunt ido-
la, neq; occasio Idololatriæ. Ergo
neq; imago per artem conformiter ad
apparitiones expressa, erit idolum,
aut occasio idololatriæ. Accedit,
quòd multis sæculis, DEUM ita de-
pinxerint fideles, sine ulla idololatria:
Parochis, errores simplicis plebis, ne
forte

fortè intervenirent, impredientib9, jam explicando, jam corrigendo. Uno verbo: si licuit Patriarchis, & Prophetis sine idololatria tales imagines mente concipere, quare non efformare, depingere? ut etiam alij sciant, qualiter apparuerit DEUS varijs.

Objicies imò. Exodi 20. V. 18.

4. prohibuit DEUS fieri sculptile, & omnem similitudinem: Respondeo ut adorentur tanquam DEUS; aliàs non licuisset Cherubinos statuere supra arcam in Templo Salomonis, neq; describere DEUM sub specie Senis, columbæ, ne talis imago, vel similitudo nasceretur in mente tanquã Idolum aliquod.

Objicies 2dò. DEUS noluit in Oreb aliqua effigie Judæis comparare, ne decepti facerent ejus similitudinem. Ergo. Respondeo noluit, quia vidit illos ita dispositos, ut putarent DEUM esse corporeum, cujus periculum, quia non fuit in Patriarchis, & Pro-

& Prophetis, neq; nunc (DEO laus inter Christianos est, ideo apparuit su varijs speciebus.

20. Obijcies 3tiò. Isaia 20. V. 18 dicitur: *Quam Imaginem ponetis* Ergo, si Propheta agnovit non poni Imaginem DEI, neq; nos alius agnoscere debemus. Respondeo: Propheta non intellexit imaginem figuratam, in qua ei apparuit DEUS, sed talem quæ exprimeret ejus substantiam, sicut est in se, talis enim dari non potest, cum neq; mas sit, neq; foemina, neq; aliquid corporeum.

21. Obijcies 4tò. Isaia 46. V. 5 conqueritur DEUS, quòd à Judæis fuerit assimilatus Idolo, Ergo non licet DEUM ulli rei assimilare. Respondeo: meritò DEUS conqueritur contra Judæos, qui dicebant idolum suum ligneum, five lapideum esse DEUM, peccârunt proinde graviter peccato idololatriæ.

22. Obijcies 5tò. Non est credibile Ju

de Judæos tam stultos fuisse, ut crederent ligna aut marmora esse veros DEOS, & tamen in scriptura vocantur idololatræ. Ergo licet vos non iudicetis imagines vestras esse DEOS, cultus tamen vester erit idololatria. Respondeo Negando Judæos non fuisse tam stultos, sed dato quod ipsa idola non credidissent DEOS esse, colendo tamen ligna, & lapides non colebant Verum DEUM, sed ipsorum intentio ferebatur ad dæmonia, ut habetur Deut: 32. V. 17. *Immolaverunt demonijs, & non DEO.* Et Psalm: 95. V. 23. *Dij gentium erant dæmonia.* Quod verò gentes fuerint tam stultæ, ut etiam ligna & lapides habuerint pro DEO, testatur Arnobius converso ad Christianismum lib. 1. contra Gentiles; ubi de se ita loquitur: *DEOS credebam lapides, ligna &c.* De Israëlitis quoq; extat Hieremias 2. V. 27. quod non tantum Reges, Principes, sed etiam Sacer-

G

dotes

dotes & Prophetæ eorum, dixerint I
gno: Pater meus es tu. Et lapidi: Tu
me genuisti. Nihil simile inuenies
bene erudita Christianitate Catholica
ideoq; Nego tibi Conseq: vel Distin
gvo. Cultus noster foret idololatri
Si in imagine tanquam termino ult
mato consisteret concedo, si non con
sistat in imagine, sed feratur ad pro
totypon, Nego Conseq: Quæro
quando audis Nomen hoc JESU
& flectis genua, aut deponis pileum
committisne idololatriam? Responde
non: quare? quia non in voce, no
in sono, non in literis persistit me
mens, sed tendit ad ipsum Dominum
JESUM. Rectè: ne ego te condemno
quare ergo tu condemnas nos, similite
cum imaginibus prudenter & defœca
tè procedentes, sicut licitè, pruden
ter & defœcatè proceditur cum No
mine Domini JESU: sicut licitè, qui
prudenter & defœcatè proceditur cum
sacra scriptura, dum à bonis verbis
DEI

DEI addictis Christianis honoratur osculis, resurrectione, quamdiu Evangelium legitur; certè tales caerimoniae non sunt cultus Politicus, quia non assurgitur tanquam scripturae alicuius Principis terrestris, sed cultus sacer, quia nimirum Biblia continent verbum DEI.

Ais: sed nos non invocamus Biblia. Respondeo: neq; nos Catholici invocamus Crucem, aut Imagines. Ais iterum: utiq; alloquimini Crucem, Imagines? Respondeo: sicut Moyses allocutus est Caelos Deuter: 32. V. 1. Audite Caeli quæ loquor. Pergis: Moyses per Caelos intellexit DEUM, Angelos; Respondeo: & nos Catholici quando formamus allocutiones, per Crucem intelligimus Christum, per Imaginem Sancti, illum, cuius est Imago.

Neq; dicas imò. Supponendum 23. quòd Patres concilij Elebert: ista omnia sciverint, quæ dicis, & tamen cap. 36. placuit eis picturas in Ecclesia.

sia esse non debere, ne quod colitur
 aut adoratur, in parietibus depin-
 gatur. Nam hoc Concilium fuit tan-
 tùm particulare 19. Episcoporum
 quod non potuit præjudicare alijs, u-
 niversalioribus, multò minùs toti Ec-
 clesiæ. Dicit item Baronius An-
 no 57. num: 35. canonem citatum sup-
 esse supposititium, ab impijs Iconoclas-
 tis, confictum & ingestum, Adde-
 Patres tantùm voluisse propter Dio-
 cletiani persecutionem, ne imagines
 pingerentur in parietibus, & tanquam
 margaritæ obijcerentur porcis blasphem-
 is; non prohibuisse verò picturas
 in tabulis facilè amovibilibus ab oculis
 malevolorum Ethnicorum. Plu-
 ra vide apud Bellarminum loco citato
 intra C. & D.

24. Neq; dicas 2dò. quòd Epiphani-
 nius se demonstraverit hostem imagi-
 num Epist: ad Joan: Hierosolymita-
 num, nam Baronius Anno 392. Bel-
 larmineus lib. 2. cap. 9. de Imaginibus
 pro-

probat esse nequiter intrusum ab Iconoclastis. Addit P. Vitfeldius Nostræ Societatis scriptor licet brevis & compendiosus, sed valde nervosus, Sanctum Epiphanium locutū esse contra Imaginem hominis alicujus profani, quod nimirum penderet in Templo, quasi esset Christi vel alicujus Sancti; id quod etiam Bellarminus insinuat loco citato fol: 2040. D. B.

Neq; dicas 3tiò: à Concilio 25. Francofurtensi damnatum est Confessum VII. nimirum Concilium Nicænum II. quod definiverit Imagines Christi, & Sanctorum esse colendas, nam incorrupta hujus concilij, quod citas, Acta, nil tale continent: aut si continere ostenderentur, securè dicito: à Concilio Francofurtensi damnatam eam Synodum (ut habet præfatio librorum Carolinorum) quæ Constantinopoli in Bythinia tunc auctoritate Papæ definierat Imagines cultu Patriæ adorandas. Atqui constat ex ipsa Synodo

nodo Nicæna II. talem cultum non
fuisse ab ea designatum Imaginibus
Ergo à Patribus Concilij Francofor-
diensis non fuit damnatum Concili-
um Nicænum II. sed aliud, nimirum
quod fuit Constantinopoli (quæ er-
Metropolis Thraciæ) non Bythinia
habentis pro sua Metropoli Nicæam
Subrepsit igitur in historiam error, e-
ignorantia facti, quia per malam infor-
mationem propositi. Fusius Bellar-
minus lib. 2. de Imaginibus cap. 1.
fol: 2064. & 2065. &c, ubi tandem
addit: Concilium Francofordiense no-
fuisse legitimum ideo, quòd Papa illud
non approbaverit, ut fatentur Centuri-
tores Magdeburgenses, & probat refuta-
tio librorum Carolinorum ita dictorum
quòd Carolo Magno fuerint adscripti, se-
ab eodẽ Carolo missi sunt ad Papam A-
drianum, ut eos refutaret, quod & factum

26.

Neq; dicas 4tò. Non video qua-
liter Imaginem Sanctissimæ Trinita-
tis possitis excusare à Nomine Idoli
Idolum

Idolum quippe est, imago falsa, repræsentans id, quod non est, consequenter DEUM falsum, ideoq; Idolum ex Hebræo vocatur inanitas, vanitas, mendacium, *subsumis*: atqui Imago Sanctissimæ Trinitatis est imago falsa, repræsentans id, quod non est, Nam Pater Æternus non est homo senex, Spiritus S. non columba Ergo Imago Sanctissimæ Trinitatis est Idolum, inanitas, figmentum. Respondeo ad Anteced: Non vides qualiter &c: quia videre non vis: si tamen vis videre, apprehende hoc ipsum quod dixisti: Idolum esse repræsentationem ejus, quod non est. Subsumo: Atqui Pater, Filius, & Spiritus est, & quidem in tribus distinctis personis, Ergo Imago Sanctissimæ Trinitatis non est repræsentatio ejus quod non est, sed ejus quod est. Ais: Imago Patris est repræsentatio senis, qualis non est Pater, Imago Spiritûs Sancti est repræsentatio columbæ, qualis non est Spiritus

tus Sanctus. Ergo est repræsentati-
eius quod non est. Respondeo retor-
quendo, simul quærendo: Imago Cæ-
saris Romani (licet Cæsar vestes illas
quas habuit in coronatione sua, nun-
non portet) estne Idolum? non po-
tes dicere: Est: quare? quia non est
repræsentatio eius, quod non est, sed
eius quod reverà nunc est, & quoad
assumptas vestes olim comparuit in
coronatione, Ergo etiam Imago Pa-
tris Æterni sub specie senis, Spiritus
Sanctus sub specie columbæ, non po-
test dici Idolum, quia & Pater, & Spi-
ritus Sanctus est & olim placuit Ejus
Majestati comparere partim in specie
senis, partim in specie columbæ. Di-
secunda Persona Filij non faciunt dif-
ficultatem adversarij, quia eam conce-
dunt pingi posse ob naturam hominis
assumptam per Incarnationem.

27. Neq; dicas stò. Saltem vestrae
imagines merentur nomen simula-
crorum. Respondeo: Non meren-
tur

tur nomen Idolorum, Ergo neq; nomen simulacrorum. Simulacrum enim, & Idolum juxta versionem 70 Interpretum idem significant. Simulacrum item dicitur à simulando, at Imagines nostræ non simulant sed repræsentant aliquid esse. Neq; curandum quòd aliqui Grammatici imagines vocent simulacra: In rigore scripturæ talis conversio non valet. Nam ad Colossenses 1. v. 15. Christus vocatur Imago DEI invisibilis, nec tamen dici debet simulacrum DEI invisibilis, nisi valdè cautè ac sensu defœcatissimo.

Qui impugnant imagines, easq; 28. detestantur, ac confringunt, solent insuper dicere: Quare indignamini vos cultores Imaginum nobis Calvinistis oppugnatoribus Imaginum, qui exemplum habemus in Ezechia Rege, 4. Regum 18. v. 4. hic enim Rex laudatur, quòd serpentem æneum à Moyse erectum confregerit. Respondendum talibus imò per retorsionem: qua-

Quare vos oppugnatores & destrutores Imaginum indignamini nobis Catholicis? qui habemus exemplum in Moyse, hic enim iussu DEI fecit serpentem æneum & posuit eum pro signo, ut percussi, ex aspectu eius sanarentur à morfu ignitorum serpentum? sicut videre est Numerorum 21. V. 9. ad quem serpentem æneum, tanquam figuram sui Christus se refert Joannis 3. V. 14. Respondeo 2dò. Non ideo serpens æneus contractus est, quasi fuerit idolum, & repræsentatio falsi numinis. Nam DEUS non iussisset idolum excitari à Moyse: sed ideo, quòd filij Isràel præsumpserint serpenti adolere incensum, qui modus colendi DEUM solis Sacerdotibus conveniebat, ut patet ex punitione Oziæ Regis simile quid præsumentis 2. Paral: 26. V. 16. Quamdiu hæc præsumptio non invaluit apud populum Isràel, serpens æneus mansit integer, &

& à nullo Rege Prædecessore, etiam
pientissimo Davide est confractus.
Addo: si fortè etiam populus Israël
aberravit ab intentione Antecessorum
suorum olim aspicientium serpentem
æneum; & iudicavit esse DEUM,
fuit tantò magis iustus zelus Regis E-
zechiae.

Si quæras? Quare apud vos Ca- 29.
tholicos non soli Sacerdotes thurifi-
cant, sicut olim in veteri Testamento?
Quæro & ego: Quare apud vos mul-
ta non fiunt, quæ olim fiebant in ve-
teri Testamento, quidquid dixeris, e-
rit etiam pro nobis, quandoquidem
legi antiquæ per Christum successit
lex nova.

CAPUT II.

*De Præceptis observatu possibili-
bus, & de lege veteri ac nova
scitu digna.*

§. I.

Præcepta DEI suntne impossibilia observatu?

1. Respondeo: Non sunt: Pbr: Quod observatum est, non est impossibile, sed præcepta DEI sunt observata, Ergo non sunt impossibilia. Major patet, quia observatum esse, supponit potuisse servari, cum act⁹ secundus supponat actū primū, actus enim secundus est præceptorum observatio, quomodo verò potuit esse observatio, sine potentia observandi? Sicut si quis concederetur ambulasse, & negaretur habuisse potentiam ad ambulandū, ineptissimè & non nisi ab homine rationis expertè negaretur. Probatur Minor: In lege veteri laudatur David 3. Regum 14. v. 8. Josias 4. Regum 23. v. 25. In lege nova Parentes Sancti Joannis Baptistæ nimirum Zacharias & Elisabeth Lucae 1. v. 6. quòd servaverint

runt mandata. Sanctus Paulus item laudat primos Christianos 1. Corinth: 11. v. 1. quòd ejus præcepta tenuerint. Christus Marci 10. v. 21. dilexit eum, qui dixerat se à juventute observasse mandata, neq; reprehendit ipsum de mendacio: sed tantum dixit: unum tibi deest: *vade, vende, & veni, sequere me*, quod non erat præceptum, sed consilium, Ergo præcepta DEI sunt observata, consequenter nequeunt dici impossibilia. Confirmatur sententia Catholica per hoc: quòd præcepta non sint præcepta, si non sunt servatu possibilia. Taliter enim posset à Domino dari præceptum famulo ita saltandi in altum, ut capite tangat Cælum, siq; non saltaret tam altè, futurum ut capite plectatur. Quis prudens, oro, tale mandatum haberet pro vero legitimo præcepto. Nonné omnes talem Dominum benè ac justè proclamarent Tyrannum, stultum, nescientem, quid sit esse Dominum sani capitis?

capitis? Videte Domini Adversarii quid faciatis cum DEO, quem asseritis dedisse mandata impossibilia, & tamen damnare homines propterea, quòd non seruent ea. Reflectite vos supra Principes, & Judices qui præciperent impossibilia, & tamen supplicia inferrent propter non executionem suorum mandatorum. Profectò stulta, impia foret Mater, quæ juberet infantem tenerum surgere ex cunis, & volare, siq; id præstare non posset, virgis castigaret, aut abijceret.

Non commemoro absurda, quæ sequuntur ex vestra sententia; v. g. nullam Virginem ad servandam puritatem, nullum conjugem ad servandam fidem consorti, nullum testem ad evitandum falsum testimonium, nullum famulum ad vitandum furtum &c: obligari, siquidem ad impossibilia nemo obligatur (uti pleno ore omnia jura loquuntur) Absit, ut ego sim malè persuasus de Dominis Lutheranis,
in-

inter quos, multis annis sum commo-
ratus, advertiq; viros honestos, fide-
litati verborum suorum addictos; fate-
or tamen quòd non rarò me in ad-
mirationem vocaverit tolerantia do-
ctrinæ, ex qua hæc & plura alia ine-
vitabiliter sequuntur absurda. Si e-
nim non potestis fervare mandata.
Ergo non fervatis. Audite verò quid
dicat Sanctus Joannes in sua 1. E-
pistola cap. 2. V. 4. *Qui dicit se*
nosse DEVM, & mandata ejus non cu-
stodit, mendax est, & in hoc veritas non
est.

Quæres imò. Quid ergo dicen- 2.
dum ad illud: Non Concupisces?
Respondeo: dicendum, & tenendum,
quòd in hac vita cum auxilio Divinæ
gratiæ fervari possit, Ratio est; quia
concupiscentia duplex oritur in homine,
una indeliberata, alia deliberata, inde-
liberata vocatur animalis, qualis eti-
am in bestiis invenitur, exurgit verò
in homine præter ejus intentionem,
& hæc

& hæc propriè peccatum non est, aliàs etiam bestię propriè peccarent. Deliberata fit, quando homo indeliberatè ortam advertit, & in eam consentit, vocaturq; propriè peccatum. Utramq; his exprimit verbis. Spiritus Sanctus Ecclesiastici 5. V. 2. *Ne seqvaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui.* Et cap. 18. V. 30. *Post concupiscentias tuas non eas.* Item Roman: 6. V. 12. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentijs eius.* Fundamentum horum omnium extat Genesios 4. V. 7. ubi DEUS ad Cain sic loquitur: *Nonne si bene egeris, recipies; sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* Ergo datur in homine concupiscentiæ, quas non debet sequi, post quas non debet ire; quibus non debet obedire, ne regnet peccatum in mortali corpore: datur inquam appetitus, qui debet subesse.

esse & per dominium rectæ rationis
 compesci, ne transeat in peccatum.
 Pulchrè hanc doctrinam enucleat San-
 ctus Augustinus lib. 1. de nupt: &
 concupisc: cap. 23. *Concupiscentia in
 venatis non est peccatum, quando illi ad
 illicita opera non consentitur.* Item lib.
 5. contra Jul: cap. 3. *Aliud est habe-
 re mala desideria carnis, aliud tradi eis
 consentiendo.* Breviter rem totam de
 Ly: *Non concupisces* sic dilue: prohi-
 betur motus concupiscentiæ delibera-
 tus, hoc est per consensum admitten-
 dus, non verò motus concupiscentiæ
 indeliberatus, consensum præveniens
 ante omnem hominis intentionem,
 advertentiamq; subortus. Quicunq;
 aliter explicant Ly: *Non concupisces*,
 desperare deberent. Non desperavit
 verò Sanctus Paulus licèt stimulum
 carnis fuerit passus, quia cum gratia
 DEI non consensit stimulo. Ecce
 habes doctrinam Catholicam, quam
 tenendo, potes servare mandata DEI,

concupiscentiam non sequendo.

3. Quæres 2dò. Quomodo poterit homo esse sine peccato, cum ipsa concupiscentia sit peccatum? Respondeo: Ipsa concupiscentia non est peccatum, sed cum conceperit assensum, parit peccatum, quamdiu assensus non est pro tentatione habetur, cui homo cum Divina gratia resistere potest. Patebit magis infra in Quæres 4tò.

4. Quæres 3tiò. Si quis præter intentionem suam occidat alium hominem, peccabitné? Respondeo: non peccabit coram DEO v. g. volens per sclopum occidere avem, & casu aliquo, minimè præviso, occidat hominem; non nego tamen talem incursum inquisitiones multas, num casus an ex intentione occidendi homini jaculatus fuerit? Et ita in Prussia inquisitum fuit, cum quidam sponsus dilectam sponsam suam casu insperato per ejaculationem occidisset. Item cum in Lithvania quidam nobilis confiden-

fidetissimum sibi Clericum similiter occidisset. Ambo tamen, comperto, quòd non intervenerit perversa concupiscentia, pariens peccatum, declarati sunt innocentes etiam in foro seculari.

Quæres 4tò. An non nimis audacter ad Quæres 3tò responsum, quòd ipsa concupiscentia non sit peccatum? Respondeo: non nimis audacter: nam concupiscentia sola, vel esset peccatum originale, vel actuale? neutrum dici potest, Ergo ipsa sola concupiscentia non est peccatum. Minor probatur: Peccatum originale jam est sublatum per Baptismum; concupiscentia verò adhuc est. Ergo concupiscentia non est originale peccatum. Antec: quoad concupiscentiam adhuc remanentem in nobis admititur: probatur verò quoad sublationem peccati originalis: verum est quod dicitur Joan: 1. V. 7. *Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato.* Si ab

omni, Ergo & ab originali, Ergo originale per Baptisma est sublatum, si enim non esset sublatum, fortius foret peccatum Adami, quàm Christi Redemptionis. Nam per inobedientiam Adami essemus verè peccatores constituti, non autem per obedientiam Christi verè Iusti, sed tantùm imputativè, quæ imputativa iustitia pugnat contra Sanctum Paulum Roman: 5. v. 19. *Sicut per obedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi.* Imò contra edictum ipsius Christi Joan: 8. v. 36. *Si ergo vos Filius liberaverit, verè liberi eritis.* Dixi concupiscentiam non esse peccatū actuale, quia homini innata est & supponitur præcedere omne exercitium actûs, Ergo non est actualis hominis peccatum. Confirmatur sensus Catholicus ultra, per Sanctum Paulum, qui ad Romanos 8. v. 1. dicit *Nihil ergo damnationis est ijs, qui sunt in Christo*

Christo IESU (quales sunt fideles baptizati) Ergo neq; concupiscentia remanens sine consensu in eam, damnabilis est, seu peccatum est: non quia non imputatur, sed quia secundum eam non ambulatur, sicuti addit Apostolus citato loco, nimirum ad Romanos 8. V. 1. *Qui non secundum carnem ambulant.* Et quamvis intellectu per habitum fidei firmato, firmata item voluntate per habitum spei & Charitatis remaneat post susceptum Baptismum appetitus sensitivus, sive stimulus, munitur tamen hic appetitus remanens gratiâ, quæ sufficit, ut actibus inordinatis concupiscentiæ resistere, eosq; evitare possit juxta responsum Domini datum Paulo 2. Corinth: 12. V. 9. *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Proinde licet etiam in quovis concupiscentia, fragilitas, sive infirmitas, inveniri possit, non est tamen hæc infirmitas ad mortem, sed ad perfectionem auxilio gratiæ Divinæ

H 3 acqui-

acquirendam, ut in Paulo fuit.

6. Deniq; si urgetur omninò concupiscentiam esse peccatum. Responde cum Augustino Tom: 7. de nuptijs & concupiscentia lib. 1. cap. 2. Sic autem vocatur peccatum (loquitur de concupiscentia) quia peccato facta est; eùm jam in regeneratis non sit ipsa peccatum: sicut vocatur lingua locutio, quam facit lingua; & manus vocatur scriptura, quam facit manus: Itemq; si vocatur peccatum, quia peccatum si vincit, facit, sicut vocatur frigus pigrum, non quòd à pigris fiat, sed quòd pigros faciat. Simili sensu explicat Sanctum Paulum ad Romanos 7. V. 17. Iam non ego operor illud, sed quòd habitat in me peccatum. Iam enim motus desideriorum malorum non ipse operabatur, quibus non consentiebat ad perpetranda peccata. Peccati autem nomine, quod in illo habitabat, ipsam nuncupabat concupiscentiam, quia peccato facta est, & si consentientem traxerit, atq; illexerit, concipit.

ipit, paritq; peccatum. Tom: 7. contra Julian: Pelag: lib. 6. cap. 11. Hinc nixus non plus adversario debes concedere, quàm concupiscentiam posse vocari peccatum improprie, hoc est, tropicè; sicut character, aut scriptura, juxta Sanctum Augustinum, vocatur manus.

§. II.

Solvuntur Objectiones Adversariorum.

Obijcies Imò. Sanctus Augustinus lib. de Spiritu & litera cap. ultimo. Et lib. de perfectione justitiæ, negat præceptum de Dilectione DEI ex toto corde, ex tota mente &c: posse in hac vita impleri, Ergo. Respondeo explicando Sanctum Patrem: negat tam perfectè posse impleri, sicut Sancti in Coelis adimplent

continuò sine ulla interruptione, sum-
 mè intensivè ac extensivè diligend
DEUM Concedo Antec: Negat pos-
 se adimpleri eo modo, quo illud præ-
 ceptum impleverunt Sancti existentes
 adhuc in hac vita: N. Ant: & Con-
 seq: Sancti in hac vita dilexerunt
DEUM, non quidem summè intensi-
 vè, vel extensivè, ad quod non tene-
 bantur, sed tamen summè appretiati-
 vè, ita ut nil præferrent **DEO** in a-
 more; & mallent mori, quàm legem
 aliquam, quæ graviter obligaret,
 transgredi. Hoc sensu laudatus est
 Josias 4. Reg: 23. *ψ. 25. quòd rever-*
sus fuerit ad Dominum in omni corde suo,
& in tota anima sua, etiam univer-
sa voluntate sua. Item Parentes Jo-
 annis Baptistæ Lucæ 1. *ψ. 6. Erant*
justi ambo ante DEVM, incedentes in
omnibus mandatis & justificationibus Do-
mini, sine quærela. Ergo mandata sunt
 possibilia servatu- Qui enim diligit
 (ut prædicti Sancti in hoc mundo exi-
 stentes

De Præceptis observ: possib: &c:

stentes dilexerunt) legē implevit. Neq;
putandum ullo modo, quòd DEUS
nobis in terra degentibus tam perfectā
dilectionem injunxerit, quā perfecta
in Coelis invenitur; aliās etiam dicen-
dum foret, quòd teneamur tam perfe-
cti, tam misericordes esse, sicut perfe-
ctus & misericors est DEUS ipse,
siquidem Christus dixit: Estote per-
fecti sicut Pater vester Coelestis perfe-
ctus est Matth: 5. V. 48. Et Lucæ 6.
V. 36. Estote misericordes sicut & Pa-
ter vester misericors est.

Obijcies 2dò. Concesso quòd 1.
mandata DEI sint possibilia servatu,
non est tamen verum, quòd teneamur
ea servare. Ergo frustra zelatis Catho-
lici pro observatione. Probas Antec:
Quidquid est veteris legis non tenemur
servare, sed præcepta 10. sunt veteris
legis, Ergo non tenemur ea servare,
Probas Maj. Vetus lex tota est abro-
gata: Ergo quidquid est veteris legis,
non tenemur servare. Min: certa, ni-
mirum

mirum quòd 10. præcepta sint veteris legis, Conseq: legitima. Resp: N. Imi Añtis 2dam partē. Probationē ejus sic Dist: Quidquid est veteris legis tantum, hoc non tenemur servare, Trans: Maj. Quidquid est non tantum veteris, sed & novæ legis, hoc non tenemur servare N. Maj. Sed 10. præcepta sunt tantum veteris legis N. Min: Sunt etiam novæ legis C. Min: & N. Conseq: Ad probat: Maj. hanc: Vetus lex tota est abrogata, Resp: Est abrogata tota, ita ut non fuerint assumpta 10. præcepta in novam legem N. ita ut fuerint assumpta C. & sub eadem Dist: N. Consequentiam.

3. Dices: Ubi scriptum, quòd 10. præcepta fuerint ingrossata novæ legi? Resp: partim Matth: 4. V. 10. Matth: 22. V. 37. partim Marci 10. V. 19. Verum ergo est, quòd tota lex antiqua desierit obligare, non solum quoad præcepta judicia-

dicialia & coereimonialia; sed etiam moralia, quatenus erant à Moyse; nam quatenus sunt à Christo de novo sancita, & melius declarata, obligant non minus nunc Christianos, quam olim obligabant Judæos.

Obijcies 3^{tiò}. Quædam legalia adhuc sunt in usu, ut purificatio puerperarum, unctio Regum, Sacerdotum, erectio Templorum, altarium, &c. Ergo non est tota lex abrogata. Resp: Hæc & similia eo modo, quo apud nos fiunt, non sunt legalia, sed legalibus similia. Dixi non sunt legalia fiunt enim nunc alijs de causis, alio fine, alijs circumstantijs, aliâ significatione v. g. *Introductio puerperarum fit, ut DEO gratie agantur, & sit quædam imitatio Beate Virginis, purificationem admittentis, neq; statuta est per legem. Scribit enim Innocentius III. Episcopo Amareano lib. 3. Decretalium, posse puerperam aliquamdiu ex devotione*

ne

ne ab ingressu Ecclesiæ, abstinere, sed non teneri per legem Moysaicam. Unctio, altaria, similiter in usum priorem introducta sunt, non vi legis Moysaicæ; sed ad significandam unctionem Spiritûs Sancti; & quidem altaria Sylveſter I. voluit esse lapidea. C. Altaria. De Consecrat: d. 2. ad significandum Christum, qui est primaria petra nostra fundans Ecclesiam suam, ita supra petram, ut portæ inferi non possint prævalere adversus eam. Quid hîc Judaismi? Si Judaismus est in aliquibus præterintentionem cum Judæis convenire, etiam Judaismum committent dum Sabbato præterintentionem conveniendi, festû suû celebrabunt Domini Acatholici, scientes de Judæis quòd Sabbatum celebrent. Uno verbo sicut Ethnicismus non fuit inter Judæos exhibere Incensationes DEO Vero, licet etiam Ethnici exhibuerint idolis suis incensationes: ita neq; Judaismus erit adhi-

adhibere aliquas cœremonias in Christianismo, licet etiam apud Judæos in usu fuerint similes. Apud Judæos processerunt vi legis Mosaicæ, apud Christianos procedunt vi legis novæ, aut consvetudinis nullam obligationem nunc attribuentis legi Mosaicæ.

Accedit, quod ædificare Tem- 4.

pla, orare versùs Orientem, non ut Turcismus, aut Tartarismus. Ergo neq; adhibere cœremonias, quæ olim etiam à Judæis usurpabantur, erit Judaismus. Illustrari potest res hoc exemplo: De Naaman legitur 4. Reg: 5. quod postquam protestatus fuit, se amplius non oblaturum holocausta, aut victimas dijs alienis, ut antea fecerat, Elisæus Propheta ei non prohibuerit ingressum Templi Idololatriei cum Rege Syriæ, neq; permissionem, ut Rex more solito innixus supra manus Naamani, adoraret idolum. Scivit enim Propheta per detestationem cultûs Idololatriei jam fuisse

fuisse depuratam intentionem Naamanis
ideòq; dixit: *Vade in pace.* Ergo et-
iam Christiani depuratâ intentione fa-
cientes legalia, non quâ talia, sed quâ
Christiano usu & longè alio fine in-
troducenda, non Judaizabunt.

5. Dices: Libenter scirem, quando
lex vetus desierit obligare? Resp: De-
sijt obligare in ipsa morte Christi. I-
ta Sanctus Hieronymus & S. Augu-
stinus, ad se invicem scribentes. Ra-
tio est: quia tunc dixit Christus: Con-
summatus est. Joan: 19. V. 20.
Videturq; idem significasse velum Tē-
pli scissum Matth: 27. V. 51. & tunc
solutum est pretium Redemptionis No-
stræ.

6. Obijcies 4tò. Desijt lex vetus in
morte Christi, Ergo jam non lice-
bat Judaizare eam servando, & tamē
legimus Actor: 15. V. 29. quòd sta-
tutum fuerit, ut ex Ethnicis conver-
si Judaizarent abstinendo à sanguine,
suffocatis idolothytis, quæ abstinencia
verè

verè fuit legalis. Resp: C. Antec:
D. Conseq: Ergo jam non licebat Ju-
daizare, hoc est, licebat eam non ser-
vare vi statutorum legalium C. lice-
bat eam non servare vi statutorum A-
postolicorum N. Nam vi statutorum
Apostolicorum servare, jam non erat
Judaizare. Ais: Utiq; Apostoli i-
psi Judaizabant statuentes talem legem.
Resp: Judaizabant propriè N. Pro-
priè enim Judaizare significat legem
Mosaicam servare, tanquam obligan-
tem, id quod Apostoli non fecerunt;
adeoq; dici debet quòd nec Paulus
circumcidendo Timotheum Actor:
16. nec purificando se Hierosolymis
Actor: 21. nec Cenchris tondendo ca-
put more Nazaræorum Actor: 18.
nec Petrus & Joannes ascendendo in
Templum circa horam orationis 9nam
Actor: 3. ista fecerint opinione ne-
cessitatis quasi lex vetus adhuc obli-
garet (id quod putabant Galatæ 2.
cap. ideoq; reprehensi sunt à Sancto
Paulo

Paulo cap. 5. V. 2. & 3.) Neq; ex intentione significandi, quòd Christus necdum venisset, nam contrarium ipsi prædicabant: neq; in ijs circumstantijs, quæ poterant dare scandalum pusillis, quales timebat Paulus Galatas 2. V. 11. quando Petro restitit in faciem: sed ex pura ratione liberi cultûs, ad profitendam Excellentiam Divinam, & ad ostendendam legem Moysaicam, non fuisse malam, neq; protunc adhuc servari prohibitam, ut hoc modo Synagoga cum honore sepeliretur, prout loquuntur Patres.

7. Si dicas: Quandoquidem lex vetus protunc nondum fuit prohibita servari, Ergo adhuc vigeat, consequenter nondum desierat. Resp: Aliud est legem desinere, aliud esse prohibitam servari, id quod & Domini Adversarij per praxim admittunt, nam comedunt sanguinem in faroiminibus, in nigris anserum, porcellorû iusculis:

culis: comedunt suffocata, ut lepores, aviculas per laqueum captas contra legem Apostolicam. Ais: Et vos Catholici comeditis. Respondemus deo comedimus, quia fuit lex coenonialis vel maximè propter Judæos ad tempus sancita; ut nimirum Judæi, qui extremè istorum esum abominantur, cum gentibus facilius in unam Ecclesiam coalescerent, (sicut explicat Sanctus Augustinus contra Faustum cap. 13.) quæ causa dum propter coalitam ex utrisq; Ecclesiam cessavit, cessavit etiam lex, ut testatur Augustinus referens loco citato, jam suo tempore non fuisse observatam Hippone, & alijs Africæ partibus. Quia tamen non fuit prohibita servari, Græci aliqui prædictam legem etiam hodie servant, non Moysis causâ, sed ob reverentiam Apostolorum, quia & ex Latinis Aurelianenses, Wormatienses, Moguntini, aliq; Germani diu servârunt, estq; liberum etiã

hoc tempore eam servare ex devotione, vel mortificatione, quia, etsi desijt, non tamen est prohibita servari. Sicut quamvis fuerit lex in Ecclesijs diebus jejuniorum non nisi vespere comedere coenam esurialibus cibis constantem, hodie tamen licet talem sumere consveto prandij tempore; si quod placeret alicui non nisi more antiquo hoc est, vespere coenam comedere non peccaret. Quare? quia desijt quidem, sed non est prohibita servari.

8. Dices: Etiam si lex Moy saica desierit, non est tamen prohibita servari. Ergo licebit Circumcisionem vel alia legalia practicare. Resp: Nego. Antec: Quod desierit, patet ex capite 16. Lucæ v. 16. Lex & Prophetæ usq; ad Joannem: suppose tamen (ut doctè advertit Bellarminus lib. 1. de Sacramentis, cap. 5.) non intelligendo tunc statim legem cessasse se quoad vim & obligationem; Joannes enim fuit ultimus Prophetarum, ideoq;

ideoq; legitur: *Ex eo Regnum DEI è-
vangelizatur.* Et quamvis cessave-
rit simpliciter, ut suprà dictum, in
morte Christi, obligavit tamen Ju-
dæos ob ignorantiam hujus cessatio-
nis, usq; ad promulgationem publicā
novæ legis. Promulgatio quippe est
de essentia legis, ut docet Sanctus
Thomas parte 2. quæst: 90. articulo
4. Hinc Sanctus Paulus clarè jam post
promulgationem scripsit ad Galatas 3.
v. 25. *Iam non sumus sub pedagogo.*
Quo tempore autem coeperit lex ve-
tus totaliter prohiberi, & tanquam
prohibita non servari, varius est sen-
sus Theologorum, ac interpretum;
alii dicunt Anno à Passione Christi
40. circa quem everso Salomonis
Templo, Urbeq; Hierosolymorum de-
structa, Respublica Judæorum quoq;
tota cum Dominatu suo corruit. A-
lij censent Divino monitu ab Aposto-
lorum Principibus paulò ante mortem
Anno Christi 69. fuisse prohibitam ser-

vari. Vide Sotum in 4. distinct: 3. quæst: 4. Suarez lib. 9. cap. 18. de legibus. Ratio prohibitionis est, cum enim lex vetus ex se non nisi præsignificaverit Messiam tanquam novum legislatores venturum, & jam protunc venisset, Evangelium suum prædicasset, promulgari per Apostolos fecisset, jam non fuit opus antiquâ lege, Messiam venturum, præsignificante, sed novâ Adventum jam factum prædicante, & confirmante.

§. III.

*Quid adhuc esset conveniens
scire de lege veteri, & nova?
Respondeo: de veteri lege hæc:*

- I. **I**um. Non esse abrogatam, & postea servari prohibitam ideo, quasi mala fuerit, hoc enim dicere saperet hæresim

resim Manicheorum, Carpocratiano-
rum & Marcionitarum; sed ideo,
quia jam venit novus legislator Chri-
stus, cum lege gratiæ, quàm lex ve-
tus expectabat non amplius obliga-
tura, juxta prophetiam Moyfis: Deu-
teron 18. V. 15. Prophetam de gen-
te tua, & de fratribus tuis sicut me,
suscitabit sibi Dominus DEVS Tuus, i-
psam audies. Quam prophetiam ipse
Dominus DEVS confirmavit V.
18. Prophetam suscitabo eis de medio
fratrum suorum similem tui, & ponam
verba mea in ore ejus, loqueturq; ad e-
os omnia, quæ præcepero illi. Qui au-
tem verba ejus, quæ loquetur Nomine meo,
audire noluerit, ego ultor existam. Et
quidem quòd hæc prophetia omninò
& primariò indicet Christum, patet
tum ex verbis Philippi ad Nathana-
elem Joan: 1. V. 45. Quem scripsit
Moyfes in lege, & Propheta invenimus
IESVM Filium Ioseph à Nazareth. Tū
ex actis Apostolorum cap. 3. V. 22.

cap. 7. V. 37. tum ex reflexione seria
supra *Ly Similem tui*, nimirum Moy-
si, quoad Ducatum, & legis lationem,
prout explicat Sanctus Augustinus
lib. 16. contra Faustum cap. 25.

2. Dices imò. Quomodo potest Chri-
stus appellari novus legislator, quan-
doquidem ille ipse dixit de se Matth:
5. V. 17. *quod non venerit solvere legem,*
sed adimplere? Respondeo: hoc sensu,
quod legem veterem impleverit sepe-
liendo eam, & alijs jam non imponen-
do, sed incipiendo novam promulga-
re; implevit, inquam, veterem ad-
mittendo circumcilionē in corpore suo,
Agnum paschalem comedendo, festa
cum Judæis celebrando, & alia legalia,
quæ ipsum concernebant non omit-
tendo, secundum consuetudinem à
Moysē introductā; sed figuris impletis
processit juxta omnem potestatem sibi da-
tam in Cælo & in terra Matth: 28. V. 19.
20. mittendo Apostolos suos in uni-
versum mundum, ut docerent omnes
gentes,

gentes, baptizarent in Nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti, remitterent peccata vel retinerent Joan: 20. V. 23. facerent, sicut ipse fecit, secundum ordinem Melchisedech Lucæ 20. &c:&c: An ista fuerunt antiquam legem promulgare? non. Sed antiquâ lege adimpletâ, novam condere. Ergo Christus fuit prædictus, & expectatus, post Moysen, novus legislator.

Dices 2dò: Utiq; lex vetus 3. in scriptura vocatur pactum, præceptum, foedus legitimum, & sempiternum, Ergo non potuit abrogari. Respondeo: attribuitur illi perpetuitas partim ratione significati, quod est Christus, cum lege nova: partim quod phrasi scripturis usitatâ, esset æternum, hoc est in longum tempus duratura; partim quod præcepta moralia adhuc durent & duratura sint non quidem, ut à Moyse tradita, sed tanquam à Christo declarata, & renovata, hoc est, noviter in Evange-

lio sancita, ut suprà vidimus.

4. 2dum Sciendum illud quod ex Levitico citari solet: odio habebis inimicum tuum, non fuisse dictum à DEO, sed textui olim insertum per impietatem scribarum, ideoq; Christus illud rejicit Matth: 5. V. 44.
5. 3tium Rigidum illud: Oculum pro oculo, dentem pro dente, Exodi 21. V. 24. non fuisse malum, sed latum pro servis nequam Judæis, qui protunc tanto rigore indigebant.
6. 4tum illud Sancti Pauli Rom: 15. V. 10. Lex subintravit, ut delictum abundaret; non continere causalem in Ly, Ut, quasi lex ideo lata fuerit, ut homines magis peccarent, sed continere consequentiam hoc sensu: hinc factum, ut loquitur Cornelius à Lapide, ut lege promulgatâ, homines magis peccarent nitendo in vetitum. Proinde lex subintravit directè quidem ad hoc, ut dissolutos hominum mores restringeret, illosq; duceret ad Christum,

Christum, qui eos sanaret, sed indirectè ad id, quod sequitur per malitiam hominum, scilicet: ut delictum abundaret. Hoc modo explicari debent alij textus Sancti Pauli. Nam stando in eo, quod lex non sit peccatum, ut loquitur Sanctus Apostolus ad Rom: 7. v. 7. Si prævaleat peccatum, vitio nostro, dum consentimus in illud, prævalet, operaturque iram sive condemnationem. Quando verò audis: Lex docuit peccare: Roman: 3. v. 2. non debes putare, quòd lex induxerit in peccatum, sed quòd docuerit scire, quidnam sit vitandum tanquam peccatum. Lex proinde in veteri Testamento fuit pædagogus, docendo vitare peccatum, non facere peccatum. Sicut pædagogus bonus docet discipulum barbarissimos non facere, sed vitare. Concedere equidem debemus quòd homines tententur à concupiscentijs: *Vnusquisq; enim tentatur à concupiscentia sua,* dicit

dicit Sanctus Jacobus capite I. *ψ.* 14. Sed monet Sanctus Paulus ut tentationi non consentiamus, dum scribit ad Romanos 6. *ψ.* 12. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentijs ejus.* Ergo possunt dari juxta Sanctum Paulum in mortali corpore concupiscentiæ, (quas Theologi vocant motus inordinatos, præter mentem, intentionemq; hominis exortos) & tamen peccatum non regnare. Hoc sensu si intelligatur Sanctus Paulus de lege locutus, benè, Catholicè, ut debet, intelligitur.

De Lege nova convenit scire.

7. Imò. Quòd illa cœperit obligare obligatione publicâ & solenni, prima Pentecoste Christiana, quando in conventu, quasi totius mundi fuit promulgata, Actorum 2. impletumq; est illud Isaiaë 2. *ψ.* 3. *De Sion exibit Lex & Verbum Domini de Ierusalem*

em nimirum quinquagesimo die ab exitu Christi de sepulchro, sive à Resurrectione; sicut quinquagesimo die ab egressu de Ægypto (qui egressus alias Pascha dicitur) Judæi legem acceperunt in Sina, vocaruntq; illum quinquagesimum diem, festum Pentecostes, quo nomine propter figuram impletam etiam Christianitas gaudet. Dixi obligatione publicâ nam privatâ obligare cæpit quosdam quoad præceptum Fidei explicitæ in Christum, etiam ante mortem Christi; quoad Baptismum statim à morte Christi, obligare, eos scilicet, quibus Fides Christi, aut Baptismi necessitas, jam satis antè innotuerat.

2dò. quòd lex nova variè appellatur Joan: 1. v. 17. *Gratia & Veritas.* Roman: 2. v. 13. *Lex fidei.* Jacobi 2. v. 12. *Lex libertatis*, quæ nomina tamen sibi non contradicunt: Vocatur *Gratia*, non quod nihil præcipiat nisi fidem, sed quòd multum con-

conferat gratiæ, & pauca præcipiat.
Contra verò lex vetus dicitur absolu-
tè lex, quia multa præcipit, & nul-
lam confert gratiam. Vocatur Lex
fidei: non quòd solam fidem præcipi-
at, sed quòd præcipiendo fidem, et
tiam præcipiat ea omnia, quæ ex fide
tanquam radice pullulant, & fidei o-
pera nuncupantur, qualia sunt festa ce-
lebrare, DEUM & proximum dili-
gere, aliavè præcepta servare. Hinc
Christus Matthæi ultimo capite, ait:
Docete omnes gentes baptizantes eos in
Nomine &c: addiditq; *Docentes eos ser-*
vare omnia quæcunq; mandavi vobis.
Quicunq; ergo doceret tantùm fidem,
& non servare mandata, non esset ve-
rus, sed mancus Christoq; contrarius
prædicator. Unde quando audies:
Qui crediderit & baptizatus fuerit,
hic salvus erit, subintellige semper,
qui crediderit fide operante per cha-
ritatem &c: salvus erit: id quod cla-
rè insinuat Sanctus Paulus. Galat: 5.
V. 6.

V. 6. In Christo IESV neq; circumcisio,
 neq; præputium aliquid valet, sed fides
 quæ per charitatem operatur. His ad-
 jungo instantiam: Lex nova etiam
 benè vocatur Lex Dilectionis, ut
 habetur Joannis 15. & alibi, nec ta-
 men per hoc negatur esse lex fidei.
 Ergo neq; negari debet, quòd sit lex
 dilectionis (cujus est implere mandata)
 licet vocatur lex fidei. Proinde lex
 fidei, & lex Dilectionis, quæ confi-
 stit in observatione mandatorum, be-
 nè secum conveniunt in uno eodemq;
 subjecto ad illud salvandum mutuo
 concursu. Nam & sine fide impossi-
 bile est placere DEO, & fides sine
 Charitate non prodest. Utrumq; do-
 cuit Sanctus Paulus: 1mum Hebr: 11.
 V. 6. 2dum 1. Corinth: 13. à Versu 1.
 usq; ad 3tium inclusivè. Ais: Fi-
 des infantibus prodest sine charitate:
 Respondeo prodest sine actuali C. si-
 ne habituali Nego. Actualis charitas
 ab adultis exercetur. Habitualis infanti,
 dum

dum baptizatur, infunditur à DEO
ut tenent omnes Catholici.

Ais iterum: Utiq; etiam in lege
veteri salvabantur homines, Ergo etiam
in lege veteri dabatur gratia, nam qui
salvabantur, supponuntur fuisse gra-
ti DEO. Respondeo: salvabantur
vi legis veteris, sive statûs, in quo
erant, Nego: salvabantur ex meritis
Christi, gratiâ à lege nova, cujus
Author fuit DEUS, mutuata: Con-
cedo.

9. Quæris: Per quid fiebant parti-
cipes gratiæ ex meritis Christi ab æ-
terno prævisis? Respondeo per fidem
in Christum tanquam Messiam & Sal-
vatorem venturum: Dicitur enim
Joannis I. V. 16. *De plenitudine ejus
nos omnes accepimus*, id est non tantum
nos, qui Christi tempore, aut post
ejus Passionem nati sumus, sed etiam
Henoch, Noë, Abraham, Moyses,
coeteriq; Patriarchæ & Prophetæ, ex
prævisis Christi meritis sanctificati &
sal-

salvati sunt, ut explicant Sancti Patres, quos citat Cornelius à Lapide, & tota sequitur Theologia Catholica, adeò, ut hanc doctrinam tanquam articulum fidei obedientissimè amplectatur.

Num verò per solam fidem sanctificati & salvati sunt? Respondeo non: sed per fidem conjunctam cum observatione Honoris Divini, & præceptorum à DEO, rectâq; Ratione præscriptorum. Id non tantum supponere licet de gratis DEO viris, sed etiam expressè de Abraham testatur Sanctus Apostolus Jacobus in sua Epistola cap. 2. V. 21. *Abraham Pater Noster nonnè ex operibus justificatus est, offerens filium suum super Altare?* Et statim addit: *Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* Vocatur item lex nova, lex libertatis, non ideo quasi non liget ullis præceptis, sed quòd nos liberet à peccato ejusq; servitute, si eam dili-

diligenter observemus. Ais: Gratia non ligat, sed lex nova est gratia. Ergo lex nova non ligat. Respondet deo: gratia non ligat inclinando, trahendo ad bonum, Nego: non ligat cogendo, Concedo. Accipe paritatem à concupiscentia, quæ vocatur lex, à Sancto Paulo, lex membrorum, inclinaturq; ac trahit ad malum, neq; tamen cogit, quia potest tanquam contraria legi mentis, compesci resistendo ei. Diabolus item quærit, quem devoret suadendo peccatum, non propterea cogit, quia ei potest resisti, ut docet Sanctus Petrus Epist: imà cap. 5. V. 8.

10. 2dò. Convenit scire quòd lex nova sit duratura ad finem mundi, ut extat Matth: 24. V. 14. Prædicabitur Evangelium &c: & tunc veniet consummatio.

11. 3tiò: Legem novam esse legem consolationis, ita tamen, ut etiam aliquando terreat Matth: 5. V. 22.

Qui dixerit Fratri suo Raca reus erit consilio. Qui autem dixerit: Fatue, reus erit gehennæ ignis. Rom: 1. V. 18. Revelatur ira DEÏ supra omnem impietatem. Rom: 2. V. 16. Iudicabit DEVS occulta hominum secundum Evangelium meum Matth: 12. V. 36. Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Plura quæ terrent, invenies Actorũ 24. V. 25. de Felice tremefacto. In Epistola Catholica Judæ: V. 15. Iudicium DEÏ intentante. Apocalypseos cap. 14. V. 6. 7. de Angelo habente Evangelium æternum, & iubente timere Dominum quia venit hora iudicii eius. Et alibi. Frustra proinde ægrefecerunt Domini Acatholici, quando audiunt Concionatores Catholicos prædicare Verbum DEÏ ad terrorem hominum.

4tò: Quòd lex nova vocetur 12. Evangelium ex Græco, ut dicit Noster Cornelius à Lapide, εὐαγγέλιον, ha-

habente significationem hanc: Bonæ scriptio. Hinc εὐαγγελος & εὐαγγελιστής est bonus Angelus sive lætus nuntius εὐαγγέλιος jucundum lætumque nuntium (nimirum de Incarnatione VERBI, de Salute & Felicitate æterna) quòd Christus Dominus, quasi Magni Consilij Angelus hominibus attulit. Metonymicè Evangelium sumitur pro libro vel scriptura quæ hoc Nuntium historicè continet.

CAPUT III.

De Bonis Operibus, justificatione, Merito & Tertio Loco.

§. I.

Quid tenendum de Bonis Operibus?

r. Respondeo Imò: Tenendum necessaria esse ad Salutem. Probatur Imò: Præceptorum observatio est necessaria ad

ad Salutem, Ergo & Bona Opera.
Antecedens est clarum ex ore Christi
Marci 10. Si vis ad vitam ingredi,
serva mandata. Probatur Consequen-
tia. Implicat esse observationem præ-
ceptorum sine bonis operibus v. g.
Non furari sine observatione justitiæ:
Non falsum testimonium dare, sine
observatione veritatis, non irasci, non
occidere, sine observatione charitatis:
Non concupiscere uxorem proximi,
non mœchari sine observatione casti-
tatis; custodire Sabbathum, adorare
DEUM, sine observatione debitæ
subjectionis, agnitione Supremi Do-
mini; uno verbo, quodcunq; præce-
ptum observaveris, interrogatus qua-
re? dicis quia DEUS jubet observa-
re. Ecce habes actum obedientiæ;
atqui castitas, justitia, charitas erga
proximum, veritatis amor, obedien-
tia sunt opera bona, Ergo; si præcepta
sunt necessaria ad salutem etiam bona
opera requiruntur ad eandem. Hinc

benè Interpres quidam supra *Ly seru mandata*, licèt breviter, dixit: Quis autem servabit, quin faciat opera?

2. Probatur 2dò: Pænitentia est necessaria ad salutem, sed hæc inter alia est etiam opus bonum distinctum à fide, Ergo præter fidem sunt necessaria ad salutem bona opera. Probatur ima pars Antecedentis, Luc: 13. dixit Christus: *Nisi pænitentiam egeritis omnes similiter peribitis.* Item Petrus Actor: 3. V. 19. *Pænitemini, & convertemini, ut deleantur peccata vestra.* E Actor: 8. V. 21. ad Simonem olim quidam Magum, sed tunc jam credentem & baptizatum: *Pænitentiam age ab hac nequitia tua.* Ergo pænitentia est necessaria ad salutē. Quòd autem pænitentia sit opus bonum, distinctum à fide sic probatur, imò dæmones possunt credere, quia juxta S. Jacobum defactò credunt & contremiscunt cap. 2. V. 19. & tamen pænientiā non possunt agere. Ergo aliud est credere, aliud pænitere.

Ais:

Ais: per fidem apprehendere merita Christi, credendo mihi esse remissa peccata, hoc est poenitere simul credere, quod non faciunt dæmones. Respondeo: Quomodo potes credere tibi remissa esse peccata, cum non habeas revelationem de remissione tibi facta? certè in scriptura nil est de remissis tibi Erasmo, tibi Casparo peccatis; est quidem in scriptura, dari remissionem peccatorum, si quis veram pœnitentiam agat, sed ubi revelatum de tua persona, quod tu sis verè pœnitens? Dicis utiq; quilibet Catholicus se credit legitimè baptizatum, licet de ejus vero & legitimo baptismo nil extet in scriptura. Respondeo: erras mi Domine: Nemo nostrum credit fide Divina hoc, quod obijcis, aut pro te conaris adducere, sed quilibet est certus certitudine morali de vero baptismo suo. Hæc moralis certitudo tamen excludit prudens dubium: sicut quamvis de fide non sit, serenissimum Regem Prussiæ esse legitimo thoro

K 3

ro

ro natum, non licet tamen dubitare de hoc puncto, nisi dubitans velit referri in numerum stultorum. Accedit quòd oretis quotidie, ut vobis dimittantur peccata vestra, dum oratis *Pater Noster*; ad quid verò oratis? Jam est certum fide Divinà remissionem tibi sive alteri esse factam. Non oramus utiq; , ut **VERBUM** Divinum fiat Caro, quia jam certum fide Divinà, esse factum, & sic de cœteris articulis Fidei Ecclesiæ.

3. Probatur 3tiò. Propter quæ non habita damnantur homines, illa sunt necessaria ad salutem, sed propter bona opera non habita damnantur homines, Ergo bona opera sunt necessaria ad salutem, Major certa, quia eodem argumento probatur bene necessitas fidei: nimirum propter non habitam fidem damnantur homines, Ergo fides est necessaria ad salutem. Minor probatur ex Matth: cap. 25. V. 41. ubi citatur Judex quibusdam dicentibus
- Etu.

Et dicitur: *Discedite maledicti in ignem æ-*
ternum: Esurivi enim & non dedistis
mihi manducare: Sitivi & non dedistis
mihi potum: Hospes eram, &c: Ergo pro-
pter bona opera non habita damnabun-
tur homines. Non potest, dici quòd
damnabuntur ob defectum fidei, quia
severa profitebantur se credidisse com-
pellendo Judicem tanquam Dominum
suum: Domine quando te vidimus? &c:
neq; poterit eis objici carentia fidei,
quandoquidē sicut habentes bona opera,
dicunt Domine; ita & non habentes
bona opera, narrantur dicturi: Domine
quando te vidimus &c. Videtur proinde
protunc futurum, ut non damnentur
tanquā carentes fide, sed tanquā non ha-
bentes bona opera, quæ debuerunt esse
conjuncta fidei. Confirmatur ex aliis
Christi verbis Matth: 7. V. 21. Non
omnis qui dicit mihi Domine, Domi-
ne, intrabit in regnum coelorum; sed
qui tantum credit, dicit Domine, Do-
mine, Ergo qui tantum credit, non

intrabit in regnum coelorum. Argumentum hoc procedit de adultis, qui jam possunt profiteri fidem suam, dicendo Domine, Domine, non verò de infantibus baptizatis, qui licet neque fidem profiteri possint dicendo: Domine, Domine, neque bona opera exercere; habent tamen jus acquisitum per baptismum ad hæreditatem æternam, ad quam acquirendam adultis non sufficit tantum credere seu credendo dicere: Domine, Domine, id quod sic ostendo: Potestis Domini Adversarij supponere, quod Sanctus Paulus non imperfectius crediderit, neque segnius se gesserit circa acquirendam justificationem ac salutem, quam vos; credidit proinde, & merita Christi apprehendit melius, ferventius, quam vos: dato etiam, quod tantum sicut vos: & tamen dixit I. Corinth: 4. V. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Jam quæro? vel dixit verum, vel non verum? Si verum

rum? ruit vestrum principium de Justificatione, Si non verum? exhorresco concessionem; impingeret enim talis concessio vestra Sancto Paulo peccatum contra fidem. Nam fide Divinâ fuisset certus de sua justificatione, & tamen dixisset: *Non sum justificatus.*

Fuit equidem certus, quòd DE- 4.

US illi esset servaturus depositum, quòd non esset separandus à charitate Christi, sed non certitudine fidei Divinæ, aliàs non dixisset: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne fortè cum alijs prædicaverim, ipse reprobus efficiar* 1. Corinth: 9. v. 27. Ais: si fuit certus? quali certitudine? Respondeo Catholicè: certitudine moralis, quæ nascitur ex spe firma in Bonitate DEI, datura gratiam, cum qua Paulus esset operaturus, ut ipse insinuat 1. Corinth: 15. v. 10. *Abundantiùs laboravi, non ego autem sed gratia DEI mecum.*

5. Obijcies imò. Quare ergo Sanctus Paulus scripsit ad Galatas 2. *V. 16. Non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem IESV Christi?* Respondeo ideo: quia voluit illos corrigere, qui putabant se posse justificari per opera legalia, vel per opera viribus naturæ facta, quod nos Catholici non docemus. Illud *Nisi* malè explicatur sic: quasi per solam fidem, quia Sanctus Paulus requirit fidem charitate formatam; ideoq; dixit 1. Corinth: 13. *V. 2. Et si habuero omnem fidem &c: charitatem autem non habuero nihil sum &c: nihil mihi prodest.* Item Galatas 5. *V. 6. In Christo IESV, neq; Circumcisio aliquid valet, neq; præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur.* Hoc Sancti Pauli gladio certabis contra omnes objectiones, quæcunq; pro sola fide contra bona opera, ex fide in IESUM Christum, tanquam radice procedentia tibi obtrudentur.

6. Obijcies 2dò. Quare Christus dixit
Lu-

Lucæ 8. v. 50. Crede tantum & salva erit. Respondeo: quia tunc non agebatur de Justificatione, sed de miraculo patrando per excitationem puellæ defunctæ, pro qua Parens Jairus supplicabat. Proinde Christus dixit: Crede tantum; licet etiam non exigendo fidem Patris, potuisset resuscitare Filiam, sicut Luc: 7. non exegit fidem, & tamen filium viduæ excitavit; sine fide tamen in DEUM, neminem fidelium suorum numero adscripsit juxta illud Hebr: 11. v. 6. Sine fide impossibile est placere DEO: Credere enim oportet accedentem ad DEVM, quia est.

Obijcies 3tiò. Quare, Paulus dicit Ephes 2. v. 9. Gratiâ DEI salvi facti estis per fidem, non ex operibus. Respondeo: quia voluit significare quod primam gratiam per quam Ephesini illuminati ac excitati fuerunt, ad suscipiendam fidem in Christum, nullis operibus impetraverint, sed gratis ex mera Bonitate DEI obtinuerint,

rint, quā gratiam quia non respuerunt, facti sunt fideles, non utiq; sine sua voluntate five consensu in fidem Christi. Et hoc est quod Paulus intellexit, quando dixit 1. Corinth: 15. V. 10. *Gratia DEI sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia DEI mecum.*

8. Dices. Dum nominas primam gratiam, videris supponere plures gratias. Respondeo: ita est; Nam & Sanctus Paulus 1. Corinth: 11. V. 4. agnoscit divisiones gratiarū, easq; ibidē fusiūse enumerat, quæ aliter vocari possunt Dona DEI. Loquendo tamen de gratia, quæ est necessaria ad justificationem, scire oportet, esse eam duplicem: unā prævenientem, alterā sanctificantē; De præveniente sic loquitur Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelag: cap. 6. *In omnibus quæ quisq; agit secundum DEVM misericordia ejus prævenit cum.* Et Concilium Tridentinum sess: 6. cano-

none 3. definit: *Hominem sine praeveniente Spiritûs Sancti inspiratione, non posse credere, sperare, diligere, &c: Quomodo verò praevenit? Respondeo partim operando sine nobis, partim operando nobiscum, ut docet Sanctus Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio cap. 17. dum inquit: Ut velimus, sine nobis operatur; & hæc gratia aliter vocatur illustrans, excitans, movens, pulsans, inclinans, elevans, ad benè salutiferèq; agendum sine ulla coactione. Fundamentum hujus est Scriptura Sacra, in qua veritas æterna Christus sic loquitur: Joan: 6. V. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Et V. 66. Propterea dixi vobis: Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Tum verò nobiscum operatur (ut loquitur Augustinus loco citato) cum volumus, & sic volumus, ut faciamus.*

Si quæras: Gratia prima Illumi- 9.
nans,

nans, invitans, &c: estne gratia sanctifi-
cans hominem, seu iustum faciens?
Respondeo: Non. Quid si impetra-
to consensu hominis operetur cum
eo v. g. fidem, spem, timorem, pæni-
tentiam, num reddit iustum? Respon-
deo: reddit iustum causaliter, sive di-
spositivè. Per quid verò evadit homo
formaliter iustus? Respondeo per gra-
tiam DE I Sanctificantem, quâ &
peccatum verè tollitur, & animus
intrinsecè renovatur; fitq; **FILIUS**
DE I adoptivus. Fundamentum ho-
rum omnium est summa Optimi Do-
mini DE I Nostri fidelitas promit-
tens v. g. Isaïæ 55. V. 7. *Derelin-*
quat impius viam suam, &c: rever-
tatur, ad Dominum, & miserebitur e-
jus. Quomodo verò debet impius
derelinquere viam suam? Lege imum
caput Isaïæ V. 16. quid **DEUS** præ-
scribat? & invenies bona opera præ-
scripta: *Lavamini, mundi estote, aufer-*
te malum, &c: quiescite perverse agere,
discite

discite benefacere, querite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, & defendite viduam. Lege Ezechielis caput 33. V. 14. Si dixero impio; Morte morieris, & egerit penitentiam, feceritq; judicium, &c: in mandatis vitæ ambula-verit, nec fecerit quidquam injustum, vitâ vivet, & non morietur. Item Ecclesiast: cap. 1. V. 28. Qui sine timore est, non poterit justificari. Proverb: 28. V. 25. Qui sperat in Domino, sanabitur: Actor: 2. V. 38. Penitentiam agite Actorum 3. V. 19. Penitemini & convertimini, ut deleantur peccata vestra, &c: &c: Ubi vides requiri bona opera, quæ causaliter seu dispositivè operentur justificationem, ut sic dispositivè ad formalem justificationem præmissam, subsequatur ex Bonitate ac Fidelitate DEI gratia Sanctificans, quæ formaliter faciat hominem justum, seu gratum DEO, tanquam forma denominationis hujus v. g. esse justum, esse gratum DEO.

Accipe

Accipe instantiam ex physicis: ut paries denominetur albus, debet dari forma, nimirum albedo, à qua denominetur albus, similiter, ut sit ruber &c. *Ex moralibus* ut Rex dicatur Electus, debet adesse electio à qua denominetur Electus; ita in Spiritualibus, ut dicatur pœnitens, debet adesse pœnitentia, ut dicatur credens, debet adesse fides, ut dicatur sperans, debet adesse spes: per paritatē, ut & homo sit formaliter iustus, DEO gratus, debet adesse forma, à qua denominetur iustus, DEO gratus. Patebit res magis ex infrà dicendis.

10. Obijcies 4tò. Sufficit ad denominationem Iusti Christus; Ergo non est necessaria alia forma, quæ reddat hominem formaliter iustum. Probat^r Antecedens: Sufficit ad denominationem (ut vos ipsi dicitis) Iustitia, sed Christus est Iustitia, Ergo sufficit ad denominationem iusti Christus. Minor probatur, 1. Corinth: 1.
 ♡.

Ps. 30. dicitur de Christo: Qui factus
 est nobis Sapientia à DEO, & Ju-
 stitia & Sanctificatio. Ergo. Re-
 spondeo: Sufficit ad denominationem
 Justi Christus efficienter; quia ille no-
 bis meruit justitiam, Concedo: Suf-
 ficit ad denominationem, quâ forma-
 liter & inhæsiwè sumus justi Nego An-
 tecedens. Probationis Majorem simili-
 ter Distinguo. Requiritur ad deno-
 minationem Justī, efficientem, &
 formalem, Justitiam, Concedo, tantū
 efficientem, Nego Majorem. Sed
 Christus est Justitia efficiens Concedo
 Minorem; Formalis Nego Minorem,
 & Consequentiam. Sic Christus dici-
 tur I. Corinth: 1. Ps. 31. *Redemptio*
nostra, quia fecit redemptionem. Psal:
 17. Ps. 1. *Fortitudo nostra*, quia effecit
 nos fortes. Psal: 26. Ps. 1. *Salus no-*
stra, quia operatus est salutem nostrā,
 consequenter Justitia nostra, quia no-
 bis meruit justitiam.

Dices: Qui admittunt imputati- II.
 L vam

vam Justitiam Christi, hi tollunt formalem, inhælivam. Sed vos Catholicæ admittitis imputativam, Ergo tollitis formalem, &c: Respondeo: Distingvo Majorem, Qui admittunt justitiam imputativam talem, qualem vos adversarij admittitis, hi tollunt formalem, &c: Concedo Majorem: Qui non talem admittunt, qualem vos, hi tollunt, Nego Majorem: Sed nos Catholici admittimus imputativam justitiam talem, qualem vos, Nego Minorem, Non talem, Concedo Min: & Nego Consequentiam. Ais: Docetis Christum meruisse nobis justitiam, Ergo admittitis imputativam taliter qualiter nos. Probatur Consequentia. Docere quòd Christus meruerit nobis justitiam, est idem ac concedere, quòd imputetur nobis ejus justitia v. g. Obedientia; Passio, Mors, Ergo admittitis, Respondeo Distingvo Antecedens; est concedere cum additamento vestro, quo apprehenditis merita

merita Christi per fidem de jam perfecta justificatione, Nego Antecedens: Est concedere, sine additamento vestro, Transeat Antecedens, & Nego Consequentiam. Benè hoc sensu locutus est Becanus in Compendio Manualis lib. i. de Justificatione cap. 16. n. 9. Præter inhærentem justitiam agnoscimus etiam justitiam Christi, quæ nobis imputatur: sed non eo modo quo agnoscunt adversarij. Nam illi putant hominem solâ justitiâ Christi justum esse, nec admittunt justitiam inhærentem. Nos contra tenemus hominem justum esse justitiâ inhærente, & hanc justitiam illi dari propter justitiam Christi, id est propter ipsius Passionem & mortem, quam pro humano genere sustinuit.

§. II.

Continens insuper Interrogati-
ones

ones cum Responsionibus facilitantibus gratiam, & justificationem.

1. *Ima: Cùm Sanctus Paulus clare dicat Rom: 4. V. 5. Credenti in eum; qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam. Cur vos justitiam imputativam reiicitis? Respondetur: reiicimus eam cum vestro sensu, quasi justitia imputativa in eo consistat, ut quis credat certò sibi remissa esse peccata. Nam Sanctus Paulus hunc sensum non habet, aliud enim est, fidem, quæ in nobis est, imputari nobis ad justitiam, aliud justitiam Christi, quæ extra nos est, imputari nobis ad justitiam. Primam exprimit Sanctus Paulus dum dicit: Fides ejus (scilicet credentis) reputatur ad justitiam: Secundum prout adversarij explicant, non dicit. Quinimò Domini adversarij suâ fide, ut ipsi eam explicant, seipsos iug-*

gulant. Demus enim fidem formaliter justificantem in eo consistere, ut quis per fidem apprehendat merita Christi, & sibi certò persvadeat, se justum esse, sibiq; per Christum remissa esse peccata, tunc sequetur hinc infallibiliter, omnes eos justificari, & salvari, qui hanc fidem habent: atqui hoc non conceditis. Ergo vos ipsos jugulatis. Subsumptum probatur. Non conceditis Calvinistæ, Lutheranos justificari, & salvari, cùm tamen etiam ipsi hoc modo ut vos, explicent suam justificationem; vice versâ, Lutherani non concedunt Calvinistas tali fide justificari, & salvari, Ergo. Aut si conceditis, cur vos invicem pro hæreticis non salvandis habetis? Si dicas Calvinista: habent quidem Lutherani verum actum fidei justificantem, sed obest eis varius error contra fidem, v. g. in materia de Eucharistia, de Prædestinatione, de Ubiquitate, &c: Reponet Lutheranus:

Quid hoc ad rem, de qua impræsentiarum est actio? cum enim tuo iudicio Calvine, & meo, inquit Lutheranus, sola illa fides, quæ quis credit remissa esse sibi peccata, iustificet, cur ego perire debeam? aut si cum illa peream, tum non sola iustificat; & tu cum illa etiam peribis. Accedit quòd adulteria, furta, homicidia, coeteraq; id genus flagitia, non obstant, (ut vultis) quominus saluus sit, qui credit sibi omnia peccata remitti per Christum, cur obstare possit error, quem tu arguis in Lutherano circa Eucharistiam, prædestinationem, &c.

2. Quid si dixerò te potius Calvine circa Eucharistiam ac prædestinationem errare? Ex quo discursu bene adverti potest, quòd tum Lutherani, tum Calvinistæ frustra contendunt, se invicem persequantur, damnent de rebus fidei, & periculo salutis, dum nil aliud ad justificationem & salutem tenent esse necessarium, quàm fidem

dem apprehendentem merita Christi, & credentem omnia peccata sibi esse remissa. Revoco hîc breviter, justitiam imputativam (ut ab adversarijs explicatur esse justificans) directè cum Sancto Paulo pugnare. Hic enim (ut suprâ citavi) 1. Corinth: 4. v. 4. nil sibi conscius fuit, nec tamen in hoc justificatus NB. Non fuit conscius sibi de fidei defectu. Ergo habuit fidem; & tamen addit: non in hoc justificatus.

2da. Si non consistit justitia formaliter justum faciens in fide; in quo ergo consistit? Respondeo: consistit, prævijs fide, timore DEI, pænitiâ &c: in gratia infusa homini, distincta ab enumeratis, dispositivè & causaliter tantùm concurrentibus. 3.

Probatur imò. Sanctus Paulus tenet Rom: 5. v. 19. *Per obeditionem unius, multos constitui Justos, sicut per inobedientiam unius, constituti sunt multi peccatores.* Sed per inobedientiam A-

dæ sunt multi in se ipsis verè, & propriè peccatores constituti. Ergo etiam per obedientiam Christi sunt verè & propriè constituti iusti. explicat vim argumenti Becanus hisce: Per inobedientiam Adæ non formaliter, sed efficienter & demeritoriè constituimur iniusti. Ergo similiter per obedientiam Christi non formaliter, sed efficienter, & meritoriè constituimur iusti. Nam sicut Adam per suam inobedientiam meritus est posteris, qui ex illo, carnaliter nascuntur, ut singuli in se ipsis contrahant peccatum originale, & in se ipsis iniusti, ac peccatores existant; ita è contrario Christus per suam obedientiam meritus est omnibus, qui per illam spiritualiter renascuntur, ut singuli in se ipsis iustitiam, & sanctitatem participant, quâ in seipsis, & non tantum extra se iusti & Sancti censeantur.

4. Probatur 2dò. Joan: 14. V. 23.
Roman 8. V. 9. 11. Item 1. Joan: 4.
V.

ψ. 13. 16. dicitur DEUS habitare, esse, manere in nobis. Talis habitatio, mansio, existentia non potest intelligi, nisi per justificationem in nobis. Si enim tantum imputativè justificaremur, essemus justi extrinsecè, & non in nobis. Pulchrè rem explicat Sanctus Augustinus lib. de Spiritu & litera cap. 9. Sicut & fides Christi dicta est, non quâ credit Christus, sic & illa justitia DEI, non quâ justus est DEVS: utrumq; enim nostrum est: sed ideo justitia DEI dicitur, quia ejus largitate nobis donatur. Item Psalm: 28. Exaltemus illum, qui fecit ipsam justitiam, quam habemus &c: quis enim fecit in nobis justitiam, nisi qui nos justificavit. Confirmatur ex Sancto Paulo; qui dicit Rom; 5. ψ. 5. Charitas DEI diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Subsumo. Atqui charitas diffusa in cordibus nostris est gratia, quâ justificamur. Ergo gratia, quâ ju-
stifi-

stificamur, est in nobis, quia in cordibus nostris. Fundamentum ex Sancto Paulo citatum negari non potest. Subsumptum est S. Augustini Tom: 7. de gratia Christi cap. 30. Conclusio benè sequitur, & quidem tantò magis, quantò clarius. Idem Sanctus Augustinus dicit Tom: 2. Epist: 85. ad Consentium circa finem: *Quid est autem aliud iustitia, cum in nobis est, quàm interioris hominis pulchritudo?* lib. 15. de Trinitate cap. 8. *Quæ natura cum à suo Conditorè justificatur, à deformi forma, formosam transfertur in formam.*

5. Probatur 3tiò. Ex sententia adversariorum sequeretur, non posse unum hominem esse iustiores, sanctiores altero, quod est contra scripturam: Nam Christi Mater fuit gratiâ plena, Benedicta inter mulieres; Joannes Baptista fuit ita constitutus in sanctitate, & iustitia, ut inter natos mulierum non surrexerit illo major.
- Si

Si verò tantum justitiâ imputativâ homines fierent justî, omnes æqualiter forent justî, id quod jam in antiquo testamento apparuit esse falsum, quia dictum est de Rege Ezechia 4. Reg: 18. V. 5. *Itaq; post eum non fuit similis ei de cunctis Regibus Iuda, sed neq; in his, qui ante eum fuerunt.* In quo genere ista dicta sint, patet ex sequentibus, quòd in genere pietatis, conjunctionis cum DEO, & observationis mandatorum. Ergo in genere grati DEO servi, cui inter successores Davidis neq; antè, neq; post fuit similis. Ergo dabatur major & minor justitia.

Dices imò. Sententia Sancti 6. Pauli est Rom: 3. V. 24. *Iustificat gratis per gratiam Ipsius:* Vestra autem gratia, quam vocatis formalem, qualitatem justificantem, non datur gratis, sed propter meritum. Ergo Sancto Paulo contradicitis & injuriam facitis Christo. Respondeo, Negando subsumptam propositionem. Docemus enim

enim omnes Catholici, quòd ima gratia, etiam formaliter sanctificans detur gratis, & non propter meritum. Licet enim ipsam justificationem formalem præcedat fides, spes, timor, penitentia, &c: adhuc tamen ex mera liberalitate DEI sequitur infusio gratiæ & peccatorum remissio. Nam actus præcedentes v.g. fidei, spei, &c: non merentur de condigno gratiæ infusionem. Ais: aliqui ex vestris docent, quòd præviæ dispositiones cum gratia præveniente, illustrante, siue movente, mereantur de congruo justificationem formalem. Ergo non gratis datur. Respondeo; Transseat Antecedens; Nego Consequentiam. Nam meritum de congruo, non est rigorosè meritum, vocatur tamen meritum ob spem positam in sola misericordia & liberalitate DEI promittentis admittere hominem peccatorem in gratiam cum remissione delictorum, de qua promissione supra dictum

dictum. Non igitur contradicimus Sancto Paulo, neq; injuriam facim9 Christo, siquidem per Christi merita, etiam formalis gratiæ infusionem obtinemus. Dicimus proinde cum Concilio Tridentino sess: 6. can: II. anathema justitiæ imputativæ, prout eam explicant adversarij, & asserimus conferri gratiam inhærentem, quæ facit hominem formaliter justum, filiumq; DEI adoptivum.

Dices 2dò. Supra asseruisti præ- 7.
venientem sive illustrantem &c: gratiam esse gratiam Imam, hîc verò etiam gratiam infusam vocas gratiam Imam. Quomodo ista cohærent?
Respondeo: gratiam prævenientem esse gratiam Imam causaliter, dispositivè concurrentem ad justificationem; gratiam verò infusam esse gratiam Imā formaliter concurrentem; hoc est in genere causæ formalis. Sicut pictor concurrit causaliter effectivè ad esse albi, non concurrit verò formaliter
tan-

tanquam forma, sed ipsa albedo in genere causæ formalis concurrit. Sic docendo, benè cohærent dicta priora, cum his posterioribus; quia etiam gratia præveniens non evertit gratiam inam formaliter sanctificantem.

Si petas Catholice inò Libenter scirem, qualiter dividantur gratiæ, ut cum possessione de illis loqui possim? Respondeo: jam præveni hoc petitum c. 3. §. 1. n. 8. ubi citavi auctoritatem Sancti Augustini; hîc tamen addendum videtur, illas gratias non necessariò inter se debere esse distinctas entitative, posse tamen dici distinctas connotative, hoc est, respectivè ad varios effectus. Sic Sanctus Augustinus eandem gratiam vocavit prævenientem & subsequentem, prævenientem quia etiam nolenti, nil cogitanti oboritur, siq; intellectum illustraret, vocatur illustratio; si voluntatem moveat, eamq; sequatur, ne (ut Augustinus loquitur) frustra

De

velit, sed ita velit, ut faciat, aptè vocari potest subsequens cum latitudine concomitantis, confortantis, adjuvantis, & elevantis gratiæ. Illustrari possunt tales denominationes ex Metaphysica: v. g. Essentia, hominis est entitativè una indivisibilis, respectivè tamen ad sensationes dicitur Animal, sive ens sensitivum, respectivè verò ad ratiocinationes denominatur rationale. Sic quoq; D E U S unum indivisibile Ens, propter effectum justitiæ, qualis est punitio peccatoris, dicitur justus; propter effectum misericordiæ, qualis est condonatio delictorum, dicitur misericors, &c:

Ob similes respectus etiam gratiæ 8. formaliter justificanti varia nomina possunt attribui v. g. Si consideretur tanquam posterior, gratiâ illustrante, concomitante, adjuvante, impium movente atq; cum eo cooperante pœnitentiam, sive conversionem, appellari potest subsequens, quia nimirum supponit

ponit præcessisse actuales, causaliter si-
 ve dispositivè tantùm justificantes: I-
 psa tamen est Ima formaliter justifi-
 cans, vocaturq; etiam gratia siue do-
 num gratuitum, quia ut supra dictum
 non cadit sub meritum, sed gratis da-
 tur ex mera liberalitate DEI.

9. *Attribui item potest nomen Sancti-
 ficantis, quia Sanctitatem confert jux-
 ta illud Sancti Pauli I. Corinth: 6.
 V. II. Sed abluti estis, sed sanctificati es-
 stis. Nomen justitiæ, quia homo con-
 stitutus in gratia conatur adimplere o-
 mne, quod cognoscit esse justum, i-
 deo addit Sanctus Paulus Sed justifica-
 ti estis. Nomen hæreditatis, ob jus,
 quod confert, & ob eam, quam Spiri-
 tus Sanctus in homine justo operatur
 spem hæreditatis. Nomen Seminis Divi-
 ni, quia DEUS vult, ut gratia sua
 non sit vacua in nobis, sed crescat jux-
 ta illud: Rom: 8. V. 28. Scimus
 quoniam diligentibus DEVM omnia co-
 operantur in bonum, ijs, qui secundum pro-
 positum*

positum vocati sunt Sancti.

Si petat Catholicus 2dò: Quid respondendum, quando interrogatur, an gradus 2dus gratiæ reddens hominem justiore cadat sub meritum? Si ita? quare Imus non cadit sub meritum. Respondeo: patebit solutio ex sequentibus.

S. III.

*Quid sit meritum, & quotu-
plex?*

Respondeo ad Imum: strictè & i. propriè in concreto sumptum meritum est opus bonum in obsequium alterius factum, de se aptum ad aliquid obtinendum per modum retributionis sive præmij. Differt ab impetratione, quòd hæc moveat ad aliquid obtinendum per modum submissæ petitionis: & à satisfactione, quòd hæc sit

M

quæ-

quædam redditio æquivalens injuriæ.
 Ita communiter Theologi. Respon-
 deo ad 2dum: Est duplex scilicet
 meritum de condigno, & meritum de
 congruo. Meritum de condigno est,
 cui ex iustitia debetur merces, Hebr: 6. V. 10. *Nam non iniustus est DEVS*
ut obliviscatur operis vestri. Item 2. Timoth: 4. V. 8. *Coronam iustitiæ*
reddet mihi &c: iustus Iudex, id est ex iu-
 stitia mihi debitam, ut interpretatur
 Augustinus in Psam: 83. Meritum de
 congruo est, cui non ex iustitia, sed
 tantum ex quadam decentia vel con-
 gruitate debetur merces.

Ad utrumq; requiritur Imo, ut o-
 pus fiat liberè I. Corinth: 9. V. 17.
Si volens hoc ago, mercedem habeo. 2dò ut
benè: Nam Sapientiæ 14. V. 9. di-
 citur: *Odio sunt DEO impius, & impie-*
tas ejus. 3tiò ex fide & gratia: *Gratiâ*
enim DEI vita æterna Rom: 6. V. 23.
 4tò à viatore, quandoquidem Ecclesi-
 astici 14. V. 17. habetur: *Ante obitum*
tuum

tuum operare justitiam. Item Joannis 9.
V. 4. Venit nox, quando nemo potest o-
perari. Et ad Galatas 6. V. 10. Dum
tempus habemus operemur bonum. id quod
etiam fenserunt Patres Chrysostomus
Homilia 2. de Lazaro. Augustinus
apud Prosperum sententia 182. Hie-
ronymus in caput 6. prioris ad Co-
rinth: Tempus sementis est præsens vita;
cum transierit, operandi tempus aufertur.
Ad meritum de condigno insuper re-
quiritur, ut opus fiat, non solum ex
gratia, sed etiam in gratia, prout sup-
ponit Concilium Tridentinum sess: 6.
cap. 16. & canone 32. potestq; fir-
mari ex scriptura Joannis 15. V. 4.
Sicut palmes non potest ferre fructum à
semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos,
nisi in me manseritis scilicet (ut Patres
& Interpretes passim intelligunt) per
fidem & charitatem juxta illud Apo-
stoli 1. Corinth: 13. V. 3. Si charita-
tem non habuero nil sum. Requiritur
item ut operi sit promissa merces, ide-

oq; Concilium Trident: sess: 6. cap
16. dicit: *Iustis esse proponendam vitam
eternam, tanquam mercedem ex DE
promissione bonis ipsorum operibus, & meri-
tis reddendam.* Et S. Augustinus in
Psalm: 83. *Debitorem Ipse nimirum DE-
VS fecit se, non accipiendo, sed promittendo.*
Hinc colligere licet quòd ad meritum
de condigno non sufficiat gratia trans-
iens, quæ aliter etiam vocatur præ-
ueniens, sed requiratur gratia infusa,
formaliter hominem reddens iustum.
Item promissio liberaliter facta, quæ
meritum condignum in actu 2do
complet, & DEUM aliquo modo ob-
ligat, facitq; debitorem, ut Augustinus
loquitur. *Dixi promissio liberaliter
facta: quia homo suis operibus non
potest DEUM ullâ ratione obligare,
nisi ejus operibus præmium promi-
ferit: cum enim DEUS ratione suæ
summæ Excellentiae, & supremi do-
minij in creaturas, justissimè possit
etiam nullâ mercede propositâ ab ho-
mi-*

mine quodlibet obsequium exigere, se-
clusâ promissione, non est, unde ul-
lo genere debiti teneatur bonis o-
peribus præmium dare. Si dicas:
Fides, Spes, contritio de peccatis,
etiam habent promissionem **DEI**,
Ergo sunt meritum condignum. Re-
spondeo: Transeat Antecedens Di-
stingo Consequens: Sunt meritum
condignum, si fiant tantum cum gra-
tia præveniente, excitante, Nego
Consequentiam: Si fiant jam cum gra-
tia inhærente, formaliter justificante,
Concedo Consequentiam: Dupliciter
enim potest elici fides, spes, contritio,
&c: imò à peccatore per gratiam præ-
venientem excitato, & tunc non esset
meritum de condigno, sed tantum di-
spositio causaliter se habens; seu ut eti-
am aliqui non verentur affirmare, e-
rit meritum de congruo. 2dò potest
elici fides, spes, contritio, &c: post-
quam peccator jam assecutus est ju-
sticiam inhærentem & formaliter ju-
stus

stus evasit, & tunc jam non erit meritum de congruo, sed de condigno. Ex his

2. Collige imò. Meritum de congruo posse habere promissionem, sicut revera habet fides, spes, contritio, &c: nec tamen requirere omninò promissionem, quamvis hoc casu minus propriè participaret rationem meriti, cum nullam induceret obligationem, possetq; potiùs vocari impetratio; quam non est inusitatum impetrationem cum merito confundere: Sic Sanctus Augustinus Epist: 105. cum dicit: *Neq; remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neq; enim nullum est meritum fidei, quâ fide ille dicebat: DEVS propitius esto mihi peccatori: post Augustinum Concilium Tridentinum sess: 14. cap. 4. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic motus contritionis necessarius. Ubi vides & merito impetrationem, & impetratio-*
ni

ni meritum adscribi.

Collige 2dò. Ad meritum de 3.
congruo, in statu justificationis, requi-
ri, ut sit actus supernaturalis per gra-
tiam prævenientem elevatus ad super-
naturalitatem, alioqui possemus viri-
bus naturæ aliquid saltem remotè, &
inchoatè conducens ad vitam æternā,
producere: quod est contra Concilia,
scripturam, & Sanctos Patres.

Collige 3tiò. Ideo bona opera 4.
in statu gratiæ facta mereri vitam æ-
ternam, quia procedunt ab homine
tanquam Filio DEI adoptivo, quem
ad hunc statum perduxit gratia inhæ-
rens, formaliter justificans, cùm enim
ad meritum requiratur, ut sit opus
bonum in obsequium alterius factum,
de se aptum ad aliquid obtinendum per
modum retributionis, ut dictum initio
hujus S. & nos homines viribus na-
turæ relictī nil aptum & propor-
tionatum ad gloriam æternam operari
possimus, ut testatur Sanctus Paulus

2. Corinth: 3. V. 5. (*Non quòd sufficiens simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex DEO est*) nisi prius evadamus Filij DEI, per Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba (Pater) Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus Filij DEI, si autem filij & heredes: heredes quidem DEI, coheredes autem Christi; Si tamen compatimur, ut & conglorificemur Rom: 8. V. 16. 17. ideo necessarium est, ut spiritus adoptionis nos prius adoptando dignificet, hocq; modo in filios DEI efformet. Ista filiatio est quidem ex mera gratia, dum tamen gratia in nobis non est vacua, sed efficit compassionem, cooperationem (quæ non fiunt sine nobis, cum S. Paulus dicat: gratia DEI mecum) efficit etiam proportionatè conglorificationem, quæ suo tempore juxta Apostolum Roman: 8. V. 17. *revelabitur in nobis.*

5. Si opponas: In eodem cap. ad Rom: V.

¶ 18. dicitur: *Non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam.* Ergo frustra ad bona opera tanquam meritum recurritis. Respondeo Explico Sanctum Apostolum: Non sunt condignæ passionēs, si spectemus earum gravitatem & durationem, Concedo hoc sensu locutum Apostolum; si spectemus earum principium, semen, ex quo prodeunt proportionatæ ad gloriam, non sunt condignæ, Nego hoc sensu locutum Sanctum Paulum. Principium enim formaliter dignificans bona opera, est gratia inhærens, quæ aliter 1. Joan: 3. ¶ 9. vocatur *Semen DEI*, quod quamdiu manet in homine, mundum à peccato, & cum DEO conjunctum conservat, facitq; ut bona opera sint proportionata ad gloriam; sicut semen facit, ut fructus prodeant, & proportionatè crescant ad consolationem metentium juxta illud Psalmi 125. ¶ 5. *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent, &c:* M 5 Jam

6.

Jam nunc venio ad illud quæsitum in fine præcedentis §. propositum, & ad illud Respondeo: 2dus gradus gratiæ reddens hominem justiore cadit sub meritum: Imus verò reddens hominem non magis, sed simpliciter justum non cadit sub meritum. Probatur ima pars responsi imò ex fundamento authoritatis: Conciliū Tridentinum decidit sessio 6. canone 3. *Siquis dixerit, justificatum bonis operibus non mereri augmentum gratiæ, anathema sit.* Item ex scriptura: post se hominem justum justificari magis Apoc: 12. V. 11. *Qui justus est justificetur adhuc* nimirum illo modo, quē Sanctus Paulus exprimit Roman: 8. V. 28. *Scimus quoniam diligentibus DEVM omnia cooperantur in bonum.* Si justus adhuc potest justificari Ergo augeri, quod idem est, ac augmentum acquirere. Ulterior ratio esse potest, quia 2dus gradus gratiæ non superat vim meritoriam imi gradûs in & cum homine justo operantis. An verò imus gradus gratiæ in

inhærentis cadat sub meritum? dum
quæritur. Respondendum non posse
cadere sub meritum condignum aliàs
principium meriti caderet sub meritū:
sicut & de ima gratia actuali transe-
unte, dici solet, quòd non cadat sub
meritum ob eandem rationem, scili-
cet, quia principium meriti caderet
sub meritum, essetq; principium me-
riti, & non esset: esset, ut supponi-
tur: non esset, quia cadendo sub me-
ritum haberet aliud principium sui.
Ergo ipsum non foret principium,
quia haberet ante se aliud, sub quod
caderet, nimirum meritum sui, à quo
principiaretur. Dixi imum gradum
gratiæ justificantis non cadere sub me-
ritum de congruo: conceditur enim
ab aliquibus illum posse cadere sub me-
ritum de condigno imò defacto pec-
cator eum sic meretur per contritio-
nem.

Si quis dicat imò: Potest con- 7.
tritio mereri de congruo gratiam in-
hæ-

hærentem, Ergo etiam potest aliquod opus mereri de congruo iam gratiam actualem transeuntem. Respondeo: Transeat Antecedes, Nego Consequentiam Disparitas est: quia actualis gratia Ima transiens supponit hominem relictum solis naturæ viribus quibus solis nil conveniens ad statum supernaturalem agere potest, nisi præveniatur à DEO auxilijs gratiæ: Immo verò gratia habitualis inhærens supponit hominem iam elevatum esse per actualia auxilia ad contritionem, habereq; promissionem remissionis, indeq; contritio dicitur solummodo congruum meritum, non verò condignum, quod solum, scilicet condignum, vocatur & est propriè ac simpliciter meritum.

8. Petit Catholicus: Si opera nostra infra cum gratia inhærente facta sunt meritoria, digna Regno Coelorum, libenter audirem renovari fundamenta. Respondeo: fundamentum immutabile est

inhærentis cadat sub meritum? dum quæritur. Respondendum non posse cadere sub meritum condignum aliàs principium meriti caderet sub meritum: sicut & de prima gratia actuali transeunte dici solet, quòd non cadat sub meritum ob eandem rationem, scilicet, quia principium meriti caderet sub meritum, essetque principium meriti, & non esset: esset, ut supponitur: non esset, quia cadendo sub meritum, haberet aliud principium sui. Ergo ipsum non foret principium, quia haberet ante se aliud, sub quod caderet, nimirum meritum sui, à quo principia retur. Dixi primum gradum gratiæ justificantis non cadere sub meritum de condigno; conceditur enim ab aliquibus illum posse cadere sub meritum de congruo, imò defactò peccator eum sic meretur per contritionem.

Si quis dicat, imò: Potest contritio mereri de congruo gratiam in- 7.
hæ-

hærentem, Ergo etiam potest aliquod opus mereri de congruo primam gratiam actualem transeuntem. Respondeo: Transeat Antecedens, Nego Consequentiam. Disparitas est: quia actualis gratia prima transiens supponit hominem relictum solis naturæ viribus, quibus solis nil conveniens ad statum supernaturalem agere potest, nisi præveniatur à DEO auxilijs gratiæ: prima verò gratia habitualis inhærens supponit hominem jam elevatum esse per actualia auxilia ad contritionem, habereq; promissionem remissionis, ideoq; contritio dicitur solummodo congruum meritum, non verò condignum, quod solum, scilicet condignum, vocatur, & est propriè ac simpliciter meritum.

8. Petit Catholicus: Si opera nostra cum gratia inhærente facta sunt meritoria, digna Regno Cælorum, libenter audirem renovari fundamenta. Respondeo: fundamentum primum est

scriptura: Lege Evangelium Mat-
 cap. 5. V. 12. Gaudete, &c: quoni-
 merces vestra. Matth: 20. V. 8. Red-
 illis mercedem. Matth: 25. V. 34. Ve-
 te benedicti, &c: Lege Epistolas
 uli Rom: 2. V. 6. Reddet unicuiq;
 undum opera ejus: ijs quidem qui &c:
 tam eternam. 2. Timoth: 4. V. 8.
 posita est mihi corona justitiæ. 2. Thess:
 V. 5. Ut digni habeamini in Regno DEI
 o quo & patimini. Apocalyp: 3. V. 4.
 ambulabunt mecum in albis, quia digni
 unt. Fundamentum 2dum sunt Con-
 ilia & Patres: sess: 6. can: 16 definit
 Concilium Tridentinum: Opera ju-
 torum verè mereri vitam eternam. S.
 Augustinus Epist: 105. Sicut merito
 peccati tanquam stipendium redditur mors,
 ita merito justitiæ tanquam stipendium
 vita eterna. Post S. Augustinum alij,
 ut Cyprianus, Basilus, Cyrillus, &c.

S. IV.

Diluun-

*Diluuntur Objectiones reliquæ
contra Iustificationem, Bona
Opera, & meritum.*

1. Obijcies imò. Scriptum est Psalmi
142. V. 2. Non justificabitur in con-
spectu tuo omnis homo vivens, Re-
spondeo imò explicando: non ju-
stificabitur sine auxilio gratiæ tuæ **DE-**
US Concedo: non justificabitur eti-
am cum auxilio gratiæ tuæ Nego hoc
sensu locutum Psalmistam. Vel non
justificabitur omnis vivens cum certi-
tudine fidei de sua justificatione, Con-
cedo: sine certitudine fidei de sua ju-
stificatione Nego. Ais: hinc sequi-
tur quòd nemo etiam justus sit cer-
tus de sua justificatione, Resp: nemo
certitudine fidei, Concedo: nemo cer-
titudine morali quam supra explicui,
Nego.

2. His auditis breviter tibi revoca,
quòd docere, neminem coram **DEO**
posse

posse justificari, sit impietas impietatum maxima, evertens misericordias Domini, quas Davidi, Magdalenæ, Zachæo, Latroni exhibuit, & tot alijs peccatoribus, propter quos justificandos & salvandos Filius DEI venit in mundum.

Obijcies 2dò Fidei adscribitur justificatio, & nullis alijs operibus, Ergo justificatio tenet se penes solam fidem. Respondeo: Nego Antecedens: nam adscribitur etiam timori DEI Ecclesiastici 1. V. 28. Dilectioni 1. Joan: 3. V. 14. Lucæ 7. V. 47. Spei Psalm: 36. V. 40. Penitentiae Lucæ 13. V. 5. Observationi mandatorum Marci 10. &c: Operibus misericordiae Matth: 25. V. 54. Sicut tamen audienti, quòd justificatio attribuitur timori, pænitentiae &c: non licet prudenter inferre: Ergo solus timor sine fide, sola pænitentia sine fide, justificat; ita non licet ex eo, quod fides justificet, inferre: Ergo sola fides
justi-

justificat. Intulit quondam Lutherus utq; suam illationem firmaret, addidit scripturæ, Rom: 3. V. 28. hunc terminum *Sola* (cùm tantùm fuerit per fidem) sed deprehensus à suis, agnovit quidem temerarium ausum, superbe tamen respondit: Sic volo, sic jubeo, hocq; modo se non excusavit, sed magis accusavit.

3. Respondeo 2dò: Fidei adscibitur justificatio tanquam fundamento, & radici imò necessariæ. Concedo: tanquam fundamento & radici solùm necessariæ. Nego Antecedens. Similiter poteris distingvere Consequens. Ergo justificatio tenet se penes solam fidem tanquam radicitus concurrentem Concedo: tanquam unicè concurrentem Nego Consequentiam. Fructus arboris, proveniunt ab eo, quòd radicaliter sive radicitus concurrat, non tamen ab eo solo & unico, sed etiam à ramis: sic, licet justificatio in fide tanquam radice fundatur, concurrat

arrit tamen ad eam etiam spes, timor,
dilectio.

Obijcies 3tio: Publicanus sine 4.
bonis operibus justificatus est, Phari-
sæus autem cum bonis operibus reje-
ctus. Ergo sola fides perficit justifi-
cationem Respondeo: Nego Antece-
dens: Nam publicanus non tantum
credidit, sed etiam Actum humili-
tatis exercuit stando à longe, ac ne
oculos quidem audendo elevare ad Cæ-
lum. Item actum seriae pœnitentiæ
exercuit percutiendo pectus, & con-
fitendo se esse peccatorem simul pe-
tendo veniam: *DEVS propitius esto*
mibi peccatori. Phariseus verò non
propter bona opera est rejectus, quo-
modo enim rejiceretur propter bona
opera v. g. propter orationem, gra-
tiarum actionem, jejunium & deci-
mas, cum hæc omnia fuerint varijs
antiqui testamenti locis laudata, &
commendata, Non igitur propter
bona opera, sed propter superbiam &
N vanam

vanam gloriam, quâ se prætulit cætoris, in particulari contemnendo publicanum, rejectus est. Uno verbo infecit bona opera sua per superbiam & vanam gloriam ideo peccavit, & valorem bonis operibus detraxit juxta illud Jacobi 2. v. 10. *Quicumque tam legem servaverit, offendat autem uno, factus est omnium reus.*

5. Obijcies 4to: Saltem Latro finit operibus bonis justificatus est & salvatus. Ergo potest salus obtineri ab adultero sine ullo opere bono, Respondet deo: Nego Antecedens. Nam Latro non tantum credidit Christum IESUM esse Dominum, & habere regnum in altero mundo, consequenter esse DEUM, sed etiam agnovit se ipsum esse peccatorem, & misericordiâ indigere, ideoq; dixit: *Domine memento mei, cum veneris in Regnum tuum.* Ad commendationem Latronis pertinet insuper, quod conlatronem suum de blasphemia increpuit, de amisso

iusto timore DEI monuerit, dignam
 iis factis condemnationem esse asse-
 ruerit, seq; ipso tanquam socius mali
 probaverit dicendo: *Nos digna factis*
&c: tandem zelum pro Christi inno-
centia exercendo dixerit: Hic verò nil
mali gessit. Ista omnia non sunt sine gra-
 tia præveniente, ad contritionem ex-
 citante, tandem ad justificationem for-
 malem, & remissionem peccatorum
 concurrente, facta; Ergo præcesse-
 runt bona opera fuissentq; plura sub-
 secuta, si diutiùs vixisset, ut docet
 Sanctus Augustinus Tom: 4. ad Simpl:
 lib. 1. Epist: 2. circa finem, ubi dicit
 de Latrone hæc formalia: *Consequen-*
ter bona opera ejus, si perceptâ gratiâ diu
inter homines vixisset. Hinc collige du-
 plicia dari opera bona, una auxilio
 gratiæ prævenientis, excitantis facta,
 ut actus fidei, spei, contritionis: hæc
 opera disponunt hominem ad justifi-
 cationem formalem, eamq; merentur
 de congruo & vocantur in scholis Ca-

tholicis justificatio causalis, five causaliter se habentia ad justificationem formalem: altera auxilio gratiæ inhærentis facta. Hæc opera jam superponunt primam gratiam formalem gratis (quia sine merito condigno) infusam, cum tamen cum hac prima gratia inhærente operantur, conducent ad augmentum gratiæ, efficiuntq; ut homo crescat in gratia, hoc est justior fiat.

6. Totius discursus hujus fundamentum habetur in Sancto Augustino, qui Tom: 3. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 28. sic loquitur: *Quicumq; dixerit, gratiam DEI, quâ justificamur per IESVM Christum Dominum Nostrum ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad adiutorium gratiæ, ut non committantur; Anathema sit.* En habes gratiam non tantum valere ad remissionem peccatorum, sed etiam post remissionem peccatorum manere in adiutorium, ut
non

non committantur nova peccata. Imò
gratiæ DEI (Tom: 2. Epist: 106.
ad Sixtum, statim post initium) ad-
scribit, quòd (juxta fidem veram &
sententiam Ecclesiæ semper Catholi-
cæ) pusillos cum magnis, à morte imi-
nominis ad vitam 2di hominis trans-
ferat non solum peccata delendo, ve-
rum etiam ad non peccandum, recteq;
vivendum eos, qui jam uti possunt
voluntatis arbitrio, sic adjuvando; ut
nisi adjuvet, nil pietatis, atq; justi-
tiæ, sive in opere, sive etiam in ipsa
voluntate habere possimus. En ite-
rum quòd gratia DEI non tantum
peccata deleat, tollat; sed etiam ad
rectè vivendum, habendumq; opera
pietatis & justitiæ concurrat. Proin-
de cum latro acceperit remissionem
peccatorum, supponitur accepisse gra-
tiam justificantem, quâ factus Fi-
lius DEI adoptivus, non solum de-
letionem peccatorum obtinuit, sed e-
tiam majorem gratiam & gloriam me-

reripotuisset, si diutiùs vixisset.

7. Obijcies stò: Omnes justificamur & salvamur gratis. Ergo frustra ad meritum recurritur. Antecedens probatione non indiget cum Roman: 6. 3. 24. clarè dicatur Justificatio gratis per gratiam. Et Roman: 6. 23. Gratia DEI vita æterna in Christo. Consequentia probatur. Quod gratis datur, non cadit sub meritum, sed justificatio, & vita æterna gratis datur, Ergo non cadit sub meritum. Respondeo Concedo Antecedens cum annexa probatione; & Nego Consequentiam. Probationis Majorem Distingvo: Quod absolute gratis datur non cadit sub meritum. Transeat Major, quod secundum quid gratis datur, non cadit sub meritum, Nego Majorem: sed justificatio & vita æterna datur gratis secundum quid, Concedo Minorem, datur gratis absolute. Nego Minorem & Consequentiam. Explicabit hanc di-

distinctionem sequens distinctio: Quod gratis datur absq; ulla promissione, hoc non cadit sub meritum concedo. Quod gratis datur cum addita promissione, non cadit sub meritum, Nego Majorem. Similiter distinctâ Minore Nego Consequentiam. Certum est, quòd nos homines non possumus converti ad DEUM, nisi gratiâ ejus præventi seu excitati; certum item, quòd dum homo convertitur ad DEUM, in gratiam recipiatur, fiatq; Filius DEI adoptivus: Verûtamen nec gratia ima præveniens siue excitans, &c: nec gratia ima inherens cadit sub meritum, consequenter justificamur gratis, & nullo modo ex merito condigno, sed ex gratia gratis data. Quia tamen DEUS homini cum, & in gratia operanti, promisit liberaliter vitam æternam tanquam mercedem, acquirit homo jus ad vitam æternam tanquam mercedem. Hoc tamen jus DEUM

non obligat ex iustitia strictè, sed latè
sumptâ seu ex fidelitate, qualis obliga-
tio non imminuit supremum jus Di-
vinum, ideoq; imperfectio repugnans
DEO, nullatenus dici debet, siquid
non nascitur ex jure activo hominis,
quasi DEUS ei scilicet juri homi-
nis subijciatur, sed ex mera liberalitate
& fidelitate Ipsius DEI promitten-
tis. Ex quo patet, ad justificationem
& vitam æternam aliquid, quod pu-
rè gratis, aliquid quod ex promissione
datur, concurrere. Aliqui hanc dif-
ficultatem sic volunt solutam: Quod
gratis datur tam ex suppositione an-
tecedente, quàm ex consequente, id
non cadit sub meritum, Transeat;
quod gratis datur, tantùm ex suppo-
sitione antecedente, & non ex conse-
quente, id non cadit sub meritum, Ne-
go Majorem. Sed justificatio, & vi-
ta æterna datur gratis, tam ex suppo-
sitione antecedente quàm consequen-
te. Nego Minorem; datur gratis tan-
tùm

tum ex suppositione antecedente, Concedo Minorem & Nego Consequentiam. Suppositio antecedens dicit gratiam liberaliter datam, & non vi promissionis; suppositio consequens dicit quidem etiam gratiam liberaliter datam, quæ gratia tamen habet annexam promissionem præmij, five mercedis, si non fuerit vacua. Ais: etiam præmium & merces debet dici gratia: Respondeo: hoc Catholici non negant, sed vice versâ docent gratiam, quæ est vita æterna posse bene ac verè dici præmium, coronam justitiæ, mercedem. Audiamus ingeniosam de hac materia explicationem Sancti Augustini Tom: 7. de gratia & libero arbitrio cap. 8. ubi inter alia Catholicè prolata, sic nos alloquitur: *Charissimi vita bona nostra nil aliud est, quam DEI gratia: sine dubio & vita æterna, quæ bonæ vitæ redditur, DEI gratia est: & ipsa enim gratis datur, quia gratis data est illa, cui datur: sed*

illa cui datur, tantummodò gratia est, hæc autem quæ illi datur, quoniam præmium ejus est, gratia est pro gratia, tanquam merces pro justitia: ut verum sit, quoniam verum est, quia reddet unicuique DEVS secundum opera ejus. Ex verbis Augustini licet talem formare explicationem, quando citantur verba Sancti Pauli Roman: 6. V. 23. Gratia autem DEI vita æterna: nimirum gratia, quæ pro gratia datur, est vita æterna, non verò gratia, quæ tantummodò est gratia, neq; datur pro gratia, dicitur vita æterna nisi causaliter sive radicaliter, ut Theologi volunt. Pro quorum autoritate tuenda placuit adducere Sanctum Augustinum, ut nimirum adversarij advertant, quàm benè Theologi Catholici cum Sanctis Patribus conveniant secundum Rem, licet eam alijs interdum efflerant terminis. Quid enim est statuere vitam æternam esse gratiam ideo, quia vitæ bonæ, quæ est gratia gratis data,
con-

confertur, nisi statuere bonam vitam causaliter concurrere ad vitam æternam. Conantur insuper alij hac distinctione diluere objectionem: Gratia sine pacto non cadit sub meritum. Concedo: gratia cum pacto non cadit sub meritum. Nego. Et benè: nam potest dives aliquis pauperrimum juvenem adoptare in filium cum tali pacto: si bonis moribus assveverit, diligenter studuerit, adoptatio talis erit sine dubio gratia, quæ tamen propter pactum servatum etiam meritum dici poterit: ut non inconvenienter Cornelius à Lapide advertit.

Obijcies 6tò Sanctus Paulus dicit 8. expressè Roman: 4. V. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Si ergo meremini vitam æternam, tum non confertur tanquam gratia, sed tanquam debitum. Respondeo explico Sanctum Paulum: Sanctus Paulus scripsit ad Judæos & Gentiles Romæ permixtos: Judæi con-

fide-

debant in operibus legalibus, Gentiles etiam credentes in DEUM confidebant in operibus lumini naturæ sive rectæ rationi conformibus, à quibus legaliter factis Judæi, naturaliter factis Gentiles, dicebantur boni, estq; talis bonitas appellata à Sancto Paulo gloria, sed non coram DEO. Ei ergo qui operabatur tantum legaliter, vel tantum (ut supra explicui) Gentiliter, merces non imputabatur secundum gratiam, sed secundum debitum vel legale vel gentile. Iis verò qui nec in legalibus nec in gentilibus operibus confidebant, credebant autem præveniente gratiâ DEI in eum, qui justificat impium, reputabatur fides ad justitiam secundum propositum gratiæ DEI. Idem etiam modò fieri tenemus; opera ante fidem facta non deputantur ad justitiam; opera verò ex, sive cum fide, facta, deputantur ad justitiam, consequenter secundum propositum, sive decretum gratiæ DEI, qui

qui reddet unicuiq³ juxta opera ejus:
Roman: 2. V. 7. & Matth: 5. V.
12. Merces vestra copiosa est in Caelis. I-
tem Ecclesiast: 5. 18. V. 12. Ne vere-
vis usq³ ad mortem justificari; quoniam
merces DEI, manet in æternum.

Ais: post explicationem dic cla- 9.
rè: potestne idē esse gratia & merces?
Respondeo potest: & ita defactò vita
æterna in scripturis non tantum mer-
ces, sed etiam gratia vocatur; mer-
ces, quia propter merita datur: gra-
tia, quia merita haberi non possunt,
nisi ex gratia, sicut si adoptatur pauper
à divite in hæredem propter bonos
mores, boni mores possunt dici meri-
ta adoptionis, ipsa tamen merita seu
boni mores nil valerent in ordine ad
hæreditatem adeundam, nisi prius ad-
optio facta fuisset. Hinc sicut adopti-
o, ita & hæreditas gratia est: nimi-
rum (ut Sanctus Augustinus loqui-
tur) gratia pro gratia. Gratia hæredi-
tatis, quæ sequitur, pro gratia adoptio-
nis, quæ præcessit. Si

10. Si urgeas: Vita æterna est gratia pro gratia (ut dictum) Ergo non est merces. Probas Consequentiam: Mercedem aliter vocamus debitum: Vita æterna non potest dici debitum, Ergo vita æterna non potest dici merces. Accedit quod debitum & gratia siue gratis data inter se videantur pugnare. Debitum supponit aliquid præcessisse tanquam meritum, gratia nil tale præsupponit: Dicit enim Sanctus Paulus Roman: II. V. 6. *Si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* Respondeo Concedo Antecedens Nego Consequentiam. Ad probationem Respondeo Distingvo primam hanc partem: Mercedem vocamus debitum vel rigorosæ justitiæ, vel minus rigorosæ, Concedo: semper rigorosæ justitiæ. Nego. Similiter altera pars de vita æterna intelligi debet: vita æterna non potest dici debitum vel rigorosæ justitiæ vel minus rigorosæ justitiæ, Nego non

De bonis operibus, justificat: &c.

Non potest dici debitum rigorosæ justitiæ, potest tamen dici debitum minus rigorosæ justitiæ, hoc est liberalitatis & fidelitatis Divinæ, Concedo: Ergo vita æterna non potest dici merces. Nego Consequentiam. Textus adductus ex Sancto Paulo sic explicatur ab Interpretibus (ut suprâ jam innui). Si gratia; jam non ex operibus quæ fidem vel justificationem antecedunt, hoc sensu, Sanctum Paulum esse locutum libenter concedim9; negam9 verò locutum alio sensu, quasi neq; ex operibus post fidem vel justificationem factis: nam talia opera, ut ipsa tota sunt gratiosa, ita & vita æterna, quam merentur, est gratiosa, & verè gratia pro gratia, ut Sanctus Augustinus iterum in Enchiridio loquitur cap. 17. *Bona merita hominis sunt DEI munera, quibus cum vita æterna redditur, quia nisi gratia pro gratia redditur, Ad illud: Alioquin gratia jam non est gratia, si data fuisset*
 ex

ex operibus legis vel naturæ, non verò cum nunc datur ex operibus possessionem, vel justificationem factis.

- II. Obijcies 7mò Opera legis & naturæ non poterant mereri vitam æternam. Ergo neq; opera novæ legis possunt mereri vitam æternam. Respondeo: Concedo Antecedens, Nego Consequentiam. Disparitas est: quia opera legis, & naturæ, non habebant ullam condignitatem respectivè ad vitam æternam: opera verò in nova lege, ut decet facta, nanciscuntur dignitatem à meritis Christi.

Ais: Sanctus Paulus etiam meritis in nova lege factis negat condignitatem. Nam dicit Roman: 8. v. 18. *Non sunt condignæ passionis hujus temporis ad futuram gloriam.* Respondeo Sanctus Paulus loquitur de condignitate æqualitatis, qualis solet inveniri inter pretium & merces emptas, hocq; sensu agnoscit esse non condignas, sicut neq; condignæ sunt ratione durationis;

tionis; nostræ enim passiones sunt
quid momentaneum & leve, vita æter-
na autem perpetuò durabit. Non vult
tamen negatam condignitatem pro-
portionis, qualis est inter semen, &
a borem, fontem & fluvium, mediū
& finem: hanc enim condignitatem
agnovit in passionibus & tribulatio-
nibus primorum Christianorum ut vi-
dere est Epist: 2. cap. 1. v. 5. ad
Thessal: ubi fatetur se gloriari in Ec-
clesijs DEI pro patientia & fide eo-
rum in omnibus persecutionibus & tribula-
tionibus, quas, inquit, sustinetis in e-
xemplum justī judicij DEI, ut digni habe-
amini in Regno DEI pro quo & pati-
mini.

Obijcies 8vò. Si condignè po- 12.
testis mereri vitam æternam, Ergo
non estis servi inutiles, & tamen
Christus dixit Lucæ 17. v. 10. Cū
omnia feceritis, quæ præcepta sunt
vobis, dicite servi inutiles sumus.
Respondeo: Non dixit Christus: ser-

vi inutiles estis, sed dicite: servi inutiles sumus; ne (ut dicit Paulus 1. Corinth: 1. V. 31.) *glorietur omnis caro.* Inutiles verò non nobis, sed DEO; quia ipse bonorum nostrorum non eget, neq; illi ex meritis nostris aliquis accedit. Deniq; inutiles ex natura nostra, quam ex Adamo traxim⁹, non verò ex gratia, quam in Christo JESU adepti sumus.

13. Obijeies 9nò. Si inutiles ex natura nostra, quam ex Adamo traxim⁹, apparet quòd peccatum in nobis maneat, & non tollatur. Ergo tota vestra justificatio ruit. Probatur Antecedens, Inò ex August: quem citant Luther⁹ in assert: art: 1. Melanchthon: in Apolog: Conf ss: August: art: 2. asserendo, quasi Sanctus Pater lib. de nuptijs cap. 25. dixerit: Peccatum in Baptismo dimitti, non, ut non sit, sed ut non imputetur; 2dò probatur ex Psalm: 31. V. 1. ubi mentio fit de peccatis tectis. Ergo non tolluntur pecca-

peccata, ut vos vultis per gratiam justificantem, Respondeo, Nego Antecedens. Ad citationem Lutheri & Melanchthonis, Respondeo non satis fidelem esse. Nam Augustini verba sunt; dimitti concupiscentiam carnis in Baptismo, non, ut non sit, sed ut in peccatum non imputetur, quæ verba nil pugnant contra nos: nam si concupiscentia ita dimittitur, ut in peccatum non imputetur, jam habemus quòd peccatum non maneat, nam juxta Sanctum Augustinum, peccatum non imputari, idem est, ac reatum peccati tolli, siquidem ibidem paulò inferiùs sic concludit: *Non ergo aliquid remanet, quod non remittatur.*

Quoad tecta peccata. Respon- 14.
deo: peccata ab aliquibus, ita teguntur sicut vulnera à militibus, qui illa tegunt imperitè, tantùm pallio, apud hos manent ac exulcerantur magis; qui verò illa tegunt medicè, emplastro bono, apud eos sanantur & non

O 2 ma-

manent. Et hoc 2do modo, nimirum
 medicè à Christo tegi peccata, ut sa-
 nentur, & non remaneant, haud gravat
 concedi cum Becano, & alijs Contro-
 versitis, imò cum ipso Augustino in
 Psalmum 31. *DEVS ergo tegat, non tu: nā
 si tu tegere volueris (dissimulando vel non a-
 gnoscendo peccatū) crubesces: Medicus non
 curabit; Medicus tegat, & curet, emplastro
 enim tegit. Sub tegmine Medici sanatur
 vuln9, sub tegmine vulnerati celatur vuln9.*

15. Instas. Sed concupiscentia manet,
 Ergo, peccatum manet. Respondeo:
 Concedo Antecedens Nego Conse-
 quentiā. Nam juxta Sanctū Augusti-
 num Tom: 7. lib. 1. de nuptijs & con-
 cupiscentia c. 23. *Concupiscentia jā non est
 peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita
 opera non consentitur, atq; ut ea perpe-
 trent, à Regina mente membra non dantur.*

In fine hujus Paragraphi, peto à te
 Catholice Lector, ut non mireris quòd
 tum in hoc, tum in proximè præce-
 dentibus SS. ex occasione bonorum
 ope.

operum, & Justificationis, aliqua inferuerim de gratia & merito; feci hoc breviter in gratiam eorum, quibus non est tempus legendi materiam de gratia & merito, fufius tractantem, & tamen continget discursum aliquem formare in conversatione cum Catholicis, vel in conferentia controversistica, siue docendo, siue explicando: nimirum, Quòd homo viribus naturæ non possit converti ad DEUM, Quòd necessarium sit, ut homo cum gratia DEI, siue gratia DEI cum homine operetur. Quòd formaliter justus, hoc est, jam in gratia DEI constitutus, possit benè operando crescere in gratia per augmentum, siue (ut scholæ loquuntur) per additionem gradus ad gradum, & sic ex justo fieri justior, juxta illud Apoc: 22. V. 11. Qui justus est, justificetur adhuc, & Sanctus Sanctificetur adhuc.

An

An detur Locus 3tius?

1. Sensus quæstionis est: An præter Coelum, & infernum, detur locus 3tis pro quibusdam, qui ex hoc sæculo migrârunt?

Respondent Catholici Imò: Datur, & quidem trifariam divisus, in limbum puerorum, seu infantium non baptizatorum: in limbum Patrum, seu hominum iustorum ante Christum vi-
tâ functorum; & in limbum eorum, qui vel in peccatis venialibus decesserunt, vel adhuc poenarum rei manserunt. Hic locus vocatur tum à Catholicis, tum à Sanctis Patribus, ac tota Ecclesia Purgatorium.

2. Pro limbo puerorum sunt hæ rationes validissimæ: ima quia Christus dixit Joan: 3. V. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest*

test introire in Regnum DEI. Sed infans sine Baptismo mortuus, non fuit renatus ex aqua & Spiritu Sancto, Ergo infans sine Baptismo mortuus, non potest introire in Regnum DEI. Hoc argumentum Sancto Augustino tam fortiter inhæsit, ut Catholico nomine judicaverit indignum eum, qui auderet contrarium credere, dicere, aut docere. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur, morte præventos, pervenire posse ad originalliū Indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus* Tom: 9 de origine animæ lib. 3. cap. 9. Item Tom: 2. Epist: 28. ad Hieronymum: *Quisquis dixerit, quòd in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti perceptione de vita exeunt, hic profectò & contra Apostoli (1. Corinth: 15. V. 22) prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam.* Jam ergo tales infantes in Coelo non erunt; in inferno etiam non; quia poenas, & tormenta æterna

non meruerunt, siquidem mala non egerunt; adeoq; DEUM actuali peccato non offenderunt. Dictum verò Joan: 5. V. 29. *eos qui bona fecerunt processuros in resurrectionem vite, illos verò qui mala egerunt in resurrectionem iudicij.* Restat dicere, quòd sint in 3tio loco, qui dicitur limbus puerorum non baptizatorum, continens in se non poenam sensus, sed tantum poenam damni, hoc est carentiam visionis beatificæ. Docuerunt equidem nonnulli, ut Catharinus, Pighius, & pauci alij, futurum, ut tales infantes post diem iudicij liberentur, & terram inhabitent, victuri in ea vitam naturaliter beatam. Sed hæc sententia Pelagianismum redolet, contra quem scripsit Augustinus hæresi 88. Et de peccatorum meritis lib. 1. cap. 2. Item contra Epistol: Pelag: lib. 4. cap. 22. juxta citationem Coccij lib. 3. art: 6. fol: 114. Clarissimè lib. 2. de origine animæ: *Novellos hereticos*
Pe-

Pelagianos iustissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit authoritas, quòd ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis & salutis locum.

Pro limbo Patrum seu iustorum 3.
ante mortem Christi defunctorum,
sunt hæ rationes.

Ima. De fide est, quòd, Christus sit crucifixus, mortuus, & sepultus, quodq; descenderit ad inferos, seu ut Paulus explicat 2. Corinth: 4. v. 9. in inferiores partes terræ. Inferiores partes terræ non significant sepulchrum, aliàs Apostoli commisissent, inquit, Cornelius à Lapide, absurdam Tautologiam, repetissent enim idem, & magis clarum, nimirum: *sepultus est*, per obscuros & ambiguos explicuissent terminos hos: *Descendit ad inferos*. Nam Sanctus Petrus per inferos non intelligit sepulchrum, sed carcerem quandam in quem Christus descendit post mortem, ut patet

tet ex ima Petri cap. 3. V. 18. & 19. *morificatus quidem carne, vivificatus autem Spiritu, in quo & his qui in carcere erant spiritibus veniens prædicavit, qui increduli fuerunt aliquando, quando expectabant DEI patientiam in diebus Nòe cùm fabricaretur arca.* Ecce habes quòd per inferos, hoc loco, non sit intellectum sepulchrum, sed carcer in inferioribus partibus terræ, in quo carcere Christus prædicavit ijs, qui increduli fuerunt aliquando, nimirum tempore Nòe, fabricantis arcam & prædicentis Diluvium: fuerunt scilicet increduli, in non acceptandis verbis Nòe de futuro, diluvio postea verò cùm viderent aquas invalescere, interitum suæ vitæ imminere, doluerunt de incredulitate, & poenitentiam egerunt. His ergo juxta Sanctum Petrum in carcere constitutis, Christus prædicavit. Jam quæro, ubi iste carcer fuit? non in inferno damnatorum, quia inde nulla redemptio: Christus verò ascendens in altum,

altum, captivam duxit captivitatem, ut testatur Sanctus Paulus ad Ephes: 4. v. 8. Quæso: antequam captivitas educeretur, ubi fuit? unde postea e-ducta est?

2da ratio: De fide est, Patriarcham Jacob dixisse: *Descendam ad filium meum lugens in infernum* Genes: 37. v. 35. Dixit hæc Jacob, accepto nuntio, quòd fera pessima devoraverit Joseph filium suum. Ubi adverte quòd Pater per infernum non intellexerit sepulchrum; supposebat enim filium non in sepulchro depositum, sed à bestia devoratum: non supposebat etiam filium suum damnatum, quia talem infernum sibi non optabat, consequenter neq; filium in eo collocatum sentiebat. De quali ergo inferno locutus est, in qualem descensurus erat Jacob? Verte te in hanc, vel illam partem: non invenies viam evadendi, nisi viam Catholicam, quam Sanctus Hieronymus in cap. 4. ad Ephes: te.

tenuit: Per inferiora terræ infernus accipitur ad quem Dominus Salvator Noster descendit, ut Sanctorum animas, quæ ibi tenebantur incluse, secum in Cælum victor adduceret. Idem senserunt Ambrosius, Chrysost: Theophylact: Anselmus, quos invenies apud Cornelium à Lapide in caput 4. ad Ephes: v. 9. Ex his.

4. Collige Animas piorum ante Christi Ascensionem non fuisse in Cælis: si enim potuissent homines pervenire ad Cælum sine Christo, Adventus Ejus non fuisset necessarius, ut Cælum aperiret, captivam ducendo captivitatem. Confirmatur ex Sancto Paulo, qui ad Hebr: cap. 11. enumeratis Patribus antiqui Testamenti, tandem v. 13. subdit: *Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes, & salutantes & confitentes.* Ex hoc loco (inquit Cornelius à Lapide, Hebr: 11. v. 13.) Patres & Theologi

ologi colligunt ante Christum, Christi-
q; mortem, nullam animam, quan-
tumvis puram & Sanctam, Coelos
intraſſe, aut DEI viſionem Beatitu-
dinemq; fuiſſe adeptam.

Dices 1mò Christus à vobis perhi- 5.
betur fuiſſe in limbo, Ergo non fuit in
inferno, Reſp: cùm proximè citato in-
terprete: Limbus, Purgatorium, Infer-
nus generaliter loquendo unus ſunt lo-
cus, ſcilicet terræ infim9, unoq; nomine
vocantur & dicuntur infernus. Ita Pa-
tres teſtimonio Cornelij à Lapide. U-
tiq; & in carcere eſt invenire varias lo-
cationes reorum, & tamen omnes uno
nomine vocantur carcer, ſicut & in Coe-
lo manſiones multæ dantur, omnes tamē
ſub uno nomine Cælū comprehēduntur.

Dices 2dò. Elias ante Christum 6.
raptus fuit in Coelum. Ergo non eſt
verum, quod Sancti veteris Teſta-
menti non potuerint ad Coelum per-
tingere ante mortem Chriſti. Reſpon-
deo cum Sanctis Patribus: Eliam ra-
ptum

ptum fuisse in aëra, indeq; traductū in paradĭsum terrestrem, in quem etiam raptus fuit Enoch, ut sentiunt Irenæus, Justinus, Theodor. Sanctus Thomas. Et quamvis alij putent raptum in Coelum æthereum, ibiq; eum degere, nonnulli raptum in secretam aliquam terræ regionem, nemo tamen hoc loco per Coelum, intellexit sedem illam Beatam, in qua Sancti perfruuntur DEI visione; sed locum extra sedem Beatam, in quo loco manet, & manebit tanquā candidatus Coeli ad præfinitum tempus de Adventu Antichristi.

Quàm clarè Sanctus Augustinus Limbum Patrum, & Christum descendisse ad illum, affirmet, ac defendat, lege Tom: 2. Epist: 57. ad Dardanum solutione inæ quæstionis Item Tom: 2. Epist: 99. ad Evodium, & alibi frequenter. Tom: 10. serm: 137. de Tempore. In die Paschæ serm: 2. In vigilia Pentecostes serm: 181.

Jam

De bonis operibus, justificat: &c: 211

Jam breviter proponamus Purgatorium, pro quo stat fides nostra, cum his rationibus.

Ima: quia 2. Machab: 12. V. 7. 46. dictum est: *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.*

Ais: Machab: libri non sunt Canonici? Respondet Imò Sanctus Augustinus lib. 18. de Civitate cap. 36. *Libros Machabæorum non Iudæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet.* Respondet 2dò lib. de cura pro mortuis cap. 1. *In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis Sacrificium. Sed & si nusquam in scripturis veteribus omninò legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, authoritas: ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino D E O ad ejus altare funduntur, locum suum habet, commendatio mortuorum.*

2da. Quia oratio pro Defunctis 8. non est prohibita. Ergo est licita quo argu-

argumento jam supra usi fuimus, ostendendo vim ejus ex Jure non tantum humano, sed etiam Divino. Si negas Antecedens, & asseris esse prohibitam, dic, ubi? *Dicis* prohibitam ab Aërio. Respondeo: ideo in catalogum Hæreticorum est relatus à Sanctis Patribus Augustino, Epiphânio, &c: Si ergo non est prohibitum orare pro defunctis, tum licet. Pro quibus verò? non pro ijs, qui sunt in Cœlo, quia illi non indigent; non pro illis, qui damnati sunt, quia damnatis preces prodesse nequeunt. Ergo pro ijs, qui in loco tertio degunt, non mirum in purgatorio.

9. 3tia ratio pro Purgatorio est, quam adducit Sanctus Augustinus ex Evangelio Matth: 12. V 32. ubi Christus dicit: *Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro.* Sicq; ab eodem Patre S. explicatur Tom: 5. de Civitate lib. 21. cap. 24. *Neq; enim*

enim de quibusdam veraciter diceretur, quòd non eis remittatur, neq³ in hoc sæculo, neq³ in futuro, nisi essent, quibus, etsi non in isto, tamen remitteretur in futuro.

Sicut non veraciter diceretur: Serenissimus Rex Prussiae, nec in suo Regno, nec in alieno condonat Duellum; nam suppositum foret falsum, quòd habeat potestatem in alieno regno.

Confirmatur: Idem Sanctus Doctor citat pro purgatorio textum Sancti Pauli 1. Corinth: 3. V. 13. *Vniuscujusq³ opus quale sit, ignis probabit.* Lege Tomum 8. Psalm: 37. prope initium. Ibidem Psalm: 103. Item in concione 3. & invenies. Item in plurimis alijs Tomorum Augustinianorum locis, quòd Author eorum tam firmiter crediderit cum universa Ecclesia purgatorium dari, ut vi suæ fidei, quam ab Ecclesia accepit, Ipse pro Matre sua Monica defuncta oraverit Tom: 1. Confessi: lib. 9. cap. 13.

Omnes rationes prædictæ, & quæcunq; aliæ nituntur vel maximè hoc fundamento: *Vt à peccatis solvantur*. Duplex enim est peccatum: Mortale & Veniale v. g. Mortale, ut Adulterium, Blasphemia, fornicatio, homicidium, &c: Veniale, ut verbum otiosum, furtum v. g. unius oboli, mendacium levissimum, quale solet esse officiosum, & illud quod in levibus occasionibus solet vocari mendacium necessitatis. Peccatum mortale est graviter DEUM offendens inducensq; supra peccatorem reatum poenæ æternæ juxta illud: *Ite malefactorum in ignem æternum &c.* Peccatum veniale est offendens DEUM leviter, & tantum inducens reatum poenæ temporalis. Siquis agat poenitentiam de peccato mortali, DEUS ei remittit peccatum quoad culpam & poenam æternam, recipitq; hominem in gratiam; poenam æternam tamen commutat in temporalem ut

et fecit cum Davide 2. Regum 12. V.
 O. cui poenitentiam agenti dixit Na-
 than Propheta: Dominus quoq; trans-
 tulit peccatum tuum: quid verò factum
 est poena æterna, quam David me-
 suit per adulterium, & homicidium?
 mutata fuit in temporalem, prout con-
 stat ex V. 14. Verumtamen, quo-
 niam blasphemare fecisti inimicos Domini
 propter verbum hoc, filius qui natus est
 tibi, morte morietur. qui nuntius, af-
 flixit Davidem graviter: ut legenti
 patebit. Similia exempla habemus
 in Adamo, Isrâélitis, quibus DEUS
 dimisit peccatum quoad culpam, non
 verò quoad poenam. Adam enim (ut
 communis tenet) salvatus est: debuit
 tamen 900 annis in sudore vultûs sui
 laborare. De Isrâélitis murmuran-
 tibus dixit DEUS ad Moysen: Num:
 14. V. 1. Dimisi &c: addidit tamen:
 Non videbunt terram, pro qua juravi
 Patribus eorum. Ecce poenam tem-
 poralem: Lege minas à V. 22. usq;

ad 36. inclusivè. Per peccatum veniale homo non fit inimicus DEO quia tamen levem solet continere sive negligentiam, sive vanitatem, sive injuriam, sive ingratitudinem &c: ideo etiam peccato veniali solet non deesse poena temporalis. Exempla habemus in Davide: Jusserat ille 2. Regum 24. populum suum numerari, ut cognosceret numerum aptorum ad bellum. Quod factum Regibus usitatum adeò nihil videtur præferre mali, ut etiam videatur necessarium fuisse impetito ab hostibus plurimis Philistæis, Moabitis, Syris, Idumæis, Amalecitis, Ammonitis; &c: reus tamen fuit à Gad Propheta tanquam peccati reus: Peccatum aliud ibi non subrepsit, nisi veniale quod Doctores judicant fuisse vanam aliquam gloriam, nihilominus poena temporalis subsecuta est. In similem poenam inciderat Ezechias Rex, ostendens Legatis Babilonij the-

thesauros suos, sed & hic defectus non
oleratus: nam per Isaiam poena ei de-
gnata fuit à DEO. Hoc fundamen-
to solido, quia ex scriptura præmisso,
cet sic discurrere: si contingat hominē
in extremis vitæ periculis agere poeni-
entiam de commissis peccatis mortali-
bus, & DEUM acceptare poenitentia,
erit utiq; liber homo à peccatis quòad
culpā, & à poena æterna sicut David;
non tamen liber à poena temporali, si-
cut neq; David. Moritur interea; tu-
bi poenali debito peccati satisfaciet? non
in Coelo, quia ibi poena non habet
locum; non in inferno damnatorum,
quia ibi tantum sunt, qui luunt poe-
nas æternas. Ergo in 3tio loco, qui
nec Coelum Sanctorum, nec gehenna
damnatorum, sed à Catholicis Pur-
gatorium vocatur. Pari ratione quæ-
ri potest de peccato veniali: Ille qui
reconciliatus DEO in Ecclesia, præ-
divitis hominis obolum minutum in
terram lapsum, sibi appropriat, si casu
P 3 ali-

aliquo per deciduam tegulam tangatur, & occidatur. Quò ejus animabibit? non in Coelum, *Quia nil coinquinatum intrabit in Regnum Caelorum*. Num in infernum propter unicissimum obolum? quis audeat hoc dicere? cùm inter homines etiam durissimos propter obolum subtractum nemo poenâ manûs, aut digiti multò minùs capitis damnetur.

- II. Quò detur peccatum mortale DEUM graviter offendens, & poenas æternas merens. Item peccatum veniale non offendens DEUM graviter, poenam tamen merens temporalem, patet ex immediatè dictis. Hic fusiùs explicata confirmat Sanctus Augustinus Tom: 10. serm: 41. ubi & de capitalibus & de venialibus peccatis in ordine ad poenas discurret. De utrifq; priùs sic loquitur. *Non capitalia, sed minuta peccata purgantur*; cùm tamen aliqui To purgantur, ineptè etiam peccatis mortalibus
sive

five capitalibus conarentur applicare,
dixit: Illi autem qui capitalia crimina
committunt, si quamdiu vivunt, ea re-
dimere poenitentiae medicamentis noluerint
ad illum ignem (de quo dicit Aposto-
lus: Ipse autem salvus erit, sic tamen
quasi per ignem, sicut jam dictum est) ve-
nire non poterunt, sed magis illam du-
ram & irrevocabilem sententiam auditu-
ri sunt: Discedite à me maledicti in i-
gnem aeternum. Et ideo qui ab ista per-
petua poena, & ab illo purgatorio igne de-
siderant liberari, crimina capitalia non
admittant, aut si jam commiserunt, fru-
ctuosam agant poenitentiam, & illa par-
va vel quotidiana peccata bonis operibus
redimere non desistant. Ultimo loco
venit in considerationem Apoc: cap.
5. V. 13. *Audivi omnem creaturam,*
quae in Coelis est, & quae super terram,
& quae sub terra, dicentem: sedenti in
Throno & Agno: Benedictio, Honor &
gloria, &c: Ergo aliqui sub terra lau-
dant DEUM; non laudant damnati,

imò blasphemant; neq; parvuli non baptizati, quia nil sciunt de Agno Christo. Ergo aliqui laudant in loco, à Coelis, & qui est super terram, distincto. Quis verò iste locus? non limbus Patrum? quia jam tunc non fuit, quando Joannes hæc audivit; & scripsit. Ad Antipodes recurrere non potes, quia illi sunt super terram. Quis proinde locus in quo sub terra laudatur Agnus?

§. ULTIMUS

Solvuntur Objectiones contra Purgatorium.

1. Obijcies Imò, Tantùm duæ sunt viæ ex hac vita ad alteram. Ergo non datur Purgatorium. Si enim daretur Purgatorium, jam esset 3tia via. Atqui 3tia non datur, Ergo neq; Purgatorium. Respondeo, Distingvo
An-

Antecedens: Tantum duæ sunt vi-
æ ex hac vita ad alteram, sine o-
mni detentione, receptaculo, five
diversorio intermedio, Nego Antece-
dens, cum detentione, receptaculis
five diversorijs intermedijs, Concedo
Antecedens. Diversorium unum est se-
pulchrum, alterum per modum te-
lonij, seu nauli, est purgatorium. Si-
cut ergo telonium ante Venetias
constitutum, non ducit viatorem in
3tiam viam abducentem à civitate;
sic neq; purgatorium ducit hominem
post mortem in 3tiam viam abdu-
centem à Coelo. Similiter sepul-
chrum licet corpus detineat in se,
non abducit tamen illud à via vel
bonæ, vel malæ æternitatis. Un-
de negabis purgatorium esse 3tiam
viam; sed dices eandem esse viam
ducentem ad Coelum tanquam termi-
num ultimum, licet retardando;
prout telonium retardat mercatorem,
conservat eum tamen penes jus ade-
P 5 un-

undæ civitatis. Siquis idem argumen-
tum sic proponat: Duo tantum
sunt termini nostræ viæ: Coelum &
infernus, Ergo non datur Purgato-
rium, nam esset terminus 3tius. Re-
spondeo: Distingvo Antecedens:
Duo tantum sunt termini ultimates,
& non ultimates, Nego Antecedens:
Duo tantum sunt ultimates: Con-
cedo Antecedens. Ergo non datur
Purgatorium, Nego Consequentiam.
Nam licet detur, non est tamen termi-
nus 3tius ultimus, sed intermedi-
us seu non ultimus.

2. Dices Ecclesiastæ cap. II. V. 3.
dicit Spiritus Sanctus: *Si ceciderit
lignum ad Austrum, aut ad Aquilo-
nem, in quocunq; loco ceciderit, ibi erit.*
Respondeo; vel intelligis lignum phy-
sicè cadens, vel per lignum intelligis
hominem morientem? Si physicè? non
verificatur propositio in tuo sensu, nã
lignum frequenter non manet in eo-
dem loco, in quem cadit, sed evehitur ab
homi-

hominibus ad usum. Si verò per lignum intelligis hominem morientem, nec iste manet ibi, in quo loco cadit, nam sæpe cadit in domo sua, & tamen non manet in ea, sed exportatur.

Ais: Cadit in terram. Respon- 3.
deo: secundum corpus cadit in terram, neq; tamen ibi semper erit, sed resurget conjungeturq; cum anima, ut transferatur in æternitatem.

Ex his disce dictum Sancti Spiritus benè intelligere: Si ceciderit lignum ad Austrum, aut Aquilonem pro semper, ibi erit: Conceditur. Si non pro semper, ibi erit. Negatur. Et hanc explicationem ipse adversarius debet admittere, dum concedit corpus cadere in terram sive sepulchrum, & tamen ibi non permanere: quare? quia non pro semper cecidit in sepulchrum, sed tantum usq; ad diem Resurrectionis. Idem applica Purgatorio: quia anima cadit in purgatorium non pro semper, ideo liberari,

rari, ac educi potest. Unde verò hoc, quòd possit educi? inde, quia potest pro illa orari. Quid si illa anima non sit in purgatorio? Respondeo imò. Quid si tu orans pro tuis necessitatibus non fueris exauditus? Ergo non orabis? Quid si matris pecunia directà ad filium in Gallijs peregrinantem, non pervenerit in subsidium filij? Ergo absolutè nunquam mittere debebit? Ridet ipse vester Hugo Grotius tales impugnationes orationis pro defunctis, scribens pro *pace Ecclesie*. Idem adhuc aliam instantiam adducit de infirmis, quibus medicinas procuramus, etiamsi nesciamus, an sint illis profuturæ. Respondeo 2dò: Concesso etiam hoc, quòd per Austrum tanquam ventum sive partem versùs meridiem intelligatur Coelum, per Aquilonem tanquam ventum seu partem versùs Septemtrionem, intelligatur infernus; adhuc verum manet: *Anima ibi erit, nimirum erit in Austro,*
si

si ad Austrum cecidit; in Aquilone,
si ad Aquilonem cecidit. Et quam-
vis purgatorium non sumatur pro i-
pso Coelo, est tamen locus ad Au-
strum, sive Coelum se habens. Potest
itaq; dici, quod præter duos termi-
nos ultimos, Coelum & infernum;
non detur 3tius terminus ultimus,
sed diverticulum, etsi incommodum,
quia exactivum solutionis, ut ad ter-
minum ultimum perveniatur. Sine
dubio molestum est detineri, sed ta-
men detentio est in ordine ad por-
torium, quod est terminus ultimus.

Obijcies 2dò. Latro non susti- 4.
nuit Purgatorium. Ergo non da-
tur. Respondeo Imò Retorquendo:
Latro non suscepit baptismum aquæ,
& tamen salvatus est. Ergo aut non
datur baptismus aquæ, aut absolutè
necessarius non est: Num benè aliquis
ita argumentaretur? Respondeo: pes-
simè. Ergo & tu non benè conclu-
dis. Respondeo 2dò: Latro non su-
sti-

stinuit purgatorium propter insignem
 zelum erga Christum, confessionem
 ejus innocentiae, suorum peccatorum
 agnitionem, petitionem misericordiae
 in altera vita, simul cruciatus in
 talibus circumstantijs patienter acce-
 ptatos. Nec enim asserimus omnem
 hominem fore in Purgatorio, sed
 illos tantum, qui hic per fervidos
 actus virtutum, poenitentiae, pati-
 entiae in sustinendis crucibus, & ad-
 versitatibus non satisfecerunt. Re-
 spondeo 3tiò à privilegio & gratia
 specialiter exhibitis latroni, non va-
 let argumentum ad omnes: sicut non
 valeret, si quis diceret: Latro gravi-
 ter peccavit, & tamen salvatus est,
 Ergo ego etiam his & illis peccatis
 animam meam onerabo, ut salver, si-
 cut latro in extremis. Dicendum
 enim foret tali: Temeritas, & prae-
 sumptio damnabilis est.

5. Obijcies 3tiò: Ezechielis 18. V.
 22. dicit DEUS de peccatore: O-
 mni-

mnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Ergo. Respon-
deo: Apprehende benè terminos: Omnium iniquitatum, hoc est quòad
culpam non recordabor: non verò
quòad pœnam. Nam culpam, ut
supra vidimus, remisit Davidi, non
tamen remisit pœnam temporalem.
Etiam modò DEUS peccatoribus
pœnitentiam seriò agentibus remit-
tit peccata, suscipitq; in gratiam, &
tamen immittit pœnam, famis, bel-
li, pestis, coeterarumq; afflictionum,
ideoq; meritò solemus dicere: DE-
US nos punit propter peccata, licèt
credamus: Cor contritum & humilia-
tum ab eo non despici.

Obijcies 4tò: Purgatorium est 6.
Christo pro nobis passo contumelia,
quasi Ipse non satisfecisset pro pecca-
tis nostris, cùm tamen dictum sit
ad Coloss: 2. V. 13. Et vos, cùm
mortui essetis in delictis, convivificavit
eum illo, donans vobis omnia delicta. I-
tem

tem I. Joan: 1. V. 7. *Sanguis I E*
SV Christi Filij ejus emundat nos ab omni
nni peccato. Ergo nil manet condonandum; aut emundandum in purgatorio, consequenter vergit purgatorium in contumeliam Christo pro nobis passo. Respondeo: Poenæ temporales, ut infirmitas, afflictiones, mortes, quas post baptismum patiuntur infantes; post Sacramentorum usum & reconciliationem cum DEO, adulti, non sunt contumelia Christo pro nobis passo. Ergo neq; purgatorium, quod est iusta poena temporalis pro peccatis, debet dici esse contumeliosum Christo, ideoq; Nego Antecedentis 1am partem: ad 2dam Respondeo Concedendo Christum satisfecisse pro peccatis nostris. Secundum textum instar probationis citatum. Sed sicut condonatio culpæ non fit sine nobis (debemus enim concurrere ad illam tum credendo, tum diligendo, tum admittendo usum Sacramen-

orum) ita condonatio poenæ temporalis non fit sine satisfactione, seu, ut alij loquuntur, sine satisfatione nostra, ut patuit suprâ in exemplis de Davide, Isrâélitis, Moyse, &c: adductis; sine dubio etiam illis non obtigit gratia remissionis, nisi ex meritis Christi prævisis, sicut nobis obtinuit ex meritis ejusdem jam positis, & tamen post remissionem culpæ debuerunt sustinere poenas temporales; ita & nobis convenit sentire nunc de nobis, sicut sensit Sanctus Augustinus, locis suprâ citatis, & coeteri Sancti Patres Basilius, Homilia 8. in Exodum. Gregorius Nyssenus orat: pro mortuis, Chrysostomus Homilia 69. ad populum Cyrillus Hierosol: catechesi 5. Dionysius Areopagita cap. 7. Hierarchi: part: 3. Clemens Romanus Constit: 8. cap. 47. Hieronymus in caput 11. Proverb: Obijcies stò: In purgatorio 7. non datur locus merito, Ergo neq; satisf-

tisfactioni: Respondeo Concedo Antecedens Nego Consequentiam: Disparitas est: quia ad meritum requiritur libertas, ut colligere est ex capite 31. Ecclesiastici V. 10. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*, alijq; pluribus scripturæ locis. Ad satisfactionem verò non requiritur, ut docet experientia: siquidem incarceratione etiam non optantes sedere in carcere, sed dendo tamen satisfaciunt. Unde quando audis aliquos dicentes satisfactionem cessare cum hac vita, intellige eos de satisfactione meritoria loqui, non verò de purè rigorosa satisfactione seu satisfatione.

8. Obijcies otò: Per mortem poenitentis deletur, non tantum reatus culpæ, sed etiam omnis poenæ. Ergo frustra satisfactio requiritur. Respondeo: per mortem secundum omnes partes perfectè poenitentis deletur non tantum reatus culpæ, sed etiam

tiam poenæ, Concedo: non secundum
omnes partes perfectè poenitentis de-
letur &c: Nego Antecedens & Con-
sequentiam Nam poenitentia per-
fecta continet has partes dolorem de
peccatis, Confessionem, & satisfac-
tionem, ut omnes Catholici docent,
& probant in materia de Sacramen-
to poenitentiae: Proinde si quis has
partes poenitentiae perfectè implevit,
sperare potest se transiturum sine pur-
gatorio ad vitam beatam, si quis ve-
rò imperfectè, hoc est, tepidè, im-
pleverit, habebit quod luat.

Dices. Quo fundamento has 9as
partes poenitentiae assignatis? Re-
spondeo dolorem de peccatis assigna-
mus ex fundamento scripturae 2. Co-
rinth: 7. V. 10. *Quæ enim secun-*
odum DEVM tristitia est, poenitenti-
am in salutem stabilem operatur. Ta-
lis tristitia fuit in Petro, qui fle-
vit amarè Matth: 26. V. 75. Ex
deodem fundamento. nimirum scri-

ptura *Confessionem* ut Matth: 18. *ψ.*
 Joan: 20. *ψ.* 22. Actorum 19. *ψ.* 18.
 Jacob 5. *ψ.* 16. *Satisfactionem* in
 per ex Luc: 11. *ψ.* 4. 1. Corinth
 9. *ψ.* 27. Item 1. Corinth: 11.
 Corinth: 2. *ψ.* 6. vide plura lon
 citata apud Coccium Tom: 2. lib
 7. de Poenitentia articul: 2. 3.
 ubi & Sanctos Patres invenies.

10. Obijcies 7mo: Afferitis Purg
 torium, & nescitis, ubi sit. Ergo
 non datur. Respondeo: Et vos no
 scitis, ubi sit infernus, num propto
 rea negabitis dari infernum? Sunt mul
 ta alia, quæ in visceribus terræ latent
 & vos nescitis, ubi lateant, num pro
 pterea non sunt? Ais: Græci ne
 gant Purgatorium; Ergo & nos La
 therani benè negamus illud. Res
 pondeo: Græci non negant 3tiū
 locum, in quo animæ defunctorum
 detinentur, vocantq; illum locu
 3tium. Roxolano - Græci *Mytarstwon*
 Græcè *Ἰερώλειον*; Latine, telonium
 de-

privatur autem Ly Mytarstwo ex
 Slavonico Mytar five Mytnik, quos
 terminos expresse habet lexicon Sla-
 vonicum, idemq; significant quod
 Telonarius. Sunt etiam inter Ro-
 polano-Græcos, qui Ly Mytarstwo
 interpretantur Balneum; per hoc ta-
 men non negant 3tium locum: quid-
 quid sit; five Telonium, five Bal-
 neum vocent concedere debent 3tium
 locum. Id quod tam certum est,
 quàm certum, quod pro defunctis
 vident Græci. Parùm verò refert, e-
 os alio nomine exprimere Rem, quam
 Latini exprimunt nomine Purgatorij.
 Sed quidquid sit de Græcis disunitis,
 uniti seu veri Græci tenent cum S.
 Epiphanio hæresim esse ab Aërio fa-
 bricatam, execrari orationem pro de-
 functis, hæres: 75. Item cum alijs
 antiquissimis Patribus Græcis, quos
 videre est apud Bellarminum de Pur-
 gatorio lib. 1. c. 6. Apud Coccium
 lib. 7. de poenitentia art: 5. Ergo
 da-

datur 3tius locus, & non negatur in
 veris Græcis, sed asseritur detentum
 in 3tio loco animas fidelium posse ju-
 vari Eleemosynis, orationibus, cæ-
 terisq; operibus pijs ut tantò citiùs
 à peccatis sive venialibus, sive pec-
 catorum poenis restantibus (sicut su-
 prà explicatum) solvantur. Siquis
 fortè Roxolono-Græcus, sive deriva-
 tionem nominum sive praxim orandi
 pro defunctis minùs curaret, osten-
 denda illi foret Leonis Allatii ho-
 minis & Græci, & Senis, disserta-
 tio Francofurti edita 1656. in qua, pur-
 gatoriū vocatur Græcè κατὰ τὴν γλῶσσαν,
 diciturq; initio capitis 6. Græcos pro
 mortuis orare, non negabit, nisi stultissi-
 mus. Tandem confirmatur doctri-
 na de Purgatorio seu oratione pro
 Defunctis non tantùm ex traditione,
 & Antiquissimorum SS. Patrum te-
 stimonijs, sed etiam ex ipsorum Schi-
 smaticorum propriâ oris confessione.
 Vel maximè convinces Græcum per-
 ti-

inacem in hac materia; si urseris, ut
tibi exhibeat in Euchologio Exequia-
rum officia; in Paracletica, officia
Sabbati; in Triodio officium Com-
memorationis omnium defunctorum:
Typicum Sabæ cap. 30.

Obijcies 8vò. Hæc phrasis: *ut II.*
in peccatis solvantur est accepta ex libro
2do Machabæorum; & subsistere non
potest ideo, quia illi omnes, pro qui-
bus mittebatur pecunia in ordine ad
orationes & Sacrificia, fuerunt defun-
cti in peccato mortali; nam inven-
ta sunt apud eos sub tunicis donaria
idolorum, à quibus lex prohibebat Ju-
dæos. Ergo frustraneus fuit conatus
fortissimi Judæ Machabæi, aut poti-
ùs subreptitiè insertus est libris Macha-
bæorum. Respondeo imò: non nego
dictum esse acceptum ex 2do Macha-
bæorum: nego tamen non posse sub-
sistere, quia licèt inventa fuerint a-
pud interfectos donaria idolorum, Ju-
dæis prohibita, *persvasit tamen Iudas*

sibi, vel omnes, vel saltem aliquos cum pietate, hoc est cum contritione mortuos, adeoq; gratiam condonationis accepisse quoad culpam, non verò quoad poenam, & ideo misit Hierosolymam 12. millia drachmas argenti pro Sacrificijs *benè & Religiosè cogitans de Resurrectione.* Respondent alij 2dò Donaria illa non fuisse accepta ex aliqua defectione à Judaismo ad Idolorum cultum, sed ex aliqua spoliolum aviditate, eò, quòd talibus donarijs invenerint argentum vel aurum immixta; ut ut fuerit: Sanctè & Religiosè cogitavit & processit Judas. Ergo non fuit ejus conatus frustraneus; consequenter neq; subreptitiè intrusus, quandoquidem tota Ecclesia, ut testatur, Sanctus Augustinus, libros duos Machabæorum pro Canonicis habet, & non pro apocryphis.

12. Obijcies 9nò. Animæ justorum ab aliquibus dicuntur dormire, quiescere. Qualis verò quies, si pro pec-

peccatis puniantur? Respondeo, in tantum dormire seu quiescere dici possunt, inquantum securæ sunt de æterna felicitate assequenda, & licet poenas sustineant, eas tamen tanquam meritis cum patientia conformiter ad **DEI** voluntatem sustinent; sicut solent facere boni incarcerati, qui de vita non amittenda securi, agnoscunt Judicis sententiam justā ideoq; patienter in carcere quiescunt ad tempus præfinitum, qualia patientiæ exempla non desunt inter homines voluntati Divinæ conformes etiam in hac vita.

Obijcies *iomò.* Non potest ostendi ex scriptura quòd aliquis Apostolorum oraverit pro defunctis. Ergo ruit talis oratio. Respondeo *Imò.* Non ruit sumptio Eucharistiæ à jejunis sumendæ, etiamsi non possit ostendi ex scriptura, quòd aliquis Apostolorum eam sumpserit jejunus: Non ruit baptismus infantum, etiamsi non possit ostendi ex scriptura,

quòd aliquis Apostolorum baptismū contulerit infantibus. Non ruit praxis ædificandorum Templorum, etiam si non possit ostendi ex scriptura, quòd aliquis Apostolorum Tempa extruxerit. Non ruit usus hujus vocabuli *ἰουδαϊσμός*, & fides ejusdem, etiam si ostendi non possit ex scriptura, quòd aliquis Apostolorum eo usus fuerit, illudq; statuerit esse usurpandum &c: &c: Ergo neq; ruere potest oratio pro defunctis, licet non possit ostendi ex scriptura, quòd aliquis Apostolorum eam adhibuerit. Pergo: Nullus Apostolorum militarem statum sub aliquo Rege, aut Imperatore amplexus est, num benè inferes: Ergo non licet ulli Christiano nomen dare militiæ sub signis Regum, Imperatorum? certè rideret talem & plures similes illationes tuas orbis totus: sicut riderent Domini Prædicantes tã Lutherani, quàm Calvinistici, si eorum conciones homilias, pallia ex pre-
tio-

tioso panno nigro, calceamenta ex corio Cordubensi, pileos ex pellibus Zebellinis, chirothecas delicatas etiam in cathedra adhibitas vituperaret ideo, quia ostendi non potest ex scriptura, quòd aliquis Apostolorum talibus usus fuerit. Apage ergo cum talibus instantijs. Si vis, lege Sanctum Augustinũ contra similes instantias Tom: 2. Epist: 108. ad Seleucianum Tom: 4. de fide & operibus cap. 9. Tom: 2. Epist: 118. ad Januarium cap. 6. Adeundem Epist: 119. cap. 18. Tom: 3. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 22. Insuper, si vis iterum redire ad orationem pro defunctis, lege Liturgias Sancti Jacobi, Sancti Petri, Sancti Matthæi, Sancti Barnabæ, Sancti Andreæ, quas exhibet Thesaurus Catholicus Doctissimi Domini Jodoci Cocci, olim conversi ad fidem Catholicam, & invenies Apostolos orasse pro defunctis.

Respondeo 2dò: Nego Ante-14.
ce-

cedens. Negati Antecedentis hæc est ratio, quia ex scriptura ostendi potest, quòd Sanctus Paulus approbaverit opera afflictiva pro defunctis suscepta; dicit enim 1. Corinth: 15. *¶* 29. *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omninò non resurgunt,* ubi To baptizantur accipitur metaphoricè pro baptismo poenæ, afflictionum &c: inquit Cornelius à Lapide, probatq; baptismum hoc sensu acceptum fuisse Marci cap. 10. *¶* 38. Lucæ 12. *¶* 50. Quia ergo inter Judæos fuit mos jejunandi, aliaq; opera afflictiva suscipiendi pro mortuis, ut patet ex 1. Reg: 31. *¶* 13. & 2. Reg: 1. *¶* 12. Insuper quia inveniebantur aliqui ita iudaizantes receptâ fide, & more Hebræorum, aliàs dicti Simmystæ Judæorum, ut noluerint credere mortuorum Resurrectionem, Sanctus Paulus eos convicit de resurrectione mortuorum per opera afflictiva, quæ illi cum veris
Ju-

Judæis admittebant, & præstabant. Circa quem modum argumentandi bene nota, quod Sanctus Apostolus morem Judæorum suscipiendi baptismum, hoc est, opera afflictiva pro mortuis, non reprehenderit, sed inter illos, quibus Resurrectionem persuadere voluit, confirmaverit. Vide Bellarminum lib. 1. de Purgatorio cap. 4. fol: 1803. C. D. & sequentibus.

Doctrinam Catholicam de 3tio 15. loco, tam limbo Patrum, quam Purgatorio firmanz deniq; sequentia exempla, quæ sine 3tio loco videntur non posse explicari.

imum De Adolescente unico filio matris suæ viduæ in civitate Naim defuncto, indeq; post mortem ad sepulturam elato, scribitur Lucæ 7. v. 15. quòd Christus illum resuscitaverit à mortuis: rogo antequam resuscitaretur, ubi, in quo loco fuit anima? Si dicis in manu DEI: Re-

Replico: quamvis etiam nos simus in manu DEI, sumus tamen in loco. Ergo etiam animæ. Videtur enim dici non posse animas defunctorum esse sine omni loco, aliàs essent in rerum natura, & non essent: essent; ut supponitur; non essent, quia nullo forent seu existerent.

2dum. Eandem quæstionem libet instituire de Lazaro, Joan: II. V. 43. à mortuis excitato, ubi fuit anima mortui, antequam resuscitaretur Lazarus?

3tium. Tabitha sive Dorcas excitata fuit à mortuis per Sanctum Petrum Actor: 9. V. 40. Ubi verò fuit anima per hoc tempus? quo corpus, emortuum jacuit? non in Cœlo; quia revocatio è Cœlo ad repetitionem exilij, non fuisset beneficium. Non in inferno? quia inde nulla redemptio. Ergo in 3tio loco, nimirum vel in limbo Patrum, vel in purgatorio: & quidem ad limbū
Pa-

Patrum posset recurri cum filio viduæ ac Lazaro, utpote adhuc durantē, antequam Christus descenderet ad inferos & 3tia die resurgeret. Ubi verò degebat anima Thabithæ post Resurrectionem Christi, scilicet post eductam ab Ascendente Domino & Salvatore Nostro captivam captivitatem? Quære locum? & placidè sine stomacho nomina illum. Pro coronide advertendum Catholico Lectori, quòd Nostri Domini Adversarij negantes 3tium locum, (in quo secundum doctrinam Catholicam detinentur animæ, ut satisfaciant post remissam poenam æternam, pro poenis temporalibus, vel non remissis venialibus peccatis) seipsos ligent. Orant enim illi hoc modo post mortuos suos: *Gott erfreue sie im ewigen leben* hoc est; **DEUS** illos exhilaret in vita æterna. Vel dum sepeliunt, per Dominos Prædicantes supplicant hoc modo: *Gott gebe ihnen*
eine

eine fröliche auferstehung; hoc est: DEUS det illis lætam resurrectionem. Vovendo autem hoc modo, vel credunt posse juvari defunctos; vel non credunt? Si credunt? Ergo datur locus, ubi & unde juvari possunt. Nam si in Coelo sunt, non indigent adiutorio; si in inferno, juvari non possunt. Si non credunt? Quare talibus apprecationibus per consuetudinem occupantur. Inhærendo itaq; antiquis Catholicorum Germanorum consuetudinibus in apprecando, agnoscunt orationem pro Defunctis, siue vota, valere. Si dicant: ita vovemus ex mera consuetudine antiquorum Germanorum, licet aliter credamus, tum hoc ipso produnt, quod sint novellæ, & non antiquæ fidei Catholicæ Germani. Id quod satis est, ad probandum: illos defuisse ab Ecclesia vera Catholica; neq; posse adnumerari veris filiis suorum parentum verè & Catholicè Germanorum.

Obi-

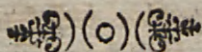
Obijcies ultimò Polemicum Studium
tuum sicut de Purgatorio; ita de alijs
præcedentibus doctrinis, nil novi ha-
bet. Ergo frustra est susceptum. Resp:
Imò retorquendo: Studium Iuridicum
nil novi habet, nam nullas novas leges
producit, sed tantum antiquis pridem
latis insistit. Studium Grammaticum
nil novi producit, sed tantum antiquis
regulis nititur. Domini Prædicantes
A catholici nil novi in suis concioni-
bus proponunt, sed tantum scripturas
antiquas adducunt. Num labores cir-
ca has occupationes dicent inutiles?
Imò in rebus fidei aliquid novi pro-
ducere, & statuere periculosum est.
Produxit novum quid de VERBI
Divinitate Arius, in alijs materijs Pe-
lagius, Vigilantius, Aërius, &c. quos
citavi in hoc libello imò Parte fol: 47.
Num propterea æstimandi sunt illi,
& contemnendi Patres Sancti, qui
antiquas Doctrinas Catholicas expli-
cuerunt, confirmârunt, & posteritati

svaferunt tenendas? abfit, ut hoc dicas, nisi velis hæreticam pravitatem defendere. Resp: 2dò. Distingvo Antecedens: Nil novi habet quòad substantiam articulorum & Fidei C. Maj. Nil novi quòad modum defendendi N. Maj: Et quamvis alij Controversiæ Catholici similiter nil novi produxerint quòad substantiam fidei, proposuerunt tamen novos, & novos, in scriptura solidè fundatos modos firmandi & defendendi Catholicam doctrinam. Num frustraneus illorum labor? imò dum vos Domini Acatholici producit antiquas hæreses, putando eas esse doctrinas Biblicas: nos Catholici advertimus meros esse centones è fineto pridem hæretico collectos, ut Parte Primâ hujus libri ostensum est. Hos ergo centones tenete vos Domini: noster labor hoc ipso utilis, & non frustraneus est, illos advertisse ex instinctu & manuductione Sanctorum Patrum sicut præclarè advertit noster

Schererus im Lutrifchen Bettler
Mantel hoc est in libro Germanicè im-
presso, cui supradictum titulum præ-
fixit: Titulus non vanus nec frustra-
neus est, sed solidè probans assumptas
à Lutheranis & Calvinistis novitates,
pridem fuisse damnatas hæreses. Sed
sit sanè frustraneus labor noster apud
pertinaces Hæreticos; non erit fru-
straneus apud Studiosam Juventutem
Catholicam, in cujus gratiam hoc Stu-
dium Polemicum suscepi. Discet e-
nim ex illo distingvere inter centones
Hæreticos, & inter solidam doctrinam
Catholicam. Centones, ut dedecentes
inconsutilem vestem Christi abijciet;
solidā doctrinam Catholicam ample-
ctetur, & mordicū defendet. Hæc ex
occasione Purgatorij, in cujus assertio-
ne conquiesco & Studium meum
Polemicum finio.

*Ad Majorem DEI Ter Optimi
Maximi Gloriam.*

Index brevis 3tiæ Partis

TERTIA PARS

habet tria capita.

CAPUT. Primum

dividitur in §§. 6

- §. 1. Doctrina de jejuniis, fol: 1.
- §. 2. Solvuntur objectiones contra jejunium fol: 9.
- §. 3. De Veneratione Sanctorum fol: 24.
de Invocatione fol: 35.
- §. 4. Solvuntur objectiones contra Invocationem fol: 46.
- §. 5. Pergitur contra objectiones tacitas per quæstiunculas fol: 63.
- §. 6. De Imaginibus & Reliquiis fol: 74.

Caput 2dum.

Dividitur in §§. 3.

- §. 1. De Præceptis observatu possibilibus fol: 107.
- §. 2. Solvuntur objectiones contra possibilitatem 118.
- §. 3.

- §. 3. Conveniens scientia de lege vetere 131.
de lege nova 137.

Caput 3tium.

Dividitur in §§. 6.

- §. 1. Quid tenendum de Bonis Operibus?
fol: 144.
ubi etiam de gratia & justificatione
breviter fol: 153.
- §. 2. Refellitur explicatio hæretica imputati-
væ justitiæ & sententia Catholica pro-
ponitur usq; ad §. 3.
- §. 3. Quid sit meritum & quotuplex? fol:
165. in hoc §. fol: 175. ante nume-
rum marginalem 7. transpositio termi-
norum subrepsit Nam v. 18. debet es-
se non cadere sub meritum de condigno:
v. autem 20. debet esse: posse cadere
sub meritum de condigno.
- §. 4. Objectiones diluuntur fol: 178.
- §. 5. De 3tio loco, ubi de limbo puerorum
fol: 202. n. 2. limbo Patrum fol: 205.
n. 3. de Purgatorio fol: 211. n. 7.
- §. Ult: Objectiones contra Purgatorium sol-
vuntur fol 220. & seqq.

Quod hortis, hoc typis solet contingere; sicut enim hortis etiam cultissimis non desunt subrepentes furculi; sic in typos non raro irrepunt mendulæ, jam per interpunctiones omissas, aut non suo loco politas, jam per literas non satis legibiliter expressas, jam per verba contra Orthographiam ingesta. Sed quemadmodum Hortus propter subreptitios furculos, siue urticulas præter intentionem Hortulani excrecentes, contemni non debet, ita neq; typus; cum vix ulla etiam valde culta reperiatur Typographia, quæ adveniat sine omni errore suum perfecisse laborem. Quare non est, cur prudens, & doctus Lector typis indignetur. Sciet utiq; per prudentiam suam partim Amanuensium, partim Typographorum defectus excusare, quales in hoc Opusculo subrepsisse non diffiteor. V. g.

ERRATA.

PART E imâ

Fol: 46. N. 14. l. mille septingentos.

Fol: 50. N. 23. l. non fuit tantum, nec est tantum in uno &c:

Fol. 60 N. penultimo dele, ante Acatholi;

Fol. 69. N. 4. omisi n. 6. margin:

Fol: 73. N. 19. l. in Epla.

Fol: 75. N. 3. l. ex Vinc: Lyrin: c. 3.

Fol: 79. N. 3. omisi n. margin: 4. penes accedit Fol:

Fol: 81. W. 4. l. vocant.

Fol: 85. W. 12. l. & pro majore.

F. 86. W. 3. l. Dialogo.

Fol: 87. W. 18. l. Ter- tullianus.

Fol: 88. W. 13. l. Ma- nuum.

Fol: 89. W. 11. omis- s. 8. Marg:

Fol: 93. W. 9. l. suis.

Fol: 101. W. 14. l. Bar- jona.

Fol: 109. W. 23. l. le- gitima.

Fol: 116. W. 9. l. Per.

Fol: 120. W. 2. l. Joab.

Fol: 125. W. 1. l. Patres.

Fol: 126. W. 22. l. Pa- triachiam Alexandrinam

Fol: 132. W. 5. l. cor- roborati.

Fol: 136. W. 4. l. Re- spondet.

Fol: 138. W. 12. l. Pa- schasinus ibid. W. 16.

l. Est.

Fol: 143. W. 19. l. For- tissime.

Fol: 146. W. 23. l. Con- fessu.

Fol: 152. W. 3. l. In- terrogatio.

Fol: 153. W. ultimo, l. Inquit.

Fol: 154. W. 10. l. Zi- zania

Fol: 167. W. 15. l. ex- cepta Ordinatione.

Parte 2da.

Folio 2. W. 18. l. Spi- ritu.

Fol: 22. W. 23. l. je- gliche. W. 24. l. für

sich item undr.

Fol: 23. W. 2. das die Schrift.

Fol: 42. W. ultimo. l. diversas.

Fol: 202. W. 7. l. in vestibus existens.

Fol: 293. W. ultimo. l. Algero.

Fol:

In 3tia Parte.

Fol: 8. V. 7. l. Christi.

Fol: 9. omis: n.

Fol: 18. V. 6. l. vœnit.

*Fol: 50. V. 19. l. Fuc-
zint.*

*Fol: 52. V. 1. l. fru-
stranea*

*Fol: varijs l. Hiero-
nymus.*

*Fol: 100. V. 12. l. Con-
cilium.*

F. 138. V. 15. l. scilicet.

Fol: 151. V. 4. l. Sancto.

*Fol: 159. V. 17. l. Ju-
stificati.*

*Fol: 170. V. 22. l. im-
petrandam.*

*Fol: 175. V. 18. & 20,
l. sic: V. 18 Non ca-
dere sub meritum de-
condigno. V. autem 20-
l. posse cadere sub me-
ritum de congruo.*

*Fol: 228. V. 19. l. se-
cundum sine. ante.*

*F. 238. V. 23. l. siquis.
à Fol: 150. per erro-
rem repetitur idem nu-
merus non est tamen era-
ratum in textu.*

STUDIJ POLEMICI

APPENDIX

Pro

Græcis Catholicis

§. I.

Tenueruntne antiqui Græci S. Petrum ex Institutione Christi
esse Caput Ecclesiæ?

Respondeo: Tenuerunt: Probatur
imò. ex Sanctis Doctoribus Græcis:
S. Athanasius Patriarcha Alexandri-
nus in Epist: ad Felicem Papam Ro-
manum scripsit: *Tu es Petrus, & su-
per fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ,
id est Episcopi, sunt confirmatæ.* Ita
citatur hunc textum Bellarminus lib: 1.
de Pont: c. 10. lit: B.

A

S. Basi-

2. S. Basilius lib: 2. contra Eunom: fol: 729. ait: *Petrus ob fidei excellentiam, Ecclesie ædificationem in se ipso suscepit.* Et Homil: de pænitentia fol: 532. *Petrus Beatus pronuntiatus cum dixisset: Tu es Filius DEI Altissimi, vicissim audivit, quia Petra es, & laudatus est à Domino.* Licet enim & ipse Petra esset, non tamen Petra erat, ut Christus. Hic enim essentialiter est Petra inconcussa: Petrus verò propter Petram. Largitur enim IESVS suas dignitates: & non evacuatur: Sed habens dat; Lux est; & dicit: *Vos estis lux mundi; Petra est, & Petram facit: & propriis servis largitur.* Hoc enim signum est divitis: habere & largiri. O quàm præclare & doctè S. Pater suam explicat sententiam! Idem in regulis brevioribus dicit: *Hoc ab ipso Christo didicimus, qui Petrum post se Pastorem Ecclesie instituit.*

3. S. Gregorius Nazianzenus in orat: de moderatione servanda in disput: fol: 171. *Vides quomodo ex Christi Discipulis*

ulius magnis utiq; & excelsis atq; electione
dignis, hic nimirum S. Petrus, Petra vocetur,
atq; Ecclesie fundamenta, ipsos scilicet
Apostolos, fidei suæ credita habet.

S. Chrysostomus sæpe appellavit 4.

S. Petrum, os Apostolorum; sufficiat
hic brevitatis gratiâ Homil: 55. in
Matth: in qua dicit: Petrus est omnium
Apostolorum os, vertex consortij totius.

Et Homil: 3. in Acta Apostolorum:

Quia fervidus est Petrus, quàm agnoscis
creditum sibi à Christo Gregem! quàm in
hoc choro Discipulorum Princeps est, quàm
ubiq; primus incipit loqui! Si plurium

SS. Patrum Græcorum sententias placeat
scire, lege eas partim apud Bel-
larminum lib: 1. de Pont: Romano,

partim apud Coccium, tom: 1. lib: 7.
de Hierarchia Ecclesiæ.

Patres Latinos, ut Cyprianum, 5.

Ambrosium, Hieronymum, Augusti-
num, omitto, quia fortè Græci eos re-
ijcerent, licet obligati sint eorum au-
thoritatem non tantum venerari, sed

etiam acceptare, prout habetur in decisionibus Synodorum Græcarum.

§. II.

Probatur 2dò ex Concilijs Oecumenicis de Sancto Petro.

- I. Hæc clarè tenuerunt S. Petrum, & Sedem ejus Romanam esse Caput Ecclesiæ. Nam in præfatione Concilij Nicæni, inter Oecumenica imi, ad Sylvestrum Papam Romanum hæc verba posita leguntur: *Sciendum est omnibus Catholicis, quoniam S. Ecclesia Romana nullis Synodicis Decretis prelata est; sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit, ubi dictum est Beato Petro: Tu es Petrus &c. Ubi adverte imò, quòd Patres agnoscant primatum in Ecclesiam Romanam derivatum per Petrum, cui dictum: Tu es Petrus &c. Ergo Petrus habuit primatum Evangelicâ voce Domini, & Salvatoris nostri collatum.*

Adverte 2dò. Non dici Ecclesiam Antiochenam, sed Ecclesiam Romanam

nam prælatam, & voce Domini primatum accepisse. Hinc sequitur Petrum fuisse Romæ, ibidemq; mortuum, & non Antiochiæ, unde alio Episcopo ibidem constituto, nimirum Evodio, Romam se transtulit.

Item ex ejusdem Canone 39. partim Arabicè, partim Græcè, scripto, postea Latinè verso: *Ille qui tenet Sedem Romæ, Caput est, & Princeps omnium Patriarcharum; quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus: cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum, ut qui sit Vicarius Christi Domini Nostri super cunctos populos, & universam Ecclesiam Christianam, & quicumq; contradixerit, à Synodo excommunicatur.*

Confirmatur ex Epistola S. Athanasij nomine Synodi Alexandrinæ ad Felicem Papam Romanum data: *Scimus in Nicæna Synodo ab omnibus concorditer roboratum; non debere sine Romani Pontificis sententia Concilia celebrari, & Episcopos damnari: licèt hæc, & alia plura*

Synodica capitula sint ab Hæreticis incensa.

3. Si quis diceret: Canon suprâ citatus, five ex Arabico, five ex Græco versus, non extat: Respondendum foret: non extat ibi, ubi, juxta S. Athanasium, ab hæreticis incensus est, transeat; non extat ibi, quò à Concilio Nicæno missus est, Nego. Quòd autem missus sit, ad Sedem Apostolicam Romanam, inde patet: Quia Concilium I. Nicænum misit sua Acta ad Sylvestrum Papam, & petijt ab eo confirmationem his verbis: *Quidquid constituimus in Concilio Nicæno, precamur, oris vestri consortio confirmetur.* Vides, quomodo hoc Concilium à Petri Authoritate incipiat, & eandem in Sylvestro tanquam Successore Petri agnoscat.
4. In Concilio Constantinopolitano I. inter Oecumenica II. profitentur Patres Epist: ad Romanum Pontificem, protunc Damasum, se convenisse apud Urbem Constantinopolim ex mandato Pontificis; insuper Romanam Ecclesi-

am

am esse Caput, se autem membra propria. Habetur hæc Epistola non tantum à Latinis notata, sed etiam à Græcis, inter quos non possemus est Theodoretus lib. 5. Hist: c. 9. Hic ipse Theodoretus petit a Leone Papa protectionem contra hostes suos, his verbis: *Suffragium Sedis Apostolicæ expecto, & supplex oro, atq; obsecro Sanctitatem Vestram, ut ea me, Tribunal Vestrum justum, ac rectum, appellan- tem descendat, ac protegat, iubeatque, ut ad Vos accurram, & doctrinam meam vestigijs Apostolicis insistentem ostendam. Vestram sententiam expecto: quod si sententia eorum, qui condemnarunt, acquiescere juss- eritis, acquiescam.* Idem Theodoretus ad Renatum Presbyterum scribens, petit ab eo, ut Romano Pontifici protunc Leoni suadeat, ut Apostolicâ Authoritate utatur contra eos, qui cum nudarunt Sa- cerdotio, ex civitatibus ejciunt, nec sene- ctutem reveriti, neq; canitiem in Religio- ne, & pietate nutritam. Addit causam:

*Tenet enim Sancta ista Sedes gubernacula
 regendarum cuncti orbis Ecclesiarum, cum
 propter alia, tum quia semper hæretici fæ-
 toris expers mansit &c. Si dicas: Theo-
 doretus talem recursum ad Sedem A-
 postolicam fecit ex angustijs, non ve-
 rò ex statuto aliquo: Respondeo: Fe-
 cit equidem ex angustijs, sed gauden-
 tibus tum privilegio Canonum lato-
 rum in Concilio Sardicensi, c. 4. & c.
 5. (quod Concilium Socrates lib: 2. c.
 16. Generale appellat, diciturq; à qui-
 busdam intrinsecatum Concilio Con-
 stantinopolitano. I. Bellarminus vo-
 cat, semper in Ecclesia receptum, a-
 gnosciturq; ab ipsis Magdeburgensi-
 bus hæreticis fuisse legitimum Cent:
 4. c. 9.) tum vigore consvetudinis an-
 tiquissimæ, per quam ante Sardicen-
 se Concilium appellabatur ad Sedem
 Apostolicam, ut probat Bellarminus
 lib: de Rom: Pont: c. 21. circa finem
 à lit: A. incipiendo: ubi etiam Leonis
 Epistolam 89. ad Episcopos Galliæ da-
 tam*

tam, pro consuetudine: pro Canonibus verò Epistolam Gelasij ad Faustum & Epistolam ejusdem ad Episcopos Dardaniæ missam citat. Ne verò putes appellationem ad Sedem Apostolicam tantum ex jure humano trahere fundamentum, recale Synodi Nicænæ dicta in præfatione ad Sylvestrum: *Ecclesia Romana nullis Synodicalis Decretis prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris Nostri &c.* Vide hujus § n. i. & agnosce tam Canones, quàm consuetudinem ex jure Divino ortum habere. Si Patres aliqui citentur, quasi fuerint contrarij appellationibus ad Sedem Romanam, scias eos, non absolutè appellationibus fuisse contrarios, sed tantum ægrotulisse: quando aut fraudulenter appellationes fiebant, hoc est, cum extenuatione criminis evidenter comperti; aut sine necessitate, cum vexatione Judicij immediati, ac turbatione Sedis Apostolicæ. Utramq; causam

sam hanc advertit S. Cyprianus lib.
 1. Epist: 3. & 4. In 4ta non culpatur
 Stephanum Papam; qui Basilidis ap-
 pellationem admittit, sed Basilidem
 execrandum, qui fraudulenter obre-
 pit cum sua causa Pontifici: In Epist:
 3. dicit: *Æquum pariter, ac justum est,
 ut uniuscujusq; causa illic audiat, ubi
 est crimen admissum: fateturq; hoc statu-
 tum esse, sed ex suppositione crimi-
 num admissorum, & manifestè dete-
 ctorum. Si enim admissa sunt, & ma-
 nifestè detecta, sequitur non esse o-
 pus, ut Romam appelletur, nisi fortè
 eo solum fine, ut Papa informatione
 fraudulentâ turbetur, & Episcopi,
 qui jam alibi causam judicârunt, ve-
 xentur. Cui incommodo, ut occurra-
 tur, Stylus Curiae Pontificiæ ordina-
 rius est, non audire, multo minùs de-
 cidere, nisi utrâq; parte comparente,
 ac informante, ut factum cum S. A-
 thanasio, cujus adversarij, cum non
 auderent comparere, nec causam di-
 cere*

cere contra Athanasium Romæ tunc
existentem cum appellatione, decla-
ratus est innocens, & Sedi suæ resti-
tutus Athanasius. Solet etiam causa
remitti ad Episcopos tanquam veros
Judices, & Judicium eorum approba-
ri cum gloria & consolatione eorun-
dem tanquam æquissimorum Judicū.

Ex dictis inferre licet, aliud esse:
*Statutum est: ut causa illic audiat, ubi
est crimen admissum.* Aliud prohibitum
est appellare ad superiorem Judicem:
prius fatetur S. Cyprianus, factum
in Africa: adum nimirum prohibitam
esse appellationem ad Romanum Pon-
tificem, non dicit; alias sibi contradi-
ceret in eadem Epist: 3. siquidem in
illa etiam sic loquitur: *Nec aliunde hæ-
reses ortæ, aut nata Schismata, quam quòd
Sacerdoti DEI non obediatur, nec unus
Ecclesiæ ad tempus Sacerdos, & Iudex vi-
ce Christi cogitetur:* Non nego tamen
posse contingere, ut ex fragilitate hu-
mana Iudex inferior ægre-ferat ap-
pellatio-

pellationem fieri ad superiorem, sed per hoc non invalidatur authoritas supremi Judicis, ad quem appellatur relicto inferiore; cùm talis appellatio non semper inferat defectum Judicis immediati, licet inferioris; sed tantùm subordinationem, quæ in omni Republica bene constituta tolerari solet, & debet ex benignitate Christiana, propter majorem contentationem malè persvasorum, & adhuc sperantium in remedijs ultimè quæsitis. Bene igitur Theodoretus fecit, quòd inter angustias ad asylum, à Canonibus, consuetudine, & ab Ipso Christo Canonum & consuetudinis antiquissimæ Fundamento concessum, causam suam devolverit. Hæc ex occasione Theodoreti, tum appellantis ad Sedem Apostolicam Romanam sub Leone Pontifice, tum citantis Epistolam Patrum missam ad Pontificem Damasum, ex Concilio Constantinopolitano I. inter Oecumenica II.

In eo-

In eodem Concilio Constantinopo- 5.
litano per Canonem quintum optant
Patres, ut post Romanum Episcopum,
Episcopus Constantinopolitanæ Civi-
tatis habeat primatûs honorem. Ubi
nota neminem dubitare de Romani
Pontificis primatu; in votis verò esse,
ut Constantinopolitanus Episcopus
cæteris Patriarchis, Alexandrino, An-
tiocheno, Ierosolymitano præferatur;
cui puncto de prælatione Episcopi
Constantinopolitani, contradixit Pa-
pa Damasus arguens Anatolium in da-
ta ad ipsum Epistola, quòd ambitione
intumescat, pacem ordinemq; Patri-
archarum in Concilio Nicæno appro-
batum turbare conetur, fuitq; res to-
ta suspensa adeò, ut Constantinopoli-
tanus Episcopus manserit, sicut antea
fuit, Metropolitæ Heracleensi subje-
ctus. Et quidem punctum prælationis
Constantinopolitanæ supra cæteros
Patriarchas tres, rejectum fuisse pro-
bârunt, postea in Concilio Chalcedo-
nensi

nenſi, Leonis Papæ Legati. Agnitam
 vero fuiſſe authoritatem Papæ inde
 patet: quia Patres ejusdem Concilij
 Chalcedonenſis actione 6. voce com-
 muni exclamarunt poſt Canonem ci-
 tatum: *Perpendimus omnem primatum
 & honorem præcipuum ſecundum Canones
 antiquæ Romæ DEO amantiſſimo Archie-
 piſcopo conſervari.* Accedit, quod licet
 Concilium Conſtantinopolitanum ab-
 ſentibus Patribus occidentalibus, præ-
 ciores habuerit ex Orientalibus præ-
 ſentes, quàm Sardicenſe; authoritate
 tamen Damafi Papæ Romani factum
 fuerit Oecumenicum II. aliàs tantum
 ſolius Provincialis Synodi momentum
 retinuiſſet.

6. Veniamus ad Concilium Ephelinum
 inter Oecumenica III. in hoc Patres
 datâ Epistolâ ad Theodoſium & Va-
 lentinianum Imperatores, ſic ſcripſe-
 runt gratulando Eccleſiæ pacem: *Te
 ad damnandum Neſtorium acceſſiſſe manda-
 to & exemplo DEO Dilectiſſimi & Sano-
 tiſſimi*

Sanctissimi Celestini Magnæ Romæ Episcopi,
qui ante Concilij sententiam hæretica Nestorij
dogmata condemnavit, illudq; in fe-
renda contra ipsum (scilicet Nestorium) sen-
tentia prævenit, ut piam & salutarem fi-
dem à SS. Apostolis & SS. Patribus tra-
ditam communiret. Idem Patres in E-
pistola 6. ad Imperatores scribunt:
Sanctissimus Celestinus Magnæ Romæ E-
piscopus literis suis significavit: iungens
Sanctissimo & Dilectissimo Cyrillo Magnæ
Civitatis Alexandrinæ Episcopo, ut suas
vices obiret. De quo oblato munere,
tota Græcia gavisa est, adeo, ut in
hodiernum diem sibi gratuletur de
collatis S. Cyrillo titulis, siquidem in
Menologio suo Græco memoriam S.
Cyrilli his describit, & gratulabunda
celebrat: Natalis S. Cyrilli Alexandrini
Episcopi sublimis doctrinæ, & fidei Catho-
licæ propugnatoris, quem Summus Episco-
porum Celestinus judicavit dignum, qui e-
jus loco Synodo Ephesina præsideret.

Nota hic 1. quod Patres agnoverint 7.

man-

mandatum Pontificis, cui Imperatores
acceſſerunt in condemnando Neſto-
rio. 2. quòd fateantur, ante Concili-
um latam fuiſſe ſententiam à Pontifi-
ce contra Neſtorium, & quòd per
eam communiverit fidem piam ac ſa-
lutarem à SS. Apoſtolis, & SS. Patri-
bus traditam. Si condemnavit priùs,
& mandavit etiam ab alijs condemna-
ri Neſtorium: Ergo habuit poteſta-
tem Jurisdictionis in Neſtorium Epi-
ſcopum Conſtantinopolitanum, & eos,
quibus dedit mandatum inſiſtendi ſuo
exemplo Pontificio, quò ad conde-
mnationem Neſtorij, priùs factam,
quàm fieret Concilium. Confirmat
inſuper poteſtatem Jurisdictionis hoc,
quòd Patres clarè fateantur à Pontifi-
ce Romano injunctum fuiſſe Cyrillo,
ut ſuas (hoc eſt Summi Pontificis Ro-
mani) vices obiret, præſidendo Epheſi-
næ Synodo, id quod & fecit Cyrillus
cum applauſu totius Græciæ, ut te-
ſtatur Menologium ſupra citatum.
His

His accedit, quod Synodus Ephesi- 8.
na in sua Epistola ii. ad Cælestinum
sic scripserit: *Quia necessitas exigebat,*
ut omnia quæ in hac Sacra Synodo accide-
runt, Sanctitati suæ declararentur, non po-
tuimus hisce literis nostris ad Sanctitatem
Tuam non perscribere, & secundum Serva-
toris Nostri omnium voluntatem, pijsimo-
rumque, ac Christi amantium Imperato-
rum nostrorum sanctionem, ex multis, va-
rijsq; Provincijs, Episcopos ducentos in E-
phesinorum Civitate convenisse, &c. Po-
stea significant Legatos Pontificis Ar-
cadium & Projectum Episcopos, unâ
cum Religiosissimo Presbytero Philip-
po adfuisse consensui Synodali, ac suâ
præsentia exhibuisse Patribus præsen-
tiam ejus, nimirum Cælestini Pontifi-
cis, a quo missi fuerunt, Sedis Apo-
stolicæ locum tenuisse, tandem ad-
dunt: *Ut autem omnia, & quæ hîc gesta*
sunt, cognoscas integros Actorum commen-
tarios misimus, & Synodi subscriptiones.
Ibidem Pontifici deferunt, quod 9
B circa

circa Ioannem Antiochenum Patriarcham, ejusdemq; temeritatem nil statuerint, sed rem totam iudicio pietatis Pontificiæ reservaverint. Pondus vel maximè Authoritati Pontificiæ facit, dictum Philippi Presbyteri (quem Synodus appellat Religiosissimum) nimirum dictum hoc: *Nulli dubium, imò Seculis omnibus notum est, Sanctum Petrum Apostolorum Principem & Caput, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum per Successores suos hucusq; semper vivere, causasque decernere, semperq; victurum esse. Hujus itaq; ordinarius Successor Papa Celestinus nos ad hanc Synodum misit.* Citat hoc dictum his & non alijs verbis Becanus in suo Manuali Contraversiarum lib: 1. de Capite Ecclesiæ sub numero marginali 60. immediatè ante num: 61. Item eruditissimus Coccius tom: 1. lib: 7. art: 4. fol: 807. ex Concilio Ephesino tom: 2. c. 16. Et ita est.

10. Post Concilium Ephesinum celebratum

tum est Chalcedonense, inter Oecumenica IV. in hoc à SS. Patribus, Leo Papa Romanus vix non in singulis actionibus appellatur universalis Ecclesiæ Papa, vel Patriarcha: cùmq; Paschasinus Vicarius Sedis Apostolicæ dixisset: *Beatissimi atq; Apostolici Viri Papæ Urbis Romæ (quæ est Caput omnium Ecclesiarum) præcepta habemus præ manibus, quibus precipere dignatus est ejus Apostolatus, ut Dioscorus Alexandrinorum Episcopus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur; hoc nos observare necesse est.* Causam judicandi Dioscorig explicuit Lucentius collega Paschasini, similiter Legatus Papæ ad Concilium: *Iudicij sui necesse est eum, scilicet Dioscorum dare rationem, quia, cùm personam judicandi non haberet, præsumpsit, & Synodum ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est.* Hoc præceptum Romani Pontificis à Patribus Concilij Chalcedonensis, cum tanta veneratio-

ne, simul consensu admissum est, ut
 actione II. post lectam Leonis Papæ
 Epistolam ad Flavianum datam, unæ
 nimiter exclamatum fuerit: *Hæc Pa-
 trum fides: hæc Apostolorum fides: omnes
 ita credimus, anathema, qui non ita cre-
 dit: Petrus per Leonem locutus est.* Actio-
 ne verò III. sic conclusum contra
 Dioscorum: *Sanctissimus Archiepiscopus
 Magnæ & Senioris Romæ Leo, per nos,
 & per præsentem Sanctam Synodum, unâ
 cum ter Beatissimo, & omni laude digno
 Beato Petro Apostolo, qui est Petra, &
 crepido Fidei Catholicæ, nudavit eum (sci-
 licet Dioscorum Alexandrinum Patriar-
 cham) Episcopatus dignitate, & ab omni
 Sacerdotali alienavit Ministerio.* Idem
 Patres in Epistola ad Leonem Papam
 laudant fidem ipsius, quam velut auro te-
 xtam seriem servavit, appellantq; vocis
 Beati Petri interpretem omnibus constitu-
 tum; tandem dicunt, quòd sit ejus fidei
 (scilicet Petrinæ) *Beatitudinem* super
 omnes adducens, inluper quòd Sacer-
 dotibus

dotibus in Christi Nomine congregatis, ut Caput membris præfuerit: Dissensorum verò reprehendunt de infamia, quam ausus fuit contra ipsum Leonem, cui Vineæ custodia à Salvatore commissa est, extendere: *id est contra Tuam quoq; Apostolicam Sanctitatem.* In fine petunt confirmationem suorum gestorum his verbis: *Rogamus Tuis Decretis, nostrum honora iudicium Summitas Tua Filijs, quod decet, adimpleat &c.* Omnem vobis gestorum vim insinuavimus, ad comprobationem nostræ sinceritatis, & eorum, quæ à nobis gesta sunt, firmitatem, & consonantiam. Quibus Leo Pontifex respondit Epist: 54. se approbare omnia de fide statuta in sola fidei causa, propter quam Concilium fuit celebratum; addidit tamen monitum, de custodiendis Nicænis Canonibus, affirmans, infirmum & irritum omne, quidquid Nicænorum Patrum Canonibus contrarium fuerit repertum. Per monitum hoc zelavit

contra Constantinopolitanum Episcopum, cujus conatus eò tendebat, ut primatum supra alios Orientales etiam Patriarchas obtineret. Conatus verò iste fuit contra Canones Nicænorum statutorum, ideoq; Leo ei, sicut & ante illum Damasus contradixit. In eodem Concilio, jussu Leonis, Theodoretus (quem supra legimus appellentem) restitutus est suæ Sedi. Nam Patres actione VIII. dixerunt: *Theodoretus (postquam à DEO amantissimo Archiepiscopo Senioris Urbis Romæ, Leone susceptus est, ejusq; Epistolæ subscript)* dignus est Sede Ecclesiæ: Orthodoxum Ecclesiæ Pastorem recipiat.

- II. Hic Leo est ille Magnus, quem ipsi Græci inter Sanctos numerant, & in ejus festivitate (quæ juxta Kalendarium Rutheno-Græcum in diem 18. Februarij incidit) sic alloqvuntur in Vesperis suis: Quem te appellabo à DEO illuminate Leo Papa? Caput veræ Ecclesiæ, oculum perspicacem veræ

veræ Ecclesiæ. Ibidem alio caractere: Quem te vocabo miraculose annuntiator veritatis? Fundamentum firmum, Præpositum supremi Concilij. Item in Canone Matutini cant: 6. Qui cum Petro venerando, communem Sedem tenes; & ejusdem præpositurâ ditatus. Verti hæc verba ex Ruthenico idiomate, prout sonant. Nam non omnes sciunt Ruthenicam scripturam legere, pauciores intelligunt. Quid ergo hic tantus Leo, tam deprædicatus ab ipsis disunitis Papa dixit de S. Petro? audi: Manet dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cæteris est ordinatus, ut, dum Petra dicitur, dum fundamentum pronuntiatur, dum Regni Cælorum Ianitor constituitur, dum ligandorum solvendorumq; Arbiter, mansurâ etiam in Cælis judiciorum suorum definitione præficitur, qualis ipsi cum Christo esset Societas, per ipsa appellationum ejus

mysteria nosceremus: Sermone 2. in anniversario die Assumptionis suæ ad Pontificatum. Et serm: 3. unus de toto mundo Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisq; Ecclesiæ Patribus præponatur: ut, quamvis in populo DEI multi Sacerdotes sint, multiq; Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. En habetis Domini disuncti verba Leonis Papæ, quem tanquam Sanctum colitis, Caput veræ Ecclesiæ appellatis, & communem cum Petro Sedem tenuisse profitemini. Proinde licèt inferre, quòd Ecclesia tam Latina, quàm Græca, S. Petrum agnovit à Christo loco sui constitutum Vicarium, seu Caput visibile. Id verò dum nunc negatis, ipsimet vos accusatis de schismate, seu recessione à Capite.

§. III.

Præcatorum IV. Conciliorum Autoritati institerunt sequentia Oecumenica.
Conci-

Concilium Oecumenicum 5tum, ali- 1.
às Constantinopolitanum 2dum, in
quo erat signum evidentissimum Ca-
tholicæ doctrinæ, si quis aiebat, se in
omnibus Fidei dogmatibus, Romanæ
Ecclesiæ doctrinam sequi. Et quia
Anthimus Pseudo-Patriarcha Constan-
tinopolitanus, tali dicto coram Impe-
ratore Justiniano colorem suis dece-
ptionibus iniecit, tandem deprehen-
sus, ab Agapeto Pontifice Romano da-
mnatus est, & de Sede Constantino-
politana depulsus. Quam authorita-
tem & Jurisdictionis potestatem, Pa-
tres his descriperunt verbis: *At DEO*
non permittente talia usq; ad finem proce-
dere, missus est huic Regiæ Vrbi, secundum
ipsius Deitatem, Agapetus, Sanctæ memo-
riæ Papa Beatissimus, qui statim Sacris
Canonibus manum cum DEO porrexit: &
ipsum (scilicet Anthimum) de Sede sibi non
conveniente depulit. Ex quibus citatis
advertere potes clarissimè, quòd Aga-
petus Pontifex Romanus, non tantum
digni-

dignitate præeminuerit, sed etiam potestate Jurisdictionis, siquidem illi adscribitur depulsio Anthimi de Sede; quomodo enim depulisset, si potestatem supra Anthimum non habuisset? Cum postea Patres animadvertissent plures superesse Anthimi collegas, referunt etiam condemnationem eorundem, ad quam instantiam Mennas respondit. Nos (sicut scit vestra charitas) *Apostolicam Sedem sequimur, ei^q obedi-
dimus & communicatores ipsius, communi-
catores habemus; & condemnatos ab ipsa
condemnamus.*

2. Agapeto mortuo, Sylverioq; ejus Successore non diu vivente, successit Vigilus, sub hoc Pontifice, rebus in Græcia nondum satis compositis, institit Justinianus Imperator, ut vel in Italia, vel Constantinopoli fieret Concilium: concessit Vigilus, qui etiam ipse in persona invitatus fuit ab Imperatore per Metropolitans 17. & 3. Patriarchas Constantinopolim. Ro-
go

30, si potuit Constantinopolitanum Concilium à solis Græcis validè perfici, ad quid tantæ invitationes Pontificis præcesserunt? cumq; Vigilius in eadem Civitate præsens nollet adesse in persona Concilio, neq; illud confirmare, ad quid illum miserunt in exilium? nolens volens fateri debes, hanc fuisse rationem: nimirum quia adverterunt illud Concilium non habiturum in Ecclesia robur, sed fore, ut sine approbatione Vigilij Papæ pro illegitimo habeatur. An verò Vigilius eam Synodum approbaverit, post medium annum sui exilij, non potest aliunde constare, nisi ex Nicæno II. cujus actionem imam citat Archdekin tom: 1. inter quæstiones reliquas de Concilijs Generalibus §. 3. Sub Quintum autem Generale &c. Citat idem author Epistolam Vigilij ad Eutichium, antehac ignotam, à Petro de Martha ex Regia Parisiensi Bibliotheca desumptam, dicitq; eam extare tom: 12.

Conci-

Conciliorum Impressionis Parisiensis
 pag: 262. quam Edit: his in partibus
 ad manum habere non potui. Ut ut
 sit, satis est, quod communiter habea-
 tur pro Oecumenico, quod licet tur-
 bulentum fuerit, postea tamen, ut ef-
 fet Oecumenicum, indiguit approba-
 tione Papæ Romani. Ergo Græci a-
 gnoverunt authoritatem Pontificis
 Romani. Id verò, quod hoc Concili-
 um fuerit turbulentum, colligere li-
 cet partim ex verbis Mennæ, qui fuit
 Vicarius Agapeti, partim ex Græco-
 rum furore contra Vigilium Papam,
 quod nollet personaliter in Synodo
 comparere, neq; eam approbare.
 Nam Mennas postea Vigilium Papam
 his deprecatus est: *Quia tempore dis-*
cordiæ suscepi in communionem excommuni-
catos, vel non receptos. à Beatitudine Ve-
stra, veniam postulo.

3. VI. Concilium Oecumenicum, quod
 alias vocatur 3tium Constantinopo-
 litanum fuit sub Agathone Papa
 Romano.

In hoc Concilio sermone ad Imperatorem Constantinum Pogonatum, dictum fuit: per Agathonem locutum esse Petrum Principem Apostolorum, cujus imitator & Successor esset Agatho. Item cum Act: 4. lecta fuisset Epistola ejusdem Papæ his verbis: *Hæc vera fidei est regula, quam vivaciter tenuit Apostolica Christi Ecclesia: quæ per DEI gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam aberrasse probatur: nec hereticis novitatibus unquam depravata succubuit, quia dictum est Petro: Simon, ego rogavi pro te &c. Hic Dominus fidem Petri non defecturam promisit, & confirmare eum Fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis Præcessores confidenter egisse semper, cunctis est cognitum. Approbata est actio 8. his verbis: Suggestiones directas à Patre Nostro Agathone Sanctissimo Archiepiscopo Apostolicæ & Principalis Sedis antiquæ Romæ, tanquam à Spiritu Sancto dictatas, per os Sancti & Beatissimi Principis Aposto-*

*Apostolorum Petri, & digito ter Beatissimi
Pape Agathonis scriptas, suscipio & am-
plector.* Hæc subscriptio, quamvis tan-
tū in singulari numero facta sit, est
tamen nomine omnium facta, quia
continetur in actione 8va, quæ fuit
omnium, seu totius Concilij. His eru-
ditur Græcus disunitus, quod non de-
beat tenere cum Lutheranis, Calvini-
stis, aliquem ex Pontificibus Romanis
docuisse hæresim. Nam & Marcelli-
nus, & Liberius, & Honorius, (quos
solent obijcere hæretici) rexerunt Ec-
clesiam ante Agathonem. Sensit verò
Agatho & Concilium VI. cum eo,
quod Sedes Apostolica nullis hæreti-
cis novitatibus unquam depravata
succubuerit.

4. VII. Concilium Oecumenicum, quod
aliàs vocatur Nicænum 2dum, cele-
bratum fuit ex consensu Adriani Pon-
tificis Romani. In hoc Concilio act:
12. *agnita fuit Sedes Romana primatum
per totum orbem habere, omniumq; Christi
Eccle-*

Ecclesiarum Caput existere. Act: 6. Synodus Pseudo-VII. Constantinopolitana, damnata tanquam adulterina, eò quòd non habuerit Cooperarium Romanum Pontificem, neq; alios Sacerdotes, neq; Vicarios, neq; Provinciales literas, quemadmodum in Synodis fieri debet.

VIII. Concilium fuit Constantino-
polititanum 4to in causa Photij per vim intrusi in Patriarchatum Constantinopolitanum. Convocatum fuit mandante Adriano Papa, industriâ Basilij Imperatoris, cui Concilio subscripserunt Legati Pontificij imò loco Donatus, & Stephanus Episcopi, ac Marinus Diaconus. Item Basilius Imperator subscripsit, non tanquam definiens, sed Synodum suscipiens, cum protestatione, non esse suum, nec ullius Laici, se immiscere negotijs Ecclesiasticis. Equidem Patriarchæ Græci post Basilium subscripserunt; sed tamen Imperator protestatus fuit, sibi convenientius fuisse, si non ante, sed post

post Episcopos subscripisset. Apparet quòd ad instantiam Patriarcharum, Episcoporumq; Græcorum hunc honorem politicum sibi delatum admitterit. Totum Concilium postea per Epistolam ad Adrianum datam in fine acti: decimæ testatur: nil itatutum à se esse, nisi quod jam ante à Nicolao decretum, & firmatum ab Adriano, Pontificibus Romanis. Tandem petunt Patres Synodum recipi & confirmari: confirmatam verò esse scribit Baronius, aliiq; cum Binnio. In hoc Concilio Photium auctoritate Pontificum Romanorum tanquam invasorem Sedis Constantinopolitanæ, & violentum Sancti Ignatii depulso-rem, fuisse condemnatum, inde constat; quia Patres scribendo ad Adrianum, & petendo confirmationem suorum actorum, clarè fatentur se nihil aliud egisse, nisi quòd à Nicolao Pontifice, jam antea fuerat decretum, & ab Adriano ejus Successore roboratum, & confir-

confirmatum. Hi duo autem Pontifices jam condemnauerant Photij violentias, & nequitias: Nicolaus in Synodo Romæ congregata Anno 863. excommunicando Photium, & jubendo restitui Ignatium Sedi Constantinopolitanæ; dejecto Sedis alienæ invasore, Canonum Divinorum & Ecclesiasticorum prævaricatore, Episcoporum, aliarumq; personarum Tyranno Photio. Adrianus etiam in Synodo Romæ collecta Anno 868. repetendo anathema, postea vindicando hoc Concilium VIII.

Si vis plura scire, & quidem in 6. particulari de Photio; quis & quantus rerum Ecclesiasticarum in Græcia fuerit turbator, invito te ad legendos non Latinos, sed Græcos Scriptores, inuenies præter hos titulos, nimirum, quod Photius fuerit aulicus, invasor, adulter, parricida, alter Dioscorus, Iudas, Patriarcha Morionum, &c. Apud Metrophanen Metropolitam

Smyrnæ (qui Acta hujus Synodi &væ, & fraudes Photij clarè descripsit) e quòd Photio quinquies à Synodis Provincialibus, & semel ab Oecumenica dictum fuerit anathema, adeoq; etiam nomine ac titulo Christiani sit indignus judicatus.

7. Dices utiq; Ioannes VIII, Papa Romanus, Photium honestavit, quando ab Imperatore post mortem Ignatii revocatum, in Sede Constantinopolitana confirmavit. Respondeo: Ita quidem est, quòd confirmaverit viâ facti, cum Photius ipse Pontifici supplicaret, & magnis promissis, non tamen sine occultis fraudibus confirmari peteret. Postquam verò intellexit Photium fraudulenter egisse, & literas à Pontifice datas depravasse, pluresq; tanquam à Pontifice datas confinxisse: Anno 880. misit suum Legatum Constantinopolim cum protestatione, se minimè approbare; quinimò evertere, ac tollere omne illud; quidquid

quid in Synodo Photiana detractum
esset Actis Concilij VIII. Ex quo pa-
tet, quòd Pontifex Ioannes VIII. a-
gnoverit facilitatem suam nimiam,
propter quam ab aliquibus appellatus
fuerat fœmina, eò quòd tanti dece-
ptoris Eunuchi scilicet Photij fraudu-
lenti precibus crediderit & cesserit,
ideoq; statim anno sequenti 880. vi-
am exhibitæ facilitatis suæ correxit,
per Marinum tam fortem Legatum,
ut hic non dubitaverit pro fidelitate
sibi commissa, & Constantinopoli, no-
mine Pontificis, exercita, carcerem sus-
stinere integris 30. diebus.

Neq; dicas: Si Pontifex concessio- 8.
nem suam correxit, ergo erraverat.
Respondeo in quæstione facti ad frau-
dulentam & deceptoriam Photij hu-
miliationem, nec non promissionem
emendationis, Transeat. Erraverat,
statuendo aut permittendo aliquid
contra fidem Nego. Hoc distinctionis
fundamento nixus Bellarminus lib: 4.

de Pontif: c. 12. fol: 999. intra lit: D. & 1000. intra lit: A. B. C. concedit plures fuisse, ut Stephanum, Sergium, qui in quæstione facti, dependente vel maximè ab informatione, testimonijsq; hominum, erraverint, non tamen Decreto ad omnes emanato, errores facti roboraverint.

9. Si quæras, an tales errores in quæstione facti commissi fuerint à Pontifice ut tali? Respondeo hoc sensu, ut tali, à cujus sententia utpote suprema non potest appellari. Sicut stante vitâ Monarchæ, ab ejus sententia appellari nequit ad aliud inferius subfellium, nisi fortè vel ipse Monarcha adhuc vivens mitigaret sententiam, vel ab alio Successore æquali, postea inspiceretur, & mitigaretur, ut factum in causa Formosi à Romano I. Theodoro II. Ioanne IX. fieriq; solet etiam inter Monarchas sæculares sibi succedentes. Hæc ex occasione Concilij VIII. in quo Photius fuit damnatus

tus. Omnia ista valent ad stabiliendam authoritatem Pontificis Romani, quam Leo Imperator acceptis à Stephano Papa literis, sceleribusq; Photij cognitis, tanti æstimavit, ut Photium in perpetuum miserit exilium, in quo & mortuus est, quali verò morte, non invenio, invenio tamen dictum à Ioanne Metropolitæ Silei, & alijs Conlegatis ejus; quando Romæ sub Adriano Pontifice Nicolai Successore produci viderunt libros Photij plenos mendaciorum, & falsarum subscriptionum; dictum, inquam, Metropolitæ Silei sic sonans: *Anathema fuisti Constantinopoli: Anathema sis etiam Romæ. Hæc scripsit Photius servus diaboli, mendaciorum textor, novus Simon. Nicolaus servus DEI, novus Petrus, zelator veritatis te contrivit.* Spatarius verò etiam unus ex Legatis Imperatoris Basilij libros à Metropolitæ Silei in terram projectos pedibus conculeavit, insuper gladio eos feriens dixit: *Credo hoc scriptum diabolum inhabitare*

bitare, nam quæ ipse eloqui non potuit, per
os sui sodalis Photij evomuit. Ita refert
Anastasius Bibliothecarius, licet ami-
cus Photij, ut notat Baronius anno
878. Valeant hæc dicta duorum Le-
gatorum ex Græcia missorum pro E-
pitaphio Photij toties quoties conde-
mnati, non tantum à Latinis, sed eti-
am à Græcis, ut animadvertant Do-
mini disuniti, cujus exemplum secuti,
eò jam devenerunt, ut cum hæreticis
negent S. Petrum fuisse à Christo Ca-
put Ecclesiæ constitutum, ipsumq; vi-
vere in Successoribus Romanis Ponti-
ficibus, contra SS. Patrum & Oecu-
menicorum Conciliorum sententias.

10. Si quis fortè diceret: Non negant
disuniti S. Petrum fuisse à Christo
constitutum Caput Ecclesiæ, neq; ne-
gant S. Petrum vixisse olim in Ponti-
ficibus Romanis tanquam Successori-
bus suis, nam id clarè dictum & do-
ctum à SS. Patribus Græcis & Conci-
lijs Occumenicis agnoscunt, sed ne-
gant

gant perseverâsse in Pontificibus Romanis successionem, postquam illi errârunt. Erraverant autem quò ad processionem Spiritûs Sancti à Filio, quò ad Eucharistiam in azymo conficiendam, quò ad Communionem sub una specie distribuendam, adeoque transijt successio ad Patriarcham Constantinopolitanum, qui est primus post Pontificem Romanum in Concilijs nominatus. Respondebo ad hæc, §§. sequentibus.

§. IV.

An error sit dicere Spiritum Sanctum à Patre, & Filio procedere?

Respondeo: Non est error. Probat. i. tur: Verum est illud, quod Christus dicit de Spiritu Sancto Ioan: 16. v. 13. *De meo accipiet*, atqui Spiritus S. nil accipere potuit à Christo tanquam creatura, quinimò Christus tanquam Homo accepit à Spiritu S. juxta illud Symboli Apostolici: *Qui*

conceptus est de Spiritu Sancto. Ergo ibi, ubi Christus dicit: *De meo accipiet:* dictum intelligi debet de communicatione aliqua non creata, sed increata originaliter Spiritui Sancto tanquam Divinae Personae facta. Illustratur adhuc breviter hisce: *De meo accipiet:* utiq; de meo non creato Ergo de meo increato. Dicere autem quòd Spiritui Sancto communicatum fuerit aliquid creatum adventitium extrinsecum à Christo, furor est, inquit S. Cyrillus Alexandrinus lib: 9. in Ioan: fol: 810. Si dicas aliud est de meo accipere, aliud de me, sive de mea essentia. Negat id Tribunal SS. PP. quaesito 1. fol: 12. Cum enim in Divinis non detur nisi purus actus, adeoque nonnisi inter personas distinctio Ly *De meo, & de me,* idem significant. Suffragatur huic explicationi S. Athanasius clarè his verbis lib: de Humana natura suscepta, fol: 600. *Dominus inspirans in ora Discipulorum dicit: Accipi-*

*Accipite Spiritum Sanctum, ut intelligere-
tur, quòd ex plenitudine Deitatis ipsius, I-
pse Spiritus existat, qui Discipulis datur.
Ecce habes quòd Ly De meo significet,
non aliquid creatum, sed plenitudi-
nem Deitatis. Adhuc clariùs tom: 2.
Epist: ad Serapionem fol: 10. Cum
insufflasset in eos, dedit illum (videlicet Spi-
ritum S.) Ex se Discipulis. peto: Quo-
modo ex se? Si non procedentem.
Ne verò dicas: Ly Ex se non plùs si-
gnificat, quàm charismata gratiarum:
audi S. Patriarcham Alexandrinum
Cyrillum 7. Dial: cum Hermia fol:
638. Non gratiæ, inquit, sed ipsius unius,
& S. Spiritus, illà Salvatoris insufflatio-
ne participes fuerunt Apostoli. Confirmat
hoc ipsum lib: 9. in Ioan: fol: 810.
Ideo enim Christus insufflavit: corporaliter
ostendens, quòd sicut ex ore humana spiritus
prodit corporaliter; sic ex Divina substan-
tia profunditur Spiritus, qui in eo est. En
habes, quid significaverit Ly De meo
accipiet, & quidem juxta sensum SS.*

PP. Græcorum ex vi inflationis, explicatum.

2. Dices illa verba Scripturæ. *De meo accipiet, vel, Quem ego mittam &c. Quæcunq; audiet loquetur:* non possunt intelligi de æterna processione. Nam futurum non significat æternum. Respondeo cum S. Augustino Tract: in Ioannem. Non moveat quenquam verbum futuri temporis, illa quippe audientia sempiterna est, quia sempiterna scientia. In eo autem quod sempiternum est, sine initio & fine, cujuslibet temporis verbum putatur. Etsi enim natura illa immutabilis non recipiat: *Fuit, & Erit:* tamen ob mutabilitatem temporum, in quibus versatur nostra mutabilitas, non mendaciter dicimus, *Et Fuit, & Erit, & Est.* Jam audi S. Gregorium Thaumaturgum, Magnum in tota Græcia Theologum, quomodo Missionem Filij non de Missionem ad extra, sed de Missionem ad intra explicet: Verba ejus sunt Orat: 49. de Fide: *Filius misit nobis Spiritum*
S. de pro-

S. de propria sua, & ex una eademq; substantia. Ergo non aliter, nisi per originativam communicationem, in qua consistit ut distinctio Patris à Spiritu S. ita etiam distinctio Filij ab eodem Spiritu S.

Probatur 2dò ex titulo Sancti Spiritus 3. tûs; vocatur enim Spiritus Sanctus, Spiritus Veritatis Ioan: 16. v. 13. vi cuius tituli S. Basilius ita suam fidem profitetur lib: de vera Fide fol: 390. *Credimus Spiritum Sanctum, Spiritum Veritatis, Spiritum quæcunq; audiêrit à Filio docentem.* Hic agnoscit S. Basilius auditionem Spiritûs S. à Filio; & quia Eunomius hæreticus concedebat talem auditionem à Filio, ideoq; docebat Spiritum S. à solo Filio procedere, non etiam à Patre; constrinxit illum ex concessis, hoc argumento lib: 2. contra Eunomium circa finem. *Illud verò, cui ex omnibus obscurum est, quòd nulla operatio à Patre dissecta est, neq; est aliquid in rerum natura, quod Filio* adfit

adfit, & à Patre alienum sit? Omnia enim, inquit, mea tua sunt, & tua mea sunt; quomodo igitur Spiritus causam, soli Unigenito attribuit?

4. Non potest ista, secundum Græcos, causa, quam Latini principium vocant, referri ad dona Spiritus Sancti. Nam Basilius egit contra hæreticum, qui non de donis disputabat, sed de substantia Spiritus Sancti, asserendo solum Filium esse causam Spiritus Sancti. Aliàs Eunomius Basilio negasset suppositum, objecissetq; non intelligi à Basilio dogma, quod proposuit Eunomius. Quod verò S. Basilius intellexerit statum quæstionis patet ex lib: 3. contra eundem hæreticum, ubi clarè dicit: Spiritum S. ab Ipso, nimirum à Filio habere esse, & omnino ab illo, ut causa dependere. Dixerunt equidem Græci in Concilio Florentino sess: 20. hunc locum corruptum esse, & in Græcis Codicibus non haberi; sed Latini prodixerunt Codicem

cem antiquissimum; scriptum ante annos 600. in quo exactè erant verba S. Basilij his terminis: *Cùm ab Ipso esse habeat, & omninò ab illa causa dependeat.* Latinos verò hunc locum, & plures alias auctoritates SS. PP. Græcorum bene citasse fatetur Bessarion Metropolitae Nicænus in Epist. ad Alexium Lascarum Imperatorum Consanguineum. *Omnes sine ulla vi DEVM testor! consensimus; quotquot consentire noluerunt, qui duo non ampliùs erant, non coacti, sed Domini sui ipsorum propriæq; sententiæ, remanserunt. Iurenè ac merito, Tu iudicabis, postquam legeris auctoritates, quas Tibi mitto. Paulo inferiùs: In omnibus ad nostrum arbitrium causam disponebamus, nos eramus accusatores, Latini verò in dicendo secundas partes tenentes respondebant: Describit item modum agendi, quo Latini sunt usi. Non Syllogismi, non probationes, sed nuda dicta SS. mihi persuaserunt; quæ cùm audiui, & vidi, statim contendere desij: cùm priùs non parum*

patum urgerem & instarem. Existimavi enim Sanctos, cum Spiritu Sancto locuti fuerint, non posse à vero declinare: & egretuli, quòd eorum dicta non prius credidissem. Nemo enim nostrum Latinos tantam vim ex dictis Sanctorum habituros esse arbitrabatur.

5. Dices: Bessarion cessit in partes Latinorum studio honoris, & commodi sui proprii. Nam sperabat à Latinis Cardinalatum, quem etiam obtinuit. Respondeo imò. Judicium temerarium est de Bessarione, quale fuit olim de Apostolis, & primis Christianis, quos adversarij Christianitatis irridebant judicando esse musto plenos, seu ebrios: Sed ipse S. Petrus defendit Aët: 2. refellendo iniquorum judicia, & temerarias opiniones, tum de Christi Apostolis, alijsq; à Spiritu S. repletis, & Fidem in Christum profitentibus, tum de ipso Christo conceptas. Respondeo adò. Ipse Bessarion se purgat egregiè contra tales calumniatores

res Epist: ad Constantinopolitanos data: Scitis, inquit, satis nos ab ineunte ætate studijs imbutos esse: & penes vos nulli fuisse secundos multoq; studio adhibito verum investigasse, & quod verisimile est elegisse: hominem à juventute, modestè, & humiliter educatum, qui multa de vanitate mundi, de cruciatibus & præmijs futuris legerit, & expenderit, ut veram investigationem in fide complecteretur. Quam profectò nunc pluris facio, quò jam senectute instante morbi ingruentes mortem mihi quotidie minantur. Quò tamen magis appropinquat mors, eò me magis solatur fidei candor sperantem, quod ex operibus deest ad salutem, compensatum iri assensu rectorum dogmatum: quorum causâ etiam honores, quos inter vos habui maximos (nam inter primos ordine locabar; cum tamen hic inter Latinos vix sim unus ex multis) contemnens; totus hanc secutus sum veritatem.

His lectis, (quæ exstant in opusculis Arcudij) si adhuc perseveras in temerario judicio tuo de Bessarione, similis

milis es pertinacibus Iudæis, qui audientes à militibus, sepulchri custodibus, omnia quæ facta fuerant, iusserunt eos dicere: Quia Discipuli ejus nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis dormientibus. Utiq; Domini Græci Concilium Florentinum celebratum est vobis præsentibus, & non dormientibus; sed vigilantibus? nec solo Bessarione; sed omnibus vobis approbantibus, & in illud tam clarè consentientibus per subscriptionem, ut totus Orbis testari possit de consensu, ob universalem lætitiā in omnium cordibus exortam, non tantum ex mutuo complexo; sed vel maximè ex præmissa Fidei professione, quæ talis fuit publicè tam ex parte Græcorum, quam ex parte Latinorum: Profitemur quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio æternaliter est, & essentiam suam, suumq; esse subsistens habet simul ex Patre simul ex Filio, & ex utroq; æternaliter, tanquam ab uno Principio, & unica Spiratione procedit.

cedit: declarantes: quòd id, quod omnes Sancti Doctores & Patres dicunt: ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum; ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur, Filium quoq; secundum Græcos quidem esse causam, secundum Latinos verò Principium substantiæ Spiritûs Sancti, sicut & Patrem. Et quoniam omnia, quæ Patris sunt, Ipse Pater Unigenito Filio suo, gignendo, dedit, præter esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus S. procedit ex Filio, Ipse Filius à Patre æternaliter habet; à quo etiam æternaliter genitus est.

§. V.

Satisfit Objectionibus Disunitorum.

Obiectio ima. Quod est contrarium i. um Sacræ Scripturæ, hoc repudiandum: sed Concilium Florentinum est contrarium Sacræ Scripturæ: Ergo repudiandum. Probatur Min: Ioan: 15. V. 26. Non dicit Scriptura, quod Spiritus S. procedat à Filio, sed tantum dicit à Patre. Ergo. Respondetur

D

Neg:

Neg: Min: circa cuius probationem advertere oportet: aliud esse: Scriptura tantum dicit, quod Spiritus S. procedat à Patre, aliud, quod Spiritus S. tantum à Patre procedat. imum admitti potest, quod nimirum Scriptura loco citato tantum dicat: *Procedit à Patre*; 2dum non admittitur, quia falsum est, quod Scriptura dicat Spiritum S. tantum a Patre, seu à solo Patre procedere. Quod ipsum Domini Græci advertere debent contra hæreticos illos, qui Scripturam pro Fide tanquam solummodo necessaria ad salutem citant, & opera bona rejiciunt. Dixit quidem S. Paulus Rom: 3. V. 28. *Arbitramur hominem justificari per Fidem.* Item Rom: 4. *Credidit Abraham, & reputatum est illi ad justitiam;* non bene tamen infertur, sicut Lutherani volunt universaliter illatum: Ergo per solam Fidem justificatur & salvatur homo, talibus enim ipsi Domini disuniti respondere debent. Dixit

Dixit S. Paulus *hominem justificari per Fidem*, sed non addidit *solam*, seu per *Fidem tantum*, ideoq; excludi non possunt opera bona. Sic licet Scriptura dicat Spiritum S. procedere à Patre, non tamen addit, tantum à Patre, seu à solo Patre.

Ais: Si Christus intellexisset Spiritum S. etiam à se Filio procedere, hoc ipsum dixisset, sed non dixit. Ergo non intellexit. Respondeo: Dixisset vel hoc, vel alio loco, Concedo: dixisset tantum hoc loco, Nego.

Petis, ubi ergo dixit: Respondeo 3. ibi, ubi dixit: *De meo accipiet*: ut supra ostensum. Quanquam S. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha etiam Ioan: 15. id dixisse Christum, probat ex eo, quod Spiritum S. vocaverit, Spiritum veritatis. Verba Cyrilli sunt, habenturq; in ejus parte 2. tom: 5. fol: 74. *Spiritus veritatis nominatur, Christus autem est Veritas, & perinde ab illo, atq; à DEO Patre procedit*, vel (ad
D2 literam

literam Græci textus) *profunditur*. Hæc verba S. Cyrilli inuenies approbata in Concilijs, Ephesino, Chalcedonenſi, Conſtantinopolitano II. & III. Oecumenicis. His accedit quòd in Concilio VII. Oecumenico ſeſſ: ultimâ hæc Fidei profeſſio reperiatur: *Credimus in Spiritum Sanctum viuificantem, qui ex Patre, Filioq; procedit*, quæ cùm inter alias authoritates Græcorum Patrum in Concilio Florentino etiam fuiſſet producta, placuit omnibus congregatis Proceſſionem Spiritûs S. à Filio admittere, ac proſcribi, adeò, ut etiam Antonius Metropolita Heracleenſis, qui ſolus Marco adhæſerat, à corniculâ manente corniculâ, nimirum à Marco Ephesino, receſſerit.

4. Objectio 2da. Nobis ſufficit, quòd unus Marcus omnibus reſtiterit. Ergo Concilium Florentinum non habuit valorem. Reſpondeo: Ineptè concluditis. An non verum, quòd Arius pertinaciter reſtiterit Concilio I. Nicæno

no, & quidem in hodiernum diem resistunt ejus assēclæ, num propterea Concilium Nicænum non habet valorem? absit etiam à disunitis hoc concedere, sicut & Concedere, quòd Concilium Constantinopolitanum I. inter Oecumenica II. non habeat valorem, quia Macedoniani in illud non consenserunt; sic enim nullum Concilium valeret, scilicet; neq; Ephesinum I. inter Oecumenica III. quia Nestorius cum suis contra illud iremebat; nequē Concilium Chalcedonense inter Oecumenica IV. quia Dioscori & Eutychetis contraria sententia non est acceptata, sed reprobata. Jam applica Marci Ephesini contradictionem factam Concilio Florentino, & videbis quòd ad condemnationem & statum Arii, Macedonij, Nestorij, Dioscori, & Eutychetis pertineat Marcus.

Objeçtio 3tia, Addere Symbolo ali- 5.
quid, fuit prohibitum in Concilio Ephesino; vos Latini addidistis Ly Filio-

què, Ergo contra prohibitionem peccastis. Respondeo imò. Prohibitum est aliquid addere Concilio Nicæno I, & tamen in Concilio II. Oecumenico est additum, quod in Concilio Nicæno I. non est, nimirum: *Qui à Patre procedit.* Num ideo damnabis Concilium II. Oecumenicum? Igitur nolens volens debes dicere: Prohibitum addere, aut mutare privatâ authoritate, Concedo, authoritate publicâ, qualis fuit in Concilio Constantino-politano II. Nego. Respondeo 2dò. Prohibitum mutare, addere aliquid contrarium asserendo Concedo, nil contrarium asserendo, sed implicite creditum explicando, ut hæresis nova exurgens obruatur: Nego esse prohibitum. Confirmatur hæc distinctio: In Concilio Chalcedonensi, cum esset conscribenda fides, clamatum fuit à Patribus unanimiter, ut adderetur Sanctam MARIAM esse DEI-Param &c. Vide Act: 5. & invenies plura alia

alia, partim mutata, partim addita, partim detracta ex particulis Concilij Nicæni I. & Constantinopolitani II. cum additamento: *Decrevit Sancta Synodus altera? &c.* Quare hoc? quia hæreses exortæ indigebant clarâ explicatione in Ecclesia, ut hoc modo detegerentur fidelibus, & ab ijs sci- rentur declinandæ.

Addo: Si S. Athanasius pridem ante schisma nil egit contra Scripturam, quando dixit in suo Symbolo: Spiritus S. à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Quod Symbolum S. Gregorius Nazianzenus Orat: de laudibus Athanasij vocat perfectissimam Fidei regulam, quam totus Occidens & Oriens veneratur. Item. Si S. Chrysostomus Lumen Ecclesiæ Græcæ, simul Doctör, tom: 5. Homil: 2. de Symbolo scripsit: *Spiritum S. dicimus Patri & Filio coequalem & procedentem de Patre & Filio:* Insuper si S. Epiphanius sic

loquitur: Unus est Spiritus DEI. *Spiritus de Patre procedens, & de Filio accipiens*, hæresi 69. aggrediens Arianos, pag: 219. Quomodo potest Concilium Florentinum, & cum eo Latina argui Ecclesia, quod idem, nimirum Professionem Spiritus S. etiam a, sive ex Filio probaverit & deciderit esse tenendam clarè?

7. Dum fortè arripis Theophylactum, aut Theodoretum, qui fuerunt in contraria sententia. Respondeo: Theophylactum non curo, quia asseruit Spiritum S. nec ex Filio, nec per Filium procedere, adeoq; nec Græcis placere potest: Theodoretum verò concedo fuisse infamem erroribus, ideoq; damnatum ab ipsis Græcis; sed postea recurrit cum sua Professione ad Leonem Papam, à quo iussus est restitui in Sedem, ut supra vidimus in quæstione de Authoritate Pontificis Romani §. 2. n. 5.

8. Si dicas: Qualiter autem tractabitis autho-

authoritatem S. Damasceni, qui dicit lib: 1. c. 11. de Fide: *Spiritum per Filium esse dicimus, ex Filio non dicimus.* Respondet 1. S. Thomas quæst: 10. de potentia art: 4. rejicit Damascenum tanquam, qui secutus sit Theodore-tum; quia tamen dixit *per Filium* quod punctum Theodoretus putatur negasse.

Respo: 2dò mitiùs cum Bessari- 9.
one apud Bellarminum citato lib: 2. c. 27. S. Damascenus non negavit Processionem Spiritûs S. ex Filio quò ad rem; siquidem Spiritum S. per Fi-lium esse dixit. Ullus tamen modo lo-quendi alio propter Macedonianos & Eunomianos, quorum error adhuc vi-gebat eò, quòd dicerent: Spiritum S. procedere ex Filio tanquam unicâ & primariâ causâ, ne ergo videretur fa-vere hæreticis perperam intelligenti-bus Ly *ex Filio*, tutiùs esse judicavit ponere per Filium, ut sic indicaret Spiritum S. etiam procedere à Patre, quam

quam asserere *ex Filio* in talibus hæreticorum circumstantijs. Accipe instantiam: Verum est, quòd Beata Virgo sit Christipara, quando tamen hæretici Nestoriani cæperunt docere B. Virginem tantum debere vocari Christiparam, Concilium Oecumenicum III. decidit omisso titulo Christiparæ, debere dici DEI-Param. Et ideo modo non dicimus Christiparam (ut etiam de suo tempore testatur Damascenus) sed communiter DEI-Param vocamus, licet non malè ageret, qui etiam Christiparam vocaret, ut vocare solent, qui dicunt: Mater Christi, non tamen in sensu Nestoriano. Sic S. Damasceno placuit evitare modum loquendi protunc inter hæreticos usitatum *ex Filio*, ne videretur dare occasionem seu umbram alicujus adhæSIONIS Eunomio factæ, processionem tamen Spiritus S. ex, à Filio, hoc ipso asseruit, quando dixit *per Filium*, Ly enim *per Filium* non tollit Ly à Filio.

ut patet ex Ioannis c. 1. *Omnia per ipsum facta sunt, utiq; etiam ab ipso facta sunt.*

Quo casu aliquis pertinaciter ur- 10.
geret Damascenum fuisse in contraria
sententia: non foret inutile arripere
Demetrii Cydonei monitum: *Ne ita
uni Doctori Ecclesiae adhareamus: ut o-
mnes alios, quos Synodi Quinta, Sexta,
Septima, in rebus Fidei maximè sequen-
dos decrevêre, rejiciamus. Oportet omnes
reverenter recipere: & venerari: Sed cos
vel maximè, quos Concilia Oecumenica o-
mnibus fidelibus maximè audiendos censue-
runt. Quòd tamen citatus Pater non
fuerit in contraria sententia, patet ex
refutatione, quam Gennadius unus ex
primis vir in Græcia, contra Ephesi-
um direxit, ubi inter alia sic loquitur:
Etiam nos cum Damasceno non dice-
re: Spiritum ex Filio: sed dicere: Spi-
ritum S. procedere. Et ex Filio, qui
modi loquendi sunt diversissimi. Nam
conjunctio copulativa optimè indicat*

Spiri-

Spiritum S. esse ex utroque: & aliam personam sibi præintelligi indicat; qui verò Spiritum S. ex Filio dicit non addendo Et: suspicionem dat; Filium, à Se, intelligi Procatarteticum Principium,

- II. Si urgeret adversarius: Ex solo Patre procedit Filius, tanquam Causâ & Principio. Ergo non & ex Filio. Respondebis imò negando quòd ex solo Patre. Respondebis 2dò distinguendo, ex solo Patre tanquam Causâ & Principio Anarchico seu Procatartetico. Concedo, tanquam Causâ & Principio non Anarchico, non Procatartetico. Nego Ant: Similiter distinguo Consequens, Ergo non Et ex Filio tanquam Causâ & Principio Anarchico sive Procatartetico. Con: tanquam Causâ & Principio non Anarchico, non Procatartetico N. Consequentiam, Explico: Anarchicum Principium significat apud Græcos causam, originis expertem, seu improductam, uno verbo

verbo Principium sine principio:
Principium Procatareticum vero significat causam Principem, primariam, vel, ut S. Damascenus loquitur lib: 1. c. 15. Primordiale potentiam; consequenter Principium non Anarchicum, non Procatareticum, significat causam non primam, non primordiale, sed principium de principio, ut testatur Nicetas accuratissimus interpretes S. Damasceni in Commentario Orat: 42. ubi sic loquitur: *Principium omnium, quæ sunt, Pater est, ut Causa. Principium quoq; est Filius: ut causa consors. Ad Patrem enim David verba faciens ait: Tecum Principium. Est igitur Filius Principium de Principio.* Quia ergo hæretici docebant Spiritum S. procedere ex Filio tanquam Procataretica, hoc est, tanquam unica, primaria, seu primordiali causâ: Patrem autem nullo modo agnoscebant esse causam Spiritûs Sancti; ideo S. Damascenus declinabat modum loquendi Eunomi-

anum

anum, profitendo Spiritum S. esse ex Patre tanquam Principio sine principio, per Filium vero tanquam Principium de Principio. Ecce habes auctoritatem S. Damasceni ex ipsis Græcis per Latinos defensam!

12. Neq; dicas Principium sine Principio, quod est Pater, & Principium de Principio, quod est Filius: sunt duo Principia distincta. Ergo adhuc declinamus nos Latini ad duo Principia. Respondeo! Non declinamus ad duo, vel etiam tria principia, cum docemus Patrem Principium sine Principio, & Filium Principium de Principio, Spiritum S. quoq; Principium de Principio, creasse mundum; nam & nos, & Græci dicimus tantum unum esse Principium seu Creatorem mundi. Ergo neq; declinamus ad duo distincta principia, quando docemus Patrem Principium sine Principio, & Filium Principium de Principio esse unum Spiratorem Spiritûs Sancti, sicut
non

non declinamus ad tria principia im-
mensa, æterna, omnipotentia, cùm
dicimus & Patrem Principium sine
Principio esse immensum, æternum,
omnipotens; & Filium Principium de
Principio esse immensum, æternum,
omnipotens; Spiritum S. quoq; Prin-
cipium de Principio esse immensum,
æternum, omnipotens. Id quod eti-
am disunitus fateri debet; nisi velit
prodere animum fermento Arianismi
commixtum.

Si dicas: aliud est loqui de opera- 13.
tionibus Divinis ad extra, aliud quò
ad intra. Respondeo clarè cum S.
Cyrillo Alexandrino *Ly Per* etiam in
Divinis significare idem, quod *A.*
Nam immediatè citatus S. Pater lib:
de recta Fide ad Reginas sic scribit:
Ex Patre prodit Filius, per omnia illi æ-
qualis, & consubstantialis; procedit autem
per utrosq; & Spiritus vivificans. Si per
utrosque? Ergo & per Patrem, hoc est, à
Patre; & per Filium, hoc est, ex, à Filio.

Lege.

Lege ejusdem S. Patris lib: 4. dictum:
 Intrinsecus igitur Filio; & ab ipso est Spi-
 ritus ejus fol: 98. Item fol: 99. Domi-
 nus IESVS Christus de sua plenitudine
 profundit Spiritum S. ut Pater, fol: 106.
 Qui Spiritum S. efficiunt servum, impij
 sunt, ipsum quoq; ei consubstantialia Ver-
 bum dedecorant, cum illum, qui est ab Ipsos
 & in Ipso per naturam, & Ipsius proprius
 servili mensurâ circumdant, fol: 107. No-
 verat probè Filius se esse ex natura DE-
 VM simul cum Patre, & omnia quæ Illius
 sunt, se habere præter solum esse Patris:
 Itaq; etiam dicebat ad Illum: Omnia mea
 tua sunt, & tua mea: & ad nos ipsos, cum
 de Spiritu S. verba faceret: Omnia quæ
 tua, Pater, mea sunt; propterea dixi vo-
 bis: Quia de meo accipiet: Sicut enim
 procedit ex Patre Spiritus Sanctus, cum
 sit Ipsius secundum naturam; eodem quoq;
 modo per Ipsum Filium, cum sit naturali-
 ter Ejus, Ipsiq; consubstantialis.

14. Nota Ly Sicut à Patre procedit, eodem
 quoq; modo &c. Si enim Spiritus S.
 tantum

tantum ad extra procederet à Filio, non procederet eodem modo; nam à Patre procederet ad intra, à Filio autem tantum ad extra. Si tantum ad extra à Filio, Ergo non est intrinsecus Filio, nec profundit Illum Filius, ut profundit Pater. Pater enim profundit Spiritum S. processione ad intra, quia est Ipsi^{us} secundum naturam; Filius autem tantum processione ad extra, licet *etiam sit ipsius nimirum Filij secundum naturam, utpote naturaliter ejus, ipsiq^{ue} consubstantialis*. Videat Dominus Græcus, an non contradicat S. Cyrillo, Magno in Græcia Patriarchæ, & gloriosissimo (ut eum vocat Prosper lib: 7. contra Collatorem) Fidei Catholicæ Defensori, quem tanti æstimârunt SS. PP. ut ejus Epistolam, nomine Concilij Alexandrini ad Nestorium scriptam, approbaverint in Synodo Ephesina, cui S. Cyrillus tanquam Vicarius Summi Pontificis Cælestini præfedit; postea in

E

Syno-

Synodis Oecumenicis; 4ta Aët: 5. Item Synodo 5ta Aët: ultimâ, Synodo 6ta Aët: 17. tandem Synodo 7timâ Aët: 7. Cito hic approbatæ Epistolæ verba, licet etiam superiùs citata fuerint, quia digna sunt sæpe citari. *Et si Spiritus S. in propria Persona subsistat, eatenusq; in seipsa consideretur, quatenus Spiritus est, & non Filius: non est tamen alienus ab eo, quandoquidem Spiritus Veritatis nominatur.* Christus autem est Veritas, & perinde ab illo, atq; à DEO & Patre procedit. Ita ex Græco Tribunal SS. PP. fol: 20. probans S. Cyrillum eâdem voce Græcâ usum de processione Spiritûs S. à Filio, quâ usus est de processione Spiritûs Sancti à Patre.

15. Adjungo his, ex Epist: ad Theodosium Imperatorem, sententiam ejusdem Sancti citantis verba Christi: *Accipite Spiritum S. &c.* quibus subjungit: *Sed neq; ex mensura dat Spiritum Sanctum, sed Ipsemet ex se Eundem profundit*

fundit, quemadmodum & Ipse Pater.
Hæc omnia invenies in Operibus S.
Cyrilli Synodo Ephesinæ parte imâ
insertis.

Objeſtio 4ta. Quam Græci viden- 16.
tur habere pro Achille: Si Spiritus
S. etiam à Filio procederet, darentur
duo principia, seu (ut illi loquuntur)
duæ cauſæ, nimirum & Pater, & Fi-
lius. Hoc dici nequit; quia ſaperet
hæreſim Manichæi & Marcionis (ut
notat S. Baſilius lib: 2. contra Euno-
mium) Ergo dici debet, quòd Spiritus
S. à ſolo Patre procedat. Reſp: Neg:
Mai: Nam licet Pater & Filius ſint
(cum Bellarmino loquor) duo ſpiran-
tes, quia tamen unicâ tantum ſpira-
tione ſpirant; ideo non ſunt duo prin-
cipia, ſed unum principium ſpirati-
vum: in DEO enim omnia ſunt unum,
ubi non obviat relationis oppoſitio (ut
cum Bôétio tota Theologia Sacra cla-
mat) atqui ſpiratio, quâ Pater ſpirat,
non opponitur ſpirationi, quâ ſpirat
E2 Filius

Filius. Et spiratio Patris, & spiratio Filij sunt quid unum ac indistinctum, consequenter concedi debet, quòd Filius habeat spirationem unam, ac indistinctam a spiratione Patris; si enim eam non haberet Filius, tum præter non esse Patris, insuper non haberet esse Spiratoris, cum tamen torrens SS. PP. dicat: Filium habere omnia præter esse Patris. Esse Patris verò non est hoc ipsum esse Spiratoris. Nam esse Patris significat gignere Filium, Esse Spiratoris autem significat producere Spiritum S. Et sicut Pater non distingveretur à Filio, si non produceret Filium gignendo; ita non distingveretur à Spiritu Sancto, si non produceret Spiritum S. spirando, consequenter neq; Filius distingveretur à Spiritu Sancto, si non produceret Spiritum Sanctum spirando.

17. Dices: Non est necesse, ut dicatur Filius habere spirationem activam, nam licet Filius non spiraret, adhuc distin-

distingveretur à Filio, ut docent Scotistæ. Ergo. Resp: Scotistæ docent non de statu, qui est, nam illi, ut viri docti, pij, S. Matris Ecclesiæ obedientes filij, & docent, & credunt Spiritum S. procedere etiam à Filio tanquam uno cum Patre Principio spirativo; dum verò eorum hypothesis impossibilis penitiùs consideratur à Theologis, eò devenitur, ut respondeatur: In tali hypothesis non foret idem Spiritus Sanctus, imò & Filius esset alius ab eo, qui nunc est; & Pater alius ab eo, qui nunc est, ut doctè infert Platelius nolter in suo cursu Theologico de DEO parte 1. c. 5. §. 3. num: 299. Ratio palmaris contra Græcos est: Quia S. Damascenus lib: 1. de Fide c. 11. dicit: *In solis quodammodo proprietatibus Paternitatis, Filiationis, & Processionis secundum Causam & Causatum discrimen advertimus.* Atqui si Spiritus S. non procederet à Filio, in proprietate secundum causam & causatum

discrimen adverti non posset: nam Filius non esset causa Spiritûs Sancti, ut volunt Græci disuniti. Ergo neq; possent advertere discrimen, aut si adverterent, non in hoc Spiritu Sancto, qui est, sed in alio, quem Fides non docet, adverterent. Confirmatur: Si Pater non esset causa Spiritûs S. (loquor terminis Græcorum) Pater non distingveretur à Spiritu Sancto, Ergo etiam Spiritus S. non distingveretur à Filio, si Filius non esset causa Spiritûs S. Nam, ut bene advertit S. Augustinus Tract: 39. in Ioan: *Hoc solo numerum insinuat quòd ad invicem sunt.* Item Concilium Toletanum II. c. 1. *In relatione Personarum numerus cernitur: hoc solo numerum insinuat, quòd ad invicem sunt.* Relationem verò Spiritûs S. ad Filium sic explicat Gregorius Nyssenus lib: ad Ablavium: *eò distingvitur Spiritus S. à Filio, quòd per ipsum est.* En ut Pater Græcus ex esse per Filium infert distinctionem Sancti Spiritûs à Filio. Di-

Dices: Potest una causa producere 18.
 duos effectus inter se distinctos, licet
 unus effectus non producat alium, ut
 videre est in naturalibus; ubi Pater
 est causa duorum filiorum inter se di-
 stinctorum, licet unus non producat
 alterum. Ergo etiam poterit dici,
 quod solus Pater Aeternus producat
 Filium, & Spiritum S. distinctos in-
 ter se, licet Filius non concurrat spi-
 rativè ad productionem sive Processi-
 onem Spiritus S. Resp: C. A. Neg:
 Conseq: Disparitas est, quod funda-
 mentum distinctionis inter creata
 non sit sola oppositio, qualis est inter
 producat & productum; sed insuper
Alietas vg. Quamvis ferrum non pro-
 ducat lignum, quia tamen lignum &
 ferrum deprehenduntur esse aliud, &
 aliud; ideo dicuntur & sunt realiter
 distincta. In Divinis verò nullus di-
 stinctioni reali locus, nisi ibi, ubi ob-
 viat oppositio relativa. Si igitur inter
 Filium & Spiritum S. non esset oppo-

fitio relativa, non foret etiam distinctio inter Filium & Spiritum S.

19. Si quæras: An non sufficit ad distinctionem Spiritûs S. à Filio, *quòd unus* (ut loquitur S. Athanasius Dialog: 1. contra Amon:) *ex utero sit*, alter ex ore? vel ut S. Augustinus lib: 5. de Trinit: c. 14. ad quæst: Cur Spiritus non sit Filius? dicit: *existit nimirum non quomodo natus, sed quomodo datus*. Vel ut habet S. Damascenus 1. de Fide c. 7. 10. 11. & 18, ubi Spiritum S. distingvit à Filio, quoniam Spiritus est à Patre prodiens non filialiter, sed processionaliter. Hi enim modi explicandi distinctionem, videntur eam refundere in solam diversitatem emanationis, seu processionis per Intellectum & voluntatem. Respond: cum Platelio Doctore Duaceno nostræ Societatis part: 1. de DEO c. 5 §. 3. immediate ante n. 298. Præcitatos Patres non attulisse rationem formalem distinctionis realis Spiritûs S. à Filio, quæ in
 Divi-

Divinis est sola oppositio relativa, sed tantum attigisse distinctionem radicalem sitam in eo, quod Filius procedat per Intellectum: & Spiritus S. per Voluntatem: ex quo fit, ut Filius procedat prius origine, quam Spiritus S. & consequenter vi processionis suæ accipiat vim spirativam, priusquam habeat suum terminum, quem proinde in posteriore originis Filius unâ cum Patre producit, & à se per relationem ex ista productione resultantem, realiter distingvit. Non igitur distingvit Personas Divinas intellectus & voluntas; cum & intellectus, & voluntas sint idem realiter, careantq; oppositione, sed distingvit eas sola ratio producentis & producti, quæ à Theologis & SS. Patribus vocatur oppositio relativa in Divinis.

Illustrari potest per Personam Patris; hæc operatur per intellectum, & voluntatem, neq; tamen à seipsa distingvitur, sic neq; Persona Filij di-

stin-

stingveretur à Persona Spiritûs Sancti, si sola operatio per intellectum, & voluntatem spectaretur, & non procederetur ad esse producentis & producti. Quando ergo interrogaberis imò. Cur 2da Persona distingvitur à Patre? Respondebis: quia producit à Patre, 2dò. Cur 3tia Persona distingvitur à Patre & Filio? Respondebis: quia producit à Patre & Filio. 3tiò. Cur 2da Persona dicitur Filius? Respondebis: quia procedit in similitudinem naturæ, accipiendo naturam fœcundam, vel (ut alij loquuntur:) quia vi processionis suæ formalis procedit per intellectum. 4tò. Cur 3tia Persona non dicitur Filius? Respondebis partim cum S. Augustino, ut supra: quia existit non quomodo natus, sed quomodo datus: partim cum S. Damasceno: quia est prodiens, non filialiter, sed processionaliter: hoc est, ut in Theologia explicatur, quia Filius procedit in similitudinem naturæ,
Spiri-

Spiritus S. verò non in similitudinem naturæ, sed ut amor utriusq; recipro-
cus: Per quid autem iste amor distin-
guitur ab utroque? Respond. per esse
producti ab utroque.

Ais imò. Non est necesse, ut amor 21.
creatus procedat à Verbo, Ergo simi-
liter, cum Spiritus S. sit, ut dicitis
Amor, non est necesse, ut procedat à
Filio, qui est VERBUM. Resp: Tran-
seat Anteced: Nego Consequentiam.

Disparitas est, quam etiam superius
hic num: 15. attigi; quia licet creatus
amor non producat à verbo creato,
est tamen distinctus à verbo creato;
cum & verbum creatum, & amor
creatus, non sint idem secum; sed ali-
ud, & aliud, consequenter inter se di-
stincta. In Divinis verò omnia sunt
idem realiter, inter quæ non datur
oppositio relativa. Si igitur Amor Di-
vinus Spiritus S. non procederet, sive
non produceretur à Filio seu Verbo
Divino, nulla esset oppositio sive re-
latio

latio producentis & producti inter Filium seu VERBUM Divinum, & Spiritum S. Amorem Divinum. Ergo essent idem realiter, consequenter non distincti realiter, nec alia & alia Persona, quod concedere, est velle negare mysterium Sanctissimæ Trinitatis.

22. Ais 2dò. Hoc ipsum videtur esse flagellum contra Latinos, quod concedant Spiritum S. procedere à Patre & Filio, ut amorem reciprocum, seu duorum se reciprocè amantium; nam si hoc est verum, tum necessario sequeretur, quòd Spiritus S. ut Amor reciprocus procedat à duobus, ut duobus, Ergo à duobus, ut duobus principijs, & non à duobus, ut uno principio. Resp: imò, converto hoc ipsum flagellum contra Græcos disunitos. Mundus à DEO creatus, est opus Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti, cùm opus ad extra sit totius Trinitatis, siquidem & Pater, & Filius, & Spiritus S. creat; num bene illatum dices? Er-

go mundus creatus habet tria principia? Apage cum flagello, quod pridem à Christianitate est contritum. Resp: 2do. Distingvendo illam partem: Necessariò sequeretur Spiritum S. procedere à duobus ut duobus; si diversâ actione spirativâ procederet à Filio, & aliâ diversâ à Patre, Concedo; si non diversâ, sed unâ eâdemque, ut de factò procedit, Nego quod à duobus, ut duobus procedat. Sicut quamvis mundus sit creatus à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto, non est tamen creatus à tribus, ut tribus principijs; sed ab uno Creatore; sic, licet Spiritum S. & Pater & Filius spiret, non est tamen à duobus, ut duobus principijs; sed ab uno principio spirativo. Id quod expressè docet S. Augustinus lib: 5. de Trinitate his verbis: *Sicut Pater, & Filius unus est DEVS, & ad creaturam relativè unus Creator, & unus Dominus; sic relativè ad Spiritum S. unum est principium.* Confirmatur hoc ipsum

per

per S. Basilium, qui in fine lib: 2. contra Eunomium damnat duo principia Spiritus S. tanquam hærelim Manichæi & Marcionis, subdit tamen clarè: *Dominus qui veritas est, Spiritum veritatis dicit quoq; à Patre procedere; hic verò (nimirum Eunomius) Spiritum à Patre removet. Si à Patre quoque, Ergo non à solo Filio, (ut voluit Eunomius.) Si non à solo Filio, sed à Patre quoque; Ergo ab utroque, nimirum à Filio & Patre quoque, non ut duobus principijs, sed uno. Nam S. Basilus (ut supra insinuatum) duo principia rejicit.*

23. Hoc sensu fecit Professionem Fidei coram Clemente VIII. Pontifice Romano Illustrissimus ac Reverendissimus Gabriel Patriarcha Alexandrinus per Iosephum & Abdelmessiam Monachos S. Macarij, & Presbyteros: *Corde credo, & ore confiteor, quòd unus est DEVS verus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, unus in essentia, Trinus in Personis: Pater ingenuitus, Filius à solo Patre genitus.*

genitus, Spiritus S. à Patre & Filio æternaliter procedens: non ut à duobus principijs aut duabus spirationibus; sed ab utroque, ut uno principio, & unâ spiratione.

Dicunt Græci: Adhuc multa habemus contra Processionem Spiritûs S. 24.
imo, quod non sit in Scriptura Spiritum S. à Filio procedere. Respond: imô, non est in Scriptura quod Filius DEI sit consubstantialis Patri, neq; terminus hic Trinitas, DEIPara, est in Scriptura, & tamen illos admittis. Ais: non sunt quidem explicitè in Scriptura, sunt tamen implicitè. Idem Latinus respondet, Processio Spiritûs S. non est quidem explicitè in Scriptura, est tamen implicitè, ut supra ostendimus: *De meo accipiet: &c.* Addo: Argumentum negativum nil probat eg. Ioan: 1. dicitur: *Omnia per ipsum facta sunt,* & non dicitur, quod per Patrem facta sunt, num ergo mundus tantum à Filio creatus est, & non à Patre & Spiritu Sancto? perfectô ineptè diceret.

25. 2dò, quòd hæc additio: *Filioq₃* facta sit in Symbolo sine Græcis. Resp: Neg: Nam S. Cyrillus Alexandrinus fuit Græcus, & tamen dixit: *Ex Patre procedit Filius, per omnia illi equalis, & consubstantialis, procedit autem per utroq₃, & Spiritus vivificans.* Resp: 2dò. Admittitis Concilium Constantinopolitanum III. inter Oecumenica VI, in hoc fuit lecta Epistola Agathonis Papæ & Patrum Occidentalium 125. in Romana Synodo collectorum, ad Patres Orientales Constantinopoli congregatos missa, quæ his verbis confessionem de Processione Spiritûs S. expressit: *Credimus in Spiritum S. ex Patre Filioq₃, procedentem.* Quid verò Patres Constantinopolitani? dixerunt in sermone ad Imperatorem: *Per Agathonem esse locutum S. Petrum Principem Apostolorum, cujus imitator & Successor est Agatho.* Concilium hoc celebratum est circa Annum 679. Ergo tenuerunt Patres Græci processionem Spiritu-

est, & bene ab hostibus traditionum intelligitur, Nego Añs. Et non bene intelligitur, C. Añs. Nam non hoc ipso habetur veritas, quòd dicatur: scriptum est; id quod ingeniosè & fundamentaliter advertit S. Hieronymus Tom. 3. contra Luciferianos, dum inquit: *Nec sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videantur sibi affirmare, quod dicunt; cum Diabolus de scripturis aliquando sit locutus, & scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistant.* Confirmatur quod dixi supra: Non hoc ipso habetur veritas, quòd dicatur: scriptum est; Nam quilibet Hæresiarcha legit Biblia, & dixit pro suo errore, scriptum est: nihilominus reus hæreseos inventus est. Advertit hoc ipsum Lutherus, ideoque Tom. 2. Wittenbergenſi Germanico, fol: 120. & 121. sic scripsit.

Weilen ein ieghliche Wort die schrift
 ſich ſog. Ont auf ihren sinn deutet/

Undt auf ihren sinn deutet/ward das
daraus/ Das sie schrift/ einen nahmen
uberkommen hatt/ Das sie ein Ketzer-
buch heist als daraus alle Ketzerrey ent-
sprungen/ undt alle Ketzer sich mit
der schrift behelffen.

Sunt verba formalia Lutheri &
latinè hunc sensum habent: Quo-
niam quælibet turma sive sectio
pro se scripturam citavit, & in su-
um sensum explicuit, factum est in-
de, ut scriptura nomen acquisiverit,
quasi esset Liber Hæreticorum, ut-
pote ex quo omnis hæresis assumpta,
quandoquidem omnes hæreses se per
scripturam defendunt. Per hanc
citationem nolo a me impositum
Luthero, quasi ille sacram Scriptu-
ram appellaverit Librum Hæretico-
rum, sed quòd voluerit explicare,
qualiter Hæretici abusi fuerint scri-
pturâ, trahentes eam in pravos sensus

suos.

Spiritus S. à Patre & Filio; siquidem dixerunt S. Petrum locutum esse per Agathonem; nisi fortè quis vellet dicere, quod S. Petrus per Agathonem loquendo, erraverit. Sed vix puto etiam inter Græcos disunitos, tam effertum, ne dicam impium caput inveniendum. Plus dico: Synodus Alexandrina celebrata circa Annum 430. in Epistola ad Nestorium sic loquitur: *Et si Spiritus S. in propria persona subsistat, eatenusq; in seipso consideretur, quatenus Spiritus est, & non Filius; non est tamen ab eo alienus, quandoquidem Spiritus Veritatis nominatur: Christus autem est Veritas, sed & perinde quoq; ab illo, atq; à DEO Patre procedit.* Peto sciveruntne Græci de tali Epistola missa ad Nestorium à Synodo? Si dicas: Sciverunt, quia ab illis emanavit Epistola: Sed quid valet Synodus Provincialis, qualem tantum agnoscimus fuisse Alexandrinam? Ajo: Parce Domine disunite: Hæc Epistola approbata est in

F

Conci-

Concilio Ephelino tom: 1. c. 14. Synodo 4. Act: 1. & 5. Synodo 5. Act: ultimâ; Synodo 6. Act: 17. Synodo 7. Act: 7. ut testantur Cardinalis Bellarminus hic lib: 2. c. 23, & Eruditissimus Coccius tom: 1. de DEO & Trinitate art: 7. Subasserunt Patres Græci fol: 97. intra Annum 430. Et quidem, quod attinet ad Synodum 7timam, quam Græci admittunt fuisse Oecumenicam, hæc habet expressè hanc additionem: *Filioque*, ut observavit Bellarminus l. c. fol: 418. Ergo illi qui rejciunt quinque Oecumenica Concilia tenentia Spiritum S. etiam à Filio procedere, non sunt verè Græco-Catholici, sed plùs quàm disuniti.

26. Breviter attingo Concilium VIII. Constantinopoli celebratum Anno 869, cui nec consensus Patrum congregatorum, nec consensus, & acceptatio Imperatoris Basilij, neq; confirmatio Papæ Romani defuit: in hoc Concilio restitutus est Sedi Constantino-

tinopolitanæ S. Ignatius, lectumq;
Symbolum cum his verbis: *Credo in
Spiritus S. à Patre & Filio procedentem.*

Item breviter attingo Lugdunense 27.
Concilium II. constans ferè mille Pa-
tribus, sub Gregorio X. Papa Roma-
no, Michæele Palæologo Imperatore
Græcorum præsentem, celebratum An-
no 1273. In hoc Concilio facta est
unio cum Græcis: cantatumq; (omni-
bus consentientibus) ter Græcè, ter
Latinè Symbolum cum additione: *Fi-
lioque.* Extat definitio hujus Concilij
in VI. Decret: titul: i. c. i.

Paulò fusiùs commemoro Concili- 28.
um Lateranense Anno 1215. collectum
sub Papa Innocentio III. præsentibus
Patribus 1283. quorum Patriarchæ e-
rant II, Constantinopolitanus & Hie-
rosolymitanus; Metropolitæ 70. Epi-
scopi 400, Abbates 12: Legati Græci
& Romani Imperij, & Oratores Re-
gum, Hierusalem, Franciæ, Galliæ,
Hispaniæ, Angliæ, Cypri. In hoc

Concilio post assumptam unionem cum Ecclesia Romana, stetit hæc decilio de SSma Trinitate: *Pater à nullo, Filius à solo Patre: & Spiritus S. ab utroq₃ pariter; absq₃ initio pariter & fine: Pater generans, Filius nascens, & Spiritus Sanctus procedens.*

29. Si quis torte dixerit: Ista aut sunt conficta, aut falsificata: Respondendum foret: Iste fuit genius Marci Ephesini ad omnia authenticè citata, & producta, cùm nollet pertinaciam deponere respondentis in Concilio Florentino: Conficta sunt, falsificata sunt. Quem proinde Bessarion designans, monuit suos condeputatos Græcos, ut ad tam clara SS. PP. testimonia à Latinis adducta ex libris Græcis, multò antiquioribus, quàm essent sua recentiora ex Oriente advecta, non imitarentur Marcum Ephesinum dicendo: Falsificata sunt, conficta sunt: Pudor quippe foret ad omnia exactè authenticè producta, & proba-

probata, respondere pertinaciter: Falsa sunt, conficta, falsificata sunt: & bene monuit: cùm enim talis modus respondendi inter ravidè contentiosas mulierculas vituperabilis sit. Quis eum laudare potuisset inter viros doctos, & spirituales, inter quos pondus rationum, & autoritatum adductarum spectari debet, non verò ignorantia vel pertinacia mentis omnia pernegantis. Hinc dici solet: Plus stultè negari posse ab una vetula, quàm ab ingeniosissimo probari Philosopho. Laudandus proinde doctissimus Bessarion, quòd suos collegas ab imitatione Marci dehortatus fuerit. Laudandus item Dositheus Metropolitae Monembasiensis, Magnus Rituum Græcorum Zelator, quòd, licèt dixerit se 25, mori se malle; quàm Latinizare; videns tamen clarissima Latinorum testimonia, ex SS. Patribus Græcis adducta, non adhæserit Marco, sed Concilio Florentino primus-

inter Metropolitā subſcripſerit. Non curaverunt etiam Marci pertinacem animum, & linguam alij Metropolitæ (inter quos ferventior Dorotheus Metropolita Metylenenſis publicè profitebatur, ſe à puero Latinos oppugnâſſe, omneq; cum eis certamen habuiſſe, nec unquam à diſputando ceſſâſſe) omnes enim, nemine excepto, claris Latinorum probationibus auditis, aſſenſum præbuerunt veritati, & Concilium Florentinum amplexi ſunt.

30. Ais. Si Græcia tota Proceſſioni Spiritûs S. etiam à Filio, ſubſcripſit, ut vos Latini audetis gloriari, cur poſtea defecit? Reſpond: Dic mihi, oro, cauſam? cur poſt ſeminatum bonum ſemen exereverint zizania in agro Patrifamilias Evangelici? Dum reſpondes: Inimicus homo ſuperſeminavit zizania: idem à me audi: Inimicus homo hoc fecit, qualis fuit Marcus, ante illum Photius, &c. Sed nunquid Græcia

cia tantopere fuit infecta, ut nullum granum tritici seu veræ unionis Catholicæ retinuerit, talibus zizaniorum & discordiarum seminatoribus durantibus? absit credere: nam Historici testantur constantes penes unionem mansisse Doctissimos & Religiosissimos viros, quales fuerunt varijs temporibus, Nicephorus, Blemmydas Archimandrita Constantinopolitanus circa Annum 1255. Ioannes Beccus Chartophylax Ecclesiæ Constantinopolitanæ circa Annum 1350. qui libris Blemmydæ è sedulâ SS. PP. lectione motus, in partes Latinorum, quas antea oppugnabat, concessit: Manuel Calicas, qui exilia & proscriptiones propter concordiam in Concilio Lugdunensi susceptam, perpeffus non tantum non defecit; sed insuper libros ingeniosissimos contra Græcos disunitos scripsit. Taceo Barlaamum Episcopum Hieracensem Poloponesium, Bessarionem Iosephum Methoniensem

Gennadium Patriarcham Constantinopolitanum, & plures alios, qui cum Gennadio agnoverunt Constantinopolim, & alias partes Græciæ per infensissimos Christiano Nomini machometanos occupatam esse ob pertinacem, toties quoties repetitam, ultimæ in Concilio Florentino firmatæ cum Ecclesia Romano-Catholica unionis convulsionem, sive abjectionem. Consule opus Gennadij, & invenies, tum prophetiam Nicolai Pontificis, de pænis Græciæ futuris, tum lamentantes Scriptores ob Turcarum in Græciam crudelitatem.

31. Objectio ultima. Non impugnatis Leonem III. Pontificem Romanum in materia Processionis Spiritus S. a Filio. Ergo neq; nos Græcos, quos vocatis disunitos, infestare debetis in hac materia. Probant Consequentiam. Nam Leo III. jussit exarari in tabula argentea Symbolum Constantinopolitanum sine additione *Filioque*: & poni in Altari

in Altari post corpus S. Pauli circa
Annum Christi 800, licet jam ante-
cedenter fuisset facta additio. Ergo
eam non admittit: imò per hoc ipsum
abrogavit additionem. Si abrogavit,
cur nos ob similem abrogationem sive
impugnationem additionis *Filioque*,
arguitis, & damnatis? Respond: Conc:
Leonem curasse talem tabulam sine
additione *Filioque*: ob memoriam Sym-
boli Constantinopolitani, prout fuit;
ne putaretur esse damnatum, Nego
vero per hoc esse abrogatam additio-
nem. In Symbolo Nicæno I. non fu-
it additio: *Qui à Patre procedit*. In
Symbolo autem Constantinopolitano
hæc additio facta est: num ideo licebit
inferre. Ergo Concilium Nicænum
est abrogatum? minimè. Ecclesia Ca-
tholica servat omnia Symbola, & A-
postolicum, & Nicænum, & Athana-
sianum, & Constantinopolitanum,
&c. Sicut & ipsa Evangelia sacrosan-
ctè servat, ac exhibet fidelibus, prout
sunt

sunt scripta, in quibus licet posterioribus aliqua inveniantur, quæ in anterioribus non sunt, non ideo anteriora abrogantur à posterioribus propter additionem eorum, quæ in anterioribus non habentur: alias Evangelium Matthæi, Marci, & Lucæ, posset dici (quod absit) abrogatum; quia S. Ioannes addidit in suo Evangelio; de nuptijs in Cana Galilææ, de filio Reguli per verbum sanato in distantia; de homine per 38. annos infirmo, de cæco nato, de suscitacione Lazari; de conversione Samaritanæ, de longo sermone Christi ad Discipulos circa tempus ultimæ Cænæ habito, &c. &c. quæ non inveniuntur in prioribus Evangelistis. Deinde quomodo Leo III. potest dici abrogasse additionem Filioque; cum eam ipse tenuerit, ut patet ex ejusdem Leonis Epistola, in qua dicitur verissimè doceri, quod Spiritus S. etiam à Filio procedat. Non igitur reprobavit additionem, sed per tabulam

lam illam voluit, ut memoria Symboli haberetur, prout fuit à Patribus in Concilio formatum. Miror sanè, quòd hanc tabulam tanquam naufragi arripiant, cùm sciant Leonem Magnum, ac Gregorium Magnum Romanos Pontifices, (quos ipsi miris titulis exornant ac invocant) claris terminis docuisse Spiritum S. procedere à Patre, & Filio, vide Leonis Magni sermonem 1. de Pentecoste c. 3. & serm: 2. c. 1. Item Epist: 39. ad Turibium c. 1. Gregorij Magni Confessionem Fidei, in qua sic loquitur: *Credo in Patrem ingentum, Filium Vnigenitum, Spiritum verò Sanctum neq₃ genitum, neq₃ ingentum, sed coeternum, de Patre & Filio procedentem.* Non est igitur verum, quòd additio *Filioq₃* fuerit reprobata per Sedem Apostolicam Romanam.

Scivit enim Sedes Apostolica, quid 32. egerit suus dilectus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, olim à Sede Apostolica

stolica constitutus Præses Concilij Ephesini, contra Theodoretum Cyrensem Episcopum, protunc adhuc Nestorianum dicendo: *Etsi Unigenitum DEI Verbum Homo factum est: mansit tamen DEVS, omnia existens, quæcunq; est Pater, præter solum esse Patrem, Spiritumque Sanctum, qui ex Ipso est, Ipsiq; essentialiter inest, proprium habens.* Quam sententiam S. Cyrilli est reperire Concilio Ephesino insertam part: 3. c. 1. inter opera vero S. Cyrilli tom: 6. à fol: 154.

33. Altera ejusdem sententia, quâ quibusdam calumniatoribus suis in Apologetico respondit, sic sonat: *Proprius est ejus Spiritus Sanctus, quemadmodum scilicet & DEI Patris: operatur autem sic, ut Pater per Spiritum Sanctum; ita & Ipse.* Occasio hujus responsi fuit calumnia obijciens, quasi S. Patriarcha negaret Dominum ejicere dæmonia in Spiritu, qualis calumnia tempore Concilij, cui præsedet, exorta fuit
- it

it inter quosdam turbulentos, simul invidiosos æmulos. Deniq; refutando Theodoretum, sic loquitur: *Erat & ejus Spiritus, sicut certè & Patris.* Ex quibus S. Cyrilli dictis noster Pater Nicolaus Cichovius fol: 19. sic argumentatur: Cùm ait S. vir Filium omnia esse, quæ est Pater, solo excepto esse Patris: item eum esse Spiritus S. Productorem, non sit esse Patrem (alias Spiritus S. esset Filius) sequitur inde, Filium omnia existentem, quæ est Pater, esse Spiritus S. Productorem. Per formam Scholasticam sic enucleari possent ista: Quando Pater non est generans Spiritum Sanctum, est tamen spirans Spiritum Sanctum, tum etiam Filius est spirans Spiritum S. Sed verum est, quòd Pater non sit generans Spiritum Sanctum, sit tamen spirans Spiritum S. Ergo etiam verum est, quòd Filius sit spirans Spiritum S. Maj: inde patet, quia Filius habet omnia, quæ habet Pater, præ-

ter,

ter esse Patris, Ergo etiam habet esse
 spirantis, alias non haberet omnia,
 sed præter esse Patris, quod non ha-
 bet, non haberet inuiper esse spiran-
 tis, seu Spiratoris. Min: est de Fide:
 Conclusio legitima.

Ex verbis his S. Cyrilli: *Proprius
 est Ejus (id est Filij) Spiritus S. quemad-
 modum scilicet & DEI Patris:* Sic per-
 git P. Nicolaus: Cum Spiritus S. sit,
 & dicatur esse Patris non ob solam
 consubstantialitatem, sed etiam pro-
 pter originem ab Eo, sequitur quòd
 etiam Filij sit non ob solam consub-
 stantialitatem, sed & propter origi-
 nem ab Eo: alioqui falsè diceretur ef-
 se ita Filij, ut est Patris, si non eo mo-
 do esset Filij, quo est Patris. Si tibi
 non placet hæc subtilitas; tene clara
 verba superius citata: tum ex S. Cy-
 rillo, & alijs SS. Patribus, tum ex
 Concilijs.

34. Si iterum aliquis diceret: Et SS.
 PP. & Concilia sunt falsificata: Resp:
 cum

cum Græco Bellarione: Hoc verò tandem absurdum nobis visum est: nimirum, quòd ex antecedentibus & consequentibus hanc esse mentem Sanctorum, quam producunt Latini, manifestò appareret; tum quòd plurimi & vetustissimi libri, multis annis ante schisma conscripti producerentur, quibus depravatio non poterat cum ullo fundamento objci: præsertim cum Græci nullum haberemus librum æquè antiquum, ex quo depravationem probaremus: cum tamen qui vult aliquem præscribere, & ut vitiatum, & corruptum excludere, sine debitis rationibus, & firmis probationibus id præstare non possit. Hoc eodem modo responderunt Gennadius & Iosephus Methonensis Græci in refutationibus suis contra pertinaciam Marci Ephesini, & ejus adhæSIONES in Græcia post Concilium Florentinum factas, expeditis.

Concludo hætenus dicta de Pro- 35.
cessione Spiritûs S. à Filio per verba Christi Ioan: 16. quæ verba licet etiam
tiam

tiam supra occurrerint. (*Non loquetur à semetipso, sed quæcunq; audiet, loquetur*) hic ideo repeto, ut scias illa nervose Græco explicare eum S. Augustino tract: 99. in Ioan: *Non loquetur Spiritus S. a seipso, quia non est a seipso, sed quæcunq; audiet loquetur: ab illo audiet, à quo procedit; audire illi scire est, scire verò esse. Quia verò non est à seipso, sed ab illo, à quo procedit: à quo illi est essentia, ab illo scientia, ab illo igitur audientia.* Ex quo S. Augustini discursu tu quoq; sic discurre: A quo audit Spiritus S. ab illo procedit, sed à Filio audit, ergo à Filio procedit. Maj: est S. Augustini ut patet ex præcitato textu, Min: est S. Basilij ex lib: de vera Fide fol: 390. Nam ibi S. Basilij sic loquitur: *Credimus Spiritum Sanctum, Spiritum veritatis; Spiritum, quæcunq; audiêrit à Filio docentem.* Consequentia legitima.

36. Totum discursum poteris confirmare per S. Cyrillum Alexandrinum, cujus

ejus verba hæc extant lib: 2. de Spiritu S. Non loquetur à semetipso: id est non sine me, nec sine meo & Patris arbitrio: quia inseparabilis est à mea & Patris voluntate: quia non ex se, sed ex Patre, & ex me est. Hoc enim ipsum, quod subsistit, ex Patre, & ex me illi est.

Lauda DEUM Spiritum S. studio- 37.
se unionis Catholicæ amator, quod suam Processionem etiam à Filio, per tam gloriosos, doctos, & Sanctos in Ecclesia DEI Patres dignatus sit confirmare. Simul ora, ut Dominos disunitos non abijeat in perpetuum, sed illuminet, ac moveat ad unionem cum Ecclesia Latina, tandem aliquando constantius ineundam & servandam, quam factum post Concilia VII, quæ illi agnoscunt Oecumenicæ:

Quam factum post Concilium La- 38.
teranense sub Innocentio III. Papa celebratum Anno 1215. præsentibus Patribus 1283. inter quos fuerunt Patriarchæ duo, Constantinopolitanus &

Hierosolymitanus: Metropolitæ 70. Episcopi 400. Abbates 12. Legati Græci & Romani Imperij; Oratores Regum Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, Cypri; in quo Concilio Domini Græci complexi sunt unionem, & simul Professionem hanc Concilij: *Pater à nullo, Filius à solo Patre: & Spiritus S. ab utroq; pariter, absq; initio pariter & fine: Pater generans, Filius nascens, & Spiritus S. procedens.* Sed brevè eam deseruerunt.

39. Quàm factum post Concilium Lugdunense sub Gregorio X. celebratum 1274. cui Concilio interfuerunt Patres 1000. & Constantinopolitanæ Patriarchiæ Legati, ipseq; Imperator Palæologus, qui ibidem Græcorum erroribus repudiatis, complexus est veritatem & unionem unâ cum alijs Orientalibus, profitendo (ut refert Callegas Græcus lib: 14.) antiquissimam Ecclesiæ traditionem esse, & ad Sanctissimæ Trinitatis veram Fidem summè

mē necessariam, Græcorumq; ac Latinorum Patrum sententijs roboratam: Spiritum S. ex Patre & Filio, veluti ex uno principio procedere: idēq; unanimi voce ab omnibus decantatum fuit Symbolum cum additione: *Filioque*, ter Græcē, ter Latinē: Sed & post hoc Concilium inconstantia causavit defectionem.

Quam factum post Concilium Florentinum sub Eugenio IV. celebratum Anno 1445. Nam licet in hoc Concilio omnes Græci consenserint, & subscripserint agnitæ (ut suprà insinuatum) veritati, postea tamen unus pertinax Marcus, totum opus turbavit in Græcia.

Peto à te Benevole, simul Studiose Lector Catholice, ut repetitis tum Conciliorum, tum SS. PP. citationibus non succenseas; cum tibi notum perspectumq; sit, non esse insolitum Conclusioni aliquam • concentrationem supra dictorum inferere; insuper

præsumere liceat, quod juxta commune apud Latinos proverbium: Ut Lectio lecta placet, sic repetita non sit displicitura prudenti zelatori Catholico contra schisma, ejusq; errorem de Processione Spiritus Sancti.

8. ULTIMUS.

De pane fermentato & Eucharistia sub una specie.

1. Volunt Græci Eucharistiæ consecrationem omnino debere fieri non in alio pane, quam fermentato; & tamen concedunt quamlibet speciem vini veri esse aptam pro consecratione Sanguinis. Dixi, *quamlibet speciem vini veri*, ut intelligas eos non loqui de vino adusto, quod in Polonia simpliciter crematum dicitur, & tantum artificiale vinum est, sicut & mulium, ex aqua & melle decoctum, artificialis tantum dici potest aqua, & defacto aqua nulla in quibusdam partibus denominatur, ideoq; nec pro Baptismo valet

valet, multò minùs pro materia Eucharistiæ.

Græcorum ratio pro fermentato 2.
est, quòd Christus in Cæna sua ultima fermentatum adhibuerit; sed negant id Latini, probantq; Christum adhibuisse panem azymum. Nam Matth: 26. X. 17. dicitur: *Primâ autem die azymorum accesserunt Discipuli ad IESVM dicentes; ubi vis, paremus Tibi comedere Pascha.* Cùm igitur in diebus azymorum apud Iudæos grave flagitium fuerit, uti fermentato, clarum est, quòd Christus Salvator noster non alio more Pascha celebrare voluerit, quàm illo, qui tunc consvetus erat, atqui tunc consvetus erat mos utendi azymo, Ergo Christus est usus azymo.

Dices: Christo ut Legislatori licuit 3.
aliter facere; sed unde constat, quòd aliter fecerit? Neq; tamen putetis Domini Græci, quòd fermentatum panem nos Latini iudicemus esse materiam ineptam pro Eucharistia conficienda

ficienda, absit à nobis tale iudicium. Miramur tamen aliquos inventos fuisse, qui ausi sunt panem azymum tanquam materiam pro Eucharistia ineptam damnare, adeòq; consecrationem in azymo factam, esse invalidam, cum uterq; panis ex tritico confectus sive azymus, sive fermentatus, sit usualis.

4. Quæstionem, an liceat sub una specie distribuere Eucharistiam? fusiùs tractavi in meo Studio Polemico par. 2. Invenies ibi, quòd Græci disuniti seipsos oppugnent, siquidem & ipsi unam speciem distribuunt infirmis.

Ais: dant quidem unam speciem, sed intinctam speciebus vini consecratis. Quæro? Quando consecratus panis post longum tempus ita est exsiccatus, ut nulla species vini consecrati remaneat, estne Sangvis sub speciebus solutus panis? Si dicis; est: peto, an possit esse Sangvis Christi sine speciebus vini. Debetis dicere quòd non: quomodo

do enim Sanguis Christi duraret sine speciebus vini? nisi velis amplecti Romano-Catholicam doctrinam, dicendo: Quod Sanguis Christi sit in Corpore Christi vivo sub una specie panis porrecta infirmo? Infero. Ergo sub sola specie panis est Corpus Christi vivum, consequenter etiam Sanguis. Aut si negas adesse Sanguinem sub una specie panis, debebis concedere non dari Sanguinem infirmo in particula exsiccata. Ais, non dant Græci particulam exsiccataam infirmo, sed eam prius intingunt in vinum, ut madescat, reddaturq; infirmo apta ad sumendum. Resp: Num vinum simplex, in quod intingitur, sit Sanguis Christi per attactum Panis consecrati, utiq; non? Ergo tantum una species porrigitur à Græcis infirmo. Venio ad Liturgias ex præconsecratis, quando sumitur species Panis ante aliquot dies consecrati, & non consecratur Calix, consequenter nec Sanguis ex Calice

G4

sumitur

sumitur, sed tantum vinum simplex, an tum non sumitur tantum una species? Vides, quomodo arguendo Latinos, inconsiderate seiplos impugnant & arguant. Plura vide parte 2. Studij Polemici de Eucharistia.

5. Hæc per Appendicem tractata, sint dicta in gratiam dilectissimorum Dominorum fratrum nostrorum Catholico-Græcorum, quos titulo unitorum insignitos, cum Regio vate sic alloquor: *Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum!* Sed & in gratiam Dominorum disunitorum, quos opto terreri sequentibus S. Augustini verbis Epist: 152. *Quisquis ab Ecclesia Catholica separatus fuerit, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unione disjunctus sit, ira DEI manet super eum.*

Ad M. D. T. O. M. G. B. V. M. S. L.
O. C. H. SSq; OO. Venerationem.

KSIĘGOZBIÓR
MARCINA ZAMOJSKIEGO

1902 -KZ

WŁADYSLAW
KSIĄŻĘ
POLSKI
KRAKÓW

